

**Міністерство освіти і науки України
Херсонська обласна державна адміністрація
Херсонський державний аграрно-економічний університет
Херсонський обласний центр перепідготовки та підвищення кваліфікації
працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування,
державних підприємств, установ і організацій
Навчально-науковий центр «Інститут післядипломної освіти та
дорадництва»
Херсонська державна морська академія
Громадська організація «Глобальний погляд»**

ЗБІРНИК ТЕЗ

**IV Всеукраїнської науково-практичної конференції
«Публічне управління та адміністрування
у процесах економічних реформ»**

25 березня 2020 року

м. Херсон

Оргкомітет конференції

Кирилов Юрій Євгенович – доктор економічних наук, професор, ректор Херсонського державного аграрно-економічного університету;

Бутрій Дмитро Степанович – перший заступник голови Херсонської обласної державної адміністрації

Яремко Юрій Іванович – доктор економічних наук, доцент, перший проректор, проректор з науково-педагогічної роботи Херсонського державного аграрно-економічного університету;

Аверчев Олександр Володимирович – доктор сільськогосподарських наук, професор, проректор з наукової роботи та міжнародної діяльності Херсонського державного аграрно-економічного університету;

Грановська Вікторія Григорівна – доктор економічних наук, доцент, декан економічного факультету Херсонського державного аграрно-економічного університету;

Потравка Лариса Олександрівна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Херсонського державного аграрно-економічного університету;

Вольська Олена Михайлівна – доктор наук з державного управління, професор кафедри публічного управління та адміністрування Херсонського державного аграрно-економічного університету;

Білуросов Сергій Георгійович – кандидат технічних наук, доцент, заслужений працівник освіти України, директор Херсонського обласного центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій;

Грицук Ігор Валерійович – доктор технічних наук, професор кафедри експлуатації суднових енергетичних установок Херсонської державної морської академії;

Булгаков Микола Петрович – кандидат технічних наук, доцент кафедри експлуатації суднових енергетичних установок Херсонської державної морської академії;

Абсава Людмила Олександрівна – кандидат економічних наук, доцент, голова Громадської організації «Глобальний погляд»;

Карташова Ольга Григорівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування Херсонського державного аграрно-економічного університету.

УДК 35: 33.021.8

Публічне управління та адміністрування у процесах економічних реформ: збірник тез доповідей IV Всеукраїнської науково-практичної конференції, 25 березня 2020 р. – Херсон: ДВНЗ «ХДАУ», 2020. – 399 с.

У матеріалах конференції висвітлені передові науково-практичні результати досліджень, отримані в галузі публічного управління та адміністрування. Для студентів, аспірантів, науковців та фахівців.

© Колектив авторів, 2020

© ДВНЗ «ХДАУ», 2020

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО ДО УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ

Шановні учасники конференції!

Щиро вітаю всіх з початком роботи IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Публічне управління та адміністрування у процесах економічних реформ»!

Конференція проводиться кафедрою публічного управління та адміністрування Херсонського державного аграрно-економічного університету та спрямована на вирішення актуальних напрямів розвитку публічного управління та адміністрування, як основи становлення будь-якого суспільства.

Даний захід покликаний поєднати зусилля науковців, представників органів влади та місцевого самоврядування, підприємців та громадськості для пошуку механізмів подальшої взаємодії заради сталого розвитку територій, регіонів, розбудови нашої України. Серед актуальних питань суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку держави є реформування місцевого самоврядування, ефективного функціонування територіальних громад, забезпечення доступу їх мешканців до якісних адміністративних, соціальних та інших послуг.

Одним із найбільш дієвих інструментів публічного управління щодо формування національної свідомості, відповідальності є проведення науково-освітніх заходів, під час яких поєднуються теоретичні знання, наукові здобутки, практичний досвід представників різних регіонів України.

Маю надію, що досвідчені професіонали надихнуть молодь до розуміння власної ролі в соціально-економічному житті свого району, міста, країни, допоможуть у вихованні почуття відповідальності за свою громаду та країну.

Бажаю учасникам конференції натхнення, конструктивних дискусій, нових ідей, плідної та творчої роботи, взаємного збагачення новими знаннями та успішного втілення всіх задумів! Сподіваюсь на подальшу плідну співпрацю!

З повагою,
ректор ХДАЕУ

Юрій КИРИЛОВ

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ.	17
Демченко В. М. УКРАЇНСЬКА МОВА ЯК ОБ'ЄКТ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: СТРУКТУРНИЙ АСПЕКТ	17
Білоус О. А. ПРОТИДІЯ ЗАГРОЗАМ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ	19
Ломонос Т. В. СОЦІАЛЬНА БЕЗПЕКА УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	21
Василевич А. О., Хім М.К. ЗАГРОЗА НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	23
Вонберг Т.В. ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ПОГЛЯД СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	25
Пацера Ю. О., Кийда Л. І. КОНТРАБАНДА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ УКРАЇНИ	27
Калашлінська М. В. ВПЛИВ СТАНУ РОЗВИТКУ ПАЛІАТИВНОЇ ДОПОМОГИ НА СИСТЕМУ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ	29
Лук'янова О.М., Кривцун Д.Ю. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	31
Пронченко О. В., Кийда Л. І. ЗАХОДИ НЕТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК СПОСІБ ЗАХИСТУ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	33
Рабчук Т. В., Кононенко В. В. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ	35
Рабчук Т. В., Кононенко В. В. МІСЦЕ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНІЙ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ	37
Данилко І. М. ТЕНДЕНЦІЇ У ВЗАЄМОДІЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ УСТАНОВ З СУБ'ЄКТАМИ ПОПИТУ НАСІННЯ ЗЕРНОВИХ КОЛОСОВИХ КУЛЬТУР ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ	39
Саулевич А. О., Кийда Л. І. СПЕЦИФІКА МИТНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	41

Чухіна А. В., Кийда Л. І. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ БЕЗПЕКИ У СФЕРІ ПЕРЕВЕЗЕННЯ НЕБЕЗПЕЧНИХ ВАНТАЖІВ	43
Крамаренко К. М. ПОДАТКОВА БЕЗПЕКА ТА ЇЇ МІСЦЕ У СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ	45
АЛЬВАН АМРО СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	47
Скупенко А. О., Кийда Л. І. ФУНКЦІОНУВАННЯ БЕЗМИТНОЇ ТОРГІВЛІ В КАНАДІ: УРОКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЛЯ УКРАЇНИ	50
П'ятковська О.Р. БЕЗПЕКОВИЙ ВИМІР ЗОВНІШНЬОЇ МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ З УКРАЇНИ	53
СЕКЦІЯ 2. ДЕРЖАВНА РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ТА РОЗВИТОК ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.	56
Oleksandr Chaikin THE STATE REGIONAL AND INCLUSIVE DEVELOPMENT POLICY AT THE DECENTRALIZATION CONDITIONS	56
Крайник О. П. ФОРМУВАННЯ СТРУКТУР УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	58
Парійчук В. А. ОСОБЛИВОСТІ СТИМУЛЮВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	60
Бакун Ю. О. ДОРАДЧІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ У ПРОЦЕСІ РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	62
Бездушна Ю. С. ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ РЕСУРСНОГО ТА ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЯК ПЕРЕДУМОВА ЗРОСТАННЯ ЇХ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ	64
Білоус О. Ю. ЕКОСИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ РЕГІОНАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙНИХ СИСТЕМ	66
Ганцовський О. А. УМОВИ ФОРМУВАННЯ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У КОНКУРЕНТНОМУ ПРОСТОРІ	68
Добрянська Н. А., Буковський Д. А. РЕАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В	71

ВЕЛИКОМИХАЙЛІВСЬКОМУ РАЙОНІ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ Козак К. Б., Мироненко Б. В. ПОЛІТИКА РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	73
Бліщук К. М., Козак І. І. БЮДЖЕТ УЧАСТІ – ДІЄВИЙ ЗАСІБ УСПІШНОЇ СПІВПРАЦІ ГРОМАДСЬКОСТІ З МІСЦЕВОЮ ВЛАДОЮ	75
Кийда Л. І. СПЕЦИФІКА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	76
Гармаш А. І. ДО ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕЖИМУ КОНФІДЕНЦІЙНОСТІ ІНФОРМАЦІЇ ПРИ ЗДІЙСНЕННЯ МИТНОГО КОНТРОЛЮ	78
Коваленко В. І. ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ	80
Ксенофонтова К. Ю. ФУНКЦІЯ САМООРГАНІЗАЦІЇ ЯК ЧИННИК АКТИВІЗАЦІЇ РОБОТИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У М'ЯСОПРОДУКТОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ	82
Ніколюк О. В., Кирилова В. П. ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ РЕГІОНІВ	83
Міщенко І. В. ДЕЯКІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ГЛАСНОСТІ ТА ПРОЗОРОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ МИТНОЇ СПРАВИ УКРАЇНИ	85
Захаревич С. В. АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНСТИТУТУ СТАРОСТ В УКРАЇНІ	88
Півторак А. А. ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ МАРКЕТИНГ ЯК КОНЦЕПТУАЛЬНА ОСНОВА РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ	90
Потравка Л. О., Замковий В. М. ВПЛИВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ	92
Немчук П. В. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В КОНТЕКСТІ ПОСИЛЕННЯ ВПЛИВУ АГРОХОЛДІНГІВ В ЕКОНОМІЦІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ	94
Скобало Л. О., Хім М.К. ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	96
Морозова О.С., Морозов О.В. ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК І РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА (на прикладі Херсонської області)	99

Бобик Т. В., Хім М.К. СУЧАСНІ ПРОЦЕСИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ ЯК МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	101
Медвідь В.Ю., Савченко В.В. СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	103
Боровік Л.В. ПРИНЦИПИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОБУДОВИ КЛАСТЕРІВ В АПК РЕГІОНУ	106
Рудковська О.В., Вольська О. М. СКЛАДОВІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	108
Росоха В. В. УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ	110
Антоненко В. М. РОЗВИТОК ТЕРИТОРІЙ ЧИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД?	112
Ковтун В. М. ЗМІНИ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ МІСТОБУДІВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	114
СЕКЦІЯ 3. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВОГО СОМОВРЯДУВАННЯ.	117
Datsii Nadiia FORMATION OF QUALITY STANDARDS FOR ADMINISTRATIVE SERVICES	117
Дурман М. О. ЕКОНОМІЧНІ ТА АДМІНІСТРАТИВНІ ІНСТРУМЕНТИ РЕГУЛЯТОРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	119
Боліла С. Ю. НЕОБХІДНІСТЬ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ	121
Губа М.І. СОЦІАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ СПРОМОЖНИХ СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД	123
Пивовар Д. О., Сергієнко Т. І. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА	126
Андрусішин Б., Хім М.К. СУЧАСНА МОДЕЛЬ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: ПЕРЕВАГИ, ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВІ РИЗИКИ	128

Метелюк Д., Хім М.К. РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЯК ОДИН ІЗ СПОСОБІВ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЇЇ ЕФЕКТИВНОСТІ: ДОСВІД ЧЕХІЇ	130
Усага Н. В. ОСНОВНІ ПЕРЕШКОДИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ	132
Юшин С. О. ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ФАКТОР ЄДНОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	134
Простапчук А. Ю., Дорош І. М. СИСТЕМА МОТИВАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ	136
Ключевський В. І. МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ	138
Дорош І. М. ЛІДЕРСТВО ТА ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК РЕСУРСИ СТРЕСОСТІЙКОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ	140
Грицаєнко М. І. МІСЦЕ СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ В РОЗВИТКУ САМОРЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	142
Юдакова К. Р., Воронкова В. Г. МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА	145
Narifullina N. EFFECTIVE REGULATORS FOR THE PUBLIC CONTROL OF PUBLIC AUTHORITIES	147
Паламар К. І., Липинська О. А. ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ СИСТЕМИ ОСВІТИ УКРАЇНИ: ЗМІСТ ТА ПРІОРИТЕТИ	149
Lebiedieva N. A. STATE ADMINISTRATION ACTUAL PROBLEMS OF UKRAINIAN CINEMATOGRAPHY	151
Zhukova I. V. STATE PUBLIC COMMUNICATION: THEORETICAL ASPECT	153
Василенко А. Ю. ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ВІДКРИТОЇ НАУКИ В ФІНЛЯНДІЇ ЯК ПРИКЛАД ДЛЯ АНАЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ	155
Веселов О. О., Дорош І. М. ПРОБЛЕМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ СТРУКТУР В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	157
Самойлик Ю. В. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РЕФОРМУВАННЯ	159

ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Єрмоленко О. А., Єрмоленко О. О.

РОЗВИТОК КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ 161

Лопушинська О. В., Колотій І. С.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОЦЕСУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ 163

Shumskaya A. N.

ENSURING THE EFFECTIVENESS OF INNOVATIVE ACTIVITY IN PUBLIC AUTHORITIES IN UKRAINE ON THE BASIS OF THE ESTABLISHMENT OF OFFICE OF INNOVATION ACTIVITIES 165

Огарко В. І.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ 168

Домарацький М.Б.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗАХИСТОМ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УКРАЇНІ 172

Дурман О. Л.

ПРАВОВИЙ СТАТУС ДЕПУТАТІВ МІСЦЕВИХ РАД В УКРАЇНІ 173

Дяченко Т. А., Ковтун В. А.

РОЛЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У РОЗВИТКУ СОК «МОГУЧИЙ» 175

Пархоменко-Куцевіл О. І.

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ІНСТИТУЦІЙ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ: УКРАЇНСЬКИЙ І СВІТОВИЙ ДОСВІД 177

Мартиненко В. О.

ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ НАДАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ПОСЛУГ В СФЕРІ ЗАХИСТУ ДОВКІЛЛЯ ТА РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН 180

Зубенко В.В., Петько В.М.

ОСОБЛИВОСТІ ПОВНОВАЖЕНЬ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ 182

СЕКЦІЯ 4. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ТА ПОЛІТИЧНИЙ РОЗВИТОК ДЕРЖАВИ. 185

Ziemieliw Maksym

COUNTRY TRANSPORT SYSTEM AS A FACTOR OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE STATE 185

Сторожилова У. Л., Сторожилов П. М.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ТА ПОЛІТИЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ В ПРОСТОРІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ 187

Богач Олександра, Хім М.К. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ДЕРЖАВИ, ЯК ОДИН З КЛЮЧОВИХ ПОКАЗНИКІВ РІВНЯ ДОБРОБУТУ КРАЇНИ	189
Лапшин С. А., Конотопенко О. П. ДЕРЖАВА І ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО В УКРАЇНІ: СПІВВІДНОШЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	191
Соколова Л.В. НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ	193
Сахненко О. І. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ	195
Лебедєва В. В., Бєдова М. В. СУТНІСТЬ ТА ФУНКЦІЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ	197
Грицаєнко М. І., Грицаєнко Г. І. ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ДОМАШНІХ ГОСПОДАРСТВ	199
Сисоєнко І. А. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	202
Землянко І. С. ПОДАТКОВІ ВАЖЕЛІ ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ДЕРЖАВИ	204
Саїнчук А. О. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОНАННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ АУТСОРСИНГОВИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ В УКРАЇНІ	207
Єременко Ю. В. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ МЕХАНІЗМОМ ФІНАНСУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	209
Єрмакова О. А. ОРІЄНТИРИ ПІДВИЩЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	211
Крушельницький М.В. ЄВРОПЕЙСЬКА МОДЕЛЬ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ	213
Луцків О.М. ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ В ПОГЛИБЛЕННІ СПІВПРАЦІ З ЄС В ІННОВАЦІЙНІ СФЕРІ	215
Градова В., Хім М.К. ДЕРЖАВНА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ: РЕАЛІЇ СУЧАСНОСТІ	217
Орленко Н. С., Душар М. Б., Сайченко Н. І. ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБСЛУГОВУВАННЯ ЗАЯВНИКІВ ШЛЯХОМ ІНТЕГРАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ УІЕСР З СИСТЕМОЮ	219

ЕЛЕКТРОННОЇ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ	
Подлужна Н. О., Лабузова Ю. Г.	
КОМПОНЕНТНА ОЦІНКА РЕГІОНАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ	221
Ксьонжик І. В.	
ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО БАЗИСУ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ	224
Марусик Ю.	
ЕВОЛЮЦІЯ ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ «ІНТЕГРАЦІЯ МІГРАНТІВ» ПРОТЯГОМ ХХ СТ.	226
СЕКЦІЯ 5. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ.	228
Самоєнко Я., Лапшин С. А.	
ПУБЛІЧНА СЛУЖБА ЯК СОЦІАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ	228
Мосора Л. С.	
ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ДЕРЖАВНА СЛУЖБА»	230
Хім М. К.	
ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ, ЯК ОДИН ІЗ КЛЮЧОВИХ ПОКАЗНИКІВ ПРОФЕСІЙНОГО І ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ	232
Башак П., Хім М.К.	
ОСНОВНІ МОДЕЛІ СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРОФЕСІЙНОГО І ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ	236
Козак К. Б., Клевець М. В.	
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ПОКРАЩЕННЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	239
Опанасюк Ю.А., Корнієнко Д.Г.	
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ РОБОТИ ЦЕНТРУ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ	241
Воронкова В. Г., Андрюкайтне Р.	
СУЧАСНЕ УПРАВЛІННЯ У КОНТЕКСТІ ТЕОРІЇ СКЛАДНОСТІ ТА ІННОВАЦІЙ	244
Бузько А. П.	
ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ	246
Сергієнко Т.І.	
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ	248

СЕКЦІЯ 6. ІСТОРИЧНО-НАЦІОНАЛЬНІ ТА ДЕРЖАВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА СУЧАСНОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ.	251
Литвак К. Г., Вольська О. М.	
ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ: РОЗВИТОК ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ	251
Денисенко І. С.	
МЕХАНІЗМ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА ЯК НАПРЯМ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ФОРМ	254
Алхімов Є. М.	
ОСОБЛИВОСТІ МЕДІАЦІЇ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	255
СЕКЦІЯ 7. СТАЛИЙ РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРУ В УМОВАХ ПРОДОВОЛЬЧИХ, ЕКОЛОГІЧНИХ ТА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ.	261
Гуторов О.І.	
СТРАТЕГІЧНІ ЗАВДАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН ТА РЕГУЛЮВАННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО І ЕКОЛОГОБЕЗПЕЧНОГО ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ	261
Калачевська Л. І.	
АСПЕКТИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ	263
Мірзоєва Т. В.	
ЗНАЧЕННЯ ЛІКАРСЬКОГО РОСЛИННИЦТВА В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ	265
Юсипенко О. М.	
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ РЕКРЕАЦІЙНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ В МЕЖАХ ПРИБЕРЕЖНИХ СМУГ	267
Кравчук Т. Ю.	
ОКРЕМІ ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ПОНЯТТЯ ВОДОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ	269
Бага Л. Г.	
ОРГАНІЧНЕ ВИРОБНИЦТВО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ, ЯК ШЛЯХ ДО ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ	271
Бекєтова Г. О.	
РОЗВИТОК М'ЯСОПРОДУКТОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ ХАРЧОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ	273
Харченко Г. А., Головій О. Я.	
ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СТРАТЕГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ЯК УМОВА ЇХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	275

Барвінський А. В. ФОРМУВАННЯ СИСТЕМ РАЦІОНАЛЬНОГО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ	277
Соколюк К. Ю. ІНВЕСТИЦІЙНА АКТИВНІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ОСНОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ	279
Горяїнов О.М. ХАРАКТЕРИСТИКА КОНЦЕПЦІЇ СТАЛИХ ВИРОБНИЧО-ЗБУТОВИХ ЛАНЦЮГІВ В СФЕРІ ПРОДОВОЛЬСТВА	281
Похиленко Н.М. РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ СЛАБКОСТІ ІНСТИТУЦІЙ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА	284
Каламан О. Б. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ВИНОРОБСТВА ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ	286
Ксенофонов М. М., Хміль Н. В. КОНТРАКТНІ ВІДНОСИНИ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	288
Чередніченко О. О., Чередніченко Є. С. СУЧАСНИЙ СТАН ТА РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ – ВИРОБНИКІВ КОНОПЕЛЬ	290
Грицаєнко Г. І., Грицаєнко І. М. ІНВЕСТИЦІЇ В ОПТОВУ ТОРГІВЛЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЮ ТЕХНІКОЮ ТА УСТАТКУВАННЯМ	292
Третяк Н. А., Сакаль О. В. РИНОК ЗЕМЕЛЬ ЯК СЕРЕДОВИЩЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА УМОВА ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПЛАТФОРМИ ВЗАЄМОДІЙ	295
Буценко Л. В. ГЛОБАЛЬНА ФІНАНСОВА КРИЗА, ПАНДЕМІЯ: МОЖЛИВОСТІ ТА ЗАГРОЗИ ДЛЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА	297
Порохняк Н. В. ГЕНЕЗА КАТЕГОРІЇ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ В ЕКОНОМІЧНІЙ ДУМЦІ	299
Строганов О.О. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ, ВІДТВОРЕННЯ ТА ОХОРОНИ ГРУНТІВ В КОНТЕКСТІ ПЕРЕХОДУ ДО СТАЛОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ	301
Ковтун В. А., Коваленко А. С. ДЕРЖАВНЕ ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ	304

Ковтун В. А., Манолі С. О. РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЯК СКЛАДНА ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ	306
Боровік Д.В. ВПЛИВ ДЕРЖАВИ НА РОЗВИТОК ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІЙ СФЕРІ ВИРОБНИЦТВА	308
Водяницька Я. А. ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ СТОХАСТИЧНИХ УМОВАХ	310
Самайчук С.І. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ЗБУТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	312
Застрожнікова І.В. ДЕРЖАВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ВИЩОЇ ОСВІТИ	314
Щербак Д.В. ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	317
Коробка С.В. СТАЛІЙ РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ	320
Сидоренко Є.В. РОЛЬ ДОРАДНИЦТВА У СТАЛОМУ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ	322
СЕКЦІЯ 8. ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА.	325
Свірідова С. С., Букорос Т. В. ЗНАЧЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ	325
Корсікова Н. М., Козак К. Б. ЗАПРОВАДЖЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	327
Тимощук Катерина, Хім М.К. ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА	330
Свірідова С. С., Бондаренко А. О. ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ, ЯКІ РЕГУЛЮЮТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ	333
Нікітенко В.О. ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ АДАПТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ЯК НАПРЯМ РОЗВИТКУ МЕНЕДЖМЕНТУ СКЛАДНИХ СИСТЕМ	336
Довженко В. А., Гриня Л. М. ПУБЛІЧНІ ТА КОМЕРЦІЙНІ ЗАКУПІВЛІ: СУТЬ, НЕОБХІДНІСТЬ, ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ	338

Мельниченко О. А. ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ЙМОВІРНІ РЕЗУЛЬТАТИ МЕДИЧНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ	341
Паланиця М. М. СТАН ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В ПІВДЕННІЙ УКРАЇНІ	343
Ковтун В.М., Вольська О.М. ЗНАЧЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО КАБІNETУ ЗАБУДОВНИКА У ДІЯЛЬНОСТІ МІСТОБУДУВАННЯ	345
Панкратьєва Т. Л., Есаулов С.А. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ	349
Панкратьєва Т. Л., Соколенко С.В. РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В РАМКАХ ДОСЯГНЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ 2030	351
Федотова О.В. Карташова О. Г., ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	353
Федотов І.В., Карташова О. Г. АНАЛІЗ СТАНУ КІБЕРБЕЗПЕКИ В КРАЇНАХ СВІТУ	355
Kalynovska V. EXCHANGE OF RESOURCES IN THE PROCESS OF INTERACTION OF PUBLIC AUTHORITIES AND CIVIL SOCIETY INSTITUTIONS	357
СЕКЦІЯ 9. СУЧАСНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА МОВНА ПОЛІТИКА У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ.	359
Подоба М., Хім М.К. РОЛЬ МЕНТАЛІТЕТУ В СУЧАСНОМУ ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	359
Нагаєв В. М. КОМУНІКАТИВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ВИРІШЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ КОНФЛІКТІВ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ	361
Машталір С., Хім М.К. РОЛЬ PUBLIC RELATIONS ДЛЯ СУЧАСНОГО ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ	363
Фурсін О.О. ОПТИМІЗАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК ЄДИНОГО ЦІЛОГО: КОМУНІКАТИВНІ АСПЕКТИ	365
Виноградова Т. І. РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ВНЗ У ФОРМУВАННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ФАХІВЦІВ З ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	367
Виноградова Т. І. РОЛЬ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ПІДГОТОВЦІ	370

МАЙБУТНІХ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ	
Wang Yunxiao, Medvid Viktoriia	
HUMAN RESOURCE MANAGEMENT - COMPENSATION SYSTEM	373
Dashevska L.M.	
TYPES OF LANGUAGE PLANNING	376
Чеканович В.Г.	
АНГЛІЙСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ СФЕРИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	378
Левицький В.А.	
НОВИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОПИС І ЛІНГВІСТИЧНИЙ ПОВОРОТ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	380
Ортіна Г.В., Олексенко Р.І.	
ФІЛОСОФІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЯК ФІЛОСОФІЯ НОВОГО ПРОСВІТНИЦТВА 2.0	382
Бокшань Галина Іванівна	
ІНШОМОВНА КОМУНІКАЦІЯ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	384
Відомості про авторів	387

СЕКЦІЯ 1.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ.

Демченко Володимир Миколайович,
доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування,
кандидат філологічних наук, доцент,
Херсонський національний технічний університет, м. Херсон

УКРАЇНСЬКА МОВА ЯК ОБ'ЄКТ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: СТРУКТУРНИЙ АСПЕКТ

За узагальненням М. Вавринчука, національна безпека України передбачає «комплекс органів і заходів забезпечення безконфліктного існування Української держави». Чинниками цього є кілька площин, на яких акцентуємо увагу: безперешкодне функціонування державної української мови в усіх сферах соціального життя; захист українського інформаційного простору; захист освітнього простору; підтримка і розвиток національної науки; забезпечення розвитку національної культури; забезпечення функціонування української церкви [1]. Ці чинники, по-перше, базовані на провідному мовному, оскільки це форма їх реалізації, а по-друге, мають словесну формулу «захист... від стороннього впливу». Та й сам термін «безпека» передбачає опозицію «небезпека», тобто має суб'єкта потенційної загрози – «від кого».

Отже, у кожному з означених вище чинників українська мова конкретно протистоїть російській, що на сьогодні й складає реальну небезпеку для українського державотворення (його утвердження й стабілізації), оскільки вибір російської мови в публічній сфері (зокрема в медіа чи освіті) безпосередньо перешкоджає функціональному розвитку української. Окрім функціональної сфери вживання мови, важливим у цьому історичному протистоянні є збереження самої мовної структури, і насамперед на лексичному рівні, хоча мають значення і фонетичний (як найбільш помітний через свою аудіальну природу: *граємо, програма, білет* або й *Нікіта, Крістіна* чи *Калініченко*), фразеологічний (як сукупність штампів ділової та наукової мови: «приймати участь» або «приймати закони»), морфологічний (як приклад свідомого повторення практики метрополійної мови: *керуючий* або *відділ по роботі* або низки складних слів) і навіть синтаксичний, де також копіювалися форми російської мови, через що наявні проблеми з пунктуаційними вміннями (і не лише в сенсі ставити розділовий знак, де потрібно, а й не ставити зайвого, що було властиве для ділової / канцелярської мови в Російській імперії).

Загалом це явище в лінгвістиці називається калькуванням російських мовних форм, яке вже понад сто років характеризує наукову й ділову метамову й до сьогодні становить поки що невирішену проблему. Зауважимо, що в другій половині ХХ сторіччя це робилося умисно, на замовлення, до чого доклали

зусилля й самі українські мовознавці академічного рівня, ставлячи в перекладних словниках першим відповідником до російського кальковану форму – лексичну чи семантичну: *спор – спір, відгук – відзив, заместитель – замісник, необхідно – необхідно, должен – повинен*).

У загальному (нейтральному) сенсі причина такої «забрудненості» національної мови – звикання, що зумовлює байдужість мовців узагалі до її структури. Ми вже ілюстрували це на таких прикладах: іменник *оцінка* сприймається і як статична предметна одиниця, і як назва дії, хоча друга функція потребує вже відповідника *оцінювання* (напр., «оцінювання пріоритетів»). Аналогічною, скажімо, є *розробка*, що також передбачає статичну функцію, а сама дія – це вже *розроблення* (напр., «розроблення плану») [3].

А. Венцовський називає калькування мімікрійним явищем: перероблені «слова і звороти мають нібито українську форму, проте насправді нашими не є. Тенденція калькувати з російської є функцією російщеної свідомості, тобто мислення, яке реалізується в чужонаціональних розумових формах». Це «найтяжчий духовний спадок імперських часів – російськомовне мислення значної частини українського загалу» [2]. Саме в цьому вбачаємо головну проблему національної безпеки України, оскільки люди з російським (тобто імперським) мисленням не зможуть побудувати незалежну державу, що не підвладна потужній більшій державі, при тому, що ця підвладність ґрунтується на домінантній у побуті російській мові.

Отже, означені мовні колізії мають спільну рису – наближення до російської мови (фонетичне, лексичне, морфологічне й навіть синтаксичне та фразеологічне), що відбувалося спеціально, часом навіть штучно, у межах звичайної колоніальної політики. Саме таким чином метрополія всілякими засобами нав'язує колонії свою культуру та мову, традиції та навіть віросповідання [3]. Сьогодні така тенденція сприймається українцями однозначно – як експансія, етногенез й інші негативні ворожі дії, проте вона продовжується – за байдужого ставлення з боку тих самих українців.

Потрібно продовжувати створювати домінантну українськомовну атмосферу задля збільшення функціонального обсягу державної мови, що є єдиною зброєю для боротьби з імперським загарбницьким негативом.

Література

1. Вавринчук М. П. Етнополітична безпека в системі національної безпеки України на етапі сучасного державотворення / М.П. Вавринчук. – К.: Правова єдність, 2009. – 288 с.

2. Венцовський А. Калькуємо, забувши слово рідне... [Електронний ресурс] // Всеукраїнський загальнополітичний освітянський тижневик «Персонал Плюс». – № 32 (284) 19-25 серпня 2008 року. – Режим доступу : <http://www.personal-plus.net/284/3610.html>

3. Демченко В. Державна мова як об'єкт національної безпеки : монографія / Демченко В. М.; за наук. ред. проф. І. Лопушинського. – Херсон : Вид-во ІІІ Вишемирський В.С., 2019. – 176 с.

Білоус Оксана Анатоліївна

Викладач Ірпінського державного коледжу економіки і права, м.Вінниця

ПРОТИДІЯ ЗАГРОЗАМ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ

Різка загострення безпекової ситуації в Україні та розгортання агресії на Півдні та Сході України потребувало негайного вжиття заходів з реалізації безпекової політики. Нажаль, початковий період реагування на кризову ситуацію продемонстрував розгубленість і неспроможність державної влади та силових структур до виконання своїх завдань. Україна була не готова до такого розвитку подій.

Верховна Рада України 7 скликання в цей період почала терміново приймати рішення у сфері національної безпеки, які вже не могли попередити загрози або суттєво вплинути на них. Так, 22.02.2014 у Верховній Раді була зареєстрована постанова про запобігання проявам сепаратизму та іншим посяганням на основи національної безпеки України (№4183).

28.02.2014 на розгляд ВРУ був внесений проект Постанови про звернення Верховної Ради України до держав-гарантів відповідно до Меморандуму про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї (№4306). З часом стало зрозумілим, що цей Меморандум не міг гарантувати нам територіальну цілісність, оскільки не містив будь яких конкретних зобов'язань держав гарантів крім поваги до незалежності, суверенітету та існуючих кордонів України. Таким чином, Україна залишилась без допомоги інших держав [1, с. 135].

Погроза силою та безкарне застосування військової сили РФ проти України для реалізації власних інтересів у міжнародних відносинах яскраво засвідчили кризу існуючої системи міжнародної безпеки.

Наростаючі загрози у воєнній сфері вимагали від Верховної Ради України прийняття рішень щодо реанімації збройних формувань держави. Мабуть, першим практичним кроком в цьому напрямку став Закон про Національну гвардію України від 13.03.2014. Відновлення, раніше розформованої Національної гвардії, ще раз красномовно говорить про непослідовність нашої державної політики у сфері національної безпеки

В подальшому ВРУ приймає ряд законопроектів як мали на меті стримати сепаратистські настрої і відновити державну цілісність України. Першою спробою Верховної Ради України систематизувати політичне регулювання у сфері НБ України стала коаліційна угода, укладена учасниками коаліції депутатських фракцій 8 скликання, до складу якої увійшла більшість народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України.

В розділі «Реформування системи забезпечення національної безпеки і оборони» угодою передбачалось:

1. Розробка та прийняття нових редакцій Стратегії національної безпеки та Воєнної доктрини з урахуванням змін у воєнно-політичній обстановці довкола України. Розроблення та внесення змін до законів України Про засади внутрішньої і зовнішньої політики та Про основи національної безпеки України.

2. Запровадження в державі системи стратегічного планування та прогнозування з метою запобігання загрозам національній безпеці та визначення порядку дій у кризових ситуаціях, яка б об'єднала у єдиний комплекс заходи політичного, воєнного, економічного, інформаційного та іншого характеру.

3. Реформування всієї системи мобілізаційної підготовки та мобілізації України з урахуванням особливостей збройної агресії в сучасних умовах.

4. Створення взаємоузгодженої державної системи інформаційної безпеки та розроблення і прийняття Концепції інформаційної безпеки [2, с. 105].

Маємо засвідчити безпекові дії громадянського суспільства впродовж 2014–2019 рр., які переконують у здатності України не лише відстояти незалежність (це відбувається зараз), а й створити ефективну державу (це має статися найближчим часом). До таких дій належать: 1) стрімке виникнення низки добровольчих батальйонів та їх практичне застосування на Сході України; 2) формування сил місцевої самооборони; 3) могутній волонтерський рух; 4) канали обміну полоненими, які або доповнюють державні механізми, або діють самостійно; 5) мас-медійні центри, структури інформаційного спротиву пропагандистським впливам противника; 6) центри психологічної та соціальної реабілітації учасників АТО; 7) активні виступи української діаспори у десятках країн світу (від Канади до Австралії) тощо [3].

Військово-патріотичне виховання, військова підготовка і вивчення основ цивільної оборони має стати одним із пріоритетів у навчанні як у загальноосвітній, так і у вищій школі. Важко переоцінити важливість залучення до виховання нашої молоді ветеранів АТО, які пройшли сучасну війну.

Окремим питанням є переозброєння Збройних Сил України, інших військових формувань, отримання і прийняття на озброєння нових високоефективних зразків зброї і військової техніки, спроможних компенсувати добровільно втрачений на основі міжнародних угод ядерний потенціал.

Сьогодні надзвичайно важливо продовжити реформаторський курс, не зірватися в безплідний і руйнівний популізм, що може за короткий час знищити всі здобутки, у важкій борні здобуті українцями за останні три роки.

Література

1. Виклики й загрози національній безпеці у контексті геополітичного та геоекономічного вибору України: матеріали круглого столу (Київ, 3 груд. 2014 р.) / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Каф. глобалістики,

євроінтеграції та упр. нац. безпекою; [за ред. Ю. В. Ковбасюка, Г. П. Ситника]. Київ: НАДУ, 2014. 161 с.

2. Власюк О. С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики: вибр. наук. пр. Київ: НІСД, 2016. 527 с.

3. Вонсович О. С. Національна безпека України в умовах сучасних геополітичних змін. Науковий вісник Дипломатичної академії України. 2017. Вип. 24(2). С. 18–24.

Ломонос Тетяна Василівна

Слухач магістратури державного управління

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

Навчально-науковий інститут післядипломної освіти, м. Покровськ

СОЦІАЛЬНА БЕЗПЕКА УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Актуальність теми роботи визначається необхідністю удосконалення системи забезпечення соціальної безпеки як складової національної безпеки держави, пошуку способів мінімізації соціальних ризиків та впливу на ризики в сприятливих для суспільного розвитку напрямках.

Науково - теоретичним підґрунтям дослідження стали наукові здобутки вітчизняних і зарубіжних вчених, які стосуються проблем національної безпеки суспільства. Дану проблематику досліджували фахівці у галузі загальної теорії держави і права, конституційного права, зокрема, такі як: І. Ф. Гнибіденко, А.М.Колот, А.О. Амвросов, У. Бек, П. Левінсон, Ф. Уебстерта інші.

Мета роботи – поглиблення теоретичних положень та удосконалення практичних інструментів системи забезпечення соціальної безпеки як складової національної безпеки України, узагальнення тенденції розвитку соціальних ризиків у сучасному суспільстві та визначення особливостей державного управління щодо мінімізації їх негативних наслідків.

Об'єкт дослідження - процес забезпечення захисту національних інтересів і гарантування соціальної безпеки особи, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз, конституційно – правові основи соціальної безпеки.

Предметом дослідження є основні проблеми та орієнтири розвитку забезпечення соціальної безпеки суспільства як складової національної безпеки.

Дослідження базується на описовому, порівняльному, аналітичному методах, що дає змогу всебічно розглянути національну та соціальну безпеку як категорію конституційного права, дослідити її сутність, визначити основні напрямки для розвитку забезпечення соціальної безпеки суспільства.

Національна соціальна безпека - це захищеність життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам. Система соціальної безпеки розглядається як специфічна цілісність відносно самостійних і взаємопов'язаних елементів, якою забезпечується захист соціальних прав і

свобод людини, соціальних інтересів суспільства і держави від внутрішніх і зовнішніх загроз, їх ліквідація або порушення.

Основними чинниками неефективності системи забезпечення соціальної національної безпеки є, насамперед, соціальні ризики — це визначені законом фактори порушення нормального соціального становища людей у разі ушкодження здоров'я, втрати працездатності або відсутності попиту на працю, які супроводжуються настанням для зайнятого населення матеріальної незабезпеченості внаслідок втрати заробітку, додаткових витрат, пов'язаних з лікуванням, а для сімей — утратою джерела доходу у випадку втрати годувальника. Особливо важливе місце в системі державної політики щодо забезпечення соціальної безпеки посідає розвиток соціально - класових відносин. Розвиток соціальної структурованості суспільства, формування нової системи соціально-класових відносин, середнього класу зумовлені зрілістю відносин власності як глибинного чинника розвитку економіки країни [1].

Найявні загрози соціальній безпеці спричинені низькою ефективністю та якістю державного управління соціальними процесами. Тому перелічені вище чинники неефективності системи забезпечення соціальної національної безпеки є лише похідними від недосконалості рішень, які приймаються органами влади.

Концепцією національної безпеки визначені основні напрями державної політики України щодо питань соціальної сфери, а саме: виявлення та усунення причин, що призводять до різкого розшарування суспільства, вжиття заходів щодо протидії кризовим демографічним процесам, створення ефективної системи соціального захисту людини, охорони та відновлення її фізичного і духовного здоров'я, стимулювання розвитку та забезпечення всебічного захисту освітнього і культурного потенціалу країни, захисту прав споживачів [2].

Для проведення ефективної цілеспрямованої соціальної політичної діяльності з організації та координації дій щодо забезпечення соціальної безпеки розробляються та приймаються державні цільові, регіональні та інші програми [3]. Підвищенню ефективності процесу забезпечення соціальної безпеки сприятиме модернізація всієї системи суспільних відносин, які б адекватно відповідали новим потребам людей та можливостям їх реалізації. Створення умов для економічної свободи, можливість вільного вибору сфери господарської діяльності, розвиток підприємництва, малого та середнього бізнесу, економічна стабілізація, реформування відносин власності, лібералізація господарських зв'язків є тими чинниками, які сприятимуть забезпеченню соціальної безпеки суспільства. Легалізація української економіки, зниження рівня тіньових відносин, обмеження корумпованості, розмежування владних і бізнес еліт дають змогу посилити економічні фактори соціального розвитку країни та забезпечити соціальну безпеку українського суспільства.

Таким чином, аналіз теоретичних засад забезпечення соціальної безпеки, визначення чинників її забезпечення дають змогу обґрунтувати шляхи формування ефективного механізму забезпечення соціальної безпеки в контексті забезпечення національної безпеки. Забезпечення соціальної безпеки

має бути спрямовано насамперед на недопущення непоправних соціальних руйнувань або таких негативних наслідків, що потребують для свого відновлення дуже великих зусиль і тривалого часу.

Література

1. Управління соціальним і гуманітарним розвитком . Навч. посіб. : у 2 ч. / за ред. В. А. Скуратівського, В. П. Трощинського . Київ : НАДУ, 2009. Ч. 2. 456с.
2. Уэбстер Ф. Теории информационного общества. / Ф.Уэбстер. Москва: Аспект Пресс, 2004. 400 с.
3. І. Ф. Гнибіденко, А. М. Колот, О. Ф. Новікова. Соціальна безпека: теорія та українська практика / за ред. І. Ф. Гнибіденка. Київ : КНЕУ, 2006. 292 с.

Василевич Анна Олегівна

Студентка II курсу спеціальності «Публічне управління та адміністрування»
Національного університету «Львівська політехніка», м. Львів
Науковий керівник: асистент кафедри АФМ Хім М.К.

ЗАГРОЗА НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Проблема забезпечення національної безпеки постійно перебуває в центрі уваги провідних країн світу, тож сьогодні питання обґрунтування напрямів та способів її розв'язання є наріжним каменем внутрішньої та зовнішньої політики України. Сьогодні розвиток держави відбувається у вкрай нестабільному і дедалі більш агресивному глобальному середовищі, тому проблеми національної безпеки належать до найважливіших, найскладніших багатоаспектних та інтегральних явищ суспільного і політичного життя [4].

Метою дослідження є визначення насамперед актуальних глобальних тенденцій, які потенційно є джерелами загроз системи національної безпеки України та ефективності її функціонування в умовах глобалізації з огляду на тенденції розвитку середовища формування важливих національних інтересів.

Це питання вивчали такі вітчизняні дослідники, як: Дзьобань О. П, Ліпкан В. А, Нижник Н. Р., Петрів І, Пилипчук В, І. Оніщенко, С. Жук та ін.

Основними документами, які регулюють питання національної безпеки в Україні є Указ Президента України «Про Стратегію національної безпеки України та закон України «Про основи національної безпеки України». Саме забезпечення національної безпеки Конституція України (стаття 17) відносить до найважливіших функцій держави [1].

Національна безпека – це категорія, яка характеризує ступінь захищеності життєво важливих інтересів, прав та свобод особи, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз або ступінь відсутності загроз правам і свободам людини, базовим інтересам і цінностям суспільства та держави.

Світовий та регіональний контекст для національної безпеки України змінюється сьогодні швидше, ніж будь-коли, і більша частина глобальних

загроз, які для України ще кілька років тому були неактуальними, стали сьогодні реальністю [1].

Слід зазначити, що всі загрози національній безпеці можна поділити на внутрішні та зовнішні. До зовнішніх чинників варто зарахувати насамперед глобальні тенденції, які потенційно є джерелами загроз національній безпеці: загострення конкуренції між світовими центрами сили, причому нерідко порушуються норми міжнародного права; спроби впливових держав вирішувати свої проблеми за рахунок інших; криза міжнародної системи безпеки; невизначеність засад нової міжнародної системи безпеки, що у комплексі з недосконалою системою міжнародного права уможливорює безкарне застосування сили на міжнародній арені для реалізації власних інтересів, що сьогодні демонструє Росія; наявність самопроголошених квазідержавних утворень на територіях суверенних держав, поява небезпечних прецедентів визнання деяких з них іншими державами, що стає стимулом для регіонального сепаратизму, зокрема це стосується сьогоднішніх реалій України; поширення тероризму, піратства, наркобізнесу, незаконної торгівлі зброєю і ядерними матеріалами, транскордонної організованої злочинності, відмивання брудних грошей, незаконної міграції, кіберзагроз; інформаційна експансія найбільш впливових в інформаційному аспекті держав щодо решти, які намагаються проникати в інформаційну сферу держав, заради завуальованої пропаганди власних ідеологій, з чим сьогодні зіткнулася Україна [5].

До внутрішніх чинників загрози національній безпеці можна віднести такі: корумпованість державних інститутів, їх неспроможність надавати адекватні відповіді на виклики сучасності, криза суспільної довіри до них; низька дієвість існуючих механізмів підготовки, прийняття та виконання державних рішень; недосконалість правового регулювання суспільних відносин; системні недоліки у функціонуванні судової системи, що підривають довіру населення до держави і права; неадекватність реагування державних органів на конфліктні загострення у сфері політичних, економічних, соціальних, міжетнічних, міжконфесійних відносин, радикалізацію суспільних настроїв і поширення проявів екстремізму, зокрема інспірованих ззовні; відчутне погіршення стану економічної безпеки, критичне зростання рівня загроз енергетичній безпеці та ін.[5].

Крім того, за оцінками експертів ООН, насувається глобальна екологічна криза, оскільки в найближчі 20 років майже вичерпаються екологічні ресурси планети [2]. Її наслідки для безпеки людства будуть більш загрозливі, ніж фінансово-економічна депресія. Світ також стоїть на порозі продовольчої кризи, оскільки досить швидко кількість голодуючих може досягти 1 млрд ос.[3]. Водночас гострою стоїть проблема великомасштабних світових пандемій, адже поява нової пандемії COVID-19 - питання сьогодення.

Отже, однією з найважливіших проблем сучасності є гарантування національної безпеки держави в аспекті появи принципово нових викликів, які

створюють загрозу безпеці, розвитку та благополуччю громадян. Система нацбезпеки держави має продемонструвати свою стійкість перед викликами.

Література:

1. Дзьобань О. П. Національна безпека України: концептуальні засади та світоглядний сенс / О. П. Дзьобань. – Х. : Майдан, 2007. – 283 с
2. 2030 рік загрожує екологічною кризою. - Режим доступу : <http://www.gazeta.lviv.ua/articles/2008/10/31/35600/>
3. Миру угрожают новые кризисы. - Режим доступу : <http://muscityua.com/news/world/2008/10/30/075737.html>
4. Чуйко З. Д.. Фактори забезпечення національної безпеки України в контексті інтеграції та глобалізації // З. Д. Чуйко . наук.стаття.-. 2010 р.
5. Пасічний Р. Національна безпека України в епоху глобалізації // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку, – 2012р. – випуск 24. – ст. 108–112.

Вонберг Т.В.

доцент кафедри УП та ЕП, к.е.н., доцент
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана», м.Київ

ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ПОГЛЯД СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Соціальна відповідальність поступово займає своє важливе місце в життєдіяльності кожної організації, працівника, держави. І якщо ще десять років тому це поняття для України було дещо незвичне та нове, то зараз всі вже навіть звикли до певних соціально відповідальних дій міжнародних компаній, представництва яких знаходяться й в Україні. Тому й проблеми національної безпеки вбачасмо за необхідне розглянути саме з точки зору соціальної відповідальності.

Перш за все відзначимо, що сам термін «національна безпека держави» має багато різних трактувань та значень, зокрема в широкому розумінні – це певна система гарантій, котрі підтримують та забезпечують стабільність розвитку та життєдіяльність, як окремого громадянина, так і суспільства, держави загалом.

Національна безпека гарантується шляхом визначення та подальшої нейтралізації загроз державності, суспільному ладу й політичному устрою, національній ідентичності. Небезпеку формує все, що руйнує державну незалежність, породжує нестабільність та спалахи насильства, розмиває й нищить усталені та ідентифікуючі уявлення національної політичної спільноти про себе і світ. Держава намагається керувати загрозами, проте, не всі з них вона може усунути [1, С.15].

Цілком зрозуміло, що загрози доволі різноманітні, зокрема, державно-політичні, соціально-економічні, національно-культурні, екологічні тощо. Всі ці загрози національній безпеці є актуальними та ними не можна знехтувати. Вважаємо за необхідне розглянути більш детально національно-культурний аспект, що є вкрай важливим, адже, на наше переконання, безпека держави залежить не лише від військової міцності та обороноздатності держави, а й від рівня національної самосвідомості та самоповаги громадян, характеру взаємин між представниками національної меншості та більшості, особливостей соціокультурних взаємин загалом тощо.

Серед загроз у національно-культурному аспекті можна виокремити: проблеми історично обумовленого зв'язку української та російської культур; занепад власне української культури в умовах сьогодення; вплив західної культури, який ініційований самим суспільством, задля вирішення національно-культурних проблем. Розглянемо означене більш детально через призму соціальної відповідальності.

Всім відомо, що століттями українці намагалися позбутися залежності від панування різних народів, зокрема від російського та польського впливу. І от, здобувши незалежність, українці й досі прагнуть віднайти свою самобутність. Перекручування історії, фактів, мотивів, приниження гідності українців, інформаційні блокади та дезінформація населення та світової спільноти стали нормою для України та Росії протягом доволі тривалого часу. І для соціально свідомих громадян важливо «не шукати винного» в тому, що сталося, а адекватно оцінювати ситуацію, критично сприймати будь-яку інформацію, яку вони отримують з різних джерел, ставити під сумнів висловлювання лідерів думок та знаходити той шлях і ті рішення, які будуть вигідні не окремим громадянам, а й суспільству в цілому.

Разом із тим, на фоні економічного спаду, політичної кризи та затягнутого на роки конфлікту на Сході країни, народ відчувається розчарованим та покинутим. Відсутність роботи та гідної оплати праці, корупція, бюрократія, блокування реформ, падіння рівня життя – і це далеко не весь перелік, через який люди відчуваються менш захищеними та впевненими в майбутньому. Важко думати про наслідки своїх вчинків, коли мова йде про виживання. Проте, проблема набагато глибше, адже, чисельність соціально відповідальних громадян залежить не від стану економіки чи персон у Верховній Раді, зазвичай, життєва та громадянська позиція формується ще з дитинства. І ось тут можемо впевнено стверджувати, що освіта відіграє надзвичайно велику роль у вихованні свідомих громадян. Перш за все потрібно посилювати роль державної мови. Можливо, це звучить абсурдно, адже, закріплена Конституцією та законом державна мова не має потребувати захисту. Очевидно, що спілкування в навчальних закладах має відбуватися виключно державною мовою, якщо інше не передбачено навчальним планом. Практично вся українська література пронизана стражданнями та боротьбою за незалежність і це має доноситися до молоді. Вони мають поважати і знати тих,

хто робив відкриття та прориви в різних галузях науки. Культура кожного народу є унікальною і завданням відповідального громадянина є її збереження.

Нарешті, західна культура та їх досвід не можуть і не зможуть стати панацеєю в майбутньому. Ми можемо переймати вдалі ідеї та адаптувати до наших реалій. Але це не має бути просто переклад закону, який суперечить українському законодавству. Не потрібно відмовлятися та забороняти інші культури, соціально відповідальна людина завжди буде ставитися толерантно до представників інших національностей, захищаючи свою власну.

Наостанок додамо, що, звичайно, всі люди різні, проте, існують фактори, які нас об'єднують. Це національність, культура, релігія тощо. В умовах глобалізації варто будувати відкрите суспільство до нового, але в той самий час і соціально відповідальне, яке не дозволить їх національній самобутності розчинитися у цьому вирі нового. І одночасно розумітиме, що ми вже не можемо ігнорувати наших сусідів і партнерів, і не можемо перекладати весь час відповідальність або провину на когось іншого, адже в соціально відповідальному суспільстві кожен завжди починає з себе.

Література

1. Власюк О.С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики / О. С. Власюк. – К. : НІСД, 2016. – 528 с.

Пацера Юлія Олегівна,
студент 4 курсу ННІ права та міжнародно-правових відносин,
Науковий керівник – Кийда Людмила Іванівна,
кандидат наук з державного управління,
Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро

КОНТРАБАНДА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ УКРАЇНИ

У зв'язку із швидким темпом розвитку ринкових відносин, зростанням кількості експортно-імпортних операцій та обсягів міжнародних товарних потоків, появою нових інформаційних технологій, переорієнтацією ринків продукції та послуг, активізацією інтеграційних процесів у міжнародну економіку можна спостерігати не тільки посилення міжнародного співробітництва, а й загострення економічної конкуренції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку. Дані явища актуалізують питання забезпечення економічної безпеки держави та її складових.

Економічна безпека є частиною національної безпеки та являє собою стан економічного забезпечення держави, заходи щодо постійного розвитку економічної системи держави та механізм боротьби із зовнішніми загрозами. В свою чергу, митна безпека є однією з провідних складових економічної безпеки. Головне завдання митної безпеки – гарантування захищеності національних інтересів України у митній сфері.

Нормальне функціонування економічного ринку можливе лише при наявності діючого механізму захисту економічних інтересів держави, а відтак такий вид транснаціональної організованої злочинності як контрабанда становить реальну загрозу для вітчизняного товаровиробника, крім економічної сфери, така діяльність негативно впливає на суспільну безпеку у разі нелегального перевезення наркотичних засобів, зброї і боєприпасів, психотропних речовин, під час перевезення зброї масового ураження, а також виникає загроза для інтересів культури під час контрабанди культурних цінностей та надбань країни.

В умовах нестабільної економічної та політичної ситуації у країні контрабанда набуває розмірів масового негативного явища. А тому є доцільним з'ясувати поняття, предмети, способи, причини та пропозиції щодо протидії контрабанді.

Дефініція контрабанди викладена у ст. 201 Кримінального кодексу України: «Контрабанда, тобто переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю культурних цінностей, отруйних, сильнодіючих, вибухових речовин, радіоактивних матеріалів, зброї або боєприпасів (крім гладкоствольної мисливської зброї або бойових припасів до неї), частин вогнепальної нарізної зброї, а також спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації».

Зі статті 201 та 305 ККУ можна виокремити групи предметів переміщення яких вважається контрабандою, а саме:

- 1) особливо цінні товари – культурні цінності;
- 2) товари, що створюють загрозу здоров'ю людей – наркотичні засоби, психотропні речовини та їх аналоги чи прекурсори, сильнодіючі та отруйні речовини, а також фальсифіковані ліки;
- 3) предмети, що становлять небезпеку особистій та громадській безпеці – вибухові речовини, радіоактивні матеріали, зброя та боєприпаси;
- 4) предмети, що загрожують особистій недоторканності особи – спеціальні технічні засоби негласного отримання інформації.

Також у визначенні контрабанди вказані 2 способи її переміщення – поза митним контролем та з приховуванням від нього.

Переміщення поза митним контролем – це імпорту/експорту товарів та інших предметів через митний кордон України поза митницю та митні пости або поза встановленим часом для проведення митного контролю.

Під приховуванням контрабанди розуміється використання засобів, які істотно утруднюють візуальне виявлення контрабанди, наприклад, обладнання спеціальних сховищ або коли одним предметам надають вигляд інших. Також до цієї категорії належить підробка документів, що містять неправдиві дані, та їх отримання незаконним шляхом [1].

Причини контрабанди:

- Відсутність ефективної системи контролю за кордоном на всій лінії його протяжності;

- Не ефективне співробітництво правоохоронних та контролюючих органів України з відповідними органами суміжних держав щодо обміну інформацією про боротьбу з переміщенням товарів поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю;

- Недостатня ефективність митного та прикордонного контролю;
- Нестача навичок та кваліфікації у митників;
- Процвітаючі корупційні схеми;
- Недосконалий механізм покарання за контрабанду.

Отже, для вирішення питання щодо подолання контрабанди нам необхідно: встановити постійний жорсткий контроль як з боку державних органів, так і громадськості, проробити більш діючий механізм покарання за контрабанду, можливо, збільшити санкцію за цей злочин, крім цього необхідним є більш докладна нормативна деталізація контрабанди, зокрема в окремому законі, завдяки чіткій регламентації заходів митного контролю, технічного оснащення, необхідних знань і навичок для виявлення контрабанди, а також перелік покарань як за контрабанду, так і за сприяння їй з боку митників, ефективність роботи митної системи у протидії контрабанді буде підвищена.

Література

1. Передало Х. С. Боротьба з контрабандою як один із методів забезпечення економічної безпеки. URL: http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/37716/1/29_206-211.pdf.

Калашлінська Марина Вікторівна
кандидат політичних наук

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м.Вінниця

ВПЛИВ СТАНУ РОЗВИТКУ ПАЛІАТИВНОЇ ДОПОМОГИ НА СИСТЕМУ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ

Актуальність та важливість забезпечення стану національної безпеки держави не викликають жодних сумнівів та суперечок. Але сучасність диктує нове наповнення цього поняття та ставить перед державами нові виклики, з якими доводиться рахуватися. Власне сам термін «національна безпека» надзвичайно часто зустрічається, як в наукових виданнях, так і в засобах масової інформації. При цьому багатовекторність цієї сфери робить її предметом дослідження фахівців з найрізноманітніших сфер – від юристів та політологів до економістів та екологів. Тож вивчення загроз та викликів для національної безпеки, а також тих факторів, які здатні вплинути на її формування є базовим для формування концепції національної безпеки будь-якої держави. Вже абсолютно очевидно, що зміни, які відбуваються в сучасному світі створюють нову систему координат для людства, в межах якої створюються й нові концепції національної безпеки країн. Розуміння їх

сутності, а також тих загроз та викликів, які постають перед сучасними державами зумовлюють вибір теми розгляду.

Щоб вивчити зв'язок між станом розвитку паліативної допомоги та системою національної безпеки країни є доцільним окреслити термінологічне значення паліативної допомоги. Якщо ми звернемося до Великого тлумачного словника сучасної української мови [1, с. 878], то ми з'ясуємо, що «паліатив» – це ліки чи який-небудь інший засіб, що дає тимчасове полегшення хворому, але не виліковує хвороби; малодійовий захід, який лише частково або забезпечує тимчасовий вихід із скрутного становища, напівзахід. Таким чином, під паліативною допомогою ми розуміємо діяльність, що пов'язана з полегшенням болю хворого, без усунення причин її виникнення, коли вживаються заходи, які можуть тільки тимчасово полегшити перебіг захворювання пацієнта, та не спрямовані на її виліковування. Ця допомога використовується по відношенню до людей зі смертельними захворюваннями, яким не може допомогти жодне лікування, які відчують значні страждання та нестерпний біль, які можуть бути полегшені медичними препаратами та методиками.

Дослідження стану паліативної допомоги в певній країні та її зв'язку з системою національної безпеки такої держави є перспективною сферою наукових розвідок, що дозволяє поглянути на кожен з цих сфер під новітнім кутом та відкрити взаємозв'язки, що не є очевидними на перший погляд. Адже забезпечення безпека, як стану захищеності життєвоважливих інтересів, є головною умовою нормального розвитку суспільного життя та головним завданням держави. Очевидно, що держава, яка не може втілити та гарантувати цю фундаментальну соціальну цінність, приречена до неминучого занепаду. Звернувшись до ієрархічної системи потреб людини Абрагама Маслоу, згадаємо, що в основі розробленої ним піраміди потреб людини знаходяться фізіологічні потреби, що є необхідними для виживання (їжа, вода, відпочинок тощо), а наступним рівнем є потреби в безпеці (захист від фізичних та психологічних небезпек з боку навколишнього світу, тому числі, й впевненість у тому, що основні потреби особи будуть задовольнятися в майбутньому). Коли потреби найнижчого рівня задоволені хоча б частково, людина починає рухатися до задоволення потреб інших рівнів ієрархії (соціальні потреби, досягнення та повага, самовираження). Усвідомлення того факту, що впевненість людини у тому, що базові її потреби будуть задовольнятися в майбутньому, створюють необхідне підґрунтя для нормального функціонування суспільства, формує бачення головного завдання існування будь-якої держави в створенні умов для задоволення її громадянами потреб базового рівня існування, як одного з основних факторів національної безпеки такої держави.

При цьому мало, що так гарантує впевненість в задоволенні базових потреб людини в майбутньому, як налагоджена система державної допомоги особам, які за певними обставинами не здатні забезпечити їх собі самостійно, йдеться про дітей, осіб з обмеженими можливостями, людей похилого віку та

інкурабельних хворих, що потребують паліативної допомоги. Сьогодні нікого не дивує необхідність всебічної медичної допомоги людині при народженні. Але протилежний (та невідворотний бік) життєвого циклу кожної людини й досі майже повністю залишається поза увагою багатьох держав. При тому, що останні дні та місяці життя величезної кількості осіб супроводжуються важкими стражданнями та нестерпними болями, які неможливо подолати жодними доступними пересічній людині засобами.

Сьогодні, все більше цивілізованих країн приходять до розуміння, що національна безпека кожної держави полягає не тільки у військовому, економічному та інших аспектах, а й у неможливості залишати людей на самоті з проблемами закінчення її власного життя, а також життя її близьких, коли невиліковно хвора людина направляється «помирати додому» та фактично позбавляється належної допомоги, коли всі проблеми цього етапу життя перекладаються на її безпорадних близьких. Адже поява в родині невиліковно хворої людини спричиняє критичне зниження якості життя всієї родини, як в економічному, так і в соціальному й психоемоційному відношенні. А в більш глобальному рівні неотримання допомоги від держави в цей найуразливіший період життя, на самому глибинному рівні формує в суспільстві ту саму відсутність впевненості людей у тому, що їх базові потреби будуть задовольнятися в майбутньому, критично знижуючи рівень довіри суспільства до власної держави, безпека якої вже не гарантується лояльністю власного населення.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. Бусел В. Т. Київ: Ірпінь: Перун, 2005. 1728 с.

Лук'янова О.М.

доцент, к.е.н., доцент

Кривцун Д.Ю.

здобувач

Український державний університет залізничного транспорту, м. Харків

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Проблеми національної безпеки належать до найважливіших, найскладніших багатоаспектних та інтегральних явищ суспільного і політичного життя. Процеси глобалізації, посилення єдності світу з одночасним поглибленням його національної різноманітності є саме тим фактором, під впливом якого відбуваються серйозні зміни в усій структурі суспільства і держави.

Відповідно до Закону України «Про національну безпеку», національна безпека України – це захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства й держави, за якої забезпечуються сталий розвиток

суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам [1]. Основними документами, які регулюють питання національної безпеки є: Конституція України, Стратегія національної безпеки України, Военна доктрина та ряд інших указів, постанов, договорів, програм, що визначають напрямки, пріоритети національної безпеки держави.

Нинішній етап розвитку людської цивілізації характеризується тим, що сфера забезпечення національної безпеки сучасної держави перебуває у стані стрімких та постійних змін, і в ній переплітаються практично всі сторони життєдіяльності суспільства та функціонування держави. Цей стан має багато детермінант та потребує значної уваги з боку наукового аналізу [2].

Фундаментом національної безпеки України, поряд з економічною, є військова безпека. За обставин наростання загроз національній безпеці військова безпека може набувати пріоритетного значення.

Військова безпека — це стан захищеності прав і свобод громадян, базових інтересів та цінностей суспільства і суверенної держави від можливих зазіхань із застосуванням військової сили. Деякі науковці під військовою безпекою розуміють певний стан міждержавних відносин і обороноздатності держави, за яких імовірність війни стає щонайменшою або протидіє залученню до неї країни.

Особливістю військової безпеки є те, що вона є частиною державної безпеки і водночас функціонує як самостійне явище. Військові аспекти мають усі інші види безпеки – соціальну, економічну, екологічну, інформаційну тощо.

Поняття військової безпеки тісно пов'язане з військовою небезпекою – системою політичних, економічних, військових та інших чинників у стосунках між державами, яка за певних обставин і умов здатна призвести ці держави до військового конфлікту того чи іншого масштабу. Військова небезпека для України, як і для інших держав, полягає у можливості стати об'єктом військової агресії з боку іншої держави або союзу держав, а також унаслідок цієї агресії [3].

За масштабами функціонування національна безпека України споріднена взаємодії з міжнародною безпекою. По суті, національна безпека – це забезпечення міжнародної безпеки в межах самостійних національних держав.

Слід зазначити, що всі загрози національній безпеці можна поділити на внутрішні та зовнішні. Власне, до зовнішніх чинників зарахували насамперед глобальні тенденції, які потенційно є джерелами загроз національній безпеці.

Слід відмітити, що на сучасному етапі становлення державності є доцільним, щоб реальна та ефективна політика у сфері забезпечення національної безпеки будувалась на основі чіткого урахування суттєвих факторів, які на неї впливають, знання їх основних характеристик, пріоритетів і граничних значень.

Література

- 1 Закон України «Про основи національної безпеки України». – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>
2. Пасічний Р. Національна безпека України в епоху глобалізації // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку, – 2012. – випуск 24. – С. 108–112.
3. Дзьобань О. П. Національна безпека України: концептуальні засади та світоглядний сенс / О. П. Дзьобань. – Х. : Майдан, 2007. – 283 с.

Пронченко Олександра Вадимівна
студент 4 курсу ННІ права та міжнародно-правових відносин
Науковий керівник – Кийда Людмила Іванівна
кандидат наук з державного управління
Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро

ЗАХОДИ НЕТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК СПОСІБ ЗАХИСТУ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Відповідно до Закону України «Про національну безпеку України» поняття «національної безпеки» є досить широким і визначає декілька її складових. Національна безпека України - захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз [2]. До «інших національних інтересів» відносяться: життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян (що також визначено Законом України «Про національну безпеку України»).

У свою чергу в Митному кодексі країни законодавець надає визначення поняття «заходи нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності»: не пов'язані із застосуванням мита до товарів, що переміщуються через митний кордон України, встановлені відповідно до закону заборони та/або обмеження, спрямовані на захист внутрішнього ринку, громадського порядку та безпеки, суспільної моралі, на охорону здоров'я та життя людей і тварин, охорону навколишнього природного середовища, захист прав споживачів товарів, що ввозяться в Україну, а також на охорону національної культурної та історичної спадщини [1]. До того ж державна митна політика України покликана забезпечувати митну безпеку України, що є складовою національної безпеки нашої держави.

Отже, можна дійти висновку, що мета заходів нетарифного регулювання ЗЕД певною мірою збігається зі шляхами забезпечення національних інтересів України, а відповідно й захисту національної безпеки України.

В Україні використовуються такі заходи нетарифного регулювання ЗЕД, що покликані охороняти національну безпеку:

- *заборона ввезення або транзиту* деяких товарів, що впливає з великої кількості нормативно-правових актів (наприклад, ст. 17 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність», що передбачає заборону окремих видів експорту та імпорту; ст. 6 Закону України «Про захист суспільної моралі»; ст. 15, 82, 91 ЗУ «Про ветеринарну медицину» тощо);

- *заборона вивезення* окремих видів товарів (наприклад, це вищезгадувана стаття 17 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність»; ст. 14 Закону України «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей тощо);

- *обмеження переміщення* окремих товарів, що означає можливість їх переміщення через митний кордон України лише за наявності певних дозвільних документів. При цьому обмеження можуть бути як кількісні, так і якісні. Кількісними обмеженнями є *ліцензування* (надання спеціального дозволу на здійснення суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності експорту або імпорту товарів) та *квотування* (обмеження ввезення або вивезення товару певною його кількістю або на певну суму протягом визначеного часу). Якісним обмеженням ввезення та вивезення товарів є *сертифікація* (отримання спеціального документу – сертифікату відповідності якості товару вимогам, що висуваються до якості такого товару; або отримання фітосанітарного, карантинного сертифікату, ветеринарного свідоцтва; або отримання висновку експертизи тощо);

- *заходи офіційного контролю*, що тепер виведені в окремий пункт 13.1 статті 4 Митного кодексу України. До таких заходів відносяться: фітосанітарний контроль, ветеринарно-санітарний контроль, державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин, що проводяться згідно із законодавством України.

Також, Митний кодекс України узагальнює випадки заборони переміщення через митний кордон України товарів: у разі, якщо товари заборонені до переміщення відповідно до Законів України чи міжнародних договорів, ратифікованих Верховною Радою України; у разі відсутності дозвільних документів на товар від державних органів, установ та організацій, якщо для переміщення такого товару вони необхідні; у випадку переміщення товару з порушенням вимог законодавства України.

Нетарифне регулювання ЗЕД не поступається за своєю важливістю митному тарифному регулюванню. Заходи нетарифного регулювання ЗЕД забезпечують захист внутрішнього ринку, громадського порядку та безпеки, суспільної моралі, охорону здоров'я та життя людей і тварин, охорону навколишнього природного середовища, захист прав споживачів товарів, що ввозяться в Україну, охорону національної культурної та історичної спадщини, а, отже, вони є способом захисту національної безпеки України.

Література

1. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI // Відомості Верховної Ради України. 2012. № 44-45. № 46-47, № 48. Ст. 552.
2. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 № 2469-VIII// Відомості Верховної Ради України. 2018. № 31. Ст. 241.
3. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16 квітня 1991 № 959-XII// Відомості Верховної Ради України. 1991. № 29. Ст. 337.
4. Про захист суспільної моралі: Закон України від 20 листопада 2003 № 1296-IV// Відомості Верховної Ради України. 2003. № 14. Ст. 192.
5. Про ветеринарну медицину: Закон України від 25 червня 1992 № 2498-XII// Відомості Верховної Ради України. 1992. № 36. Ст. 531.
6. Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей: Закон України від 21 вересня 1999 № 1068-XIV// Відомості Верховної Ради України. 1999. № 48. Ст. 405.

Рабчук Тетяна Віталіївна
Студентка 1-го курсу магістратури
факультету історії, права та публічного управління
Кононенко Валерій Васильович
професор кафедри правових наук та філософії, доктор історичних наук
Вінницький державний педагогічний
університет ім. М. Коцюбинського, м. Вінниця

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

З розвитком освітньої сфери діяльності суспільства все актуальнішим стає питання освітнього менеджменту. Будь-яка система управління базується на фундаментальних засадах, що відображають її головні риси. Такі ж особливі риси має управління у сфері освіти. Зокрема, керівнику закладу вищої освіти (Далі - ЗВО) як менеджеру варто керуватися наступними принципами управління: принцип соціальної детермінації, принцип гуманізації, принцип науковості та компетентності в управлінні установами освіти, принцип інформаційної достатності, принцип оперативного регулювання, принцип зворотного зв'язку, принцип наступності і перспективності, принцип демократії та централізму, принцип стимулювання і згуртування кадрів [1].

Крім принципів менеджменту Закон України «Про вищу освіту» визначає основні повноваження керівника закладу вищої освіти. Відповідно до VII розділу закону України «Про вищу освіту», який встановлює основні правові, організаційні, фінансові засади функціонування системи вищої освіти, безпосереднє управління діяльністю ЗВО здійснює його керівник, його права, обов'язки та відповідальність визначаються законодавством і статутом ЗВО.

Крім того, згідно із Законом України «Про вищу освіту» керівник закладу в межах наданих йому повноважень здійснює наступну діяльність:

- відповідає за провадження освітньої, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності у закладі вищої освіти, за результати фінансово-господарської діяльності, стан і збереження нерухомого чи іншого майна цього закладу;

- щороку звітує перед засновником (засновниками) або уповноваженим ним (ними) органом (особою) та вищим колегіальним органом громадського самоврядування закладу вищої освіти;

- відповідно до статуту може делегувати частину своїх повноважень своїм заступникам і керівникам структурних підрозділів;

Також, керівник ЗВО зобов'язаний оприлюднювати щорічний звіт про свою діяльність на офіційному веб-сайті ЗВО [2].

Крім Закону України «Про вищу освіту», в якому визначено межі повноважень керівника ЗВО, кожен навчальний заклад має свій власний статут, в одному із розділів якого прописуються основні і факультативні обов'язки ректора університету. Звісно, всі вони відповідають межах встановленим законодавством України. Для прикладу візьмемо статут Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. В розділі «Права та обов'язки ректора Педуніверситету» вказується наступне:

- ректор є представником Педуніверситету в правовідносинах з державними органами, органами місцевого самоврядування, юридичними та фізичними особами і діє без довіреності в межах повноважень передбаченим законом.

- є розпорядником майна і коштів;

- призначає на посаду та звільняє з посади працівників;

- відраховує з Педуніверситету та поновлює на навчання в ньому здобувачів вищої освіти за погодженням з органами студентського самоврядування та первинними профспілковими організаціями осіб, які навчаються...[3, с. 29].

Таким чином, адміністративно-правовий статус керівника ЗВО визначено у нормативно-правових актах. Зокрема, в Законі України «Про вищу освіту», Статуті ЗВО, інших актах визначено основні повноваження та принципи діяльності ректора університету. Водночас, сучасні реформаційні процеси у публічному управлінні у сфері освіти передбачають перехід на державно-громадську модель управління і відповідно – розширення автономності ЗВО (зокрема, керівника) у публічному управлінні.

Література

1. Маслов В. Принципи менеджменту в установах освіти / В. Маслов, В. Шаркунова // Освіта і управління – 1997. – № 1. – С. 77- 84.
2. Закон України «Про вищу освіту» від 16.01.2020 № 37-38 // Відомості Верховної Ради (ВВР) 2014. – Ст. 34.
3. Статут Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, – протокол № 2 від 18 листопада 2016 року. – Вінниця 2017.

Рабчук Тетяна Віталіївна
Студентка 1-го курсу магістратури
факультету історії, права та публічного управління
Кононенко Валерій Васильович
доктор історичних наук, професор кафедри правових наук та філософії
Вінницький державний педагогічний
університет ім. М. Коцюбинського, м. Вінниця

МІСЦЕ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНІЙ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

З активізацією реформ та процесів модернізації освітньої сфери суспільства все актуальнішим стає питання освітнього менеджменту. Будь-яка система управління базується на фундаментальних засадах, що відображають її головні риси та структурні елементи. Такі ж особливі риси має публічне управління у сфері освіти. Зокрема, керівнику закладу вищої освіти (далі – ЗВО) як менеджеру варто керуватися наступними принципами управління: принципом соціальної детермінації, принципом гуманізації, принципом науковості та компетентності в управлінні установами освіти, принципом інформаційної достатності, принципом оперативного регулювання, принципом зворотного зв'язку, принципом наступності і перспективності, принципом демократії та централізму, принципом стимулювання і згуртування кадрів [1].

Загальні принципи освітньої діяльності та публічного управління у сфері освіти визначені Законом України «Про освіту» (2017 р.). У статті 26 Закону визначено, що керівник закладу освіти здійснює безпосереднє управління закладом і несе відповідальність за освітню, фінансово-господарську та іншу діяльність закладу освіти. Повноваження (права і обов'язки) та відповідальність керівника закладу освіти визначаються законом та установчими документами закладу освіти. Керівник є представником закладу освіти у відносинах з державними органами, органами місцевого самоврядування, юридичними та фізичними особами і діє без довіреності в межах повноважень, передбачених законом та установчими документами закладу освіти [2].

Основні повноваження керівника закладу вищої освіти визначає Закон України «Про вищу освіту» (2014 р.). Так, у Розділі VII Закону встановлено не тільки основні правові, організаційні, фінансові засади функціонування системи вищої освіти, а й вказано, що безпосереднє управління діяльністю ЗВО здійснює його керівник. Його права, обов'язки та відповідальність визначаються законодавством і статутом ЗВО [3].

Крім того, згідно із Законом України «Про вищу освіту» керівник закладу в межах наданих йому повноважень здійснює наступну діяльність:

- відповідає за провадження освітньої, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності у закладі вищої освіти, за результати фінансово-господарської діяльності, стан і збереження нерухомого чи іншого майна цього закладу;

- щороку звітує перед засновником (засновниками) або уповноваженим ним (ними) органом (особою) та вищим колегіальним органом громадського самоврядування закладу вищої освіти;
- відповідно до статуту може делегувати частину своїх повноважень своїм заступникам і керівникам структурних підрозділів.

Також, керівник ЗВО зобов'язаний оприлюднювати щорічний звіт про свою діяльність на офіційному веб-сайті ЗВО [3].

Відповідно Закону України «Про вищу освіту», в якому визначено межі повноважень керівника ЗВО, кожен навчальний заклад має свій власний статут, в одному із розділів якого прописуються основні і факультативні його керівника. Звісно, всі вони відповідають межах встановленим законодавством України. Для прикладу, у статуті Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (Розділ «Права та обов'язки ректора Педуніверситету») вказано наступне:

- ректор є представником Педуніверситету в правовідносинах з державними органами, органами місцевого самоврядування, юридичними та фізичними особами і діє без довіреності в межах повноважень передбаченим законом.
- є розпорядником майна і коштів;
- призначає на посаду та звільняє з посади працівників;
- відраховує з Педуніверситету та поновлює на навчання в ньому здобувачів вищої освіти за погодженням з органами студентського самоврядування та первинними профспілковими організаціями осіб, які навчаються... [4, с. 29].

Таким чином, адміністративно-правовий статус керівника ЗВО визначено у нормативно-правових актах. Зокрема, в Законі України «Про вищу освіту», Статуті ЗВО, інших актах визначено основні повноваження та принципи діяльності ректора університету. Водночас, сучасні реформи публічного управління у сфері освіти передбачають перехід на державно-громадську модель управління і відповідно – розширення автономності ЗВО (зокрема, керівника) у публічному управлінні. Відповідно розширюються повноваження в його самостійності, незалежності та відповідальності у прийнятті рішень щодо академічних (освітніх), організаційних, фінансових, кадрових та інших питань діяльності, що провадиться в порядку та межах, визначених законом.

Література

1. Маслов В. Принципи менеджменту в установах освіти / В. Маслов, В. Шаркунова // Освіта і управління – 1997. – № 1. – С. 77- 84.
2. Закон України «Про освіту» від 15.09.2017 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2017. – № 38-39. – Ст. 380.
3. Закон України «Про вищу освіту» від 16.01.2020 // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2014. – № 37-38. – Ст. 34.

4. Статут Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, – протокол № 2 від 18 листопада 2016 року. – Вінниця 2017.

Данилко Ірина Миколаївна,
аспірант,
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», м. Київ

ТЕНДЕНЦІЇ У ВЗАЄМОДІЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ УСТАНОВ З СУБ'ЄКТАМИ ПОПИТУ НАСІННЯ ЗЕРНОВИХ КОЛОСОВИХ КУЛЬТУР ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

На сучасному етапі реформування економіки важливою є активізація ролі науково-дослідних установ у просуванні високоякісної насінневої продукції споживачам, як елемент забезпечення продовольчої безпеки населення держави. У ринкових умовах важливим є не тільки результативне створення нових сортів зернових культур, але й обґрунтоване ведення насінництва цих сортів та успішна реалізація насіння. Тому диференційованому відношенню підлягають як суб'єкти попиту, так і суб'єкти пропозиції, відповідно кожного з яких слід вибудувати свою лінію поведінки. Зі свого боку, в контексті підтвердження важливості сегментування, доцільним вважаємо виділення трьох груп: нових малодосвідчених виробників, традиційних виробників та представників корпорацій й міжнародних інтегрованих формувань.

За роки реформ в економіці відбулись значні трансформації, які супроводжувались приходом у галузь нових керівників та виробників. Певна частина серед них не має досконалих знань з виробництва зерна та потребує роз'яснювальних заходів на наукового супроводу вирощування насіння. Для них важливим є усвідомлення переваг купівлі високоякісного сертифікованого насіння та необхідності дотримання відповідних вимог по його вирощуванню. Важливим є пояснення високої вартості сертифікованого насіння і співвіднесення потенційної урожайності від такого насіння порівняно, наприклад, з власним несортним та потенційним рівнем урожайності від нього. За обох прикладів аргументацією буде порівняння собівартості, урожайності, доходу і рівня рентабельності на одиницю площі вирощування.

Традиційні виробники потребують більш поглибленого науково супроводу вирощування. Як правило корпорації та міжнародні інтегровані структури не є суб'єктами попиту на насіння сортів зернових культур вітчизняних НДУ і не мають потреби у науковому супроводі його вирощування внаслідок того, що вони займаються просуванням насіння власних сортів.

Визначена пріоритетність галузі на державному рівні обумовлює потребу приділення уваги державою до формування умов для підтримання цієї пріоритетності. Вихідною позицією впливу на ситуацію у зерновиробництві є

збереження частки вітчизняних суб'єктів селекції та насінництва зернових культур, найбільш потужними у науковому відношенні серед яких є науково-дослідні установи Національної академії аграрних наук. До них відносяться науково-дослідні інститути, селекційні центри, дослідні станції. До вітчизняних суб'єктів селекції та насінництва відносяться також Вищі навчальні заклади. На ринку добазового та базового насіння вони протистоять у конкурентній боротьбі приватним, міжнародним та незареєстрованим виробникам добазового, базового та сертифікованого насіння. Незареєстровані та неофіційні суб'єкти селекції та насінництва «підривають» ринок за рахунок демпінгових цін та неякісного насіння.

Потужні конкурентні позиції та домінування приватних та міжнародних селекційних фірм обумовлюється можливостями їхнього фінансового та матеріально-технічного забезпечення процесів селекції та насінництва та гнучким підходом до реалізації сортів. Споживачам реалізується не тільки насіння сорту, а також комплекс науково-технологічного супроводу його вирощування. Відносно міжнародних селекційних фірм частими є їхні інтеграційні у межах корпорацій з фірмами, що пропонують засоби захисту рослин, добрива, технічні засоби.

Науково-дослідні установи та інші вітчизняні суб'єкти селекції та насінництва повинні бути готовими до відповіді на сучасні виклики, одними серед яких є розвиток процесів економічної глобалізації та рух у бік створення зони вільної торгівлі у ході євроінтеграції України. Для певних з них характерним є зношеність матеріально-технічної бази та обмежені фінансові можливості.

Науково-дослідним установам слід враховувати досвід роботи зарубіжних компаній, що спеціалізуються у питаннях селекції та насінництва. Рівень їх конкурентних позицій на ринку визначається не стільки кількістю сортів, внесених до Реєстру сортів рослин своєї та іншої держави або отриманих патентів чи авторських свідоцтв, а обсягом виручки від реалізації насіння та продажу авторських прав.

Доцільним для НДУ є врахування тенденцій в організації селекції та насінництва зернових колосових культур. Мається на увазі вибір порядку організації технологічних ланок залежно від вибору пріоритетів спеціалізації: у бік селекції, насінництва чи комбінування цих напрямів. Серед чинників, що обумовлюють такий вибір можна відмітити: наявність авторських прав на сорт, належний рівень фінансового та матеріально-технічного забезпечення, рівень укомплектованості науковими кадрами та різними категоріями спеціалістів, налагодженість господарських відносин з потенційними партнерами тощо. Вказані ознаки властивими є для корпоративних формувань, які завдяки цьому охоплюють всі ланки процесів селекції та насінництва. Такий спосіб організації часто називають «фірмовим».

Для науково-дослідних установ, діяльність яких характеризується нестабільними фінансовими результатами, прийнятним є спосіб організації

зарубіжних невеликих селекційних центрів. Ці центри свою діяльність зосереджують переважно на селекції нових сортів зернових культур, реєстрації авторських прав та виробництві добазового насіння. Проте вони на договірній основі формують власну господарську систему, суб'єкти якої вже спеціалізуються на розмноженні насіння та виробництві базового насіння сортів селекційного центру. Це сприяє формуванню якісної пропозиції насіння для споживачів і є передумовою успішного вирішення продовольчої проблеми у державі.

Саулевич Анастасія Олександрівна
студент 4 курсу ННІ права та міжнародно-правових відносин
Науковий керівник – Кийда Людмила Іванівна
кандидат наук з державного управління
Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро

СПЕЦИФІКА МИТНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

На сьогодні особливе значення як для зовнішньої, так і для внутрішньої політики країни має митна політика держави, яка спрямована, в першу чергу, на захист митних інтересів та забезпечення митної безпеки України. Відповідно до ст.5 Митного кодексу України державна митна політика – це система принципів та напрямів діяльності держави у сфері захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки України та її інтеграції до світової економіки.

Згідно з ст. 6 Митного кодексу України митна безпека – це стан захищеності митних інтересів України, які є національними інтересами України, забезпечення та реалізація яких досягається шляхом здійснення державної митної справи [1].

П.Я. Пісной та П.В. Пашко у своїй науковій роботі зазначають, що митна безпека – це стан захищеності економічних інтересів держави в митній галузі, що надає можливість, незалежно від будь-яких загроз, при різних зовнішніх та внутрішніх умовах забезпечувати:

- а) переміщення через митний кордон товарів та транспортних засобів;
- б) здійснення митного регулювання, пов'язаного з встановленням та справлянням податків та зборів;
- в) застосування процедур митного контролю і митного оформлення із здійсненням заходів митно-тарифного і нетарифного регулювання;
- г) ведення боротьби з порушеннями митних правил та контрабандою, а також виконання митними органами інших покладених завдань шляхом ефективної реалізації митної справи [2].

Забезпечення митної безпеки передбачає упровадження у митній справі сукупності засобів, які здатні протидіяти зовнішнім та внутрішнім загрозам і викликам у сфері митних економічних відносин; створення ефективного регуляторного організаційно-економічного механізму з метою забезпечення

можливості досягнення необхідного рівня захищеності, усталеності та надійності митної служби. Вчені розглядають термін «забезпечення митної безпеки» як здатність управлінських рішень протидіяти можливим небезпекам у митній галузі, у рамках створеної системи захисту економічних інтересів держави.

Основною метою забезпечення митної безпеки є досягнення необхідного рівня надійності та усталеності митної системи, зокрема досягнення достатнього рівня сприяння зовнішньоекономічній діяльності в нестабільних внутрішніх та зовнішніх умовах, забезпечення зниження ризиків, а також виявлення та нейтралізація ризик-чинників, що впливають на зовнішньоекономічну діяльність та безпосередньо на стан реалізації митної справи.

Серед реальних на потенційних загроз для забезпечення митної безпеки України, що існують на теперішній час, необхідно виокремити :

- наявність прикордонних конфліктів, озброєних провокацій;
- намагання змінити лінію державного кордону України чи відторгнути частину її території;
- незаконне перетинання державного кордону великою кількістю прикордонного населення через виникнення прикордонних конфліктів;
- незаконне ввезення чи вивезення зброї, боєприпасів, радіоактивних і наркотичних речовин, вибухових речовин та засобів масового ураження, а також вантажів без митного та інших видів контролю, екологічно небезпечних матеріалів та речовин [3].

З метою ефективної діяльності митної системи та можливості протистояти вищезазначеним загрозам є потреба у концептуальному визначенні складових митної безпеки та розробці механізму її забезпечення. Необхідним є створення Концепції митної безпеки, у якій з урахуванням сучасних тенденцій на основі актуалізованої інформації про показники діяльності митних органів будуть розроблені пріоритетні цілі та завдання забезпечення митної безпеки, шляхи та методи їх досягнення.

Відповідно до світових тенденцій розвитку митної справи можна виокремити такі пріоритетні напрямки діяльності із забезпечення митної безпеки:

- удосконалення митного регулювання як ефективного інструменту митної політики та забезпечення митної безпеки;
- посилення митного контролю товарів, що переміщуються через митний кордон України з метою запобігання порушенням митних правил та ухиленню від оподаткування;
- продовження курсу лібералізації регуляторної політики держави у сфері ЗЕД за умови дотримання економічних інтересів на основі використання податкових засобів підтримки національного товаровиробника.
- забезпечення повноти надходжень до Державного бюджету за рахунок контролю дотримання митного законодавства України на основі методів митного пост-аудиту та обміну інформацією з іншими країнами щодо торговельних операцій та регуляторними органами всередині країни щодо стягнення податків.

Отже, враховуючи нестабільний політичний та економічний стан країни, важливе значення має забезпечення митної безпеки. Митна безпека України повинна базуватись на накопиченому досвіді функціонування митних систем світу та бути цілісною динамічною системою. Основним завданням митних органів є забезпечення митної безпеки шляхом створеної системи захищеності національних та митних інтересів держави.

Література

1. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI // Відомості Верховної Ради України. 2012. № 44-45. № 46-47, № 48. Ст. 552.
2. Пашко П.В., Пісной П.Я. Митна безпека України. Вісник НАДу при Президентові України. 2006. № 2. С. 138–143.
3. Цевельов О. Є. Наукові підходи до визначення загроз національної безпеки України у сфері безпеки державного кордону. Інвестиції: практика та досвід, 2017. № 11. С. 109-112.

Чухіна Аліна Володимирівна
студент 3 курсу, факультет управління
Науковий керівник – Кийда Людмила Іванівна
кандидат наук з державного управління
Університет митної справи та фінансів, місто Дніпро

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ БЕЗПЕКИ У СФЕРІ ПЕРЕВЕЗЕННЯ НЕБЕЗПЕЧНИХ ВАНТАЖІВ

Україна як і будь-яка держава зацікавлена в ефективному регулюванні транспортних перевезень, зокрема, перевезення небезпечних вантажів, не тільки внутрішніх, а й міжнародних. Безперечно, що транспортування небезпечних вантажів пов'язано з особливою загрозою життю і здоров'ю людини та суспільства загалом, навколишньому середовищу, тому потребує особливої уваги зі сторони держави, і вдосконалення правового регулювання.

Перевезення небезпечних вантажів – специфічна сфера господарювання, яка підлягає надзвичайно прискіпливому нормативному регулюванню, адже помилка в цій сфері може мати катастрофічні наслідки[2].

Перевезення небезпечних вантажів - діяльність, пов'язана з переміщенням небезпечних вантажів від місця їх виготовлення чи зберігання до місця призначення з підготовкою вантажу, тари, транспортних засобів та екіпажу, прийманням вантажу, здійсненням вантажних операцій та короткостроковим зберіганням вантажів на всіх етапах переміщення[1].

Державне управління у сфері перевезення небезпечних вантажів здійснюють Кабінет Міністрів України, спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади в галузі транспорту, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування, а також інші спеціально уповноважені державні органи відповідно до їх компетенції.

Транспортні засоби, якими перевозяться небезпечні вантажі, повинні відповідати вимогам державних стандартів, безпеки, охорони праці та екології, а також у встановлених законодавством випадках мати відповідне маркування і свідоцтво про допущення до перевезення небезпечних вантажів. У разі дорожнього перевезення небезпечних вантажів відповідні свідоцтва, згідно з законодавством, видаються Державтоінспекцією Міністерства внутрішніх справ України. Перевезення небезпечних вантажів допускається за наявності відповідно оформлених перевізних документів, перелік і порядок подання яких визначається нормативно-правовими актами, що регулюють діяльність транспорту[2].

Для того, щоб врахувати потенційні ризики, перш за все необхідно визначити, до якого класу небезпечних вантажів відносяться речовини, перевезення яких потребує підприємство. Належність речовини або товару до певного класу зумовлює ряд особливих вимог до його перевезення з урахуванням небезпечних властивостей такого вантажу[3].

Небезпечні вантажі надаються до перевезення тільки у тих видах і типах тари (транспортної тари, складеної тари, комбінованих пакуваннях, або крупногабаритної тари), які визначені в інструкціях та які відповідним чином випробувані та мають установлене для них за результатами випробувань маркування[2].

Перевезення небезпечних вантажів допускається за наявності відповідно оформлених перевізних документів, перелік і порядок подання яких визначається нормативно-правовими актами, що регулюють діяльність транспорту[2].

Вимоги, що ставляться до перевізників, що здійснюють перевезення небезпечних вантажів:

По-перше, перевізник зобов'язаний мати ліцензію на здійснення перевезень небезпечних вантажів. Окрім вимог щодо матеріально-технічної бази, підприємство-перевізник таких вантажів зобов'язане мати штатного або залученого уповноваженого з питань безпеки перевезень небезпечних вантажів;

По-друге, транспортні засоби, що здійснюють перевезення мають бути придатні для перевезення небезпечних вантажів, що має бути підтверджено свідоцтвом про допуск кожного конкретного транспортного засобу до перевезення визначених небезпечних вантажів. Допуск такого транспортного засобу повинен відповідати саме тому класу вантажу, що буде перевозитись, адже технічні вимоги до автомобілів різняться залежно від особливостей вантажу[3].

На вантажі, що не можуть завантажуватися разом в один транспортний засіб через заборону їх сумісного завантаження, обов'язково виписуються окремі транспортні документи. Транзит небезпечних вантажів через територію України здійснюється виключно у прямому сполученні одним видом транспорту без перевантаження на інший[2].

Отже, законодавство визначає транспорт як важливу галузь суспільного виробництва, а перевезення небезпечних вантажів, специфічним видом перевезень, враховуючи потенційну небезпеку вантажів, що перевозяться. Перевезення небезпечного вантажу є складним процесом як в технічному, так і в юридичному контексті, адже саме під час перевезення існує найбільший ризик виникнення непередбачуваних ситуацій, спричинених зовнішніми факторами. Враховуючи високий рівень відповідальності, що передбачає відповідальність і перевізника, і вантажовідправника з отримувачем, дуже важливим є дотримання усіх вимог до оформлення та перевезення такого вантажу.

Література:

1. Осмолівська О. Правове регулювання перевезення небезпечних вантажів автомобільним транспортом. ТОВ «Юридична газета». 2017. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/transportne-pravo/pravove-regulyuvannya-perevezennya-nebezpechnih-vantazhiv-avtomobilnim-transportom.html>
2. Про перевезення небезпечних вантажів: Закон України № 1644-III від 06.04.2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-14/ed20120613>
3. Правове регулювання перевезення небезпечних вантажів автомобільним транспортом. Адвокатське об'єднання IMG Partners. 2017. URL: <http://imgpartners.com.ua/company/about/>

Крамаренко Катерина Миколаївна
доцент кафедри менеджменту та військового господарства, к.е.н., доцент
Національна академія Національної гвардії України, м. Харків

ПОДАТКОВА БЕЗПЕКА ТА ЇЇ МІСЦЕ У СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

В умовах глобалізації та інтеграції якісний суспільний розвиток України неможливий без формування податкової безпеки як частини цілісної фінансової та економічної безпеки у контексті національної безпеки держави. У системі національної безпеки економічна безпека є матеріальною основою національної суверенності, що визначає реальні можливості в забезпеченні інших видів безпеки. Тобто економічна безпека – це підґрунтя для функціонування всіх інших елементів, що входять у цю систему.

Економічна безпека – складна багатогранна економічна категорія, що має досить непросту внутрішню структуру. В цілому поняттю «економічна безпека» притаманні такі характеристики, як стійкість та стабільність, протидія внутрішнім і зовнішнім загрозам, економічна незалежність, самовідтворення та саморозвиток, національні інтереси. У сучасних умовах економічну безпеку розглядають на різних рівнях, починаючи з окремої людини (нанорівень) і закінчуючи глобальним рівнем (мегарівень) [1].

Оподаткування є сполучною ланкою між економікою країни і бюджетною системою, що здійснює перерозподіл фінансових ресурсів між суб'єктами національної економіки. Податкова безпека є основою економічної безпеки, оскільки без протидії податковим ризикам та загрозам, які впливають на фінансовий стан суб'єктів господарювання, неможливе досягнення фінансової стабільності, а значить неможливий і поступовий, якісний розвиток національної економіки.

Існуючі визначення поняття «податкова безпека» характеризують його, по-перше, як стан системи, який має захищати інтереси платників податків як суб'єктів розподілу і перерозподілу ВВП, по-друге, як можливість податкової системи адекватно реагувати на зміни податкової політики держави під впливом певних чинників, по-третє, як здатність чинити опір ризикам та небезпекам, оптимізувати, а за можливості – мінімізувати їх сукупний вплив на усі елементи податкової системи.

Податкова безпека – це стан податкової системи держави, який характеризується стійкістю і стабільністю всіх її елементів, що передбачає гарантоване надходження податкових платежів до бюджету, стійкість і незалежність податкової системи, її здатність до розвитку і вдосконалення, спроможність до своєчасного виявлення та запобігання потенційних загроз та здатність системи реалізовувати фіскальну функцію з метою максимального узгодження інтересів держави та платників податків [2].

В наукових працях податкова безпека розглядається у різних аспектах (економічному, правовому та соціальному). Економічний аспект податкової безпеки характеризує її як постійне, мінливе явище, яке відображає ступінь і характер наповненості бюджетів різного рівня фінансовими ресурсами, що залежить від темпів зростання реального ВВП та ступеня податкового навантаження господарюючих суб'єктів. У правовому контексті податкова безпека визначається як спосіб регулювання податкової системи шляхом створення умов справедливого оподаткування суб'єктів суспільного відтворення та декларування цих умов у законодавчих актах. У соціальному аспекті досліджувана категорія розглядається як захищеність балансу інтересів держави, суб'єктів господарювання та населення внаслідок раціонального оподаткування та надання податкових пільг, оптимального перерозподілу податкових надходжень між усіма суб'єктами фінансової системи.

Отже, податкова безпека як невід'ємна частина фінансової безпеки держави є сполучною ланкою між економікою і бюджетною системою, забезпечує ефективність перерозподілу коштів між господарюючими суб'єктами, фізичними особами і державою. Вона виконує фіскально орієнтовану, соціально забезпечуючу, регулюючу, регламентуючу та стимулюючу функції [3].

Формування ефективної податкової політики шляхом виявлення, оцінювання та усунення податкових ризиків і загроз може зміцнити податкову безпеку. Для забезпечення ефективного розвитку економіки необхідно

дотримуватися вимог відповідності елементів податкової безпеки вимогам національної безпеки. В умовах мінливості показників економічного розвитку необхідно на регулярній основі досліджувати ефективність методів, способів та інструментів забезпечення податкової безпеки держави.

Література:

1. Крамаренко К.М., Бойчук М.П. Теоретичні аспекти національної економічної безпеки. *Економіка та суспільство*. 2017. Вип. 8. С. 165–168. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/8_ukr/28.pdf (дата звернення: 19.03.20).

2. Лісовий Г.О. Податкова безпека України: загрози та ризики. *Форум права*. 2016. № 1. С. 162–168. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2016_1_28.pdf (дата звернення: 19.03.20).

3. М. Виклюк. Економічний зміст податкової безпеки та її складові. *Світ фінансів*. 2013. Вип. 3. С.126–134. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/svitfin_2013_3_16 (дата звернення: 19.03.20).

АЛЬВАН АМРО

аспірант кафедри публічного адміністрування,
Міжрегіональна академія управління персоналом

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Питання національної безпеки належать до числа найбільш гострих, оскільки від цього залежать перспективи розвитку, а нерідко і виживання держав.

Поняття «національна безпека» в системі юридичних, філософських, управлінських, соціологічних і політичних наук входить в число основних і найбільш поширених. Сама сфера національних відносин нерідко розглядається як своєрідне поле конфлікту і взаємодії різних національних інтересів, в рамках якого здійснюється або не здійснюється їх реалізація.

Тому актуалізується питання системного аналізу проблем, які впливають на державну політику у сфері національної безпеки.

До проблем забезпечення національної безпеки в умовах глобалізації, слід додати, що найбільш відчутними негативними джерелами загроз для національної безпеки, є ще такі явища, як міжнародні переливання капіталу, що вийшли з-під контролю і дають волю діям міжнародних фінансових спекулянтів, а також швидке поширення локальних економічних збоїв на інші регіони світу, труднощі в пристосуванні до глобалізації країн, що розвиваються, а також країн з перехідною економікою, оскільки нерівні стартові можливості змушують ці країни приймати не вигідні для себе правила гри, зростаючий розрив у рівні добробуту і ступені втягнення в процеси

глобалізації багатих і бідних країн, це залишає останнім дуже не вигідний вибір для розвитку [4].

Також, одним із негативних факторів є витіснення зі сфери зайнятості менш підготовлених до технічного прогресу працівників, зростання безробіття в країнах, що розвиваються, зростання некерованості в розвитку ядерного технологічного потенціалу, загострення боротьби за розподіл світових природних, в тому числі енергетичних, зернових, водних, мінеральних ресурсів.

Ще однією проблемою у забезпеченні збереження національної безпеки в умовах глобалізації виступає інформаційна експансія найбільш впливових і сильних в інформаційному аспекті держав щодо решти держав світу, які хоч і мирним шляхом, але все ж можуть намагатися проникати в інформаційну сферу держав, заради навіювання та завуальованої пропаганди власних ідеологій [4].

Враховуючи вищевикладене, слід відмітити, що на сучасному етапі становлення державності є доцільним, щоб реальна та ефективна політика у сфері забезпечення національної безпеки будувалась на основі чіткого урахування суттєвих факторів, які на неї впливають, знання їх основних характеристик, пріоритетів і граничних значень. Кожний з цих факторів впливає на стан національної безпеки по-своєму, що потребує їх системного та комплексного врахування у процесі розвитку нашої держави, державного устрою у нашій країні, та безпосереднього усунення проблем та прогалин у забезпеченні національної безпеки за умов тенденцій загального світового розвитку та власне глобалізації [4].

Чинне законодавство України з питань забезпечення національної безпеки є застарілим, а закладені у ньому норми щодо взаємодії і координації дій органів державної влади та силових структур як у мирний час, так і у кризові періоди не враховують особливості нового типу агресії (гібридної війни), у процесі якої широко використовують не лише традиційні військові операції, а й різноманітні невоєнні сили та засоби боротьби [3].

До основних проблем, що викликають ризики і загрози національній безпеці України, належать: По-перше, явища, притаманні багатьом державам, в основі яких – боротьба за енергоресурси, техногенні катастрофи, міжнаціональні та міжконфесійні конфлікти, тероризм, торгівля наркотиками, організована злочинність і корупція, нелегальна міграція, торгівля людьми, демографічні проблеми тощо [1].

По-друге, геополітичне положення України, що визначає її високу залежність від зовнішніх чинників та об'єктивні суспільно-політичні і соціально-економічні проблеми розвитку країни як суверенної держави [1]. Сьогодні основні потенційні загрози Україні на міжнародній арені пов'язані зі спробами економічного, політичного, культурного та інформаційного тиску. Провідною країною в цьому виступає Росія, яка намагається створити умови, в яких Україна в політичному відношенні позиціонує себе в якості сателіта, а в територіальному – в якості периферійного простору. Така ситуація загрожує стану національної безпеки збільшенням кількості загроз та викликів, а з точки

зору геополітики – відсторонює Україну від інтеграції до європейського простору. Відсутність консенсусу в основних питаннях державного будівництва, недостатність високого рівня професійної кваліфікації та практичного досвіду у сфері державного управління і, як наслідок, схильність до зовнішнього тиску не дають змогу ефективно реалізовувати зовнішню та внутрішню політику держави. Тенденції світового суспільно-політичного, воєнно-політичного і соціально-економічного розвитку створюють ряд протиріч як всередині окремих держав, так і між ними, що додатково ускладнює вирішення існуючих проблем національної безпеки України [2, с. 180].

Завдання з реформування України вимагають від українського народу та керівництва країни кардинальних дій щодо визначення національних інтересів держави, шляхів їх досягнення та забезпечення національної безпеки як складової умови існування та розвитку України [5, с. 85].

Таким чином, головною проблемою забезпечення національної безпеки є поглиблення глобалізаційних процесів, що вимагає формуванням інноваційних механізмів забезпечення національної безпеки.

Окремо стоїть проблема, формування нових підходів до дефініції «безпека», «національна безпека», «міжнародні безпека», перегляд основних викликів та загроз національній безпеці. І звичайно залишається проблема нормативно-правового регулювання понять «безпека», «виклики», «національна безпека», «міжнародні безпека», «глобалізаційна безпека» з урахуванням сучасних тенденцій розвитку світового суспільства.

Наступна проблема, законодавче неврегульованість сучасних викликів та загроз національній безпеці, що призводить до неактуальних механізмів державного управління у сфері національної безпеки.

Також відсутня єдина системна сучасна Концепція забезпечення національної безпеки в Україні з урахуванням глобалізаційних та інтеграційних викликів, інноваційних загроз та викликів світового суспільства.

До основних напрямків даної концепції слід віднести:

1. Створення сприятливих умов для зміцнення єдності українського суспільства на основі європейських демократичних цінностей.
2. Формування гнучкої та ефективної системи публічних інститутів, спроможних адекватно й оперативно реагувати на зміни безпекової ситуації.
3. Забезпечення економічної безпеки.
4. Забезпечення кадрової безпеки.
5. Зміцнення енергетичної безпеки.
6. Забезпечення продовольчої безпеки.
7. Заходи з запобігання та протидії корупції.
8. Подолання диспропорцій у соціально-гуманітарній сфері.
9. Створення безпечних умов життєдіяльності населення.
10. Забезпечення інформаційної безпеки.

Окремо слід визначити проблему інституційного забезпечення системи національної безпеки. На сьогодні виникла реальна потреба у формуванні професійного кадрового складу, який буде забезпечувати реалізацію державної політики у сфері національної безпеки. потрібні такі кадри, які обізнані не лише в законодавстві, а й мають знання з економічної, екологічної, фінансової, соціальної безпеки, володіють навичками швидко та якісно приймати рішення в певних кризових умовах.

Наступна проблема – це подолання корупції як основної загрози національній безпеці України. Адже корупція не лише негативно впливає на міжнародний імідж держави, а є головною загрозою розвитку української держави.

Література:

1. Балацько Л. С. Національна безпека України: загрози та виклики. *«ДИПКОРПУС» суспільнополітичний часопис*. 21.04.2009. URL: <http://dipcorpus-info.at.ua/news/2009-04-21-1>.
2. Вонсович О. Стан національної безпеки України в сучасній геополітичній ситуації. *Політичний менеджмент*. 2012. № 1-2. С. 177-185.
3. Козенко О.О. Нормативно-правове регулювання міжнародного співробітництва в сфері спеціально-технічного забезпечення національної безпеки в Україні. *Інформація і право*. 2015. № 3(15). С. 72-77.
4. Моргалюк О.В. Проблема забезпечення національної безпеки в умовах глобалізації. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/11323/1/Morgalyk__425-428.pdf
5. Янчук А. В., Пригунов П. Я., Колесник В. Т. Формування основ нормативно-правового забезпечення національної безпеки України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 20. С. 84-88.

Скупенко Анастасія Олександрівна
Студент 3 курсу Факультету Управління
Науковий керівник – Кийда Людмила Іванівна
Кандидат наук з державного управління
Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро

ФУНКЦІОНУВАННЯ БЕЗМИТНОЇ ТОРГІВЛІ В КАНАДІ: УРОКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Національна безпека України — комплекс законодавчих та організаційних заходів, спрямованих на постійну захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам у сферах правоохоронної діяльності, боротьби з корупцією, прикордонної діяльності та оборони, міграційної політики тощо[1].

Наразі Україна функціонує у складних умовах, адже нестабільна політична та економічна ситуація, що підкріплюється відсутністю політичної волі до вирішення суспільних проблем, антитерористичні операції на сході країни й інформаційна війна з Росією призводять до виникнення загроз національної безпеки України. Щоб змінити цю несприятливу ситуацію потрібен комплексний підхід. Однією із складових забезпечення національної безпеки є митна безпека. Варто звернути увагу на сферу безмитної торгівлі.

Магазин безмитної торгівлі – це спеціалізований торговельний заклад, розташований у пункті пропуску через державний кордон України, відкритому для міжнародного сполучення, а також на повітряному або водному транспортному засобі комерційного призначення, що виконує міжнародні рейси, та призначений для реалізації товарів, поміщених у митний режим безмитної торгівлі.[2] Цей заклад є з однієї сторони потужним інструментом розвитку малого та середнього бізнесу, функціональним острівком для перетинаючих митний кордон пасажирів, а з іншої сторони зважаючи на проєвропейський курс нашої держави, може виступити «каменем спіткання» на шляху України до ЄС[3].

Наразі державі потрібно обрати оптимальну модель здійснення безмитної торгівлі, яка забезпечить максимальний захист національних інтересів, при цьому не порушала світові тенденції функціонування даної сфери. Таким чином пропонуємо розглянути досвід Канади, яка є економічно розвинутою у сфері здійснення безмитної торгівлі країн світу, до того ж саме в цій країні найбільше сальдо українських мігрантів.

На нормативно-правовому рівні сфера здійснення БТ в Канаді регулюється Положенням про безмитну торгівлю SOR / 86-1072 від 06 листопада 1986 р. (далі — SOR / 86-1072) [2]. Згідно до SOR / 86-1072, безмитна торгівля у Канаді – це ліцензійна діяльність яку здійснюють юридичні та фізичні особи. Юридичними особами частіше виступають корпорації, а фізичними - особи, що отримали право оренди місця, що може використовуватися як магазин безмитної торгівлі, які подали до Міністра національних доходів заявку встановленої форми й надали гарантію своєї платоспроможності у розмірі не менш 10 000\$. Гарантія може бути виражена як готівкою так і облігаціям. Для отримання ліцензії не достатньо фінансової гарантії, існує перелік вимог щодо їх громадянства, ділової репутації. Також є встановлений перелік умов, який стосується кваліфікації заявника та технічних вимог функціонування магазину безмитної торгівлі. Якщо заявник не відповідає вимогам, то Міністр національних доходів має право відмовити у ліцензії.

Після отримання ліцензії власник має перелік обов'язків, який він має обов'язково дотримуватися. Цей перелік стосується певного алгоритму дій при отриманні товарів, а також щодо подання інформації митним структурам. Отже, у разі отримання товарів власник магазину безмитної торгівлі зобов'язаний: 1) підтвердити прибуття товару шляхом засвідчення коносаменту

або іншого транспортного документу, наданого йому перевізником, та затвердження облікового щодо запасів документу; 2) подати начальнику митної адміністрації усі необхідні, визначені законодавчо, документи. Щодо надання інформації, то до кола обов'язків ліцензіата входить подання Уповноваженому: 1) щомісячного короткого звіту про обсяги продажів та сплати комісійних не пізніше 15 днів після останнього дня місяця, про котрий йдеться у звіті; 2) річного звіту встановленої форми, не пізніше, ніж через 60 днів після закінчення фінансового року МБТ, щодо котрого подається звіт. Якщо ліцензіат — юридична особа (корпорація), то до вказаних вище обов'язків додається також пункт про подачу письмового повідомлення про зміну бенефіціарної власності на акції корпорації упродовж 90 днів до моменту такої зміни [2].

Отже, проаналізувавши практику здійснення безмитної торгівлі Канади та функціонування магазину безмитної торгівлі, можна зробити наступні висновки: 1) держава обрала політику «Батька» і «сина», де вона опікується національними інтересами суспільства, у нашому випадку – держава контролює власників магазинів безмитної торгівлі та захищає інтереси громадян; 2) ускладнена процедура отримання ліцензії, проте вона позбавлена бюрократизму; 3) гуманізм і недискримінаційний підхід в організації діяльності магазину безмитної торгівлі.

Саме ці позиції є запорукою успіху в сфері безмитної торгівлі. Наша країна має прийняти до уваги особливості політики, процедури та підходу в організації діяльності магазину безмитної торгівлі Канади. Таким чином ми можемо отримати посилений економічний захист вітчизняного підприємця, контроль за фінансовими потоками у безмитній торгівлі; 2) ускладнена процедура ліцензування захистить Україну від нечесних та неконкурентоспроможних учасників у сфері безмитної торгівлі.

Література

1. Митний кодекс України, 2012 // Відомості Верховної Ради України. 2012. № 44-45, № 46-47, № 48. Ст. 552.
2. Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003 № 964-IV
3. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 952/2013 від 9 жовтня 2013 р. «про встановлення Митного кодексу Союзу»
4. Митна енциклопедія: У двох томах. Т.2/: Редкол.: ... І.Г. Бережнюк (відп. ред.) та ін.– Хмельницький : ПП Мельник А.А., 2013. – 536 с. – (Митна справа в Україні. Т. 23).

П'ятковська Оксана Романівна
Заступник директора, к.е.н.

МІОК Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів

БЕЗПЕКОВИЙ ВИМІР ЗОВНІШНЬОЇ МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ З УКРАЇНИ

Попри певне відносне сповільнення міграційного відтоку з України (згідно даних ООН станом на 2019 р., 8-ме місце у світі та 2-ге місце у Європі за кількістю емігрантів [1; с. 26, 88]), Україна все ще залишається активною учасницею глобальних міграційних обмінів. Важливо підкреслити, що обсяги грошових трансфертів до України протягом останніх років істотно зросли з 5,9 млрд. дол. США (4,1% ВВП) у 2010 р. до понад 11 млрд. дол. США (8,5% ВВП) у 2018 р. [2].

В Стратегії національної безпеки України серед актуальних загроз згадано економічну кризу, виснаження фінансових ресурсів держави, зниження рівня життя населення, одним із проявів яких є активізація міграційних процесів унаслідок бойових [3]. Водночас основні напрями державної політики національної безпеки України в контексті вирішення міграційних питань пов'язують із розвитком Державної міграційної служби України [3]. На наш погляд, це занадто вузьке трактування викликів та загроз, що можуть бути спричинені міграцією робочої сили України за кордон, а передбачений Стратегією інституційний підхід не здатен повною мірою забезпечити безпеку держави, особливо в контексті відтоку працездатного населення.

Зауважимо, що сьогодні дослідники аналізують загальний вплив міграційних процесів на національну безпеку держав-учасниць, зокрема вплив неконтрольованих міграційних потоків, біженців чи шукачів притулку в ЄС, а також розглядають міграційну політику як частину політики безпеки держави (див., наприклад, О. Малиновська [4], М. Романюк [5], О. Ринзак [6], Б. Юськів [7], О. Ровенчак [8] та ін.), однак ми зупинимось лише на аналізі впливу міграції робочої сили на економічну безпеку держави як складову національної безпеки. В науковому економічному дискурсі існують різні підходи до методології оцінювання забезпечення економічної безпеки України (З. Гбур [9], Л. Шевченко [10, с. 42-53]), однак, для досягнення поставленої мети ми скористаємося Методичними рекомендаціями щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, які затверджені Наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [11] і проведемо аналіз залежності інтегрального індексу економічної безпеки держави від ефектів міжнародних міграційних процесів.

Відповідно до зазначених рекомендацій, інтегральний індекс економічної безпеки складається з 9 середньозважених субіндексів – складових економічної безпеки: виробнича, демографічна, енергетична, зовнішньоекономічна, інвестиційно-інноваційна, макроекономічна, продовольча, соціальна, фінансова безпека [11]. Своєю чергою кожен із субіндексів економічної безпеки містить

свої окремі складові. Загалом, розрахунок інтегрального індексу економічної безпеки у розрізі зазначених субіндексів здійснюється на основі оцінки понад 130 окремих індикаторів, які базуються, як на статистичних показниках, так і даних, отриманих шляхом опитування респондентів [11].

Проаналізувавши кожен із цих показників з урахуванням науково-емпіричного базису щодо впливу міграції на соціально-економічні параметри [12 – 15], можемо зауважити, що міжнародна міграція впливає на 55 індикаторів економічної безпеки держави, що становить майже 43% від їхньої загальної чисельності з таким розподілом: демографічна безпека – 71%, зовнішньоекономічна – 45%, інвестиційно-інноваційна – 71%, макроекономічна – 75%, продовольча – 73%, соціальна – 67%, фінансова – 22%.

Інтегральний показник економічної безпеки держави сформований з індикаторів рівня економічної безпеки відповідно до їхніх вагових коефіцієнтів. Тому важливо охарактеризувати не лише кількість індикаторів, що залежать від міграції, але й їхні вагові коефіцієнти. Так, серед таких індикаторів з найбільшими ваговими коефіцієнтами можемо виокремити наступні: коефіцієнт природного приросту (0,1874), рівень доларизації грошової маси (0,1767), обсяг вивезення фінансових ресурсів за межі країни (0,1743), сальдо купівлі-продажу населення іноземної валюти (0,1657), частка населення похилого віку в загальній чисельності населення (0,1625), співвідношення банківських депозитів та кредитів в іноземній валюті (0,1425), загальний коефіцієнт міграційного приросту (0,1274), демографічне навантаження непрацездатного населення на працездатне (0,1265), чисельність наявного населення (0,1265) [11].

Ми вираховували середнє значення вагового коефіцієнта серед усіх індикаторів, на які здійснює вплив міжнародна міграція, і отримали 0,0973. На наш погляд, це достатньо значний показник, зважаючи на те, що, наприклад, середній ваговий коефіцієнт індикаторів виробничої безпеки становить 0,06249, енергетичної безпеки – 0,09999 [11].

Підводячи загальний підсумок, зазначимо, що міжнародна міграція робочої сили істотно впливає на рівень економічної безпеки держави: від неї залежить ряд індикаторів розвитку суспільства – визначальних параметрів національної безпеки держави, а також індикаторів, що входять до демографічної, макроекономічної, інвестиційно-інноваційної, продовольчої, соціальної та зовнішньоекономічної безпеки держави.

Література:

1. World Migration Report 2020 / Ed. by Marie McAuliffe, Binod Khadria. – Geneva: IOM, 2019. – 478 p.
2. Динаміка обсягів приватних грошових переказів в Україну / НБУ. Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/>
3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 26

травня 2015 року № 287/2015. Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>

4. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії : монографія / О.А. Малиновська. – К.: НІСД, 2018. – 472 с.

5. Романюк М.Д. Міграційні детермінанти національної безпеки України: регіональні чинники, сучасні виклики та загрози // Вісник прикарпатського університету. Серія «Економіка». – 2014. – Вип. № 10. – С 3-13.

6. Риндзак О.Т. Державна міграційна політика в контексті пріоритетів національної безпеки України // Економіка України. – 2016. – № 12(661). – С. 72-81.

7. Юськів Б.М. Криза міграційної системи ЄС як виклик безпеці європейської регіональної системи міжнародних відносин. Електронний ресурс. – Режим доступу: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/download/3142/2823

8. Ровенчак О., Яворський М. Міжнародна міграція як виклик безпеці: особистісний, національний та глобальний виміри // Політичний менеджмент. – 2013. – № 1-2. – С. 112-226.

9. Збур З. Методологія оцінювання забезпечення економічної безпеки України // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2017. – Вип. 4(35). – С. 56-61

10. Економічна безпека держави: сутність та напрями формування : монографія / за ред. Л. С. Шевченко. – Харків : Право, 2009 – 312 с.

11. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України : Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 № 1277. Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/view/ME131588?an=1>

12. Малиновська О. А. Перекази мігрантів з-за кордону: обсяги, канали, соціально-економічне значення : аналіт. доп. / О. А. Малиновська – К. : НІСД, 2014. – 60 с. (Сер. «Економіка», вип. 18).

13. Миграция и преступность: сравнительно-правовой анализ: монография / [И. С. Власов, Н. А. Голованова, В. Ю. Артемов и др.; отв. ред. И. С. Власов, Н. А. Голованова]. – М. : Институт законодательства и сравнительного правоведения при Правительстве Российской Федерации; Юридическая фирма «Контракт», 2012. – 496 с.

14. Соціально-економічні та етнокультурні наслідки міграції для України : зб. матеріалів наук.-практ. конф. / упор. О. А. Малиновська. – К. : НІСД, 2011. – С. 210-215.

15. П'ятковська О. Орієнтири міграційної політики. Еволюція наукового дискурсу за матеріалами авторефератів дисертаційних робіт за період 2009-2013 рр. – Львів : Артос, 2015. – 116 с.

СЕКЦІЯ 2.
ДЕРЖАВНА РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ТА РОЗВИТОК ТЕРИТОРІЙ
В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.

Oleksandr Chaikin
Associate Professor of Environmental Safety
and Environmental Economics Department,
PhD of Economics
Polissya National University, Zhytomyr

**THE STATE REGIONAL AND INCLUSIVE DEVELOPMENT POLICY AT
THE DECENTRALIZATION CONDITIONS**

Coordination of national policies can play an important role in enhancing the capacity of governments to achieve inclusive growth, and it is therefore useful here to examine the policy options at the national level, before considering the international level [1]. Extractive socio-economic systems restrict equal access both to the opportunities and results of labor and resources, so they do not motivate the population to make savings, investments, innovation and territorial development, besides they do not take into account ecological needs [6]. Inclusive development responds by focusing mainly on the social and environmental aspects of development and on current generations [7].

Widening income gaps and unemployment increase in domestic economy leads to entire communities' disappearance, the collapse of country social unity [4]. Some individual communities are losing the opportunities to gains access to the most tangible and intangible goods needed for further community development – education, social care, cultural development, etc. It is determined that the modern development of the domestic economy is an extractive socio-economic system that limits equal access to both social opportunity and wealth, so it is justified that local communities can benefit from the decentralization process. The actual financial capacity of local communities is now considerably limited in addition local budgets do not have full autonomy and this, in turn, impedes democratic transformation and social cohesion of the state, therefore, the issue of decentralization is becoming more urgent. The state regional and inclusive development policy at the decentralization conditions solves the number of concrete issues: optimal system of administrative and territorial structure for further inclusive growth formation; capable local government that is free to perform its own and delegated powers to insure social cohesion design; local communities in addressing local issues and measures for inclusive growth involment; regional policy funding ensures inclusive growth and competitiveness of local communities and the state design; the state control of local governments activities legality.

Taking into account the need of the state strengthens and population cohesion, decentralization of the state power should be evaluated by the criteria of life quality

promotion, territorial consolidation, local community sense of their involvement in the processes of state formation, territorial community's local identity shaping. The concept of community capacity which in standard administrative procedures is traditionally described as the availability of adequate resources and the ability of public funds effective use, should be expanded to the scale of the integral characteristic of the community's capacity for strategic development and inclusive growth based on all available resources involvement (centralized and decentralized, public and private).

Proper institutional and fiscal conditions for local community's capacity increase and local governments to perform self-government at the basic level and functions delegated by the state creation is one of the decentralization reform key tasks. Capable territorial community can be defined as territorial communities that in the result of voluntary unification are capable on their own or through the appropriate local self-governments bodies to ensure inclusive growth in the form of an adequate level of public services (education, culture, health, social protection) based on human resources, financial security and administrative unit infrastructure development.

Formation of new state government democratic model focused on strengthening the role of territorial communities and their inclusive growth that will allow them to gain a considerable amount of authority power, control over one's own affairs and new opportunities to ensure social equality should be the result of Ukraine decentralization power reform. The implementation of decentralization processes will in turn contribute strengthening democracy and social cohesion in the state and its stability improvement.

References:

1. Boarini R., Causa O., Fleurbaey M., Grimalda G., Woolard I. (2018). Reducing inequalities and strengthening social cohesion through inclusive growth: a roadmap for action. *Economics: The Open-Access, Open-Assessment E-Journal*. № 12 (2018-63). – 1–26 p. DOI: <http://dx.doi.org/10.5018/economics-ejournal.ja.2018-63>
2. Chaikin O. (2014) Corporate responsibility, ecological certification aspect. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. Vol. 36. № 3. – 463 470 p.
3. Chaikin O. Food Security Through the Rural Inclusive Growth Opportunities *Sustainable Development of Rural Areas: monograph: collective monograph / ed. T. O. Zinchuk, J. Romanauskas. – Klaipeda: Klaipeda University; Kyiv: Center of Educational Literature. – 2019. P: 255-264.*
4. Chaikin O. Global Wealth and Inclusive Growth. Inclusive Community-Based Rural Development Strategy: Projects, Realities and European Perspectives for Ukraine: monograph: collective monograph / ed. T. Zinchuk. – Kyiv: Center of Educational Literature. – 343 352 p.
5. Chaikin O., Kirieieva E., Slobodeniuk O. Environmental Management Certification: Socio-Economic Monitoring. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2018. Vol. 40. № 3. – 297 – 306 p.

6. Chaikin O., Usiuk T. (2019) The Imperatives of Inclusive Economic Growth Theory. *Наукові горизонти. Scientific Horizons*: Житомир ЖНАЕУ. № 11. 3-12 p.
7. Gupta J., Pouw N., Ros-Tonen M. (2015) Towards an Elaborated Theory of Inclusive Development. *European Journal of Development Research*. Vol. 27. – 541-559 p. DOI: 10.1057/ejdr.2015.30.
8. Spök A., Racovita M., Karner S. et al. (2018) Inclusive development and prioritization of review questions in a highly controversial field of regulatory science. *Environmental Evidence*. № 7. Article 1. – 3–12 p. DOI: <https://doi.org/10.1186/s13750-017-0113-z>

Крайник Ольга Петрівна
Професор кафедри економіки, д.е.н., професор
Львівський регіональний інститут державного управління Національної
академії державного управління при Президентіві України, м.Львів

ФОРМУВАННЯ СТРУКТУР УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Ефективність реформи місцевого самоврядування в процесі децентралізації в значній мірі залежить від якості управління територіальною громадою та спроможності органів місцевого самоврядування ефективно виконувати покладені на них законодавством повноваження та функції.

Адаптація підходів місцевого управління до вимог демократичних стандартів та передового зарубіжного досвіду підвищить ефективність використання потенціалу територіальної громади та забезпечить стійкий соціально-економічний розвиток. Адміністративно- територіальні утворення, що виникли як результат децентралізації відрізняються за рядом факторів, таких як: тип органу місцевого самоврядування, кількістю жителів територіальних громад, місце розташування територіальної громади. При тому всі громади є автономними у процесі вибору моделі організаційної структури управління апаратів та виконавчих органів територіального правління. Головне завдання такої структури управління- це ефективна реалізація покладених на них як власних, так і делегованих повноважень, забезпечення соціально-економічного розвитку території. Важливою умовою дієздатності органів управління є підхід, який забезпечує реалізацію кожного повноваження окремим структурним підрозділом або окремою посадовою особою місцевого самоврядування. При тому , що форма організаційної структури управління територіально громадою не визначена законодавством, однак, при її фрмуванні необхідно дотримуватись положень низки нормативно-правових актів, зокрема: закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [1], закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» [2], штатного розпису апарату та виконавчих органів у встановленому форматі (відповідно до наказу Мінфіну від 28.01.2002

р. №57 «Про затвердження документів, що застосовуються у процесі виконання бюджету») [3] тощо.

Визначальний вплив на вибір моделі організаційної структури апарату управління територіальної громади має Стратегічний план розвитку територіальної громади. Тут цілком можна погодитись з думкою Яценко Т. М., що «Планування є найважливішим інструментом будь-якої стратегії управління розвитком території. Такий план є договором, у якому органи влади, ділові кола чи громадські організації, що можуть взяти на себе зобов'язання спільного просування прийнятих або найважливіших проектів та заходів»[4]. Це свідчить про важливість інституційної спроможності органу управління, рівня кваліфікації працівників структурних підрозділів, відповідальних за виконання задекларованих цілей та пріоритетів розвитку території. Для кожного підрозділу органу управління встановлюються стратегічні цілі з метою отримання стратегічних результатів та реалізації поставлених завдань, які загалом визначають стан соціально- економічного розвитку території. Формування цілей територіальною громадою відбувається в залежності від задекларованої місії, крім того визначається система конкретних індикаторів, які визначають ступінь досягнення цілей. Досягнення чи недосягнення рівня запланованих показників є підставою для оцінки ефективності роботи організаційної структури апарату місцевої ради та її виконавчих органів та загалом вибраної моделі структури управління територіальною громадою. Місцевому самоврядуванню надається багато повноважень у процесі надання якісних соціальних, освітніх, адміністративних та інших послуг населенню територіальної громади. Ефективна організаційна структура забезпечує належний обсяг послуг, належну їх якість та вчасність виконання. Важливим у цьому аспекті є формування критеріїв ефективності роботи органу управління територіальною громадою. До них доцільно віднести наступні:

- Виконання показників зростання місцевої економіки
- Співвідношення витрат на управління з показниками отриманих результатів
- Вчасність, доступність та якість послуг, що надаються жителям територіальної громади
- Рівень співпраці з громадськістю та її участь у соціальних і економічних процесах окремої території
- Загалом оцінка громадськістю роботи органу управління на основі порівняння з сусідніми громадами.

Таким чином, формуючи організаційну структуру апарату місцевої ради та її виконавчих органів закладаються основи можливості майбутнього розвитку території. Формування ефективної організаційної структури управління спроможне забезпечити підвищення рівня добробуту і якості життя мешканців територіальної громади, отримання якісних послуг на місцевому рівні, забезпечення розвитку соціальної інфраструктури, і загалом підвищення рівня задоволеності проживанням на даній території.

Література

1. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>
2. «Про службу в органах місцевого самоврядування» » – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2493-14>
3. Наказ Мінфіну від 28.01.2002 р. №57 «Про затвердження документів, що застосовуються у процесі виконання бюджету» – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0086-02>
4. Яценко Т. М. Оперативне планування як частина стратегічного планування [Електронний ресурс] / Т. М. Яценко // Державне управління: теорія та практика: електронне наукове фахове видання з відкритим доступом. – Електронні дані. - [Київ : Нац. ак. держ. управління при Президентіві України, 2016]. - № 2. – Режим доступу: <http://www.e-ratr.academy.gov.ua/pages/dop/16/files/7d7e3aa5-7e1a-4c67-8f31-b6797330696b.pdf>.

Парійчук Вікторія Анатоліївна
асистент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту
НУ «Львівська політехніка», м. Львів

ОСОБЛИВОСТІ СТИМУЛЮВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

У будь якій країні регіональна політика функціонує через сферу відносин між центральною владою та регіонами при розподілі повноважень між урядом та органами місцевого самоврядування. Якщо розглядати цей зв'язок з точки зору юриспруденції, то він є зв'язком між державою і місцевим самоврядуванням, які, у свою чергу, мають права та обов'язки у контексті розмежування та закріплення бюджетних повноважень, дотримання прав, свобод, обов'язків та, звичайно, відповідальності деяких органів під час забезпечення певних бюджетів фінансовими активами [1].

Щодо суб'єктів міжбюджетних відносин, то ними у даному випадку виступають органи державної влади, органи місцевого самоврядування та представники населення, як безпосередні учасники, активність яких здатна сприяти соціально-економічному розвитку [2]. Відповідно об'єктом названих взаємовідносин є кошти бюджету, що розподіляються на різні складові системи бюджету задля забезпечення громадян суспільними благами.

Основну сутність децентралізації розкриває процес передачі повноважень органам місцевого самоврядування відносно приймання рішень у питаннях стимулювання соціально-економічного розвитку регіонів країни.

На даний період всі пояснення необхідності фінансової децентралізації зосереджуються на проведенні аналізу її особливостей і недоліків задля того, щоб визначити умови результативного соціально-економічного розвитку регіонів та країни загалом.

Органи місцевого самоврядування, перебуваючи у процесі фінансової децентралізації, будучи самостійними одночасно одержують значно більше стимулів для того, щоб збільшити доходи у межах своєї компетенції та тут же не здатні подолати певні обмеження стосовно акумуляції активів у зв'язку з відкритістю економіки. Та з іншої сторони вони раціональніше витрачають ресурси, тому що є залежними від платників податків, та можуть точніше визначати потреби у благах та раціональніше застосовувати потенціал громади, який був накопичений.

Якщо підсумувати, то стимулювання розвитку регіонів та громад під час проведення децентралізаційних реформ проводиться за такими напрямками [3]:

- децентралізація видатків: процес надавання місцевим органам влади необхідних фінансових ресурсів для здійснення функцій та робіт стосовно соціально-економічного розвитку громади;

- децентралізація доходів: процес закріплення за місцевими органами доходів, яких між бути достатньо для необхідного та якісного здійснення відповідних робіт, завдань.

- організаційна та процесуальна самостійність: тут мається на увазі надавання прав для самостійного, під власну відповідальність органів та посадових осіб, здійснювати формування, затверджувати, виконувати фінансові плани, бюджети та забезпечувати звітність і контролювання.

Децентралізація видаткової частини дає можливість органам місцевого самоврядування проводити організацію та надавати послуги суспільству так, щоб воно найбільше відповідало напрямкам соціально-економічному розвитку громади, при цьому забезпечуючи якісне розподілення ресурсів між усіма необхідними сферами їх застосування [3]. Що стосується децентралізації доходів, то вона може здійснюватися за трьома напрямками.

Напрямок 1. Всі надходження від сплати податків з відповідної території закріплюються за місцевими органами влади. Але тут же частина доходів має бути передана на вищий рівень системи бюджету задля задоволення зобов'язань по видатках уряду країни.

Напрямок 2. Під здійсненням розподілу податкових доходів мається на увазі закріплення всіх податків за центральною владою, у подальшому які будуть передані органам влади, що знаходяться на нижчих рівнях, через надання субвенцій або трансфертів.

Напрямок 3. Під час розподілення прибуткових повноважень передбачається процес закріплення певної частини податкових повноважень за місцевими органами влади. За потреби може також відбуватися компенсація доходів, які були відсутні. Такий варіант, перебуваючи між двох попередніх варіантів, дає можливість закріпити за нижчими рівнями влади податкові повноваження, цим же пов'язуючи обсяг податкового навантаження та прийнятті рішення стосовно витрат. Тут же місцеві органи влади у більшості випадків керуються принципом «витрати-вигоди», а це призводить до значного збільшення економічної ефективності рішень, що були ними прийняті.

Здійснене аналізування особливостей процесу децентралізації дає можливість зробити такий висновок: у сучасних умовах процесу стимулювання розвитку регіонів, найбільш необхідною формою економічних відносин між органами держави та місцевого самоврядування має бути саме така фінансова децентралізація, що буде приймати до уваги ступінь закріплення фінансових ресурсів та організаційної самостійності саме за місцевими органами та регіонами.

Література:

1. Бориславська, О.М., Заверуха, І.Б., & Школик, А.М. (Ред.). (2012). Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України. К.: ТОВ «Софія».
2. Яфінович, О. (2015). Місцеві бюджети та міжбюджетні відносини: досвід європейських країн та проблеми України. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 2 (167), 92-100.
3. Гринчук, Н. (2015). Бюджетний процес на місцевому рівні в Україні: правове регулювання, повноваження місцевої влади, участь громадськості. К.: РАУСІ.

Бакун Юрій Олексійович,
докторант,
к.с.-г.н.,

Національний університет біоресурсів
та природокористування України, м. Київ

ДОРАДЧІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ У ПРОЦЕСІ РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Важливою складовою формування та реалізації державної політики регіонального розвитку України є децентралізація влади. Одні з основних акцентів зі здійснення реформ по децентралізації влади полягають у тому, щоб сформувані більш потужні органи місцевого самоврядування за рахунок створення об'єднаних територіальних громад та підвищити їхню інституційну спроможність шляхом надання більших повноважень у вирішенні власних проблем.

Проведення будь-яких господарських реформ потребує застосування зваженого підходу. Наприклад, при реформуванні системи державного управління та місцевого самоврядування важливим є проведення постійного моніторингу реформ, узагальнення переваг та недоліків, отриманих у їх результаті. У цьому відношенні важливим є формування громадської платформи з обговорення результатів не тільки зазначених, але й всіх господарських та політичних реформ. Громадська платформа є узагальнюючим поняттям, що означає форму активізації зворотнього зв'язку та підвищення ефективності участі громадськості у процесі реформування.

Для суспільства важливим є залучення як в цілому громадськості, так і різних громадських та суспільних організацій до реформування. В цьому відношенні безперечні переваги мають ті організації, що мають свою представництва у регіонах. До таких організацій відноситься Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України [1], яка має у своєму складі дорадників та експертів-дорадників з різних питань реформування.

У ході реформ важливим також є узагальнення досвіду їхнього проведення в інших країнах та погляди експертів на особливості реформування. Для нас безперечний інтерес становить різна результативність реалізації політики децентралізації у розвинутих країнах, та тих, що розвиваються. Зокрема експертами Організації Економічного Співробітництва та Розвитку за результатами аналізу встановлено позитивний вплив політики децентралізації на ступінь вирішення суспільних проблем у розвинутих країнах. Основними складовими успіху проведення реформ у цієї групи країн були: поширення впровадження інновацій у сферу надання суспільних послуг та оптимізація умов їхнього надання [2].

Узагальнення результатів проведення децентралізації в Україні та інших країнах [2, 3] дає підстави для виділення наступних переваг та ризиків такого реформування. Так, до основних переваг можна віднести:

- безпосереднє вирішення самою громадськістю переліку та черговості вирішення суспільних проблем;
- відсутність проміжних управлінських ланок в процесі формулювання значущої суспільної проблеми та обґрунтування порядку її вирішення;
- підвищення ефективності управлінської діяльності внаслідок наближеності персоналу адміністративних структур до своєї громади та більш тісного зворотнього зв'язку між ними – швидше отримання інформації з рівня виконавця на рівень прийняття рішення та відповідно швидше коригування управлінського рішення у разі необхідності тощо.

У свою чергу, у деяких країнах, що розвиваються, відзначено незначний негативний ефект децентралізації. При цьому основними причинами таких результатів децентралізації у цій групі країн були [2]:

- незбалансованість макроекономічної політики (особливо щодо узгодження фіскальних питань на різних рівнях управління);
- загострення проблем територіального розвитку;
- недостатнє використання стратегічного підходу в управлінні новоутвореними територіальними одиницями;
- недостатня інституційна спроможність децентралізованих одиниць повної мірою використати делеговані повноваження.

Інституційна недостатність проведення реформ з децентралізації влади обумовлює невизначеність у поведінці суб'єктів різних рівнів управління. І для подолання існуючих інституційних бар'єрів розв'язання проблем децентралізації важливим є досягнення чіткого адміністративного розподілу компетенцій між рівнями управління. Це потребує спроможності до гнучких

адаптивних дій суб'єктів всіх ланок управління. У контексті зазначеного підтверджується доцільність не адміністративної, а інституційної моделі реформування державного управління та місцевого самоврядування, оскільки у її межах здійснюється перерозподіл повноважень з вирішення проблем у бік наближення до місця їх виникнення.

Використання позитивних моментів та протидія негативним має стати предметом уваги не тільки органів державної влади, але й всієї громадськості для підвищення ефективності політики децентралізації та формування української моделі розподілу владних повноважень за рівнями влади. У цьому відношенні важливим є консолідація роботи різних громадських та суспільних організацій у питаннях моніторингу проведення реформи з децентралізації та внесення необхідних коректив у механізми її здійснення.

Література

1. Дорада. Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб. URL : <https://www.dorada.org.ua/pro-asotsiatsiyu/pro-nasdsu.html>.
2. Regions Matter: Economic Recovery, Innovation and Sustainable Growth. OECD Publishing, December 14, 2009. 198 p.
3. Що у розвитку громад і територій відбулося за 2019 рік – дані моніторингу децентралізації (станом на 10.01.20 р.). URL : <https://decentralization.gov.ua/news/12055>.

Бездушна Юлія Сергіївна,
завідувач відділу обліку та оподаткування,
кандидат економічних наук, старший науковий співробітник,
ІНЦ «Інститут аграрної економіки», м.Київ

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ РЕСУРСНОГО ТА ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЯК ПЕРЕДУМОВА ЗРОСТАННЯ ЇХ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ

В результаті децентралізації влади в Україні місцеві громади набули широких повноважень розпоряджання своїм майном та ресурсами. Але поряд з цим і набули значної відповідальності щодо ефективного управління ними. Адже окрім землі, майна, бюджету будь-який регіон характеризується наявністю і інших ресурсів, які складають його економічний, поселенський, природний, трудовий, соціальний, інформаційний, фінансовий потенціал. Тих ресурсів, які можуть бути ключовими у його розвитку, забезпечують певні переваги життя саме на цій території, створюють додаткові умови для ведення бізнесу, господарства тощо, на базі яких формується, або вже сформований певний бренд регіону. Управління цим потенціалом починається з достовірного інформаційного забезпечення про його кількість, просторове розміщення та, в ідеалі, про його вартість, теперішню і потенційну. Особливо актуальне питання інформаційного забезпечення щодо ресурсного та економічного потенціалу

громади в аспекті підвищення інвестиційної привабливості регіону, визначення напрямів його ефективного залучення в господарський та соціально-інфраструктурний розвиток громади. Важливим науково-прикладним питанням в розвитку територій України, зокрема сільських, є обґрунтування алгоритму їх обліково-інформаційного забезпечення спрямованого на підвищення їх інвестиційної привабливості. Початковим етапом досягнення цього є проведення суцільної інвентаризації ресурсного та економічного потенціалу. Методичним та науково-прикладним засобом реалізації вищезазначеного є розроблені в ННЦ «Інститут аграрної економіки» Методичні рекомендації з інвентаризації майна та ресурсного потенціалу територіальних громад (далі – Рекомендації). Вони визначають комплексний порядок проведення суцільної розширеної інвентаризації активів територіальної громади та її ресурсного потенціалу (далі - інвентаризації).

Метою Рекомендацій є надання органам управління в територіальних громадах практичної допомоги у проведенні інвентаризації та формуванні інформаційної бази для виявлення, оцінки та подальшого управління ресурсним потенціалом громади, визначення напрямів його використання та примноження, залучення інвестицій та додаткового фінансування для забезпечення розвитку території. Рекомендації призначені для використання органами управління в територіальних громадах відповідно до наданих ним повноважень.

Інвентаризація здійснюється з метою встановлення або оновлення інформації про поточний стан усіх наявних об'єктів, які представляють для громади інтерес із комерційної, суспільної та інших точок зору, виявлення тих об'єктів, які не враховувалися і не обліковувалися як такі, що можуть реально чи потенційно приносити користь громаді, встановлення реального та перспективного потенціалу розвитку громади у підприємницькому, культурному, туристичному, рекреаційному та інших аспектах.

Об'єктами інвентаризації у територіальній громаді є: майно та кошти, що належать громаді (фінансово-майновий потенціал); об'єкти погосподарського обліку (людський потенціал регіону, погосподарська інвентаризація); об'єкти та суб'єкти підприємництва (**підприємницькі ресурси громади** - економічний потенціал); земельні та просторові ресурси території громади (природний потенціал); природно-енергетичні ресурси території (природний потенціал: водні, лісові, корисні копалини); соціально-інфраструктурні об'єкти (соціально-інфраструктурний потенціал); об'єкти культурно-історичного значення (культурно-історичний потенціал).

Процес інвентаризації ресурсного потенціалу територіальних громад повинен включати наступні етапи: збір фактичної інформації за видами ресурсів; занесення інформації про ресурси до інвентарних реєстрів згідно розробленого технічного завдання; ідентифікація прав власності та прав користування ресурсами; порівняння з наявними даними обліку (бухгалтерського, погосподарського, статистичного та земельного) та

оприбуткування у разі відповідності критеріям визнання у складі активів територіальної громади; синхронізація даних інвентарних реєстрів з відповідними базами даними в програмах автоматизованого обліку, що функціонують в територіальній громаді.

Застосування розробленого порядку інвентаризації забезпечить: впорядкування інформації про вартість та склад ресурсів територіальних громад; інформаційне забезпечення розробки інвестиційного паспорту регіону; можливість аналізу та економічної оцінки стану, структури ресурсів, виявлення чинників, які впливають на формування та використання ресурсної бази. Інформація узагальнена за результатами проведеної інвентаризації буде надійним джерелом для оцінки фінансово-економічного та інвестиційного потенціалу регіону; виявлення фінансових та економічних резервів розвитку території формування прогнозів розвитку; виявлення недоліків та розробки напрямів покращення соціально-економічного стану в громаді; використання під час підготовки регіональних програм розвитку регіону, визначення спеціалізації, тенденцій сталого розвитку тощо.

Білоус Олена Юріївна
науковий співробітник
відділу міжрегіонального розвитку Українського Причорномор'я
Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень
НАН України, м. Одеса

ЕКОСИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ РЕГІОНАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙНИХ СИСТЕМ

Україна проголосила перехід до інноваційної моделі економічного розвитку на основі створення економіки знань. Разом з тим, державна політика в цій сфері, базується на застарілих методологічних підходах, пов'язаних з лінійними уявленнями про інноваційний процес та інноваційну діяльність, а також ієрархічними, вертикальними підходами до державного управління. На наш погляд, пошук моделі ефективного управління інноваційною сферою, має базуватися на дослідженні поняття «інноваційних екосистем», що застосовується для опису динамічних мереж спільної діяльності людей та мережевих форм соціальної координації.

Концепція інноваційних екосистем з'явилася на початку 2000-х років для надання відповіді на виклики виникнення економіки знань, в якій виробництво інновацій та пов'язані з цим процеси розвитку стають все більше нелінійними та базуються на мережах [1]. Ця концепція збагатила ідею інноваційних систем, розроблену в дослідженнях Фрімана, Лундвалла, Нельсона та їх послідовників.

У 1990-х роках національні або регіональні інноваційні системи розглядалися як статичні структури, регульовані урядовими органами, що мають успішні результати, в залежності від критичної маси залучених суб'єктів та створеної інфраструктури [1]. На відміну від них, інноваційні екосистеми

2000-х років вважаються динамічними та швидкими колаборативними структурами, які використовують самоуправління як необхідну умову інтерактивних інновацій [2]. Цей підхід сьогодні застосовується в інноваційній політиці багатьох розвинених країн та країн, що розвиваються [2].

У оновленій версії Індексу глобальної конкурентоспроможності Світовий економічний форум стверджує, що інновація сьогодні означає не лише технологічні інновації, але, в більш широкому розумінні, «*екосистему*» (довкілля, середовище – *environment*), що сприяє генеруванню ідей та їх реалізації у вигляді нових товарів, послуг та процесів на світовому ринку [1].

Зміна технологічної парадигми, пов'язана з нелінійними інноваціями та поширенням цифрових технологій, відбувається одночасно з паралельною зміною парадигми соціальних взаємодій. У той час як промислова економіка масового виробництва базувалася на поєднанні ринкових та ієрархічних моделей координації, інноваційна економіка, що виникає, спирається на більш складний, мережевий зразок соціальної координації [2]. Якщо ієрархічний порядок вимагав підбору для кожного виду обмінів власної управлінської моделі, функціонування якої залежить від вкладення коштів, інвестицій та часу; а ринковий порядок був розрахований на безособові обміни, для яких характерні виключно формальні, атомістичні та неповторювані транзакції, то мережевий уклад базується на рушійній силі соціальних комунікацій.

Оскільки жорсткі вертикальні ієрархії, характерні для індустріальної епохи, замінюються гнучкими горизонтальними мережами, традиційні структури управління поступаються місцем колективному прийняттю рішень, в яких інвестиційні пріоритети, напрямки ділової діяльності визначаються за допомогою *побудови інтерактивного консенсусу серед мережевих учасників*. Цю неієрархічну модель управління, пов'язану з поширенням комунікацій на платформі, називають *партисипативним (учасницьким) управлінням* [3].

Партисипативне (учасницьке) управління в різних його моделях зараз з'являється у регіональних або загальнодержавних інноваційних екосистемах, які поступово розвиваються в межах країн та територій, що мають підтримку уряду. Екосистеми, що спільно управляються, надають альтернативу колишнім, «лінійним» інноваційним системам регіонального чи національного масштабу.

Стратегічне управління регіональним інноваційним розвитком розвинених країн пройшло еволюцію від регіональних технологічних планів, регіональних інноваційних стратегій трансферу технологій та інфраструктури, регіональних інноваційних стратегій до нового їх покоління – стратегій розумної спеціалізації [4]. Кожен з цих підходів базувався на широкому залученні громадськості до процесів управління інноваційним розвитком регіону, починаючи зі створення регіонального консенсусу, визначення пріоритетів розвитку, до участі у моніторингу та оцінці результатів впроваджених стратегій. Запорукою успіху при цьому були різноманітність учасників, їх досвід, кваліфікація, створення атмосфери взаємної довіри,

наявність спільних цілей і єдиного понятійного апарату, прозорі і зрозумілі механізми відбору і розподілу ролей у процесі планування.

Створення ефективних регіональних інноваційних середовищ на основі екосистемного підходу, а саме з залученням всіх учасників регіональних інноваційних екосистем до процесів стратегічного управління в регіонах сприятиме переходу від сприйняття інноваційних систем як спеціальних інфраструктурних проектів, що реалізуються урядами, притаманного вітчизняній практиці, до усвідомлення інноваційних систем як результату взаємодії та діалогу, що розвивається в усьому суспільстві.

Література

1. World Economic Forum, The Global Competitiveness Report 2015–2016, World Economic Forum, Geneva, 2015.

2. Smorodinskaya N., Russell M., Katukov D., Still K. (2017) Innovation Ecosystems vs. Innovation Systems in Terms of Collaboration and Co-creation of Value, Proceedings of the 50th Hawaii International Conference on System Sciences, pp. 5245-5254. URL: http://www.inecon.org/docs/2018/Smorodinskaya_Katukov_paper_HICCS_2017.pdf

3. Ansell C.K., Gash A. (2007) Collaborative Governance in Theory and Practice, Journal of Public Administration Research and Theory, 18(4), pp. 543–571.

4. Regional innovation strategies. OECD Innovation Policy Handbook. OECD, 2010 URL: <https://www.innovationpolicyplatform.org>

Ганцовський Олексій Андрійович
Аспірант

Інженерний інститут Запорізького національного університету,
м. Запоріжжя

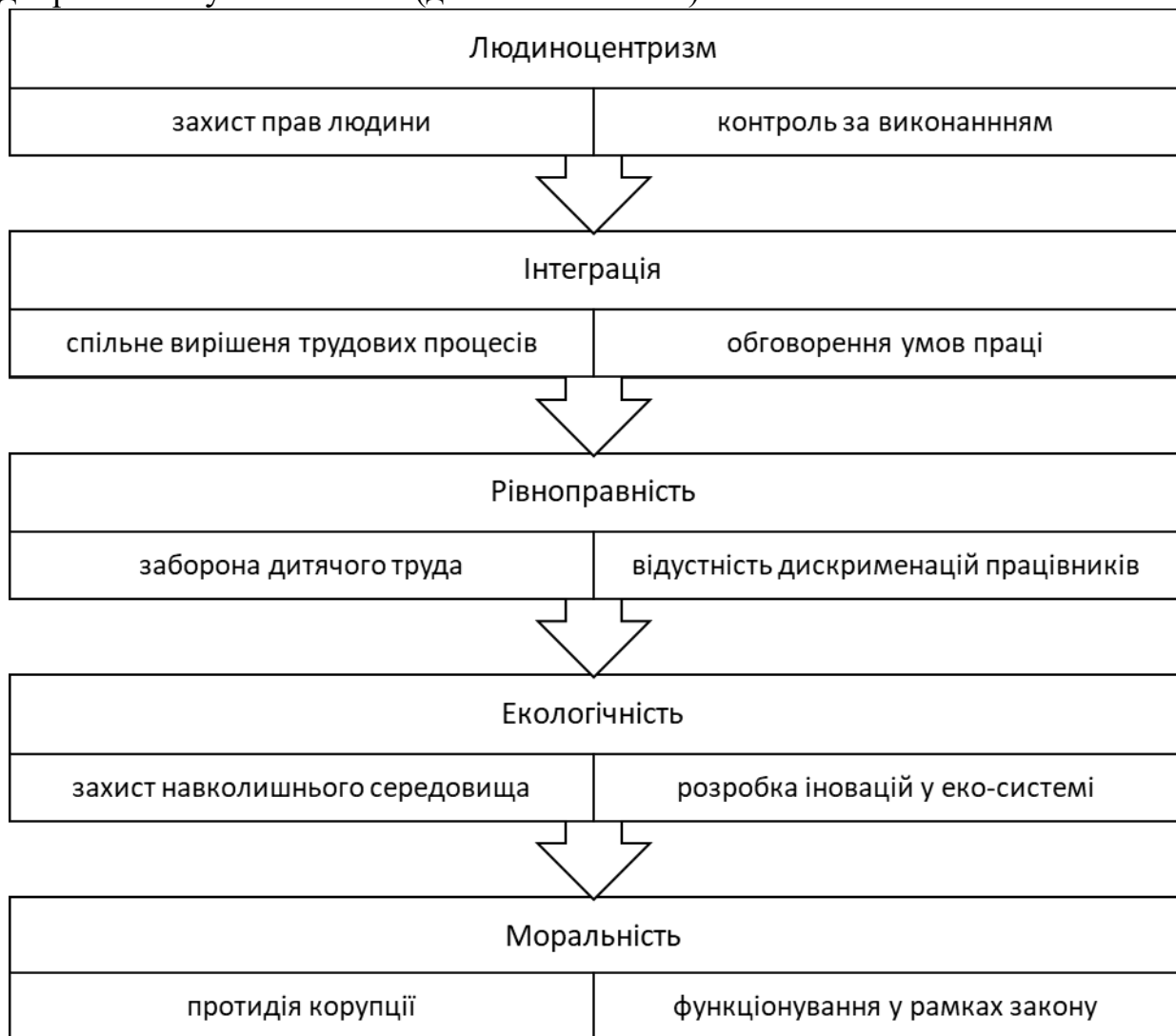
УМОВИ ФОРМУВАННЯ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У КОНКУРЕНТНОМУ ПРОСТОРИ

Становлення організації на сучасний ринок відносин, передбачає функціонування за умов конкуренції як апріорі. Конкурентне середовище дотримується лише з можливостями інших суб'єктів господарювання. Інноваційна форма досягнення конкурентних позицій, можлива завдяки формуванню стратегій корпоративної соціальної відповідальності, принципи якої формуються за умови утворення у мережі положень Глобального договору націй, за підтримкою США. Дані положення мають чіткі позиції, щодо регулювання, реалізації та умов формування концепції корпоративної соціальної відповідальності.

Рекомендації які досягнені у положенні, були поділені на десять факторів, на такі, як: 1) забезпечення підтримкою та гідністю людських прав, у конкретному секторі згідно міжнародних гуманітарних принципів; 2) гарантія та контроль за виконанням підтримки людських прав; 3) інтеграція, спільне вирішення проблем засобом обговорення; 4) демократія, підтримка договірних

умов праці, важливо залучення та прагнення; 5) протидія питанню використання дитячого труда; 6) рівноправність, скасування неадекватного делегування; 7) екологічна підтримка, захист навколишнього середовища; 8) інноваційний розвиток екологічної системи захисту навколишнього середовища; 9) залучення до технічного-еко прогресу, з принципом відкритості та публічності; 10) порядність та моральність, протидія корупції, виконання нормативно-правових зобов'язань, платоспроможність [1].

Отже, згідно Глобального договору ООН загальний фон принципів викладений на конституційному та законодавчому рівні багатьох країн світу, це стосується прав людини, підтримки охорони праці, екологічного розвитку. Але, у принципах корпоративної соціальної відповідальності, це виражається, як загальний призив до розвитку через конкретні умови формування. Велика місія покладена на великі корпорації, але доля підприємницького сектору у світі зростає та розвивається дуже стрімко, тому конкуренція, відповідальність, сталість має не меншу цінність. Для більш наочного усвідомлення принципів, відобразимо їх у блок-схеми (див. малюнок 1.1).

Малюнок 1.1 Принципові умови формування корпоративної соціальної відповідальності

Отже, проробивши принциповість у категоріях від глобального договору ООН, автором було реструктуризовано, та поділено на п'ять блоків, із двома під-блоками до кожного з них, власне бачення на систематизація було виконано у блок-схемі, яка зображена вище.

Для ефективного втілення корпоративної соціальної діяльності міжнародні принципи це важлива умова формування, які загалом стосуються та направлені на права людини та працівників.

Важливим зазначенням, буде те, що формування корпоративної соціальної відповідальності не фіксується лише на матеріально-фінансовому фундаменті, в яких мова йде про філантропію та спонсорство, а важливою складовою є морально-етична сталість підприємства, яка витримує принциповість міжнародних стандартів, старанно підтримуючи та контролюючи процес їх виконання, а також індивідуалізує власну трансформацію процесів втілення.

Середя формування корпоративної соціальної відповідальності, розглядається, як конкурентний ринковий простір, а саме умови ринку, ринкові відношення, їх процеси, які на світовому та національному рівні існують вже понад пів віку, саме через яких й виникла проблема конкуренції.

Умови формування корпоративної соціальної відповідальності у конкурентному просторі поділяються на два типи: обов'язкова та добровільна. Обов'язковою типом корпоративної відповідальності, є відповідальність за прийняття рішень та їх наслідки перед стейкхолдерами. Добровільний тип корпоративної відповідальності, включає в себе відкрите участь компанії в будь-яких соціальних проектах, заняття благодійною діяльністю, меценатство, спонсорство, мета діяльності як отримання соціального ефекту, відображення якого матиме на рівні і якості життя суспільства і регіону.

Таким чином, можна зазначити, що корпоративна соціальна відповідальність розглядається як сучасний інструмент підтримки конкурентоспроможних позиції підприємства, діяльність якого регулюється, як на міжнародному рівні, так і за умов добровольчого характеру, завдяки сталості, відповідальності та моральності кожного менеджера.

Література

1. Andriukaitienė R. (2016). Management culture and corporate social responsibility / Monograph.: Žukauskas P., Vveinhardt J. – 2016. – p. 63-64.

Добрянська Наталя Анатоліївна,
професор кафедри адміністративного менеджменту та проблем ринку,
д.е.н., професор
Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса, Україна
Буковський Данило Андрійович,
здобувач ступеня бакалавр, 4 курс
Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса, Україна

РЕАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В ВЕЛИКОМИХАЙЛІВСЬКОМУ РАЙОНІ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Сьогодні в Україні відбуваються трансформаційні процеси в системі адміністративно-територіального устрою задля підвищення ефективності діяльності органів місцевого самоврядування. Україна як демократична держава, що обрала курс на євроінтеграцію, одним із трьох першочергових напрямів реформ визначила саме децентралізацію.

Децентралізація – це передача значних повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування. Так, аби якомога більше повноважень мали ті органи, що ближче до людей, де такі повноваження можна реалізувати найбільш успішно. Реформа місцевого самоврядування та територіальної організації влади, або децентралізація, передбачає створення умов для формування ефективної, відповідальної місцевої влади, здатної забезпечити комфортне та безпечне середовище для проживання людей по всій території України. Показовим та найважливішим показником демократичних перетворень в Україні має стати якісне місцеве самоврядування, як на рівні міста, так і на рівні сіл та селищ [1].

Напрямок і логіка реформи місцевого самоврядування були визначені в Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, затвердженої Урядом 1 квітня 2014 року. З часу затвердження Концепції сформовано базову правову рамку для проведення реформи, яка включає такі основні напрямки: адміністративно-територіальна реформа, фіскальна децентралізація, розширення повноважень органів місцевого самоврядування, реформа державної регіональної політики [2].

Основною територіальною одиницею стає громада. Громада має голову та виконком, який виконує всі функції з управління громадою. Завдяки реформі децентралізації стало можливе створення об'єднаних територіальних громад (ОТГ – добровільне об'єднання мешканців декількох розрізнених сіл, селищ чи міст в один адміністративний центр). Села, які ввійшли до об'єднаної громади обирають старост, які входять до виконкому об'єднаної громади і виконують ті ж функції, які були в сільраді [3].

Щодо Великомихайлівського району Одеської області, то станом на 01.01.2020р., тут функціонують 4 ОТГ: Великомихайлівська, Новоборисівська, Цебриківська та Великоплосківська об'єднані територіальні громади, що разом об'єднали 2 селищні та 18 сільських селищних рад. Чисельність населення 4

ОТГ складає 27962 громадян. Найбільша ОТГ є Великомихайлівська, населення якої складає 12472 особи. ОТГ покликані планувати власний розвиток; ставити та виконувати стратегічні завдання місцевого значення; залучати інвестиції; розвивати економіку; сприяти місцевому підприємництву; будувати якісні дороги, дитячі майданчики, спортивні заклади та інші місця відпочинку і дозвілля громадян; створювати робочі місця тощо. Отже, основна мета роботи об'єднаної територіальної громади – це відчутне покращення якості життя у кожному населеному пункті.

Таким чином, саме ОТГ покликані забезпечити жителям Великомихайлівського району гідний рівень соціально-економічного життя, створювати сприятливі умови для проживання, представляти інтереси жителів району, забезпечувати реалізацію конституційних прав людини і громадянина та бути відповідальною за розвиток місцевої демократії. А їх діяльність повинна базуватися на принципах народовладдя, законності, гласності, колегіальності, поєднання місцевих і державних інтересів, виборності, правової, організаційної та матеріально-фінансової самостійності в межах повноважень, визначених законами, підзвітності та відповідальності перед територіальними громадами, державної підтримки та гарантії місцевого самоврядування, судового захисту прав місцевого самоврядування.

Література

1. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е., та ін.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні» – DESPRO. – К. : ТОВ «Софія». – 2012. – 128 с.
2. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні від 1.04.2014 р. № 333-р. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>.
3. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації влади в Україні: Колективна монографія / Кол. авт.; за заг. ред. Р. М. Плюща. – К.: РІДНА МОВА, 2016. – 744 с.
4. Добрянська Н.А. Удосконалення організаційно – економічного механізму державного управління інвестиціями/ Н.А. Добрянська, О.В. Ніколюк, Т.О. Карастаматі // Збірник наукових праць ДонДУУ «Сучасні проблеми державного управління в умовах системних змін». Серія «Державне управління». Т. XIX, вип. 305. – Маріуполь, ДонДУУ, 2018. - с. 183 – 192.
5. Dobrianska N. A. The current state of investments attraction into the regional economy / N. A. Dobrianska, L. A. Torishnya // Економічний журнал Одеського політехнічного університету. – 2019. – № 1 (7). – С. 5-12. – Режим доступу до журн.: <https://economics.opu.ua/ejopu/2019/No1/5.pdf>. DOI: 10.5281/zenodo.3405936.

Козак Катерина Богданівна
кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту і логістики
Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса
Мироненко Богдан Валентинович
студент-магістр 1 року навчання
спеціальності 281 «Публічне управління і адміністрування»
Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса

ПОЛІТИКА РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Сучасне людство вступило в нове століття у процесі наростаючих глобальних змін, серед яких зміни людини та її розвиток різко відстають від змін в технологічній та економічній сферах. Подолання цього відставання і створення сучасної системи, яка формує і розвиває людину та її потенціал, а також в результаті збільшує людський капітал, є метою і завданням державних політик на всіх рівнях управління. Сучасна парадигма підвищення людського потенціалу є вирішальним ресурсом економічного зростання і зміцнення конкурентоспроможності держави, тому виникає необхідність розвитку людського потенціалу не тільки як економічного ресурсу, який приносить прибуток, але як і соціальної цінності суспільства в цілому. [4]

Наразі людський потенціал в якості фактору розвитку присутній у середньострокових планах пріоритетних дій Кабінету Міністрів України [1], проте присутній формально і його розвиток зведено лише до інвестицій в освіту і охорону здоров'я. Фактично ігнорується роль людського потенціалу у процесах розвитку економіки, суспільства, сім'ї, особистості. В таких умовах розвиток людського потенціалу у цих сферах повинен забезпечуватись на місцевих рівнях в кожній територіальній громаді, забезпечуючи посилення внутрішніх факторів людського розвитку. [3]

На сьогодні в Україні стан людського капіталу територіальних громад є досить сумним: населення стрімко скорочується та старіє, народжуваність нижче рівня простого відтворення населення, частка працездатного населення зменшується, зростає трудова міграція разом з втратами інтелектуального капіталу, погіршується стан здоров'я населення та рівень життя. [5]

Людський потенціал є потужною детермінантою спроможності територіальної громади. Людський потенціал територіальної громади, як сукупність зазначених властивостей формує населення, яке: постійно проживає в межах громади незалежно від місця працевлаштування (навчання); регулярно перебуває поза межами громади, однак періодично повертається, здійснює різні інвестування в місцеву економіку (допомога рідним, закупівлі, вкладення в місцевий бізнес); тимчасово перебуває на території громади, працевлаштоване (навчається) тут та може залишитися надалі. [2]

Найбільший ефект для розвитку людського потенціалу надає процес децентралізації, об'єднання громад та розширення їх повноважень і фінансових

можливостей. Перебіг розвитку об'єднаних територіальних громад створює необхідні умови для формування ідентичності членів громад, що є потужним чинником їх активності у рамках місцевого самоврядування. Децентралізація сприяє розкриттю локального людського потенціалу, що веде до створення нових робочих місць та підвищення загальної продуктивності праці.

Таким чином, тенденції щодо розвитку людського потенціалу в нашій державі свідчать про проблематичність майбутнього розвитку кожної територіальної громади та національної економіки в цілому, в центрі якої стоїть людина – дійсний капітал, здатний створювати нові продуктивні сили і відносини для забезпечення розвитку країни і людства. [6]

Рівень розвитку України в майбутньому визначиться тим, наскільки результативним виявиться процес нарощування людського потенціалу територіальних громад і як ефективно цей потенціал використовуватиметься. В Україні пріоритетними напрямками розвитку людського потенціалу є формування соціально-ринкової системи доходів, формування моделі безперервної освіти та самоосвіти, забезпечення якісного рівня охорони здоров'я. За таких умов виникає необхідність у комплексному управлінні розвитком людського потенціалу, що діє відповідно до основних потреб людини та міститиме чітко визначені шляхи забезпечення громад людськими ресурсами необхідної кількості та якості.

Література

1. Середньостроковий план пріоритетних дій Уряду до 2020 року: від 3 квітня 2017 р. № 275-р. Київ: Кабінет Міністрів України, 2017. 290 с.
2. Карпенко Н.В. Проблеми розвитку людського потенціалу в сучасних економічних умовах // Актуальные научные исследования в современном мире – Переяслав-Хмельницький, 2018. – Вып. 5, ч. 2 – С. 74-80.
3. Козарезенко Л. В. Державне регулювання розвитку людського потенціалу в контексті політики підвищення якості життя населення // Економіка розвитку (Economics of Development), № 1 (69), 2014, с. 55-63.
4. Мартинова Л. Б. Людський потенціал та його значення у соціально-економічному розвитку країни // International Scientific and Practical Conference «WORLDSCIENCE» – № 2(6), Vol.2, February 2016. – с. 29-32.
5. Ажажа М.А. Інтелектуалізація економіки: інноваційний і людський потенціал в умовах глобалізації. / Ажажа М.А. // Вісник НУ «Львівська політехніка». Проблеми економіки та управління. – 2008. – №628. – С.11-17.
6. Alkire, S. Human Development: Definitions, Critiques, and Related Concepts. Human Development Research Paper 2010/01 [Text] / S. Alkire. – UNDP, 2010. – 100 p.

Бліщук Катерина Михайлівна
доцент кафедри економіки, к.е.н., доцент,
Козак Іванна Ігорівна
доцент кафедри економіки, к.держ. упр., доцент
Львівський регіональний інститут державного управління Національної
академії державного управління при Президентіві України, м.Львів

БЮДЖЕТ УЧАСТІ – ДІЄВИЙ ЗАСІБ УСПІШНОЇ СПІВПРАЦІ ГРОМАДСЬКОСТІ З МІСЦЕВОЮ ВЛАДОЮ

Сьогодні Україна на шляху європейської інтеграції активно практикує демократичні громадські ініціативи розвинутих країн на місцевому рівні. Важливими аспектами діяльності місцевих органів влади є забезпечення відкритості та прозорості процесу формування та виконання бюджету, залучення громадськості до процесу прийняття рішень. Передумовою фінансової незалежності місцевого самоврядування є децентралізація влади і адекватний розподіл повноважень, відповідальності, а отже і фінансово-економічної бази між державою і місцевими органами управління. Йдеться про можливість громадськості вирішувати для себе природу, рівень і стандарти послуг, що надаються на місцевому рівні і пошук, збір ресурсів для цього.

Думка громадян з питань локального місцевого розвитку майже не враховується в ході прийняття рішень у бюджетному процесі. Модель бюджету участі сприяє вирішенню цієї проблеми. Громадські зустрічі з питань бюджету є інституціоналізованою формою громадянської участі, результати якої знаходять безпосереднє відображення у бюджетних витратах [3].

Саме через бюджет участі представники громадськості можуть самостійно вибрати на що витратити частину місцевого бюджету шляхом голосування мешканців громади.

В Україні першими містами, які запровадили бюджет участі, були Черкаси та Чернігів у 2015 році, а станом на липень 2019 року – 154 громади, згідно з дослідженням проєкту «Оцінка впливу бюджету участі в Україні» за підтримки Фондацій Відкритого суспільства (Open Society Foundations). Експерти зазначають, що громади витрачають у середньому 0,5% своїх фінансів на бюджет участі і з кожним роком збільшують на нього видатки. В більшості міст України проєкти поділяють на великі та малі: на один малий проєкт виділяють в середньому 200– 250 тис. грн., а на великий – від 250 тис. грн. до 1 млн. грн. [2]. Важливим чинником є успішність реалізації таких проєктів – більше 88%. Також зазначається, що більшість авторів проєктів – це жінки, які пропонують кожен четвертий проєкт [1].

Огляд бюджетів участі засвідчує, що молодь зорієнтована на задоволення власних потреб та інтересів (міське радіо, громадський простір для молоді, спортивні майданчики, відеоспостереження), жінки – на розвиток територій, забезпечення суспільними благами дітей, шкільні ініціативи (дитячі майданчики, матеріальне забезпечення шкіл, благоустрій тощо).

Положення про бюджет участі у містах містять різні вимоги щодо вікових обмежень учасників, строків голосування, кількості підписів на підтримку проекту, кола учасників, способу голосування тощо, оскільки в Україні не сформовано єдиних підходів до запровадження практики бюджетів участі. Це місцеві ініціативи, а тому правила встановлюються місцевими органами самоврядування за наявності фінансових ресурсів.

Активному поширенню бюджету участі сприяє готовність громадських активістів та місцевого самоврядування до співпраці, наявність успішних практик, поширення інформації, навчання, технічна та фінансова підтримка різних фондів. Місцеві активісти реалізують свої прагнення участі у публічній політиці та розвитку громади, а місцева влада використовує переваги такої співпраці через залучення інвестицій для розвитку громади, делегування частини відповідальності за виконання бюджетних програм місцевим мешканцям, покращення іміджу влади тощо) [1].

Такі підходи до формування місцевих бюджетів дозволяють забезпечити прозорість бюджетного процесу, сприяють співпраці громадськості з місцевою владою, а прийняті рішення будуть поєднувати інтереси широкого кола територіальної громади та місцевої влади.

Література:

1. Практика бюджету участі в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/2852953-praktika-budzetu-ucasti-v-ukraini.html>
2. Сизоненко О. В. Бюджет участі в системі публічних фінансів / О. В. Сизоненко // Світ фінансів. – 2019. – Вип. 1. – С. 111-120. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/svitfin_2019_1_12
3. Druckman J. N., Jacobs L. R. Lumpers and splitters: The public opinion information that politicians collect and use // Public Opinion Quarterly. 2006. Vol. 70. № 4. P. 453–476.

Кийда Людмила Іванівна,
Старший викладач, кандидат наук з державного управління,
Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро

СПЕЦИФІКА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Складні та комплексні завдання глобальної та європейської інтеграції української держави важко вирішити без відповідних трансформацій системи державного управління, які мають забезпечити гарантію динамічного розвитку суспільства. Реформування системи державного управління, інтеграція національної економіки у світову господарську систему, перспектива вступу України в ЄС, несуть найбільші виклики для України. Подолання цих викликів вимагає злагодженої та відповідальної діяльності органів державного управління на всіх рівнях законодавчої та виконавчої влади, принципово нового

підходу до формування державної політики за всіма напрямками суспільного життя.

Державна митна політика - це система принципів та напрямів діяльності держави у сфері захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки України та її інтеграції до світової економіки. Державна митна політика є складовою частиною державної економічної політики. Митні інтереси України - це національні інтереси України, забезпечення та реалізація яких досягається шляхом здійснення державної митної справи. Митна безпека - це стан захищеності митних інтересів України[1].

Формування нових світогосподарських відносин передбачає необхідність кардинальних змін в системі митної політики. Розширення міжнародних зв'язків, неупинний розвиток зовнішньоекономічної діяльності нашої країни актуалізують роль і значення митної політики, пошук нових напрямів, механізмів і засобів в інтересах збільшення вигод від її реалізації. Наразі необхідно вирішити проблеми підвищення ефективності митного регулювання й якості митних послуг шляхом: забезпечення прозорого управління; узгодження регуляторної бази України з відповідним законодавством ЄС; реформування системи органів, які реалізують митну політику та забезпечення відповідності якості їх роботи міжнародним і європейським стандартам тощо. Разом з тим, наукові розробки з проблеми дослідження, з урахуванням наявного теоретичного доробку та накопиченого практичного досвіду потребують поглиблення у контексті удосконалення механізмів реалізації державної митної політики в Україні.

Із розвитком зовнішньоекономічної діяльності, що є одним з найважливіших секторів розвитку національної економіки України, виникають певні проблеми й постають нові завдання щодо її регулювання перед різними ланками системи державного управління. Зовнішньоекономічна діяльність (далі ЗЕД) являє собою сукупність економічних, організаційно-правових операцій, здійснюваних між національними й іноземними суб'єктами господарювання з метою забезпечення більш високої економічної ефективності в порівнянні з аналогічними операціями, які орієнтовані на внутрішній ринок, й саме вона покладена в основу реалізації зовнішньоекономічної політики держави й вимагає особливої уваги зі сторони органів державної влади на предмет її легітимності, реальності, економічної ефективності.

Оскільки, система принципів та напрямів діяльності держави у сфері захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки України та її інтеграції до світової економіки є змістом державної політики у сфері державної митної справи, то дослідження особливостей формування й розвитку державної митної політики набувають великого значення як для науковців, так і для практиків.

Лише за умов наявності зваженої та далекоглядної митної політики можливо досягти ефективного державного управління зовнішньоекономічною діяльністю, спрямованого на забезпечення належних зовнішньоекономічних умов для розширеного відтворювального процесу в країні та вирішити актуальні проблеми національної безпеки України.

Таким чином, при дослідженні сутності державної митної політики важливо розглядати її не як відокремлену від практичної реалізації теоретичну категорію, а як один з елементів системи державного управління ЗЕД, що визначає напрями, механізми та методи провадження митної справи уповноваженими на це органами.

Література:

1. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4495-18>.

Гармаш Аліна Іванівна,
аспірантка кафедри морського та митного права
Національного університету
«Одеська юридична академія», м. Одеса

ДО ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕЖИМУ КОНФІДЕНЦІЙНОСТІ ІНФОРМАЦІЇ ПРИ ЗДІЙСНЕННЯ МИТНОГО КОНТРОЛЮ

Здійснення митного контролю є ключовим напрямком діяльності митних органів, від якості якого багато в чому залежить ефективність митної справи в цілому. Мінімізація та ухилення від митних платежів, переміщення через митний кордон України заборонених товарів – все це може бути виявлено саме під час здійснення митного контролю, а значить і припинено відповідні правопорушення. Виходячи з визначення митного контролю, яке міститься в Митному кодексі (далі – МК) України, важко зрозуміти, в чому ж він полягає. Однак аналіз відповідних статей кодексу переконливо свідчить про досить суворі заходи, які становлять зміст митного контролю і часом суттєво зачіпають права, свободи та інтереси осіб. Серед них – право на нерозголошення інформації, отриманої посадовою особою митного органу в ході здійснення митного контролю. МК України не оминув увагою це питання, закріпивши у ст. 11 загальну норму про те, що інформація, що стосується митної справи, отримана митними органами, може використовуватися ними виключно для митних цілей і не може розголошуватися без дозволу суб'єкта, осіб чи органу, що надав таку інформацію, зокрема, передаватися третім особам, у тому числі іншим органам державної влади, крім випадків, визначених МК України та іншими законами України [1]. Крім того, МК України встановлено окремі норми, які стосуються нерозголошення інформації з обмеженим доступом, однак лише тієї, яка отримується митними органами в ході здійснення перевірок суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Так, відповідно до ч. 2 статті 347 МК України посадові особи митних органів під час

проведення документальної виїзної перевірки підприємства зобов'язані використовувати будь-яку інформацію, отриману під час проведення перевірки, виключно у митних цілях, а так само не розголошувати інформацію, яка була отримана під час проведення перевірки і становить державну, банківську або комерційну таємницю, що охороняється законом [1]. Аналогічна норма закріплена в МК України і щодо документальних невиїзних перевірок (ч. 8 ст. 351).

Ще одне цікаве положення міститься у ч. 3. ст. 353 МК України. Так, документи, що містять комерційну таємницю або є конфіденційними, передаються посадовій особі митного органу окремо від інших документів. Передача таких документів для їх огляду, вивчення та їх повернення оформлюються актами довільної форми, які підписує посадова особа митного органу та уповноважена посадова особа підприємства, що перевіряється. В даній статті законодавець розмежував конфіденційну інформацію та комерційну таємницю, з чого можна зробити висновок, що вони є різними типами інформації з обмеженим доступом. Відповідно до Закону України «Про інформацію» конфіденційною є інформація про фізичну особу, а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень [2]. Доступ до інформації, що містить комерційну таємницю, обмежується її власником, тобто фізичною чи юридичною особою, а значить вона підпадає під визначення конфіденційної інформації. Підтвердження цього висновку знаходимо в і літературі: «Комерційна таємниця є одним із видів конфіденційної інформації» [3, с. 203].

Законодавець продемонстрував непослідовний підхід до правового захисту конфіденційної інформації, яка потрапляє до митних органів в ході застосування різних форм митного контролю. Так, щодо решти форм, відмінних від зазначених вище перевірок, відсутні будь-які згадування про необхідність дотримання режиму конфіденційності інформації. Хоча і перевірка документів та відомостей, необхідних для митного контролю, і навіть особистий огляд пов'язані з отриманням обмеженої в доступі інформації посадовими особами митних органів. Звісно, загальна норма, закріплена у ст. 11 МК України, поширюється на всі випадки обробки конфіденційної інформації митними органами, однак викликає подив особливий наголос саме на перевірках.

Крім того, щодо проведення особистого огляду, якщо не брати до уваги дискусійність його застосування з точки зору морально-етичних міркувань, то видається недостатньо врегульованим питання захисту прав особи, яку піддано такому огляду, в тому числі її права на нерозголошення інформації про неї особами, присутніми при огляді (а це, крім митника, ще двоє понятих та інколи лікар). Стаття 11 МК України, нагадаємо, захищає від несанкціонованого використання та поширення лише інформацію, яка стосується митної справи. А в ході особистого огляду присутнім на ньому може стати відомо про якісь фізичні вади чи анатомічні або інші особливості людини. Така інформація,

очевидно, не відноситься до митної справи, а значить не підпадає під дію ст. 11 МК України у випадку її поширення. На наш погляд, у даному випадку доречно було б закріпити безпосередньо в ст. 340 МК України заборону поширювати будь-які відомості (не тільки ті, які стосуються митної справи), що стали відомі в ході проведення особистого огляду, як посадовими особами митного органу, так й іншими учасниками такого огляду.

Отже, можна констатувати неодноманітність підходу законодавця до регулювання питань захисту конфіденційної інформації при здійсненні митного контролю у різних формах та явну відсутність будь-яких гарантій дотримання конфіденційності особистої інформації при застосуванні найсуперечливішої формі митного контролю – особистого огляду.

Література:

1. Митний кодекс України від 13 березня 2012 р. № 4495-VI / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2012. № 44-45, № 46-47, № 48. Ст. 552.
2. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 в ред. Закону України від 13.01.2011 / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 2011. № 32. Ст. 313.
3. Кормич Б.А. Інформаційне право. Підручник. Харків: БУРУН і К., 2011. 334 с.

Коваленко Володимир Іванович
кандидат економічних наук
міський голова м. Нова Каховка, м. Нова Каховка

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ

Світовий досвід свідчить про те, що тільки самодостатня територіальна громада може ефективно вирішувати місцеві питання, беручи участь в управлінні власними справами безпосередньо або через обрані ними органи самоврядування [1, с. 126-133].

Добровільне об'єднання територіальних громад (далі – ОТГ) дозволяє новоутвореним органам місцевого самоврядування дістати відповідні повноваження та ресурси, що їх раніше мали міста обласного значення.

Інтереси громадян, які мешкають на території об'єднаної громади, при створенні представляють обраний голова, депутатський корпус та виконавчі органи ради громади, що забезпечують реалізацію наданих законом повноважень в інтересах громади. У населених пунктах, що входять до складу об'єднаної громади, право жителів на місцеве самоврядування та надання послуг громадянам забезпечують обрані ними старости [2].

Об'єднання у територіальні громади в Україні відбувається з 2015 року, в рамках впровадження реформи децентралізації, на добровільних засадах. Для

запобігання хаосу органи державного управління, в особі облдержадміністрацій (далі – ОДА) і за участі громадськості, експертів, розробили орієнтири об'єднання – перспективні плани формування територій громад у кожній області України [3].

Станом на 1 січня 2019 року урядом було затверджено 23 перспективні плани формування ОТГ у 23-х областях України. В них передбачено створення 1289 об'єднаних територіальних громад, з яких 924 вже функціонують [4]. Однак, оскільки об'єднання добровільне, громади можуть ініціювати внесення обґрунтованих змін до перспективних планів і об'єднуватися по-іншому, аніж було закладено у початковому плані [3].

З 2019 року почався новий етап децентралізації – формування районної ланки об'єднаних територіальних громад. Тому в багатьох областях при ОДА створені робочі групи, які займаються моделюванням майбутнього адміністративно-територіального устрою. Ці проекти в подальшому будуть передані Уряду України, який сформує відповідний нормативно-правовий акт, і передасть до Верховної Ради, щоб вона вже єдиним рішенням змінила районний рівень влади [4].

У результаті об'єднання органи місцевого самоврядування ОТГ отримують набагато більші можливості для розвитку (повноваження та кошти), аніж окремі села чи міста. Пов'язано це зі зміною адміністративно-територіальної вертикалі. До входження в ОТГ міста, села і селища були у складі району. Після об'єднання в ОТГ села отримали не лише виборні органи управління, компетентні вирішувати всі місцеві питання, а й кошти з державного бюджету на розвиток, які потрапляють в ОТГ безпосередньо з державного бюджету, а не опосередковано, як це було до об'єднання [3].

Проблеми, які перешкоджають просуванню реформи децентралізації та розвитку ОТГ, умовно можна поділити на законодавчі та внутрішні. Для формування спроможних громад на загальнодержавному рівні необхідно врегулювати питання: адміністративно-територіального устрою; служби в органах місцевого самоврядування у царині умов оплати праці; містобудівної діяльності в частині можливості ОТГ розпоряджатися землями, які перебувають на її території, за межами населених пунктів; добровільного об'єднання територіальних громад [3].

До першочергових проблем формування та розвитку ОТГ внутрішнього характеру, необхідно віднести: низький рівень забезпеченості кваліфікованими кадрами, недостатній рівень фінансування, неофіційну зайнятість населення громад й таке інше.

Література

1. Глуценко А. С. Формування самодостатніх фінансово спроможних територіальних громад в Україні: стан, проблеми та перспективи / А. С. Глуценко // Міжнародний науковий рецензований журнал Проблеми економіки. – № 2 (40). – 2019. – С. 126-133.

2. Децентралізація / Офіційний сайт Офісу реформ Кабінету Міністрів України <https://rdo.in.ua/direction/decentralizaciya>

3. Децентралізація: коротко про головне <http://cost.ua/news/698-detsentralizatsiya-korotko-pro-holovne/>

4. Шароді Д. Децентралізація влади: проблеми, перспективи розвитку і результати станом на 2019 рік / Д. Шароді // <https://freeradio.com.ua/decentralizacija-vladi-problemi-perspektivi-rozvitku-i-rezultati-stanom-na-2019-rik-interv-ju/>

Ксенофонтowa Катерина Юрїївна,
старший науковий співробітник,

Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», м. Київ,

ФУНКЦІЯ САМООРГАНІЗАЦІЇ ЯК ЧИННИК АКТИВІЗАЦІЇ РОБОТИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У М'ЯСОПРОДУКТОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ

В процесі ринкового трансформування економіки України важливим є підвищення ефективності функціонування окремих галузей, серед яких за своєю роллю та суспільним значенням виділяються галузі м'ясопродуктового виробництва. Їхня важливість обумовлюється значенням м'яса та м'ясної продукції як одного з ключових елементів забезпечення збалансованого харчування населення держави. Відповідно цього важливим є формування умов, які б сприяли забезпеченню ефективного функціонування суб'єктів даного виробництва.

Серед сукупності функцій, що виконуються суб'єктами м'ясопродуктового виробництва виділяється функція самоорганізації як складова самоуправління. Самоорганізація, як виходить з назви, є процесом внутрішнього упорядкування елементів одного рівня. На практиці, застосування цієї функції здійснюється як на рівні окремих суб'єктів господарювання, так і на рівні їхньої сукупності.

Спрямованість прояву функції самоорганізації буде різною за різних рівнів розгляду. Розгляд самоорганізації на рівні окремого суб'єкта господарювання здебільшого пов'язаний з його адаптацією до зовнішнього середовища, з організацією та налагодженням системи внутрішніх відносин, які б дали змогу успішно давати відповідь на внутрішні та зовнішні виклики. У свою чергу розгляд функції самоорганізації на рівні певної однорідної сукупності суб'єктів господарювання виводить на перший план організації загальні питання, вирішення яких є більш ефективним не окремими учасниками, а на рівні всієї сукупності. Як окрема сукупність відносно м'ясопродуктового виробництва можуть розглядатись або всі суб'єкти господарювання, що входять до його складу, або їхня певна частина. Цією частиною може бути певна сукупність суб'єктів господарювання, сформована за вертикальним, або горизонтальним напрямом. За горизонтальним напрямом

реалізація функції самоорганізації може охоплювати питання організації технологічних процесів, наприклад з виробництва або переробки м'яса, (для отримання продукції належної якості та певного рівня собівартості), купівлі оптових партій матеріально-технічних ресурсів (за більш дешевими цінами з подальшим розподілом об'єктів купівлі між учасниками), формування оптових партій з можливістю продажу продукції за більш високою ціною, організація місцевих забійних пунктів та місць продажу на місцевих ринках або у суб'єктах торгівельної мережі. За вертикальним напрямом до організації можуть відноситись питання трансферного ціноутворення, матеріально-технічного забезпечення учасників відповідно рівнів організаційної взаємодії, організації точок продажу як м'яса, так і м'ясної продукції за їхніми видами тощо.

У переважній більшості суб'єкти будь-якого виробництва не можуть функціонувати самостійно. Вони спеціалізуються на виконанні певних видів робіт, вступаючи, у разі потреби, у взаємодію з іншими суб'єктами ринку, для виконання необхідних для них робіт та послуг. При цьому, у загальній інтерпретації, з'ясування певних загальних потреб та визначення заходів з їхнього дотримання є важливим як для окремих суб'єктів і сукупності цих суб'єктів, так і для суспільства в цілому.

Відносно зазначеного, реалізація функції самоорганізації є важливою як для окремих суб'єктів господарювання м'ясопродуктового виробництва, так і для різних варіантів їхньої організаційної інтеграції. В цьому відношенні важливим є використання цієї можливості суб'єктами ними, що сприятиме налагодженню більш ефективного виробництва та просування м'яса та м'ясної продукції за ланками агропродовольчих ланцюгів та пропорційному розвитку сільських територій.

Ніколюк Олена Володимирівна
професор кафедри менеджменту і логістики, д.е.н., доцент
Кирилова Валентина Петрівна
студентка спец. 281 «Публічне управління та адміністрування»
Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ РЕГІОНІВ

В умовах європейської інтеграції та глобалізації вітчизняної економіки соціально-економічний розвиток України неможливий без модернізації технологій виробництва та підвищення конкурентоспроможності товарів з високою доданою вартістю, пошуків їх експорту, а також впровадження інноваційних та енергоефективних технологій за рахунок інвестицій.

Однак на сьогодні найбільшої деградації в Україні зазнає інвестиційна діяльність. Погіршення інвестиційного клімату, спроможності бюджетів усіх рівнів, зниження ділової активності суб'єктів господарювання призвели до складної ситуації в інвестиційному секторі. Інвестиційна привабливість регіонів є одним із показників, що відображають стійкий економічний розвиток

окремих галузей економіки, а також економіки загалом.

Світовий досвід показує, що країни не можуть розвивати свою економіку, не залучаючи інвестиції з наступним їх ефективним використанням. Забезпечуючи доступ до найсучасніших технологій та управління за рахунок накопичення приватного, державного або іноземного капіталу, інвестиції допомагають не тільки створити національні інвестиційні ринки, але й активізувати ринки товарів та послуг.

Інвестиційна привабливість є ключовою умовою інвестиційного клімату регіону. У наукових працях ми часто виявляємо, що деякі автори визначають інвестиційну привабливість регіону як «відповідність регіону основним цілям інвесторів, що полягають у прибутковості, безризиковості та ліквідності інвестицій»; «рівень задоволення фінансових, виробничих, організаційних та інших вимог чи інтересів інвестора щодо конкретного регіону».

Інвестиційна привабливість регіону формується чинниками національного та регіонального рівнів. Фактори на національному рівні характеризують інвестиційний клімат країни в цілому, а регіональні фактори характерні для конкретного міста чи області. У свою чергу, ці фактори мають позитивні та негативні риси. Географічне розташування, трудові ресурси, природні ресурси - позитивні регіональні фактори, що мають істотний вплив на інвестиційну привабливість регіону. Несприятливий клімат та корупція - негативні регіональні фактори, що впливають на інвестиційне середовище регіону. Підвищення інвестиційної привабливості здійснюється за рахунок двох позитивних національних факторів: залучення інвесторів на державному рівні та європейської інтеграції. Погіршення інвестиційної привабливості міст та регіонів здійснюється під впливом факторів державного рівня: відсутність законодавчих актів, нестабільність законодавчої бази, дії чиновників [1].

Інвестиційну привабливість можна визначити за допомогою різних загальних показників, таких як рівень економічного розвитку регіонів, рівень розвитку інвестиційної інфраструктури регіону, демографічна характеристика регіону, рівень розвитку ринкових відносин і комерційної інфраструктури регіону, кримінологія, екологічні та інші загрози. Всі регіони країни можна об'єднати в кілька груп: 1) регіони пріоритетної інвестиційної привабливості (ефективність на 35–40% вища, ніж по країні загалом); 2) регіони досить високої інвестиційної привабливості (ефективність на 15–20% вища, ніж по країні загалом); 3) регіони середньої інвестиційної привабливості (ефективність на рівні показника по країні); 4) регіони низької інвестиційної привабливості (ефективність на 20–30% нижча, ніж по країні загалом) [2].

Наразі економіка України не має достатніх внутрішніх резервів для підтримки національної економіки на належному рівні. Тому існує проблема використання місцевими органами влади ефективних інвестиційних підходів для забезпечення регіонального соціально-економічного розвитку.

Регіональна інвестиційна політика – це виконання узгодженої з державою стратегії по залученню інвестицій, комплекс заходів, в результаті якого

очікується покращення основних соціальних-економічних параметрів регіону. З огляду на вищенаведене, можна сказати, що інвестиційна політика є невід'ємною частиною економічної політики. Однією з умов посилення інвестиційної активності та економічного зростання на рівні окремих регіонів є децентралізація державної влади, що сприяє підвищенню управлінської компетенції та незалежності регіональних та місцевих органів влади. Однак підвищення незалежності регіонів не гарантує приплив іноземного капіталу.

Сьогодні в умовах складної конкуренції у світовому економічному просторі особливого значення набуває інформованість іноземних інвесторів про соціально-економічний потенціал регіонів та інвестиційні продукти, які вони пропонують. У цьому контексті важливо використовувати інструменти міжнародного співробітництва, такі як просування регіонів.

Інвестиційні ресурси є важливим інструментом для поліпшення соціально-економічного життя країни та регіонів. Зростає їх роль в економічній діяльності суб'єктів підприємництва. Як результат, виникає необхідність у створенні ефективних механізмів залучення інвестицій за рахунок підвищення інвестиційної привабливості. Таким чином, залучення інвестицій є пріоритетним напрямком в економічному розвитку регіону. Звернення уваги на автономію регіонів вимагає обґрунтування потреб в інвестиціях та залучення інвесторів. Крім того, здатність інфраструктури регіону освоювати та використовувати інвестиційні фонди має вирішальне значення.

Література:

1. Сидор, Г.В. Інвестиційна привабливість регіонів [Електронний ресурс] / Г.В. Сидор, Г.І. Давидовська // Сталій розвиток економіки. – 2015. - № 2 (27). – С. 184-189.

2. Добрянська, Н.А., Ніколюк, О.В., Карастаматі, Т.О. Удосконалення організаційно-економічного механізму державного управління інвестиціями. Збірник наукових праць ДонДУУ «Сучасні проблеми державного управління в умовах системних змін». Серія «Державне управління». Т. ХІХ, вип. 305. Маріуполь, ДонДУУ, 2018. с. 183-192

Міщенко Ілона Володимирівна,
доцент кафедри морського та митного права, к.ю.н., доцент,
Національний університет «Одеська юридична академія», м. Одеса

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ГЛАСНОСТІ ТА ПРОЗОРОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ МИТНОЇ СПРАВИ УКРАЇНИ

Митний кодекс України у ст. 8 серед десяти принципів здійснення митної справи закріплює й принцип гласності та прозорості [1]. Не розкриваючи цих понять та не конкретизуючи їх зміст (як це зроблено, приміром, у ст. 9 Закону України «Про Національну поліцію» [2]), законодавець залишив чимало питань без відповіді. Одне з них – де межі цієї гласності та прозорості, якщо буквально

кількома статтями нижче, а саме у ст. 11 МК України міститься суворе застереження про додержання вимог щодо конфіденційності інформації? Подібні норми зустрічаються і в інших статтях МК України (ст.ст. 15, 23, 33, 34, 37, 56, 57, 68, 351, 353, 452), що свідчить про великі обсяги інформації з обмеженим доступом, які перебувають в обігу в митних органів. І це йде мова лише про конфіденційну інформацію, тобто ту, яка належить приватним суб'єктам – фізичним чи юридичним особам. Зважаючи на специфіку діяльності митних органів, в тому числі на її правоохоронний аспект, можна з упевненістю констатувати й суттєві обсяги й іншої обмеженої в доступі інформації, зокрема службової та інформації, що містить державну таємницю. Відтак закріплювати абсолютну відкритість митної справи як один з принципів її функціонування з подальшим запровадженням великої кількості винятків з цього принципу є не надто послідовним кроком.

Спробуємо уявити, що принцип гласності та прозорості не був би передбачений МК України. По-перше, це б однозначно вплинуло на чинність положень Закону України «Про доступ до публічної інформації» [3] для митних органів та їх посадових осіб, адже він стосується всіх категорій розпорядників такої інформації, серед яких суб'єкти владних повноважень є найчисельнішою групою. Варто констатувати, посилаючись на власний досвід даного виду комунікацій з митними органами, що останні досить сумлінно виконують обов'язки розпорядників публічної інформації і, вважаємо, не завдяки закріпленню згаданого принципу.

По-друге, навряд чи відсутність в МК України згадки про принцип гласності та прозорості якось вплинула б на якість виконання обов'язків посадових осіб митних органів щодо реалізації положень глави 3 МК України «Інформування, консультування та попередні рішення з питань митної справи» [1]. Наразі порядок інформування про митні правила та надання інформації щодо законодавства з питань митної справи не врегульовано. Законодавець обмежився загальним формулюванням «у встановленому законом порядку», під яке може навіть підпасти порядок опублікування нормативно-правових актів в офіційних виданнях. Звичайно, існуючі загальні механізми отримання інформації від державних органів – відповідно до Закону України «Про звернення громадян» [4] та вже згаданого Закону України «Про доступ до публічної інформації» – ніхто не скасовував. Однак наявність в кодифікованому акті норм про інформування нашою думкою про існування окремого механізму отримання суто митної інформації, характерного лише для митних органів, але ніяк не про звичайне нагадування про наявні в державі механізми інформаційної взаємодії публічної адміністрації та приватних осіб.

Ще гіршою є ситуація навколо іншого виду інформаційної діяльності митних органів – консультування щодо практичного застосування норм митного законодавства, передбаченого статтею 21 МК України [1]. Крім самої можливості отримати консультацію та строку, протягом якого вона має бути

надана, законодавець фактично ігнорує цей аспект діяльності митних органів, хоча саме він відіграє важливу роль у реалізації принципу гласності та прозорості митної справи, підвищенні ступеня довіри громадян та бізнесу до митної адміністрації, скороченні числа митних правопорушень, принаймні тих, які вчиняються через незнання чинних правил. Заради справедливості зазначмо, що консультації митниціями все ж надаються. Однак, виходячи з власного досвіду, можна відзначити чималу кількість порушень та невідповідностей законодавству. Зокрема, митниці допускають суттєве недотримання встановленого строку надання консультацій. Зважаючи на відсутність регламентації змісту консультації, вони часом виглядають як звичайна відповідь на інформаційний запит, яка містить посилання на нормативно-правові акти. Ні про яке застосування конкретних правових норм навіть не йдеться. Отже, можна зробити висновок про формальність підходу до виконання повноважень посадових осіб митних органів щодо консультування.

Інший вид консультацій, передбачених МК України в рамках консультування з питань митної справи – узагальнені консультації – взагалі не знайшли свого втілення на практиці через відсутність правового регулювання порядку їх підготовки та оприлюднення.

Зазначені вище приклади однозначно свідчать про неналежну реалізацію принципу гласності та прозорості митної справи, закріплення якого в кодифікованому акті жодним чином не свідчить про реальну доступність інформації, транспарентність діяльності митних органів України, їх готовність до двосторонньої комунікації з громадськістю. З одного боку, митна справа об'єктивно не може бути стовідсотково прозорою та відкритою. А з іншого, - закріплення цього принципу само по собі не є достатнім, а вимагає конкретних дій щодо його практичної реалізації. Адже гучними лозунгами та пафосними формулюваннями проблему не вирішити, а прийняття всього лише кількох наказів та інструктажу працівників щодо їх виконання певно заважають «об'єктивні» причини.

Література

1. Митний кодекс України від 13 березня 2012 р. № 4495-VI / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 44-45, № 46-47, № 48. Ст. 552.

2. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст.379.

3. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 32. Ст. 314.

1. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 47. Ст.256

Захаревич С. В.
здобувач другого рівня вищої освіти
Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ

АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНСТИТУТУ СТАРОСТ В УКРАЇНІ

2020 рік є визначальним для проведення реформи децентралізації в Україні. Одним із важливих елементів нової структури місцевого самоврядування має стати інститут старост, запроваджений на законодавчому рівні у 2015 році. Він створений з метою належного представлення жителів сільських територій громади у системі місцевого самоврядування задля розв'язання проблем місцевого значення. Та вже на даному етапі децентралізації з'являються певні проблеми у функціонуванні даного інституту, пов'язані з правовим регулюванням його діяльності.

Різні проблемні аспекти правового регулювання інституту старост у своїх роботах окреслюють Л. Ваколюк, С. Ваколюк, А. Андрушко, О. Колесников.

Староста є виборною посадовою особою місцевого самоврядування, яка обирається жителями села, селища (сіл, селищ), розташованого на території відповідного старостинського округу [1]. У своїй роботі керується законами України «Про місцеве самоврядування в Україні» [1], «Про службу в органах місцевого самоврядування» [2], Положенням про старосту, затвердженим відповідною місцевою радою.

Інститут старост покликаний компенсувати жителям територій колишніх громад, що об'єдналися у територіальну громаду та не стали її адміністративним центром, втрату власних органів місцевого самоврядування. Щоправда, у Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» [1] відсутні чіткі вимоги щодо впровадження посади старости та регулювання кількості старост і старостинських округів. Тобто, села можуть існувати як без старост, так і мати одного старосту на кілька населених пунктів [3]. Територіальна основа діяльності та критерії, за якими місцева рада повинна приймати рішення про кількість старост, а також те, які населені пункти вони представлятимуть, на законодавчому рівні та на рівні підзаконних актів не регулюється. Ці питання належать до компетенції місцевої ради об'єднаної територіальної громади (далі – ОТГ).

Відповідно до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [4] у населених пунктах, в яких знаходилися органи місцевого самоврядування територіальних громад, що об'єдналися, обов'язки старости до обрання на перших виборах старости виконує особа, яка здійснювала повноваження сільського, селищного голови відповідної територіальної громади до об'єднання [4]. У разі, якщо особа, що виконує обов'язки старости, звільняється з посади, старостинський округ, на який поширювалися її повноваження, залишиться без уповноваженої особи до

проведення виборів. Крім того, законодавцем строк перебування на посаді особи, що виконує обов'язки старости, не встановлений. Це має наслідком доволі тривале перебування на цій посаді [5, с. 186-187]. Задля економії бюджетних коштів чимало ОТГ відмовляються від проведення виборів старост та призначають виконуючими обов'язки старости колишніх голів територіальних громад, що утворили ОТГ (за виключенням населеного пункту, що є адміністративним центром).

Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо статусу старости села, селища» [6] передбачено, що повноваження старости можуть бути достроково припинені за рішенням місцевої ради, якщо він порушує Конституцію або Закони України, права і свободи громадян, не забезпечує здійснення наданих йому повноважень. Ці положення фактично роблять старосту залежним від місцевої ради ОТГ, що може знизити їхню здатність ефективно та результативно захищати інтереси жителів населених пунктів, які вони представляють.

Задля вирішення окреслених проблем в системі правового регулювання інституту старост в об'єднаних територіальних громадах необхідно: 1) створити якісну місцеву нормативну базу щодо діяльності інституту старост (Статут територіальної громади, Положення про старосту, регламент місцевої ради, її виконавчих органів тощо); 2) визначити територіальну основу діяльності старост та критерії, за якими місцева рада має приймати рішення про кількість старост та те, які населені пункти вони представлятимуть; 3) встановити терміни щодо проведення перших виборів старост у новоутворених ОТГ; 4) вирішити питання фактичної підпорядкованості старости місцевій раді ОТГ.

Література:

1. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні». *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. ст.170. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 18.03.2020).

2. Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування». *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 33. ст. 175. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14> (дата звернення: 18.03.2020).

3. Колесников О., Калашнікова О., Дзюпин М. Інститут старост в об'єднаних громадах: обрання та місце у системі управління. *Асоціація сприяння самоорганізації населення*. URL: https://issuu.com/irf_ua/docs/dp-2016-33 (дата звернення: 18.03.2020).

4. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад». *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 13. ст.91. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19> (дата звернення: 18.03.2020).

5. Андрушко А.В. Окремі аспекти правового регулювання праці старост об'єднаних територіальних громад. *Університетські наукові записки*. 2018. №67-68. С.177-190.

6. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо статусу старости села, селища». *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 12. ст.134. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19> (дата звернення: 18.03.2020).

Півторак Анна Анатоліївна
PhD студент кафедри економіки підприємства і менеджменту,
Академія праці, соціальних відносин і туризму, м. Київ

ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ МАРКЕТИНГ ЯК КОНЦЕПТУАЛЬНА ОСНОВА РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

В Україні продовжується процес ринкової трансформації, яким охоплено всі складові ринкового механізму держави. Однією з суттєвих складових цього механізму є ринок праці в цілому та ринок праці у сільській місцевості зокрема. Ринок праці є одним з факторних ринків, поряд з ринками землі та капіталу. У загальному розумінні його можна інтерпретувати як систему нормативно-правових і соціально-економічних відносин та інститутів із регулювання питань раціонального використання чинника «праця» та забезпечення безперервного процесу відтворення робочої сили.

Ключовим суб'єктом регулювання ситуації на ринку праці є держава. Серед основних функцій, що виконуються державою відносно цього ринку слід зазначити моніторингову та коригуючу. Виконання моніторингової функції дозволяє визначити ситуацію на ринку праці та проблемні питання, які потребують вирішення. У свою чергу реалізація коригуючої функції спрямована на розв'язання визначених проблем цього ринку.

Ринок праці є загальним поняттям. Складовими загального ринку праці є ринки праці у міській та сільській місцевості та регіональні ринки праці. Слід відзначити важливість диференційованого відношення до ринків праці в окремих регіонах. У стратегічному відношенні слід врахувати, що рівень економічного розвитку будь-якої держави значною мірою визначається рівнем кваліфікації суб'єктів чинника «праця» та їхньою можливістю кваліфіковано використовувати виробничі засоби для виробництва товарів або надання послуг.

Ринок праці у сільській місцевості є специфічним ринком. Традиційно вважалось, що переважаючою господарською діяльністю на цьому ринку є діяльність з виробництва сільськогосподарської продукції та обслуговування аграрних галузей. Світові економічні тенденції довели наявність закономірності у переході передових в економічному відношенні країн від економіки зі спеціалізацією на виробництві продуктів харчування до розвиненого промислового виробництва, а у подальшому до розвиненої сфери послуг та комп'ютеризації й цифровізації всіх галузей економіки. Враховуючи ці тенденції в Україні слід здійснювати реформи зі стимулюванням створення у сільській місцевості суб'єктів зі спеціалізацією по переробці

сільськогосподарської продукції, розвитку промислових виробництв тощо. Дана обставина сприятиме підвищенню збалансованості між розвитком міських та сільських територій. Вона стимулюватиме певне розвантаження міст завдяки частковому переведенню частини виробничих потужностей та переміщенню частини населення у сільську місцевість.

У процесі реформування ринку праці слід врахувати регіональні особливості цього ринку. Мається на увазі виокремлення окремих регіонів щодо певної виробничої й господарської спеціалізації та формування регіональної політики на ринку праці цих регіонів з наданням пріоритетів їхнього розвитку. У процесі здійснення реформ регіон перетворюється на певною мірою самоорганізовану економічну систему, що може бути активним учасником у процесах внутрішньодержавної та міжнародної конкуренції. Відповідним чином, пошук регіональних переваг для розвитку певних територій сформувався у такий напрям як територіальний маркетинг, що є комплексом інструментів з підвищення рівня їхньої конкурентоспроможності. Іншим теоретичним напрямом з обґрунтування більш ефективних шляхів розвитку територій є кластерний підхід. Загальними елементами територіального маркетингу та кластерного підходу є визначення пріоритетного напрямку розвитку певної території, формування бренду навколо цього напрямку, налагодження інструментів зі стимулювання розвитку цього напрямку. Останнє включає формування виробничої та обслуговуючої інфраструктури навколо провідної галузі, групи галузей, налагодження зв'язків з суб'єктами суміжних галузей, здійснення заходів з підвищення інвестиційної привабливості території для залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій. Виокремлення пріоритетного виду діяльності потребуватиме його пропагування в Інтернеті та засобах масової інформації.

Для держави та будь-якої території важливими є приклади, які покажуть можливий порядок дій. Багато прикладів з розвитку територій за підходом територіального маркетингу пов'язані з розвитком туристично-рекреаційної сфери. Як один з найбільших прикладів у цьому відношенні зазначається лижний курорт Буковель.

Ключовими позиціями у цьому відношенні є здійснення заходів з територіального маркетингу на базі стратегічного підходу, невід'ємним елементом якого має бути питання регулювання ринку праці. Як за кластерного підходу, так і за територіального маркетингу важливим є координуюча роль органів влади, що є особливо важливим в питаннях регулювання ринку праці. Визначається галузі та сфери діяльності, функціонування яких сприятиме розвитку території. Також визначаються потреби території у різних спеціалістах. В контексті зазначеного, на базі формування стратегії розвитку території, визначається можливість працевлаштування місцевого населення за сферами господарської діяльності та залучення необхідних спеціалістів зі сторони. Під визначені потреби території визначається порядок навчання та

підвищення кваліфікації населення та перелік учбових або наукових навчальних закладів, які можуть здійснити таке навчання.

Таким чином територіальний маркетинг спрямований на посилення конкурентних переваг певних територій шляхом врахування їхніх особливостей (соціально-економічних, ресурсних, демографічних, геополітичних, історико-географічних, природних, ландшафтних, культурних, етнічних тощо). Більш доцільно реалізувати на практиці використання даної концепції на стратегічній основі з обов'язковим опрацюванням питань регулювання ринку праці як з боку держави, так і з боку місцевих органів влади.

Потравка Лариса Олександрівна
завідувач кафедри публічного управління та адміністрування
доктор економічних наук, професор
Замковий Віктор Миколайович
магістрант спеціальності 281 “Публічне управління та адміністрування”
Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон

ВПЛИВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Державна політика України у сфері місцевого самоврядування спирається на інтереси жителів територіальних громад і передбачає децентралізацію влади – тобто передачу від органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування значної частини повноважень, ресурсів та відповідальності. В основу цієї політики закладено положення Європейської хартії місцевого самоврядування [1].

У державному управлінні в умовах децентралізації надзвичайно актуальним є реформування системи публічних фінансів, в результаті чого виконання певного ряду повноважень передається місцевим органам влади. Таким чином відбувається балансування механізму надання суспільних послуг з вимогами та потребами жителів місцевих громад.

Питання децентралізації влади, особливо її фінансової складової, є найбільш дискусійним серед вітчизняних і зарубіжних науковців, оскільки стосується реформування чинної системи державного управління та місцевого самоврядування.

В умовах децентралізації діяльність органів місцевого самоврядування спрямовано на створення та підтримку сприятливого життєвого середовища територіальних громад. Реалізація пріоритетних проектів розвитку інфраструктури громади та підвищення матеріального і культурного рівня життя її громадян передбачає наявність міцної матеріальної та фінансової бази місцевого самоврядування. Починаючи з 2015 р. розв'язання цього питання здійснюється шляхом запровадження фінансової децентралізації, що спрямована на визначення та розмежування завдань і функцій, більшість з яких

передається з рівня центральних органів на рівень нижчий і стає власними завданнями та повноваженнями органів нижчого рівня [2].

В цих умовах внесення змін до податкового та бюджетного законодавства є практичним кроком до підвищення фінансової спроможності місцевих рад, створення фінансового підґрунтя для бюджетної автономії місцевих бюджетів шляхом розширення їх дохідної бази, введення нових видів трансфертів та упровадження нового механізму бюджетного вирівнювання [3].

Наявність достатніх ресурсів у місцевих бюджетах є запорукою того, що територіальна громада має можливість надавати більш якісні та більш різноманітні послуги своїм жителям, реалізовувати соціальні та інфраструктурні проекти, створювати умови для розвитку підприємництва, залучення інвестиційного капіталу, розробляти програми місцевого розвитку та фінансувати інші заходи для всебічного покращення умов проживання жителів громади [4].

Децентралізація місцевих бюджетів, яка розпочалась у 2014 році, створила сприятливі умови для підвищення фінансової незалежності органів місцевого самоврядування. Її впровадження дозволило вже у 2015 році на 20% збільшити частку місцевих бюджетів у зведеному бюджеті України, на 25% збільшити обсяг власних коштів у загальному розмірі надходжень бюджетів, в 3 рази зменшити відсоток дотаційності та у 58 разів знизити кількість наданих казначейських позик. Майже у 30 разів зріс розмір державної підтримки розвитку територій. Окрім посилення фінансової автономії, процеси реформування значною мірою вплинули й на зростання платоспроможності місцевих бюджетів [1].

На сьогоднішній день процес децентралізації, є фактично, однією з небагатьох дієвих реформ в Україні. Тому надзвичайно важливим зараз є впровадження другого етапу цієї реформи державного управління, реалізацію якого розпочато у 2019 році. Це дозволить місцевим радам, які ще не створили об'єднані територіальні громади, об'єднатися, і стати спроможними перебрати на себе більшість повноважень, належним чином використовувати ресурси і нести відповідальність за свої дії чи бездіяльність перед власною громадою зокрема, і державою в цілому.

Література

1. Навіщо децентралізація? / Офіційний портал ініціативи “Децентралізація” URL: <https://decentralization.gov.ua/about>
2. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е.; Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO: Швейц.-укр. проект. – Київ: Софія, 2012. – 128 с. URL: <http://despro.org.ua>.
3. Інститут соціальних досліджень. Нова Україна. Децентралізація влади та реформа місцевого самоврядування в Україні. Київ, 2015, квітень / авт. кол.: А. Єрмолаєв, В. Лупаций, В. Потапенко та ін. URL: <http://newukraineinstitute.org/media/news/528/>

4. Місцеві фінанси та бюджетна децентралізація / Офіційний портал ініціативи “Децентралізація” URL: <https://decentralization.gov.ua/finance>

Немчук Павло Володимирович
Науковий співробітник
ННЦ «Інститут аграрної економіки», м.Київ

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В КОНТЕКСТІ ПОСИЛЕННЯ ВПЛИВУ АГРОХОЛДИНГІВ В ЕКОНОМІЦІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

В умовах здійснення сучасних реформ важливим є збалансування внеску окремих суб’єктів господарювання у вирішення економічних та соціальних проблем розвитку сільських територій, серед яких своїм впливом відрізняються корпоративні аграрні формування, так звані агрохолдинги.

Організації принцип агрохолдингів - вертикально інтеграція підприємств харчової промисловості з сільхоз виробниками, а також з торговими, фінансовими або обслуговуючими структурами. З урахуванням тривалого досвіду радянських підприємств і міжнародних процесів концентрації власності, то, що відбувалося в Україні, було неминуче.

На Заході процеси кооперації фермерів «знизу верх» йшли десятиліттями і століттями. В Україні 2000-х роках все більше виникає холдингів знизу, але не від сукупності фермерів, як на Заході, а на базі колишніх підприємств. Якщо знаходився інвестор, який вкладає в сільськогосподарське виробництво, він часто організовував і переробку з новітніми технологіями, скуповував сусідні підприємства, формував власні бренди і торгіву логістику.[1]

Агрохолдинги поширюють вплив на сільській простір. Великі агрохолдинги, які здійснювали потужну експансію в регіони, такі, як, наприклад, МХП і Кеннел та інші. Завдяки їм і їх кращому технічному озброєнню відбувається часткове зворотне залучення у використання занедбаних територій. У тих регіонах, де розташовані ланки холдингів і припинили роботу місцеві виробники, агрохолдинги збільшують не тільки зайнятість місцевого населення, але і надходження податків до місцевих бюджетів. Однак у зв'язку з тим, що їм потрібно набагато менше працівників, ніж дрібним і середнім фермерам, безробіття в сільській місцевості все одно велика. До того ж менеджери зазвичай не зацікавлені в розвитку місцевої соціальної сфери. Тому прихід великих холдингів, не зважаючи на інвестиції і зайнятість, не завжди підтримується місцевим населенням.

Частково рятуючи сільське господарство, агрохолдинги в той же час посилюють поляризацію простору, відбираючи більш працездатні підприємства. Разом з тим підтримка бізнесом сільгосппідприємств призводить до суттєвої, хоча і локальної, модернізації виробництва, підвищенню його продуктивності.

У багатьох регіонах практикується надконцентрацію потужних свинарських і птахівницьких комплексів. В ідеалі це - крок до індустріального сільського господарства з невеликим числом зайнятих і зростанням продуктивності праці.

Кожен агрохолдинг має свою техніку, виробляє корми, переробляє продукцію, а також, крім збуту в торгових мережах, часто створює мережу власних магазинів. Серед переваг можна відзначити зростання на перших етапах продуктивності праці, урожайності, продуктивності худоби; зміцнення зв'язків виробництва, переробки і розподілу сільськогосподарської продукції; стандартизацію її якості.[2]

Однак понад концентрація створила багато проблем. Зайвий гігантизм основних привів до складнощів управління громіздкими структурами і проблемам раціонального використання земель. Сталося поглинання цілком дієздатних самостійних підприємств, що в ряді регіонів викликало сильне стиснення сектора підприємств середньої ланки.

Монополізм агрохолдингів поставив цілі райони в залежність від стану одного підприємства. А постійні кредитні та бюджетні вливання лише підігрівали апетити власників при втраті гнучкості в адаптації до ринку.

Крім вітчизняних і зарубіжних міжрегіональних агрохолдингів, створюються вертикальні структури регіонального масштабу. Вони грають важливу роль в оздоровленні економіки адміністративно-територіальних утворень.

Сучасна статистика сільського господарства не відображає просторову експансію агропромислових компаній холдингового типу, оскільки оперує показниками низових ланок в розрізі регіонів без прив'язки до компаній, в той час як реальні дані не відомі.

Але головними негативними ефектами стали соціальні. Відчуження працівників від безпосереднього прийняття рішень. Істотним фактором стала відносна незалежність великих холдингів від регіональної влади при зростанні залежності регіональної влади від їхньої політики. Тому, зміцнившись в районах, агрохолдинги можуть диктувати свої умови: закупівельні ціни на молоко, корми тощо.

Багато виробників поза агрохолдингом не витримують конкуренції з ними, що збільшує безробіття в сільській місцевості. При цьому агрохолдинги рідко працюють з господарствами населення і дрібними підприємствами. Причина - ненадійність поставок і складність контролю якості невеликих обсягів різномірної продукції, яка через відсутність необхідних технологій часто не відповідає санітарним нормам. Виняток становлять лише нові приватні компанії. Регіональна влада, як правило, роблять ставку на великих виробників, намагаючись зразу вирішити проблеми збільшення обсягів виробництва.[3]

Одними з важливих проблем є проблеми збереження керованості економічного та соціального розвитку сільських територій. В умовах більш централізованого управління питання їхнього регулювання відносилось до

сфери центральних органів виконавчої влади, одними з яких були колишнє Міністерство аграрної політики та продовольства України, Міністерство розвитку громад та територій України, Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України тощо. В поточних умовах відбувається політика децентралізації влади з передачею більших повноважень на місця. Як правило більший обсяг повноважень передається об'єднаним територіальним громадам. Зі свого боку зазначаю, що дані новостворювані органи місцевого самоврядування мають обмежений вплив на питання регулювання економічного розвитку, зокрема на регулювання господарської діяльності агрохолдингів. Тому, за вказаних обставин, важливим є координація об'єднаних територіальних громад з центральними органами виконавчої влади щодо регулювання питань працевлаштування на місцях та соціального захисту мешканців сільських територій.

Література

1. Дем'яненко С. І., Єранкін О. О., Коцупатрий М. М. та ін Агрохолдинги в Україні та їх вплив на розвиток сільських територій / [С. І. Дем'яненко, О. О.Єранкін, М. М. Коцупатрий та ін.]; за заг. ред. С. І. Дем'яненка. — К.: КНЕУ, 2013. —350 [2] с.
2. Мустаев М.М., Цороев А-Б.Б Перспективы формирования интегрированных структур в АПК региона. Региональные проблемы преобразования экономики. 2015. № 12. С. 43–48.
3. Карпишин Ю. А. Перспективы развития агрохолдингов у сільському господарстві України. Проблеми інвестування та формування інвестиційного клімату в АПК: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (Полтава, 29–30 жовт. 2015 р.). Полтава : РВВ ПДАА, 2015. С. 81–84. (0,2 друк. арк.).

Скобало Лілія Олегівна

Студентка II курсу спеціальності «Публічне управління та адміністрування»

Науковий керівник: асистент кафедри АФМ Хім М.К.

Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів

ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Проблеми інноваційно-інвестиційної політики регіонального розвитку. Конституція України визначила головний вектор перерозподілу економічних прав і повноважень на користь регіонів. Зміна соціально-економічних умов господарювання визначає нові підходи до оцінки інвестиційного потенціалу регіонів. Це потребує аналізу, моніторингу та розроблення шляхів вирішення проблем, пов'язаних з інвестиційною діяльністю на всіх регіональних рівнях. Формування ринкового інфраструктурного середовища передбачає створення диверсифікованої системи інвесторів.

У регіонах України ще не склалася мережа приватних інституційних інвесторів. Найбільшими потенційними приватними інституційними

інвесторами є комерційні банки, які здійснюють переважно короткострокове кредитування найприбутковіших торговельно-посередницьких операцій, а не інвестування. Економіка країни, де вітчизняний інвестор практично не вкладає кошти у розвиток виробництва, не може бути привабливою для іноземного інвестора. Залучення іноземних інвестицій має здійснюватися з урахуванням цілей і завдань державних програм структурної переорієнтації виробництва, цільових програм міжгалузевого та галузевого розвитку, конверсії та розвитку експортного потенціалу. Слід брати до уваги також процеси внутрішньої та зовнішньої кооперації продукції виробничо-технічного призначення, приватизації державних підприємств із залученням іноземного капіталу[1].

Україна має можливість змінити свої позиції як покупець інвестицій за рахунок їх диверсифікації, отримуючи іноземні інвестиції у вигляді технологічного обладнання, матеріалів, прав інтелектуальної власності, ноу-хау, торгових знаків, деяких інших цінностей. Доцільність такого підходу підтверджена не тільки деякими зарубіжними фахівцями, а й досвідом окремих країн, наприклад Японії, де закупівля та використання зарубіжних ліцензій значною мірою сприяли її соціально-економічному розвитку.

Однією з перспективних форм розвитку інноваційної інфраструктури є створення міської інноваційно-інвестиційної системи, що буде заснована на розвитку уже існуючих і апробованих організаційних форм підтримки інноваційної діяльності, створенні нових елементів інфраструктури та інтеграції їх в єдину скоординовану систему підтримки інноваційної діяльності. З метою вдосконалення організаційного забезпечення процесу функціонування інноваційної інфраструктури, розвитку інноваційної діяльності в місті функції координації і загального методичного керівництва цими роботами доцільно покласти на єдиний міський орган - Центр інноваційного розвитку, який створити при Київській міській державній адміністрації[2].

Створення Центру буде перспективною організаційною формою розвитку інноваційної діяльності в Київському регіоні для реалізації науково-технічного потенціалу Києва і створенню мережі малих науково-технічних та інноваційних підприємств, високотехнологічних бізнес-інкубаторів і центрів трансферу технологій. Центр буде використовувати інноваційний потенціал науково-дослідних організацій і інноваційних підприємств, організаційно об'єднувати виробничі об'єкти інноваційної інфраструктури міста. Здійснення глибоких соціально-економічних перетворень в Україні потребує врахування потенціалу і особливостей регіонів у межах виваженої державної політики регіонального розвитку, в тому числі у такій ключовій сфері, як інвестиції. У цих умовах зростає необхідність прискорення розроблення в країні наукової концепції інноваційно-інвестиційної політики регіонального розвитку.

Отже, вдосконалення політики залучення зарубіжних інвесторів пов'язано з вирішенням таких проблем: по-перше, регулювання питань власності, особливо на нерухоме майно і землю, згідно з чинними міжнародними нормами; по-друге, прийняття законів та підзаконних актів

щодо проблем, які стосуються іноземного інвестування єдиним пакетом; по-третє, розроблення концепції з чітким визначенням мети залучення іноземних інвестицій, виділення пріоритетних сфер інвестування, механізму реалізації поставлених цілей; по-четверте, здійснення політики протекціонізму для підтримки вітчизняних товаровиробників та захисту перспективних галузей економіки[3].

Інвестиційна діяльність має бути спрямована на вирішення таких завдань: 1) забезпечення економічного та соціального розвитку регіонів з урахуванням раціонального використання їхнього потенціалу, відтворення місцевих ресурсів та охорони навколишнього середовища; 2) комплексне розв'язання міжгалузевих науково-технічних та організаційно-управлінських проблем, що зумовлені необхідністю подолання кризи, економічного поживлення, розвитку в інтересах регіону і країни в цілому; 3) підвищення технологічного та інформаційного рівня всіх сфер господарської діяльності для досягнення конкурентоспроможності продукції та послуг підприємницьких структур регіону; 4) реалізація стратегії розвитку регіонів, сприяння формуванню високоефективної структури їх економіки. Складовими інноваційно-інвестиційної політики регіонального розвитку є інвестиційна стратегія; інвестиційні програми; заходи щодо створення сприятливого інвестиційного клімату, залучення інвесторів[3].

Всі наведені проблеми, цілком ймовірно вирішити в умовах політичної та економічної сталості, коли немає внутрішніх перешкод та загроз. В умовах суспільної, політичної та економічної трансформації проводити інноваційні впровадження в галузі інвестицій досить ризиковано, тому що немає чіткої гарантії залучення їх у саме ту сферу, яка є актуальною й потребує розвитку.

Література

1. Стеченко Д.М. Інноваційні форми регіонального розвитку: Навч. посіб. ч. 1. / Д. М. Стеченко. – К.: Вища шк., 2002. – 254 с.
2. Базові положення інноваційно-інвестиційної політики розвитку регіону. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://auc.org.ua>.
3. Зміст інноваційно-інвестиційної стратегії регіонального розвитку. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.uaeconomic.com>.

Морозова О.С.

доцент кафедри готельно-ресторанного та туристичного бізнесу, к.е.н., доцент

Морозов О.В.

професор кафедри науки про Землю д.с.-г.н., професор
Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон

ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК І РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА (НА ПРИКЛАДІ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Будь-яка регіональна політика, а особливо активна політика, передбачає процес формування сприятливих передумов для підвищення конкурентоспроможності регіонів. Сьогодні саме цей аспект є ключовим стратегічним пріоритетом регіональної політики України. Формування й реалізація регіональної економічної політики набуває особливого значення в умовах проведення в Україні широкомасштабних системних реформ. Зокрема, проведення децентралізації системи державного управління, делегування повноважень у різних сферах діяльності на рівень регіонів суттєво підвищує їх роль і значення в життєдіяльності суспільства та держави. Складовими частинами цієї тенденції стає, з одного боку, підвищення відповідальності органів публічного управління за ефективність регулювання регіонального розвитку, з іншого – підвищення відповідальності самих регіонів

В регіональному розвитку сьогодні стала домінувати орієнтація на децентралізацію влади та партнерство між різними її рівнями і гілками, а також партнерство із приватним і неурядовим секторами.

Сьогодні в Україні сформовано в основному все необхідне законодавство для регіонального розвитку, яке відповідає кращим європейським стандартам. Ми маємо базовий Закон, державну стратегію регіонального розвитку, яка дуже близька за структурою до подібних документів країн членів Європейського Союзу. Є можливість фінансування регіонального розвитку за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку (ДФРР), який створюється як бюджетна програма Державного бюджету відповідно до статті 24-1 Бюджетного кодексу України.

Державна політика України у сфері місцевого самоврядування спирається на інтереси жителів територіальних громад і передбачає децентралізацію влади – тобто передачу від органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування значної частини повноважень, ресурсів та відповідальності. В основу цієї політики закладено положення Європейської хартії місцевого самоврядування та найкращі світові стандарти суспільних відносин у цій сфері [1].

У 2014 році Кабінет Міністрів України схвалив основний концептуальний документ – «Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади». Метою Концепції є визначення напрямів, механізмів і строків формування ефективного місцевого самоврядування та

територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодження інтересів держави та територіальних громад [2].

Сьогодні суспільство починає усвідомлювати, що стан економічного розвитку залежить від можливості та зацікавленості громад займатися місцевим розвитком у своїй території. Територіальні громади перетворюються із об'єкта управління на суб'єкт управління і самостійно формують вати свою соціально-економічну стратегію розвитку. Об'єднання територіальних громад в Херсонській області представлено в табл. 1.

Переваги та нові можливості, що відкривають перед громадськістю бюджетна децентралізація та об'єднання територіальних громад у Херсонській області дають можливість отримати більший вплив на свій розвиток територій та благополуччя населення.

- успішними стануть ті регіони та громади, які вдало розвиватимуть власну внутрішню спроможність;
- міста обласного значення та об'єднані територіальні громади отримають значні додаткові ресурси для свого розвитку;
- об'єднанні територіальні громади мають значно більше власних ресурсів та долучатимуться до отримання коштів з Державного фонду регіонального розвитку;
- кошти від ДФРР використовуються з найбільшою ефективністю і завдяки ним будуть сформовані нові можливості для збільшення доходів місцевих бюджетів в подальшому.

Таблиця 1

Об'єднання територіальних громад в Херсонській області

Показники	Роки				
	2015	2016	2017	2018	2019
Кількість об'єднаних територіальних громад	1	11	14	2	9
Кількість рад що об'єдналися	4	40	50	7	22
Чисельність населення	3033	72351	90843	60823	55228

В Україні уже багато років працюють різноманітні іноземні програми технічної допомоги, які спрямовані на допомогу містам в розробці стратегій розвитку міст. Саме тому, існує певний алгоритм розробки, який можна застосовувати до стратегії регіонального розвитку області або й об'єднаної громади.

У Державній стратегії регіонального розвитку визначені оперативні цілі, які також можуть підійти для стратегування в ОТГ:

- ✓ підвищення ролі та функціональних можливостей міст у подальшому розвитку;

- ✓ створення умов для поширення позитивних процесів розвитку міст на інші території, розвиток сільської місцевості;
- ✓ підвищення ефективності використання внутрішніх факторів розвитку [3].

Об'єднані територіальні громади сьогодні вступають в новий етап свого життя. Вони отримали повноваження, ресурси власні та ресурси зовнішні. Тому вони є відповідальними перед своїми мешканцями за формування комфортного та безпечного середовища проживання. Децентралізація повноважень центральної влади на користь регіональних та місцевих органів управління є визначальним чинником, що забезпечує планомірну реалізацію потенціалу регіонального розвитку країни.

Література

1. Закон України «Про ратифікацію Додаткового протоколу до Європейської хартії місцевого самоврядування про право участі у справах органу місцевого самоврядування». (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014.

2. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» від 1 квітня 2014 р.

3. Державна регіональна політика та розвиток територій в умовах змін <https://mistoboyarka.gov.ua/>

Бобик Тамара Василівна

Студентка II курсу спеціальності «Публічне управління та адміністрування»

Національного університету «Львівська політехніка», м. Львів

Науковий керівник: асистент кафедри АФМ Хім М.К.

СУЧАСНІ ПРОЦЕСИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ ЯК МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

На сьогоднішній день наша держава потребує реформ, і перш за все вони мають бути здійснені в системі адміністративно-територіального устрою задля покращення ефективності діяльності органів місцевого самоврядування. Дані процеси вимагають не лише покращення або оновлення елементів системи управління, що функціонують неналежним чином. Насамперед вони потребують радикального перетворення механізмів держави, це стосується правового й організаційно-функціонального, а також забезпечення процесів регулювання децентралізації, що є найбільш вагомим чинником досягнення ефективності щодо управління державою [1].

Мета дослідження – це вивчення методичних, теоретичних та практичних питань. А саме для аспектів формування моделі децентралізації влади в Україні. Аналіз проблем і розробка шляхів її вдосконалення.

Головними законодавчими актами, які регламентують процес децентралізації є Закони України «Про добровільне об'єднання територіальних

громад», «Про співробітництво територіальних громад», «Про засади державної регіональної політики». Варто зазначити також постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» та «Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад» [2].

В Україні основними цілями децентралізації є: отримання жителями громад якісних та наближено до місця проживання соціальних, комунальних, адміністративних та послуг; надання громадам у розпорядження ресурси – землю, встановлення місцевих податків і зборів; розв'язання однієї з важливих проблем, що існують на сьогоднішній день – це надмірна подрібненість територіальних громад, шляхом їх об'єднання; посилення впливу громади на планування розвитку, прийняття рішень та формування бюджету на місцевому рівні.

Світовий і Європейський досвід свідчать, що місцеві проблеми можуть ефективно вирішуватися виключно на місцевому рівні. Децентралізація передбачає передачу повноважень вирішувати місцеві проблеми на найближчий для людей рівень – від центральних державних структур органам місцевого самоврядування – безпосередньо громадам, а також забезпечити їх власними фінансовими ресурсами, які зроблять їх спроможними ці проблеми вирішувати. Запроваджується відповідальність органів місцевого самоврядування перед виборцями за ефективність своєї роботи, а перед державою – відповідальність за законність [3].

У світі не існує жодної універсальної моделі чи методології, яку б можна в повному обсязі і без змін застосувати в Україні. На разі в європейських країнах виділяють три основні моделі місцевого самоврядування, які склалися під час муніципальних реформ, а саме: континентальна, англосаксонська, змішана [4].

Головними проблемами децентралізації в Україні є: складна демографічна ситуація у більшості територіальних громад, спрямованих на захист своїх прав та інтересів, у співпраці з органами місцевого самоврядування і місцевими органами виконавчої влади та досягнення спільних цілей розвитку громади; корпоратизація органів місцевого самоврядування, закритість і непрозорість їх діяльності, високий рівень корупції, що призводить до зниження ефективності використання ресурсів, погіршення інвестиційної привабливості територій, зростання соціальної напруги.

Основними шляхами впровадження реформ з децентралізації в Україні є: розмежування повноважень, прав та обов'язків різних рівнів влади відповідно до сутності правової, демократичної держави та громадянського суспільства, що дозволить досягти балансу інтересів у системі публічних відносин; розробка та реалізація ефективної регіональної політики, спрямованої на забезпечення рівномірного місцевого і регіонального розвитку; забезпечення розширення прав територіальних громад щодо вирішення проблем їх життєзабезпечення [5].

Література:

1. Денисов К. В. Децентралізація влади в Україні: адміністративні та бюджетні аспекти, національна безпека / К. В. Денисов // Бізнес Інформ. – 2015. – № 12.
2. Закон України «Про співробітництво територіальних громад» № 1508-VII від 17.06.2014 р. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>.
3. Костенок І. Західні моделі місцевого самоврядування: перспективи та обмеження / І. Костенок // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2013. – № 1. – С. 296 – 306.
4. Наконечний В. В. Основні світові моделі місцевого самоврядування: порівняльний аналіз / В. В. Наконечний // Теорія та практика державного управління. – 2014.
5. Крегул Ю. Реформування місцевого самоврядування в Україні / Ю. Крегул, В. Батрименко // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2016. – № 1. – С. 17 – 27.

Медвідь В.Ю.,
доктор економічних наук, професор
Савченко В.В.,
головний бухгалтер Білківської сільської ради,
магістр ОП «Регіональне управління»,
спец. 281 «Публічне управління та адміністрування»
Сумський національний аграрний університет, м. Суми

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

З 2014 р. в Україні впроваджується одна з найуспішніших реформ – децентралізація (передача повноважень та фінансів від державної влади - органам місцевого самоврядування). Станом на початок реформи тільки 6 з 24 регіонів в Україні були дійсно самодостатніми, що викликало значну регіональну диспропорцію. Ці виклики вимагали проведення кардинальних реформ в частині територіального устрою, впровадження нових механізмів державного управління, місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні.

Реформа децентралізації дала поштовх до формування дієздатного та найбільш наближеного до громадянина інституту влади – місцевого самоврядування. Добровільне об'єднання територіальних громад дозволило новоутвореним громадам дістати відповідні адміністративні повноваження та фінансові ресурси. Місцева влада стала зацікавленою в створенні доданої вартості громади, розвитку інвестиційної привабливості своїх територій, адже отримані ресурси спрямовуються, насамперед, на підвищення якості життя жителів громади. Різноманітні дозволи та реєстраційні документи для ведення

бізнесу можна отримувати на місцях, громади можуть самостійно регулювати інвестиційні процеси, визначати вектори соціально-економічному розвитку територій.

Сьогодні суспільство починає усвідомлювати, що стан економічного розвитку країни прямо залежить від можливості та зацікавленості громад в розвитку своїх територій. Територіальні громади перетворюються із об'єкта на суб'єкт управління і самостійно визначають пріоритетні напрями розвитку, формують свою спроможність.

Станом на 01.01.2020 року в Україні налічується 1029 об'єднаних громад, в тому числі в Сумській області створено 38 нових просторових утворень. Площа території Сумської області охоплення громадами складає 43,54%, чисельність населення, що увійшло у склад ОТГ дорівнює 70% із врахуванням міст обласного значення, зокрема м. Суми [3].

Боромлянська сільська територіальна громада Тростянецького район Сумської області утворилася 18 грудня 2016 р., шляхом об'єднання 3 сільських рад. Площа громади 305,02 км², чисельність населення, що увійшло у склад громади 5228 осіб. Щільність населення 17,14 осіб/км². Станом на кінець 2019 р., громада за показниками виконання місцевого бюджету в групі громад з чисельністю населення від 5 тис. до 10 тис. осіб посідає 49 місце серед 268 громад по Україні (табл. 1.).

Таблиця 1.

Окремі показники виконання місцевих бюджетів ОТГ Сумської області з чисельністю населення від 5 тис. до 10 тис. осіб (група 3)

Назва громади	Площа	Чисельність населення	Доходи загального фонду на 1 мешканця	Видатки загального фонду на 1-го мешканця	Видатки на утримання апарату управління на	Рівень догаційності бюджетів (питома вага базової)
Хотінська	176,6	5,5	5 301,2	6 911,5	981,6	-6,1%
Миколаївська	158,9	5,6	6 009,4	6 911,2	1 312,3	-8,3%
Боромлянська	305,0	5,2	5 550,7	7 249,7	1 289,7	0,0%
Березівська	465,1	5,1	6 770,7	7 760,6	1 687,1	4,6%
Степанівська	129,4	7,3	5 649,8	6 252,7	1 083,4	0,0%
Дружбівська	126,1	5,6	5 706,3	6 162,2	1 427,5	0,0%
Дубов'язівська	263,8	6,3	6 261,6	7 054,9	1 781,2	-1,2%
Нижньосироватська	165,8	6,0	3 028,2	5 611,2	1 052,1	21,6%
Недригайлівська	295,7	8,5	5 030,5	6 713,1	1 391,3	-0,1%
Верхньосироватська	174,7	6,3	3 032,2	6 108,3	1 134,9	20,8%
Кириківська	270,1	6,5	3 158,1	5 667,9	1 007,3	14,3%
Грунська	245,0	5,6	2 539,3	5 822,0	910,5	18,8%

Плануючи місцевий економічний розвиток територіальним громадам необхідно забезпечити максимальну громадську участь всіх зацікавлених сторін у розробці стратегічної та тактичної документації. Так, в 2018 р. було

розпочато роботу на розробкою Стратегії Боромлянської ОТГ (розпорядження голови Боромлянської сільської ради № 24 від 26 червня 2018 р.). До складу робочої групи увійшли представники адміністративного апарату громади, депутатського корпусу, приватного бізнесу, громадські активісти. В процесі розробки стратегії розвитку територіальної громади було ініційовано соціологічне дослідження щодо визначення проблем та пріоритетів розвитку громади. З поданих 57 проектів було відібрано 6 найбільш значущих проектів, які слугуватимуть основою Стратегії розвитку громади - підтримка малого та середнього бізнесу і економічної ініціативи населення, розбудова системи послуг та інфраструктури громади, сприяння гармонійному розвитку дітей та молоді, розширення спортивної мережі, розвиток сфери культури та відпочинку, забезпечення якісних медичних та соціальних послуг.

Розробка Стратегії здійснювалася з дотриманням наступних методологічних принципів: об'єктивності, обґрунтованості та доцільності, відкритості та прозорості, недискримінації та рівного доступу, ефективності, історичної спадкоємності, етнокультурного розвитку, сталого розвитку.

Після тривалих обговорень та сформувавши загальне уявлення про проблеми та перспективи, визначено Стратегічне бачення громади, як: «...відкрита влада, спільне планування розвитку, діалог з бізнесом, заохочення і підтримка народних ремесел. Соціально орієнтована громада, яка створює середовище соціального благополуччя для своїх жителів». На наступному етапі було сформульовано Стратегічні цілі – вектори розвитку: “Розумний розвиток території”, “Новий гуманітарно-соціальний простір”.

За результатами 2019 р. було проведено моніторинг виконання Стратегії. Так, узагальнено інформацію, що у 2018 р. в громаді на реалізацію проектів у межах виконання Стратегії розвитку було використано 9888,6 тис. грн. На реалізацію “Розумний розвиток території” було використано: 6585,6 тис. грн., на “Новий гуманітарно-соціальний простір” – 3302,9 тис. грн.

Таким чином, розуміння важливості моніторингу та оцінки стратегії, обґрунтування на етапі розробці Стратегії базових показників і встановлення цільових індикаторів є одним з головних етапів реалізації документа.

Література.

1. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» документ №676-V-III від 04.09.2015 року. – Електронний ресурс. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.

2. Закон України «Про засади державної регіональної політики» документ №156 - VIII від 05.02.2015 року. – Електронний ресурс. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19>.

3. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування (станом на 10.01.2020 р.). – Електронний ресурс. – URL: <https://decentralization.gov.ua/mainmonitoring>.

3. Методологія планування регіонального розвитку в Україні: Інструмент для розробки стратегій регіонального розвитку і планів їх реалізації // Проект

Європейського Союзу Підтримка політики регіонального розвитку України. - Електронний ресурс. – URL: http://green.ucci.org.ua/wp-content/uploads/2016/11/1_METODOLOG_YA_PLANUVANNYA_REG_ONALNOGO_ROZVYTKU.pdf

4. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів» документ № 932 від 11.11.2015. - Електронний ресурс. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2015-p>

Боровік Л.В.
д.е.н., доцент
ДВНЗ «ХДАУ», м. Херсон

ПРИНЦИПИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОБУДОВИ КЛАСТЕРІВ В АПК РЕГІОНУ

Політика створення кластерів знайшла поширення в 90-х роках ХХ століття в Євросоюзі, має місце в Бразилії, Чілі, Індії та багатьох інших країнах світу. Щодо України, то це явище тільки вивчається на рівні окремих науковців та підприємницьких структур.

Розуміння сутності кластеру знайшло своє відображення у постанові Президії НАН України «Про формування та функціонування інноваційних кластерів в Україні» де зазначено, що кластери є типом інноваційної структури, яка визначається як юридична особа будь якої організаційно – правової форми, і діє у відповідності до законодавства України, або група юридичних осіб, яка діє на основі договору про спільну діяльність без створення юридичної особи та без об'єднання вкладів її учасників, з визначеними галуззю діяльності та типом функціонування, орієнтованим на створення та впровадження наукоємної конкурентоспроможної продукції.

Кластерний тип агропромислової інтеграції є якісно новим, так як базується на процесах самоорганізації та адаптації товаровиробників до нових умов і, перш за все, в зв'язку з вступом України до СОТ та посиленням як внутрішньої так і зовнішньої конкуренції.

Однією з основних причин кластеризації в сільськогосподарській галузі є економічна взаємозалежність сільських товаровиробників і переробних підприємств та взаємодоповненість елементів їх інфраструктури. Співпрацюючи в рамках кластеру, учасники об'єднання оптимізують процеси взаєморозрахунків, авансування, товарного кредитування, спільного використання оборотних засобів та людських ресурсів.

З метою вирішення проблеми неплатежів під час взаєморозрахунків в таких об'єднаннях необхідно використовувати вексельну форму, що значно може зменшити фінансову залежність учасників кластерних угруповань від

кредитних установ, і сприятиме збільшенню ліквідності підприємств та їх фінансовому оздоровленню.

Таким чином кластерні об'єднання дозволяють учасникам угруповань долати існуючі недоліки ринку за рахунок внутрішнього ринку капіталу, спільної інфраструктури, маневрування трудовими ресурсами. При цьому підвищується зайнятість населення, зменшується соціальна напруга. Застосування інноваційної технології дасть можливість зменшити собівартість продукції, підвищити конкурентоспроможність кожного з учасників кластерного об'єднання.

Державні та регіональні органи влади також повинні бути зацікавлені в прискоренні інтеграційних процесів в сільському господарстві та переробній промисловості, так як економіка стає більш керованою, ресурси концентруються на пріоритетних напрямках, більш ефективно використовується інвестиційний та інноваційний капітал, зростає ефективність взаємодії держави з агропромисловим сектором. Крім цього треба мати на увазі, що стабільні кластерні об'єднання є привабливим об'єктом для потенційних інвесторів в т.ч. і закордонних. Маючи великий власний виробничий та інвестиційний ресурс, такі інтегровані об'єднання можуть активно впливати на розвиток регіонів, підвищуючи їх інвестиційну привабливість та конкурентоспроможність на державному рівні та світовому ринку.

Кластерна форма агропромислової інтеграції є якісно новою, так як базується на процесах самоорганізації та адаптації товаровиробників до нових умов економічного розвитку і співпраці суб'єктів господарювання. Інтеграційні процеси підвищують конкурентоспроможність товаровиробників, покращують інвестиційний клімат, сприяють економічному і соціальному розвитку регіону.

Принципи побудови кластерів в АПК України повинні бути направлені на підвищення рівня концентрації сільськогосподарського виробництва в межах окремих адміністративно – територіальних одиниць або ж окремих компактних територій з урахуванням факторів впливу на їх функціонування та розвиток, специфічних для окремих територій, які сприяють зближенню інтересів учасників інтеграції.

Література

1. Семенов Г.А., Богма О.С. Створення кластерних об'єднань в умовах нової економіки : монографія. – Запоріжжя: КПУ, 2008. – 244с.
2. Філіпчук І.М. Кластерна політика як ефективний інструмент регіонального розвитку : матеріали VI міжнародної науково – практичної конференції, Т-7 – Софія, 2010. – с.49-51.

Рудковська Олена
студентка 4 курсу, 5 групи, економічного факультету
Науковий керівник: Вольська Олена
д.держ.упр., професор кафедри публічного управління та
адміністрування
Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон

СКЛАДОВІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Соціально-економічне становище України значною мірою залежить від стану та розвитку кожного регіону на основі регіонального використання природних, трудових, матеріальних й нематеріальних ресурсів, оптимізації господарської діяльності. Набутий досвід свідчить про те, що неодмінною умовою сучасного управління регіональним розвитком є врахування місцевих інтересів, потреб окремих регіонів самостійно вирішувати свої цілі та завдання з врахуванням загальнодержавних інтересів.

На сьогодні одним з найважливіших питань розвитку регіонів України є впровадження та подальше залучення інвестицій. Для цього державою було розроблено регіональні програми розвитку. Метою програми розвитку інвестиційної діяльності та міжнародного співробітництва Херсонської області на 2019-2021 роки є забезпечення соціальних гарантій для населення регіонів та надання фінансової допомоги для прискорення реформування економіки регіону і створення нових робочих місць.

Законодавча база держави встановлює юридичні принципи функціонування економіки, виконувати які зобов'язані всі суб'єкти економічної діяльності. Правове регулювання інвестиційної діяльності в Україні здійснюється шляхом прийняття Верховною Радою законодавчих актів, видання указів Президента, нормативних актів Уряду (постанов, розпоряджень). Закони, законодавчі і нормативні акти визначають об'єкт і є зміст регулювання інвестиційної діяльності.

Інвестиційна привабливість Херсонської області потребує більш активної промоції наявного потенціалу. Шляхи подолання проблеми визначено Стратегією розвитку Херсонської області на період до 2020 року, якою передбачено перехід до активного маркетингу, зокрема підготовку та просування інвестиційних продуктів, рівень яких має забезпечувати повний спектр послуг для інвестора, включаючи інформування про інфраструктурне формування інвестиційних майданчиків, а також супроводження інвесторів шляхом забезпечення доступу до інформаційних ресурсів, адміністративного та юридичного консультування. згідно з даними Департаменту інвестиційної та промислової політики обласної державної адміністрації було визначено, що станом на 2017 рік загальний обсяг іноземних інвестицій склав 216,9 млн. дол. США, а це на 15,6 млн. дол. США більше відповідного показника, що був зафіксований на початок 2017 року.

У розрізі адміністративно-територіальних одиниць Херсонської області розподіл акціонерного капіталу є нерівномірним: традиційно підприємства з іноземними інвестиціями локалізуються в містах Херсон, Каховка та Нова Каховка, а також у декількох районах: Олешківському, Каланчацькому та Скадовському. В менших обсягах іноземні суб'єкти господарювання інвестують в Білозерський та Генічеський райони, незначні обсяги залучаються до Чаплинського, Високопільського, Великоолександрівського та Горностаївського районів.

Особливу увагу потрібно приділити стану інфраструктурних об'єктів Херсонської області. Позитивним є фактор розташування транспортних коридорів: Євро-Азійського - 226 км, Чорноморського ЧЕС -114 км. Технічні можливості морських портів області дозволяють перевантажувати до 4,5 млн. т вантажів на рік. За січень–квітень 2014р. підприємствами транспорту перевезено 2370,1 тис.т вантажів, що на 19,8% менше, ніж за січень–квітень 2013 р. Вантажообіг збільшився на 0,5% і становив 1807,5 млн.ткм. Збільшення вантажообігу відбулося на автомобільному транспорті (на 8,3%), залізничному (на 0,6%). Подальший розвиток транспортної інфраструктури в першу чергу пов'язаний з поліпшенням транспортно-експлуатаційного стану автомобільних доріг і мостів, забезпеченням розвитку мережі автомобільних доріг і мостів, підвищенням безпеки руху, економічності та комфортності перевезень пасажирів і вантажів, пропускної здатності автомобільних доріг області [19]. Будівництво і реконструкція доріг повинна враховувати потреби розвитку курортно-рекреаційної зони і забезпечення її автотранспортним, а іноді і морським і річковим транспортом. Перш за все – реконструкція доріг в Генічеському, Голопристанському, Скадовському і Цюрупинському районах.

Інвестиційна привабливість Херсонської області потребує більш активної промоції наявного потенціалу, а саме: перехід до активного маркетингу, зокрема підготовку та просування інвестиційних продуктів, рівень яких має забезпечувати повний спектр послуг для інвестора, включаючи інформування про інфраструктурне формування інвестиційних майданчиків. Особливу увагу слід приділяти об'єднаним територіальним громадам. Завдяки їх потенціалу та великій кількості ресурсів можна забезпечити зростання економіки України. На сьогодні основою економіки громади є сільське господарство. Для інвесторів буде привабливою пропозиція, щодо будівництва невеликих підприємств, наприклад, для переробки зернових культур. Для більш ефективного реалізації цього плану можна ввести показник інвестиції на душу населення. В подальшому можлива розробка спеціальних тендерних платформ (інвестиційних майданчиків), аби об'єднані територіальні громади могли брати участь в конкурсі на відбір, щодо використання іноземних інвестицій. Таким чином кожна громада може розраховувати на підтримку не тільки держави, а й вітчизняних та закордонних інвесторів.

Просування продукції на нових ринках також потребує промоції регіону на усіх можливих площадках, що потребує планомірного впровадження

комплексу заходів, спрямованих на інформування якомога більшої аудиторії щодо інвестиційної привабливості регіону та безпечності вкладення інвестицій.

Література

1. Абрамович Г.В. Напрями активізації державної політики щодо залучення іноземних інвесторів в економіку України / Г.В. Абрамович // Інвестиції: практика та досвід. – 2007. – № 1. – С. 16–18.
2. Когода О.П. Інвестування / О.П. Когода та ін. – К.: Знання, 2008. – 452 с.
3. Стефанишин Г.С. Правове регулювання інвестиційної діяльності в Україні / Г.С. Стефанишин, О.І. Лиса // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.11.
4. Внукова Н. М. Соціальне страхування : навч. посіб. / Н. М. Внукова, Н. В. Кузьминчук. – К. : Кондор, 2006. – С. 19.
5. Курсаков А. С. Соціальний захист населення як важливий фактор соціальної політики в Україні / А. С. Курсаков // Грані. – 2000. – № 6 (14). – С. 119.

Росоха Володимир Васильович,
головний науковий співробітник, д. е. н. професор,
ННЦ «Інститут аграрної економіки», м. Київ

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

Об'єднання територіальних громад в умовах адміністративно-територіальної реформи та децентралізації влади відкриває широкі можливості для розвитку Інститутів самоорганізації населення і місцевого самоврядування, які усувають суперечність між громадянином і державою. Відповідно у суспільства з'являються важелі контролю влади – від доступу до майнових реєстрів, до антикорупційної системи електронних державних закупівель.

На часі стало використання цих важелів сільськими громадами, у т. ч. й щодо визначення територіальних меж ОТГ, оцінювання й раціонального використання природних ресурсів для підвищення добробуту місцевого населення. Проте соціальне самопочуття, трудова й політична активність сільського населення знаходиться на пасивно-очікуваному рівні. Проблеми криються також в кваліфікації управлінських кадрів щодо розподілу та адміністрування бюджету громади, безпідставному сподіванні на залучення грантів, інвестицій та коштів різних програм без стратегічного бачення перспектив розвитку та механізмів його забезпечення.

Місьцеве самоврядування, передусім, має спрямовувати діяльність ОТГ на організацію стратегічних соціально-економічних завдань, науково-технічних проектів підприємств і організацій, розташованих на її території. Важливо сприяти пошуку й реалізації найбільш дієвих форм співпраці всіх учасників

суспільних процесів, у т. ч. наукових установ, закладів вищої освіти (ЗВО), товаровиробників, активізації формування регіонального кластера. Стратегічні цілі управління ОТГ мають спиратись на приписи системно-інтеграційного підходу до сільського розвитку – досягнення саморозвитку, самозабезпеченості та самозайнятості за рахунок використання внутрішнього потенціалу громади, наслідком якого стане самодостатність в усіх сферах її життєдіяльності.

Інноваційний підхід до саморозвитку громад активовано на початку XXI ст. як механізм відродження сільських територій на принципах Концепції «Про родові садиби і родові поселення», розробленої Всеукраїнською громадською організацією «Народний рух захисту Землі» спільно з ННЦ «Інститут аграрної економіки». В основу Концепції покладено надання законодавчого права кожному громадянину України при виявленні бажання безоплатно отримати в постійне (довічне) користування земельної ділянки площею 1 га землі без права продажу для облаштування Родової садиби з правом передачі її в спадок.

Наразі в Україні налічується більше 100 родових поселень на різних стадіях становлення. За рахунок внутрішнього потенціалу й без будь-якого зовнішнього сприяння їх кількість постійно зростає. Започаткована родовими поселеннями просвітницька та виробнича діяльність стали прикладом облаштування сільських територій, практики громадського управління, розвитку зеленого туризму, підприємництва й самозайнятості населення, стійкості життєдіяльності, міжнародного співробітництва, залучення інвестицій, розв'язання демографічної та соціально-екологічної проблем територій.

Практична реалізація Концепції «Родова садиба» уможлиблюється участю молоді, насамперед випускників аграрних ЗВО на територіях, що знелюднюються. Середній вік жителів родових поселень становить 35 ± 5 років, 80 % дорослого населення має вищу освіту, кожна родина – 2-х і більше дітей. Започаткована родовими поселеннями просвітницька та виробнича діяльність сприяє розв'язанню проблем житлового будівництва, управління відходами, запобігання пожежам, браконьерству та несанкціонованим рубкам лісу, оздоровленню та підвищенню мотивації до праці населення прилеглих до поселень територій. Через використання механізму родових садиб в Україні формуються можливості для відродження й розвитку сільських територій.

Наразі за принципами «Родова садиба» на теренах України відроджено 100 сільських населених пунктів. Омолодження жителів сільських територій, підвищення народжуваності, позитивна динаміка у демографічній ситуації, що реалізується у Родових садибах, сприяє планомірному розвитку мережі населених пунктів на сільських територіях. Розвиток сільських територій за рахунок функцій, що віднесені до компетенції органів місцевого самоврядування ОТГ, забезпечує сприятливі умови для:

1) створення родових садиб і родових поселень як інтеграторів та каталізаторів інвестиційних процесів на території, формування територіального

земельного банку, у т. ч. земель в населених пунктах ОТГ, які можуть бути передані громадянам України під родові садиби через спрощений порядок (принцип «єдиного вікна»);

2) спрямовування освітніх закладів на впровадження ноосферної освіти (біоадекватної методики, орієнтованої на гармонію Людини і Природи, патріотичне ставлення до малої Батьківщини й України загалом), надання юридичної допомоги жителям ОТГ у створенні нових підприємств і організацій з надання послуг населенню території;

3) розробки проектів міжгалузевих виробничих зв'язків між підприємствами і організаціями на території ОТГ для здійснення 2-х, 3-х, 4-х етапного поглиблення переробки сільськогосподарської продукції та іншої сировини й отримання додаткових доходів підприємствами території, поповнення місцевого бюджету, зменшення транспортних і накладних витрат, створення нових робочих місць, зменшення рівня безробіття та відповідних виплат з бюджету;

4) посилення міжнародних зв'язків та налагодження ділової виробничої співпраці підприємств і організацій із зарубіжними партнерами, науковими установами, ЗВО щодо реалізації передових розробок, бізнесу і громади через податкову та адміністративну політику й практику надання публічних послуг на території ОТГ.

Співпраця з вишами, бізнесовими структурами, органами державного управління та місцевого самоврядування забезпечує реалізацію механізму державно-приватного партнерства на взаємовигідних умовах з пріоритетом на екологічні цілі територіального розвитку країни.

Антоненко Валентина Миколаївна
доцент, кандидат економічних наук, доцент
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет», місто Покровськ

РОЗВИТОК ТЕРИТОРІЙ ЧИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД?

Зважаючи на стан, в якому наразі перебуває українська держава, та враховуючи наявні проблеми із Кримом та Сходом України, тема державної регіональної політики є надто актуальною. Ба більше – вона стала вельми затребуваною саме в період російської агресії проти України.

Так, регіональна політика держави передбачає прогресивну перспективу і спрямовується на успішний розвиток об'єктів державної політики. Але виникає питання: що саме має розвиватися в процесі реалізації регіональної політики? Тобто: що є метою держави, яка реалізує вказану політику; що є об'єктом державного впливу та уваги з боку влади?

На наше переконання, держава має опікуватися, перш за все, не розвитком територій, а розвитком територіальних громад, що приживають на її території.

І це є принциповим, навіть політичним поняттям! Регіональна державна політика відбиває інтереси держави та інтереси її регіонів та має забезпечувати усунення будь-яких протиріч між ними. Але території не мають ніяких інтересів та тим більше – не можуть їх відстоювати. Отже, в цій тематиці мова повинна йти тільки про територіальні громади, а не про території.

Розбираючись із використанням цих слів, вкажемо на тлумачення слова «територія» в Великому тлумачному словнику української мови: «Частина земної кулі, що належить певній державі або входить до складу якої-небудь частини світу. Земельний простір, зайнятий населеним пунктом, підприємством, установою тощо» [1]. Подальші тлумачники повторюють наведене визначення, тобто немає ніяких змін щодо значення цього поняття.

Але, на жаль, деякі українські науковці, мабуть, не цікавляться сутнісним значенням досліджуваних ними категорій або ігнорують різницю між територією і громадою. Ще в 2010 році, до подій 2014 року, в Україні задається неправильний вектор щодо погляду на це питання [2]: науковці, що приймають участь у тій конференції, повторюють її назву, в якій йшла мова про «розвиток територій». Те ж поширюється і далі, дамо посилання тільки на деякі з цих публікацій, наприклад: [3] - [6].

Разом з тим варто звернути увагу на те, що, попри такий, дещо спотворений, підхід у науці до територіального розвитку, українське законодавство все ж-таки залишається на принципово правильній позиції. Так, в п. 3.1 ст. 3 Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» вказується: «Суб'єктами добровільного об'єднання територіальних громад є суміжні територіальні громади сіл, селищ, міст» [7]. А в проекті Закону України «Про внесення змін до Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні"», зокрема, зазначається, що «територія територіальної громади (громада) – територія, в межах якої територіальна громада здійснює свої повноваження щодо вирішення питань місцевого значення в межах Конституції і законів України, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування» [8].

Отже, фіксуємо дивний феномен: науковці, які мали б забезпечувати владу, у тому числі і законодавців, науковим обґрунтуванням державної політики, дають хибне змістовне тлумачення основних, базових понять у галузі регіонального розвитку.

Вважаємо за доцільне змінити термінологію в наукових публікаціях та принципово відмовитися від застосування терміну «територія» замість «територіальної громади». Це має досить принципове значення. По-перше, це приверне більшу увагу науковців, політиків, урядовців в нашій країні саме до врахування інтересів територіальних громад, а не до їх територій чи ресурсів, які (території та ресурси) тривалий період в Україні цікавили центральну владу на догоду її інтересів. По-друге, треба зважати на те, що в умовах тої інформаційної війни, яку зараз веде РФ проти України, слова (тим більше використовувані на офіційному рівні) мають певні наслідки: вже неодноразово

російські політики, політологи, ЗМІ та інші «флагмани» російської пропаганди використовували тезу про те, що сучасну українську владу більше цікавить не громада (населення, одним словом – люди), а тільки територія. Це наносить шкоду планам деокупації Сходу та Криму України.

Тому науковці повинні бути політично відповідальними та мають враховувати і політичні наслідки своїх публікацій та використовуваних в них термінів.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К., Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с. URL: <https://archive.org/details/velykyislovnyk/page/n1449/mode/2up> (дата звернення 17.03.2020).
2. Сталий розвиток територій: проблеми та шляхи вирішення : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 1-2.10.2010 р., Дніпропетровськ / за заг. ред. О. Ю. Бобровської. Д. : ДРІДУ НАДУ, 2010, 240 с.
3. Сталий розвиток територій: проблеми та шляхи вирішення : матеріали VIII –ої міжнар. наук.-практ. конф., 20.10.2017 р., Дніпро / за заг. ред. О. Ю. Бобровської. Д. : ДРІДУ НАДУ, 2017, 272 с.
4. Бліщук К. Управління розвитком території: економічні аспекти. *Ефективність державного управління*. 2018. Вип. 1 (54). Ч. 2. С. 217-224.
5. Дем'янюк А.В. Сучасні підходи до забезпечення сталого розвитку територій в Україні. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 13. С. 1083-1087.
6. Гончаренко М. В. Теоретичні засади сталого розвитку територій. *Теорія та практика державного управління*. Вип. 1 (44). URL: <http://kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2014-1/doc/3/02.pdf> (дата звернення 17.03.2020).
7. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII. Дата оновлення: 05.12.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19> (дата звернення 17.03.2020).
8. Проект Постанови про прийняття за основу проекту Закону України про внесення змін до Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" від 15.01.2020 р. №2653/П 2653/П. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67891 (дата звернення 17.03.2020).

Ковтун Владислав Миколайович,
здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

ЗМІНИ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ МІСТОБУДІВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Мінрегіоном розроблено проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розмежування функцій

уповноважених органів містобудування та архітектури». Проектом передбачається внести зміни до Земельного кодексу України, законів України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про архітектурну діяльність», «Про регулювання містобудівної діяльності», «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи».

Передбачається, що погодження проєктів землеустрою щодо відведення земельних ділянок належить до компетенції виконавчого органу сільської, селищної, міської ради з питань архітектури, а в разі, якщо такий орган не утворений або його повноваження не розповсюджуються на територію місця розташування земельної ділянки – до структурного підрозділу відповідної місцевої державної адміністрації з питань архітектури. Відповідно до даних моніторингу процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування, який здійснюється Мінрегіоном, кількість утворених об'єднаних територіальних громад станом на 10 листопада 2019 року складає 1002. При цьому станом на жовтень 2019 року лише у 207 ОТГ утворено уповноважені органи містобудування та архітектури [1,2].

Основні функції управління органів містобудування та архітектури:

- забезпечення реалізації державної політики у сфері містобудування та архітектури на територіях;
- проведення аналізу стану містобудування на території області, організація, розроблення, проведення експертизи і забезпечення затвердження генеральних планів населених пунктів та іншої містобудівної документації відповідно до компетенції;
- координація діяльності суб'єктів містобудування щодо комплексного розвитку територій, забудови населених пунктів на території області, поліпшення їх архітектурного вигляду;
- забезпечення додержання законодавства у сфері містобудування та архітектури, державних стандартів, норм і правил, затвердженої містобудівної документації, здійснення контролю за їх реалізацією [3].

З метою обміну досвідом, наданням консультацій та допомогою у вирішенні різноманітних питань із земельного та містобудівного права, створено групу Містобудування в Україні. У вказаній групі розміщуються також новини та матеріали пов'язані з: будівництвом, нерухомістю та архітектурою; земельним та містобудівним правом; геопросторовими даними; відкритими даними (OpenData); плануванням та забудовою територій в Україні; технічною інвентаризацією (БТІ); державними будівельними нормами (ДБН), стандартами та правилами; діяльністю органів містобудування та архітектури, а також органів державного архітектурно-будівельного контролю (ДАБІ) та інше [4].

Зміни до законодавства у сфері містобудівної діяльності, що вносилися протягом останніх років, були спрямовані на вирішення окремих проблем будівельної та суміжних галузей, не мали комплексного характеру і стратегічного плану реалізації. Ігнорування громадських потреб, спрямованих

на створення комфортного середовища для проживання, призвело до значного соціального напруження в суспільстві, посилення кризи довіри до влади. Деретуляція господарської діяльності істотно знизила інституційну спроможність держави у здійсненні контролю за забудовою населених пунктів та територій за їх межами.

Реформа децентралізації, спрямована на розширення повноважень органів місцевого самоврядування з управління територіями, виконується повільно та неналежним чином через відсутність документації з просторового планування (містобудівної документації), недостатність досвіду, дефіцит кваліфікованих кадрів та ускладнений доступ до інформації. Рівень неформального впливу бізнесу на прийняття рішень органами державної влади та посадовими особами залишається надзвичайно високим, що ускладнює впровадження в країні необхідних змін.

Відсутність у публічному доступі необхідної інформації про містобудівну діяльність, заплутаність дозвільних процедур, нестворення конкурентного середовища та численні конфлікти з громадськістю призводять до зловживань та роблять містобудівну сферу інвестиційно непривабливою. У подальшому, публічне управління у сфері містобудівної діяльності буде здійснюватися на тлі таких системних викликів: посилення глобальної конкуренції; нова хвиля технологічних змін, що посилює роль інновацій; зниження ролі людського капіталу як основного чинника економічного розвитку; необхідність переорієнтації фінансування з бюджетного на інвестиційне; наявність адміністративних бар'єрів, корупційних ризиків, недостатній розвиток транспортної та інженерної інфраструктури, дефіцит кваліфікованих наукових, інженерних та робітничих кадрів [5].

Література:

1. Реформування системи містобудування (2019). Міністерство розвитку громад та територій України. URL: <https://cutt.ly/mtkaeST>
2. Брикайло Ю. (2019) Проєкт ЗУ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розмежування функцій уповноважених органів містобудування та архітектури». URL: <https://cutt.ly/XtkavJZ>
3. Основні функції управління з питань містобудування та архітектури. URL: <https://cutt.ly/HtkaK0p>
4. Містобудування в Україні. URL: <https://cutt.ly/PtkaB7l>
5. Концепція публічного управління у сфері містобудівної діяльності на 2019-2030 роки (2019). Міністерство розвитку громад та територій України. URL: <https://cutt.ly/etka4AC>

СЕКЦІЯ 3.
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА
МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.

Datsii Nadiia,
doctor of sciences in public administration, professor,
professor of the department of economic theory,
intellectual property and public administration
Zhytomyr National Agroecological University, Zhytomyr

FORMATION OF QUALITY STANDARDS FOR ADMINISTRATIVE SERVICES

Among the mechanisms for improving the quality of administrative services that are actively discussed by the public authorities and the expert community, the following can be distinguished: placement of information on administrative services on the Internet; transition to the provision of certain types of services in electronic form; implementation of electronic payment and payment systems; choice of the most effective organizational and legal form of functioning of the organization providing services to the population and legal entities; creation of multifunctional service centers; development of service quality standards.

Taking into account the different interpretations of the standards in the current legislation and the specifics of the activity of public authorities and local self-government in providing services to the population, we can propose the following definition of the standard of quality of administrative services.

Administrative Services Quality Standard – A document containing a description of the composition, quality, conditions and procedure of service provision, allows the service consumer to have a clear view of their rights to it and of the conditions for receiving the service within the current legislation and local legal framework.

The use of service quality standards at regional and local level is not a mandatory procedure. Public authorities and local self-government bodies are independent in making decisions on approving standards for services provided within the scope of their powers, as well as in the formation of a legal framework that defines the procedure for the formation, application, monitoring of standards compliance, adjustment and revocation of standards [1; 2].

Service quality standards can be used in two ways. On the one hand, the standard is consumer oriented. On the other hand, service quality standards can be used as a mechanism for calculating and justifying the financial costs required to provide a service. In this regard, the public authority responsible for the development of the standard should be given a clear legal definition of the role of the quality standards, their scope and the persons responsible for the conformity of the services actually provided to the approved standards.

It should be noted that the formation of service quality standards entails a certain risk of establishing excessive requirements for services that cannot be afforded by budget financing. It is important that as the economic situation changes, financial opportunities may change, as do the needs of the population to provide some types of services in terms of volume and quality level. Therefore, a regulatory act governing the process of establishing and approving standards for the quality of administrative services should, among other things, contain a procedure for reviewing and adjusting approved standards.

The introduction of quality standards can cause problems due to significant differences in the level of service providers' equipment, qualifications and experience of staff and other factors that objectively affect the quality of services. Setting the standard at a low level may result in insufficient funding standards for fully equipped institutions to fully realize their capabilities. High standards of quality will not allow the attraction of services to suppliers who have not improved the level of equipment, which, in turn, can lead to a shortage of services.

The standards define the minimum guaranteed level of quality, which must correspond to the basic parameters of services and works, which are provided at the expense of budgetary funds.

The standards include [3]: the legal basis for the provision of administrative services; a comprehensive list of documents required to obtain administrative services; requirements for the terms and conditions of administrative service provision; requirements for security of administrative service provision; requirements for making administrative service available to recipients; requirements for the level of personnel providing administrative services; an exhaustive list of grounds for refusal to provide administrative services; the procedure for control over the provision of administrative services by public authorities.

Thus, in most cases, the existing system of statistical and intra-departmental indicators allows to take into account only the volume of work performed and the partially used resources. In the course of control over the fulfillment of the task of the budgetary institution, the main manager of the budgetary funds is assessed the conformity of the planned quality indicators, their actual value. When assessing the quality of services, one should not neglect the opinion of the population – one of the most effective evaluation mechanisms. The population is the end consumer, and if one person's assessment can be subjective, then processed and aggregated data is an objective source of information for choosing directions for improving the quality of administrative services.

References:

1. Bukhanevich A.I. (2014), “Provision of public administration services to the population as a form of establishing a dialogue between the authorities and the public”, *Ekonomika ta derzhava*, vol. 7, pp. 120-122.
2. Gorbatiuk V.I. (2016), “The concept, purpose and essence of state governance mechanisms”, *Ekonomika ta derzhava*, vol. 1, pp. 148-150.

3. Danyshyna Yu. (2018), “Methodological principles of quality assessment of administrative services”, *Efektivnist' derzhavnoho upravlinnya*, vol. 1, pp. 25-38.

Дурман Микола Олександрович,
доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування, кандидат
технічних наук, доцент, заслужений працівник освіти України,
Херсонський національний технічний університет, м. Херсон

ЕКОНОМІЧНІ ТА АДМІНІСТРАТИВНІ ІНСТРУМЕНТИ РЕГУЛЯТОРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Формування політик управління різними галузями чи сферами державного управління – доволі складна та відповідальна діяльність. Це відноситься і до процесів формування, реалізації та моніторингу такого виду політики, як державна регуляторна політика. Більшість органів публічного управління проводять власну регуляторну діяльність, яка унормовується спеціальним базовим профільним Законом України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» [1] (далі – Закон), який визначає правові та організаційні засади реалізації державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності. Проте існує й інша нормативно-правова база, яка визначає особливості ведення такої діяльності різними органами публічної влади. Раніше ми вже розглядали деякі механізми регуляторної діяльності певних органів публічного управління – Верховної Ради України [2], Кабінету Міністрів України або органів місцевого самоврядування [3]. Проте ще не розглядалися інструменти проведення регуляторної діяльності органами місцевого самоврядування, наприклад, в об'єднаних територіальних громадах.

Так, наприклад, в статті 1 згаданого Закону «регуляторний орган – Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, ..., місцевий орган виконавчої влади, орган місцевого самоврядування, а також посадова особа будь-якого із зазначених органів, якщо відповідно до законодавства ця особа має повноваження одноособово приймати регуляторні акти». Таким чином, у органів місцевого самоврядування є дуже великі важелі впливу на формування, впровадження та моніторинг державної регуляторної політики на місцевому рівні.

У загальному вигляді в процесі формування державної регуляторної політики кожен з органів публічної влади формує власні її аспекти. Наприклад, Кабінет Міністрів України може запроваджувати певні умови ведення підприємницької діяльності (ліцензування), а органи місцевого самоврядування – встановлювати або не встановлювати певні місцеві податки і збори, або регулювати розміри ставок цих податків і зборів. Проте існує дуже велика специфіка для різних органів публічного управління, тому принципи

формування регуляторної політики на різних рівнях управління і прийняття відповідних управлінських рішень викликає значний інтерес науковців та практиків науки «державне управління».

Особливо це має відношення до формування регуляторної політики органами влади об'єднаних територіальних громад, адже, крім врахування вимог загальнодержавних політик управління тією чи іншою галуззю, слід звертати увагу на місцеві особливості, а також стратегічні напрямки розвитку громади.

Це обумовлене тим, що об'єднані територіальні громади, які в рамках процесів децентралізації, в тому числі й секторальної, отримали розширені повноваження по управлінню різними сферами свого соціально-економічного комплексу, не завжди мають достатньо кваліфікований кадровий потенціал для формування цієї політики. Тому у нагоді може стати аналіз нормативно-правової бази регуляторної діяльності органів місцевого самоврядування [4], що може слугувати органам місцевого самоврядування під час формування, проведення та моніторингу державної регуляторної політики на місцевому рівні.

На місцевому рівні більшість інструментів регулювання, що їх можуть використовувати органи місцевого самоврядування, відносяться до адміністративного та економічного регулювання. Серед таких інструментів у сфері адміністративного регулювання в статті виділені повноваження у сфері державного архітектурно-будівельного контролю, а у сфері економічного регулювання – повноваження щодо запровадження необов'язкових місцевих податків і зборів, а також визначення ставок місцевих податків і зборів, встановлення яких є обов'язковим.

Регулювання у сфері держархбудконтролю здійснюються відповідними підрозділами виконавчих органів місцевого самоврядування, а надання адміністративних послуг здійснюється через ці органи або центри надання адміністративних послуг.

Економічне регулювання через запровадження необов'язкових місцевих податків і зборів, а також через встановлення ставок обов'язкових податків і зборів. Організаційно-правовим механізмом запровадження цих інструментів прийняття рішень сільськими, селищними чи міськими радами відповідних адміністративно-територіальних одиниць і може відрізнятися в межах різних населених пунктів однієї ОТГ.

Література

1. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності. Закон України від 11.09.2003 № 1160-IV. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, N 9, ст. 79

2. Дурман М. О. Регуляторна діяльність Верховної Ради України: історія та перспективи. Актуальні проблеми державного управління, педагогіки і психології. Випуск 1(4). 2011. Херсон, С. 141-149

3. Дурман М. О. Формування регуляторної політики на місцевому рівні: механізми та чинники змін. Громадівська модель самоврядування в Україні: колективна монографія. Херсон. Книжкове видавництво ФОП Вишемирський В. С. 2019. С. 517-563

4. Дурман М.О., Дрожжин Д.Ю. Інструменти регуляторної діяльності органів місцевого самоврядування / Науковий вісник: державне управління: журнал. К.: МАУП, Видавництво Університету економіки та права «КРОК». 2020. №1 (3) 2020. С. 84-97. DOI: [https://doi.org/10.32689/2618-0065-2020-1\(3\)-84-96](https://doi.org/10.32689/2618-0065-2020-1(3)-84-96)

Боліла Світлана Юріївна
доцент кафедри менеджменту організацій, к.с.-г.н., доцент
Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон

НЕОБХІДНІСТЬ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ

Сучасна українська реальність свідчить про певні прогалини в системі державного управління, передусім її недостатньої ефективності, що проявляється в прямих та непрямих втратах для суспільства. Для кардинальної зміни ситуації на краще необхідно, щоб концепція адміністративної держави поступилася місцем концепції ефективної держави. При цьому головним мотивом оновлення державних інститутів з метою сучасного сприйняття держави кожним її громадянином має бути її соціальна орієнтованість. Серед актуальних завдань сьогодення - підвищення вимог до рівня професійності адміністративного менеджменту, економічної обґрунтованості, соціальної чутливості адміністративних втручань у суспільне життя та господарські процеси. Підвищення ефективності функціонування системи органів публічної влади має винятково практичне значення, оскільки фактично йдеться про удосконалення механізму реалізації конституційних прав і свобод громадян, підвищення рівня суспільного добробуту. Раціоналізація управління в державній сфері, як зазначають науковці, має відбуватися на наукових засадах [1, 2, 3]. Це обумовлює потребу подальшого пошуку та обґрунтування шляхів впровадження в практику управління нових дієвих методів роботи для досягнення кращих результатів.

В умовах реформування вітчизняного публічного апарату задля підвищення ефективності діяльності органів влади в цілому ставиться питання про необхідність переходу до нових моделей управління, які мають: запровадити форми управління, що орієнтовані на споживача, ринок і власних співробітників; зосередитися на досягненні результатів і персональній відповідальності керівників; створити більш гнучкі організації; приділити значну увагу чіткому і ясному визначенню організаційних і персональних цілей; відмовитися від принципу чіткого розподілу політичної та

адміністративної діяльності; підтримувати тенденцію до зменшення ступеня її сфери впливу органів влади, чому сприяють приватизація, контрактний підхід, широке використання зовнішніх підрядників і субпідрядників, проведення тендерів та ін. [3]. За таких умов організаційна та персональна ефективність безпосередньо пов'язана з досягненням визначених цілей, отриманням певних результатів. Це дозволяє встановлювати конкретні вимірювальні індикатори якості й ефективності діяльності, оцінювати результативність різних програм, реалізованих організаціями, що мають відношення до публічної сфери.

Такий підхід передбачає здійснення певних заходів, а саме: перетворення керівників публічних організацій на професійних менеджерів; зміщення акцентів з процедур на результати, приділення більшої уваги контролю над кінцевим результатом; опрацювання чітких стандартів ефективності; дезагрегування організаційних одиниць; запровадження елементів конкуренції; акцентування на більшій дисципліні й ощадливості у використанні ресурсів; запозичення й адаптації деяких управлінських практик приватного сектора.

Досвід провідних країн світу демонструє, що їх економічні успіхи стали можливі завдяки ефективній конкурентоспроможності влади й системи управління в них, яка ґрунтується на головних індикативних показниках її результативності та зменшення її вартості для суспільства та підвищенні її ефективності. Незалежно від природи організації будь то приватної, або публічної сфери, внутрішньому управлінню притаманні загальні закономірності й принципи менеджменту. У кожній організації повинні здійснюватися операції: встановлення цілей; визначення пріоритетів; планування діяльності й складання програми дій; концентрація й ефективне використання наявних ресурсів і процедур управління; моніторинг і контроль ефективності реалізації програм дій і досягнення цілей; формування й розвиток організаційних структур в напрямку набуття ними більшої адаптивності під суспільні потреби та виклики. На сьогодні вкрай необхідні інноваційні підходи до вирішення нових завдань і розв'язання дедалі складніших проблем суспільного розвитку. Для підвищення якості, результативності та ефективності діяльності публічної адміністрації необхідно: розвивати систему громадського контролю й моніторингу за діяльністю влади на всіх рівнях з використанням сучасних он-лайн - технологій на принципах транспарентності; не порушувати принцип чіткого й раціонального розподілу влади і повноважень між різними гілками, органами, посадовими особами; дотримуватися принципу перехрестності й розподілу важливих владно-управлінських повноважень з метою децентралізації й підвищення ефективності прийняття рішень та взаємного контролю й відповідальності всіх їхніх учасників; створити ефективну систему інформаційно-аналітичного й науково-теоретичного забезпечення розробки, впровадження, моніторингу, аналізу та оцінки політики публічних структур та визначити критерії вимірювання її ефективності; використовувати маркетингові підходи в діяльності публічної адміністрації з метою виявлення попиту населення на адміністративні послуги та їх більш якісного задоволення.

Таким чином, вирішення проблеми структурної слабкості й неефективності системи публічного менеджменту, підвищення відкритості й прозорості процедур прийняття рішень з залученням громадськості, підвищення рівня професійності кадрової складової в публічній сфері дозволить підвищити результативність публічних впливів на суспільство та забезпечить його ефективне функціонування та розвиток.

Література

1. Дзюндзюк В.Б. Ефективність діяльності публічних організацій: монографія Х.: Вид-во ХарPI УАДУ "Магістр", 2003. 236 с.
2. Бакуменко В. Д. Формування державно-управлінських рішень: проблеми теорії, методології, практики : монографія. К. : Вид-во УАДУ, 2000. 328 с.
3. Мельник А.Ф., Оболенський О.Ю., Васіна А.Ю., Гордієнко Л.Ю. Державне управління : навч. посібн. К.: Знання, 2009. 582 с.

Губа Марина Ігорівна,
доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування,
кандидат економічних наук, доцент,
Херсонський національний технічний університет, м. Херсон

СОЦІАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ СПРОМОЖНИХ СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД

В умовах здійснення реформи децентралізації влади в Україні спостерігається інтерес до вивчення проблем розвитку громадянського суспільства в контексті місцевого самоврядування, серед яких найбільш актуальною в науковому та практичному значенні є проблема залучення громадськості до ухвалення і впровадження рішень. Відсутність можливостей впливу громадян на розвиток своєї громади спричиняє зростання корупції, перешкоджає ефективному врядуванню та зменшує шанси територіальної спільноти на покращення соціально-економічного добробуту.

Протягом останніх десяти років у багатьох розвинених країнах світу стали поширюватися тенденції до збільшення самостійності громад і регіонів у виборі форм управління та сфер своєї компетенції, забезпечення їх фінансової автономії, а також збільшення впливу на регіональний розвиток громадських мереж та організацій [1]. Ці тенденції знайшли своє відображення в концепції «Good governance», яка будується на створенні ефективних моделей співпраці держави, бізнесу та громадянського суспільства, що фокусується на партнерських відносинах, зорієнтованих на досягнення спільних цілей. Особливості цієї концепції полягають у зміні ролі і функцій органів влади, які замість «надавачів послуг» або «центрів прийняття рішень» стають публічними партнерами громадян у вирішенні нагальних проблем, а активне залучення

громадськості у процес прийняття державно-управлінських рішень та використання соціального капіталу територіальної громади дозволяє вирішувати нагальні проблеми регіонального розвитку консенсусом через розгалужену мережу соціальних зав'язків, побудованих на засадах партнерства.

Формування об'єднаних територіальних громад в сільській місцевості зумовили розглядати соціальний капітал як чинник соціально-економічного розвитку в процесі досягнення цілей регіональної політики, пов'язаної зі збільшенням якості життя громадян, збільшення їх добробуту [1]. Соціальний капітал проявляється, насамперед, у здатності спільнот до самоорганізації, яка формується на основі системи комунікацій, взаємної довіри, загального інтересу та необхідності вирішення спільних проблем. На відміну від людського, соціальний капітал не є атрибутом окремої людини. Його основу формують мережі соціальних зв'язків. Соціальний капітал – інтегральний нематеріальний чинник, що поєднує приналежність осіб до певної спільноти, взаємну довіру та їх участь у спільних справах, що підвищує індивідуальні ресурси кожного члена громади за рахунок ресурсів цієї групи і одночасно посилює саму групу. Соціальний капітал громади формують комунікації між різними суб'єктами, які здійснюються на основі певних моральних принципів і спільних цінностей. У свою чергу, стан соціального капіталу у суспільстві впливає на характер комунікацій між людьми. Згідно з визначенням Світового Банку, соціальний капітал – це інститути, відносини і норми, які формують, якісно і кількісно, соціальні взаємодії в суспільстві [2].

Важливими соціально-економічними проблемами в сільській місцевості України є безробіття, відсутність робочих місць, недоступність кваліфікованої медичної допомоги, ефективної системи соціального забезпечення, високий рівень злочинності, а також відсутність інститутів, здатних реально захищати інтереси громадян. Розвиток соціального капіталу і посилення громадянського суспільства означає не лише створення умов для забезпечення добробуту громадян, але і розвиток почуття цінності таких понять, як «солідарність», «взаємодопомога», «взаємопідтримка», які слугують основою для громадського єднання і порозуміння. У зв'язку з цим стає очевидним, що велику роль у регіональному розвитку відіграє налагоджена і плідна співпраця органів публічного управління, підприємницьких структур і громадянського суспільства на регіональному рівні. Засаднича ідея теорії соціального капіталу полягає в тому, що соціальні мережі створюють основу для соціальних зав'язків, завдяки яким люди можуть кооперуватися один з одним (причому не лише з тими, з якими знайомі безпосередньо) для досягнення спільних успіхів і отримання спільних вигод. Як і будь-який інший капітал, соціальний капітал є обмеженим ресурсом, який здатний поповнюватися і конвертуватися в інші форми капіталу, у тому числі і в економічний капітал і його грошову форму, а також приносити реальний прибуток, що проявляється в підвищенні соціального благополуччя, зростанні якості життя. Засобами, що стимулюють використання соціального капіталу у процесі регіонального розвитку,

виступають: регіональне партнерство, кооперація, участь у громадських утвореннях, електронні голосування та он-лайн опитування [3]. Для більшості мешканців громад характерною є ситуативна активність та згуртованість лише навколо «гострих» питань: непередбачувані обставини, катаклізми, загроза безпеці, зачіпання безпосередніх побутових інтересів людей, але характер зацікавленості влади в залученні громадян до прийняття рішень залишається бути формальним. Причиною відсутності реальної зацікавленості є непрофесійність представників влади, незнання ними інструментів співпраці та відсутність відповідних навичок, страх влади перед контролем за своєю діяльністю та, разом із тим, пасивність з боку громади [4].

Отже, соціальний капітал – це накопичений ціннісний та інституціональний ресурс, включений в процеси розвитку територіальної громади і є індикатором її розвитку. Залучення населення до оцінки діяльності об'єднаних територіальних громад в сільській місцевості буде сприяти розвитку важливіших складових соціального капіталу – соціальних мереж, норм та довіри, що, у свою чергу, буде активізувати процеси створення та функціонування територіальних громад та їх об'єднань.

Література:

1. Яacobчук В. П., Войтенко А. Б., Бернхардт О. А. Пріоритети нагромадження соціального капіталу громад на сільських територіях. Ефективна економіка. 2018. № 12. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6866> (дата звернення: 02.04.2020). DOI: 10.32702/2307-2105-2018.12.124

2. Social Capital, Growth and Poverty: A Survey of Cross-Country Evidence”, Social Capital Initiative, Working Paper. – 1999. – No. 7 [Електроннийресурс]. – URL: <http://siteresources.worldbank.org>

3. Семигіна Т. Значення он-лайн опитування для формування соціального капіталу територіальної громади / Семигіна Т., Лиховид Д. // // Матеріали ХХХІІ міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. «Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах Європи та Азії» (29-30 листопада, 2016). – Переяслав-Хмельницький, 2016. – С. 105-106. – URL: <http://conferences.neasmo.org.ua/uk/art/3470>).

4. Аналітичний звіт "Нові виклики щодо розвитку громадської участі та соціального капіталу в громадах". Одеський інститут соціальних технологій. 2018. URL: https://issuu.com/irf_ua/docs/soc_cap_gromady?fbclid=IwAR1QgE_r_-zJA9EVJабсjAqvqoOiOAaXf2oCCkQX63ixRjNQ0GnqyOLctqA

Пивовар Діана Олександрівна
Студентка 4 курсу «Політологія»
Науковий керівник: Сергієнко Тетяна Іванівна
доцент кафедри загальноправових та політичних наук, к.політ.н, доцент,
Національний університет «Запорізька політехніка», м. Запоріжжя

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Реалії сьогодення свідчать, що в сучасних умовах проблемі державного управління приділяється велика увага з боку світової спільноти - проводяться форуми, збори, обговорення на міждержавному рівні з метою якісного аналізу фундаментальних проблематичних питань в цій області з урахуванням того, що стара практика не представляється рентабельною та ефективною в майбутньому. Таким чином, пошук рішень повинен виходити не з традиційних, а, швидше, з нетрадиційних джерел з інноваційною спрямованістю на розвиток інформаційного суспільства.

Серед останніх досліджень необхідно виділити праці таких науковців, як Г.Атаманчук, Б.Белобров, О.Буткевич, В.Геєць, І.Дунаєв, В.Козбаненко, М.Миколайчук, І.Надольний, О.Оболенський, А.Решетніченко, П.Петровський, С.Серьогін, С.Телешун, В.Бакуменко, І.Кучін, Ю.Шаров та ін., які внесли великий внесок в дослідження проблем державного управління. Проте, не дивлячись на велику кількість наукових праць за даною тематикою, дана проблема потребує більш глибокого вивчення. Тож, актуальність обраної теми обумовлена тим, що державне управління в умовах розвитку інформаційного суспільства є окремим особливим напрямом державного управління, оскільки механізми соціального регулювання даної категорії вступають у дію тільки у випадку переважного впливу умов розвитку інформаційного суспільства на систему його соціально-політичних відносин [4, с.130].

У загальному дослідженні впливу інформаційного суспільства на сутність та зв'язок управління в публічно-правових відносинах слід визначитися із першоосною – інформацією. Свобода обміну інформацією та відкритість інформаційних систем є однією з фундаментальних основ відкритого суспільства, а сучасні інформаційно-комунікаційні технології відкривають принципово нові можливості для вільного поширення інформації, масового інформаційного обміну і комунікації [1, с. 13]. Реалії сьогодення свідчать, що інформаційно-комунікативні процеси, які відбуваються в сучасному суспільстві здійснюються через засоби масової комунікації та мають безпосередній вплив на масову свідомість та носять маніпулятивний характер. Побудову інформаційного суспільства в Україні повинен забезпечити ефективний інформаційний простір, який є основою безпеки країни, її соціально-економічного, політичного і культурного розвитку, і стане запорукою входження до світового інформаційного простору [2, с.75].

Глобальною проблемою сучасної державної політики є об'єктивний вибір

і зв'язок з представниками засобів масової інформації. Також, існує проблема й зі зворотним зв'язком: коли ЗМІ та ресурси мережі Інтернет спотворюють інформацію. Таким чином, інтерес мас-медіа до відповідальності державних органів управління заохочуються правилами політичного процесу і комерційними інтересами. Вплив ЗМІ на визначення громадян під час виборів ставить питання про ціну "політичного виконання". У відповідь на очікування громадськості конкретної держави в політичному "шоу", замість того щоб серйозно займатися проблемами громадськості, політики й ЗМІ стають учасниками деякої "угоди", надаючи не дійсну інформацію, щодо тих чи інших подій для підвищення рейтингу конкретного політика або ж каналу.

Нестеряк Ю., зазначає, що «законодавством України введено таку правову категорію, як державні інформаційні ресурси. На органи державної влади покладена відповідальність за збирання, збереження та подання громадянам соціально й економічно значущої для суспільства інформації. Згідно з чинним законодавством державні інформаційні ресурси України є відкритими і загальнодоступними. Однак прийняті за роки незалежності законодавчі й нормативно-правові акти в правовому і організаційному сенсі не забезпечують повною мірою формування і розвиток цілісної системи державного управління та захист національних інформаційних ресурсів» [3, с. 114].

Таким чином, зазначимо, що одним з найважливіших завдань державного управління у сфері інформаційної політики є створення системи загального й безперешкодного отримання і поширення інформації, включно з правовим і організаційно-технологічним забезпеченням її функціонування в межах єдиного загальнодержавного інформаційного простору.

Література

1. Арабаджиєв Д.Ю., Сергієнко Т.І. Маніпулювання свідомістю суспільства в умовах інформаційної та гібридної війни в Україні // Гілея: науковий вісник. К.: «Видавництво «Гілея», 2019. – Вип. 146 (№ 7). Ч. 3. Політичні науки. С.12-15.
2. Арабаджиєв Д.Ю., Сергієнко Т.І. Особливості розвитку сучасного інформаційного суспільства в Україні в умовах політичної конфліктності // The 2 nd International scientific and practical conference «Scientific achievements of modern society» (October 9-11, 2019) Cognum Publishing House, Liverpool, United Kingdom. 2019. С.74-79.
3. Нестеряк Ю. В. Державна інформаційна політика та державне управління в умовах інформаційного суспільства // Інвестиції: практика та досвід, 2011. № 23. С. 111-114.
4. Сергієнко Т.І. Державне управління як один з чинників державотворення України // Збірник наукових праць Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. Запоріжжя, ЗДІА. випуск №20. 2005. С. 125 – 137.

Андрусишин Божена

Студентка II курсу спеціальності «Публічне управління та адміністрування»
Національного університету «Львівська політехніка», м. Львів
Науковий керівник: асистент кафедри АФМ Хім М.К.

СУЧАСНА МОДЕЛЬ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: ПЕРЕВАГИ, ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВІ РИЗИКИ

В сучасному українському суспільстві все частіше лунає думка про важливість встановлення і розвитку місцевого самоврядування, як ключової ланки держави в цілому. Зокрема це пов'язано саме з інтеграцією України у Європейський союз. Тому, дуже важливо передбачити розробку такої системи регіонального управління, яка відповідає принципам політики Євросоюзу та загальній практиці міжрегіональної співпраці.

Процес становлення України як демократичної, правової і соціальної держави, насамперед, передбачає налагодження ефективної взаємодії органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування із структурними утвореннями політичних партій та інститутами громадянського суспільства. Така взаємодія повинна базуватися на партнерстві, взаємозацікавленості у досягненні цілей, пов'язаних з процесом демократизації усіх сфер державного управління і суспільного життя, соціально-економічним і духовним прогресом, всебічним забезпеченням захисту прав і свобод людини та громадянина [1].

Дослідження вітчизняного місцевого самоврядування ведуться в різних напрямках. У сучасній науковій літературі питання системи місцевого самоврядування в Україні та її складових знайшло своє висвітлення в публікаціях В. Вакуленка, М. Баймуратова, О. Батанова, П. Біленчука, В. Борденюка, І. Дробота а інші.

У зв'язку з прагненням України інтегруватися в Європейський Союз необхідно враховувати загальноєвропейський досвід участі громадян у самоврядуванні та практику західноєвропейських держав.

Але українська модель організації діяльності місцевого самоврядування суттєво відрізняється від європейських. Аналіз законодавства України дозволяє зробити висновок, що в нашій державі реалізовано змішану модель місцевого самоврядування. До особливостей даної моделі можна віднести:

1) право на місцеве самоврядування визнається лише за територіальними громадами сіл, селищ, міст («природними» громадами);

2) на регіональному рівні (район, область) практично всі функції управління територією здійснюють органи виконавчої влади – місцеві державні адміністрації, а органи місцевого самоврядування (районні та обласні ради) носять декоративний характер і реально не впливають на стан соціально-економічного та культурного розвитку регіону;

3) організація місцевого самоврядування здійснюється за схемою «сильний мер – рада», яка передбачає, що обраний територіальною

громадою сільський, селищний, міський голова відіграє досить вагому роль в системі місцевого самоврядування – він головує на сесії відповідної ради, очолює її виконавчий комітет та здійснює функції представництва громади у відносинах з іншими громадами, органами державної влади, підприємствами, організаціями та установами;

4) компетенція місцевого самоврядування закріплюється згідно з позитивним принципом правового регулювання (органи місцевого самоврядування зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України – ст. 19 Конституції України) [2].

Так, сучасній моделі Українського самоврядування бракує саме автономії органів місцевого самоврядування, що дасть більшу можливість розвитку територіальних громад, а також здатності забезпечувати себе всім необхідним на місці. В цьому і полягає суть децентралізації влади, яку можна вважати за необхідністю у сучасному розвитку нашої держави.

На жаль, варто зазначити, що існують також проблеми у конституційному та законодавчому полі. До прикладу : відсутність конституційного гарантування достатньої для реалізації повноважень економічної основи діяльності визнаних і зареєстрованих державою територіальних громад. За умови вирішення цього завдання багато проблем політичного та господарського змісту не з'явилося б на місцеві адміністрації, що суперечить принципам місцевого самоврядування

Крім цього, Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» не визначає об'єктів, форм та підстав адміністративного контролю. А у ст.20 містяться лише загальні положення. А це у свою чергу ускладнює роботу та належний контроль у органах місцевого самоврядування.

Отже, важливо зазначити, що майбутні норми про місцеве самоврядування в Конституції України та законопроекти мають бути сформовані так, щоб не стримувати його розвиток, тобто слід визначати лише основні засади здійснення місцевого самоврядування та гарантії його державної підтримки, а детальна регламентація має здійснюватися через відповідні закони.[3]

Тому на підставі вище згаданого, хотілося б зазначити, що для України як держави, яка намагається здобути право бути країною-членом Європейського Союзу та прямує до децентралізації влади , мабуть, найважливішим являються саме зміни в законодавстві.

Тож чому розробка стратегії розвитку місцевого самоврядування така важлива? Найперше тому, що місцеве самоврядування зосереджує в собі політичні, економічні, духовно-моральні цінності та соціальні досягнення людства в будь-якій галузі суспільного розвитку. Через місцеве самоврядування найповніше можна реалізувати ідею здійснення влади народом безпосередньо, розв'язати важливі питання взаємодії держави, територіальних громад, людини.

Література:

1. Місцеве самоврядування – основа сталого розвитку України : матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 16 трав. 2014 р.) : у 2 т. / за наук. ред. Ю. В. Ковбасюка, К. О. Ващенко, С. В. Загороднюка. – К. : НАДУ, 2014. – Т. 2. – 288 с.
2. Загальні засади місцевого самоврядування в Україні: підручник. / за заг. ред. В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. – К. : НАДУ, Вид-во «Фенікс», 2010. – 375 с.
3. Зарубіжний досвід організації функціонування місцевого самоврядування: імплементація в Україні /А. П. Лелеченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.du.nauka.com.ua/?op=1&z=266>

Метелюк Дарина

Студентка II курсу спеціальності «Публічне управління та адміністрування»
Національного університету «Львівська політехніка», м. Львів
Науковий керівник: асистент кафедри АФМ Хім М.К.

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЯК ОДИН ІЗ СПОСОБІВ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЇЇ ЕФЕКТИВНОСТІ: ДОСВІД ЧЕХІЇ

Оцінка ефективності публічного управління в теоретичному аспекті є процедурою порівняння результатів тих чи інших рішень з критеріями, що відображають офіційно визнані цінності, інтереси, цілі й норми. Поняття «критерій ефективності» публічного управління означає ознаку або сукупність ознак, на підставі яких оцінюється ефективність системи управління в цілому, а також окремих управлінських рішень. Об'єктами оцінки виступають різноманітні результати управлінської діяльності: види суспільних відносин, процесів, діяльності тощо [1].

Для оцінки ефективності державного управління в країнах світу Світовим банком використовуються такі критерії:

– врахування думки населення і підзвітність державних органів. Ці показники дають змогу оцінити, наскільки громадяни країни мають можливість обирати уряд, а також оцінити такі аспекти життя суспільства, як свобода слова, свобода об'єднань, наявність вільних ЗМІ;

– політична стабільність і відсутність насилля. Цей критерій дає змогу оцінити наявні міркування щодо імовірності дестабілізації і відсторонення уряду неконституційними методами чи із застосуванням насилля, в тому числі тероризму;

– ефективність роботи уряду. По суті, це передбачає оцінку якості державних послуг, якості роботи державних службовців, рівня незалежності державних службовців від політичного тиску, якості розробки і реалізації політики, надійності відданості уряду заявленій політиці;

– якість законодавства. Дає змогу оцінити спроможність уряду формувати і реалізовувати раціональну політику і правові акти, які допускають розвиток приватного сектору і сприяють його розвитку;

– верховенство закону. Врахування цього критерію означає оцінку ступеня впевненості різних суб'єктів у встановлених суспільством нормах, а також дотримання ними цих норм, зокрема ефективності примусового виконання договорів, роботи міліції, судів, рівня злочинності і поширення насилля;

– боротьба з корупцією. Цей критерій вимагає оцінки ступеня поширеності використання державної влади з корисною метою, включаючи дрібні і великі форми корупції, а також ступеня врахування державою інтересів еліти і приватних підприємців [2].

Оцінюючи ефективність публічного управління в країнах Європи доцільно розглянути досвід Чеської Республіки на прикладі адміністративної реформи.

У Чеській Республіці чітко зрозуміли, що реформа публічного управління є складним і довготривалим процесом, ефективність якого залежить від кваліфікованого адміністрування в цій сфері. Для створення системи управління цим процесом передбачили такі заходи уряду:

– утворити в структурі міністерства внутрішніх справ нову спеціальну посаду – заступника міністра з питань реформи публічного управління;

– створити робочий комітет з питань реформи публічного управління, до якого включили заступників міністрів з питань проведення реформи публічного управління;

– робочий комітет має розпочати безпосередню роботу з підготовки основних документів реформи [3].

Практика Чеської Республіки свідчить, що зміни до конституції вносилися внаслідок необхідності:

– уточнення основних параметрів органів державного управління, передусім уряду;

– корекції конституційного статусу органів і компетенції місцевого самоврядування;

– зміни кількості та назв адміністративно-територіальних одиниць.

З погляду ефективності публічного управління в Чеській Республіці можна говорити про реальні здобутки:

– децентралізація публічної влади завдяки перенесенню частини компетенції з органів державної влади до органів місцевого самоврядування;

– деконцентрація державної влади, яка полягає в перенесенні частини компетенції центральних органів державної влади на місцеві структури, які представляють міністерства й відомства, а також на інших уповноважених суб'єктів;

– зміна адміністративно-територіального устрою;

– законодавча реформа державної служби [4].

Вивчення досвіду Чехії дозволить Україні уникнути стандартних політичних ризиків і негативних наслідків, які можуть виникнути в результаті розбалансування форм правління і неврахування загальних тенденцій становлення демократії. Водночас цей досвід (пристосований до українських реалій) сприятиме запозиченню позитивних інституційних змін, механізмів втілення реформаційних процесів та утвердження функціонального громадянського суспільства. Наведені характеристики адміністративної реформи в Чехії можуть бути враховані в Україні за умови, що її проведення буде спиратися на раціональну модель публічної влади, яка має бути закріплена в Конституції нашої держави.

Література

1. Вольська О. М. Теоретичні засади ефективності державного управління соціальним розвитком / О. М. Вольська // Економіка буд-ва і міського госп-ва. – Макіївка : Дон НАБА, 2012. – Т. 8. – № 3.
2. Бабінова О. Проблеми оцінки якості та ефективності діяльності органів місцевої влади [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/Monitor/September/6.htm>
3. Top Public Managers in Europe: Management and Working Conditions of the Senior Civil Servants in the European Union Member States / Herma Kuperus, Anita Rode // European Institute of Public Administration, 2008.
4. Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej. – Режим доступу : www.dsc.kprm.gov.pl/userfiles/DzU227-usc.pdf.

Усата Наталія Василівна
Провідний науковий співробітник, к.е.н., с.н.с.,
ННЦ «Інститут аграрної економіки» НААН, м. Київ

ОСНОВНІ ПЕРЕШКОДИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ

Як переконує міжнародний досвід, одним із перспективних механізмів економічного та соціального розвитку на регіональному та місцевому рівнях є державно-приватне партнерство (ДПП). ДПП передбачає собою вигідну довгострокову (від 5 до 50 років) співпрацю між державним та приватним партнерами шляхом об'єднання їхніх ресурсів та справедливого розподілу можливих ризиків для реалізації інвестиційних проектів. Від такого об'єднання виграють і влада, і бізнес, відкриваються нові можливості для обох сторін. До того ж така співпраця дозволяє суттєво збільшити шанси на успіх при реалізації масштабних проектів. Впровадження проектів ДПП сприяє ефективному управлінню об'єктами державної та комунальної власності, створенню умов для використання новітніх технологій та інновацій тощо.

Згідно із Законом України «Про державно-приватне партнерство», в рамках ДПП можуть укладатися договори про: концесію, управління майном, спільну

діяльність та інші. Так, за даними центральних та місцевих органів виконавчої влади в Україні станом на 01.01.2020 на засадах ДПП укладено 187 договорів, з яких реалізується 52 договори (34 – договорів концесії, 16 – договорів про спільну діяльність, 2 – інші договори), 135 договорів не реалізується (4 договори – закінчено термін дії, 18 договорів – розірвано, 113 договорів – не виконується).

Основна частина (близько 40%) проектів ДПП реалізована в сфері збору, очищення та розподілу води, 15% – у сфері виробництва/транспортування природного газу, 13% – в сфері інфраструктури тощо. Із них найбільшу кількість договорів укладено у Миколаївській – 11 (10 – збір, очищення та розподіл води та 1 – виробництво електричної енергії), Київській – 6 (4 – збір, очищення та розподіл води, 1 – інфраструктура, 1 – інші) та Одеській області – 6 (5 – інфраструктура, 1 – інші) [1].

На превеликий жаль, практика залучення інвестицій в економіку України за допомогою чинного механізму ДПП не набула масштабного поширення і розповсюджується повільними темпами. У ході дослідження було з'ясовано, що основними перешкодами успішної партнерської взаємодії держави та бізнесу є:

- недосконалість законодавства в сфері ДПП;
- дефіцит державних коштів на реалізацію проектів ДПП;
- відсутність сформованого інституційного середовища;
- політична нестабільність та недовіра приватного сектору до держави щодо виконання нею своїх зобов'язань;
- різниця у цілях держави та бізнесу при реалізації проектів;
- складність і довготривалість процедури укладення договору;
- відсутність системи управління фіскальними та фінансовими ризиками партнерів;
- наявність корупційних проявів в органах влади;
- високі витрати на участь у конкурсах;
- відсутність необхідного досвіду та навиків для реалізації проектів ДПП тощо [2; 3].

Отже, наявна в Україні законодавча система та стан інвестиційного середовища не сприяють розвитку та використанню в повній мірі потенціалу ДПП. Для реалізації успішних проектів ДПП необхідно, щоб органи влади та бізнес працювали узгоджено в загальнонаціональних інтересах у різних сферах економіки. Саме тому при формуванні партнерських моделей взаємовідносин особливо важливим є знаходження балансу інтересів учасників угоди.

Література:

1. Стан здійснення ДПП в Україні: веб-сайт. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=9fc90c5e-2f7b-44b2-8bf1-1ffb7ee1be26&title=StanZdiisnenniaDppVUkraini> (дата звернення 19.03.2020).

2. Онегіна В.М., Батюк Л.А. Державно-приватне партнерство та розвиток

сільських територій в Україні. Актуальні проблеми інноваційної економіки. 2017. №2. URL: http://apie.org.ua/wp-content/uploads/2017/04/apie_2017_r02_a09.pdf (дата звернення 16.10.2019).

3. Воробйова М.О. Державно-приватне партнерство в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2016. Випуск 20. Частина 1. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_20/1/11.pdf (дата звернення 20.03.2020).

Юшин Сергій Олександрович
головний науковий співробітник, доктор економічних наук, професор,
ННЦ «Інститут аграрної економіки» НААНУ, м. Київ

ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ФАКТОР ЄДНОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Будь-яке управління здійснюється на принципах процесного (історичного) підходу. Формула Геракліта «усе тече, усе змінюється» стосується й держав. За твердженням Платона, «тисячі держав виникали ... одне за іншим і відповідно не менша кількість їх гинуло; вони всюди проходили через найрізноманітніші форми державного устрою, стаючи великими з менших, меншими з великих або гіршими з кращих і кращими з гірших» [1, с. 126]. Певним взірцем організації держави для багатьох істориків, безумовно, є організація стародавнього Риму. Так, Т. Моммзен стверджував: «під мудрим керівництвом сенату утвердилася національна єдність, а романізація робила швидкі успіхи і серед менш близьких римлянам племен; Рим, що зв'язав майстерно сплетеними і міцними нитками все італійські громади в одну величну політичну будівлю, став в повному сенсі великою державою» [2, с. 81]. Проте свідоцтва, наприклад, Тацита та Светонія доводять, що у дійсності «швидкі успіхи» у Римі досягалися шляхом подолання численних внутрішніх колізій та конфліктів і потребували чималих періодів часу: «сторіччя політичних експериментів, в ході яких поступово визначалося політичне оформлення імператорської влади в Римі, Августу після довгих обережних спроб вдалося виробити систему відносної рівноваги інтересів принцепсу і сенату і підтримувати її протягом свого довгого життя. Але рішення Августа не було єдино можливим. До Августа – Цезар і Антоній, після Августа – Тиберій і Калігула, Клавдій і Нерон, кожен по-своєму варіювали це рішення або пропонували інші; і, як при будь-яких політичних експериментах, при цьому було пролито дуже багато крові. Тільки сто років по тому, до часу Веспасіана, стало остаточно ясно, що система Августа все ж таки виявилася найбільш прийнятним варіантом і найбажанішим зразком» [3, с. 353]. Отже, правий був Аристотель, коли попереджав, що «слід вимагати відносної, а не абсолютної єдності як сім'ї, так і держави; коли ця єдність зайде надто далеко,

то і сама держава буде знищена; якщо навіть цього і не станеться, все ж таки держава на шляху до свого знищення стане державою гіршою» [4, с. 412]. Тому Фактор Єдності має корелюватися із Фактором Відносності, який, на думку Ф.Х. Найта, «тим більш важливий, що зазвичай він легко випадає з поля зору» коли «у нас відсутня концепція абсолютного стандарту корисності» [5, с. 69].

Ст. 2 Конституції України: „Україна є унітарною державою” Унітарний – «єдиний, який становить єдине ціле» (лат. unitas «єдність, єдине ціле» [6]. Ст. 6 Конституції України державну владу розподіляє „на законодавчу, виконавчу та судову”, особливості формування яких визначають розділи IV, V, VI, VII, VIII. На місцевих рівнях згідно із Законом України № 586 державне управління здійснюють відповідні місцеві державні адміністрації (МДА). І тут виникає певна колізія, бо у чисто „унітарній державі” за визначенням не може бути на всіх суб-національних територіальних рівнях будь-яких керівних центрів окрім тих, які призначає вищий орган державної влади. Але ж ст. 7 Конституції України наголошує на тому, що „В Україні визнається і гарантується місцеве самоврядування”, зміст якого розкривається у її розділі XI. Отже, Україна по суті має розглядатися як ВІДНОСНО УНІТАРНА держава, що за певними рисами характеризується поєднанням безпосереднього державного управління на місцях із місцевим самоврядуванням. При цьому специфікою українського варіанту цієї „відносності” є те, що згадане „поєднання” державного управління та місцевого самоврядування ніяким чином не стосується найвищого (центр) та найнижчого (село) рівнів. Усе це перешкоджає всебічній єдності державного управління та місцевого самоврядування, а також стримує пошук таких форм відносності унітарної держави, які стануть найбільш доцільними для України.

Прийнятий у 2006 р. в Україні Універсал національної єдності передбачав узгоджене реформування державного управління та місцевого самоврядування, а також ефективне економічне співробітництво із зацікавленими партнерами. У 2010 р. був прийнятий Закон України «Про державно-приватне партнерство» (№ 2404), який визначив коло *державних партнерів* (державні органи та органи місцевого самоврядування) та коло *приватних партнерів* (юридичні особи та фізичні особи-підприємці). Але тут доречно зазначити, що хоча Господарський кодекс України у п. 1 ст. 2 до учасників відносин у сфері господарювання відніс разом з суб'єктами господарювання і споживачами органи державної влади та органи місцевого самоврядування, але не врахував того, що згідно з його п. 1 ст. 8 «держава, органи державної влади та органи місцевого самоврядування не є суб'єктами господарювання». Такий стан речей, безумовно, гальмує не тільки взаємодію державних та приватних партнерів, а й учасників кожної групи цих партнерів окремо (державних органів та органів місцевого самоврядування).

Наведені матеріали дають підстави зробити наступні висновки:

- 1) У процесах формування дієвих передумов сталого розвитку України Фактор Єдності цілей та засобів має корелюватися із Фактором Відносності;
- 2) Єдність державного управління та місцевого самоврядування повинна віддзеркалювати узгодженість дій усіх адміністративно-територіальних рівнів;

3) Запровадження інституту публічно-приватного партнерства повинно супроводжуватися відповідними змінами у споріднених блоках законодавства.

Література:

1. Платон. Законы / Платон Собрание сочинений в 4 т. Т. 4/Пер. с древнегреч. – М.: Мысль, 1994. – С. 71-437.
2. Моммзен Т. История Рима. / Т. Моммзен ; Под научной редакцией С. И. Ковалева и Н. А. Машкина. – СПб.; «НАУКА», «ЮВЕНТА», 1997. – 360 с.
3. Светоний Г.Т. Жизнь двенадцати цезарей / Гай Светоний Транквилл; [пер. с лат]. – М.: Эксмо, 2006. – 1024 с.
4. Аристотель. Политика. / Аристотель. Соч. в 4-х т. Т.4. Пер. с древнегреч. – М.: Мысль, 1983. – С. 375-644.
5. Найт Ф.Х. Риск, неопределенность и прибыль / Ф.-Х. Найт ; пер. с англ. – М.: Дело, 2003. – 360 с.
6. Етимологічний словник української мови: В 7 т. / Редкол.: О.С. Мельничук (гол. ред.) та ін. – К.: Наук. думка, 1982–2006. – Т. 6

Простапчук Анастасія Юріївна, бакалаврант
Дорош Ірина МIRONІВНА
старший викладач кафедри адміністративного та фінансового менеджменту,
Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів

СИСТЕМА МОТИВАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ

Мотивування є важливою складовою будь-яких змін у діяльності професіоналів, їх поведінки, підходів до роботи, методів впровадження інновацій, системи формування управлінських рішень та їх реалізації. Мотивування кадрів формує задоволеність працею, бажання займатись саморозвитком, проходити стажування, застосовувати інноваційні методи діяльності, змінювати застарілі методи роботи, формувати реальні цілі та їх досягати, зростати як професіонал у своїй діяльності [1].

У приватних організаціях давно зрозуміли важливість та доцільність використання мотиваційних стимулів для розвитку кадрів підприємств. Там застосовують не лише матеріальні заохочення (премії, підвищення заробітних плат), а й формують системи нематеріальних – обслуговування у гарних медичних закладах, відвідування спортивних залів, відрядження за кордон [2]. Що ж стосується державних установ, то тут питання мотивування працівників є особливо актуальним у процесі реформування галузі, оскільки дуже часто саме мотивація є визначальним чинником прийняття рішення щодо подальшої роботи у цій сфері.

Сьогодні у системі публічного управління найважливішим законодавчим актом щодо підвищення мотивації державних службовців є Закон України «Про державну службу». Згідно з чинним законом, основними мотиваційними

факторами кадрів системи державного управління є матеріальне заохочення та соціально-побутове забезпечення [3]. Також за бездоганну та ефективну державну службу та особливі заслуги до державних службовців застосовують наступні види заохочень:

- оголошення подяки;
- нагородження грамотою, почесною грамотою, іншими відомчими відзнаками державного органу;
- дострокове присвоєння рангу;
- представлення до відзначення державними нагородами [3].

Проте зазначені мотиваційні стимули не забезпечують збереження та розвиток людських ресурсів у системі публічного управління. Адже заробітна плата набагато менша, ніж у працівників із відповідною кваліфікацією, які працюють у приватному секторі економіки. Тому з точки зору науки управління, важливо зрозуміти, які фактори найбільше впливають на досягнення високого рівня мотивації та залучення працівників.

Так, згідно ієрархії потреб Маслоу, психологічне самопочуття людини залежить від задоволення її потреб у порядку пріоритетності. Відповідно до цієї теорії без задоволення первинних потреб, таких як їжа, житло, безпека, потреби вторинного характеру не є пріоритетними [4]. При формуванні мотиваційної політики важливо розглядати в комплексі матеріальну і нематеріальну мотивацію. Необхідно звертати увагу на задоволення базових потреб працівників (фізіологічні потреби та потреби у безпеці), які, як правило, задовольняються заходами матеріальної мотивації. По мірі задоволення базових потреб виникають потреби більш високого рівня (визнання і самоствердження, самореалізація), на задоволення яких більшою мірою спрямовуються заходи нематеріальної мотивації.

Що ж до галузі публічного управління, то на сьогоднішній день ми маємо можливість спостерігати за великою кількістю змін та нововведень у системі оцінювання державних службовців, підвищення вимог до їх знань та навичок. Проте ці вимоги не підкріплені відповідними мотивами. Варто також відмітити, що галузь державного управління характеризується великим розривом в системі мотивації між вищим управлінським корпусом в державі та працівниками даної сфери нижчої категорії. Таким чином це суперечить пріоритетності задоволення потреб відповідно до теорії Маслоу, оскільки необхідність відповідати підвищеним вимогам відноситься до потреб вторинного характеру. Проте матеріальна мотивація, яка дає можливість забезпечити первинні потреби, зокрема держслужбовців категорії В, є близькою до мінімальної в країні [4]. Закон України «Про державну службу» хоча і формує законодавчу базу сучасної державної служби, але з погляду мотиваційного забезпечення цього недостатньо. Проблемним питанням у законодавчій сфері залишається недосконала система мотивації державних службовців а також її невідповідність рівню покладеної на них

відповідальності. Тому законодавство України «Про державну службу» потребує подальшого вдосконалення.

Отже, система мотивації персоналу у сфері державної служби повинна бути зорієнтована на розвиток творчого потенціалу й здібностей державних службовців, ініціативність, узгодженість їх особистих інтересів з інтересами установи. Саме мотивація праці повинна сприяти формуванню нової управлінської еліти в державі.

Література:

1. Нижник В. М., Харун О. А. Механізм мотивації високопродуктивної праці персоналу підприємств : монографія. Хмельницький: ХНУ, 2014. 210 с.
2. Нікіфоренко В.Г. Управління персоналом: навч. посіб. 2-ге вид. Одеса: Атлант, 2013. 275 с.
3. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/889-19/page2> (дата звернення:19.03.2020).
4. Оксана Граніт. За що прожити на державній службі у 2019 році. URL: <https://blog.liga.net/user/ogranit/article/31539> (дата звернення:19.03.2020).

Ключевський Володимир Іванович
керівник апарату Херсонської обласної державної адміністрації,
кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування
Херсонського національного технічного університету (за сумісництвом),

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Місцеве самоврядування на теренах нашої держави виникло в Середні віки у вигляді перших спроб міського самоврядування, що надавалось Магдебурзьким правом, частково зберігалось у часи козацької республіки (XV-XVII ст.), але остаточно занепало в часи після безславного об'єднання України з Росією (1654 р.). Незначна його реанімація (1917-1919 рр.) закінчилася фактичним відродженням національного поняття місцевого самоврядування лише в березні 1990 року після обрання депутатів Верховної Ради Української РСР та місцевих Рад народних депутатів [1].

Реальне місцеве самоврядування об'єктивно можливе лише в умовах суверенітету держави, оскільки вона постає його гарантом, а іноді й творцем його системи.

Початок відродження місцевого самоврядування в сучасних умовах поклали «Декларація про державний суверенітет України» [2] та ухвалений на її основі та відповідно до неї Закон УРСР від 7 грудня 1990 р. (наразі – втратив чинність) «Про місцеві Ради народних депутатів Української РСР і місцеве самоврядування» [3]. Цей Закон, уперше в умовах радянської влади,

проголошував принципи місцевого самоврядування і відмову від принципу «демократичного централізму» у відносинах між радами різних рівнів.

Первинними суб'єктами місцевого самоврядування визначалися територіальні колективи громадян, які проживають в селах, селищах, містах, а його територіальною основою – відповідні населені пункти. Представницькі органи місцевого самоврядування цих адміністративно-територіальних одиниць – ради – очолювали їх голови, які одночасно були і головами виконавчих комітетів [4].

Цю систему місцевого самоврядування було значною мірою закріплено новою Конституцією України, а згодом – і Законом України від 21 травня 1997 р. «Про місцеве самоврядування в Україні» [5], яким було введено інститут сільського, селищного, міського голови, а також розподілено посади голови районної і обласної рад та глави районної і обласної державних адміністрацій.

Безперечно, з прийняттям Конституції та Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» зроблено важливі кроки на шляху становлення та конституційно-правового закріплення основ місцевого самоврядування у нашій державі. Водночас, слід зазначити, що базові принципи місцевого самоврядування, сформульовані в Європейській Хартії місцевого самоврядування [6], яку було схвалено Комітетом міністрів країн Ради Європи 1985 року і ратифіковано парламентом України 15 липня 1997 року, у місцевому самоврядуванні України було реалізовано не повною мірою.

Цими широкими принципами є: правова, організаційна та фінансова автономії органів місцевого самоврядування.

Суть правової автономії органу місцевого самоврядування полягає в тому, що він має власні повноваження, визначені писаним законом і, де це можливо – Конституцією, а також має право на судовий захист щодо забезпечення своїх повноважень та дотримання конституційних принципів самоврядності [6].

Суть організаційної автономії полягає в тому, що орган місцевого самоврядування повинен мати можливість сам визначати свою власну внутрішню структуру, яка б відповідала місцевим потребам і забезпечувала ефективне управління [6].

Суть фінансової автономії місцевого самоврядування полягає у праві органів місцевого самоврядування володіти та розпоряджатися власними коштами, достатніми для здійснення їх функцій та повноважень [6].

Європейська Хартія місцевого самоврядування зобов'язує всі країни, які її ратифікували, застосовувати у своєму законодавстві основні принципи, що гарантують самостійність місцевої влади.

Країни-члени Ради Європи, серед них і Україна, вже зробили істотні кроки в напрямку досягнення цілей цього документа, що є гарантом і дієвим інструментом демократизації всіх країн європейського співтовариства [6].

Слід зазначити, що незважаючи на те що система місцевого самоврядування в Україні вже набула певних сталих форм, це не означає

недоцільності її дальшого розвитку.

Література:

1. Актуальні проблеми становлення та розвитку місцевого самоврядування в Україні К.: Атіка, 2007. 126 с.
2. Мельникова І. М. Декларація про державний суверенітет України 1990. Енциклопедія історії України: Т. 2: Г-Д. НАН України. Інститут історії України. К.: В-во «Наукова думка», 2004. 688 URL: http://www.history.org.ua/?termin=Deklaraciya_pro_derzh_suverenitet
3. Про місцеві Ради народних депутатів Української РСР і місцеве самоврядування: Закон УРСР від 7 грудня 1990 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/533-12> (втрата чинності)
4. Смирнова Т. С. Правове регулювання місцевого самоврядування в Україні. К.: Вид. дім «КМ Академія», 2001. 262 с.
5. Про місцеве самоврядування: Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80/print>
6. Європейська хартія місцевого самоврядування: м. Страсбург, 15 жовтня 1985 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036
7. Батанов О. В. Конституційно-правовий статус територіальних громад в Україні: Монографія. К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. 512 с

Дорош Ірина Миронівна
старший викладач кафедри адміністративного та
фінансового менеджменту,
Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів

ЛІДЕРСТВО ТА ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК РЕСУРСИ СТРЕСОСТІЙКОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

У динамічному політичному та соціально – економічному середовищі суттєво зростає роль засобів, які дають змогу нейтралізувати чи зменшити негативне навантаження на працівника, як носія інтелектуального чи іншого важливого ресурсу. Покращення умов праці, соціальне забезпечення, можливості розвитку – це ті стимули, які сприяють продуктивності праці та стабільності у роботі.

Впродовж тривалого періоду в Україні формувалась певна суспільна думка щодо розмежування бізнес - структур та державних організацій в питаннях основних умов праці. Державні службовці вважалися соціально захищеними, добре вмотивованими верствами населення, які відокремлені від суспільства та наділені особливими правами. Проте сьогодні українське суспільство стоїть на шляху реформування державного управління, яке має на меті сформувати нову систему публічного управління, як суспільного управління, що реалізується народом через органи влади та місцевого

самоврядування, з метою досягнення основних державних цілей. Таким чином зміни в державному управлінні ставлять державних службовців в ті ж умови, в яких функціонують працівники приватних організацій.

Згідно з Законом України «Про державну службу» від 10.12.2015 року державна служба – це публічна, професійна, політично неупереджена діяльність із практичного виконання низки визначених завдань та функцій держави. Станом на 01.01. 2018 р. на державній службі працювало 207028 осіб, що на 12 % менше, ніж у попередньому 2017 році (234756 державних службовців), у тому числі 587 осіб категорії А, 63656 осіб категорії Б, 177785 осіб категорії В [1].

Високий рівень професіоналізму державної служби є обов'язковим для даного виду діяльності. Вимоги до державних службовців різних категорій та рангів прописані у законодавстві. Проте державні службовці в межах однієї категорії також потребують розмежування за вимогами. Так, у дисертаційному дослідженні С.В. Арефнії державні службовці розділені на два типи: управлінці та виконавці. Державного службовця – управлінця відповідно до класифікації Є.Клімова варто віднести до типу професій «людина – людина», а виконавця – «людина – знакова система». [2]. Проте діяльність держслужбовців – виконавців нерідко також пов'язана із обслуговуванням великої кількості людей. Такий стан речей робить особливо актуальними дослідження особистісних ресурсів державних службовців, які дають змогу долати стресогенність змін у галузі публічного управління. Серед таких ресурсів варто виділити емоційний інтелект та лідерство, які тісно пов'язані між собою.

Візьмемо до уваги концепцію емоційного лідерства Д. Гоулмана, яка полягає у розвитку емоційного інтелекту лідера, з метою якісного виконання управлінських функцій. Адже лідер із розвинутим емоційним інтелектом наділений здатністю вірно оцінювати власні емоції та емоції підлеглих, спрямовувати їх у потрібне русло, заспокоювати та стимулювати до раціонального вирішення стресових ситуацій. Безперечно такі якості в умовах реформування галузі публічного управління є необхідними, проте не завжди керівник в державній організації є емоційним лідером [3].

Поряд із поняттям «емоційного лідерства» у публічному управлінні виділяють категорію «емоційної компетентності», як здатності застосовувати на практиці наявний емоційний інтелект [4]. Власне емоційна компетентність буде дуже корисною для державного службовця будь - якого рангу та категорії, оскільки дасть можливість якісно виконувати свою роботу та формувати клієнтоорієнтовану модель функціонування державної організації.

Необхідність розвитку емоційного інтелекту державних службовців зумовлена також його адаптивною та стресозахисною функцією, що є дуже важливим в умовах реформування галузі. Про це свідчать дослідження, які проводились серед рятувальників підрозділів ДСНС України. В ході досліджень було встановлено прямий зв'язок між рівнем емоційного інтелекту та рівнем оволодіння стресовими умовами професійної діяльності [5].

Безперечно рівень стресогенності професійної діяльності рятувальників є суттєво вищий, проте і їх стресостійкість має бути відповідною. Таким чином проектуючи ці дослідження на сферу публічного управління можна зробити висновки про важливість розвитку емоційної компетентності державних службовців, а також емоційного лідерства керівників державних установ, як методу підвищення їх стресостійкості та ефективності.

Проте розуміння даної необхідності на сьогоднішній день має велику кількість обмежень у реалізації, які, в першу чергу, зумовлені недосконалістю систем мотивування, підбору кадрів у державних організаціях, їх професійного розвитку та оцінювання якості роботи, тощо.

Література:

1. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 20.03.2020).
2. Арефнія С.В. Психологічні засоби профілактики та корекції професійного вигорання державних службовців законодавчого органу влади: Дис. На здобуття ст. к.п.н.: 19.00.10/ Київ, 2018. 249 с.
3. Євтушенко О. Н. Лідерство і керівництво: сутність понять, їх місце й роль в системі публічного управління України. *Наукові праці. Серія «Державне управління»*. 2017. Т. 305. Вип. 293. С. 96-102.
4. Воронько Л.О. Розвиток емоційної компетентності керівника державної інституції як критерій досягнення успіху в управлінні персоналом. *Розвиток професійних компетентностей державних службовців: комунікативний аспект* : матеріали щоріч. наук.-практ. конф. за міжнар. участю. Київ, 3–4 листоп. 2016 р. С. 106-107.
5. Боснюк В.Ф. Взаємозв'язок емоційного інтелекту із захисно-копінговою поведінкою рятувальника в стресових умовах діяльності. *Проблеми екстремальної та кризової психології*. 2013. Вип. 14. Частина II. С.52-59.

Грицаєнко Микола Ігорович
старший викладач, кандидат економічних наук
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного, м. Мелітополь

МІСЦЕ СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ В РОЗВИТКУ САМОРЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Існуюча система організаційно-економічних відносин характеризується розбалансованістю інтересів суб'єктів підприємницької діяльності, відсутністю необхідних інститутів, що забезпечують розвиток його саморегулювання – самостійного (без втручання держави) впорядкування відносин між суб'єктами господарської (підприємницької) або професійної діяльності з метою захисту власних та суспільних інтересів [1, с. 71; 2, с. 237]. Саморегулювання, як

протилежність державного регулювання, повинно забезпечувати разом з ним стабільність і баланс у різних сферах економічної діяльності.

Головна мета розвитку економіки країни – це безпосередньо покращення добробуту людей, та опосередковано – закладання основ для зміцнення регіонального та національного розвитку в цілому [3]. При цьому громадська довіра, посилення солідарності та відчуття приналежності є тим соціальним капіталом, який може підвищити ефективність участі населення в програмах розвитку економіки [3].

Під соціальним капіталом ми розуміємо сукупність здатних приносити доход зв'язків та соціально-економічних відносин, які виникають у певній соціальній мережі на основі існуючих норм та довіри [4, с. 192]. Вважаємо, що головною складовою соціального капіталу є довіра, яка «... впливає на формування менталітету людей, забезпечує певний рівень їхнього спілкування та об'єднання в соціальні групи [5, с. 20].

Для визначення місця соціального капіталу в розвитку саморегулювання підприємницької діяльності проведемо порівняльний аналіз цих понять (рис. 1).

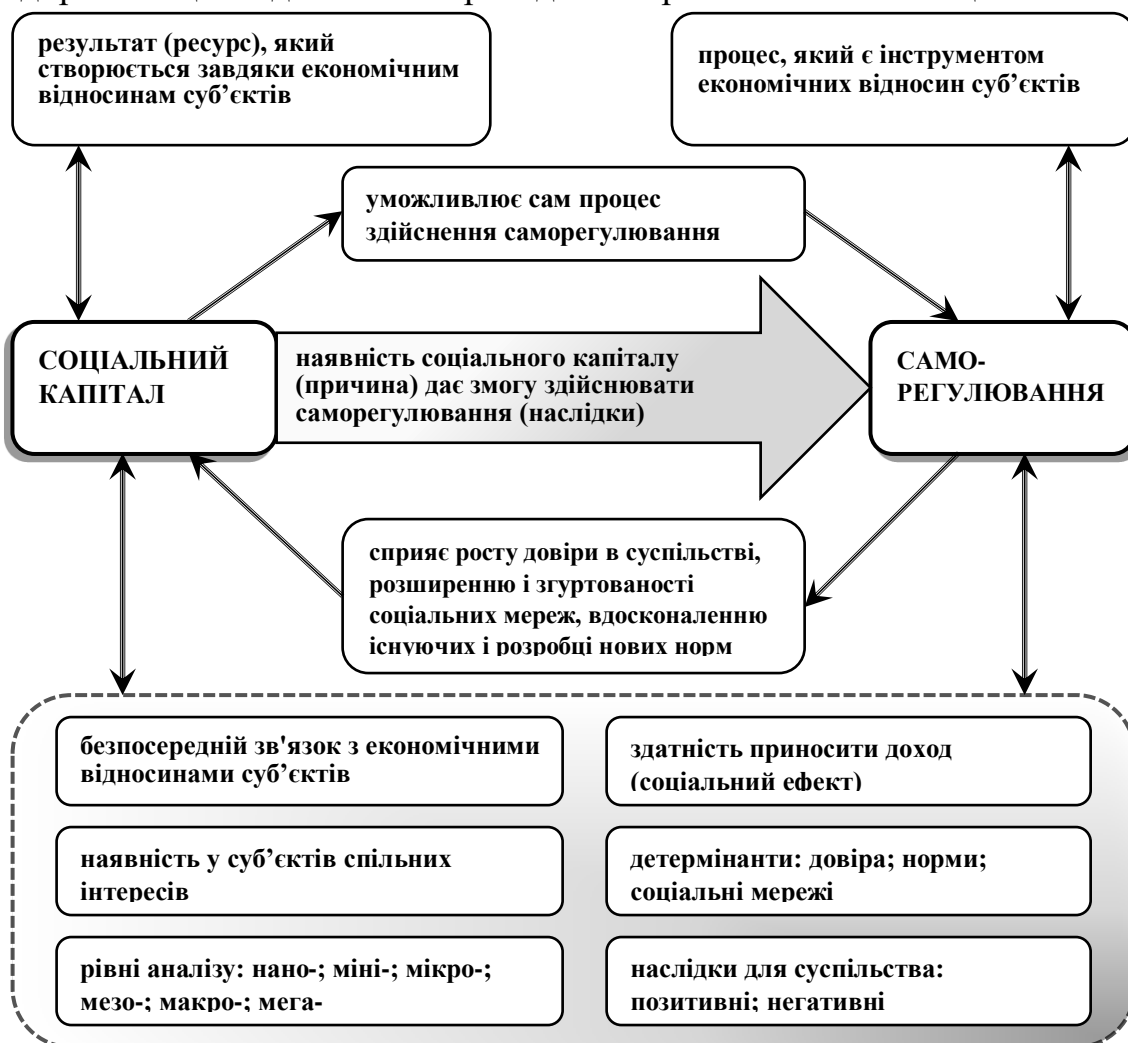

Рис. 1. – Порівняння змісту понять «саморегулювання» та «соціальний капітал»
Джерело: складено автором на основі [1]

Схожість двох понять полягає у безпосередньому зв'язку з економічними відносинами суб'єктів; здатності приносити додатковий ефект (дохід, соціальний ефект); наявності у суб'єктів спільних інтересів; детермінантах – довірі, нормах та соціальних мережах; рівнях аналізу – індивідуальному (нано-), локальному (міні-), корпоративному (мікро-), регіональному, галузевому (мезо-), державному (макро-), глобальному (мега-); позитивних і негативних наслідках для суспільства. Саморегулювання і соціальний капітал *відрізняються* тим, що перше поняття виступає інструментом економічних відносин, друге – ресурсом, який створюється завдяки відносинам. З точки зору *причино-наслідкових зв'язків* соціальний капітал як причина тягне за собою наслідки – здійснення процесів саморегулювання. *Взаємодія* цих понять полягає в тому, що соціальний капітал уможливорює сам процес здійснення саморегулювання, а ефективно саморегулювання сприяє росту довіри в суспільстві, розширенню і згуртованості соціальних мереж, вдосконаленню існуючих і розробці нових норм – тобто, формуванню та використанню соціального капіталу.

Таким чином, для розвитку саморегулювання необхідно формування та ефективного використання соціального капіталу. Для цього потрібні реформи відповідних інститутів, які забезпечують верховенство права, регулюють відносини державно-приватного партнерства, сприяють докорінним змінам в системах освіти та публічної інформації.

Література:

1. Грицаєнко М.І. Соціальний капітал у механізмі саморегулювання підприємницької діяльності в сільському господарстві. *Економіка АПК*. 2019. № 8. С. 70-78.
2. Грицаєнко М.І. Саморегулювання підприємницької діяльності. *Управління ресурсним забезпеченням господарської діяльності підприємств реального сектору економіки*: матеріали IV Всеукр. наук.-практ. інтернет-конфер., м. Полтава, 01 лист. 2019 р. Полтава: РВВ ПДАА, 2019. С. 237-238.
3. Шпикуляк О.Г., Грицаєнко М.І. Аграрне підприємництво: теоретичні формації і економічні практики у творенні соціального капіталу. *Розвиток сільськогосподарської кооперації та інтеграційні процеси в аграрному секторі економіки* : монографія. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2019. С. 196-206.
4. Шпикуляк О.Г., Грицаєнко М.І. Інтелектуальна модель соціального капіталу: концепти інституціоналізації. *Розвиток сільськогосподарської кооперації та інтеграційні процеси в аграрному секторі економіки* : монографія. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2019. С. 186-196.
5. Грицаєнко М.І. Довіра як детермінанта економічного розвитку європейських країн. *Аграрна політика Європейського Союзу: виклики та перспективи* : монографія. Київ: «Центр учбової літератури», 2019. С. 20-29.

Юдакова Катерина Русланівна
студентка

Воронкова В. Г.

кандидат філософських наук, професор
Інженерний Інститут Запорізького Національного Університету,
м. Запоріжжя

МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Розвиток інформаційного суспільства неодмінно веде до модернізації системи державного управління. В нових умовах система державного управління повинна бути повністю пристосована до потреб і вимог інформаційного суспільства, за якого інформація та знання, вільний доступ та забезпечення можливостей обміну ними є основними рушійними силами соціальних та економічних перетворень.

Інформаційне суспільство – це суспільство, в якому діяльність людей здійснюється на основі використання послуг, що надаються за допомогою інформаційних технологій та технологій зв'язку.

Основними ознаками, які характеризують інформаційне суспільство є:

- визначення інформації і знань одними з основних факторів суспільного виробництва, формування ринку інформації і знань та системи їх захисту;
- єдиний інформаційно-комунікаційний простір держави, інтегрований у світовий інформаційний простір;
- пріоритетність розвитку і поширення інформаційних та телекомунікаційних технологій у різних сферах господарювання і життя;
- зростання рівня освіти, науково-технічного і культурного розвитку за рахунок розширення можливостей доступу і використання інформації на міжнародному, національному і регіональному рівнях;
- створення системи забезпечення прав громадян, установ, бізнесу і соціальних інститутів на вільний доступ і використання інформації.

Державне управління в інформаційному суспільстві повинно створювати та надавати якісні послуги, які забезпечують ефективну діяльність державних організацій через використання інтелектуального капіталу, сучасної системи менеджменту та інформаційних технологій. Адже перехід до інформаційного суспільства просто неможливий без використання концепцій державного управління на всіх ланках управління.

Якщо спиратися на Закон України «Про Національну програму інформатизації» [1], інформаційна технологія – це цілком цілеспрямована, організована сукупність інформаційних процесів з використанням засобів обчислювальної технології. Модернізація системи державного управління в умовах інформаційного суспільства - це постійний пошук найкращих способів використання всіх ресурсів, в тому числі і інтелектуальних, для досягнення пріоритетних цілей держави, які забезпечать високу швидкість обробки даних,

швидкий пошук інформації, розосередження даних, доступ до джерел інформації незалежно від місця їх розташування.

Функції інформаційних технологій у державному управлінні:

- 1) розширення та спрощення доступу до інформації та знань;
- 2) прискорення, і, відповідно, спрощення та здешевлення будь-яких економічних, юридичних та інших операцій;
- 3) сприяння інноваційним процесам, розвитку інтелектуальної економіки в державі;
- 4) сприяння співробітництву і комунікації між елементами інфраструктури, суспільними секторами, розвитку громадянського суспільства.

Застосування інформаційних технологій є основою стійкого розвитку в сферах державного управління, господарської діяльності, освіти та професійної підготовки, охорони здоров'я, зайнятості, навколишнього середовища, сільського господарства та науки, тобто на всіх рівнях державних установ.

У більшості розвинених країн, інформаційні технології є основним засобом модернізації державної діяльності для підвищення її ефективності, доступність інформації щодо діяльності органів державної і муніципальної влади. Для України є всі передумови, які можуть сформувати інформаційну інфраструктуру та широке застосування інформаційно-комунікаційних технологій в усіх сферах.

Якщо ж впроваджувати інформаційні послуги в систему державного управління, воно не обмежиться рівнем доступу до Інтернету. Необхідно, поруч з технічним забезпеченням процесу, переконатися у готовності населення до використання інформаційних технологій, зацікавленості їх у такому способі взаємодії з органами влади на всіх рівнях державного управління. Значної уваги потребує процес переосмислення громадянами і владою своїх дій і поведінки. При переході на нові технології взаємодії, обидві сторони повинні бути готові до змін форм своєї діяльності. Це не тільки підвищення комп'ютерної грамотності як населення, так і державних службовців, а і формування готовності усіх учасників процесу до застосування нових форм взаємодії. Іншим важливим напрямом є подолання цифрового розшарування в українському суспільстві.

Однією із визначальних умов ефективної модернізації державного управління в умовах інформаційного суспільства є електронне урядування. Зміст електронного урядування (урядування з широким використанням різноманітних інформаційних технологій) – підвищення ефективності роботи органів влади з громадянами, підприємствами й іншими установами та скорочення спільних витрат часу та коштів. Головною складовою електронного урядування є єдина інфраструктура міжвідомчої автоматизованої інформаційної взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування з громадянами та суб'єктами господарювання. Електронний уряд не є доповненням або аналогом традиційного уряду, а формує новий спосіб взаємодії на основі активного застосування інформаційно-

комунікаційних технологій з метою підвищення ефективності надання державних послуг в сучасному суспільстві.

Отже, модернізація систем державного управління в умовах інформаційного суспільства характеризується низкою проблем, пов'язаних з низьким рівнем фінансування проєктів електронного урядування з боку держави; низьким рівнем знань громадянами старшого віку; звичка до паперових носіїв; незацікавленість суб'єктів державного управління у прозорості своєї діяльності, корупційні інтереси, які потребують якнайшвидшого подолання.

Література:

1. Закон України «Про Національну програму інформатизації» від 01.08.2016р. № 74/98-ВР. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80>.

Harifullina Nataliia,
master of specialty "Public management and
administration" of the department of economic theory,
intellectual property and public administration
Zhytomyr National Agroecological University, Zhytomyr

EFFECTIVE REGULATORS FOR THE PUBLIC CONTROL OF PUBLIC AUTHORITIES

In the current conditions of socio-political and economic development of Ukraine, the problem of finding effective regulations for the implementation of public control over public authorities remains unresolved. In the face of authoritarian forms of public administration, the system of public control is multifaceted, but unbalanced. This is due to the fact that the public receives metered information, and therefore the public does not have the proper capacity to implement the principles of public control.

Analyzing the specifics of the functioning of public authority and the exercise of public control, its basic principles include those that are clearly spelled out in most of the constitutions of European states. These principles have traditionally been: the principle of legality; justice; humanism; equality [2]. These principles can be the basis for the implementation of the system of public control over the activities of public authorities.

In this respect, the question arises about the legitimation of the principles that should underpin the implementation of the system of public control over the activities of public authorities. By systematically analyzing the basic principles of public policy presented in the various research approaches, we were able to rank them. The following principles have been attributed to scientists [3]: uniqueness in understanding legal rules; the principle of maintaining public confidence in the law and the state's actions to realize the public interest; the rule of law; the principle of

equality of citizens before the law; the principle of fairness and the correlation of legal responsibility; establishing a balance of interests between public authorities, local self-government bodies and groups of the public.

The types of public control also include public control over the activities of public authorities, which presupposes the observance of public rights when receiving appropriate public administration services. The implementation of public control in the current conditions of development of global democracy implies active forms of interaction between the public, military and political sectors. Although, in general, the effectiveness of the decision cannot depend on this triad, because various factors can work here, namely how dynamic this process of interaction is rather than hypothetical, and how proportionately the interests of these structures are represented in the system of public control. Understanding the nature and specifics of the implementation of public control over the activities of the government necessitates consideration of the national specificity of the implementation of public control.

One type of public control is administrative control of the public. This type of control implies the consent of the public to the appointment of heads of governmental structures of the respective levels of government. The implementation of the principles of public control implies the development of civil society structures, which will make it possible to clearly implement the institutional and procedural procedure for overseeing political parties and public administration bodies.

In the context of understanding the essence of the implementation of administrative control by the public, particular attention should be paid to the peculiarity of the understanding of administrative control, which is carried out within the administrative system itself. Managers of the administrative apparatus are obliged to carry out systematic supervision over the actions of subordinates, regarding the legality of the actions, their necessity, expediency and effectiveness. This type of public control includes the right to give orders, orders, orders, the right to change and reverse decisions made by subordinates [1].

In the functioning of public authorities, there is a separate system of special oversight of senior management under the lower authority of a public authority, and it is extremely important that this form of oversight is completely public. Publicity in the exercise of this type of control is extremely constructive, since it implies a double control by the public on the activity of the authorities and the activity of the controlling structures in the system of government. For this reason, within their competence, the controlling structures are obliged to: send to the local self-government bodies recommendations and methodological materials on optimization of interaction between the authorities and the public; develop appropriate measures to optimize public influence on the activities of public authorities.

Naturally, the initiative of administrative control of the public should be twofold, on the one hand, it should come from the public, and on the other – the authorities should create all the necessary conditions to activate the public to participate in the supervision of the authorities.

References:

1. Golub V. (2010), "Political-administrative aspects of the formation of civil society in transitive societies", *Visnyk NADU pry Prezydentovi Ukrayiny*, vol. 1, pp. 183-192.
2. Ibrahimova I. (2009), "Compact, or the social contract between the government and the community", *Hromadyans'ke suspil'stvo*, vol. 1, pp. 17-24.
3. Semin S. (2015), "Processes of globalization in the context of administrative reform in Ukraine", *Visnyk NADU pry Prezydentovi Ukrayiny*, vol. 2, pp. 61-67.

Паламар Крістіна Ігорівна
студентка спеціальності публічне управління та адміністрування, 4 курсу,
Керівник Липинська Олена Адриївна
д.е.н.,с.н.с., професор кафедри
адміністративного менеджменту та проблем ринку ОНПУ
Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ СИСТЕМИ ОСВІТИ УКРАЇНИ: ЗМІСТ ТА ПРІОРИТЕТИ

З сучасної точки зору освіта розглядається як стратегічний пріоритет держави, а тому проблема її формування потребує особливої уваги. Державна політика в галузі освіти є невід'ємною складовою загальнодержавної політики. Все, що відбувається в громаді та суспільстві, сучасної структурі людської взаємовідносин, безпосередньо впливає на формування та здійснення освітньої політики, функціонування системи освіти в цілому.

На теперішній час, в будь-якій державі, однією з пріоритетних умов успішного функціонування державної політики є розвиток системи освіти. Термін «державна освітня політика» в науковій літературі використовується з 60-70 років ХХ століття. Освіта відіграє значну роль в формуванні та розвитку держави. Тому такий аспект питань широко розглядається спеціалістами.

- поняття і структура навчальних соціальних організацій, їх види;
- специфіка використання соціальних технологій в управлінні персоналом;
- міжгрупова взаємодія в умовах сучасних трансформаційних процесів;
- аналіз підходів до соціологічної парадигми соціальної технології;
- концептуальні підходи до управління взагалі та управління соціальними навчальними організаціями зокрема;
- шляхи вдосконалення управління освітою і т.д.

Проаналізувавши роботи дослідників зустрічаються різноманітні трактування терміну «державна освітня політика» І.Іванюк, наголошує, що освітня політика має певні характеристики, важливі для розуміння того, в який спосіб вона формується; потребує врахування контексту і передісторії ухвалення політичних рішень в освіті; в її основу покладають певні цінності. Тому важко уявити політичне рішення як позаціннісний феномен, створений з

чистого аркуша, без урахування обставин, у яких він набуде впровадження. Отже, для успішності реалізації освітньої політики слід зважати на загальний контекст її творення: історичний, соціальний, економічний, етнічний, релігійний та ін. [1]. «Освітня політика - це передусім політика, що забезпечує розвиток і функціонування системи освіти. Вона спрямована на забезпечення суспільства знаннями, необхідними для суспільного розвитку».[2]

З цього можемо зробити висновки що поняття «державна політика у сфері освіти» розглядається науковцями в різних аспектах. Освіта відіграє одну з головних ролей у розвитку державного управління. Таким чином, Державна освітня політика – це комплекс державних офіційно визначена заходів, спрямованих на забезпечення, функціонування та подальший розвиток системи освіти, що гарантованих конституцією.

Стан державної політики у сфері системи освіти України, передбачає визначення характеристики сучасного стану реалізації політики держави у сфері освіти та визначенням основних напрямків її удосконалення з урахуванням провідних тенденцій розвитку освіти. Будь-яка країна процвітає безпосередньо завдяки висококваліфікованим спеціалістам, для того щоб покращити рівень життя в Україні, стати на рівні з європейськими державами, необхідно підтримувати та розвивати людський потенціал. Історія засвічує, що освіта виступає не лише чинником суспільного прогресу, а й є найпотужнішим важелем розвитку суспільства в державі. На сьогоднішній день існує багато думок щодо ролі державної освітньої політики, але усі вітчизняні політики схиляються до думки що саме виважена державна освітня політика та реальне втілення принципу пріоритетного розвитку освітньої галузі спроможні вивести освітню систему України з кризи.

На сьогоднішній день система освіти в Україні потребує запровадження нових реформ, за останні роки пропонувалися різні проекти, які здебільшого були направлені на економію і раціональне використання коштів. Таким чином українська держава попадає у пастку, яка полягає в тому що пониження якості освіти призводить до зменшення фінансування, а зменшення фінансування у свою чергу введе до подальшого пониження якості освіти. Тому на мою думку, одним з першочергових завдань державної політики має стати стимулювання потоку коштів для покращення якості освіти.

Сформований на сьогодні державний курс освітньої політики вимагає вирішення низки пріоритетних питань:

По-перше, це кодифікація, яка у рамках формування освітньої політики, передбачає переробку та об'єднання нормативного матеріалу. Тобто при наявності нормативно-матеріальної бази, низки законів, що регулюють освітню сферу, необхідно ще мати взаємозв'язок якій дозволить працювати цієї законодавчої системі.

По-друге, відсутність чітко сформованих та розроблених механізмів щодо вдосконалення систем освіти України.[3]. Динамічний розвиток суспільства вимагає збільшення культурного, духовного, правового освітнього рівня, ми є

свідками переходу від індустріального до інформаційного суспільства, належне використання досягнень цивілізації підвищить добробут та рівень економіки країни в цілому. Зокрема, органи державної влади, найбільш посилено звертають свою увагу на зарубіжний досвід щодо пошуку оптимальної моделі державної освітньої політики.

Література:

1. Іванюк І. В. Освітня політика : навч. посіб. / І. В. Іванюк. –К. : Таксон, 2006. –226 с
2. Журавський В.С. Державна освітня політика: поняття, системність, політичні аспекти / В.С. Журавський // Правова держава: щорічний наук. пр. -2003. Вип. 14. -с. 20.
3. Юридична енциклопедія -у 6 т./ редкол Ю.С. Шемшученко.-К : Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М.П. Бажана, 2001.-Т.3-792 с.

Lebiedieva Nadiia Anatoliivna
Post-Graduate Student of the Department of Public Administration of the
Interregional Academy of Personnel Management, Kyiv

STATE ADMINISTRATION ACTUAL PROBLEMS OF UKRAINIAN CINEMATOGRAPHY

The problem of modern movie rental system, which has been mentioned in the publication [1], is that viewers are moving into the space of television and the Internet, which, in turn, does not allow to recover all the money spent on film production, as it is done previously due to a network of movie rental agencies. Most cinemas are rented out. This is a serious problem because the movie rental network is rapidly declining.

Intellectual property rights in filmmaking are not fully guaranteed. The market for cinema and TV production is filled with foreign products, mostly of poor quality. Due to the overflow of the Ukrainian market with foreign film production, native cinematography is losing considerable funds that could stimulate its development. The outflow of young people from the countryside is also a consequence of the lack of cultural and educational facilities for leisure on holidays and weekends. If state administration of the cinema network is restored, it will become a mechanism for preventing in the agricultural sector personnel outflow of the rural areas.

It is known that the material and technical base of amateur film studios, like the professional ones, is physically outdated and more and more behind the world technological level. Its status requires the definition at the state level of assistance to film-makers, which is possible only through the implementation of the state protectionist policy of cinematography development in Ukraine, which will be in line with international practice. An urgent step is to develop the programs and strategies for the increasing of native cinema in to a market environment, that is, a program that

provides for the formation of a modern national film industry, and one of the mechanisms of state administration is to promote the development of the producing system of film production. State support of cinematographic businesses regardless of ownership is very important for Ukraine.

The manage factor that should be influenced to accomplish the task of the existing cinematographic material base reforming is to equip it with the newest film production and screening technologies, along with prioritizing the technical direction. A second factor is to ensure that programs are implemented at regional level to improve movie services to the public, such as the organization of amateur movie screenings in cinemas. A third factor is to ensure effective protection of intellectual property rights in relation to filmmaking; bringing of production of Ukrainian amateur films (at the expense of various sources of financing). Effective financial mechanism that in the draft state budget 2018 was set had been about 200 million UAH for a new institution – the Ukrainian Cultural Fund, whose funds under the new law "On State Support for Cinematography in Ukraine" have become one of the sources of state support for cinematography. The Ministry of Culture, Youth and Sports of Ukraine is the manager of financial expenditures of the Ukrainian Cultural Fund [2].

The governing factor is the promotion of international cinematographic cooperation, first and foremost with European film structures, and the financial mechanism should be the effective one. State administration's strategy is to restore cinema as a self-sustaining, competitive cultural field, but amateur associations also need to be paid by attention of the authorities, as they are often more talented in filmmaking than professionals. The author of the thesis considers the introduction of incentive forms and methods of management, mechanisms of extra-budgetary financing with involvement in national cinematography of foreign investments, as well as funds of patrons.

The implementation of the state protectionist development policy for cinematography in Ukraine requires the introduction of an effective production system, together with the promotion of networks of service enterprises of non-state ownership. Local executive authorities are in dire need of improving the structure of their management functions in implementing state protectionist policies. Regional programs in order to improve their performance need to improve the cinematography service for the population. The improvement of the state administration training system for the cinematography industry is important to fulfill all the above tasks as well.

References / Література

1. Лебедева Н. А. Деятельность коммунального предприятия "Киноvideопрокат" как позитивный фактор интеграции в европейское культурное пространство [Текст] / Н. А. Лебедева // «Теория и практика современной науки» (г. Черновцы, 24-25 ноября 2017 г.). — Херсон : Издательский дом "Гельветика", 2017. – С. 127-129.

2. Уряд додав 500 млн. грн на виробництво "фільмів патріотичного спрямування" у проекті держбюджету – 2018 URL: <http://detector.media/production/article/132589/2017-12-05-uryad-dodav-500-mln-grn-na-virobnitstvo-filmiv-patriotichnogo-spryamuvannya-u-proekti-derzhbyudzhetu-2018/> (дата звернення: 05.03.2020).

Zhukova Iryna Vitaliivna
PhD in Public Administration, assistant professor, Executive Director of the
Presidium of the civic scientific organization,
“Ukrainian Assembly of doctors of science in public administration”,
Head of the Department of Vocational Education and School Management,
Interregional Academy of Personnel Management, Kyiv

STATE PUBLIC COMMUNICATION: THEORETICAL ASPECT

The fact that the development of Ukraine as a democratic, social, law rule country, which recognizes and operates the principle of human orientation, requires maximum transparency, accessibility and openness in the activity of public authorities and determines the actuality of the discussed question. The effectiveness of public administration in the implementation of state-public communication is determined, among other things, by the level of awareness of citizens, their conscious participation in public management in the whole.

In the scientific literature the term "communication" began to be used in the early twentieth century. Interest in the study of this phenomenon gradually increased in connection with the invention of technical means of communication: telegraph, telephone, radio, which allowed a person to transmit information over long distances. Economic, political, social changes in government, integration processes have always been accompanied by changes in the field of communication. The development of material production has complicated the structure of state institutions and determined the need to ensure the effective functioning of communication. Economic, political, social changes in state administration, integration processes have always been accompanied by changes in communication. The development of material production has complicated the structure of state institutions and determined the need to ensure the effective functioning of communication. In some cases, it is difficult even to conduct a line between them [5, p. 17].

Nowadays, there are more than a dozen approaches of interpreting this category which emerging in the science of government in the native and foreign literature. It should be noted at the outset that all these approaches are closely related and complementary. Their essence is that communication is a process of interaction between people that arises during the information exchange process. Analyzing foreign and Ukrainian sources of this concept interpretation, its main features and characteristics, we can conclude that communication in this research is most appropriate to consider as a combination of such aspects

Based on previous statements, we can say that in modern conditions the attitude to communication has been changed. For example, in a society of a rigid hierarchy such as the Soviet Union, only monologic communication played a major role, as in the Middle Ages, when the Word (Bible) as the basis for approaching the source of the most correct thought was the main one. Nowadays, the system of hierarchical communication with its main component – the order changes to the system of democratic communication with its basis such as belief and argumentation. New communicative space is created independently by the participants. In this situation, communication becomes the object of study because the task of society is to unite social groups with autonomous behavior into common behavior types, and to reach agreement and mutual understanding between them [5, p. 18].

From the early 1920s, the intensive development of communication technologies (in the fields of periodicals, radio, film and television) contributed to the emergence of communication as a specific subject of scientific research. The main elements of its subject are: explanation of the communicative nature of social reality [2, 3], analysis of communicative interaction in various communication systems, structures and processes [4], explanation of the essence of "communicative systems", mechanisms and patterns of their self-organization, grading and evolution [1, 6], definition and characterization of the main stages of communication development [7], conceptual approaches, basic theories and models of communication [8], forms, levels and types of communications.

By synthesizing basic approaches to the theoretical identification of the concept of communication, we can distinguish about a thousand different theories and concepts to the phenomenon of communication, in particular architectural, anthropological, psychological, political and other interpretations.

Thus, at the present stage of scientific thought development in many countries of the world (USA, Europe, Ukraine in particular) it can be said that communication is considered as a holistic integrative science about the most general laws of functioning of various communication processes and their influence on the human and social development.

The analysis of the reference literature shows that, in fact, the term "communication" describes the most complex and multifaceted phenomenon that permeates not only the social organism but also acts outside the boundaries of society.

References / Література

1. *Бакулев Г. П.* Массовая коммуникация. Западные теории и концепции: учебное пособие для вузов / Г. П. Бакулев. М., 2005. — 378 с.
2. *Уэбстер Ф.* Теории информационного общества / Ф. Уэбстер. М. : Аспект-пресс, 2004. — 611 с.
3. *Фестингер Л.* Теория когнитивного диссонанса / Л. Фестингер / — СПб.: Ювента, 1999. — 317 с.
4. *Фролова М. А.* Назначение понятий «массовая коммуникация», «СМК» и «СМИ» и пропаганды / М. А. Фролова / М., 2011. — 499 с.

5. Чаплай І. В. Державно-громадська комунікація як об'єкт наукового дослідження в Україні / І. В. Чаплай. — Одеса: КУПРІЄНКО СВ, 2018. — 386 с.
6. *Vickers M. J.* The revolution in military affairs and military capabilities // *War in the information age: new challenges for U.S. security policy.* — Washington etc., 2011. — P. 39–55.
7. *Rosengren K. E.* From field to frog ponds. // *Journal of communication.* 2013. — № 43(3) — P.78–94.
8. *Miege B.* La societe conquise par la communication. Grenoble, 1999. — 388 p.

Василенко Андрій Юрійович,
державний експерт, кандидат геологічних наук,
Міністерство освіти і науки України, директорат науки та інновацій, Київ

ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ВІДКРИТОЇ НАУКИ В ФІНЛЯНДІЇ ЯК ПРИКЛАД ДЛЯ АНАЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Застосування політики відкритої науки і, зокрема, відкритого доступу до дослідницьких даних є сучасним напрямком розвитку правил міжнародної наукової співпраці в межах Європейського дослідницького простору. Розгляд прикладів формування та реалізації державної політики відкритої науки на національному рівні країн ЄС (у даному випадку — Фінляндії) може слугувати на користь реформування української державної політики у сфері науки, що сприятиме євроінтеграційним процесам, які зафіксовано в Конституції України.

Системне застосування та популяризація політики відкритої науки розпочалися в 2011 році, коли уряд Фінляндії прийняв Резолюцію про поліпшення доступності та сприяння повторному використанню публічних інформаційних ресурсів у цифровому форматі. Надалі політика відкритої науки та досліджень активно просувалася в проєктах та ініціативах Міністерства освіти і культури Фінляндії (наприклад, «Дослідницькі дані» 2011–2013, «Відкриті наука та дослідження» 2014–2017, «Відкриті наука та дані» 2017–2018) [1-3].

2019 року Національна керівна група з питань відкритої науки та досліджень затвердила Декларацію про відкриту науку та дослідження 2020-2025 (далі — Декларація), яка була розроблена фінською дослідницькою спільнотою з урахуванням результатів вищезгаданих проєктів та ініціатив [4]. Усі члени фінської дослідницької спільноти змогли внести свій внесок у створення Декларації. Це було реалізовано шляхом проведення одного раунду коментарів та пропозицій, адресованих дослідницькими організаціями, та одного раунду коментарів, відкритих для всіх бажаючих долучитися до процесу. За допомогою цього процесу Декларація набула форми, яка відображає розуміння дослідницькою спільнотою важливості досягнення відкритості під час проведення наукових досліджень.

Загальна візія Декларації: відкрита наука та дослідження мають бути інтегровані в повсякденну роботу дослідників і підвищувати не тільки ефективність результатів, але й якість досліджень. Фінська дослідницька спільнота має займати передові міжнародні позиції у сфері відкритої науки та досліджень.

Приймаючи Декларацію, члени фінської дослідницької спільноти зобов'язуються сприяти реалізації спільних цілей у своїх власних організаціях, а також брати участь у національній відкритій науковій діяльності, координованій Федерацією фінських вчених товариств. Іншими словами, фінська дослідницька спільнота несе відповідальність за фактичне виконання положень Декларації, тоді як Федерація фінських вчених товариств несе відповідальність за координацію дій.

На додаток зазначається, що, окрім членів фінської дослідницької спільноти державного сектору, дослідженнями займаються також приватні компанії та організації третього сектору, а також окремі громадяни в рамках розвитку громадянської науки. Підвищення відкритості в таких випадках також слід заохочувати, особливо коли дослідження проводяться у співпраці з членами дослідницької спільноти.

З огляду на те, що текст Декларації узгоджено, в 2020 році планується запропонувати всім організаціям фінської дослідницької спільноти її підписати. Підписуючи Декларацію дослідницькі організації та інші члени фінської дослідницької спільноти, засвідчуватимуть, що будуть сприяти досягненню вищезгаданих візії та місії.

Таким чином, характерною особливістю формування та реалізації державної політики відкритої науки в Фінляндії є те, що ці процеси відбуваються не імперативним шляхом, а шляхом спонукання до добровільного взяття на себе науковими організаціями та окремими вченими відповідних обов'язків.

Література

1. Tuomi L. The accelerator of open science. The impact of the Finnish Open Science and Research Initiative (ATT). *Profitmakers Ltd.* 2016. 59 p. URL: <https://www.doria.fi/handle/10024/127285> (Дата звернення: 20.02.2020).
2. Finnish Open Science and Research Initiative (ATT). Open Science Monitor Case Study. *Directorate-General for Research and Innovation (European Commission)*. 2019. 15p. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/a562377e-75f7-11e9-9f05-01aa75ed71a1> (Дата звернення: 20.02.2020).
3. Atlas of open science and research in Finland 2019. Evaluation of openness in the activities of higher education institutions, research institutes, research-funding organisations, Finnish academic and cultural institutes abroad and learned societies and academies. Final report. *Publications of the Ministry of Education and Culture*. 2019. 100 p. URL:

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161990> (Дата звернення: 20.02.2020).

4. Declaration For Open Science And Research (Finland) 2020–2025. *Tiedonjulkistamisen neuvottelukunta ja Tieteellisten seurain valtuuskunta*. 2020. 32p. URL: <https://avointiede.fi/en/policies/declaration-open-science-and-research-2020-2025> (Дата звернення: 20.02.2020).

Веселов Олександр Олександрович, бакалаврант
Дорош Ірина Миронівна
старший викладач кафедри адміністративного та фінансового менеджменту,
Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів

ПРОБЛЕМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ СТРУКТУР В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

В умовах реформування публічного управління в Україні спостерігається розмивання меж між публічним і приватним сектором, а також переймання публічним сектором методів та підходів, впроваджених у приватному секторі, що зумовлює посилення взаємодії між секторами, а також актуалізацію питань про відмінності в структуризації приватних і публічних організацій та в управлінні ними [1]. Однією із таких категорій є організаційна структура управління, яка у публічному управлінні може розглядатись в кількох аспектах: як організаційна структура управління окремої публічної організації, або ж як оргструктура державного управління регіону чи країни загалом. Попри це поняття «організаційної структури» практично не змінюється.

Організаційно-функціональна структура управління – це певним чином організована, функціонально взаємозалежна система взаємопов'язаних частин (елементів), які забезпечують функціонування системи управління, в організаційній взаємодії і співвідпорядкованості [2]. Вона характеризується наступними факторами:

- відповідність ланок управління функціям управління;:
- якнайменша кількість ступенів в ієрархії управління;
- розмежування компетенції;
- відсутність дублювання функцій.[3]

Організаційна структура суттєво впливає на всі аспекти публічного управління, включаючи прийняття рішень, керівництво та комунікацію. Варто також брати до уваги її вагомий вплив як на індивідуальну, так і на групову поведінку членів публічної організації, що у свою чергу формує елементи організаційної культури. Таким чином особливості організаційної структури суттєво впливають на всі види діяльності в рамках публічного управління. Вони забезпечують «кістяк», на якому встановлюються «стандартні операційні процедури» в цих структурах, а також рутинні операції в рамках урядової бюрократії.

Між поняттями структура та структура управління є вагома різниця. Адже об'єктом структуризації, в державній установі може виступати сама організація, окремі її підрозділи, керівний апарат і кожен елемент як самої організації, так і її апарату управління, якщо розглядати їх окремо (структура кадрів державної організації, структура технічних засобів, структура методів управління, структура функцій управління тощо). Структура управління – це сукупність ланок і рівнів управління, їх підпорядкованість і взаємозв'язок.

Рівень управління – це послідовна сукупність усіх ланок знизу догори [3]. Рівень управління дотримується властивості ієрархії, коли всі елементи розподілені на своєму рівні, а таких рівнів може бути безліч. Структури управління установ і підприємств будуються як багатоповерхові споруди з кількох послідовно розташованих рівнів ієрархії управління.

Як вже було зазначено, особливістю організаційних структур публічних установ є їх суттєвий вплив на організаційну культуру через формальне лідерство. Попри те визначення формального лідерства в повній мірі не визначає етичну поведінку в межах діючої організаційної культури та державних органів. Такий стан речей часто зумовлює конфлікт інтересів та бечень державних управлінців в організації. Причини цих дій можуть бути поверхневими та частковими. Як вважають Geuras & Garofalo, організаційні структури можуть або "захищати і пропагувати цінності", або, з іншого боку, "нейтралізувати їх за допомогою навмисних чи ненавмисних дій". Ці проблеми посилюються в умовах відсутності підрозділів по роботі із людськими ресурсами (hr) або прогалинами, які можуть існувати між розподілом функцій серед підрозділів в межах структури [4].

Організаційні структури є важливими та обов'язковими для функціонування державних структур. Їх застосування має вирішальне значення для успіху державного управління, як показали численні дослідження та опитування. Ці дослідження також вказували на величезний вплив, який вони мають на загальне функціонування кожного підрозділу, і як вони взаємодіють один з одним.

Література:

1. Дзюндзюк В.Б. Особливості управління приватними і публічними організаціями. *Вісник Національного університету внутрішніх справ*. 2002. № 20. С. 183-188.
2. Граждан В. От чего зависит действенность государственного управления? *Проблемы теории и практики управления*. 2006. № 1. С. 41–56.
3. Організаційні структури та фактори їх розвитку. URL: <https://lektsii.com/1-35410.html>. (Дата звернення : 19.03.2020).
4. Dean Gueras, Charles Garofalo. *Practical Ethics In Public Administration*. Third edition. Berrett. Koehler Publishers. 2010 p.464 стор.

Самойлик Юлія Василівна,
професор кафедри економіки та
міжнародних економічних відносин, д.е.н., доцент,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РЕФОРМУВАННЯ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Одним із провідних напрямків публічного управління та адміністрування є підтримання житлово-комунальної сфери у відповідності до потреб суспільства та проведення невідкладних реформ залежно від змін зовнішнього середовища, зростання вимог населення та появи інноваційних технологій у даній галузі. Житлово-комунальна сфера має суттєві відмінності в розрізі сільських та міських територій, а також державного (муніципального) та приватного секторів. Міське господарство включає в себе сукупність служб, підприємств, інженерних споруд, мереж, комунікацій, необхідних для задоволення побутових, комунальних, соціально-культурних, потреб населення. У міське господарство входять підприємства, які виконують як виробничі, так і невиробничі функції, включаючи транспорт, що обслуговує населення, побутове обслуговування, зв'язок, торгівлю, громадське харчування. При цьому, житлово-комунальне господарство (ЖКГ) є провідною найбільш складною і розгалуженою галуззю міського господарства. Структура житлово-комунального господарства охоплює понад 30 видів діяльності. У системі ЖКГ України наразі функціонує понад 50 тис. підприємств, де зайнято близько 4 млн. працівників, при цьому, більшість підприємств галузі є збитковими.

Житлово-комунальне господарство об'єднує житлове господарство й комунальні підприємства. У роботах О.А. Артеменка [1, с. 13], М.В. Варяги [2, с. 7], О.О. Головченко [3, с. 8] та інших авторів наводиться класифікація галузей ЖКГ. Вони включають: санітарно-технічні служби (водопровід, каналізація, санітарного очищення); комунальний енергетичний комплекс (теплові, електричні, газові мережі, електростанції й газові заводи, комунальні котельні); пасажирський транспорт (трамвай, тролейбус, автобус, метрополітен); комунальне обслуговування (пральні, перукарні, готелі, лазні); зовнішній міський благоустрій (дорожньо-мостове господарство, озеленення, освітлення); підсобні підприємства ЖКГ (ремонтні заводи, майстерні).

Особливостями житлово-комунального господарства є: багатовекторний характер його функціонування; тісний зв'язок із промисловістю; місцевий характер обслуговування; соціальна спрямованість послуг. Таким чином, функціонування житлово-комунального господарства створює та підтримує умови для нормальної життєдіяльності людини в соціально-економічній системі відносин, і забезпечує відповідну якість життя населення, сприяє розвитку культурного, спортивного побутового сектору та є головним елементом соціально-економічної інфраструктури. Підприємства й організації житлово-комунальної сфери надають населенню понад 40 видів послуг, при

цьому, ЖКГ є найбільш технічно відсталою галуззю економіки з низкою проблемами, які потребують негайного вирішення.

Основна особливість підприємств житлово-комунального господарства полягає у функціональній спрямованості їх діяльності, яка спрямована на забезпечення ефективної експлуатації житлового фонду через комплекс заходів, пов'язаних із забезпеченням виконання покладених на відповідні житлово-експлуатаційні організації функцій (рис. 1).

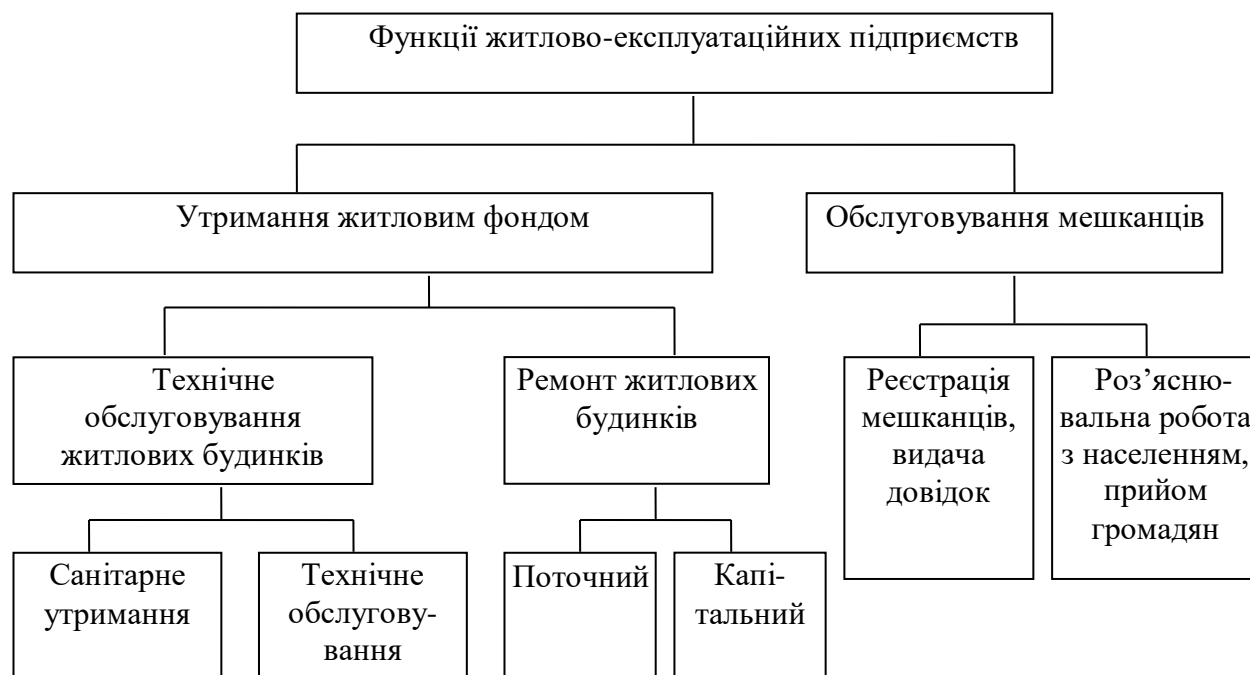

Рис. 1. Функції житлово-експлуатаційних підприємств

Джерело: узагальнено автором

Головною проблемою підприємств ЖКГ є нестійкий фінансовий стан, обумовлений здебільшого заборгованістю в оплаті послуг з боку підприємств, бюджетних організацій і населення. Також важливим питанням у діяльності підприємств цієї сфери є необхідність оновлення основних засобів, модернізація потужностей.

Таким чином, в умовах реформування національної економіки значної уваги потребує житлово-комунальне господарство. Важливим напрямком таких реформ є підтримка ініціатив із самоорганізації населення в напрямку створення об'єднання співвласників багатоквартирних будинків. З кожним роком тенденції створення ОСББ стають все більш динамічними. Майже всі новобудови передбачають об'єднання громадян для спільного вирішення житлово-побутових проблем, для будинків, введених в експлуатацію раніше, процес створення ОСББ є більш затяжним. Створення ОСББ лише частково вирішить проблеми функціонування житлово-комунального господарства. Дана проблема потребує комплексного програмно-цільового підходу з боку відповідних урядових відділів.

Література:

1. Артеменко О.А. “Житло XXI століття” піднімає цілину девелопменту. Дзеркало тижня. 2008. №11,(436). С. 12-15.
2. Варняга М.В. Альтернатива сучасному комунальному господарству існує. Дзеркало тижня. 2007. № 43. С. 7.
3. Головченко О.О. Облік і контроль виробничих витрат у житлово-комунальному господарстві: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.04; Укоопспілка. Львів. комерц. акад. Львів, 2007. 20 с.

Єрмоленко Олексій Анатолійович, доцент, к.е.н, доцент,
Єрмоленко Оксана Олександрівна, викладач, к.е.н
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
м. Харків

РОЗВИТОК КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Підвищення ефективності діяльності органів публічного управління є одним з важливих завдань, яке стоїть перед нашою державою. Кваліфіковані й мотивовані кадри є надійним підґрунтям для досягнення означеної цілі. Але продуктивна праця державних службовців має залежність не тільки від високоякісного кадрового складу, а й від якості управління цим складом, розвитку його професійного потенціалу та набуття необхідного професійного досвіду. Питання формування, розвитку та збереження кадрового потенціалу органів публічного управління набуло сьогодні особливого значення та актуальності.

Багато дослідників як вітчизняних, так і зарубіжних здійснювали дослідження теоретичних та практичних аспектів кадрового потенціалу сфери публічного управління, особливості його формування й розвитку. Серед них слід виділити таких вчених як М. І. Рудакевич [1], А. С. Балдина [2], М. Гниденко [3], А. Бураковська [4], Т. Крушельницька [5], С. Дубенко, Ю. Кальниш, В. Тимофієв, Т. В. Пуліна [6] та багато інших. Але особливості формування та розвитку кадрового потенціалу органів публічного управління під час процесу децентралізації в Україні досліджено вкрай недостатньо.

Метою статті є визначення шляхів розвитку кадрового потенціалу органів публічного управління України.

Проблемі розвитку кадрового потенціалу в органах публічного управління присвячено багато наукових праць. Так, В. Я. Афанасьєв та І. К. Корнев трактують поняття «кадровий потенціал публічних управлінців» як сукупність здібностей всіх працівників, які здійснюють діяльність в цій організації і вирішують відповідні задачі [7; 8]. Якщо поглянути на законодавче трактування питання розвитку та професіоналізму, то згідно Закону України «Про державну службу» [9] одним з головних принципів діяльності системи державної служби є принцип професіоналізму, який має на увазі компетентне, об'єктивне та неупереджене здійснення посадових обов'язків, у той же час

постійне підвищення кваліфікації, також необхідною умовою є вільне володіння державною мовою і, за нагальної потреби, певною регіональною мовою чи то мовами національних меншин.

На думку дослідника М. Гниденко [3], однією з необхідних умовою реалізації професіоналізму є створення для публічних управлінців відповідних умов розвитку особистості управлінця, підвищення ними кваліфікації та виконання своїх службових обов'язків у рамках повноважень, забезпечення достойного рівня заробітної плати, можливості та майбутньої перспективи кар'єрного зростання та розвитку, а також забезпечення гідних матеріально-технічних умов праці.

До головних факторів, що здійснюють вплив на формування потенціалу публічних управлінців слід віднести: відповідність займаній посаді; якість отриманої освіти, якість підвищення кваліфікації; перспективи реалізувати себе та можливість кар'єрного зростання; стосунки у робочому колективі та з керівництвом; присутність мотиваційного механізму.

Особливе місце займає орієнтація публічних установ на професійний розвиток свого персоналу на основі компетентного підходу, що нормативно закріплена у новій редакції Закону України «Про державну службу» та інших підзаконних актах, вказує на виняткову актуальність науково-практичної проблеми побудови та формування професійної компетенції працівників публічного управління [9].

Реформування публічного управління планує застосування профілів професійної компетентності, що поширюють критерії, прописані до посади кваліфікаційними вимогами, до уваги беруться не тільки освітній та освітньо-кваліфікаційний рівень і стаж, а й досвід роботи, володіння певними спеціальними знаннями, уміннями та навичками, що необхідні для ефективного виконання своїх посадових обов'язків [6]. Передусім профілі компетентності стануть підґрунтям для професійного розвитку публічних управлінців: від формування особистих потреб у додатковій освіті до поліпшення навчальних програм і підходів до підвищення кваліфікації загалом.

Література

1. Рудакевич М. І. Професійна етика державних службовців: теорія і практика формування в умовах демократизації державного управління : Монографія / М. І. Рудакевич. – Тернопіль : Астон, 2007. – 398 с.

2. Балдина А. С. Принцип профессионализма и компетентности государственных служащих контрольно-надзорных органов : проблемы определения понятий / А. С. Балдина // Вестник Нижегород. ун-та им. Н. И. Лобачевского, 2017. – № 3. – С. 109–115.

3. Гниденко М. Професіоналізм державних службовців як умова ефективної діяльності органів державної влади / М. Гниденко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kds.org.ua/blog/profesionalizm-derzhavnih-sluzhbovtziv-yak-umova-efektivnoi-diyalnosti-organiv-derzhavnoi-vladi>

4. Бураковська А. Нові освітні технології професійної підготовки

- державних службовців / А. Бураковська // Вісник УАДУ, 2003, № 1. – С. 75–85
5. Крушельницька Т. Удосконалення системи професійного навчання державних службовців: інноваційно-інформаційний аспект / Т. Крушельницька, С. Пригородова // Вісник НАДУ, 2010. – №4. – С. 49–57.
6. Пуліна Т.В. Розвиток кадрового потенціалу органу публічної служби / Т.В. Пуліна, О.Ю. Ткачук, А.О. Вафіна // Економіка та держава. – 2018. – № 12. – С. 44–49.
7. Теория менеджмента / под редакцией В. Я. Афанасьева. – 2-е изд. – М. : Юрайт, 2014. – 665 с.
8. Годин В. В. Информационное обеспечение управленческой деятельности / В. В. Годин, И. К. Корнев. – М. : Мастерство: Высшая школа, 2010. – 345 с.
9. Закон України про державну службу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>

Лопушинська О. В.
Асистент кафедри менеджменту
Колотій І. С.

здобувач вищої освіти освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр» за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування»
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава, Україна

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОЦЕСУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

В умовах сьогодення Україна представляє собою сучасну модель незалежної демократичної країни. Великий поштовх до цього дало те, що з 2014 року відбувається процес децентралізації влади. Такі зміни впливають на різні сфери діяльності, включаючи політичну, фінансову, освітню тощо.

Основою цього процесу є формування об'єднаних територіальних громад (ОТГ), а головною метою стає створення ефективного місцевого самоврядування, надання якісних публічних послуг, узгодження інтересів держави й громад та створення нової системи управління на різних рівнях (державному, регіональному і місцевому) [1].

Процес децентралізації в країні проходить завдяки реформі місцевого самоврядування, державної регіональної політики, а також адміністративно-територіального устрою. Ці реформи відбуваються одночасно, але з різною швидкістю та з різною політичною підтримкою. Тому, це передбачає зміни адміністративно-територіального устрою країни. Внаслідок того, що органи місцевого самоврядування не готові до кардинальних змін, у багатьох регіонах виникає неврівноваженість між ОТГ, які вже сформувалися. Значна частина громад потребує вирішення питань щодо створення тих ОТГ, які стосуються напрямків розвитку в межах регіонів [2, с. 39].

Теоретичною основою дослідження стали праці таких науковців як Блажівська М. А., Дунаєв І. В., Павлюк Н. В., Мельниченко О. А., Дирів А. Б. та

інші. В результаті дослідження проблем, які виникають в громадах, їх можна поділити на дві категорії: проблеми спроможності та питання, які виникають унаслідок урбанізації [3, с. 15-17].

До проблем, які пов'язані із спроможністю, належать ті проблеми, що спричинюються внутрішніми можливостями утворених громад. Основними проблемами, що входять до цієї категорії, є:

1) низький рівень кваліфікації службовців органів місцевої влади. Брак кадрів та низька кваліфікація вже наявних службовців призводить до неефективної роботи та відсутності інновацій. Це пояснюється тим, що більшість громад утворено із сільських населених пунктів, але молодь та інші спеціалісти працевлаштовуються у містах.

2) Неєфективне використання фінансових ресурсів є не менш глобальною проблемою. Добре демонструють нам результати реалізованих проєктів, які фінансувалися Державною інфраструктурною субвенцією. Оскільки велика кількість коштів не вкладається як перспективні інвестиції.

3) Складною виявилася проблема, що пов'язана із фінансовими ресурсами громад (відсутність розподілу бюджету у сформованих ОТГ). Це призводить до того, що на сьогодні в районах немає механізму перерозподілу бюджету через формування громад.

Іншою категорією є проблеми, що виникають унаслідок урбанізації, які, у свою чергу, поділяються ще на дві підкатегорії:

1. Стереотипи, що викликають відчуття загрози у жителів сільських територій унаслідок урбанізації. Оскільки, вони вважають, що це призведе до змін їхнього звичного життєустрою або закриття сільських будинків культури, медичних і освітніх закладів. Іншим прикладом стереотипів є перетворення сільських територій на аграрно-сміттєвий придаток для урбанізованих міських центрів, що викликає негативну реакцію у жителів села.

Ще одним стереотипом є ситуація з екологією, що теж впливає на об'єднання селищ з містами. Жителі вважають, що після об'єднання у міст з'явиться більше можливостей для виведення різноманітних виробництв за свої межі, у тому числі небезпечних і шкідливих. Прикладом може слугувати побудова нових звалищ для побутових відходів чи інших речовин. Проте, для сільських територій це небезпечно тим, що може виникнути справжня екологічна катастрофа.

2. Проблеми внаслідок децентралізації передбачають три напрямки. По-перше, завдяки фінансовій децентралізації створилася проблема, навіть не дивлячись на значне розширення повноважень органів місцевої влади. Наприклад, багато приватних підприємців бачать деяку вигоду від зареєстрованих своїх юридичних адресів у містах. І це значно знижує доходи малих населених пунктів. По-друге, медична реформа, яка працює задля оптимізації медичних закладів. Проте, треба пам'ятати, що для лікарень з'явилися певні критерії, які складно виконати. Внаслідок цього можлива ліквідація багатьох із них. І по-третє, освітня реформа, яка передбачає закриття

малокомплетних шкіл та утворення опорних закладів. Така ситуація є проблемою більше для сільських територій.

Таким чином, згідно з дослідженими проблемами, можна запропонувати шляхи для їхнього вирішення:

1. Розробка загальнодержавної стратегії розширення спектру об'єднаних територіальних громад, які можна сформувати з міст та сільських територій.

2. Розробка заходів, спрямованих на побудову нової методології прийняття управлінських рішень та на ефективне використання фінансових ресурсів.

3. Формування центральними органами влади чіткого та прозорого механізму розмежування бюджетів ОТГ та вже наявних бюджетів районів.

4. Внесення змін до медичної та освітньої реформ, враховуючи інтереси об'єднаних громад [3, с. 17].

Отже, процес децентралізації влади в Україні є сильним поштовхом для певних змін в громадах. Ці зміни можуть бути як незначними, так і кардинальними, які часто викликають проблеми у ОТГ, особливо у сільських місцевостях. Місцева влада намагається спиратися на інтереси громади, що значно підвищує можливості для вирішення складних ситуацій.

Література:

1. Дунаєв І. В. Проблеми модернізаційного переходу регіонів до децентралізованої моделі розвитку. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/apdu/2017-1/doc/3/03.pdf>

2. Дирів А. Б. Децентралізація влади та реформування місцевого самоврядування як етап формування нової ефективної системи управління. *Проблеми розвитку публічного управління в Україні: матер. наук.-практ. конф. за міжнар. уч. до 100-річчя запровадження державної служби України (12-13 квітня 2018 р.)* м. Львів 2018 р. С. 39-41

3. Блажівська М. А. Сучасні проблеми новостворених об'єднаних територіальних громад. *Проблеми розвитку публічного управління в Україні: матер. наук.-практ. конф. за міжнар. уч. (11-12 квітня 2019 р.)* Львів. С. 15-18

Shumskaya A. N.,

Candidate of economic sciences, associate professor, associate professor of State governance, Public Administration and Regional Economy Department
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Kharkiv

ENSURING THE EFFECTIVENESS OF INNOVATIVE ACTIVITY IN PUBLIC AUTHORITIES IN UKRAINE ON THE BASIS OF THE ESTABLISHMENT OF OFFICE OF INNOVATION ACTIVITIES

The introduction of innovations in the system of public authorities in Ukraine is a rather slow process compared to the pace of their introduction in business structures. Basically, it is caused by significant bureaucratic obstacles, underdeveloped innovative infrastructure, resistance of public servants to innovations, etc. Therefore, it is critical to

create an effective unit in the system of public authorities in Ukraine, which will not only coordinate and support innovation activities of public authorities, but also streamline their managerial activities, rational use of socio-economic potential on the territory of the state and, as a consequence, create a favorable innovation environment in the country. All this substantiates the relevance of this scientific research.

The implementation of innovative activity by public authorities in Ukraine is governed by a number of legal acts, the main of which are the following: Laws of Ukraine «On Innovative Activity» [1], «On Cooperation of Territorial Communities» [2], «On Special Regime of Innovative Activity of Technological Parks» [3], «On Priority Areas of Innovative Activity in Ukraine» [4], the Decree of the President of Ukraine «On Measures to Identify and Implement Projects in Priority Areas of Socio-Economic and Cultural Development» [5], etc. Based on the above, innovations in the system of public authorities should be considered as new forms and methods of their work, new managerial technologies (use of project management methodology in the activities of public authorities, etc.), approaches and tools used to solve problems (approaches to the interaction of the authorities with the public, business, etc.), in order to, on the one hand, improve the public administration system itself, and on the other hand, to ensure the socio-economic development of the country. A prerequisite for coordination and support of innovative activity in public authorities, as well as innovative renewal of the national economy is the creation of infrastructure of a full cycle of innovative activities in the field of high technologies. In Ukraine, the innovation infrastructure is still underdeveloped, as it does not cover all parts of the innovation process and does not have a systematic approach to providing appropriate services in the field of innovation in public authorities. This is evidenced by the limited number of subjects of innovative infrastructure, underdevelopment of the organizational structure, insufficient and unstable legal framework, etc. In developed countries, on the contrary, there has been a tendency to create and develop innovative infrastructure that comprehensively supports innovation in state and regional governance [6]. There is a number of institutions in the world that support the emergence of innovation in public and local government. As an example, one can cite regional agencies for technology and innovation, which are established and operate with the support of the state and support innovations of European countries regions [7]. In Ukraine, in order to coordinate and support innovations, public authorities can offer an institution such as an innovation office. The need to create an office of innovation in the authorities arises in case when the number of innovations and their scale begins to create problems with controllability, transparency disappears, heterogeneous reporting occurs, which makes it impossible to analyze the state of implementation of all innovations.

The Innovation Office is a structural unit that performs the functions of coordination and centralization of innovative management that falls within the sphere of authority, and an integrated infrastructure that supports innovations. Its main purpose is to ensure the quality and achievement of the planned results of innovative activity, carried out by the relevant authority, by creating optimal conditions and making appropriate managerial decisions. Its main objective is to increase the efficiency of innovation through the creation and use of a single coordination and technology management innovation by

public authority. In addition, the tasks of this unit may be the following: training staff in the methods of developing and implementing innovations that fall within the competence of a specific authority; development, implementation and monitoring of innovations adapted to the goals and objectives of the government; implementation and administration of the innovation management system; accumulation and preservation of information on innovations implemented in order to use them to improve the working methods of the government; managing the portfolio of innovations; managing communications between different innovations [8]. Offices of innovative activity of public authorities can be created in the form of: a temporary working group with a temporary assignment of additional responsibilities of public authority specialists with a corresponding change in their official regulations and additional remuneration; entrusting the authorities with the duties of innovation administrators to perform certain functions with the full or partial discharge of their own duties, with a corresponding change in their position; creation of the appropriate unit in the structure of the authority with the functions of this unit caused by the internal reorganization; establishment of a state institution with appropriate innovation management functions; contracting specialists to work in the authority (outstaffing); outsourcing of innovative management functions to organizations specializing in outsourcing development and services provision. It should also be noted that in our country the effective implementation of innovative activity in the authorities requires initiative, competent staff with a new style of thinking and vision for the development of society, possessing democratic methods of public administration and able to ensure the socio-economic development of the state in the conditions of globalization . Therefore, it is possible to point out the following basic requirements for the implementation of innovative functions of human potential of public administration, which determine the level of their professionalism: the ability to act in modern conditions of social development and be open to the introduction of relevant innovations. Personnel activities should be related to the implementation of specific functions in public administration system and not be declarative and abstract.

Thus, in the article author revealed that in order to ensure the efficiency of innovation activity in public authorities in Ukraine, it is advisable to create a special institution – an office of innovation, which would systematically and professionally deal with issues of innovation support in state and regional governments. The article substantiates also the conceptual provisions of institutional support for state and regional government innovations based on the analysis of foreign and domestic experience. The study also outlines the main purpose of the innovation office, its tasks and forms in which it can be created, and the key benefits of its functioning. It is proved that the implementation of the office of innovative activity can provide the following advantages in public authorities: Firstly, standardization of innovative management documentation and methods of innovation management; secondly, a transparent allocation of responsibility for innovation outcomes; thirdly, the dissemination of knowledge and the enhancement of professional competence of public officials; and finally, monitoring the progress and forecasting of innovation outcomes, as well as accounting and efficient allocation of resources for innovation implementation.

References

1. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 № 40-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
2. Про співробітництво територіальних громад : Закон України від 17.06.2014 р. № 1508-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>
3. Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків : Закон України від 16.07.1999 р. № 991-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/991-14>
4. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні : Закон України від 08.08.2011 р. № 3715-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>
5. Про заходи щодо визначення і реалізації проектів із пріоритетних напрямів соціально-економічного та культурного розвитку : Указ Президента України від 08.09.2010 р. № 895/2010 // Урядовий кур'єр. – 2010. – № 167.
6. Дегтярьова І. О. Зарубіжний досвід інституційної підтримки інновацій державного і муніципального управління / І. О. Дегтярьова // Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. «Інституційне забезпечення кадрової політики у державному управлінні: становлення та розвиток» (Київ, 29 травня 2015 р.). – Київ : НАДУ, – 2015. – С. 8 – 10.
7. Monterisi A. Regional innovation strategies: the Apulian experience and the role of ARTI (Brussels, 2009) DOI : http://old.arti.puglia.it/fileadmin/download/Puglia_7oct09.pdf
8. Шумська Г. М. Концептуальні засади здійснення інноваційної діяльності органами публічної влади як основи соціально-економічного розвитку України / Г. М. Шумська // Економіка та суспільство. – Випуск 18. – Мукачево : Мукачівський державний університет. – 2018. – С. 432 – 442.

Огарко Валерія Ігорівна
магістрант спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»
Херсонський державний аграрно-економічний університет, м.Херсон

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Україна як демократична держава прагне утвердитись як європейська країна з правом в майбутньому приєднатися до Європейського Співтовариства. Про це свідчить ряд прийнятих державних стратегій, і в першу чергу Стратегії інтеграції України до ЄС, серед пріоритетних завдань яких є зміцнення демократичних засад в українському суспільстві. Цей процес включає в себе багато аспектів, в тому числі і проходження, так званого, процесу європеїзації. Термін європеїзація використовується в двох значеннях: широкому та вузькому. Європеїзація в широкому значенні – це зміни, що відбуваються в усіх сферах суспільного життя держав-членів під впливом процесу європейської інтеграції. Європеїзація у вузькому значенні – це процес формування,

поширення та інституціоналізації формальних та неформальних правил, процедур, парадигм політики, стилів, способів дії, спільних переконань і норм, які вперше були визначені та сформовані під час прийняття рішень в ЄС і згодом інкорпоровані в логіку внутрішніх дискурсів, особливих рис, політичних структур та напрямів державної політики держав-членів. Стосовно України європеїзація передбачає «імпорт» типових та характерних для ЄС форм політичної організації та врядування. це стосується і трансформації місцевого самоврядування відповідно до європейських стандартів та принципів, зазначених в Європейській хартії місцевого самоврядування ратифікованій Верховною Радою України 15 липня 1997 р. Місцеве самоврядування є однією з найважливіших передумов демократичного розвитку українського громадянського суспільства, чинником ефективності самоідентифікації та самоусвідомлення спільності інтересів і потреб вільних територіальних громад. За роки незалежності необхідність створення нових механізмів комплексного розвитку територій, децентралізації і деконцентрації влади, її демократизації в руслі загальносвітових та європейських традицій і досвіду, усвідомлена та прийнята як самим українським суспільством, так і основними політичними суб'єктами, розроблено чимало пропозицій з удосконалення системи місцевої публічної влади. Однак реформу місцевого самоврядування ще не переведено у практичну площину, вона не стала глибокою та повсюдною, страждає половинчастістю, не надає необхідних стимулів для розвитку територіальних громад. Серед домінуючих векторів муніципального реформування та трансформації взаємовідносин місцевого самоврядування в Україні варто виокремити такі:

- Принципи місцевого самоврядування. Становлення та подальший розвиток місцевого самоврядування потребує як імплементації норм-принципів, так і впровадження самих принципів децентралізації, деконцентрації державної влади та принципу субсидіарності. Звісно, вони взаємопов'язані та взаємозалежні, сприяють взаємній реалізації, виступають організаційно-правовим фундаментом сучасної моделі місцевого самоврядування, в якій пріоритетним є забезпечення індивідуальних і колективних прав та свобод на муніципальному рівні. Згадані принципи є вихідними засадами створення дієвого механізму реалізації місцевого самоврядування й, водночас, чинниками ефективності функціонування та розвитку муніципальних відносин, саме вони проголошені Європейською хартією. Варто зазначити, що в сучасних умовах муніципальної реформи важливим є впровадження принципу корпоративізму, який полягає насамперед у самоусвідомленні територіальною громадою загальних політичних, соціально-економічних, екологічних, культурних і духовних інтересів, а також створенні механізмів задоволення відповідних потреб населення за його активної участі в цих процесах.² Тенденції та перспективи законодавства. Територіальні й правові межі компетенції суб'єктів місцевого самоврядування можуть бути визначені шляхом прийняття законів України, як, наприклад, «Про

територіальний устрій України», «Про правовий статус міста Севастополя», «Про правовий статус областей і районів України», «Про правовий статус міст». Метою прийняття цих законодавчих актів передовсім є: конкретизація й подальша інституціоналізація компетенції (предметів відання, повноважень) органів місцевого та регіонального самоврядування; визначення механізмів відповідальності суб'єктів місцевого та регіонального самоврядування. Досить компетентно та креативно проблеми місцевого самоврядування, зокрема його правові та організаційно-правові аспекти, досліджено в монографії «Актуальні проблеми становлення та розвитку місцевого самоврядування в Україні», в якій визначаються тенденції та перспективи його розвитку.

- Територіальна громада. Надзвичайно серйозне питання подальшої інституціоналізації територіальної громади – це створення відповідної правової основи її функціонування. Одним із первинних кроків у процесі самоідентифікації територіальних громад є розробка, прийняття та затвердження їхніх статутів як локальних нормативно-правових актів, удосконалення чинних статутів територіальних громад із розширенням їх об'єкта регулювання. Мета цього – насамперед деталізація правового статусу територіальних громад чи об'єднань села, селища, міста, конкретизація їхньої конституційної, муніципальної, цивільної, адміністративної правосуб'єктності. Зменшення ролі статутів призводить до мінімізації активності населення у вирішенні питань місцевого значення.

- Компетенція органів місцевого та регіонального самоврядування. Чітке розмежування повноважень на муніципальному та регіональному рівнях, на нашу думку, має відбуватися шляхом подальшої інституціоналізації компетенції органів місцевого самоврядування та компетенції органів регіонального самоврядування. У проекті Європейської хартії регіональної демократії визначено орієнтири створення моделі регіонального самоврядування. Основна ідея полягає в абсолютно чіткому розмежуванні компетенції регіонального й місцевого самоврядування. В Україні ця проблема існує, й розв'язати її можна, застосовуючи комплексний підхід, який полягає в наданні кола повноважень, що супроводжується відповідними фінансовими ресурсами. Ідеться як про власні повноваження органів, так і проделеговані.

- Взаємовідносини місцевого самоврядування. Побудова та вдосконалення демократичної системи взаємовідносин місцевого самоврядування має включати три основні аспекти: 1) внутрішній (взаємовідносини між суб'єктами місцевого самоврядування); 2) зовнішній (взаємовідносини між суб'єктами місцевого самоврядування та суб'єктами місцевого врядування; ідеться також і про регіональний рівень таких відносин); 3) міжнародний (взаємовідносини міжнародного та транскордонного співробітництва). Подальше функціонування та гармонізація цих відносин можуть бути ефективними в разі врахування перелічених нами чинників.

- Місцеві фінанси. Формування місцевих бюджетів шляхом створення більш розгалуженої системи їх накопичення, зокрема встановлення додаткових

місцевих податків і зборів для конкретно визначених категорій осіб – членів територіальної громади зі створенням для останніх додаткової системи соціальних і економічних гарантій прав, свобод та обов'язків, наприклад, наданням соціальних, зокрема медичних, послуг населенню на привілейованих засадах; встановлення спрощених механізмів реєстрації юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців, якщо це не суперечить законодавству. Створення муніципальних фінансових фондів, наприклад, муніципальних стипендіарних фондів за рахунок добровільних і обов'язкових грошових внесків фізичних і юридичних осіб зі створенням додаткових гарантій реалізації прав, свобод та обов'язків на місцевому рівні. Одне з ключових питань місцевих фінансів — система моніторингу та контролю за формуванням і використанням коштів місцевих бюджетів, що є основним гарантом забезпечення виконання завдань і функцій органів місцевого самоврядування, особливо в сучасних умовах ринкової економіки. У цьому аспекті на найбільшу увагу заслуговують: 1) питання ефективності побудови бюджетної системи України, яке знайшло своє відображення на законодавчому рівні (ст. 7 Бюджетного кодексу України); 2) питання контролю за доходами та видатками місцевих бюджетів, яке на сьогодні є майже неврегульованим (питома вага місцевих бюджетів, під час виконання яких допускаються фінансові порушення, становить від 50 до 60 відсотків). Звідси випливає необхідність створення уніфікованої системи фінансових санкцій на місцевому рівні. Наша держава, кожен її регіон тільки виграють, якщо в рамках конституційного процесу та згідно з Європейською хартією про місцеве самоврядування будуть здійснюватися системні дії з оптимізації правового регулювання всієї системи взаємовідносин держави, виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, територіальних громад, якщо система місцевого самоврядування буде спроможна забезпечити виконання функцій, покладених на неї Конституцією України та законами України.

Література:

1. Олуйко В. Муніципальна реформа: на час і кроки вперед / В. Олуйко // Уряд. кур'єр. – 2002. – 25 груд.;
2. Новик В. П. Децентралізація управління в країнах Європи [Електронний ресурс] / В. П. Новик, В. О. Ніжнік // Суспільство. Держава. Управління. Право. – 2011. – No 2. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Sdup/2011_2/23.pdf;
3. Місцеве самоврядування в Україні : конспект лекцій / уклад. Н. Т. Гончарук. – Дніпро-петровськ : ДРІДУНАДУ, 2012. – 28 с;

Домарацький М.Б.
здобувач навчально-науково-виробничого центру,
Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗАХИСТОМ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УКРАЇНІ

В самому загальному і приблизному вигляді можна вважати, що в сучасний період перед державним управлінням, зокрема, стосовно забезпечення безпеки критичної інфраструктури об'єктивно стоять наступні цілі.

1. Формування нових інститутів державної влади та оптимізація діяльності існуючої системи виконавчої влади (адміністративна реформа).

2. Розгортання і зміцнення суспільних інститутів, що забезпечують стійкий демократизм суспільства і держави.

3. Створення і впровадження в життя соціальних і адміністративно-правових регуляторів, що гарантують конституційно проголошений комплекс прав, свобод і обов'язків громадян України.

4. Формування і практична реалізація державної політики, спрямованої на забезпечення безпеки населення і захист об'єктів критичної інфраструктури.

5. Забезпечення внутрішньої і зовнішньої безпеки регіонів України та сприятливих мирних умов для їх життєдіяльності.

6. Досягнення гармонійного, збалансованого і взаємопов'язаного розвитку регіонів у взаємодії з центром на основі поглиблення процесів формування і функціонування загальноукраїнського ринку [2].

Проблема цілепокладання в державному управлінні, зокрема, стосовно забезпечення безпеки критичної інфраструктури, вбачається не стільки в тому, щоб поставити і сформулювати окремі цілі, які покликана реалізовувати держава, скільки в побудові «дерева цілей», у якому б цілі стратегічні, оперативні і тактичні, кінцеві і проміжні, загальні і приватні, віддалені і близькі узгоджувалися, поєднувалися і представляли певну логічну цілісність. Важливо також з'єднати «дерево цілей» з необхідними і адекватними їм засобами, ресурсами, методами і формами їх реалізації.

Цілепокладання в державному управлінні об'єктивно пов'язане зі стратегічними національними інтересами України. Загальнонаціональна стратегія об'єднує суспільство і державу, класи й особистість, нації та регіони, а також концентрує енергію руху. Вироблення такої об'єднаної національної стратегії для України – актуальне завдання, реалізація якого закладе міцний фундамент для її зовнішньої і внутрішньої політики.

Питання про зміст і структуру функцій державного управління у сфері забезпечення безпеки населення і захисту об'єктів критичної інфраструктури передбачає визначення місця і ролі регіону України у певній галузі життєдіяльності. Саме місце і роль регіону припускають його зміст і форму, а потім функції управління та інші прояви.

Зокрема, під функціями державного та муніципального управління розуміються об'єктивно обумовлені види владних, цілеформуючих, організуючих і регулюючих впливів системи державних органів на певні процеси в суспільстві, природі тощо; ці дії відображаються певним чином на об'єктах, в тому числі на свідомості, поведінці і діяльності людей.

Сьогодні всі питання державного управління концентруються як ніколи в проблемі забезпечення національної безпеки України, однією з ключових складових якої є забезпечення безпеки критичної інфраструктури. Управління безпекою в різних сферах життєдіяльності особи, суспільства і держави, пошук ефективних шляхів вирішення поставлених перед суспільством завдань пронизують інтереси всіх верств населення, учених і практиків [1; 2].

Очевидно, серед найгостріших економічних, продовольчих, енергетичних, соціальних, політичних та інших проблем, які нашій державі належить вирішити в ХХІ столітті, особливо на етапі переходу до стійкого прогресивного розвитку, самі по собі проблеми природної та техногенної безпеки не є провідними. Але не можна не враховувати, що вони чинять значний вплив на стан економічної, екологічної та соціальної безпеки.

Література

1. Государственное управление в сфере национальной безопасности: словарь-справочник / Г. П. Сытник, В. И. Абрамов, В. Ф. Смолянюк и др. – К. : НАДУ, 2012. – 496 с.
2. Домбровська С. М. Механізми формування безпеки держави [Електронний ресурс] / С. М. Домбровська, С. Т. Полторак // Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. – 2015. – № 1. – Режим доступу: <http://el-zbirn-du.at.ua/>

Дурман Олена Леонідівна
кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування
Херсонського національного технічного університету, м.Херсон

ПРАВОВИЙ СТАТУС ДЕПУТАТІВ МІСЦЕВИХ РАД В УКРАЇНІ

Важливою складовою реформи місцевого самоврядування є формування дієвих і спроможних об'єднаних територіальних громад. Інтереси громадян, які мешкають на території об'єднаної громади, представляють обраний голова, депутатський корпус та старости.

У цих умовах особливого значення набуває діяльність депутатів місцевих рад, які формують нову місцеву політику. Саме від їхнього професіоналізму залежить якість прийнятих органами місцевого самоврядування рішень, що впливають на якість життя громад.

Пріоритетне місце в системі органів місцевого самоврядування займають саме місцеві ради. Їх провідна роль забезпечується тим, що депутати місцевих рад обираються безпосередньо територіальною громадою на основі загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування.

Правовим статусом депутата міської ради можна вважати його місце і роль у системі правовідносин як представника відповідної територіальної громади у місцевій раді, що визначені і гарантовані чинним законодавством України; при цьому правовий статус депутата місцевої ради зберігається на весь строк дії його мандату [1].

Відповідно до ст. 2 Закону України «Про статус депутатів місцевих рад» [2], депутат сільської, селищної, міської, районної у місті, районної, обласної ради є представником інтересів територіальної громади села, селища, міста чи їх громад, який відповідно до Конституції України і закону про місцеві вибори обирається на основі загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування на строк, встановлений Конституцією України [3]. Депутат місцевої ради як представник інтересів територіальної громади, виборців свого виборчого округу зобов'язаний виражати і захищати інтереси відповідної територіальної громади та її частини – виборців свого виборчого округу, виконувати їх доручення в межах своїх повноважень, наданих законом, брати активну участь у здійсненні місцевого самоврядування. Також, відповідно до ч. 2 ст. 49 ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні» [4], депутат представляє інтереси всієї територіальної громади, має всю повноту прав, що забезпечують його активну участь у діяльності ради та утворених нею органів, несе обов'язки перед виборцями, радою та її органами, виконує їх доручення.

Тобто, єдиною підставою виникнення повноважень депутата місцевої ради є відповідне волевиявлення територіальної громади. Чинним законодавством України не передбачено спадкування статусу депутата місцевої ради, його призначення не за результатами виборів тощо. Саме така підстава виникнення повноважень депутата місцевої ради є втіленням конституційного принципу, згідно якого, єдиним джерелом влади в Україні є народ (в даному випадку – у формі територіальної громади) і яскравим виявом реального демократизму.

Гарантії діяльності депутата місцевої ради є невід'ємним елементом правового статусу депутата і являють собою систему організаційно-правових заходів, що забезпечують ефективне здійснення депутатами місцевих рад своїх повноважень.

При цьому, гарантіями загального характеру є демократичний, правовий, соціальний характер української держави, конституційне закріплення народовладдя, рівності і рівноправності, гласності, політичного та ідеологічного плюралізму, закріплення і гарантування місцевого самоврядування, відповідний рівень інформаційного розвитку, рівня освіти, культури, правової культури [5]. Спеціальні гарантії діяльності депутатів місцевих рад визначаються Конституцією України [3], Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [4], ЗУ «Про статус депутатів місцевих рад» [2], іншими нормативно-правовими актами (наприклад, Кодексом законів

України про працю [6], Кримінальним кодексом України [7], Кодексом України про адміністративні правопорушення [8] тощо).

Отже, правовий статус депутатів місцевих рад представляє собою на рівні місцевого самоврядування, обумовлену функціями і компетенцією місцевих рад правову природу депутатського мандата, його особливості, зміст та завдання визначеного строку його виникнення, дії та припинення в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці, в якій утворюється рада місцевого самоврядування; повноважень депутата, визначених законом, видів його відповідальності, а також гарантій депутатської діяльності.

Література:

1. Надежденко А. О. Окремі питання статусності та повноважень депутата міської ради. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/11_2018/22.pdf
2. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 11 липня 2002 року № 93-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15>
3. Конституція України: Головний закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
4. Про місцеве самоврядування: Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80/print>
5. Що має знати депутат місцевої ради: Книга 1. К.:2010. С 116.
6. Кодекс законів України про працю. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
7. Кримінальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
8. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>

Дяченко Тетяна Андріївна,
здобувач вищої освіти

Ковтун Валентина Андріївна, к. с-г. н., доцент
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон

РОЛЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У РОЗВИТКУ СОК «МОГУЧИЙ»

Сільськогосподарський кооператив - об'єднання фізичних і юридичних осіб в іншу юридичну особу на засадах членства, об'єднання пайових внесків, участі у спільній сільськогосподарській виробничій діяльності та обслуговуванні переважно членів кооперативу. В Україні, сільськогосподарський кооператив - юридична особа, утворена фізичними та (або) юридичними особами, які є виробниками сільськогосподарської продукції, що добровільно об'єдналися на основі членства для провадження спільної господарської та іншої діяльності, пов'язаної з виробництвом,

постачанням засобів виробництва і матеріально-технічних ресурсів, реалізацією продукції, наданням послуг з метою задоволення економічних, соціальних та інших потреб на засадах самоврядування.

Сьогодні велика увага приділяється питанню створення та розвитку сільськогосподарської кооперації, як дієвого механізму підвищення конкурентоспроможності вітчизняних малих та середніх форм господарювання в умовах глобалізації, яка є соціо-еколого-економічним чинником відродження вітчизняного сільського господарства та протидії агрохолдингам [1, с.39].

Об'єднуючись в кооперативи, дрібні виробники сформувавши відповідну партію якісної продукції мають змогу успішно вирішувати проблему її збуту. Об'єднавшись у кооператив, особисті селянські господарства, мають можливість отримувати послуги з обробітку ґрунту, організовувати закупівлю паливно-мастильних матеріалів, засобів захисту рослин та добрив за оптовими цінами [2, с.116].

Робоча поїздка, організована Департаментом агропромислового розвитку, до органів місцевого самоврядування с. Олексіївка Голопристанського району відбулася 19 жовтня 2019 року. Першим на Херсонщині було відкрито інноваційну сімейну молочну ферму, що є членом молочного СОК «Могучий». Кооператив створено шляхом об'єднання особистих селянських господарств (сімейних молочних ферм) сусідніх сільських рад, від яких кооператив щодня реалізує на переробне підприємство близько 1000 тон молока високої якості, в тому числі і молоко екстра класу.

На території ферми було проведено семінар, де голова кооперативу Світлана Кудачо та господиня сімейної ферми Наталія Зіновська поділилися досвідом, як створити та налагодити роботу молочного кооперативу. У зустрічі взяли участь працівники Департаменту агропромислового розвитку та представники органів місцевого самоврядування сіл області і керівники фермерських господарств, які мають бажання ініціювати створення молочних кооперативів у кількох районах Херсонщини. Представники кооперативу «Могучий» розповіли про складнощі та проблеми, які можуть виникнути у кооператива під час роботи, надали поради яким питанням приділити увагу та як краще організувати збір молока й контроль за його якістю, розповіли про здобутки та плани на майбутнє. [3].

Питання про можливості та перспективи кооперації в сільськогосподарській галузі, про програми державної підтримки для кооперативів та власників корів, а також про проекти міжнародної технічної допомоги, які працюють зараз на території Херсонської області, були висвітлені представникам органів місцевого самоврядування сіл області,

Варто зазначити, що створення молочних кооперативів є складним, але дуже актуальним питанням, яке стоїть сьогодні в галузі виробництва молока в Україні. Головною проблемою молочарської галузі залишається те, що переважна частина поголів'я ВРХ країни (в Херсонській області - 90%) знаходиться в господарствах населення, де й виробляється основна кількість

молока. Проте молоко подвірного надою в основному відноситься до 2 гатунку. Як відомо, після остаточного впровадження стандарту до молока-сировини ДСТУ 3662:2015 таке молоко не зможе стати сировиною для харчопереробної промисловості. Поки що молоко другого гатунку не вважається харчовим продуктом.

Найкращий вихід для селян у даній ситуації – об'єднуватися в кооперативи, причому починати потрібно вже зараз. Найбільш завбачливі господарі – голови ОТГ і сільрад та небайдужі активні громадяни, це розуміють і вже зараз починають шукати ініціативних власників корів та однодумців, щоб створювати молочні СОК у себе в громадах. Кооперація в молочарській галузі допоможе вирішити ряд питань: придбання молокоохолоджувачів та іншого обладнання, агрегація великих партій для співпраці із переробними підприємствами, забезпечення належного ветеринарного контролю, спільне вирішення питань по закупці кормів, переробці гною та багатьох інших. Усі ці заходи допоможуть отримувати в кооперативах молоко належної якості та реалізовувати його по кращій ціні, що сприятиме розвитку сільських територій [4].

Література

1. Бернштейн Б.Л. Розвиток сільськогосподарської кооперації в Україні. Економіка АПК. 2017. № 7. С. 38-43.
2. Основи сільськогосподарської обслуговуючої кооперації. навч. посібник. К. Вища освіта. 2015. с. 463.
3. Один із успішних молочних кооперативів Херсонщини готовий ділитися досвідом. URL: <https://favoritekherson.co/2018/10/22/odin-z-uspshnih-molochnih-kooperativv-hersonschini-gotoviy-dlitisya-dosvdom/>.
4. Інформація щодо позитивного досвіду діяльності сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів на Херсонщині. URL: <https://khoda.gov.ua/informacija-shhodo-pozitivnogo-dosvidu-dijalnosti-silskogospodarskih-obslugovujuchih-kooperativiv-na-hersonshhini>.

Пархоменко-Куцевіл Оксана Ігорівна,
завідувач кафедри публічного адміністрування, доктор наук з державного управління, професор
Міжрегіональна Академія управління персоналом

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ІНСТИТУЦІЙ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ: УКРАЇНСЬКИЙ І СВІТОВИЙ ДОСВІД

Проблеми боротьби та запобігання корупції є важливим та потребують негайного вирішення, оскільки вони блокують якісні реформи системи державного управління, погіршують репутацію України на міжнародній арені, призводять до втрати довіри населення до органів державної влади, а саме головне, погіршують соціально-економічне становище країни та добробут населення України.

Таким чином, актуалізується проблема удосконалення діяльності антикорупційних органів, формування ефективної антикорупційної політики в Україні.

Основними антикорупційними заходами в Нідерландах є: по-перше, створений суворий громадський контроль за діяльністю чиновників; по-друге, ЗМІ, які оголошують випадки корупції та часто проводять незалежні розслідування, відіграють важливу роль у боротьбі з корупцією; по-третє, матеріали, пов'язані з корупційними правопорушеннями, якщо вони не стосуються системи національної безпеки, обов'язково стають відомими широкій громадськості; по-четверте, створено особливий тип спеціальної міліції, який має широкі повноваження щодо розкриття корупційних злочинів [5, с. 196; 6, с. 180-181].

Сінгапурське бюро розслідування корупції (СБРК) було засноване в 1952 році як незалежний орган, який функціонує як превентивний та антикорупційний інститут. Бюро було створене на базі іншого органу - підрозділу поліції Сінгапуру, відомого як Антикорупційний відділ.

До 1952 р. усі випадки корупції розслідувались зусиллями цього невеликого підрозділу. Основною причиною створення СБРК стало те, що в 40-х - початку 1950-х років корупція стала частиною повсякденного життя сінгапурців. Для розслідування всіх випадків корупції уряд Сінгапуру створив незалежний орган, який не входив до складу поліцейської структури та отримав повноваження щодо розслідування. На початку своєї діяльності СБРК зіткнувся з низкою проблем. Збір доказів у випадках корупції був складним через недосконалість антикорупційного законодавства. Відсутність довіри до роботи Бюро з боку громадськості розглядається як ще одна проблема. Громадяни відмовилися співпрацювати з СБРК, не вірили в ефективність його роботи і боялися помсти. Сьогодні робота Бюро базується на чотирьох основних принципах боротьби з корупцією, які включають: ефективне правозастосування, антикорупційне законодавство, здійснення правосуддя та управління. [2].

У Південній Кореї, відповідно до Закону Республіки Корея про боротьбу з корупцією 2002 року, будь-який повнолітній громадянин країни має право розпочати розслідування факту корупції. Південнокорейський спеціальний орган - Комітет з питань аудиту та інспекції, який зобов'язаний розпочати розслідування корупційних звинувачень за будь-якою заявою громадян [7, с. 176].

Такими чином, існують різні моделі формування антикорупційних установ за кордоном. Хоча ефективність залежить не лише від наявності чи відсутності таких установ, але й від якості персоналу, політичної підтримки діяльності таких органів, розвитку антикорупційних інститутів.

Згідно чинного законодавства можна виділити такі антикорупційні органи держави:

- 1) прокуратури, включаючи Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру;

- 2) Національне антикорупційне бюро України;
- 3) Національне агентство з питань запобігання корупції;
- 4) Державне бюро розслідувань;
- 5) Національне агентство України з питань виявлення, розслідування та управління активами, отриманими від корупції та інших злочинів;
- 6) Вищий антикорупційний суд.

Слід зазначити, що в Україні, хоча створені антикорупційні органи влади, проте діяльність цих органів є неефективною, відсутність реальних результатів діяльності, скоординовані дії з реалізації антикорупційних подій, які в у свою чергу, формує негативне ставлення громадськості до таких новостворених установ. Це пов'язано з багатьма факторами, зокрема, по-перше, відсутністю спеціально підготовлених спеціалістів, які здійснюватимуть антикорупційну політику, знають про проблеми запобігання та подолання корупції, мають відповідну кваліфікацію та досвід. По-друге, відсутність досвіду діяльності та інституційної спроможності зазначених органів, оскільки це новостворені органи, вони формують свою діяльність з урахуванням досвіду європейської та світової практики, що не завжди працює. Адже в Україні характер корупції відрізняється від корупції в інших країнах, тому ми повинні враховувати національні особливості прояву корупції в нашій країні. По-третє, ці органи повільно розпочали свою діяльність, оскільки штатний розпис таких органів формувався дуже довго. По-четверте, не існує взаємодії між зазначеними органами, яка повинна регулюватися в чинних нормативно-правових документах, однак антикорупційні установи перекривають діяльність один одного, це стосується складання адміністративних протоколів, нагляду за дотриманням законодавства з точки зору заповнення декларацій, а також конфліктних інтересів тощо. По-п'яте, законодавство України щодо даних антикорупційних органів постійно змінюється. Так, у 2019 році було перезавантажене Національне агентство з питань запобігання корупції. Однак, результатів ефективності даного органу державної влади це немає.

З метою формування співпраці щодо запобігання та протидії корупції передбачається обмін інформаційними базами, що належать до компетенції органів Національного антикорупційного бюро, Національного агентства з питань запобігання корупції, Національного агентства України для виявлення, розслідування та управління активами, отриманими від корупції та інших злочинів. Крім того, посилилась співпраця між Спеціалізованою антикорупційною прокуратурою та іншими антикорупційними органами для створення баз даних про осіб, які вчинили корупційні чи пов'язані з корупцією правопорушення.

Література:

1. Спеціалізовані інституції з боротьби проти корупції: огляд моделей
URL: <https://www.oecd.org/corruption/acn/39972270.pdf>.

2. Кузнецова О. А. Зарубежный опыт борьбы с коррупцией: проблемы и эффективность. *Вестник Тамбовского университета. Серия : Гуманитарные науки*. 2014. № 2 (130). С. 195–197.

3. Франчук В. І., Комісарчук Ю. А., Прокопенко В. Ю. Корупція: теоретико-методологічні засади дослідження. Л. : ЛьвДУВС, 2011. 220 с.

4. Моисеев В. В. Международный опыт противодействия коррупции. *Мировые проблемы. Внешняя политика*. 2013. № 3. С. 175–179.

Мартиненко Володимир Олександрович

доцент, к. держ. упр., доцент

Сумський державний педагогічний університет ім. А.С.Макаренка, м. Суми

ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ НАДАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ПОСЛУГ В СФЕРІ ЗАХИСТУ ДОВКІЛЛЯ ТА РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН

Нові підходи до економічних і соціальних відносин, що визначаються сучасними чинниками українського суспільства, рух України до демократичних цінностей Європейського Союзу та інших розвинених країн світу, обумовлює переорієнтування управлінської діяльності органів місцевого самоврядування на надання якісних та доступних управлінських послуг фізичним і юридичним особам. Потреба в цих послугах зумовлюється тим, що сучасна демократична держава повинна забезпечити дотримання та дієвий захист прав і свобод людини і громадянина. У зв'язку з цим, питання надання управлінських послуг органами місцевого самоврядування є актуальною науковою проблемою.

Управлінські послуги – це послуги органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у формі рішень, які регламентують права та обов'язки громадян та господарюючих суб'єктів [1]. Серед них важливе місце займають послуги щодо забезпечення прав громадян на безпечне для життя і здоров'я людини навколишнє природне середовище. Так, згідно чинного законодавства, до компетенції ОМС у сфері охорони довкілля віднесено вирішення багатьох питань, наприклад, забезпечення реалізації екологічних прав громадян; забезпечення інформування населення про стан довкілля; затвердження цільових місцевих екологічних програм; затвердження відповідно до законодавства ставок земельного податку, розмірів плати за користування природними ресурсами; прийняття рішень про організацію територій і об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення; надання відповідно до законодавства дозволу на розміщення на своїй території нових об'єктів, сфера екологічного впливу діяльності яких згідно чинними нормативами охоплює відповідну територію та інші [2, 3].

На органи місцевого самоврядування, крім того, покладено реєстрацію об'єктів права власності на землю, реєстрацію права користування землею і договорів на оренду землі, організацію і ведення земельно-кадастрової документації, вирішення земельних спорів у порядку визначеному чинним

законодавством України.

Специфіка вищезазначених повноважень визначає види послуг, що надаються у сфері охорони довкілля та регулювання земельних відносин. До таких послуг відносяться надання витягів: про надання земельних ділянок комунальної власності у постійне користування; про продаж земельних ділянок комунальної власності; про надання дозволу на розроблення проекту відведення земельної ділянки; про надання земельних ділянок у власність громадянам для будівництва та обслуговування житлових будинків, господарських будівель та споруд, будівництва індивідуальних гаражів, ведення особистого селянського господарства, фермерського господарства, садівництва, індивідуального дачного будівництва; надання своєчасної, повної і достовірної інформації про стан навколишнього природного середовища, про джерела забруднення, про радіоактивний стан території; видача дозволів на спеціальне використання природних ресурсів місцевого значення; організація збору, переробки, утилізації і захоронення відходів на своїй території; розгляд звернень громадян та суб'єктів господарювання щодо стану навколишнього середовища та додержання природного законодавства; доведення інформації про впровадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів; видача згоди на розміщення на території громади нових об'єктів діяльності яких може впливати на навколишнє середовище; погодження поточних та перспективних планів роботи підприємств, установ та організацій з питань охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів і інші [4].

Забезпечення надання вищезазначених управлінських послуг ОМС в значній мірі буде залежати від визначення порядку організації їх надання та механізму їх надання. Для цього, як свідчить управлінський досвід країн – членів ЄС, що вже почав впроваджуватися у практичну діяльність ОМС України, необхідно внаормувати на законодавчому рівні право та обов'язки ОМС надавати послуги громадянам та суб'єктам господарювання у межах повноважень, визначених відповідним законодавством. Вирішення цього питання наблизить українське самоврядування до європейських стандартів в сфері надання управлінських послуг, зокрема і у сфері захисту довкілля. Тому прерогативою роботи органів місцевого самоврядування має бути систематизація та впорядкування системи надання управлінських послуг населенню, визначення нових та підвищення якості існуючих послуг, створення належних матеріальних, фінансових та організаційних умов для забезпечення здійснення їх повноважень.

Література:

1. Удосконалення механізмів надання публічних послуг населенню [Текст] : метод. реком. / Б. Г. Савченка, К. І. Мельникова, Ю. В. Боковікова [та ін.] ; за заг. ред. Б. Г. Савченка. — К. : НАДУ, 2009. — 28 с
2. Про місцеве самоврядування : Закон України від 21 трав. 1997 р.

№ 280/97-ВР. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.

3. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 № 1264-ХІІ – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>

4. Мартиненко В.О. Реалізація повноважень органів місцевого самоврядування щодо захисту довкілля в контексті надання управлінських послуг / В.О.Мартиненко // Науково-практичне забезпечення надання публічних послуг в умовах децентралізації: матеріали наук.-практ. інтернет-конф., Київ, 18 квіт. 2019 р. / за заг. ред. Р.В. Войтович, П.В. Ворони. – К: ІПК ДСЗУ, 2019. – 360 с., - С.139-141.

Зубенко В.В.

к.ю.н., доцент

Петько В.М.

ст.викладач

Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон

ОСОБЛИВОСТІ ПОВНОВАЖЕНЬ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Повноваження місцевого самоврядування – це визначені Конституцією і законами України, іншими правовими актами права і обов'язки територіальних громад, органів місцевого самоврядування із здійснення завдань та функцій місцевого самоврядування.

У загальному вигляді найважливішими питаннями, віднесеними до відання місцевого самоврядування є:

- що територіальні громади села, селища, міста безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування управляють майном, що є в комунальній власності;
- затверджують програми соціально-економічного та культурного розвитку і контролюють їх виконання;
- затверджують бюджети відповідних адміністративно-територіальних одиниць і контролюють їх виконання;
- встановлюють місцеві податки і збори відповідно до закону;
- забезпечують проведення місцевих референдумів та реалізацію їх результатів;
- утворюють, реорганізують та ліквідовують комунальні підприємства, організації і установи, а також здійснюють контроль за їх діяльністю;
- вирішують інші питання місцевого значення, віднесені законом до їхньої компетенції [1, ст.143].

Що ж стосується безпосередньої роботи сільських, селищних, міських, районних у містах, районних та обласних рада то вони проводять свою роботу

сесійно. Складаються сесії з пленарних засідань ради та засідань постійних комісій ради. Не пізніше першого місяця після обрання ради повинна скликатися перша сесія, яку відкриває голова територіальної виборчої комісії. Всі інші сесії скликаються безпосередньо головою даного територіального об'єднання а у випадках його неможливості – секретарем або заступником голови:

- відповідно до доручення голови;
- якщо без поважних причин голова у двотижневий строк не скликав сесію після настання відповідних законодавством умов;
- якщо сесію не було скликано у строки, передбачені Законом.

Також її може скликати не менш як одна третина депутатів від загального складу. Кількість скликань необмежена, однак вони повинні скликатись не менше одного разу на квартал. Повідомляють депутатів та населення про рішення скликати сесію не пізніше 10 днів, у винятках за день до сесії із зазначенням часу, місця проведення та питань, які передбачається внести на розгляд ради.

Правомочною сесія є у випадку коли на пленарному засіданні присутні більше половини депутатів від загального складу. Всі сесії проводяться відкрито і лише у разі необхідності рада може прийняти рішення про проведення закритого пленарного засідання.

Що ж стосується повноважень місцевого самоврядування то до них слід віднести визначені Конституцією, законами України та іншими правовими актами права і обов'язки територіальних громад, органів місцевого самоврядування із здійснення завдань та функцій місцевого самоврядування.

Відповідно до законодавства України повноваження місцевого самоврядування за своєю структурою включають:

- власні або як їх ще називають самоврядні повноваження, їх основними завданнями є вирішення питань місцевого значення та надання громадських послуг населенню;
- делеговані повноваження, їх основним завданням є виконання всіх функцій виконавчої влади на місцях.

Повноваження місцевого самоврядування можна розділити на певні групи у відповідності до сфер та галузей застосування, а саме групи:

- соціально-економічного і культурного розвитку, планування та обліку, тобто планування наперед всіх можливих варіантів які б могли поліпшити становище соціально-економічного і культурного розвитку даного місцевого самоврядування;
- бюджету, фінансів і цін, тобто встановлення, затвердження та дотримання єдиного бюджету, забезпечення його постійними фінансами та встановлення єдиних, аргументованих та якомога найменших цін на комунальних підприємствах;
- управління комунальною власністю, тобто обрання одної або групи осіб, які будуть займатися управлінням комунальної власності та покращувати

її становище, контролювати та управляти майном, яке знаходиться у їх власності;

– житлово-комунального господарства, побутового, торговельного обслуговування, громадського харчування, транспорту і зв'язку;

– будівництва: освіти, охорони здоров'я, культури, фізкультури і спорту; регулювання земельних відносин та охорони навколишнього природного середовища;

– соціального захисту населення, тобто захисту всіх верств населення які заходяться у даному місцевому самоврядуванні, та забезпечення гідних умов для їх життя;

– зовнішньоекономічної діяльності, тобто встановлення домовленостей з іноземними місцевими самоврядуваннями, яка полягає в придбанні та реалізації різного роду продукції, робіт та послуг ;

– оборонної роботи, тобто сприяння організації призиву, допомога військовослужбовцям, виховання у населення військово-патріотичного духу ;

– адміністративно-територіального устрою, тобто внесення на розгляд питання, у разі необхідності, про можливе перейменування всіх об'єктів, що знаходиться на території даного самоврядування:

– забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян;

– відзначення державними нагородами, відзнаками Президента України та присвоєння почесних звань України [2, ст. 26].

Досягти повного і ефективного функціонування місцевого самоврядування, його розвитку та становлення можливо лише за умови забезпечення його системою гарантій. Ефективна діяльність місцевого самоврядування, його соціальна цінність залежить від умов і засобів гарантованості місцевого самоврядування[3, ст. 51].

Література:

1. Конституція України, від 28 червня 1996 р. //Відомості Верховної Ради України.-1996, №30, чинна, поточна редакція від 30.09.2016 р.

2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», від 21.05.1997р.//Відомості Верховної Ради України – 1997, № 24, ст.170, чинний, поточна редакція від 11.10.2018 р.

3. Зубенко В.В. Особливості гарантій місцевого самоврядування / Збірник тез Всеукраїнської наукової інтернет-конференції «Актуальні проблеми публічного права».- К., 2018.-с.51-57

**СЕКЦІЯ 4.
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ТА ПОЛІТИЧНИЙ РОЗВИТОК
ДЕРЖАВИ.**

Ziemieliiev Maksym,
master of specialty "Public management and administration" of the department
of economic theory, intellectual property and public administration
Zhytomyr National Agroecological University, Zhytomyr

**COUNTRY TRANSPORT SYSTEM AS A FACTOR OF SUSTAINABLE
DEVELOPMENT OF THE STATE**

With the development of international transportation and the formation and operation of international transport corridors, competition has intensified not only between individual modes of transport within countries, but also between national transport systems of these countries to attract additional, above all, freight flows to the national transport network.

In many countries of the world, major transport communications (railways, highways, parts of the Navy infrastructure and civil aviation) are publicly owned. This is caused by the specifics of technological processes in transport, their important infrastructure role in the country and the peculiarities of obtaining economic effect from large stock-based industries that provide national interests.

Thus, the main thing in the unity of the transport system is not so much the type of property as the interests of consumers, the end result of the system's activity in a material and natural form, which corresponds to the marketing, ie market concept of normal functioning of the economy.

The transport systems, according to their technical level, scale, organizational forms and quality of transport development of international freight and passenger flows, adapt to the modern requirements of the clientele. Today, the quality factor of transport service, whose current requirements are related to the forefront:

- with differentiation of shipments, which increases with the increase in the size of cargo shipments, an increase in the territorial divide in the technological process of production, which causes the carriage of goods in small batches;

- with the speed of delivery of passengers and cargo;

- with cargo preservation and safety of passenger transportation;

- ensuring regularity and rhythm of freight and passenger traffic;

- with the desire to increase the efficiency of transportation due to the increase in transport costs and the need to adapt to changes in the structure of economic relations;

- with the need to ensure traffic safety in the context of increasing intensity in terms of territorial concentration of population and production, especially in the areas of transport nodes and along major transport highways;

- with a sharp increase in the level of comfort in international passenger traffic

and with the need to take into account the environmental aspect of transport development (except for the alienation of the territory for transport construction);

– with the need to reduce energy consumption of transport [1, p.29].

Thus, the quality of transport services is of particular importance in connection with the development of international forms of industrial cooperation.

All these factors contribute to shifts in the structure of transportation and determine the advance development of road and air transport. This leads to the improvement of international transport communications through the development and modernization of the infrastructure that serves these connections, the intensive development of mixed non-congestion connections, which corresponds to the specialization of vehicles and services. The development of transport infrastructure as a component of the transport system directly has a significant impact on the country's economy. In addition, the transport industry has many other features, including a controlled and fixed ability to meet the needs for transportation, to ensure their regularity, dynamism, margin of safety, stability, maximum production at specified costs, etc. [2].

The globalization of modern production and distribution of goods is inextricably linked with the integration of production and transport, the main purpose of which is to realize the benefits of combination, that is, to achieve resource savings or to create new services that are more attractive to consumers.

Characteristic features of integrated transportation service are the complete control and management of all operations included in this service, one operator and the presence of a computer system for monitoring the entire chain of operations, which make up a single delivery and distribution process, to which the clientele should at any time have immediate access. The most important prerequisite here is the close interaction between the carrier and the client on the basis of contracts that clearly define their mutual rights and obligations.

References:

1. Edin O, Tsvetov Y., Sokolov L. (2012), “Transport policy in Ukraine”, *Ekonomika Ukrainy*, vol. 1, pp. 24-34.

2. Tsvetov Y.M., Kutakh O.P., Makarenko M.V. (2013), *Kontseptsiya prohramy formuvannya merezhi lohistychnykh tsestriv v systemi mizhnarodnykh transportnykh korydoriv Ukrainy* [The concept of the program of forming a network of logistics centers in the system of international transport corridors of Ukraine], KUETT, Kyiv, Ukraine.

Сторожилова Уляна Леонідівна
к.е.н., доцент кафедри менеджменту і адміністрування
Український державний університет залізничного транспорт, м. Харків
Сторожилів Пилип Максимович
студент у галузі управління персоналом та економіки праці
Київський коледж комп'ютерних технологій та економіки НАУ, м. Київ

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ТА ПОЛІТИЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ В ПРОСТОРІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Перехід до відновленої енергетики та впровадження зелених нанотехнологій набуває все більш масштабної популярності в різних країнах світу. Проте, ще залишається сферою з нерозкритим потенціалом для України. Відповідно до сучасних тенденцій розвитку європейського суспільства Україна має сприятливі умови для стимулювання політики зупинки еміграції і зростання економіки. Потенціал і розташування нашої держави дозволяє нам стати однією з провідних країн світу і зайняти серед них центральне місце, вносити ще більший вклад в історію людства.

Саме конвергенція країн являє собою вирівнювання соціально-економічного і політичного розвитку до єдиного глобалізаційного рівня. Конвергенція в економічних відносинах у міжнародному поділі праці означає синхронізацію основних макроекономічних параметрів, зумовлених структурою різних за рівнем розвитку економічних систем, що адаптуються до умов єдиної для всіх глобальної економічної системи. Зміцнення потенціалу регіонів України і вся українська економіка не обійдуться без співпраці із зовнішніми ринками, без використання унікальних можливостей і освоєння нових сегментів ринків світу, без соціально-економічного і політичного розвитку, без формування гнучкої моделі орієнтованої на зовнішній і на внутрішній попит і пропозиції. Конвергенція регіонів України в контексті європейської інтеграції повинна забезпечувати максимально високий рівень комфорту, безпеки, екологічності, соціально-економічної і політичної рівності. Ці заходи повинні ґрунтуватися на системній модернізації і забезпечувати формування потужної конкурентоспроможної держави. Конвергенція регіонів України в контексті європейської інтеграції повинна ґрунтуватися на зміцненні демократичних засад в суспільстві, підвищенні індексу розвитку людського потенціалу (рівня комфортності життя, грамотності і довголіття), на політичній стабільності, забезпеченні мирного розвитку та плідного співробітництва з правильно підібраних партнерів, відкритого доступу для вільного потоку технологій, ідей і висококваліфікованих фахівців. В процесі вирівнювання і відновлення економічного розвитку країн світу, їх регіонів найважливішим є аспект усвідомлення стану еволюції людства, моделювання сучасної політики розвідку держави та покращення інфраструктури.

Майбутнє світової економіки багато в чому буде залежати від стану конвергенції країн світу та їх регіонів. Зелені нанотехнології – це невід’ємний факт успіху гармонійного майбутнього будь-якої держави світу – це ступень розвитку співробітництва та технологій нового покоління. Зелені нанотехнології для розвитку економіки країн світу не шкодять навколишньому середовищу і є поновлюваним джерелом енергії. Одним зі світових лідерів країн світу, які обрали концепцію зеленого зростання є Південна Корея. Аналіз досвіду провідних країн світу щодо державного стимулювання політики зупинки еміграції і зростання економіки:

США - пільгове оподаткування та пільговий режим амортизаційних відрахувань, цільові асигнування з бюджету, фінансування НДДКР державою та приватними інвесторами, інвестиційний податковий кредит, міжнародне співробітництво в інноваційній діяльності, державно-приватне партнерство, венчурне фінансування, розвиток наукової інфраструктури, створення технологічних парків, спрощення адміністративних процедур;

Японія - надання пільгових кредитів, пільгове оподаткування, розробка і реалізація регіональних стратегій інвестиміджу країни, інноваційна кооперація, активна розробка та впровадження інноваційних продуктів, розвиток державно-приватного партнерства міжнародного співробітництва;

Великобританія - власна інноваційна стратегія і активна участь в інноваційних програмах ЄС, пільгове оподаткування, дотації та субсидії, списання витрат на проведення НДДКР, кредитні гарантії, розробка і реалізація регіональних стратегій інноваційного інвестиміджу власних територій, інноваційна кооперація;

Франція - дотації та субсидії, отримання додаткового дослідницького кредиту, довгострокові позики, податкові кредити та кредитні гарантії на інвестиції, що здійснюються в інноваційну сферу, пільгове оподаткування організацій, які здійснюють наукові розробки, пільги для суб’єктів економічної діяльності, створення наукової інфраструктури у регіонах;

Німеччина - залучення інвестицій для фінансування інноваційної діяльності, система страхування кредитів, створення інфраструктури для розвитку інноваційної діяльності, податкові стимули, прискорена амортизація, цільові банківські кредит, надання державних грантів, пряме державне фінансування (цільові безоплатні субсидії, пільгові кредити).

В запропонованому дослідженні визначено важливу роль процесу глобалізаційного вирівнювання і відновлення економічного розвитку країн світу, їх регіонів. Розглядаються принципові аспекти усвідомлення стану еволюції людства, моделювання сучасної політики розвитку держав та покращення інфраструктури за допомогою поновлювальних джерел енергії, які не шкодять навколишньому середовищу. Автори наполягають на тому, що майбутнє світової економіки багато в чому буде залежати від: рівня політичної рівноваги і прозорості, стану конвергенції країн світу та їх регіонів, збалансованої міграції. В дослідженні узагальнено головні чинники на які

повинен бути звернен вектор моделювання політики розвитку України в просторі європейської інтеграції.

Література:

1. Конкуренентоспроможність підприємства: оцінка рівня та напрями підвищення : монографія / за заг. ред. О.Г. Янкового. Одеса : Атлант, 2013. 470 с.
2. Маврова В.В. Управління конкурентоспроможністю підприємств в Україні. Молодий вчений. 2016. № 4
3. Шканова О.М. Маркетингова товарна політика. Київ : МАУП, 2003. 160 с.
4. Заяць Р.П. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства. Тернопіль, 2017. 116 с.

Богач Олександра
студентка II курсу спеціальності «Публічне управління та адміністрування»
Національного університету «Львівська політехніка», м. Львів
Науковий керівник: асистент кафедри АФМ Хім М.К.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ДЕРЖАВИ, ЯК ОДИН З КЛЮЧОВИХ ПОКАЗНИКІВ РІВНЯ ДОБРОБУТУ КРАЇНИ

Розвиток та забезпечення нормальних умов для суспільства безпосередньо залежить від соціально-економічного розвитку в державі.

Явища, що супроводжують за собою певні економічні кризи – погіршують ефективність функціонування соціальної сфери, яка згодом нагромаджує соціальні проблеми.

Головна мета існування соціально-економічної сфери полягає в забезпеченні відтворення людини як економічного суб'єкта, формуванні та розвитку його трудового потенціалу, створенні сприятливих умов для підвищення якості життя, реалізації здібностей та отримання нових професійних навичок [1].

Так, проведемо аналіз рівня добробуту населення в Україні протягом 2010 – 2018 років. Саме рівень добробуту є фактором, що стримує, або, навпаки, сприяє людському розвитку, як для індивіда, так і для населення в цілому.

Для дослідження рівня добробуту був зроблений аналіз: ВВП України, економічної активності населення України та обсягу доходів населення України, результати представлені в таблиці 1 [2].

Так, обсяг ВВП України у розрахунку на одну особу протягом 2010 – 2018 р. значно зростає. Цей показник отримують при розподілі реального ВВП на кількість жителів. Якщо з плином часу ВВП на душу населення знижується, це може говорити про те, що рівень життя людей в країні падає, а економіка

наближається до кризи або вже переживає кризу. Тому на ці показники потрібно завжди звертати особливу увагу.

Таблиця 1

Аналіз рівня добробуту населення в Україні

Показники	Значення показників								
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Обсяг ВВП України у розрахунку на одну особу, грн./особу	23600	28488	32002	33473	36904	46413	55899	70233	84192,0
Економічна активність населення України, %	63,7	64,3	64,6	65	62,2	62,4	62,2	62	63,0
Обсяг доходів населення України у розрахунку на одну особу, тис. грн./особу	18347	21637,9	25206,4	26719,4	26782,1	31082,7	35610,1	45762,7	46435,1

Аналізуючи економічну активність населення України бачимо, що показники протягом 2010 – 2018р. коливаються від 62% до 65%, тобто населення України не є економічно активним, а саме таким, яке протягом певного періоду забезпечує пропозицію своєї робочої сили для виробництва товарів і надання послуг.

Показники обсягу доходів населення України у розрахунку на одну особу протягом 2010 – 2018р. зростають з кожним роком, а це є позитивною динамікою, адже як відомо, доходи мають дуже важливе значення в житті кожної людини. Вони є безпосереднім джерелом задоволення її необмежених потреб. Заробітна плата є основним джерелом доходів людини. Але нерідко її розмір не достатній для дотримання навіть найнеобхідніших умов існування людей. Тому виникає необхідність держави регулювати заробітну плату, а для населення шукати інші джерела доходів.

Так, основною метою соціальної політики в демократичній державі є загальний добробут населення, у тому числі забезпечення мінімально необхідного рівня соціального захисту, а для покращення стану можна запропонувати такі заходи:

- створювати реальну рівність для здобуття освіти і працевлаштування;
- забезпечувати рівні можливості для чоловіків та жінок;
- високий рівень медичного обслуговування;
- збалансувати доходи населення;
- оптимізувати бюджетні видатки;

- здійснити соціалізацію вітчизняного бізнесу;
- забезпечити прозорість економіки та творчий характер ведення господарства;
- розвиток соціальної інфраструктури, розширення сфери послуг;
- впровадження та реалізація ефективних заходів відносно адресної підтримки малозабезпечених.

Саме ці заходи зможуть поліпшити соціальну сферу економіки в Україні. Отже, пріоритетом для України є підвищення рівня та якості життя населення до гідного ступеня.

Література:

1. Васьковська Н. О. Соціально - Економічна сфера господарської системи України: сучасний стан та перспективи розвитку / Н. О. Васьковська. – Миколаїв. – 737 с.
2. Нікітіна І. М. Статистичний збірник: "Доходи та витрати населення у 2018 році" / І. М. Нікітіна. – Київ: Державна служба статистики України, 2019. – 57 с.

Лапшин Сергій Андрійович
доцент кафедри правових наук та філософії,
кандидат історичних наук, доцент
Конотопенко Олександр Петрович
доцент кафедри правових наук та філософії,
кандидат філософських наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет ім..М.Коцюбинського
м.Вінниця

ДЕРЖАВА І ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО В УКРАЇНІ: СПІВВІДНОШЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Держава та інститут громадянського суспільства системно взаємодіють між собою, а тому питання їх співвідношення є актуальними. У зв'язку з цим, їх дослідження має важливе значення для забезпечення їх ефективного функціонування. Формування громадянського суспільства і держави має історичний характер, а їх функціонування обумовлено інтересами суспільства в цілому і окремих соціальних верств. Гарантуючи всебічний розвиток соціальних груп і окремих осіб, права і свободи людини, підпорядковуючи діяльність інтересам суспільства, держава розвивається і еволюціонує в напрямку характеристик – соціальної і правової.

Докладніше проаналізуємо поняття правової держави і громадянське суспільство. Правова держава – це форма організації суспільства, а громадянське суспільство є передумовою становлення правової держави. Зауважимо, що громадянське суспільство може сформуватися лише на основі правової держави. Водночас, завдяки громадянському суспільству держава як системне явище набуває характеру стійких зв'язків, що характеризуються

взаємозумовленістю, взаємовпливом та взаємозалежністю [1].

Аналіз суспільно-політичної ситуації в Україні, дозволяє констатувати, що для нашої держави є характерним переважний вплив держави над громадянським суспільством, що виявляється у залежності суспільства від влади, слабкості середнього класу, радянських рудиментів у політичній свідомості та культурі. Все це негативно впливає на стан та розвиток громадянського суспільства в Україні.

Варто наголосити на двох вагомих тенденціях, які характерні для української держави – традиціоналізм і модернізм, які значною мірою впливають на формування громадянського суспільства. Становлення громадянського суспільства, зокрема, передбачає нівелювання тенденцій традиціоналізму і трансформації суспільства за європейським зразком [2].

Досвід організації публічного управління свідчить, що держава оцінює інститути громадянського суспільства як елемент демократії, який в разі необхідності – можна ігнорувати або використовувати на власну користь. Внаслідок цього відносини держави і громадянського суспільства характеризуються ситуативним характером і не мають можливості задовольнити групові інтереси, а тим паче інтереси українського суспільства.

Стан розвитку громадянського суспільства в Україні можна охарактеризувати як етап становлення його елементів, як єдиної цілісної структурно-функціональної системи. Тому модель взаємовідносин між державою і громадянським суспільством відповідає перехідному етапу суспільної системи і характеризується нерівноправним партнерством.

Сформулюємо перспективи розвитку громадянського суспільства в Україні. Модель перша – наступ на громадянське суспільство і встановлення тоталітарного політичного режиму. Ймовірність такої моделі невелика, але у випадку здійснення містить чимало загроз для існування та цілісності української держави і суспільства. Модель друга – статус кво – зереження теперішньої ситуації. За таких умов громадянське суспільство із дієвого суб'єкта публічного управління перетворюється на гасло. Така модель містить небезпеку суспільно-політичної нестабільності. Третя модель – становлення і зміцнення інститутів громадянського суспільства. Ця модель є найбільш перспективною для розвитку української держави та становлення громадянського суспільства. Водночас, вона вимагає від усіх сторін значних зусиль, результатом яких має стати формування соціальної правової держави [3].

Реалізація даної моделі має здійснюватися у декількох напрямках одночасно. По-перше, прозорість та ефективність взаємодії громадянського суспільства і держави, що передбачає становлення інституційної структури демократії, розширення і зміцнення різних форм функціонального представництва суспільних інтересів у системі законодавчої та виконавчої влади; делегування владних повноважень органам місцевого самоврядування та самоорганізації населення; створення ефективної системи контролю

суспільства за сферою публічного управління.

Література:

1. Громадянське суспільство в сучасній Україні: специфіка становлення, тенденції розвитку: монографія / за заг. ред. Ф. М. Рудича. К.: Парламентське видавництво, 2006. 412 с.
2. Лотюк О.С. Громадянське суспільство в контексті європейської інтеграції / О.С.Лотюк // Європейські перспективи. 2014. №7. С.64–68.
3. Удовиченко Н.В. Становлення громадянського суспільства в Україні: проблеми і перспективи / Н.В.Удовиченко. Матеріали VIII Всеукраїнської студентської науково–практичної конференції «Правозахисний рух: історія і сучасність». 2015. С. 73–75.

Соколова Л.В.

старший викладач кафедри менеджменту
ПВНЗ «Міжнародний університет бізнесу і права», м. Херсон

НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ

Туризм завдяки своїй поліфункціональності, яка проявляється в поєднанні економічних, соціальних, культурних та екологічних аспектів, має практично невичерпний потенціал для постійного розвитку. Тісні взаємозв'язки туристичної галузі з іншими галузями економіки створюють передумови використання туризму для стабілізації соціально-економічного розвитку країни, окремих регіонів, областей та населених пунктів в умовах економічної кризи.

Незважаючи на те що криза призводить до несподіваних змін, руйнування найменш стійких та нежиттєздатних структур, вона може принести із собою нові, раніше невизначені можливості розвитку, а отже «інновації» є обов'язковою складовою виходу економічної системи з кризи.

Вперше термін «інновація» ввів у 1930 р. Й. Шумпетер, який пов'язав економічну динаміку із розповсюдженням нововведень у всіх сферах господарювання, обґрунтував теорію інновацій та виділив типи нововведень. Проблемам інновацій в туризмі присвятили свої публікації В.С. Новіков, Н.Н. Малахова, Д.С. Ушаков, М.А. Изотова, Ю.А. Матюхіна, Г.І. Михайліченко та інші, проте актуальність проблеми потребує подальших досліджень.

Державна політика і державне регулювання в галузі туризму визначені Законом України «Про туризм», де в Ст.6 зазначено що “держава проголошує туризм одним із пріоритетних напрямків розвитку економіки і культури і створює умови для туристичної діяльності”, а серед шляхів реалізації державної політики в галузі туризму вказано: “визначення і реалізація пріоритетних напрямків розвитку туризму, спрямування бюджетних коштів на розробку програм розвитку туризму, визначення пріоритетних напрямків і координація

наукових досліджень та підготовки кадрів туризму, участь у розробці та реалізації міжнародних програм з розвитку туризму” [1].

Як зазначено в «Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року», “сфера туризму та курортів пов’язана з діяльністю більш ніж 50 галузей, її розвиток сприяє підвищенню рівня зайнятості, диверсифікації національної економіки, збереженню і розвитку культурного потенціалу, збереженню екологічно безпечного навколишнього природного середовища, а також підвищує рівень інноваційності національної економіки” [2].

Нині більшість держав, які мають інноваційну модель розвитку створюють всі передумови, щоб стимулювати інноваційну діяльність у всіх галузях народного господарства і туризмі зокрема. Всі методи стимулювання інноваційної діяльності відображені в 4 типах державної інноваційної політики:

1. *Політика технологічного поштовху* – активна участь держави в стимулюванні та регулюванні інноваційних процесів;

2. *Політика ринкової орієнтації* – роль держави обмежена створенням сприятливого для нововведень клімату, розвитком інформаційного середовища;

3. *Політика соціальної орієнтації* – соціальне регулювання, впровадження інновації потребує широкого кола підтримки громадськості;

4. *Політика зміни економічної структури господарського механізму* – вплив передових технологій на вирішення соціально-економічних проблем потребує нових організаційних форм і механізмів управління.

Інноваційна діяльність в Україні регламентується Законом України «Про інноваційну діяльність», де визначено головну мету державної інноваційної політики і зазначено що “суб’єкти господарювання всіх форм власності, що реалізують в Україні інноваційні проекти, і підприємства всіх форм власності, які мають статус інноваційних, одержують державну підтримку” [3].

В самому широкому виді можливі такі напрямки інноваційної політики:

- пряме державне стимулювання розвитку науки і техніки (держконтракти на виконання окремих дослідних робіт, надання субсидій, дотацій, кредитних пільг, різних гарантій виконавцям та ін.);

- опосередковане державне стимулювання НДДКР, комерціалізації нововведень (податкові пільги, система прискореної амортизації);

- формування інфраструктури забезпечення досліджень і розробок (створення державних органів по координації політики нововведень, різного роду сучасних форм управління циклом «наука-техніка-виробництво» при прямому державному та міжнародному фінансуванні: технополіси, технопарки, бізнес-інкубатори);

- стратегія підготовки і перепідготовки кадрів.

Інноваційний шлях розвитку в галузі туризму неможливий без державної підтримки, яка відповідно до нормативно-правової бази України може здійснюватися за трьома схемами:

1) Пряма участь держави в реалізації спеціальних цільових програм через асигнування регіональних, місцевих органів влади, створення національних

інноваційних центрів з бюджетним фінансуванням які безкоштовно надають отримані знання широкому колу споживачів (реалізація регіональних цільових програм розвитку туризму, фінансування розвитку туристичної і транспортної інфраструктури регіону, інформаційне просування туризму регіону, наукові та статистичні дослідження туризму, підготовка та перепідготовка кадрів для туризму, створення туристично-інформаційних центрів);

2) Надання субсидій і грантів для здійснення конкретних проектів в галузі туризму та супутніх галузях (за допомогою грантів держава може стимулювати наукові розробки, державні контракти дозволяють державі придбати результати досліджень і контролювати хід виконання розробки);

3) Забезпечення приватним підприємцям і особам сприятливих умов для науково-технічних розробок і розвитку інвестиційних можливостей (надання приватному бізнесу який вкладає кошти в наукові розробки та розвиток туристичної інфраструктури податкових пільг, державних кредитів і гарантій, фінансування через участь держави в акціонерному капіталі, створення туристсько-рекреаційних зон).

Література:

1. Закон України «Про туризм». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр> (дата звернення: 23.03.2020).
2. Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-р> (дата звернення: 23.03.2020).
3. Закон України «Про інноваційну діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення: 23.03.2020).

Сахненко Оксана Іванівна
старший викладач кафедри менеджменту та військового господарства
Національна академія Національної гвардії України, м. Харків

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ

На сучасному етапі розвитку ринкових відносин в Україні рівень управління економікою, в першу чергу, визначається якістю наявних людських ресурсів та здатністю і готовністю їх до ефективної праці. Дані проблеми повинні вирішуватись на рівні державного управління, вони також є особливо актуальними для великих промислових підприємств зі складною системою управління людськими ресурсами. Методи управління людськими ресурсами, що застосовуються на вітчизняних підприємствах, потребують впровадження принципово нових, сучасних технологій, планування, організації, координації, аналізу та інформаційного забезпечення управлінських систем. У той же час, традиційні підходи щодо організації систем управління поступово втрачають свою ефективність через нестабільний стан української економіки, політичну невизначеність уряду нашої країни, демографічну і соціальну кризу, неякісний

стан нормативно-правового забезпечення і законотворчої діяльності у сфері регулювання зайнятості та основних напрямків управління людськими ресурсами.

Сьогодні для управління розвитком людського потенціалу потрібне інформаційне, організаційне, наукове, фінансове, кадрове, правове і нормативне забезпечення. Кожне з цих забезпечень є важливим, проте одним з найважливіших є інформаційне забезпечення. Оскільки для ефективного прийняття управлінських рішень потрібна оперативна, відкрита, привселюдна і достовірна інформація про рівень розвитку цього потенціалу [1, с. 75].

Перехід до сучасних підходів управління людськими ресурсами в Україні слід починати з системи освіти, оскільки, на думку Синициної Н. Г [2], яку ми поділяємо, саме в освіті, через освітні установи, навчальні заклади відбувається формування ставлення до людей як до найвищої цінності суспільства. Саме тому система освіти повинна надавати приклад такого ставлення. Саме освіта формує якісну робочу силу, завдяки чому остання стає більш кваліфікованою і продуктивною, тому цей вид інвестицій у людський капітал є найбільш важливим, а вплив – очевидним.

Незадовільний стан прямих державних інвестицій у людський розвиток підтверджує той факт, що слід створити механізм залучення інвестицій у людський капітал з інших джерел, а саме – з недержавних суспільних фондів та організацій, міжнародних фондів та організацій, регіональних структур. Крім того, інвестування в людину повинні здійснювати освітні заклади, підприємства, сім'ї та окремі громадяни [3].

Управління розвитком людського потенціалу виконують на загальнодержавному, регіональному і місцевому рівнях та на рівні підприємств. Об'єктом цього управління є соціально-економічні та організаційні відносини, що складаються в суспільстві з приводу підвищення якості життя населення, формування, відтворення та використання ресурсів праці, а суб'єктом – органи управління всіх рівнів, які відповідальні за ці дії.

Держава через відповідні органи управляє системою розвитку людського потенціалу, впливає на демографічні процеси, здійснює підготовку і перепідготовку кадрів, удосконалює організаційно-правові форми праці забезпечення, регламентує і контролює використання трудових ресурсів. Управління людським потенціалом здійснюється на основі законів України та програм уряду за допомогою суб'єктів – державних органів, профспілок, підприємств та трудових колективів. Головним завданням державної системи управління розвитку людського потенціалу є прийняття законів, контроль за їх виконанням, розробка і реалізація політики та рекомендацій з питань освіти, здоров'я, культури та якості життя людини. Сьогодні на державному рівні в Україні цим управлінням займаються органи законодавчої, виконавчої та судової влади різних рівнів. Для врегулювання кризової ситуації, що склалася в Україні з якістю людських ресурсів, органам виконавчої влади центрального та регіонального рівня необхідно в першу чергу:

– підвищити ефективність взаємодії державних, ринкових та суспільних інститутів у процесі управління людським капіталом, у тому числі й в частині фінансування заходів регіональної політики щодо підвищення якості людських ресурсів;

– сформувати інформаційно-аналітичну базу для моніторингу трудових ресурсів й створити реєстр наявного трудового ресурсу з метою постійного відстеження стану професійно-кваліфікаційної структури, професійно-кваліфікаційного розвитку, зайнятості та ринку праці з синхронним їх зіставленням та ситуаційними оцінками;

– розробити механізм прогнозування професійних потреб економіки регіону для формування високого якісного рівня трудових ресурсів.

Практика свідчить, що труднощі та помилки, властиві кадровим процесам, зумовлені відсутністю комплексного підходу до теоретичних розробок у цій сфері. Тому актуальними є дослідження теоретико-методологічних основ стану кадрових процесів та визначення перспектив їх розвитку на загальнодержавному рівні. Досягнення всіх перерахованих вище умов можливе лише у разі здійснення раціональної та збалансованої в усіх напрямках державної кадрової політики.

Література

1. Гинда О. М. Сутність та вплив управління процесами розвитку людського потенціалу на економіку України / О. М. Гинда // Економіка і організація управління. – № 1 (17) – 2 (18). – 2014. – С. 74–79.

2. Синицина Н. Г. Нові підходи до управління людськими ресурсами в управлінні освітою. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=351>

3. Іорданов А. Є. Державне регулювання якості людських ресурсів на регіональному рівні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. управління : спец. 25.00.02 «Механізми державного управління» / А. Є. Іорданов. – Харків, 2011. – 20 с.

Лебедева Віра Василівна,
професор кафедри адміністративного менеджменту та проблем ринку,
д.е.н., доцент
Бедова Марія Віталіївна,
здобувач ступеня бакалавр, 4 курс
Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса, Україна

СУТНІСТЬ ТА ФУНКЦІЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ

Сьогодні на ринку праці є потреба у фахівцях, які володіють управлінськими навичками, необхідними для надання адміністративних послуг у публічній сфері, знайомі з принципами, функціями та етикою службової діяльності в органах державної влади та місцевого самоврядування, здатні

організувати та очолити громадську діяльність, спрямовану на реалізацію соціально значущих проектів.

На думку Є.Соболева, “молодь достатньо плюралістична за своїми політичними переконаннями, а тому її зв’язок з різними партіями та рухами має достатньо чітко виражений раціональний і прагматичний характер” [1, с. 7].

На сьогодні існує велика кількість визначень молодіжної політики. Наведемо кілька з них, які, на нашу думку, заслуговують на увагу. В. Барабаш, О.Шаповалов, А.Матвієнко трактують “молодіжну політику” як “цілісну молодіжну державну політику”, проведення якої повинно охоплювати всі елементи - “від принципів формування і планування цілого комплексу соціально-економічних заходів в інтересах молоді та в інтересах всього суспільства до виділення правових, матеріальних, організаційних гарантій її здійснення на практиці” [2, с. 568]. Згідно з точкою зору згаданих авторів, “державна молодіжна політика має бути спрямована на вирішення питань виховання, освіти, праці, побуту, відпочинку, духовного та фізичного розвитку юнацтва, а також забезпечення прав і його законних інтересів, участі у державному, господарському і соціокультурному будівництві” [3, с. 28]. Таке визначення надзвичайно широке і об’ємне, швидше нагадує розшифровку основних принципів і напрямів управлінської діяльності молоді.

Таким чином, на нашу думку, молодіжна політика - це комплексне явище, що є результатом практичної, науково-теоретичної, ідеологічної та іншої діяльності соціальних інституцій стосовно молоді. На думку М.П.Перепелиці, її можна розглядати як інтегральну функцію багатьох змінних: діяльності держави, партій, громадських, релігійних організацій тощо. Молодіжна політика включає багато елементів і має складну структуру. Однією з її складових є державна молодіжна політика [4, с. 19].

Ефективність молодіжної політики в Україні в умовах децентралізації значною мірою залежить лише від єдності та скоординованості дій виконавчої влади, місцевого самоврядування і молодіжного представництва.

Міністерством молоді та спорту разом із представниками державного та громадського секторів, місцевого самоврядування, експертами, молодіжними лідерами розроблено модель реалізації молодіжної політики в умовах децентралізації, яка була схвалена на засіданні колегії відомства 21 грудня 2017 року та рекомендована до впровадження.

Таким чином, на національному рівні центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію молодіжної політики, є Міністерство молоді та спорту, яке в умовах децентралізації має виконувати такі функції: нормативно-правове забезпечення; формування стратегії розвитку та пріоритетних напрямів молодіжної політики; забезпечення підвищення кваліфікації молодіжних працівників; методична підтримка з урахуванням міжнародного досвіду та кращих практик; фінансування або сприяння в залученні фінансових коштів на реалізацію програм, проектів тощо.

Регіональний рівень має відповідати за реалізацію молодіжної політики в рамках підходів, запропонованих на національному рівні, зокрема в межах Державної програми «Молодь України». На своєму рівні також можуть бути розроблені та ухвалені регіональні програми, орієнтовані на потреби молоді, з урахуванням місцевих особливостей.

Місцевий рівень характеризується тим, що децентралізація передбачає збільшення відповідальності на місцях, перегляд можливостей для реалізації молодіжної політики на місцевому рівні, відповідно функцій основних гравців.

Для ефективної реалізації молодіжної політики в ОТГ важливо передбачити:

- необхідну інфраструктуру молодіжної політики, у тому числі її організаційне та фінансове забезпечення;
- забезпечення діяльності молодіжних центрів і молодіжних працівників;
- розвиток інститутів громадянського суспільства;
- міжгалузеву та міжсекторальну взаємодію у молодіжній роботі;
- оцінювання ефективності молодіжної роботи і звітування перед громадою про стан роботи з молоддю;
- забезпечення умов молодіжної участі та молодіжного громадського контролю

Література:

1. Соболев Е. Политические убеждения молодежи. - Л., 2002. - 189 с.
2. Барабаш В.В. Громадські молодіжні об'єднання як суб'єкт державної молодіжної політики // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Зб. наук. пр. - Х.: Видавн. центр Харк. нац. ун-ту ім. В.Н.Каразіна, 2003. - С. 567-570.
3. Шаповалов О. История молодежных движений. - М., 2000. - 211 с.
4. Перепелиця М.П. Державна молодіжна політика в Україні (регіональний аспект) / Укр. ін-т соц. дослідж.; Укр. центр політ. менеджменту. - К., 2001. - 242 с.

Грицаєнко Микола Ігорович
старший викладач, кандидат економічних наук

Грицаєнко Галина Іванівна
доцент, кандидат економічних наук
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного, м. Мелітополь

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ДОМАШНІХ ГОСПОДАРСТВ

На сучасному етапі розвитку світового та національного господарства однією з найактуальніших проблем для України є «... активна інвестиційна політика, яка б мала систему стратегічних і тактичних цілей, а також оцінку необхідних ресурсів для їхнього досягнення» [1, с. 86]. Макроекономічним індикатором соціально-економічного становища країни є ошадна та

інвестиційна поведінка домашніх господарств, які одночасно виступають постачальниками економічних ресурсів і основними споживачами товарів та послуг. Збільшення доходів домашніх господарств обумовлює зростання їхньої ролі як суб'єктів інвестиційної діяльності, що не тільки капіталізують частину своїх доходів, спрямовуючи їх у різні фінансові інститути і реальне виробництво, а й через збільшення споживання опосередковано сприяють зростанню інвестицій через ріст платоспроможного попиту на ринку товарів і послуг.

Заощадження населення, які в розвинених країнах є основним джерелом інвестицій, утворюються в результаті розбіжності між рівнями отримання доходів та їхнього використання. В табл. 1 наведена динаміка середньомісячних доходів і витрат домогосподарств України.

Таблиця 1

Динаміка середньомісячних доходів і витрат домогосподарств України,
грн. в середньому на 1 домогосподарство

Показники	2014	2015	2016	2017	2018	Середньо-річний темп росту, %
Грошові доходи, всього	4160,68	4676,00	5367,51	7146,28	8904,14	121,0
у т.ч.:						
оплата праці	2228,02	2470,90	2914,70	4279,77	5391,23	124,7
доходи від підприємницької діяльності та самозайнятості	238,50	286,19	325,14	365,32	592,77	125,6
доходи від власності	44,41	58,89	89,92	111,95	130,30	130,9
пенсії	1043,94	1116,92	1211,26	1400,77	1734,42	113,5
Грошові витрати, всього	3692,19	4448,66	4948,62	6223,62	7438,06	119,1
у т.ч.:						
споживчі грошові витрати	3338,30	4086,20	4528,23	5682,05	6742,77	119,2
неспоживчі грошові витрати	353,89	362,46	420,39	541,57	695,29	118,4
з них:						
купівля нерухомості	1,2	9,96	14,63	7,79	16,82	193,5
капітальний ремонт, будівництво житла та інших будівель	19,66	13,55	9,71	22,34	23,89	105,0
купівля акцій, сертифікатів, валюти, вклади до банків	110,85	102,03	117,39	194,85	272,54	125,2
Залишок грошових коштів (особисті заощадження домогосподарств):						
грн.	468,49	227,34	418,89	922,66	1466,08	133,0
%	11,3	4,9	7,8	12,9	16,5	x

Джерело: розраховано за даними державної служби статистики України

Аналіз даних табл. 1 свідчить про те, що середньомісячні доходи одного домогосподарства України за 2014-2018 рр. зростали щорічно в середньому на 21% і становили у 2018 р. 8904,14 грн. При цьому найбільшу питому вагу в грошових доходах мають оплата праці (60,5% у 2018 р.) і пенсії (19,5% у 2018 р.). Доходи від підприємницької діяльності становлять відповідно 6,7%, доходи від власності (дивіденди від акцій та інших цінних паперів, відсотки по вкладах, доходи від здачі внайми нерухомості тощо) – лише 1,5%.

За 2014-2018 рр. грошові витрати домогосподарств зростали меншими темпами, ніж грошові доходи – щорічно в середньому на 19,1%. Переважну частину грошових витрат становили споживчі грошові витрати – у 2018 р. 90,7%.

При цьому необхідно відмітити деяку інвестиційну активність домогосподарств – інвестиції в нерухомість відповідно зростали щорічно в середньому на 93,5%, у капітальний ремонт, будівництво житла та інших будівель – на 5,0%, фінансові інвестиції (купівля акцій, сертифікатів, валюти, вклади до банків) – на 25,2%.

Різниця між грошовими доходами і витратами домогосподарств – це залишок грошових коштів, або особисті заощадження домашніх господарств, які характеризують рівень їхнього життя. За 2014-2018 рр. залишок грошових коштів зростав щорічно в середньому на 33,0% і становив в 2018 р. 1466,08 грн., або 16,5% від середньомісячних грошових доходів одного домогосподарства. Вважаємо, що особисті заощадження домогосподарств є суттєвим джерелом інвестування – тобто значимим ресурсом економічного розвитку країни в цілому.

На наш погляд, однією з основних причин низького рівня трансформації інвестиційного потенціалу домашніх господарств – особистих заощаджень – в інвестиційні ресурси є недостатній рівень фінансової грамотності населення. Саме тому необхідним елементом інституційних перетворень економіки України є формування ринково-орієнтованого домашнього господарства з високою фінансовою культурою населення – сукупністю традицій, норм та ідей, що відображають рівень фінансової грамотності, навички і поведінку людей в області фінансових відносин.

Традиції, норми, ідеї, а також довіра (в нашому випадку до фінансових інституцій) та соціальні мережі – це елементи соціального капіталу, який на сьогодні стає необхідним ресурсом для ефективного функціонування економіки. Він безпосередньо накопичується та використовується в соціальній сфері, розвиток якої потребує нового підходу до соціального інвестування – головного інструменту соціальної відповідальності на всіх рівнях [2, с. 188]. Соціальні інвестиції покликані вирішувати існуючі проблеми розвитку економіки, серед яких – стрімке збільшення потоку міграції, скорочення кількості робочих місць, зменшення реальних доходів та погіршення якості життя населення тощо [3, с. 127]. Соціальні інвестиції сприяють створенню та збільшенню соціального капіталу, і, навпаки, соціальний капітал активізує

процеси соціального інвестування [4, с. 47]. В той же час сам соціальний капітал потребує інвестиції – «...витрати ресурсів і часу, які спрямовані на формування моделей поведінки, норм і життєвих цінностей, а також довіри з метою підвищення якості життя окремих людей та добробуту суспільства в цілому» [5, с. 54].

Таким чином, використання різноманітних інструментів залучення ресурсів домогосподарств в економічний оборот (включаючи соціальний капітал і соціальні інвестиції) може сприяти тому, що особисті заощадження домогосподарств будуть використані в якості потужного поштовху динамічного розвитку економіки країни в цілому.

Література:

1. Грицаєнко Г.І., Грицаєнко М.І. Інвестиційна привабливість України. *Agricultural and Resource Economics : International Scientific E-Journal*, 2017. Вип. 3. № 1. С. 80–93.
2. Грицаєнко Г.І., Грицаєнко М.І. Соціальні інвестиції в соціальний капітал. *Бізнес Інформ*. 2018. № 1. С. 188-194.
3. Грицаєнко Г.І. Соціальні інвестиції: сутність, стан та особливості здійснення на селі. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2018. № 1. С. 126-132.
4. Грицаєнко Г.І., Грицаєнко М.І. Місце соціальних інвестицій у розвитку соціального капіталу. *Соціальне підприємництво: теорія, практика та міжнародний досвід: Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 18 квітня 2018 р.* Київ : КНЕУ, 2018. С. 45-48.
5. Грицаєнко М.І. Інвестиції в соціальний капітал як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємства. *Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти: матеріали I Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Львів, 19-21 березня 2019 р., Ч. 1.* Львів: ЛНАУ, 2019. С. 54-56.

Сисоєнко Ірина Анатоліївна,
доцент кафедри фінансів, банківської справи
та страхування, к. е. н., доцент,
Херсонський національний технічний університет, м. Херсон

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Правове регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні передбачає застосування низки нормативно-правових актів, а саме Законів України «Про інвестиційну діяльність» та «Про інноваційну діяльність», Господарського кодексу України, Податкового кодексу України тощо.

Отже, відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність» інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що

вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) та/або досягається соціальний та екологічний ефект. Такими цінностями можуть бути:

- кошти, цільові банківські вклади, паї, акції та інші цінні папери (крім векселів);
- рухоме та нерухоме майно (будинки, споруди, устаткування та інші матеріальні цінності);
- майнові права інтелектуальної власності;
- сукупність технічних, технологічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, навиків та виробничого досвіду, необхідних для організації того чи іншого виду виробництва, але не запатентованих («ноу-хау»);
- права користування землею, водою, ресурсами, будинками, спорудами, обладнанням, а також інші майнові права;
- інші цінності [1].

Відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність», інновації - новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери.

Об'єктами інноваційної діяльності є:

- інноваційні програми і проекти;
- нові знання та інтелектуальні продукти;
- виробниче обладнання та процеси;
- інфраструктура виробництва і підприємництва;
- організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру і якість виробництва і (або) соціальної сфери;
- сировинні ресурси, засоби їх видобування і переробки;
- товарна продукція;
- механізми формування споживчого ринку і збуту товарної продукції.

Суб'єктами інноваційної діяльності є:

- фізичні і (або) юридичні особи України;
- фізичні і (або) юридичні особи іноземних держав;
- особи без громадянства;
- об'єднання цих осіб, які провадять в Україні інноваційну діяльність і (або) залучають майнові та інтелектуальні цінності, вкладають власні чи запозичені кошти в реалізацію в Україні інноваційних проектів [2].

Відповідно до Господарського кодексу України, інноваційною діяльністю у сфері господарювання є діяльність учасників господарських відносин, що здійснюється на основі реалізації інвестицій з метою виконання довгострокових науково-технічних програм з тривалими строками окупності витрат і

впровадження нових науково-технічних досягнень у виробництво та інші сфери суспільного життя.

Інвестування інноваційної діяльності

Інвестиціями у сфері господарювання визнаються довгострокові вкладення різних видів майна, інтелектуальних цінностей та майнових прав в об'єкти господарської діяльності з метою одержання доходу (прибутку) або досягнення іншого соціального ефекту. Формами інвестування інноваційної діяльності є державне (комунальне) інвестування; - комерційне інвестування; соціальне інвестування; іноземне інвестування; спільне інвестування [3].

Відповідно до Податкового кодексу України, інвестиції - господарські операції, які передбачають придбання основних засобів, нематеріальних активів, корпоративних прав та/або цінних паперів в обмін на кошти або майно. Інвестиції поділяються на капітальні інвестиції; фінансові інвестиції; реінвестиції - господарські операції, що передбачають здійснення капітальних або фінансових інвестицій за рахунок прибутку, отриманого від інвестиційних операцій [4].

Література:

1. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-ХІІ. Дата оновлення: 03.10.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>. (дата звернення: 22.03.2020).

2. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 р. № 40-ІV. Дата оновлення: 16.10.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15>. (дата звернення: 22.03.2020).

3. Господарський кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-ІV. Дата оновлення: 01.02.2020. URL: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15/stru#Stru>. (дата звернення: 22.03.2020).

4. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. Дата оновлення: 17.03.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (дата звернення: 22.03.2020).

Землянко Ірина Сергіївна
студент юридичного факультету
Університет митної справи та фінансів, м.Дніпро, Україна

ПОДАТКОВІ ВАЖЕЛІ ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ДЕРЖАВИ

Податки є сьогодні важливим економічним, соціальним і політичним фактором суспільного розвитку. Їх витрачають не тільки на утримання суцього державних установ, але й на освіту, охорону здоров'я, культуру, захист навколишнього середовища, на субсидії окремим категоріям населення та цілим регіонам країни.

Соціальна незахищеність, повсякденне життя як балансування на межі виживання є причинами того, що 68,8 % опитаних найманих працівників вказали на недостатню впевненість у власному майбутньому. У підгрупі респондентів, які були вимушено безробітними, цей показник становив 79,54% [1]. Низькі показники задоволеністю роботою та малозабезпеченість значної частини найманих працівників на фоні піднесення матеріального добробуту незначної частки чиновників і підприємців, переважно орієнтованих на одержання прибутку, є яскравими підтвердженнями думки 63,3 % експертів, які вважають, що в сучасній Україні існують дві окремі економічні культури – культура багатих і культура бідних.

Не менш дійовий вплив система оподаткування спричиняє на ділову активність підприємницьких структур, які створюють фінансовий потенціал країни, що обумовлює необхідність проведення зважених реформ у бюджетно-податковій сфері, виходячи з рішення конкретних соціально-економічних завдань, адаптації до податкових технологій, властивим високорозвиненим країнам.

Історичний досвід підкреслює необхідність ретельного обґрунтування податкових перетворень, поетапну заміну одних податків іншими, пошук шляхів розумного поповнення доходів, економію державних коштів при проведенні реформ.

Вивчення історичного досвіду податкових перетворень представляється досить корисним і сьогодні. Сформована на початку 90-х років минулого сторіччя, податкова система України постійно змінюється в пошуку оптимальних параметрів, які відповідали б ринковим реформам і вимогам світових стандартів оподаткування.

У цілому позитивну роль у підвищенні ефективності податкової системи відводять Податковому кодексу, що діє з 2011 року. Зменшена кількість податків, удосконалені процедури їх адміністрування, враховані європейські стандарти з ПДВ і акцизів у зовнішній торгівлі, запроваджено податок на нерухомість, поліпшені умови оподаткування малого бізнесу, істотно знижено оподаткування прибутку підприємств [2].

Оскільки податкові системи європейських країн орієнтовані на першочергове прибуткове оподаткування громадян і ця тенденція є необоротною, очевидним і для України є подальший розвиток оподаткування фізичних осіб. Як свідчить європейський досвід, податками повинна обкладатися лише та частина доходу, яка залишається після забезпечення основних життєвих потреб (прожиткового мінімуму) платника і його родини, що поки не відбулося в національній податковій системі. Подібні нововведення привели б до персоналізованого податку залежно від платоспроможності платника.

Найбільш вагомим податком у доходах бюджету залишається податок на додану вартість. Податковий кодекс надав право на автоматичне бюджетне відшкодування ПДВ великим підприємствам, у яких питома вага експортних операцій за рік становить не менш 50% їх загального обороту. Дійсно, питання відшкодування ПДВ є найбільш актуальним для експортерів. Значна частина

національного доходу країни залежить від продажу продукції на експорт. Але з іншого боку, запроваджена законодавча норма суперечить принципу рівності і є дискримінаційною для інших платників податків, які не мають права прискореного відшкодування ПДВ із бюджету.

Одним з можливих способів рішення проблеми бюджетного відшкодування ПДВ є зміна підходів до політики податкового стимулювання експортерів. Оподаткування нульовою ставкою ПДВ експорту всієї продукції сприяє збереженню її сировинної структури, і, як наслідок, застосуванню екстенсивної моделі економічного розвитку. Тому важливо залишити нульову ставку ПДВ лише для експорту товарів з високою часткою доданої вартості та виключити можливість відшкодування ПДВ експортерам товарів з низкою доданою вартістю [3, с.257-261]. Отже, необхідно здійснити поступовий перехід до політики диференційованого стимулювання експорту.

Як у минулому, так і в сьогоденні перетворення податкових систем зачіпають не тільки структурні та методичні компоненти, але й питання адміністративного характеру. Створення єдиної бази даних буде сприяти підвищенню ефективності боротьби із псевдо-експортом і «сірим» імпортом. Інші оптимістичні прогнози пов'язані з об'єднанням зусиль при здійсненні контролю за «внутрішнім» і «імпортним» ПДВ.

Отже, від удосконалення фіскальних функцій бізнес очікує зменшення кількості перевірок за рахунок комплексного підходу при їх проведенні, скарбниця - більш ефективного наповнення бюджету і цільових фондів, а також скорочення видатків на адміністрування.

Таким чином, для забезпечення стабільного й передбачуваного економічного розвитку України особливе значення має прозора, зважена податкова політика, побудована з урахуванням національних інтересів, історичного досвіду та світових стандартів оподаткування.

Література:

1. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.minfin.gov.ua.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua
3. Налоги и налогообложение. Палитра современных проблем: Монография для магистрантов [Текст] / Под ред. И.А. Майбурова, Ю.Б. Иванова. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2014. – 375 с.

Сайнчук Аріадна Олександрівна
провідний інженер

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАНУ, м.
Одеса

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОНАННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ АУТСОРСИНГОВИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ В УКРАЇНІ

Найбільший вплив на розвиток аутсорсингу у світовому масштабі виявили такі процеси [1]:

- технологія – комплексність, місце розташування та природа послуг, які можна використовувати на аутсорсингу. Усі ці критерії досягли колосальних масштабів і продовжують свій розвиток, розширюючи можливості їх застосування, для бізнесу.

- інтернаціоналізація – зросла політична та регуляторна стабільність, поліпшення освіти робочої сили, зниження опору (інколи навіть і прагнення) до мобільності, впровадження хмарних і мобільних рішень.

- економічні та політичні чинники – необхідність дотримуватися встановленого бюджету в державних секторах економіки, посилення вимог для оцінки ризиків фінансових послуг, наприклад, прийняття Директиви 2004/39/ЄС Європейського Парламенту та Ради, що регулює ринки фінансових інструментів, прийняття законодавства про захист інформації, спрямованого на боротьбу з корупцією.

Дослідницькою роботою в сфері аутсорсингу в світі займаються наступні організації: The Outsourcing Institute, the National Outsourcing Association, The International Association of Outsourcing Professionals (IAOP), The International Institute for Outsource Management (IIOM™), компанія «A.T. Kearney Global Services Location Index™» (Index™), компанія «SourcingLine», компанія «IDC» та інші.

Всього в Україні на підставі відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань ідентифіковано 143 аутсорсингових підприємств в Україні [2].

Аутсорсингові підприємства виконують бізнес-процеси, які входять у вид економічної діяльності, а бізнес-процеси складаються з певних функцій.

У табл. 1 відображені основні види економічної діяльності, які виконуються аутсорсинговими підприємствами.

Таблиця 1.

Деякі види економічної діяльності аутсорсингових підприємств

п/н	Назва коду КВЕД	кількість аутсорсингових компаній
1	Діяльність у сфері бухгалтерського обліку й аудиту консультування з питань оподаткування	29
2	Діяльність агентств працевлаштування	12

3	Діяльність у сфері права	9
4	Комп'ютерне програмування	8
5	Інша діяльність із забезпечення трудовими ресурсами	7
6	Консультавання з питань інформатизації	7
7	Консультавання з питань комерційної діяльності й керування	6
8	Діяльність телефонних центрів	6
9	Оброблення даних, розміщення інформації на веб-вузлах і пов'язана з ними діяльність	5
10	Діяльність у сфері інжинірингу, геології та геодезії, надання послуг технічного консультавання в цих сферах	5

В табл. 1 міститься не вичерпний перелік досліджених видів економічної діяльності, так як досліджені аутсорсингові підприємства, які самостійно себе такими визначили. В Класифікації організаційно-правових форм господарювання відсутня така організаційно-правова форма, як аутсорсингове підприємство [3]. Таким чином, рекомендуємо внести відповідні зміни та доповнити організаційно-правову форму таку як аутсорсингове підприємство. Мета таких дій – можливість проведення статистичного обліку таких підприємств.

Проаналізувавши данні з табл. 1, які отримані в процесі дослідження, - можливо зробити висновок, що аутсорсингові підприємства виконую наступні види економічної діяльності: діяльність у сфері бухгалтерського обліку й аудиту консультавання з питань оподаткування, діяльність агентств працевлаштування, діяльність у сфері права.

Також в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань у аутсорсингових підприємств до сих пір зустрічаються п'ятизначні коди КВЕДів, відповідно рекомендуємо керівництву цих аутсорсингових підприємств внести відповідні зміни в статут та реєстр, та привести засновницькі документи відповідно до чинного в Україні законодавстві.

В табл. 1 не ввійшли види економічної діяльності, які виконуються менше п'яти відсотками аутсорсинговими підприємствами (комп'ютерне програмування, інша діяльність із забезпечення трудовими ресурсами, консультавання з питань інформатизації, консультавання з питань комерційної діяльності й керування, діяльність телефонних центрів).

Якщо провести дослідження виходячи із конкретних видів економічної діяльності, а не із найменування підприємств, тоді можливо отримати інші результати, однак, в останньому випадку не можливо буде чітко відокремити аутсорсингову діяльність.

Література:

1. Стахурська О. Аутсорсинг в Україні й у світі: особливості, тенденції та перспективи. Юрист&Закон. - №38. - 2017. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA010850
2. Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://usr.minjust.gov.ua/ua/freesearch>
3. Класифікація організаційно-правових форм господарювання. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/klasf/nac_ks/op_dk002_2016.htm

Єременко Юрій Володимирович
курсант I року навчання факультету логістики
Національна академія Національної гвардії України, м. Харків

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ МЕХАНІЗМОМ ФІНАНСУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Трансформація соціально-економічних та соціокультурних засад життєдіяльності нашої держави обумовлює підвищення значущості вищої освіти як важливого соціального інституту для розвитку країни. Актуальність впровадження ефективних моделей системи фінансування вищої освіти визначається, по-перше, недостатністю бюджетних коштів, що призводить до істотних проблем у наданні освітніх послуг та, по-друге, у зв'язку з цим, необхідністю удосконалення видів і форм позабюджетного фінансування як важливого джерела забезпечення її функціонування. Важливим завданням у сфері ефективного використання фінансових ресурсів є забезпечення оптимального співвідношення між бюджетним і позабюджетним фінансуванням шляхом формування їх структури та відповідних розмірів.

Нормативно-правовими актами визначено, що фінансування підготовки здобувачів вищої освіти в Україні здійснюється: за рахунок видатків державного бюджету у державних закладах вищої освіти (державне замовлення) та за рахунок видатків місцевих бюджетів у державних та комунальних закладах вищої освіти (регіональне замовлення); за рахунок цільових пільгових державних кредитів; за ваучерами; за кошти фізичних та/або юридичних осіб (на умовах договору).

Така система є ефективною у короткостроковій перспективі, бо забезпечує гнучке і оперативне управління обсягом коштів на розвиток освіти, відображаючи, як поточну структуру бюджетних пріоритетів, так і доступність фінансових ресурсів для держави. Однак у довгостроковій перспективі подібний механізм має істотні недоліки – жорсткий зв'язок між доходами бюджету та обсягом фінансування знижує ступінь стабільності фінансового

забезпечення освіти, а у деяких випадках призводить до порушень у функціонуванні налагоджених механізмів її фінансування [1].

З метою подальшого удосконалення системи фінансування вітчизняних закладів вищої освіти науковці вважають необхідним застосування моделі багатоканального фінансування вищої освіти, яка, крім законодавчо визначених джерел фінансування, також включатиме: 1. Державні іменні фінансові зобов'язання або освітні ваучери, які при дотриманні встановлених вимог можуть стати гнучким інструментом адресної соціальної підтримки студентів, оскільки забезпечують прозорість та відкритість фінансових потоків у освітній сфері; призначені сприяти зростанню економічної справедливості в суспільстві, надаючи адресну підтримку студентам з малозабезпечених сімей; у відповідності до характеру попиту і пропозицій будуть стимулювати приплив інвестицій в перспективні напрями розвитку вищої освіти, які визначають споживачі освітніх послуг. 2. Освітній кредит як один з перевірених світовою практикою способів розширення доступності якісної освіти, що сприяє підтримці талановитих студентів та малозабезпечених сімей. 3) Ендаумент-фонди (endowment funds) або фонди цільового, які б забезпечили можливість некомерційним організаціям формувати цільовий капітал за рахунок коштів бізнесу, спонсорів та благодійників з метою використання доходів від управління цим капіталом для вирішення найбільш актуальних завдань, зокрема на підвищення заробітної плати викладачам, розв'язання житлових проблем співробітників і студентів тощо [2].

Виділимо комплекс критеріїв ефективного реформування та успішного економічного управління розвитком вищої освіти: а) пріоритетне фінансове забезпечення стратегічно важливих для розвитку економіки країни напрямів вищої освіти; б) врахування при визначенні обсягів фінансування ЗВО їх рейтингових показників, що має стимулювати заклади на високий рівень та якість підготовки спеціалістів; г) врахування перспективності окремих спеціальностей відносно інноваційних потреб економіки країни та цілеспрямоване формування їх престижності, що має стимулювати прискорений розвиток наукомістких напрямів вищої освіти; д) раціональне використання бюджетних коштів при фінансуванні освітньої галузі за рахунок запровадження науково обґрунтованої методики фінансування; е) оптимізацію системи закладів освіти, напрямів підготовки фахівців, встановлення оптимальних норм і нормативів у системі вищої школи; ж) впровадження комплексу економічних показників у систему управління ЗВО: для державних закладів це повинні бути показники ліцензійних умов, для приватних – розмір статутного фонду, вимоги до мінімальної чисельності студентів, мінімального рівня заробітної плати, мінімальних і максимальних меж навчального навантаження професорсько-викладацького складу; з) підтримка інноваційної діяльності ЗВО, створення організаційних та фінансових умов для реалізації перспективних наукових розробок та інновацій у потужних державних ЗВО [3].

Отже, удосконалення механізму фінансування функціонування ЗВО передбачає диверсифікацію джерел фінансування за допомогою розширення прийому на освітні програми вищої та післядипломної освіти на платній основі; розвитку контрактних форм реалізації результатів науково-дослідної роботи; активного проведення фінансових операцій з інвестування вільних грошових коштів у банківські депозити, векселі та інші цінні папери. Важливим для зміцнення фінансового становища є розширення автономії і відповідальності університетів у питаннях планування і розпоряджання коштами бюджету, а також позабюджетних ресурсів, які вони отримують у результаті підприємницької діяльності.

Література:

1. Пищуліна О., Юрочко Т., Міщенко М., Жаліло Я. Розвиток людського капіталу: на шляху до якісних реформ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://razumkov.org.ua/uploads/article/2018>.
2. Ковалко Н. Моделі фінансування освіти: яка є дійсно нашою? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.obozrevatel.com/society/modeli-finansuvannya-osviti.htm>.
3. Сахненко О. І. Освіта в системі управління людським капіталом: фінансово-економічний аспект. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7497>.

Єрмакова Ольга Анатоліївна
Старший науковий співробітник, д.е.н., доцент
Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень
Національної академії наук України,
Одеський національний економічний університет, м.Одеса

ОРІЄНТИРИ ПІДВИЩЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Конкурентоспроможність підприємств є ключовою передумовою їх розвитку. В умовах відкритої економіки підприємства змушені конкурувати у міжнародному середовищі, і не лише за кордоном, але і на внутрішньому ринку своєї країни - із іноземними компаніями, які здійснюють свою діяльність в країні. Тому питання міжнародної конкурентоспроможності є актуальним для будь-якого підприємства. В цьому аспекті можна констатувати глобалізацію конкуренції. З іншого боку відбуваються процеси локалізації джерел конкурентних переваг, які посилюються в умовах проведення реформи децентралізації.

Поняття конкурентоспроможності є багаторівневим: товар - підприємство - регіон / галузь - країна. Конкурентоспроможність товару та підприємства визначаються внутрішньою політикою підприємства, а конкурентоспроможність регіону, галузі та країни визначаються державною

політикою. В той же час, дані рівні конкурентоспроможності знаходяться у взаємовпливі та не можуть розглядатись ізольовано. Отже, питання управління міжнародною конкурентоспроможністю вимагає системного підходу, який має враховувати глобально-локальні взаємодії. Чинники конкурентоспроможності постійно трансформуються в умовах глобальної нестабільності, тому для підприємств та країни в цілому важливо ці процеси враховувати.

Питання конкурентоспроможності є широко дослідженим в науковому аспекті. Слід відмітити праці таких відомих вчених як М. Портер [1], С. Гареллі, Р.А. Футхутдинов, Г. Хемел, К.К. Прахалад, Ф. Котлер, В. Чан Кім, Р. Моборн, Б.В. Буркинський [2], В.М. Геєць, Б.Є. Кваснюк [3], В.М. Осипов та багато інших.

Відаючи належне науковому здобутку попередніх досліджень, необхідно визнати, що умови ведення господарської діяльності і вимоги до інституціонального забезпечення конкурентоспроможності підприємств постійно змінюються і вимагають нових прикладних механізмів і заходів підвищення конкурентоспроможності, які повинні характеризуватись соціо-економічною комплексністю і життєздатністю в умовах глобальної нестабільності та реформи децентралізації.

Джерелами конкурентних переваг для вітчизняних підприємств пропонуються зокрема такі:

- глокалізація: глобалізація конкуренції та локалізація джерел конкурентних переваг;
- конкуренція на основі інноваційних переваг;
- неоіндустріалізація, в основі якої збільшення інтелектуальної, інноваційної складової в ланцюжках доданої вартості за рахунок технологій 5-6 технологічних укладів;
- соціальний капітал, який сприяє перетворенню знань, що циркулюють між учасниками господарської діяльності, на інновації;
- менеджмент та нові компетенції.

Література

1. Портер М. Конкуренция [пер. с англ.]. М.: Издательский дом «Вильямс», 2006. 608 с.
2. Формування конкурентоспроможної економіки регіону Українського Причорномор'я: монографія / Б.В. Буркинський, В.М. Осипов, О.В. Моліна та ін.: НАН України, Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень. Одеса, 2012. 492 с.
3. Кваснюк Б.Є. Конкурентоспроможність національної економіки: монографія. К.: Фенікс, 2005. 582 с.

Крушельницький М.В.
старший науковий співробітник, к.е.н.
ННЦ «Інститут аграрної економіки», Київ

ЄВРОПЕЙСЬКА МОДЕЛЬ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ

Щоб оцінити сучасні тенденції розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні та намітити орієнтири її розвитку, слід проаналізувати розвиток інституціонального (у тому числі нормативно-правового) забезпечення функціонування цього феномену у європейському масштабі. Це дозволить окреслити формальні рамки соціально-економічної відповідальності бізнесу, які є універсальними для всіх країн, та визначити позитивні риси міжнародної практики у цій сфері, які прийнятні для застосування в Україні.

Світове надбання нормативно-правового регулювання соціально-економічної відповідальності представлене рядом міжнародних конвенцій, декларацій, рекомендацій і принципів, які в сукупності є базою для розробки та удосконалення законодавчих актів на національному рівні.

Соціально відповідальні ініціативи діяльності бізнесу широко розповсюдженні в усьому світі. Існують такі моделі соціальної відповідальності: американська, європейська, азійська (японська) і британська. Кожна з них відображає суспільно-економічний лад, що історично сформувався в конкретній країні.

Доцільно розглянути європейську модель соціальної відповідальності, яка має ряд відмінностей від інших моделей. В Європі сьогодні соціальна відповідальність є одним із методів зростання рівня конкурентоспроможності та спосіб підвищення стандартів життя людей [1].

У європейській моделі соціальної відповідальності держава є інститутом, який приводить до виконання розроблені та затвердженні правила, норми поведінки. В європейських країнах соціальна відповідальність є однією з першочергових складових в стратегії розвитку країни. Як результат багато країн Європейського Союзу розробили або знаходяться у процесі розробки національної стратегії соціальної відповідальності [1].

Європейська модель соціальної відповідальності спрямована на зайнятість, економіку і охорону навколишнього середовища [2].

Соціальна відповідальність поширюється на оплату та умови праці, зайнятість населення у регіоні, охорону навколишнього середовища, виконання соціальних ініціатив населення, виготовлення якісної продукції і надання послуг [1].

У європейських країнах соціальна відповідальність здебільшого має державне регулювання на основі стандартів, норм та законів, що є особливістю європейської моделі соціальної відповідальності.

Важливою рисою європейської моделі соціальної відповідальності є те, що держава відіграє важливу роль, і їй характерні високі обсяги валового

внутрішнього продукту, перерозподіл якого здійснюється через державний бюджет, реалізація системи соціального захисту за рахунок державних коштів та коштів, залучених у підприємців. Ця модель розділяється на різновиди залежно від цінностей та пріоритетів, що встановлюють правила для бізнесу: країни, яким притаманна провідна роль держави в соціально-трудовах відносинах; держави, в яких об'єднані складові європейської та американської моделі; країни, в яких європейській моделі соціальної відповідальності притаманний вплив держави на регулювання соціально-трудовах відносин, навіть при умовах автономії профспілок і підприємців [1].

Діяльність підприємств, що пов'язана з соціальною відповідальністю, згідно з європейською моделлю має прямий зв'язок із вирішенням своїх бізнес-завдань та є складовою стратегії досягнення найвищого рівня інвестиційної привабливості. Закон, який зобов'язав пенсійні фонди надавати інформацію про вкладення надходжень у соціально відповідальну діяльність підприємств, став рушієм для розвитку соціальної відповідальності [3].

Інвестиційними об'єктами на підприємствах з європейською моделлю здебільшого є: охорона навколишнього середовища, розвиток трудових ресурсів, розвиток освіти та науки, розвиток муніципальних об'єктів, програми приведення діяльності підприємств до вимог світових стандартів [3].

Важливою відмінністю європейської моделі є сприйняття соціальної відповідальності складовою репутації країни та компаній, які працюють на міжнародному рівні, це і є причиною того, що впровадження соціальної відповідальності є обов'язковим в роботу державних органів влади. В європейській моделі соціальної відповідальності держава є інститутом, що регулює правила поведінки та контролює їх виконання. У країнах, де впроваджена ця модель, поширена соціальна інтеграція у стратегічний план розвитку організації, громадська увага знаходиться на високому рівні, проте благодійність не є розповсюдженою, як результат великих податкових зборів та відсутність належним чином налагодженої системи стимулів і пільг [1].

Впроваджуючи європейську модель соціальної відповідальності компанії мають розробити й реалізувати систему контролю за ефективністю використання вкладених коштів [3].

Література

1. Волинець У. Моделі соціальної відповідальності. Вісник Львівського національного аграрного університету. Сер: Економіка АПК. 2013. № 20(1). С. 117-122. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/VInau_econ_2013_20\(1\)__21](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VInau_econ_2013_20(1)__21)
2. Деркач С. Бізнес має бути соціально відповідальним. URL: <http://www.stepanderkach.com.ua>
3. Посібник із КСВ. Базова інформація з корпоративної соціальної відповідальності / Кол. автор.: Лазоренко О., Колишко Р., та ін. К.: Видавництво «Енергія», 2008. 96 с.
4. Полякова О. М. Корпоративна соціальна відповідальність в Україні. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2013. Вип. 44. С. 279-283. URL:

http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vetp_2013_44_66

5. Поняття суспільного порядку та дисципліни, способи їх забезпечення. Правопорядок як складова суспільного порядку. Поняття і гарантії законності. URL: <http://lektsii.com/1-31677.html>

Луцків О.М.

С.н.с., к.е.н., с.н.с.

ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України»,
м. Львів

ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ В ПОГЛИБЛЕННІ СПІВПРАЦІ З ЄС В ІННОВАЦІЙНІ СФЕРІ

Перспективи інноваційного розвитку України значною мірою залежать від результатів реалізації її співпраці із країнами-членами ЄС. На сьогоднішній день, низький рівень конкурентоспроможності економіки України зумовлений домінуванням в ній третього технологічного укладу та незначним рівнем інноваційної активності промислових підприємств. Співробітництво України з ЄС дасть можливість отримати досвід технологічної модернізації вітчизняного виробництва за рахунок оволодіння новітніми наукомісткими технологіями.

Слід зазначити, що сучасна політика ЄС у сфері науки та інновацій підпорядкована загальній стратегії його розвитку і базується на всебічному врахуванні можливостей інноваційних зрушень у кожній країні-члені ЄС і створенні рівних умов для реалізації інноваційних проектів за рахунок створення сприятливого середовища для нововведень. Європейський вектор інноваційного розвитку спрямований на використання конкурентних переваг вже сформованого єдиного науково-інноваційного простору в науковій, технологічній, організаційній та економічній площинах. Інноваційні процеси забезпеченні можливостями всебічного використання інституційних, інформаційних, фінансових можливостей країн-членів ЄС. Тобто проблема інноваційного розвитку є центром уваги політики ЄС.

Для забезпечення високого рівня конкурентоспроможності економіки ЄС сформував цілеспрямовану та чітку Лісабонську стратегію, яка діяла у 2000-2010 роках. Зважаючи на проблеми, що виникали при реалізації Лісабонської стратегії, у березні 2010 р. була схвалена нова європейська стратегія економічного розвитку на 10 років – «Європа-2020: стратегія розумного, сталого та всеосяжного зростання». Основною ідеєю формування цієї стратегії було забезпечення конкурентоспроможності європейської економічної системи та вихід із кризи, що охопила Європу. Вона спрямовувалась на полегшення доступу країн-членів ЄС до інновацій, створення нових робочих місць, економічне зростання на основі реалізації новаторських ідей. Одним із орієнтирів цієї стратегії є співробітництво і кооперація на всіх стадіях

інноваційного процесу, особливо на початкових, запровадження механізмів спільного фінансування, вихід на зовнішні ринки спільними зусиллями.

У рамках спільної інноваційної стратегії «Європа-2020» Європейська Комісія запропонувала спільну відповідальність усіх країн-членів ЄС за проведені стратегічні дослідження та реалізацію спільної інноваційної політики на користь соціальної інтеграції, орієнтованої на підприємства для вирішення основних соціальних проблем, а також для підвищення конкурентоспроможності та створення нових робочих місць [1].

Відповідно до положень стратегії «Європа-2020» створено Інноваційний Союз. Діяльність Інноваційного Союзу спрямована на: поліпшення якості життя та створення нових робочих місць, більш ефективне використання державних коштів, підтримку інновацій у державному секторі, забезпечення інноваційного партнерства між підприємствами, участь у дослідженнях та інноваційних програмах ЄС; простішу та зручнішу систему проведення досліджень у країнах-членах ЄС, поліпшення транскордонної мобільності, відкритий доступ до результатів наукових досліджень, наявність інформаційного забезпечення тощо[1].

Слід відзначити, що в ЄС створено таку систему взаємозв'язків і такий механізм управління інноваційним розвитком, який забезпечує кожній країні-члену ЄС оптимальний, ефективний і перспективний інноваційний розвиток за рахунок можливості використання передового досвіду і впровадження технологій в різних сферах економічної діяльності, що безумовно є дуже важливим для української економіки. Завдяки діючій системі спільного інноваційного розвитку посилюється технологічне співробітництво між країнами-членами ЄС та забезпечується доступ до наявної інноваційної інфраструктури та інформації про новітні інноваційні розробки.

В результаті співпраці України з ЄС має можливість отримати: більш тісне співробітництво вчених різних країн при виконанні спільних дослідницьких програм та інноваційних розробок; подальше удосконалення патентної діяльності, введення у користування патенту ЄС; досягнення належного рівня інформованості про інноваційні досягнення в ЄС, створення надшвидкісної трансєвропейської мережі для електронного обміну науковою інформацією; економічне стимулювання приватних компаній з метою нарощування обсягів приватних інвестицій у сферу наукових досліджень і поширення інновацій.

Перевагою співпраці України і ЄС слід визнати також можливість використовувати організаційні та фінансові механізми спільного інноваційного розвитку, які направлені на зменшення витрат на трансакції та ризики інноваційної діяльності. Перспективами співпраці України і ЄС є також можливість економити кошти при спільному виході із нововведень або наукоємною продукцією на нові світові ринки. До загальноєвропейського інноваційного процесу Україна може увійти своїми найбільш розвиненими галузями, за допомогою яких вона поступово зможе ствердитись як країна-експортер високотехнологічного обладнання та відповідних технологій. Ще

однією з переваг співпраці України і ЄС слід вважати доступ до користування наявною ефективною інноваційною інфраструктурою її країн-членів, яка характеризується системною залежністю усіх її складових та швидкістю реагування на зміни потреб ринку.

Література:

1. Europe 2020. A strategy for smart sustainable and inclusive growth: [Electronic resource] // European Commission. 2010. — Access Mode: http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm.

Градова В.

Студентка II курсу спеціальності «Публічне управління та адміністрування»

Національного університету «Львівська політехніка», м. Львів

Науковий керівник: асистент кафедри АФМ Хім М.К.

ДЕРЖАВНА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ: РЕАЛІЇ СУЧАСНОСТІ

Актуальність та гострота соціально-економічної політики регіонального розвитку не втрачають своєї значимості для розвитку України та її регіонів.

Соціально-економічний розвиток країни та її регіонів є основною передумовою розбудови України як незалежної, демократичної, правової соціально орієнтованої держави. Проблема розвитку соціально-економічної політики регіонів була визначена та закріплена на законодавчому рівні ще в 2001 р. в «Концепції державної регіональної політики». У цій концепції визначено, що державна регіональна політика є складовою частиною національної стратегії соціально-економічного розвитку України, тісно пов'язаною зі здійсненням адміністративної реформи та впорядкуванням адміністративно-територіального устрою.

Державна політика у сфері соціально-економічного розвитку – це комплекс системних заходів, дій та процедур, здійснюваних центральними та місцевими органами влади щодо забезпечення результативних економічних реформ, спрямованих на підвищення економічних показників, та покращення на цій основі рівня соціального забезпечення населення держави.

Метою соціально-економічної політики регіонального розвитку є створення обґрунтованої політики підвищення ефективності використання економічного потенціалу регіонів, що дозволить таким чином підвищити рівень та якість життя населення. Якщо держава не сформує таку політику регіонального розвитку, то це може призвести до зростання диспропорцій та загострення економічних, політичних і соціальних проблем.

В основі реалізації соціально-економічної політики регіонального розвитку, можемо виділити такі методи поліпшення соціально-економічного розвитку:

1. Створення ефективних механізмів функціонування регіональної економіки;
2. Організація ринкової інфраструктури;
3. Упорядкування бюджетних відносин;
4. Розмежування повноважень між центром і регіонами, а також державою і місцевим самоврядуванням;

Соціально-економічна політика регіону має ставити перед собою такі цілі, як: добробут населення, рівень освіти і культури, здоров'я, якість життя населення. Для цього держава повинна брати приклади підвищення соціального-забезпечення інших держав, людський чинник повинен стати головним в економічному розвитку. Потрібно правильно розподіляти обов'язки владних органів, накопичувати капітал, збільшувати частки нових технологій, а також чинником економічного зростання буде природне збільшення чисельності населення.

Держава повинна сприяти вирішенню проблем соціальної, економічної і політичної стабільності в кожному регіоні, забезпеченню їх ефективної взаємодії, поєднанню конкретних підходів до вирішення проблем окремих регіонів. У разі успішного запровадження соціально-економічної політики в окремих районах, містах, селах, буде поліпшуватись соціально-економічний клімат у регіоні в цілому та зменшувати прояви кризисних явищ.

Література:

1. Кравців В.С. Регіональна екологічна політика в Україні (теорія формування, методи реалізації) / В. С. Кравців ; Ін-т регіональних досліджень НАН України. Львів, 2007. 336 с
2. Концепція державної регіональної політики : Указ Президента України 25 травня 2001 р. № 341/200 [Електронний ресурс] // Офіційний вісник України. – 2001. – № 22. – Ст. 983. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/341/2001>.
3. Кузнецов А. О. Соціально-економічний розвиток регіону: зміст, форми та особливості державного регулювання / А. О. Кузнецов // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2012.
4. Павлов В.І. Концептуальні засади управління сталим просторовим розвитком / В.І. Павлов, Н.В. Павліха // Вісник економічної науки України. Науковий журнал. Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2007. № 1(11) – С. 119–124

Орленко Наталія Станіславівна, к. е. н., доцент,
ст. н. с. відділу науково-технічної інформації,
Душар Марія Богданівна, науковий співробітник відділу експертизи на
відмінність, однорідність та стабільність сортів рослин,
Сайченко Надія Іванівна, провідний фахівець відділу кадрів та діловодства
Український інститут експертизи сортів рослин, м. Київ

ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБСЛУГОВУВАННЯ ЗАЯВНИКІВ ШЛЯХОМ ІНТЕГРАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ УІЕСР З СИСТЕМОЮ ЕЛЕКТРОННОЇ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

Наукова-технічна експертиза сортів рослин є однією з умов ведення ефективного аграрного виробництва в галузі рослинництва. Проведення такої експертизи в Україні покладено на Компетентний та Експертний органи. Компетентним органом станом на березень 2020 року є Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України (Мінекономіки), а Український інститут експертизи сортів рослин (УІЕСР) виступає в ролі експертного органу та є базовою установою, що проводить комплекс польових і лабораторних досліджень кваліфікаційної експертизи з двох напрямів. Перший напрям – це експертиза на відмінність, однорідність та стабільність сортів рослин, другий – експертиза на придатність сортів рослин до поширення в Україні.

Мінекономіки працює в системі електронної взаємодії органів виконавчої влади (СЕВ ОБВ), яка є державною телекомунікаційною системою та здійснює технологічні операції, що пов'язані зі створенням, зберіганням, передачею, обробленням документів в електронній формі. Ця система забезпечує конфіденційність інформації та обмеження доступу до неї шляхом засвідчення документів електронним підписом та кваліфікованою електронною печаткою.

На даний час планується переведення документообігу між Мінекономіки та УІЕСР в електронний спосіб з використанням СЕВ ОБВ.

Одним з важливих напрямів удосконалення взаємодії Компетентного та Експертного органу з заявниками та авторами сортів рослин, підвищення прозорості проведення кваліфікаційної експертизи є надання електронних послуг, що супроводжують процес науково-технічної експертизи сортів рослин від подачі заявки до видачі документів, які засвідчують набуття авторами та заявниками майнового права на сорт і державну реєстрацію сорту.

Таке удосконалення можливе за умови інтеграції системи електронної подачі заявки на сорти рослин з СЕВ ОБВ, та СЕВ ОБВ з системою електронного документообігу АСКОД, що використовується в УІЕСР (рис.1.)

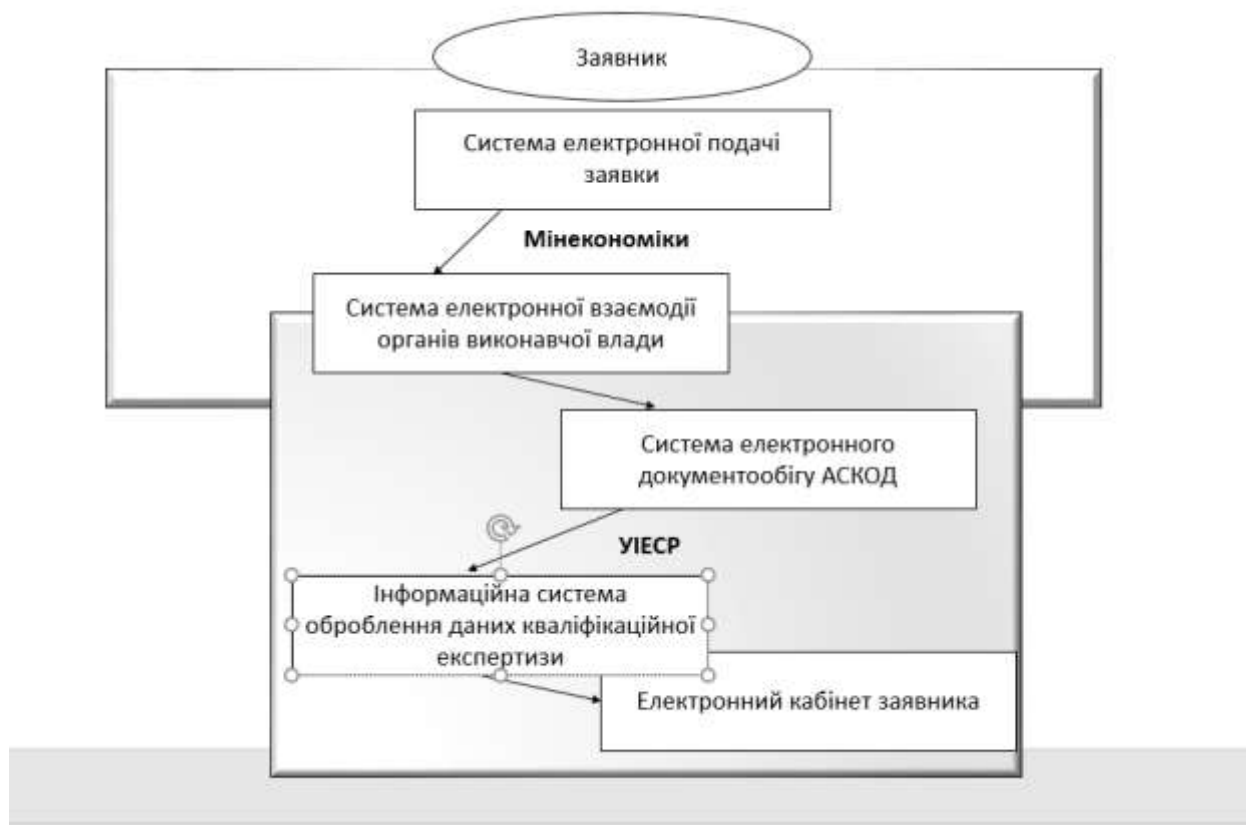

Рис.1. Схема електронної взаємодії заявників, авторів сорту з Компетентним та Експертним органами.

Зауважимо, що забезпечення обміну електронною інформацією, ефективна взаємодія Компетентного та Експертного органу з заявниками, як фізичними установами, так і юридичними організаціями, потребує проведення уніфікації структури даних, що передаються, та забезпечення захисту їх конфіденційності на всіх етапах проходження інформації. Впровадження електронної взаємодії у повному обсязі, створення цифрових підрозділів в системі кваліфікаційної експертизи сортів рослин дозволить зменшити витрати з державного бюджету.

Література:

1. Електронне урядування. Опорний конспект лекцій. Дзюба С.В., Жилияєв І.Б., Полумієнко С.К., Рубан І.А., Семенченко А.І. За ред. А.І. Семенченка. – Київ, 2012.

2. Bharat Maheshwari*, Vinod Kumar, Uma Kumar and Vedmani Sharan; “E-Government Portal Effectiveness: Managerial Considerations for Design and Development”, Published: Computer society of India; <http://www.csisigov.org/1/27.pdf>

3. Закон України "Про охорону прав на сорти рослин", [Електронний ресурс]: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3116-12>.

4. Закон України "Про доступ до публічної інформації" [Електронний ресурс]: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.

5. Sriram Kavikondala, V Raman Rao Vishnubhotla, subba Rao Ghanta, Madhav Pulipati; “Data standardization for e-governance a practical approach”, computer society of India; http://www.csi-sigegov.org/2/3_393_2.pdf

Подлужна Наталія
Олександрівна,
завідувач кафедри економіки, обліку і оподаткування, д. е. н., доцент
Лабузова Юлія Геннадіївна,
студент
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет», м. Покровськ

КОМПОНЕНТНА ОЦІНКА РЕГІОНАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Визначення структурних характеристик економічного потенціалу регіонів (далі – ЕПР) знаходиться у центрі зосередження пріоритетів регіональної політики. Встановлення потенціальних можливостей в економіці регіонів дозволить ґрунтовно встановлювати поточні та майбутні конкурентні переваги, ефективно здійснювати диверсифікаційні заходи суб’єктам господарювання з метою підвищення їхньої конкурентоспроможності, реалізовувати програми SMART-спеціалізації у регіональному масштабі. При цьому, слід зазначити, в економічних дослідженнях відсутній єдиний підхід щодо визначення компонентів ЕПР, що ускладнює процедуру формування регіональної політики та концентрації уваги на конкурентних перевагах регіону.

Тому *метою дослідження* є визначення основних підходів щодо визначення компонентів ЕПР.

Тему проблематики компонентного аналізу ЕПР висвітлено у працях вчених Н.В. Касьянкової [1], Х.Р. Муфтахутдинової і М.Н. Горинової [2], А.С. Гавриленко [3], Е.В. Щербакової [4] та інших. У результаті дослідження було визначено, що існують наступні підходи щодо визначення поняття «ЕПР», які базуються на: потенціальних можливостях суб’єктів господарювання, які функціонують у регіоні; оцінці ресурсних можливостей та готовності до розвитку регіону; розподілі ресурсів на позитивні та негативні; впорядкуванні за ієрархічною структурою, табл. 1.

Таблиця 1

Основні характеристики підходів щодо компонентної оцінки ЕПР

Змістовний підхід до поняття «ЕПР»	Сутність підходу	Основні компоненти ЕПР	Переваги методу	«Вузькі місця» методу
Базується на потенціальних можливостях суб'єктів господарювання у регіоні [1]	До компонентів оцінки ЕП включаються об'єктивні і суб'єктивні складові, які при детальному аналізі надають цілісне уявлення ЕП	Виробничий потенціал персоналу, науково-технічні потужності, маркетинговий потенціал, організація та управління	Всі елементи потенціалу складають цілісну систему, яка підпорядкована загальній меті	Відсутність деяких даних для оцінки економічного потенціалу
Передбачає розподіл ресурсів на позитивні та негативні [2]	Формула для розрахунку ЕПР	Використано показники для розрахунку інтегрального рівня економічного потенціалу, розроблено динамічну модель ЕПР	Можливість виявлення найефективніших галузей регіону	Не враховано соціальні аспекти потенціалу. Складність пошуку даних
Ґрунтується на оцінці ресурсних можливостях та готовності до розвитку [3]	Розподіл потенціалу регіону на три блоки	Ресурсний потенціал, потенціал, що забезпечує економічний розвиток	Надає можливості для здійснення комплексного аналізу ЕП	Складність оцінки деяких компонентів
Передбачає впорядкування за ієрархічною структурою [4]	Виявлення взаємозалежності рівнів ЕПР	ЕПР поділяється на мікро-, мезо- і макрорівень	Встановлення пріоритетності між видами діяльності	Складність оцінки деяких компонентів

Перший підхід щодо структурування ЕПР передбачає наступні компоненти: виробничий потенціал, який складається із засобів виробництва та потенціалу технологічного персоналу; потенціал технологічного персоналу, який є частиною виробничого і одночасно відокремленою ланкою, яка поєднує в собі трудовий потенціал, інформаційні та інфраструктуру; науково-технічні потужності (усі наявні на підприємстві наукові забезпечення виробництва), організація та управління, маркетинговий потенціал [1, с. 20]. Другий метод, який передбачає розподіл ресурсів на позитивні та негативні, розкриває сутність поняття ЕПР як «можливість активів підприємства до капіталізації, тобто створенню додаткового капіталу» [2]. За наступним методом, відбувається розподіл всіх ресурсів на позитивні та негативні, що мають здатність підвищувати потенціал та сприяти розширеному відтворенню благ або навпаки, зменшувати таку можливість відповідно. За даним підходом було розроблено алгоритм для

розрахунку інтегрального рівню ЕПР, а також динамічну модель, яка враховує структурні зрушення та зміни у кількості та співвідношеннях ресурсів

Відповідно до третього підходу, який ґрунтується на оцінці ресурсних можливостей і готовності до розвитку, соціально-економічний потенціал регіону може бути визначений як «здатність регіону використовувати цілий комплекс його ресурсів, з використанням характеристик існуючої і майбутньої структури економіки, географічного положення, з тим щоб поліпшити якість життя населення» [3]. Цей підхід передбачає розподілу ЕПР на три блоки, які характеризують ресурсний потенціал економічного розвитку, а також готовність процесу: базовий блок з ресурсних потенціалів; потенціали, що забезпечують економічний розвиток регіону; блок потенційної готовності регіону до економічної реформи.

Ще одним із підходів щодо структурування ЕПР запропоновано Е.В. Щербакової [4], яка запропонувала структурування економічного потенціалу згідно мікро-, мезо- та макрорівнів. При цьому, усі види економічного потенціалу одного рівня є взаємозалежними; простежується непрямий вплив кожного виду ЕПР нижчого рівня на вищий; прямий вплив кожного виду ЕПР нижчого рівня на окремий, визначений вид ЕПР вищого рівня.

Таким чином, у дослідженні було охарактеризовано основні існуючі методи компонентного аналізу ЕПР, виявлено їх переваги та складності при втіленні у практичне використання при розробці регіональної політики.

Література:

1. Потенціал підприємства. Формування та використання / Касьянова Н. В. та ін. Донецьк, 2012. 252 с.
2. Муфтахутдинова Х.Р., Горинов М.Н. Экономический потенциал региона: социально-экономическая сущность и модель оценки. *Вестник Ижевского государственного технического университета*. 2007. №4. С.30-36.
3. Гавриленко А. С. Методика оцінки соціально-економічного потенціалу регіону. *Ефективна економіка*. 2015. № 11.
4. Щербакова Е.В. Ієрархічна структура економічного потенціалу регіона. *Регионоведення*. 2018. Т. 26. № 3. С. 422-437. DOI:10.15507 / 2413-1407.104.026.201803.422-437

Ксьонжик Ірина Володимирівна
професор кафедри обліку і оподаткування
доктор економічних наук, професор
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО БАЗИСУ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

В умовах наближення нової світової економічної кризи, яка пришвидчується пандемією коронавірусу, забезпечення значних темпів економічного зростання та соціального розвитку можливо лише за умови ефективного функціонування бюджетоутворюючих галузей національної економіки, серед яких значне місце посідає аграрний сектор.

Разом з тим, досвід розвинутих країн свідчить, що розвиток аграрного сектору без розвитку сільських територій, на яких реалізуються проекти аграрного бізнесу, призведе до короткочасних позитивних ефектів, які у подальшому можуть мати негативні наслідки у сфері розвитку людського капіталу, екологічній сфері; знизять рівень якості інфраструктурного забезпечення сільської місцевості.

Сучасний стан соціально-економічної ситуації сільських територій в Україні й досі характеризується зниженням рівня життя сільського населення, частковою його деградацією та зuboжінням, зменшенням кількості об'єктів соціальної інфраструктури села [1, с. 863-867]. Якщо за відносно стабільних економічних умов фінансова підтримка сільських територій була необхідна для комфортного життєзабезпечення сільських жителів, то в умовах економічної кризи потреба державної підтримки мотивується загрозою повного соціального занепаду сільських територій [2, с. 91-98].

Саме тому залучення фінансових ресурсів, необхідних для процесу безперервного відтворення та всебічного розвитку сільських територій, є одним зі складних завдань, яке повинні вирішувати органи державної влади та місцевого самоврядування, суб'єкти підприємництва та безпосередньо сільські мешканці [1, с. 863-867].

Економічна сутність системи фінансового забезпечення розвитку територій досить досліджена проблема. Законодавчі та нормативні акти визначають його як сукупність конкретних фінансових форм, бюджетних методів, важелів та інструментів, за допомогою яких забезпечується процес акумулювання достатніх фінансових ресурсів на локальному рівні, їх раціональне та ефективне використання з метою виконання органами місцевого самоврядування власних і делегованих повноважень, реалізації основних заходів регіональної бюджетної політики [3].

Фінансове забезпечення розвитку сільських територій відбувається за рахунок трьох основних груп надходжень: фінансування за рахунок коштів суб'єктів, які живуть та працюють на цих територіях; кредитування і безповоротне фінансування з державного або місцевих бюджетів. Остання

група фінансування має визначальний вплив на стан розвитку як самої сільської місцевості, так і на розвиток місцевих громад, та суб'єктів господарювання, що працюють на цих територіях. Цей вплив, в умовах проведення реформи децентралізації, в першу чергу її фінансової складової, буде посилюватись.

З початку фінансової децентралізації доходи місцевих бюджетів стрімко зростають: якщо у 2014 році їх обсяг становив 68,6 млрд грн, то за п'ять років, вони зросли майже в 4 рази та, за підсумками 2019 року, склали 267 млрд гривень. Такі результати стали можливими завдяки розширенню повноважень і підвищенню зацікавленості органів місцевого самоврядування у збільшенні надходжень до місцевих бюджетів, реалізації заходів щодо залучення резервів їх наповнення та підвищення ефективності адміністрування податків і зборів [4].

Додатковим джерелом фінансування розвитку сільських територій, на залучення якого повинні бути спрямовані зусилля як об'єднаних територіальних громад, так і сільськогосподарських виробників, є кошти міжнародних фондів, які вони надають через відповідні програми та гранти.

Належне фінансове забезпечення сільських територій повинно створювати умови для: розбудови інфраструктури сільських громад; підвищення рівня виробництва якісної продукції як аграрними підприємствами, так і особистими селянськими господарствами; забезпечення людського капіталу робочими місцями і т.і. Разом з тим, не можна розглядати фінансування розвитку територій за рахунок коштів бюджетів різного рівня, як єдиний можливий шлях збільшення їх добробуту. Успішним і прогресивним буде розвиток лише тих територіальних громад, які залучають до своїх бюджетів кошти із різних джерел надходжень та зможуть оптимізувати їх використання на благо громади в цілому, і кожного окремого мешканця зокрема.

Література

1. Ляхович О. О. Джерела фінансового забезпечення розвитку сільських територій України в умовах децентралізації / О. О. Ляхович, О. І. Ільчук // Економіка і суспільство.– 2017. – Випуск № 13. – С. 863-867.
2. Лазутіна Л. О. Концептуальні засади формування фінансового забезпечення сільських територій / Л. О. Лазутіна // Економіка АПК. – 2016. – № 2. – С. 91-98.
3. Лупенко Ю. О. Інтеграція та самоорганізація аграрного бізнесу в умовах децентралізації влади / Ю. О. Лупенко, М. Ф. Кропивко, М. Й. Малік. – К. : ННЦ ІАЕ, 2015. – 444 с.
4. Фінансова децентралізація: експерти розповіли про результати 2018 року та перспективи 2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://decentralization.gov.ua/news/10670>

Марусик Юрій
Науковий співробітник,
Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою
Національного університету «Львівська політехніка», м. Львів

ЕВОЛЮЦІЯ ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ «ІНТЕГРАЦІЯ МІГРАНТІВ» ПРОТЯГОМ ХХ СТ.

Із підвищенням інтенсивності міграційних потоків постійно зростає складність інтеграції населення держави у нове суспільство. Внаслідок глобалізації постає проблема ефективності реалізації інтеграційної політики та її відповідності різноманітним зобов'язанням, зокрема, міжнародним, що взяли на себе сучасні держави.

У контексті імміграції інтеграцію розглядають як зміцнення відносин в рамках соціальної системи, процес введення нових учасників, їх груп у систему суспільства та її інститутів [1, с. 2]. Питання приналежності до цих нових учасників суспільства є дискусійним, але, здебільшого, мова йде про мігрантів та кількох поколінь їх нащадків [2, с. 4]. Інтеграція іммігрантів у суспільство – необхідна передумова для ефективної взаємодії цієї групи населення, частка якої постійно зростає у країнах Заходу.

Тривалий історичний період основним шляхом включення іммігрантів у нове суспільство (та поняттям, яке описувало цей процес) була асиміляція. Під поняттям «асиміляція» розуміють односторонній процес, в якому іммігранти та їхні нащадки відмовляються від своєї культури і адаптуються повністю в нове суспільство [1, с. 4]. Така політика могла реалізовуватись як шляхом залучення до єдиного етнокультурного простору, так і до пануючих соціетальних практик [3], серед яких мова відігравала одну з ключових ролей. У другій половині ХХ ст. поняття «асиміляція» стало менш вживаним, а практика його реалізації почала вважатись небажаною. Деякі дослідники навіть говорять про табування цього поняття аж до початку ХХІ ст. як відповідь на крайнощі націоналізму, фашизму, придушення і виключення меншин а також, внаслідок зростання актуальності прав людини, поширення гордості за свою культуру [1]. В. Кімліка пояснює зміну ставлення до асиміляції будь-яких меншин двома підставами: неефективністю цієї процедури та відсутністю нормативних підстав крім «права сили» [3, с. 445]. В умовах постійного зростання частки іммігрантів серед населення країн Заходу, та в світлі прийнятих на себе зобов'язань (в тому числі й міжнародних), продовження практики асиміляції почало сприйматись як недоцільне. Адже така політика може призводити до посилення спротиву меншин, зменшення рівня їх лояльності та перешкоджає інтеграції тих груп населення, які позитивно сприймають перспективу пристосування до нового суспільства. На відміну від субдержавних етносів та корінних народів, іммігранти (особливо трудові), зазвичай, зацікавлені в максимально ефективній інтеграції, а дискусійним є лише питання умов цього процесу [3, с. 448]. Встановлення справедливих умов інтеграції в країнах

Заходу вирішується під значним впливом ідей мультикультуралізму. Така інтеграція передбачає входження іммігрантів у плюралістичну спільність, що сформована державною політикою на базі спільних громадянських цінностей та мови, із збереженням культурної своєрідності нових членів суспільства. Тобто, мультикультуралістська інтеграційна політика позиціонується як більш справедлива альтернатива традиційній практиці асиміляції, яка була притаманна більшості країн Заходу до другої половини ХХ ст. Водночас, такий підхід став об'єктом критики, зокрема з боку консервативних та націоналістичних суб'єктів політики. Крім цього, формування ефективної стратегії інтеграції іммігрантів у суспільствах, де сформувались анклавні залишається невирішеним завданням.

Отже, процес інтеграції іммігрантів поступово перестав розумітись як відмова нових членів суспільства від своєї ідентичності та культури. Сучасні демократичні держави продовжують пошук оптимальних способів узгодити інтереси іммігрантів та суспільства, що їх приймає, забезпечивши взаємовигідну співпрацю.

Література

1. Bosswick W., Heckmann F. Integration of migrants: Contribution of local and regional authorities [Електронний ресурс] / W. Bosswick, F. Heckmann. – Режим доступу: <http://www.eurofound.europa.eu/pubdocs/2006/22/en/1/ef0622en.pdf>
2. Bilgili Ö., Agimi I. Supporting Immigrant. Integration in Europe. What Role for Origin Countries' Subnational Authorities? [Електронний ресурс] / Ö. Bilgili, I. Agimi. – Режим доступу: <http://www.migrationpolicy.org/sites/default/files/publications/INTERACT-SubnationalAuthorities.pdf>
3. Кимлика У. Современная политическая философия / У. Кимлика. – Гос. ун-т – Высшая школа экономики. – М. : Изд. дом Гос. ун-та – Высшей школы экономики, 2010. – 592 с.

СЕКЦІЯ 5.
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УМОВАХ
РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ.

Самоєнко Ярослав
Студент ВДПУ м. Вінниця
Лапшин Сергій Андрійович
доцент кафедри правових наук та філософії,
кандидат історичних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет ім.М.Коцюбинського,
м.Вінниця

ПУБЛІЧНА СЛУЖБА ЯК СОЦІАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ

Розпочинаючи із давніх часів, люди завжди вдосконалювалися і розвивалися, прагнули до покращення себе, та навколишнього їх місця проживання. На даному етапі розвитку суспільства люди вдосконалюють свою систему держави реформами, впровадженнями нових законів. Практика публічного управління свідчить, що державна служба – це не тільки апарат державних органів, це правовий, соціальний інститут. Тому цілком обґрунтовано в розумінні публічної служби розглядати інституційний підхід.

Поняття публічна служба - діяльність на державних політичних посадах, у державних колегіальних органах, професійна діяльність суддів, прокурорів, військова служба, альтернативна (невійськова) служба, інша державна служба, патронатна служба в державних органах, служба в органах влади Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування.[1] Тобто за законодавством України, Публічна служба обіймає всі державні посадові органи, у яких працюють публічні службовці. Роблячи аналіз можна виявити, що публічні службовці це – особи які перебувають на державних посадах державних органів. Але термін «публічний службовець» , як відмічає М. Карпа, належить до системи понять функціонування публічної служби[2,с.350].

Термін соціальний інститут ми можемо зрозуміти як систему моральних, юридичних організаційних та інших норм і правил, що регулюють діяльність людей в тій чи в іншій системі суспільного життя. Якщо проаналізувати безліч підходів до визначення що таке соціальний інститут, то можна підсумувати і виділити наступні. Соціальний інститут має такі підходи: 1. Рольову систему, в яку включені також норми і статуси; 2. Сукупність звичаїв, традицій і правил поведінки; 3. Формальну і неформальну організацію; 4.Сукупність норм і установ, що регулюють певну сферу суспільних відносин; 5.Відокремлений комплекс соціальних дій.

Публічна служба як соціальний інститут представляє собою, історично сформовану, стійку форму організації спільної діяльності осіб, які перебувають

на службі держави. Та комплекс соціальних дій, які виконуються органами державної влади, що включають професійну діяльність публічних службовців.

Основною метою публічної служби як соціального інституту є служіння інтересам громадян, громадянського суспільства і держави. При цьому головне значення публічної служби як соціального інституту полягає в задоволенні потреб суспільства в ефективному адміністративному публічному управлінні. Публічна служба тісно пов'язана з усіма іншими інститутами суспільства. Вона тільки тоді виконує соціальну функцію, коли будується на правовій основі, є по суті не тільки соціальним, а й державно-правовим інститутом, що надає їй особливого правового характеру.

Виступаючи елементом суспільної структури, державна служба має ряд особливостей, властивих їй як соціальному інституту.

По-перше, вона являє собою тільки властиву їй сферу професійної діяльності. Усім своїм змістом, формами і методами ця діяльність спрямована на забезпечення виконання повноважень державних органів.

По-друге, як сполучна ланка між державою і громадянином державна служба покликана захищати права та інтереси громадян. Конституція України у ст. 3 проголошує, що «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави».[3] Із змісту цієї статті випливає, що державна служба в Україні повинна бути зосереджена на втіленні і захисті інтересів особи. Це конституційне положення є визначальним стрижнем у діяльності державних службовців, незалежно від службового статусу.

По-третє, державна служба як суспільне явище є чимось більшим, ніж діяльність державних службовців і органів управління. Це і своєрідна форма відображення суспільних зв'язків і відносин, показник міри гуманності, людяності існуючих у суспільстві порядків.

По-четверте, державна служба не тільки правова, а й етична система. Формуючи правосвідомість громадян, вона, разом із тим, виступає носієм належної моралі, моральних цінностей, орієнтує державних службовців і громадян на дотримання моральних норм, правил людського співжиття.

Отже Публічна служба як соціальний інститут сучасного суспільства покликана забезпечувати сталість соціальних відносин в тій чи іншій сфері і являє собою історично стійку форму організації спільної діяльності осіб, які перебувають на службі у держави. Вона створює можливості задовольняти громадянам різні потреби та регулює дії людей у межах соціальних відносин. Соціальна основа державної служби обумовлюється інтересами суспільства, правами та свободами громадянина. Цю тему можна досліджувати та розвивати, для покращення публічного управління у нашій державі.

Література:

1. Кодекс адміністративного судочинства України. Кодекс України; Кодекс, Закон від 06.07.2005 № 2747-IV
 2. Карпа М. Теоретичні аспекти поняття «публічний службовець» / М. Карпа // Ефективність державного управління. Збірник наукових праць. -2010.- Вип.-25. С. 349-357.
- Конституція України [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 30. – с. 141. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D>

Мосора Лариса Степанівна
доцент кафедри публічного управління та адміністрування,
кандидат наук з державного управління,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
м.Івано-Франківськ

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ДЕРЖАВНА СЛУЖБА»

Формування наукової спеціальності 25.00.03 «Державна служба» розпочалось 2003 р. після ухвалення Наказу Вищої атестаційної комісії України «Про внесення змін і доповнень до Переліку спеціальностей, за якими проводяться захист дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата наук і доктора наук, присудження наукових ступенів і присвоєння вчених знань» (втратив чинність). Зокрема, цим наказом було вилючено спеціальності 25.00.04 «Регіональне управління» та 25.00.05 «Галузеве управління» та перейменовано спеціальність 25.00.03 «Організація і управління в державних установах» на «Державна служба».

У чинному Наказі Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України «Про затвердження Переліку наукових спеціальностей» (2011 р.) зазначено, що галузь знань «Державне управління» включає п'ять спеціальностей, по яких може проводитись захист дисертацій серед яких 25.00.03 «Державна служба» [1].

На сьогодні в Україні функціонує тільки дві спеціалізовані вчені ради, де проводиться захист кандидатських та докторських дисертацій за спеціальністю 25.00.03 «Державна служба», а саме: Д 26.810.01 у Національній академії державного управління при Президентові України та Д 08.866.01 у Дніпропетровському регіональному інституті державного управління Національної академії державного управління при Президентові України.

Певний період часу функціонувала спецрада і в Інституті законодавства Верховної Ради України де було захищено 4 докторські дисертації – А.С.Сіцинським, Н.Т.Гончарук, О.Ф.Мельниковим, Л.А.Пашко, а також 2

кандидатські дисертації – Б.Й.Візіровим, О.Я.Окісом. Однак, на сьогодні в Інституті за цією спеціальністю не проводять захисти.

За період 2003-2019 рр. захищено 117 дисертацій, з яких 96 – кандидатських та 21 – докторська дисертація. Зауважимо, що найбільшу кількість дисертацій було захищено 2007 р. та 2014 р. – по 12 дисертацій, а найменшу кількість у 2003 р. та 2019 р. – по 2 дисертації, що є досить низькими показниками (рис. 1). Щодо захисту кандидатських дисертацій, то найбільш ефективними стали 2011 р. та 2016 р. – по 8 дисертацій, 2012 р. – 9 дисертацій та 2014 р. – 10 дисертацій; по захисту докторських дисертацій – то найбільш продуктивним став 2007 р., коли було захищено 5 дисертацій.

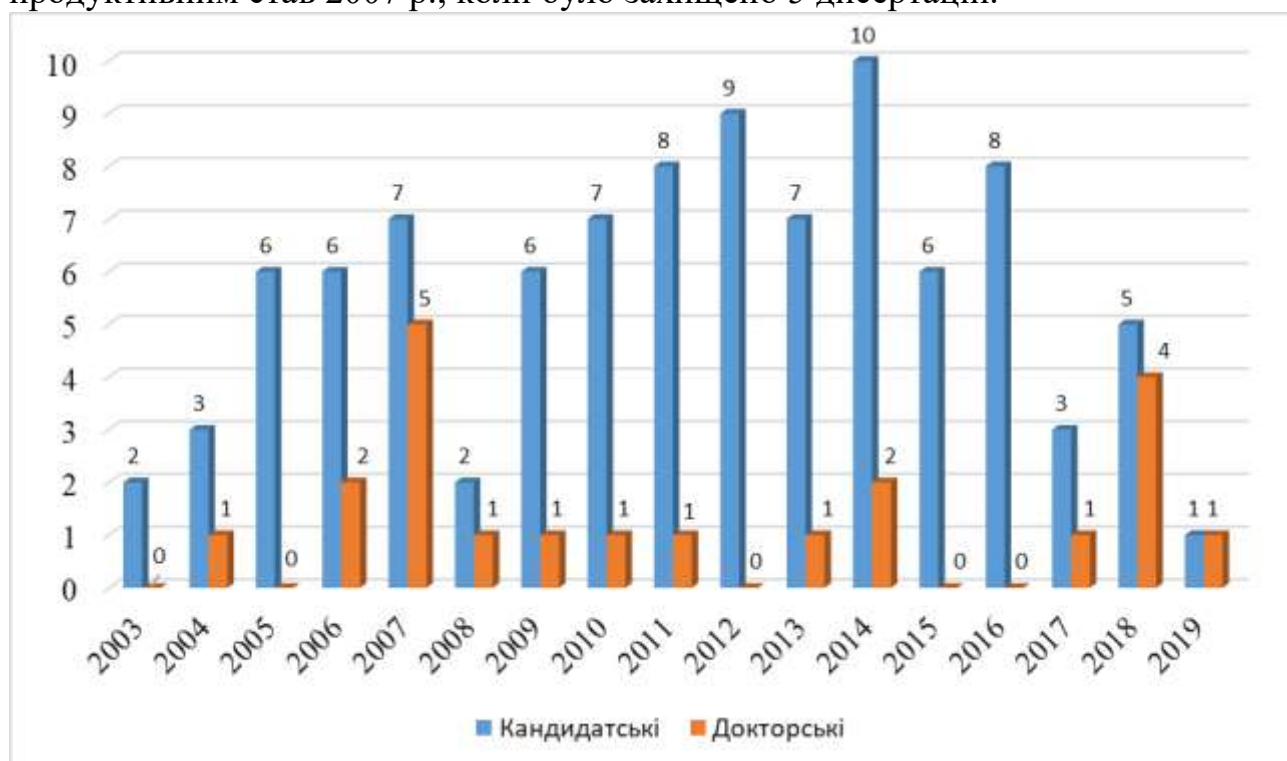

Рис. 1 – Кількість захищених дисертацій за спеціальністю 25.00.03 – державна служба за 2003-2019 рр.

Зазначимо, що за однією і тією ж спеціальністю 25.00.03 «Державна служба» Л.Прудіус захистила кандидатську дисертацію на тему «Управління якістю професійного навчання державних службовців в Україні: теоретико-організаційний аспект» (2011 р.) та докторську дисертацію за темою «Управління якістю державної служби України» (2018 р.). Це фактично одиничний випадок коли здобувач наукового ступеню захист кандидатську та докторську дисертацію за однією спеціальністю.

Таким чином, робимо висновок, що спеціальність 25.00.03 «Державна служба» відіграє важливу роль у галузі «Державне управління», по ній захищено значна кількість дисертацій з питань функціонування державної служби в Україні та організації діяльності посадових осіб у процесі проходження ними державної служби.

Література:

1. Про затвердження Переліку наукових спеціальностей : Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 14.09.2011 р. № 1057 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1133-11>

Хім Марія Кімсанівна
асистент кафедри адміністративного і фінансового менеджменту
Національного університету «Львівська політехніка», м. Львів

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ, ЯК ОДИН ІЗ КЛЮЧОВИХ ПОКАЗНИКІВ ПРОФЕСІЙНОГО І ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Ефективність роботи системи державної служби є ключовою перевагою сучасної держави на міжнародній арені. За сприяння Оксфордського університету, Інституту урядування та публічної служби Великої Британії, Фонду відкритого суспільства у 2017 році винайдено та схвалено Міжнародний індекс ефективності державної служби.

Індекс охоплює показники найважливіших функцій (табл.1) і атрибутів (табл.2) державної служби в 31-й країні. Україну в цей рейтинг на сьогодні не включено [1].

Таблиця 1

Основні функції державної служби

Функція	Складові
Централізовані функції	
Формування політики	Напрямки: якість консультацій з політичних питань, роль державного службовця у формуванні стратегічних напрямків політики, узгодження позицій між урядовими органами, контроль за запровадженням політики.
Фіскальний та фінансовий менеджмент	Елементи: Оцінювання та експертиза економічних процесів, середньострокове бюджетне планування і складання бюджету з огляду на результати діяльності.
Регулювання	Включає об'єднання технології, способу застосування та якості оцінки регуляторного впливу, включення в процес стейкхолдерів.
Управління кризами та ризиками	Складається з управління ризиками, їх моніторингу, інформування суспільства, міжнародної співпраці і регулювання ризиків, оцінювання кризи та наслідків їх виникнення.

Функції підтримки	
Управління людськими ресурсами	Включає знання, вміння та порядність кандидатів на посади державної служби, а також спроможність держави знайти та втримати талановитих та компетентних людей
Закупівлі	Обґрунтування: державні закупівлі в середньому становлять 15 і більше % від ВВП країни, тому потребують управління. Вона може зменшити витрати і оптимізувати контракти, а це дозволить підвищити ефективність роботи державних установ і організацій.
Інформаційні технології	Окреслює міру використання цифрових технологій посадовцями для підвищення продуктивності праці та більш гнучкого її режиму.
Фінанси	Забезпечення проведення керованих та швидких фінансових операцій, зокрема, за рахунок узгодження фінансування з бізнес-стратегією та задоволеністю державних службовців фінансовою підтримкою.
Функції прямої взаємодії	
Ефективність адміністрування податків	Оцінюється результативною постійних платежів, зручністю їх проведення та рівнем якості електронного забезпечення.
Ефективність управління соціальною безпекою	Залежить від співвідношення адміністративних витрат та соціальних виплат.
Цифрові послуги	Залежить від достанької соціальної орієнтованості та персоналізації послуг, прозорості сервісів, легкості міжнародної мобільності та досконалості системи інфраструктури.

Таблиця 2

Основні атрибути державної служби

Атрибут	Складова
Відкритість	Ступінь та якість консультацій, взаємодія з суспільством, легкість та прозорість механізмів оскарження урядових рішень, доступ та повнота урядової інформації, доступ до законодавства та інформаційні права і свободи громадянина.
Доброчесність	Включає шість показників: рівень сприйняття корупції, дотримання правил та процедур, професійна етика,

	справедливість та незалежність, прагнення служити суспільству і державі та дієві процеси, що спрямовані на забезпечення доброчесності держслужбовців та попередження конфлікту інтересів.
Компетентність	Включає освітній рівень та професіоналізм.
Інклюзивність	співвідношення чоловіків та жінок – державних службовців та залучення представників етнічних і релігійних меншин.

Показники вищенаведених атрибутів та функцій представлені в міжнародних рейтингах країн світу. Міжнародний індекс ефективності державної служби всього включає 23 субіндекси, більшість з яких розроблені та обчислені для країн-учасників Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). Сьогодні Україна до цієї організації не належить, а тому більшість цих показників для нашої держави не досліджено та не оприлюднено (табл. 3) [2].

Таблиця 3

Присутність України в індикаторах вимірювання індексу оцінки ефективності державної служби

Індекси/джерела, в яких висвітлено Україну	Індекси/джерела, Україну не висвітлено
Вироблення політики: індикатор сталого урядування Бертельсмана	Менеджмент криз/ризиків: Гіюзька програма ООН для дій (HFA)
Фіскальне та фінансове управління: Індекс бюджетування ОЕСР, Індикатор середньострокового бюджетного планування ОЕСР	Фіскальне та фінансове управління: Індекс глобальної конкурентоспроможності (WEF)
Регулювання: показник регуляторної політики та управління ОЕСР	Управління людськими ресурсами: дані експертного опитування щодо якості державного управління (QoG)
Податкова адміністрація: огляд податкової адміністрації ОЕСР.	Податкова адміністрація: дослідження ведення бізнесу світового банку
Адміністрація соціального забезпечення: дані Європейської комісії (через Євростат)	Доброчесність: барометр світової корупції (GCB) Transparency International, Індекс глобальної конкурентоспроможності GCI (WEF), дані експертного опитування щодо якості державного управління (QoG)
Цифрові послуги: контрольні показники електронного уряду Європейської комісії	Відкритість: Індекс електронної участі EPI, ООН, Індекс відкритості уряду (DGI) Проект дослідження

Доброчесність: погляд на уряд, ОЕСР	справедливості у світі, Барометр відкритих даних (QDB) World Wide WEB Foundation, Фундація відкритих знань: індекс відкритості даних (QDI)
Відкритість: індикатор сталого урядування Бертельсмана, індекс відкритості даних OURdata, ОЕСР	
Можливості: програма міжнародної оцінки компетентності дорослих (PIAAC), ОЕСР	
Інклюзивність: погляд на уряд(GaaG), ОЕСР та дані експертного опитування (QoG)	

Із 23 субіндексів Україна відсутня в 12 (повністю відсутня в 4, та частково в 6), а присутня в 11 (частково представлена в 4, та повністю представлена в 2). Для того, щоб інтегрований індекс був достовірним і коректним, усі функції та атрибути мають бути нормалізовані та агреговані. За вже обчисленими та офіційно висвітленими показниками Україна займає найрізноманітніші позиції. Проте, ефективність та якість державної служби завжди залежатиме від її перманентного контролю та вдосконалення.

Разом з міжнародними індексами в практиці багатьох країн використовуються національні оцінки. Вони мають більш практичне значення. У США, наприклад, оцінка якості державного управління організована як конкурсний некомерційний проект, що фінансується донорськими організаціями. Оцінці підлягають рівень фінансового менеджменту і в цілому система управління за результатами, управління персоналом, інформаційними технологіями, капітальними витратами [3].

Оцінка ефективності тих чи інших дій державної служби залежить від критеріїв оцінювання. Проблема полягає в тому, що для державного апарату розроблення критеріїв оцінки пов'язане із труднощами в тому, що не може бути уніфікованого набору індикаторів, що характеризують ефективність управлінських дій.

Так як Україна поки не потрапила до рейтингу InCiSE, розроблений метод оцінки ефективності державної служби може бути вдосконалений та використаний у нашій державі. Це дасть змогу обчислити кількісні та якісні показники ефективності роботи державних службоців усіх рівнів.

Література:

1. InCiSE: новий підхід до оцінювання ефективності державної служби, iFactor, 2018 [Електронний ресурс]. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/ds/2018/march/issue-3/article-34899.html>
2. Чемерис А. Теоретичні основи ефективності державного управління / А. Чемерис // Вісн. УАДУ. – 2000. – № 4. – С. 52–59
3. Сороко М. Результативність та ефективність державного управління і місцевого самоврядування : навч. посіб. / В. М. Сороко. – К. : НАДУ, 2012. – 260 с.

Башак Павло

Студент II курсу спеціальності «Публічне управління та адміністрування»
Національного університету «Львівська політехніка», м. Львів
Науковий керівник: асистент кафедри АФМ Хім М.К.

ОСНОВНІ МОДЕЛІ СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРОФЕСІЙНОГО І ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Одним із пріоритетних завдань реформування державної служби України є формування високопрофесійних кадрів, здатних якісно та сумлінно виконувати функції, покладені на них державою. Модернізація державної служби, що відбувається на сучасному етапі, ставить підвищені вимоги до службовців усіх ланок щодо їх професійного рівня та професійно важливих якостей.

Дослідження моделей професійного становлення особистості приділено значну увагу у працях як вітчизняних (Б. Ананьєва, Е. Зеєр, Є. Клімова, Т. Кудрявцева, А. Маркової, Н. Пряжникова, В. Шадрикова), так і зарубіжних (А. Маслоу, Дж. Сьюпера, Дж. Холланда) вчених.

Обираючи професію, людина розпочинає шлях свого професійного розвитку, що охоплює найбільшу частину її життя, починаючи з моменту формування професійних намірів і завершуючи припиненням активної професійної діяльності. Він передбачає прогресивні зміни в людині під впливом соціальних чинників, обраної професійної діяльності та власної активності, спрямованої на самореалізацію та самовдосконалення. Зважаючи на довготривалість становлення особистісних та професійних навичок державного службовця, виділяється чимала кількість моделей, що тим чи іншим чином формують з індивіда посадовця. Серед великої кількості моделей, розглянемо окремо наступні:

- модель професійного розвитку Д. Сьюпера, яка включає такі стадії досягнення професійної зрілості особистості:

- 1) на стадії пробудження (від народження до 14 років) Я-концепція розвивається завдяки ідентифікації зі значущими дорослими: у фазі фантазії (від 4 до 10 років) домінують дитячі потреби, професійні ролі програються у фантазії; у фазі навчання (від 11 до 12 років) формуються професійно значущі переваги; у фазі можливостей (від 13 до 14 років) апробуються індивідуальні можливості, з'являються певні знання щодо професійних вимог і професійного життя;

- 2) на стадії дослідження (15 – 24 років) індивід намагається спробувати себе в різних ролях з орієнтацією на власні реальні професійні можливості: у тентативній фазі (15 – 17 років) робиться попередній професійний вибір, що апробується у фантазії або реальності, в аспекті цього досвіду оцінюються власні якості; у фазі переходу (18 – 20 років) відбувається спроба реалізації Я-концепції в різного роду відношеннях (у професійних зокрема); у фазі власне

апробації (21 – 24 роки) ведеться пошук поля діяльності у професійному житті й реалізація професійних можливостей;

3) стадія консолідації (25 – 44 роки) характеризується прагненням забезпечити у знайденому професійному полі стійку особистісну позицію;

4) на стадії зберігання (45 – 64 роки) професійний розвиток індивіда йде в одному визначеному напрямі, без виходу за межі знайденого професійного поля;

5) на стадії спаду (після 65 років) відбувається формування нових ролей: часткова участь у професійному житті, спостереження за професійною діяльністю інших людей [1].

- Модель А. Маркової полягає у виділенні етапів становлення професіоналізму особистості: 1) допрофесіоналізм включає етап первинного ознайомлення професією; 2) професіоналізм складається із трьох етапів: адаптації до професії, самоактуалізації в ній та вільного оволодіння професією у формі майстерності; 3) суперпрофесіоналізм також складається із трьох етапів: вільного оволодіння професією у формі творчості, оволодіння низкою суміжних професій, творчого самопроекування себе як особистості; 4) непрофесіоналізм – виконання праці за викривленими нормами на тлі деформації особистості; 5) постпрофесіоналізм – завершення професійної діяльності [2]

- За Зеєром, підставою для виділення стадій професійного розвитку є соціальна ситуація розвитку та рівень реалізації професійної діяльності. Автор у цілісному процесі становлення особистості виділяє такі стадії:

1) аморфна оптація (0 – 12 років) – зародження професійно орієнтованих інтересів і схильностей; 2) оптація (12 – 16 років) – поява професійних намірів, вибір шляху фахового навчання та підготовки, навчально-професійне самовизначення; 3) професійна підготовка (16 – 23 років) – професійна підготовка, професійне самовизначення, готовність до самостійної праці; 4) професійна адаптація (18 – 25 років) – засвоєння нової соціальної ролі, досвід самостійного виконання професійної діяльності, професійно важливі якості; 5) первинна професіоналізація – професіональна позиція, індивідуальний стиль діяльності, кваліфікована праця; 6) вторинна професіоналізація – професійний менталітет, ідентифікація з професійною спільнотою, професійна мобільність, гнучкий стиль діяльності, висококваліфікована діяльність; 7) професійна майстерність – творча фахова діяльність, рухливі інтегративні психологічні новоутворення, проектування своєї діяльності й кар'єри [3].

Таким чином, на основі вищевикладеного можна зробити такі висновки:

- усі вищезазначені моделі розглядають процес професійного становлення особистості тільки в межах однієї професії;

- спільним для зазначених моделей професійного розвитку особистості є розгляд процесу професійного становлення людини як такого, що пронизує весь її життєвий шлях;

– процес професійного розвитку людини є індивідуально своєрідним, неповторним, але в ньому можна виділити якісні особливості та закономірності;

– процес професійного становлення особистості є багаторівневим і поліструктурованим. Кожна онтогенетична модель професійного розвитку особистості містить у собі різноманітні аспекти цього процесу, а саме: цілепокладання та ціледосягнення; професійні інтереси та можливості; особистісні характеристики фахівця (властивості, здібності); професійне навчання та підготовку; професійну адаптацію та шляхи набуття професійного досвіду;

– основою професійного становлення є розвиток особистості у процесі професійного навчання, засвоєння професії та виконання професійної діяльності;

– професійне життя дозволяє людині реалізувати себе, надає їй можливості для само актуалізації.

Зважаючи на те, що основою професійного становлення є розвиток особистості у процесі професійного навчання, засвоєння професії та виконання професійної діяльності, можна виділити наступні рекомендації, що сформулюють сучасного державного службовця. Їх ми виділили із результатів Моніторингу сприйняття прогресу реформ, що проводить TNS (Компанія ТОВ «Тейлор Нельсон Софрез Україна» (Kantar Україна, представник світового лідера в галузі маркетингових досліджень – компанії Kantar.) спільно з Національною радою реформ. За результатами моніторингу, портрет ідеального держслужбовця має бути наступним: 1) дотримується законів; 2) шукає шляхи вирішення питань, а не для відмови; 3) справжній фахівець у своїй сфері; 4) ставиться з повагою до громадян; 5) відповідальний; 6) не використовує службове становище; 7) його діяльність прозора та підзвітна; 8) патріот України та ін. [4]

Література:

1. Фонарев А. Р. Психологические особенности личностного становления профессионала : [монография] / А. Р. Фонарев. – М. ; Воронеж : МПСИ – МОДЭК, 2005. – 560 с.
2. Климов Е. А. Психолого-педагогические проблемы профессиональной консультации / Е. А. Климов. – М. : Знание, 1983. – 95 с.
3. Зеер Э. Ф. Психология профессий: учебное пособие для студентов вузов / Э. Ф. Зеер. – М. : Академический проспект ; Екатеринбург : Деловая книга, 2003. – 336 с.
4. Ідеальний держслужбовець очима українців: міф чи реальність? [Електронний ресурс] Режим доступу : <https://tns-ua.com/news/idealniy-derzhsluzhbovets-ochima-ukrayintsiv-mif-chi-realnist>

Козак К. Б.

кандидат економічних наук, доцент

Клевець Марія Вікторівна

Студентка

Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ПОКРАЩЕННЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Спроби формування ефективної державної кадрової політики здійснювалися протягом усього періоду незалежності України, однак досі не дали бажаного результату. Однією з спроб стала розробка проекту Стратегії державної кадрової політики України, яка б в перспективі могла б вважатися програмним документом країни.

Шляхом реалізації основних напрямів проекту Стратегії державної кадрової політики визначено розв'язання низки ключових питань (проблем), а саме:

- удосконалення нормативно-правової бази управління людськими ресурсами в усіх сферах суспільного життя;
- стратегічне спрямування підготовки персоналу відповідно до суспільних потреб;
- удосконалення роботи підрозділів з управління персоналом державних органів, підприємств, установ і організацій;
- застосування результатів наукових досліджень при виробленні та реалізації державної кадрової політики [1].

Універсальна система управління персоналом – є успішним прикладом системи управління (з урахуванням інноваційних підходів). Проте, наявності лише інноваційної системи управління недостатньо: потрібні певні інструменти, стратегії та певні фактори, за допомогою яких ця система функціонує. Якщо ми не можемо контролювати деякі фактори зовнішнього середовища, тоді слід акцентувати увагу на виборі інноваційних стратегій та інструментах.

В сучасній практиці використовують такі інноваційні інструменти для управління персоналом: аутстафінг, мотивація, стратегія управління технологією та TQM (Total Quality Management – загальне управління якістю).

При аутстафінгу – однією компанією надаються співробітники іншій для виконання робіт, у тому числі на певний строк, тобто передбачається передача фахівців, а не кінцевого результату.

Для вирішення частини питань, можна впровадити стратегію управління технологією, адже вона передбачає аудит технологій (оцінка можливостей та конкурентоспроможності технологій, структури та ефективності компанії), огляд якості, впровадження системи управління якістю в політичних аспектах, мінімізація ризиків та коригування стратегічного плану.

Впровадження управління технологіями забезпечує інноваційний принцип навчання персоналу - «освіта протягом усього життя», коли на основі гнучких та безперервних навчальних траєкторій можуть формуватися такі рівні та компоненти освітньої системи: базовий та додатковий, формальний, неформальний та неформальна освіта, коли жорсткі рамки системи освіти розмиваються новими «несистемними» навчальними закладами: корпоративними університетами та мобільними формами додаткової освіти.

Кадрове управління технологіями - це адміністративна наука, що поєднує технічні, економічні, психологічні, юридичні, патентні та управлінські суб'єкти з метою досягнення стратегічних та тактичних цілей компанії, а також планування, розвитку та комерціалізації інновацій.

Управління технологіями реалізує таку інноваційну стратегію в освіті та когнітивному управлінні:

наука – інновації – виробництво – конкурентоспроможна продукція – ринок – прибуток – наука.

Сенс ланцюга полягає в наступному: без науки немає інновацій, без інновацій немає виробництва, без виробництва немає конкурентоспроможної продукції, без конкурентоспроможної продукції немає прибутку, без прибутку немає і науки. Це алгоритм виконання результатів наукових досліджень та виробництва конкурентоспроможної продукції, що забезпечує самодостатність компанії. Таким чином, інноваційні технології та навчений персонал повинні ефективно працювати та задовольняти потреби ринку [2].

Також можна впровадити концепцію TQM в структуру державної кадрової політики. Ідеологія TQM – це процес підвищення кваліфікації, що демонструється у прагненні кадрів органу державної влади до постійного вдосконалення своєї діяльності, зменшенні кількості помилок, зниженні витрат, підвищенні якості надання громадянам публічних послуг.

Люди різні і мотивовані різними потребами, такими як фізіологічні потреби, вимоги безпеки та потреби самоактуалізації. Таким чином, орієнтація на працівників на кожному рівні робочої сили та аналіз кожного відділу організації дасть детальну точну інформацію щодо потреб працівників.

У цьому контексті мотивація означає готовність індивіда докладати зусиль та вживати заходів для досягнення організаційних цілей.

Керівництво повинно оцінити схему пропозицій працівників та використовувати зворотний зв'язок робочої сили для покращення організаційного середовища та виконання їх потреб та навичок.

Формування та реалізація державної кадрової політики має здійснюватися на засадах діяльності, яка системно поєднує науково-методологічні, політико-правові, соціально-економічні, морально-психологічні, соціокультурні, управлінські та інноваційні аспекти.

Кадрова робота і процеси повинні набути системності, що передбачуватиме наявність і взаємозв'язок усіх аспектів управління персоналом, її безперервність.

Література

1. Мунтяну А. Про стратегію державної кадрової політики України / А. Мунтяну // Буковинський вісник державної служби та місцевого самоврядування. - 2010. - №3. – с. 23-25;
2. Зінов В.Г., Козик В.В., Сирямкін В.І. Технологічний менеджмент, Томськ: Видавництво Томського державного університету. – 2010 – с. 576;

Опанасюк Ю.А.,
к.е.н., старший викладач кафедри управління,
Корнієнко Д.Г.,
Магістр освітньої програми «Державна служба»,
Сумський державний університет, Суми

УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ РОБОТИ ЦЕНТРУ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

Створення зручних і доступних умов для отримання адміністративних послуг є одним із головних завдань держави і органів місцевого самоврядування. Переорієнтація функцій держави у сервісну службу підвищує роль персоналу в сфері надання адміністративних послуг. Довіра громадян до уряду, здатність державних службовців ефективно і етично правильно виконувати свої соціальні завдання є визначальними факторами розвитку демократичної держави.

Метою змін в державному управлінні є створення професійних, високоефективних, стабільних і авторитетних інститутів влади, діяльність яких заснована на чітких моральних і професійних етичних принципах і нормах. Довіра громадян до уряду, здатність державних службовців ефективно і етично правильно виконувати свої соціальні завдання є визначальними факторами продуктивної соціальної взаємодії і соціального розвитку. Етика державного службовця також має антикорупційну спрямованість. Актуальність введення етичних норм в державній службі показано на рис. 1 [1, с.60-62].

Для забезпечення якісного обслуговування у 2017 році були розроблені і затверджені Єдині вимоги (стандарт) до якості обслуговування відвідувачів центрів надання адміністративних послуг [2].

Компонентами комунікативної культури спілкування між адміністратором і відвідувачем (споживачем послуги) є: ввічливість, тактовність, лояльність, доброта і врівноваженість.

Рисунок 1 - Актуальність введення етичних норм в державній службі

При кількісній та якісній оцінці персоналу Центрів надання адміністративних послуг були виявлені такі основні проблеми (табл. 1)

Проблема	Пояснення
Не відповідність фактичної кількості персоналу та оптимальної	Це призводить до надмірної завантаженості працівників
Формуляри заяв часто заповнюють самі відвідувачі	В ідеальному «прозорому офісі» заявки повинні заповнюватися виключно його співробітниками
Завищені кваліфікаційні вимоги до адміністраторів	Основними вимогами до адміністраторів ЦНАП є: повна вища освіта, досвід роботи в органах місцевого самоврядування та державної служби не менше 1 року, вміння працювати в ІТ-системах, профільне навчання за видами послуг.
Слабкі комунікаційні навички у багатьох працівників ЦНА	Не всі службовці державної служби переключилися на сервісне розуміння функцій держави.
Емоційне вигорання персоналу ЦНАП через постійне спілкування з відвідувачами	Необхідність постійно спілкуватися з людьми, бути максимально зосередженим, контролювати кожне слово і рух, а також бути вимушеним прийняти розчарування відвідувачів, навіть не пов'язаних з їх власною працею, може привести до професійного вигорання.
Не достойна заробітна плата адміністраторів	Так як на адміністратора покладені високі вимоги та стандарти в якості надання адміністративних послуг він повинен постійно навчатися, слідкувати за законодавством, працювати в умовах стресу тощо. Ще один аспект – антикорупційна складова.
Хаотичність навчання персоналу	Немає планів щодо підвищення кваліфікації персоналу в ЦНАП

Таким чином, для вирішення проблем управління персоналом потрібно виконати наступні заходи:

1. Приведення фактичної кількості адміністраторів ЦНАПу до оптимальної;
2. Зниження часу надання адміністративних послуг;
3. Скорочення навантаження на адміністратора. Це можна зробити запровадивши електронний документообіг, запровадження електронної черги.
4. Складання графіків роботи персоналу задля запобігання емоційного вигорання.
5. Введення доплат за підвищення кваліфікації. Розробка стратегії преміювання працівників, котрі підвищили свою кваліфікацію.
6. Проведення тренінгів щодо розвитку комунікативних здібностей адміністраторів, а також подолання кризових ситуацій. Організація підвищення кваліфікації працівників може бути забезпечена на робочому місці або в інших установах та організаціях.
7. Складання планів підвищення кваліфікації персоналу.

Запропоновані заходи дозволять підвищити якість персоналу Центрів надання адміністративних послуг та вирішити виявлені проблеми.

Література:

1. Василевська Т. Е. Етика державних службовців і запобігання конфлікту інтересів : навч.- метод. матеріали / Т. Е. Василевська ; уклад. О. М. Руденко. – К. : НАДУ, 2013. – 76 с.
2. Єдині вимоги (стандарт) до якості обслуговування відвідувачів центраі надання адміністративних послг/ Андреев О., Семеніхін В., Каменчук О., Шамрай Н. - КИЇВ - 2017 – Режим доступу: <http://cnap.in.ua/wp-content/uploads/2017/05/>
3. Про адміністративні послуги: Закон України від 06.09.2012 № 5203-VI [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>
4. Про державну службу: закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3723-12/print1409049929169740>
5. Про службу в органах місцевого самоврядування : закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14>

Воронкова В. Г.
зав. кафедри менеджменту організацій
та управління проектами, доктор філософських наук, професор
Інженерний інститут Запорізького національного університету, м. Запоріжжя
Андрюкайтне Регіна
доктор PhD соціальних наук (менеджмент),
доцент, зав. кафедри бізнесу та економіки,
Маріямпольська колегія, м. Маріямполе, Литва

СУЧАСНЕ УПРАВЛІННЯ У КОНТЕКСТІ ТЕОРІЇ СКЛАДНОСТІ ТА ІННОВАЦІЙ

В основі сучасного управління – реалізація теорія складності та інновацій, програмного забезпечення (ПЗ) та інформаційно-комп'ютерних технологій (ІКТ), що є складною адаптивною системою, яка вимагає гнучкості та адаптивності до складних умов функціонування організацій. Використання потенціалу інформаційно-комунікаційних технологій у публічному управлінні та адмініструванні має сприяти сталості, слугувати ключем до виживання та створення креативного середовища управлінського процесу. Дана теорія складності та інновацій включає ефективні управлінські теорії, які демонструють емерджентну поведінку управлінського істеблїшменту та членів команди як активних суб'єктів, які утворюють єдине інтегративне управлінське ціле. Саме для цих складних умов слід використати теорію методології складності, в основі якої синергетична методологія, що здійснює великий внесок у сферу гнучкого публічного керування [1, с.108]. Теорія складних систем стверджує, що інновації можуть бути лише емерджентним результатом, запланувати який неможливо. Основою упровадження теорії складності є взаємодія різних рівнів управління зі зворотним зв'язком функціонування, що складається з команди професіоналів, діяльність яких базується на цифрових технологіях та роботі з інформацією, у контексті якої відбувається взаємодія між інноваціями та інформацією [2, с.13-27]. Драйверами інновацій мають бути креативність, знання, мотивація, різноманітність, особистості, що знаходяться у просторі між інформацією та знаннями, що породжують інновації, які можуть організовуватися, реорганізовуватися або ініціювати взаємодію з іншими компонентами складного інформаційного простору, який у свою чергу є також складним соціальним організмом. Саме для такого роду інноваційно-інформаційної діяльності як складного соціального цілого може бути застосована методологія (теорія) Agile-менеджменту як гнучкого, адаптивного, відкритого, здатного реалізуватися в складних самоорганізаційних системах. Активізація інформаційно-комунікаційних технологій як ключ до виживання та фокусування на інноваціях стає *першим імперативом* сучасного управління у контексті теорії складності та інновацій, яке без електронної участі не може досягти ефективності та успішно взаємодіяти як команда

однодумців [3, с.150-158]. Другим імперативом сучасного управління має стати формування *цінностей* інформаційно-комунікаційних технологій, що створюються внаслідок упровадження інновацій, що спеціалізуються на креативності, гнучкості та адаптивності. В Україні як країні, яка стоїть «на кромці хаосу», має діяти і сформуватися управління у контексті теорії складності та інновацій, тому що саме адаптація та інновації слугують розвитку людського та соціального капіталу, який врятує Україну, сформує нову основу для зародків нової України, яка закладає основи для нових креативних індустрій. Основою процвітання України мають стати: 1) проривні (підривні) технології як новий тренд, в основі яких здебільшого позитивна конотація, зокрема зростання штучного інтелекту (ШІ); 2) наукові відкриття у комбінації з технічним поступом інновацій, які руйнують застарі конструкції та технології; 3) поява нанотехнологій, які дадуть змогу розшифрувати людський мозок; 4) інновації, які заміщують та знищують існуючі технології; 5) людський та соціальний капітал як сукупність креативного та інноваційного потенціалу, який відкриває комунікаційні системи і поставить перед нами суспільні виклики у способи, яких ми ще не могли уявити [4]. Обсяги та швидкість цифрових трансформацій безпрецедентні, і аби адаптуватися до них, необхідно залучити передових дослідників та новаторів, задіяти весь людський потенціал України. З приходом цих змін ми побачимо явища, які лежать далеко поза межами сьогоднішніх горизонтів. Ми зможемо запобігти хворобам (типу коронавірусу) та долати їх, обходити перешкоди та проникати в таємницю всіх таємниць; виявити код існування людини і приховану історію людської активності. Сьогодні Україна готується до цієї великої подорожі, кидає виклики звичному, реалізує «український секрет» ментальності і позиціонує Україну як надзвичайно важливий центр наукових досліджень і розробок, які сприяють технологічним змінам. Сьогодні вся цивілізація вийшла далеко за межі, що перетнула всі допустимі межі, тому необхідно переглянути світогляд, шаблони поведінки та політику, навчитись зазирати далеко вперед, краще адаптуватись та розумніше планувати своє теперішнє і майбутнє, щоб прийти до сталої системи, а для цього формувати сучасне управління у контексті теорії складності та інновацій, щоб успішніше управляти та збільшувати показники людського добробуту.

Література:

1. Воронкова В.Г. Теорія складності як методологічна основа публічного управління та адміністрування в цифровому суспільстві// Публічне управління та адміністрування у процесах економічних реформ: збірник тез доповідей III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, 19 листопада 2019 р. Херсон: ДВНЗ «ХДАУ», 2019. с. 107-109.
2. Воронкова В.Г., Романенко Т.П. Андрюкайтене Регіна. Концепція розвитку проектно-орієнтованого бізнесу в умовах цифрової трансформації до smart-суспільства Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2016. Вип.67. С. 13-27.

3. Nikitenko V.O. Education as a factor of creative personality establishment and development in information society. Humanities bulletin of Zaporizhzhhe state engineering academy. 2018. Вип. 74. p. 150-158.

4. Олексенко Р. И. Философия, мировоззрение и мораль современного предпринимателя как составная экономико-социального развития общества. Социосфера : науч.-метод. и теор.журнал. 2013. № 1.

Бузько Анна Павлівна
Студентка 4 курсу, економічного факультету
спеціальності публічне управління та адміністрування
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Публічна влада – це влада, виділена з суспільства і яка не збігається з населенням країни. Це вольове відношення між людьми з приводу організації їхньої сумісної діяльності, вироблене на основі суспільного інтересу.

Публічна влада виступає у двох формах:

1. Державна влада;
2. Муніципальна влада.

Органи публічної влади виступають владним інститутами політично організованого суспільства.

Однією з ознак держави є наявність населення, що певним чином організоване та самоорганізоване за допомогою публічних правил поведінки. Цей процес самоорганізації здійснюється через мережу органів публічної влади.

Незважаючи на очевидну однорідність функцій, у різних країнах ці органи пройшли свій шлях становлення і становлять собою продукт даного суспільства.

Публічна влада спрямована на вирішення суспільних справ, розповсюджується за територіальним принципом, їй підкоряються всі, хто знаходиться на певній «підвладній» території. Публічна влада здійснюється особливим прошарком людей, які професійно займаються управлінням складають апарат влади. Цей апарат підпорядковує всі прошарки суспільства, соціальні групи своїй волі, управляє на основі організованого примусу аж до можливості фізичного насильства відносно соціальних груп людей. Апарат публічної влади існує й функціонує за рахунок податків з населення і призначений для того, щоб діяти у суспільних інтересах.

Публічна влада виступає у двох формах: державна влада, влада місцевого самоврядування (муніципальна влада). Для обох форм публічної влади притаманна низка спільних ознак [1]:

- Спрямованість на виконання суспільних завдань і функцій;

- Інституційний характер, тобто функціонування через відповідні публічні інститути (органи публічної влади);
- Відособленість апарату, що здійснює цю владу, від населення;
- Об'єднання підвладних за територіальною ознакою;
- Загальність, тобто спрямованість на вирішення всіх справ суспільного значення;
- Безперервність функціонування (за наявності окремих тимчасових органів);
- Обов'язковість владних рішень для всіх суб'єктів на відповідній території;
- Функціонування у правових формах (нормотворчій, установчій, правозастосовчій, контрольній та інтерпретаційній), тобто діяльність за законодавчо встановленою процедурою і оформлення владних рішень правовими актами;
- Можливість використання передбачених законодавством засобів примусу для реалізації своїх рішень;
- Самостійне формування бюджету.

Водночас, для державної влади притаманні певні особливості, у першу чергу, державний суверенітет, загальнодержавний масштаб дії, спрямованість на першочергове виконання загальнонаціональних потреб, постійний правовий зв'язок з населенням через інститут громадянства, наявність субординаційних відносин всередині державного апарату, наявність особливих органів – так званих «силових структур» (армія, суд, прокуратура, служба безпеки та ін.). Матеріально-фінансовою основою державної влади є загальнонародна та державна власність, а також кошти державного бюджету. Безумовно, найбільш суттєвою ознакою державної влади є її суверенітет, який визначається як «власність держави самостійно і незалежно від інших держав здійснювати функції всередині держави і у відносинах з іншими державами» або як «верховенство і незалежність від будь-яких інших влад всередині країни або у взаємовідносинах з іншими державами» [2].

Влада місцевого самоврядування також характеризується деякими особливостями [1]: її джерелом є народ, а первинним носієм – територіальна громада; вона розповсюджується лише на територію адміністративно-територіальних одиниць; її органи діють від імені територіальної громади, а не народу чи держави; вона стосується тільки питань місцевого значення; її розповсюдження на загальнодержавні питання можливе лише на основі делегування відповідних державних повноважень; матеріально-фінансову базу її органів складають комунальна (муніципальна) власність і місцевий (муніципальний) бюджет; її органи пов'язані більш тісними зв'язками з населенням.

Публічна влада може здійснюватися двома шляхами – безпосередньо населення (народ у цілому чи територіальними громадами) або через відповідні інституції, які називаються органами публічної влади. В залежності від форм

публічної влади розрізняють органи державної влади і органи місцевого самоврядування. Органи публічної влади являють собою досить жорстку, внутрішньо узгоджену і взаємопов'язану у своїх елементах систему. Система органів публічної влади в Україні – це сукупність установлених Конституцією України органів державної влади і місцевого самоврядування, що забезпечують захист прав, свобод і законних інтересів громадян, безпеку держави й суспільства, вирішують питання соціально-економічного та культурного будівництва. Характер відносин між різними гілками і рівнями влади, статус органів державної влади і органів місцевого самоврядування визначається перш за все Конституцією України та діючим законодавством. Конституцією України закріплено дві системи влади на місцях: місцеві державні адміністрації, що є місцевими органами виконавчої влади, та місцеве самоврядування, що являється публічною владою територіальних громад [3].

Місьцеве самоврядування здійснюється територіальною громадою в порядку, встановленому законом, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи.

Система місцевого самоврядування в Україні включає: територіальну громаду; сільську; селищну; міську раду; виконавчі органи сільської, селищної, міської ради; районні та обласні ради, що представляють спільні інтереси сіл, селищ, міст.

Література:

1. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. С.Г. Серьогіної. – Х.: Право, 2005. – 256 с.
2. Журавський В. С. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні / В.С. Журавська – К., 2003. – 246 с.
3. Козуб В.П. Напрями підвищення результативності взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування в реалізації владних повноважень / В.П. Козуб // Актуальні проблеми державного управління. - № 1 (41) – 2012 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: irbisnbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?

Сергієнко Тетяна Іванівна

доцент кафедри загальноправових та політичних наук, к.політ.н, доцент,
Національний університет «Запорізька політехніка», м. Запоріжжя

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Актуальність обраної теми обумовлена тим, що ефективна державна служба забезпечує економічне зростання і конкурентоспроможність держави на сучасному глобальному ринку. Сьогодні функціонування державної служби в

Україні регулюється Законом України «Про державну службу», згідно якому державна служба - це публічна, професійна, політично неупереджена діяльність із практичного виконання завдань і функцій держави, зокрема щодо:

- аналізу державної політики на загальнодержавному, галузевому і регіональному рівнях та підготовки пропозицій стосовно її формування, у тому числі розроблення та проведення експертизи проектів програм, концепцій, стратегій, проектів законів та інших нормативно-правових актів, проектів міжнародних договорів;
- забезпечення реалізації державної політики, виконання загальнодержавних, галузевих і регіональних програм, виконання законів та інших нормативно-правових актів;
- забезпечення надання доступних і якісних адміністративних послуг;
- здійснення державного нагляду та контролю за дотриманням законодавства;
- управління державними фінансовими ресурсами, майном та контролю за їх використанням;
- управління персоналом державних органів;
- реалізації інших повноважень державного органу, визначених законодавством [5].

Таким чином, згідно закону України державна служба є тим інститутом, через який реалізується демократична сутність держави, підтримується ефективна життєдіяльність суспільства, а державний апарат слугує потребам суспільного розвитку [4, с. 126].

Сучасний стан та перспективи розвитку державної служби в своїх наукових працях досліджують В.Луговий, В.Князєв, В.Малиновський, Т.Мотренко, В.Бакуменко, Н.Нижник, Г.Атаманчук, В.Авер'янов, С.Д.Дубенко, О.Оболенський, В.Олуйко, Л.Пашко, В.Сороко, О.Турчинов, Ю.Сурмін та ін. Щодо проблем функціонування та реформування державної служби, то цю проблему досліджують такі вчені як: В.Авер'янов, В.Бакуменко, Т.Василевська, Н.Гончарук, С.Дубенко, Н.Липовська, О.Оболенський, Н. Нижник, В.Олуйко, А.Рачинський, С.Серьогін, А.Сіцінський, В. Толкованов, І. Хожило, Ю.Шаров, І.Шпекторенко, та ін. Проте, не дивлячись на велику кількість наукових праць, інтерес до державної служби залишається актуальним.

Проблеми з якими стикається сучасне суспільство та держава в цілому потребує переосмислення функціонування системи державної служби та наукового забезпечення розвитку державної служби в контексті розвитку демократичних перетворень та подолання кризових явищ. Все це впливає на переосмислення цілей, завдань, структури та функцій державної служби і управління нею, щодо ефективності діяльності. Тому що саме ефективна державна служба становить один із найважливіших чинників успішної реалізації політичних, економічних, соціальних та антикризових програм в Україні. Т. Пахомова, зазначає, що «сучасна система державної служби

повинна бути спрямована на пошук таких технологічних, організаційних, мотиваційних, економічних можливостей, що стимулюють інноваційні підходи до її функціонування та розвитку» [3, с. 138]. При цьому, на її думку, необхідно щоб інтелект, здібності та ініціатива були притаманні державним службовцям. Реформуючи систему державної служби та впроваджуючи у ній європейські стандарти, необхідно постійно удосконалювати систему підготовки державних службовців та розробляти нові навчальні програми, з урахуванням сучасних вимог [1, с.6].

Таким чином, реформування державної служби повинне забезпечити її нову якість відповідно до кращої європейської практики. Пріоритетами реформи державної служби, згідно європейської моделі є: побудова професійної, не корумпованої, престижної, орієнтованої на потреби громадян державної служби; відділення політики від адміністрування; впровадження компетентнісної моделі управління людськими ресурсами; гармонізація державної служби і служби в органах місцевого самоврядування; впровадження прозорої моделі оплати праці і кар'єрної мотивації державних службовців; кадрове забезпечення процесу децентралізації [2].

Таким чином, державна служба України буде ефективною лише за умов побудови її на принципах стабільності, професіоналізму, політичної нейтральності, відданого служіння інтересам суспільства та букві закону безпосередньо пов'язано з її розвитком, удосконаленням кадрового забезпечення та формуванням якісної державної кадрової політики.

Література

1. Бурлака В. Проблеми державної служби України // Буковинський вісник державної служби та місцевого самоврядування № 2. - 2010. – С. 6-7.
2. Нова державна служба: європейська модель належного управління для України <http://www.center.gov.ua/blog/item/1873>.
3. Пахомова Т. І. Щодо моделей реформування системи державної служби // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. ОРІДУ: спецвипуск до 20-річчя ОРІДУ НАДУ при Президентові України / [голов. ред. М. М. Іжа]. Вип. 3 (63). – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2015. – С. 137-141.
4. Сергієнко Т.І. Державне управління як один з чинників державотворення України // Збірник наукових праць Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. – Запоріжжя, ЗДІА. – випуск №20. – 2005. - С. 125 – 137.
5. Закон України «Про державну службу» від 10.12.2015 № 889-VIII <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.

СЕКЦІЯ 6.

ІСТОРИЧНО-НАЦІОНАЛЬНІ ТА ДЕРЖАВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА СУЧАСНОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ.

Литвак Крістіна Геннадіївна
Студентка 4 курсу, 5 групи, економічного факультету
Вольська Олена Михайлівна
д.держ.упр., професор кафедри публічного управління та
адміністрування
Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ: РОЗВИТОК ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

Глобалізація, взаємозв'язок країн світу та їх економік, різний рівень життя, щоденне впровадження електронних технологій в життя громадян, економічні кризи та екологічні катастрофи – саме так можна окреслити початок ХХІ століття. Ми стаємо свідками появи глобального громадянства та початку формування електронної держави, коли мережа Інтернет та демократичні погляди є сильнішими та важливішими ніж традиційні державні статuti. Головною відзнакою є залучення населення до інформаційних та комунікативних каналів для взаємозв'язку із владою. Для того, щоб Україна стала одним із світових лідерів та мала конкурентоспроможність у світовому рейтингу держав потрібне наукове аргументування основ публічного управління [1].

Ще давньогрецький вчений і філософ Аристотель звертав особливу увагу на вчення про державне управління. На думку вчених того часу, держава виникла як природне явище через ускладнення форм спільного життя людей. Тобто спочатку люди об'єднувалися в сім'ю, сім'ї в селище, а ті згодом в країну.

В Середні віки процес утворення держави розглядали як релігійний світогляд. Сучасний католицизм вважає достовірним вченням про державне управління погляди Фоми Аквінського, який закликав громадян до поваги та покори державної влади як до божественних законів життя.

У Новий час поширення набула договірна теорія походження держави, або як ще її називають «теорія суспільного договору». Відповідно до теорії громадського договору люди, які перебували спочатку в природному стані, вирішили свідомо створити державу (укласти договір), щоб забезпечити для всіх основні права і вільності [2].

Якщо говорити про історію публічного управління в Україні, слід розпочинати з нашого географічного положення, це важлива частина нашої історії, яка мала великий вплив на розвиток державності. Українській політичний діяч Пилип Орлик вважав, що українські території є захисним щитом від російського імперіалізму для Європи, чим підкреслював невивідне

розташування нашої держави. Ще однією з проблем підкреслювали відсутність природних захисних утворень, у першу чергу на Сході, що заважала збереженню цілісності України, призводила до послаблення української державності, а в окремих випадках - до її ліквідації. З іншого боку держава розташована в серці Європи, має вихід до морів, що є гарною можливістю для налагодження торгівельних шляхів. Проте і цей факт має іншу сторону: Україна зазнавала впливу деспотичних держав Сходу і античних держав Заходу [3]. Тому для української держави на різних етапах характерним було поєднання монархічних форм правління з республіканським (Антське царство, Київська Русь, Галицько-Волинське князівство, Запорозька Січ).

У IX - середині XIII століття існувала могутня держава Київська Русь. Маючи ранньофеодальний устрій в соціально-політичних та економічних сферах, вона мала таку саму організацію та здійснення влади. Особливим устроєм української національної держави була Запорозька Січ. Козацтво, освіченні та національно свідомі українці, мали бажання відродити свою власну державу, оскільки в кінці XVI - першій половині XVII століття майже всі українські землі опинилися в складі одної держави - Речі Посполитої. Замість феодальної власності та кріпацтва на Сечі панував принцип найму. У 1775 році Російська імперія знищила Запорізьку Січ, та скасувала автономність полково-сотенний адміністративно-територіального устрій [4]. В 1781 році українські території перейшли під владу Росії. На Україні було встановлено державний режим, форму правління та адміністративно-територіальний устрій такий самий, як на всіх територіях Російської імперії. В 1920 році в Україні була сформована радянська система управління, спрямована на утвердження радянської влади. Держане управління було в руках робітників, а експлуататорські класи та близькі до них соціальні групи від управління усуваються. Протягом майже 70 років в Україні функціонувала партійно-радянська система державної влади та управління, яка в кінці 80-х - на початку 90-х років вичерпала себе й вступила в глибоку тотальну кризу. Публічне управління не мало розвитку та застосування у цьому періоду розвитку нашої країни. У 1991 році України отримала свою незалежність і встала на шлях демократії і прогресивних перетворень у державі [5].

У 2010 році у світі стартувала Четверта індустріальна революція – епоха нанотехнологій, кіберфізичних, цифрових технологій, інтернету та інших економіко-технічних інновацій, що визначають необхідність формування управління нового століття. Щоб увійти до Четвертої індустріальної революції, країнам треба мати не лише розвинену виробничу базу, але і умови для її адаптації до змін. Серед останніх аналітики виокремили 5 основних параметрів: людський капітал, технології та інновації, якість інституцій, участь у глобальній торгівлі та інвестуванні, а також споживацький потенціал. Ці параметри не тільки визначають готовність країн до майбутніх змін, але й демонструють вимоги до трансформаційних змін в управлінні.

Для ефективною реалізації публічного управління слід дотримуватися

принципів: верховенство закону – здійснення управління має здійснюватися на законних підставах, будь-які адміністративні акти мають відповідати чинному законодавству; об'єктивність – прийняття рішень, та інша діяльність органів влади мають бути неупередженою; пропорційність – ресурси для реалізації адміністративної постанови та охоплення мають відповідати цілям управління; службова співпраця – суб'єкти публічного управління та адміністрування повинні надавати один одному інформаційну, технічну та іншу допомогу; ефективність – виділені ресурси на реалізацію прийнятого рішення мають бути використані ощадливо та дати найкращі результати [6].

Як висновок слід сказати, що публічне управління в державі сьогодні це поєднання взаємодії держави та приватного сектору, а також особлива роль громадськості. Наявність в державі публічного управління підтверджує її демократичність та відкритість світу. Україна сьогодні на шляху становлення системи управління, та робить великі кроки для того, щоб вона ефективно діяла та покращувала рівень життя населення. Обравши поєднання держави та громадського сектору ми почали європейський шлях, який має привести нашу країну до нових перемог та покращення життя.

Література:

1. Публічне управління : термінол. слов. / уклад. : В. С. Куйбіда, М. М. Білинська, О. М. Петроє та ін. ; за заг. ред. В. С. Куйбіди, М. М. Білинської, О. М. Петроє. – Київ : НАДУ, 2018. – 224 с.
2. Менеджмент: навчальний посібник / Г. О. Дорошенко, А. О. Семенець, О. В. Богоявленський, О. О. Тертичний, Т. М. Куценко, Л.Г. Макарова, М.О. Кальніцька / за заг. ред. Г.О. Дорошенко. – Харків, “ВСВ-Принт”, 2015. – 183 с.
3. Соціальна політика України: від витоків до сьогодення / Яковенко С.Л. – Покровськ : ДНТУ, 2018.-11 с.
4. Публічне управління в умовах інституційних змін : колективна монографія / За наук. редакції д. держ. упр. Р. В. Войтович та П.В. Ворони – Київ, 2018. – 345 с.
5. Становлення українського культурного коду, як основний ключ до процвітання держави / Колесов І.Г. - – Покровськ : ДНТУ, 2018.- 22 с.
6. В. И. Дрожжинов Электронные правительства и повышение конкурентоспособности стран – членов ЕС / Дрожжинов В. И., // Технологии информационного общества – СПб., 2005. – С. 89.

Денисенко Ірина Сергіївна
провідний економіст відділу проблем
економіки земельних і лісових ресурсів
ДУ «ІУПСР НАН України», м.Київ

МЕХАНІЗМ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА ЯК НАПРЯМ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ФОРМ

Публічно-приватне партнерство в Україні є важливим показником успішної взаємодії бізнесу та територіальних громад, додатковим засобом підтримки та модернізації економіки країни.

Публічно-приватне партнерство змінює роль уповноважених органів управління територіальних громад з органу, який володіє та експлуатує, в орган, який адмініструє і контролює. Це дозволяє державним органам влади та органам територіальних громад підвищити рівень якості державних і комунальних послуг, зменшивши при цьому видатки державного/місцевого бюджету, у тому числі витрати людських ресурсів на надання таких послуг.

Механізм публічно-приватного партнерства дозволяє залучити приватні інвестиції, не відчужуючи об'єкти, які перебувають у комунальній власності територіальних громад. Запровадження такого партнерства дозволяє зберегти “суспільну” сутність комунального обслуговування, підвищити його якість.

Використання механізму публічно-приватного партнерства для реалізації інвестиційних проектів на місцевому та регіональному рівнях може мати такі переваги: стимулюватиме налагодження діалогу та взаємодії між бізнесом та владою; надасть можливість забезпечити розподіл ризиків між муніципальними органами та приватним партнером; сприятиме залученню та використанню досвіду, а також професіоналізму приватного сектору при збереженні контролю територіальної громади над активами; передбачатиме залучення нових ресурсів для реалізації політики регіонального розвитку.

Інноваційна програма – комплекс інноваційних проектів і заходів за ресурсами, виконавцями та термінами їх здійснення і забезпечує ефективне вирішення завдань по освоєнню та поширенню принципово нових видів продукції (технологій).

Інноваційний проект – проект, що містить техніко-економічне, правове та організаційне обґрунтування кінцевої інноваційної діяльності. До інноваційного проекту, наприклад, відносять комплексний план дій, спрямований на створення або зміну конкретної системи за допомогою перетворення нововведення в нововведення і передбачає для його реалізації певні умови (терміни, фінанси, устаткування, методи організації і т. д.).

Ознаки публічно-приватного партнерства: сторони партнерства представлені державним і приватним секторами економіки; взаємини сторін зафіксовані в офіційних документах (договорах, контрактах, угодах про партнерство тощо); взаємовідносини сторін носять партнерський, тобто рівноправний характер; сторони мають спільні цілі і чітко визначений

державний інтерес; реалізація партнерських відносин відбувається в умовах конкурентного середовища; чітке визначення цілей і ролей, поділ повноважень і відповідальності, підконтрольність, стратегічне управління; сторони об'єднують свої вклади для досягнення загальних цілей; сторони розподіляють між собою витрати і ризики, беруть участь у використанні отриманих результатів.

Механізм публічно-приватного партнерства є важливим ресурсом для соціально-економічного розвитку України. На даний момент інфраструктура по всій країні дуже застаріла та потребує величезних інвестицій для відновлення та модернізації. При цьому, фінансові можливості держави обмежені економічною кризою та наявним дефіцитом державного бюджету. Через існуючий рівень зовнішнього боргу та реструктуризацію попередніх запозичень міжнародні фінансові ринки не можуть бути джерелом фінансування таких проектів. Внутрішній фінансовий ринок також дуже обмежений у своїх інвестиційних можливостях та не може забезпечити наявних потреб.

Необхідний обсяг інвестицій може бути залучений через механізми публічно-приватного партнерства. Публічно-приватне партнерство може стати рушійною силою не лише для подолання дефіциту фінансування інфраструктурних проектів, але й для підвищення прозорості та покращення рівня управління масштабними інвестиційними проектами в Україні.

Для приватних інвесторів такі проекти також вигідні, тому що надають можливість долучитись до традиційно державних сфер економіки – теплопостачання, водопостачання та водовідведення, будівництва доріг, поводження з відходами, охорони здоров'я та ін.

На шляху впровадження механізмів публічно-приватного партнерства в Україні є перешкоди. Серед них – низька поінформованість потенційних учасників проектів про можливості публічно-приватного партнерства; низький рівень комунікації та довіри між приватним та державним секторами; незадовільна інституційна спроможність майбутніх партнерів; суперечлива нормативно-правова база; високий рівень корупції та інші причини.

Алхімов Євген Миколайович
кандидат сільськогосподарських наук,
магістрант спеціальності «Публічне управління та адміністрування»,
Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон

ОСОБЛИВОСТІ МЕДІАЦІЇ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Для того щоб наблизитися до вирішення питання про використання медіативних технологій в сфері публічного управління, в першу чергу необхідно розглянути специфічні риси публічних конфліктів, які можуть впливати на можливість їх врегулювання або вирішення подібним чином. При цьому треба виходити з того, що медіативні технології базуються на

дотриманні таких принципів, як добровільність участі, нейтральність посередника, конфіденційність процесу і рівноправність сторін. Дані принципи є обов'язковою умовою застосування технологій, що нас цікавлять. Отже, особливості публічної медіації.

Щодо учасників конфлікту

Конфлікти в публічному управлінні відрізняються від конфліктів в приватній сфері кількістю людей, що беруть в ній участь. Це в першу чергу означає, що сторонами конфлікту є не окремі люди, а, як правило, групи, організації, установи і цілі народи. У другу чергу цим самим також мається на увазі, що часто мова йде про цілу низку сторін конфлікту, які повинні бути залучені. Це впливає на формування процесу медіації. Оскільки медіація потребує інтенсивної роботи у вигляді бесіди з усіма учасниками, то група, що бере участь в медіації не повинна бути занадто великою. Це означає, що при групових конфліктах не всі учасники конфлікту можуть сидіти за столом. Групи повинні відправити на переговори своїх представників.

Це спричиняє ряд проблем:

- Групи повинні бути в змозі призначати представників, які користуються довірою всієї групи. У разі необхідності медіатори можуть надати в цьому допомогу в фазі попередньої медіації.

- Необхідно забезпечити рух інформації і зворотний зв'язок з групою. Результат переговорів, який відображає думки і бажання тільки представників, нічого не вартий. З ним повинна бути згодна група, яку він представляє. Якщо групи не надто великі, медіаційна бесіда може відбуватися як «fish-bowl» («акваріум»): це означає, що навколо медіаційної групи сидять спостерігачі, інші члени групи, які, однак, не повинні втручатися в розмову.

Переважа: члени групи безпосередньо дізнаються, про що і як ведуться перемовини. Можна виключити перекручення, що виникають при посередництві. У перервах можливе обговорення.

Недолік: не громадський, конфіденційний характер медіаційної бесіди порушується. Існує небезпека перешкод і «битв глядачів».

Можливість варіацій: члени групи, що спостерігають, отримують можливість в разі потреби самим втрутитися в розмову, для цього потрібно встати і зайняти вільний стілець, який за домовленістю залишається біля столу медіації, тим самим спостерігач стає учасником бесіди. Висловившись, він повертається на своє місце спостерігача.

- Переговори стають більш тривалими, оскільки раз у раз в них необхідно вставляти фази зворотного зв'язку та обговорення представників зі своїми групами.

Технологія і процес досягнення згоди стають ще більш тривалими і складними, якщо в процесі медіації беруть участь більше двох або трьох сторін. Необхідно відповідним чином розширити легко доступну для огляду модель медіації з двома сторонами спору, що в принципі можливо.

- Спокуса, не залучати до участі певні сторони конфлікту з метою спрощення процесу медіації небезпечно: тим самим програмуються нові конфлікти, і ті, хто не брав участі в переговорах, можливо, будуть торпедувати їх результат.

- Навіть якщо не всі сторони конфлікту хочуть брати участь в медіації, при деяких обставинах можна досягти розумного результату, якщо будуть представлені, принаймні, головні учасники і будуть враховуватися інтереси відсутніх.

- Існує небезпека, що радикальні угруповання всередині представлених сторін конфлікту мають інше розуміння, ніж інші члени групи. Група повинна тоді сама або за підтримки медіаторів або консультантів-конфліктологів постаратися прийти до вирівнювання інтересів. Якщо це не вдається, то при певних обставинах, все-таки можливо, що угоди в основному будуть виконані.

Конфіденційність при суперечках в публічному управлінні

Конфіденційність приватної бесіди в суперечках навряд чи здійсненна. Адже учасники переговорів повинні домовлятися зі своєю групою, яка іноді може бути дуже великою. Крім того, особливо при швидше неформальних групах, як, наприклад, громадянські ініціативи,

- не завжди можна забезпечити, щоб ніхто не передав інформацію далі.

Незважаючи на це, слід, принаймні, з'ясувати на початку про інформацію для преси. Безсумнівно, корисно, коли процес переговорів не порушується занадто ранніми повідомленнями в пресі. Сторони намагаються зробити все від них залежне, щоб відповідну підготовчу роботу дійсно дотримувалися.

Іншим фактором, який може вплинути на конфіденційність публічних медіаційних бесід, може бути стурбованість тим, щоб не видавати супротивнику дуже багато важливої інформації, перш за все, якщо існує небезпека невдачі переговорів і учасники налаштовані на розгляд на іншому рівні.

Цінність особистих відносин і емоцій

Той факт, що при публічних конфліктах групи комунікують один з одним не безпосередньо, а через своїх представників, змінює цінність особистих відносин і емоцій при таких розмовах:

- При переговорах мова йде більше про інтереси сторін, а не про відчуття окремих учасників. Хоча їх і слід враховувати як перешкоди або фактори впливу в медіаційній бесіді і працювати з ними. Однак те, що люди приносять на стіл, це не проблема, яка впливає з їхніх особистих відносин, а проблема, яка пов'язана з їх соціальною роллю.

- Можливі процеси зближення шляхом обопільного особистого розуміння учасників корисні тільки в тому разі, коли це особисте розуміння або ж результат переговорів ґрунтується на ньому та можуть бути також повідомлені власній групі. В іншому випадку це може привести до того, що представники втрачають довіру групи і їх замінюють.

- Звернення до емоцій може викликати зміну точки зору на конфлікт. Якщо це емоційний стан властивий всій групі, він також має обов'язково бути включений в роботу над конфліктом.

- Проте, якщо мова йде переважно про особистий емоційний стан учасників переговорів, може статися, що деякі «раціональні політики» чинитимуть опір такому ходу подій і візьмуть під сумнів технологію, а також компетенцію медіаторів. У даній ситуації до таких людей можна звертатися тільки «через голову». Замість того щоб наполягати на прояві емоцій, слід більше висловлювати інтереси групи.

Відносини влади

Найбільш складним в ракурсі проблеми, що досліджується є те, що в основі публічних конфліктів знаходяться відносини влади і підпорядкування. Таким чином, часто баланс сил сторін у подібних конфліктах виявляється порушений. У ситуації, коли одна із сторін розуміє, що може в односторонньому порядку впливати на прийняття вигідного їй рішення і не відчуває зацікавленості в іншій стороні, вона не бачить для себе необхідності брати участь в переговорах подібного роду, оскільки тут відсутня взаємозалежність сторін.

Отже, в подібних обставинах порушується один з базових принципів медіативних технологій - рівноправність сторін і дотримання так званого балансу сил. Тобто, якщо конфліктуючі сторони від початку наділені різним рівнем сили, то завдання медіатора полягає перш за все в тому, щоб ліквідувати існуючий дисбаланс. Якщо ж різниця настільки велика, що її не вдається нівелювати, то проведення медіації стає неможливим.

Таким чином, в якості передумови до успішного застосування медіативних технологій виступає приблизна рівність сил або ж, у разі наявності дисбалансу, можливість зробити так, щоб сторони приймали один одного як рівних учасників процесу. Наскільки це можливо в ситуації політичного конфлікту складно сказати однозначно.

Медіація не є засобом для зміни владної нерівноваги. Вона може тільки тимчасово «навести міст» через нього, якщо учасники висловлять готовність до цього. Зміна відносин влади має починатися в інших сферах.

Щодо неупередженості медіації в публічному управлінні

Конфлікти в публічному управлінні – це суспільні конфлікти. Чим вище рівень, тим більша імовірність, що медіатори теж зачеплені, прямо або опосередковано, і склали власну думку щодо спірних пунктів. Вимогу неупередженості тут дуже складно виконати, якщо тільки медіатори не цікавляться політикою, – що не могло б свідчити про їх компетенцію як посередників у публічних конфліктах.

У сфері міжнародних відносин, крім того, є численні приклади, де медіатори надавали масивний тиск, - наприклад, у формі надання або припинення надання допомоги, – на осіб, які ведуть переговори.

Якщо подивитися на наявні вдалі приклади застосування медіативних технологій в публічній сфері, то більшою мірою це вирішення конфліктів між сторонами без значної різниці в рівні сил сторін. Так, наприклад, в 1980-х роках у США почали використовувати процедуру медіації для врегулювання конфліктів між органами місцевого самоврядування. У тому випадку, якщо сторони не могли домовитися, медіатор спочатку проводив роботу з кожною зі сторін окремо, а потім зводив їх для спільної переговорної сесії. Вперше подібний досвід був реалізований в штаті Вірджинія, а потім став використовуватися на території інших штатів.

Сюди ж відносяться конфлікти між муніципалітетами в штаті Альберта (Канада), які вирішуються подібним чином ще з 1989 року. З 2008 року там діє особлива програма «Let's Resolve», в рамках якої всім муніципалітетам пропонуються процедура медіації, а також тренінги з ефективного вирішення конфліктів в різних областях. Для цього створені списки кваліфікованих медіаторів і закріплена наступна процедура: по-перше, сторони намагаються домовитися один з одним самостійно; по-друге, якщо не вдається знайти рішення, щовсіх влаштовує, застосовується медіація; по-третє, якщо рішення так і не буде знайдене, то учасники конфлікту можуть звернутися до Ради муніципальних утворень з метою проведення слухань, надавши інформацію про результати, отримані в ході медіації.

Також подібна практика існує в штаті Онтаріо (Канада), при цьому вона оцінюється як ефективна і дозволяє учасникам знаходити вирішення конфлікту, що їх задовольняє, в той же час скорочуючи витрати і забезпечуючи їм в майбутньому нормальні відносини. Тут прийнято вважати, що процедура медіації не підходить для тих випадків, коли будь-якій зі сторін потрібно юридичний прецедент для подальшої реалізації своїх цілей, якщо вона застосовується тільки для того, щоб тягнути час, а також якщо конфлікт підтримується для того, щоб звернути увагу якогось актора, що не задіяний у ньому.

У Великобританії досвід застосування медіації поширився настільки, що на муніципалітети там накладається зобов'язання щодо застосування подібної практики вирішення конфліктів, оскільки вважається, що це дозволяє економити кошти.

Таким чином, конфлікти між публічними акторами одного рівня в описаних прикладах інституалізовані і мають шанс бути максимально ефективно вирішені. При цьому зазначені вище складності для застосування медіативних технологій в подібних обставинах не стають перешкодою для реалізації даного процесу. А значить, їх не варто виключати зі списку можливих інструментів врегулювання політипублічних конфліктів.

Зрозуміло, медіативні технології не єдиний можливий спосіб врегулювання і вирішення конфліктів в публічній сфері. Але виходить, що принаймні при наявності певних умов застосування даних технологій можливо і може виявитися ефективним. Підсумовуючи вищенаведене, до таких умов

можемо віднести наявність у сторін обопільної необхідності вирішити сформований конфлікт, наявність повноважень для цієї діяльності і потреба зберігати довгострокові відносини один з одним. При цьому так само, як і в будь-якому іншому конфлікті, для того, щоб процес переговорів служив досягненню його цілей, медіатору потрібно стежити за дотриманням описаних на початку чотирьох принципів (добровільність участі, нейтральність посередника, конфіденційність процесу і рівноправність сторін), на яких базуються ці технології, і балансом сил сторін.

Література:

1. Нестерова В.Н. Специфика политических конфликтов и медиативные технологии как возможность их урегулирования. Журнал научных публикаций «Дискуссия». 2016. № 8. С. 85 – 90. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/spetsifika-politicheskikh-konfliktov-i-mediativnye-tehnologii-kak-vozmozhnost-ih-uregulirovaniya.pdf>
2. Смирнов Г. Л. Советский человек. — М. 1973. — С. 341-342
3. Санистебан Л. С. Основы политической науки. — М., 1992. — С. 105—106
4. Овчинников В. С. Политические конфликты и кризисные ситуации //Социально-политические науки. — 1990. — № 10. — С. 57—58
5. Социально-политический журнал. 1992. - № 6,7 — С.21—22
6. Бро Ф. Политология. М., 1992. С.59.
7. Общая и прикладная политология: Учебное пособие./ Под общей редакцией В.И. Жукова, Б.И. Краснова. – М.: МГСУ; Изд-во “Союз”, 1997. – 992 с.

СЕКЦІЯ 7.
СТАЛИЙ РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРУ В УМОВАХ
ПРОДОВОЛЬЧИХ, ЕКОЛОГІЧНИХ ТА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ
ВИКЛИКІВ.

Гуторов О.І.
завідувач кафедри менеджменту і адміністрування
д-р екон. наук, професор
Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва,
м. Харків

СТРАТЕГІЧНІ ЗАВДАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ
ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН ТА РЕГУЛЮВАННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО І
ЕКОЛОГОБЕЗПЕЧНОГО ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ

Головним стратегічним завданням державної політики у сфері земельних відносин є забезпечення раціонального використання та охорони земель на основі його екологізації, охорони земель і захисту ґрунтів від деградації, збереження та відтворення їх родючості.

Найважливішими напрямками реалізації такої політики є: оптимізація сільськогосподарського землекористування шляхом виведення з інтенсивного обробітку малопродуктивних і деградованих земель, удосконалення структури сільськогосподарських угідь та посівів; удосконалення земельних відносин в аграрній сфері; активізація державної підтримки заходів, спрямованих на охорону земель та відтворення родючості ґрунтів; техніко-технологічне переоснащення виробничих процесів на інноваційній основі, за рахунок власних коштів підприємств, бюджетної підтримки і залучення вітчизняних та іноземних інвестицій; запровадження органічного землеробства; моніторинг рівня використання орних земель, в т.ч. через обчислення показника виробництва валової продукції у розрахунку на співставний за якістю гектар [1].

Перед українською аграрною економікою постала достатньо широка комплексна проблема трансформації практики використання земель в напрямі її екологічного спрямування. Вирішення даної проблеми знаходиться в площині диверсифікації сільськогосподарської та несільськогосподарської діяльності в сільській місцевості за умов встановлення жорстких екологічних регламентів:

– у сфері сільськогосподарського виробництва: розвиток сталого сільськогосподарського землекористування за умови визначення оптимальних пропорцій виробництва продукції рослинництва і тваринництва; органічне виробництво, яке вимагає сертифікації та маркування продукції;

– у сфері несільськогосподарського виробництва: сільський зелений туризм; виробництво біопалива на основі сільськогосподарської сировини;

– у сфері екологічної регламентації сільськогосподарської діяльності для зменшення техногенного навантаження на довкілля: структурувати

сільськогосподарські угіддя в напрямі встановлення оптимальних співвідношень ріллі, пасовищ та сіножатей; поєднання природоохоронних заходів з технологіями виробництва; впровадження «перехресної відповідальності» при здійсненні бюджетної підтримки сільгосптоваровиробників (прямі виплати фермерам пов'язуються з виконанням заходів щодо охорони довкілля) [2].

Викладеним переліком напрямів диверсифікації сільськогосподарської та несільськогосподарської діяльності не обмежуються, а їх розвиток потребує певної державної підтримки, яку можливо направляти через фінансування заходів з охорони навколишнього природного середовища.

Оцінюючи ситуацію, що склалася в аграрному секторі економіки в цілому і земельних відносин зокрема зусилля всіх гілок влади та науковців необхідно зосередити на вирішенні суттєвих проблем правового, наукового та економічного регулювання сталого землекористування, а саме: законодавча база не в повній мірі відповідає сучасним вимогам ефективного використання земель сільськогосподарського призначення; законодавчо не врегульовано рентні відносини, за яких суттєва частка створюваної у сільському господарстві земельної ренти не потрапляє на розширене відтворення цієї галузі; оренда земель ще не стала ефективним способом використання сільськогосподарських угідь і потужним важелем залучення інвестицій в аграрний сектор; недостатньо здійснюється комплекс заходів щодо забезпечення ефективного застосування мінеральних і органічних добрив та поліпшення екологічного стану ґрунтів; недостатньо впроваджується механізм державної підтримки щодо регулювання економічних та екологічних взаємовідносин, як складової частини державної аграрної політики.

Передумовою формування ефективного державного регулювання ринкового обороту та раціонального використання земель має бути: формування ринкової інфраструктури, яка опосередковує оборот земельних ділянок (організація та проведення земельних торгів; здійснення заставних операцій із земельними ділянками; організація оціночної діяльності та проведення експертної грошової оцінки земель; надання консультативних та інформаційних послуг; підготовка кадрів для робіт у сфері ринку земель); оподаткування доходів, отриманих від трансакцій на ринку земель, у підвищеному розмірі; встановлення заборон на відчуження окремих земельних ділянок та обмежень щодо набуття їх у власність; надання пріоритетних прав на придбання земельних ділянок; гарантування та захисту прав суб'єктів ринку земель.

До механізмів регулювання раціонального використання і охорони земель доцільно включити: бюджетне фінансування робіт по відновленню земель, що зазнали порушень не з вини сільськогосподарських землекористувачів; часткова компенсація товаровиробникам доходу, не отриманого в результаті тимчасової консервації деградованих земель; прискорена амортизація основних фондів земле- і природоохоронного значення; встановлення на екологічно

чисту продукцію цінних надбавок; надання процесу трансформації земельної власності економіко-соціальної спрямованості; розвиток форм співпраці і партнерських домовленостей між органами державного управління, землевласниками і землекористувачами; запровадження системи економічних і юридичних санкцій за погіршення якості або знищення ґрунтового шару.

Література

1. Гуроров О.І. Проблеми та стратегічні пріоритети використання земельних ресурсів у сільському господарстві України. *Вісник ХНАУ. Серія «Економічні науки»*. Харків: ХНАУ, 2010. № 6. С. 46–57.

2. Гуроров О.І. Розвиток сільських територій в умовах децентралізації. *Глобальні та національні проблеми економіки* : електронне наукове фахове видання. Миколаїв: Миколаївський національний університет ім. В.О. Сухомлинського, грудень 2014 р. Випуск № 2. С.820–823. <http://global-national.in.ua/vipusk-1-2014/212-gurov-o-i-rozvitok-silskih-teritorij-v-umovakh-detsentralizatsiji>

Калачевська Лариса Іванівна,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування,
д.е.н., доцент,
Сумський національний аграрний університет, м. Суми

АСПЕКТИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Одним із визначальних чинників благополуччя України є стійкість розвитку сільських територій. Вжиті державними органами управління заходи з розвитку сільського господарства в умовах проведення аграрної реформи забезпечили часткову стабілізацію і певне зростання обсягів сільськогосподарського виробництва, але не сприяли стабільному поліпшенню соціально-економічної ситуації на селі. У суспільстві й надалі існує недооцінка функцій сільських територій.

Досліджуючи специфіку децентралізації системи управління в забезпеченні сталого розвитку сільських територій, І.О. Іртищева, Ю.М. Хвесик та М.І. Стегней зазначають, що в сучасних умовах сільську територію слід розглядати як складну територіальну систему, що володіє рядом об'єктивних властивостей – це протяжність території, площа, рельєф, природні ресурси, чисельність населення, рівень економічного й соціального розвитку [1, с. 64–65]. При цьому багатофункціональність сільських територій визначається різноманіттям виконуваних функцій:

- соціально-демографічної – забезпечення відтворення населення, поповнення робочої сили;

- культурно-етнічної – збереження самобутньої культури, народних традицій, звичаїв, обрядів, фольклору, охорона пам'яток природи та історії, які є в сільській місцевості;
- економічної – виробництво продуктів харчування, вирішення продовольчих проблем, створення робочих місць, розміщення об'єктів виробничої та соціальної інфраструктури;
- екологічної – підтримання екологічної рівноваги на території країни, раціональне використання та відтворення природних ресурсів;
- рекреаційної – забезпечення умов для відпочинку та відновлення здоров'я населення [2, с. 273].

Індикативним показником, що дозволяє оцінити ступінь стійкості та ефективності соціально-економічного розвитку сільських територій, є відтворення населення і трудових ресурсів. Таким чином, вказуємо, що однією з ключових функцій сільських територій країни є забезпечення розширеного відтворення трудових ресурсів на основі формування відповідних умов життя сільського населення та модернізації інфраструктури сільської місцевості.

Оцінюючи багатофункціональність сільських територій та досліджуючи організацію комплексного розвитку агропромислового виробництва, М.Ф. Кропивко зазначає, що сільське населення є найважливішим складником демографічної ситуації в країні і містоутворювальною базою для міських поселень. Так, наприклад, у ХХ столітті в Україні серед сільських сімей більшість були багатодітними, саме цим пояснюється те, що сільські території були важливим джерелом поповнення трудових ресурсів і міського населення [3, с. 110]. За соціально-економічного розвитку й комплексного благоустрою сільських територій через інвестування в інфраструктурні проекти та залучення інноваційних розробок ця тенденція могла б поновитися.

В Україні сільські території виконують багатогранну культурну функцію, мають цінні пам'ятки культури, історії та архітектури. Сільське населення є носієм культурних звичаїв і традицій, що відіграє важливе духовне значення. Сільські території підтримують екологічний баланс, зменшують надмірне антропогенне навантаження. Сільськогосподарські угіддя, лісові масиви й водне плесо виконують природоохоронну функцію, а також підтримують рівноважний стан природного середовища.

Обґрунтовуючи сучасні напрями забезпечення сталого розвитку сільських територій, М.І. Стегней зазначає, що сьогодні зростає роль рекреаційної функції сільських територій. Унікальні рекреаційні ресурси – чисте повітря, термальні джерела, водні та лісові угіддя – знаходяться саме на сільських територіях. При цьому їхнє використання забезпечує сільському населенню нову сферу зайнятості: агротуризм, обслуговування санаторіїв, зон і баз відпочинку [4, с. 317]. Резюмуючи вищесказане, слід зазначити, що реалізація стратегії сталого багатофункціонального розвитку сільських територій буде здійснена за умови зацікавленої, ефективної взаємодії держави,

населення й бізнесу та організації інноваційної діяльності на сільських територіях.

Література:

1. Іртищева І. О., Хвесик Ю. М., Стегней М. І. Децентралізація системи управління в забезпеченні сталого розвитку сільських територій. *Економіка АПК*. 2015. № 4. С. 64–70.
2. Поленкова М. Наукові підходи до визначення економічного змісту категорії «сільська територія». *Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Економічні науки*. 2011. № 4 (54). С. 272 – 277.
3. Кропивко М. Ф. Організація та планування комплексного розвитку агропромислового виробництва і сільських територій в умовах децентралізації владних повноважень. *Економіка АПК*. 2014. № 7. С. 109–12.
4. Стегней М. І. Стратегічні важелі та орієнтири екологічно сталого розвитку сільських територій. *Актуальні проблеми економіки*. 2014. № 6. С. 316–321.

Мірзоева Тетяна Володимирівна

доцент, к.е.н.,

доцент кафедри економіки підприємства,

Національний університет біоресурсів і природокористування України, Київ

ЗНАЧЕННЯ ЛІКАРСЬКОГО РОСЛИНИЦТВА В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Розвиток лікарського рослинництва нерозривно пов'язаний із цілями сталого розвитку. Так, у сукупності цілей і завдань, що задекларовані в Стратегії сталого розвитку України до 2030 року значна увага відводиться питанням забезпечення переходу до моделей збалансованого споживання і виробництва; збалансованого управління природними ресурсами; збереження, відновлення та збалансованого використання наземних екосистем. У сукупності цілей сталого розвитку, що представлені в національній доповіді «Цілі Сталого Розвитку: Україна» ціль №2 – розвиток сільського господарства, ціль №12 – відповідальне споживання та виробництво, ціль №15 – захист та відновлення екосистем суші [3, 4]. Одним із завдань у рамках останньої цілі визначено відновити деградовані землі та ґрунти з використанням інноваційних технологій. Вважаємо, що досягнення цілей щодо захисту та відновлення екосистем суші й збалансованого використання наземних екосистем і зазначеного завдання щодо відновлення деградованих земель та ґрунтів із використанням інноваційних технологій має відбуватися у взаємозв'язку з розвитком галузі лікарського рослинництва в Україні.

Багаторічні лікарські рослини можна культивувати на крутосхилах, що забезпечить задернення міжрядь та, відповідно, охорону ґрунту від ерозії. Лікарські чагарники вигідно розміщувати вздовж ярів і балок, оскільки в таких

місцях оранка недоцільна, а випасання худоби зумовлює змивання родючого шару через витоптування [1].

Наприклад, вирощування лікарських рослин, є перспективною моделлю збереження степу, що є надзвичайно актуальним для півдня України в умовах сьогодення. До ефективних інструментів зазначеної моделі можна віднести: - вирощування лікарських рослин на ділянках, які є суміжними зі степними територіями – в такому випадку створюється буферна зона для збереження степу; - вирощування лікарських рослин знижує емісію парникових газів; - доходи від виробництва лікарських рослин частково можуть спрямовуватися на відновлення степу.

Окрім того, що розвиток лікарського рослинництва має безпосередній вплив на реалізацію екологічних цілей сталого розвитку, вбачаємо прямий зв'язок із такою ціллю Стратегії 2030 як забезпечення охорони громадського здоров'я та ціллю № 3 з національної доповіді «Цілі Сталого Розвитку: Україна» – міцне здоров'я і благополуччя. Взаємозв'язок лікарського рослинництва й цілей сталого розвитку стосовно забезпечення здоров'я нації підтверджується соціальним значенням даної сфери, що було розкрито в Розділі 1 даного дослідження. Мається на увазі те, що виробництво лікарських рослин, у першу чергу, дає доступ населенню до ефективних ліків на рослинній основі, які часто є досить недорогими [2].

Таким чином, вагомість галузі лікарського рослинництва в сукупності галузей сільськогосподарського виробництва зокрема й національної економіки загалом підтверджується взаємозв'язком із цілями сталого розвитку. Важливим є також те, що нині іноземні інвестори, як ніколи раніше, звертають увагу на дотримання українськими компаніями Цілей сталого розвитку – 2030. Це розглядається як суттєва конкурентна перевага при виході на іноземні ринки.

Нагальною потребою є запровадження таких сталих практик землекористування, за яких ґрунти не виснажуються й не забруднюються, а з іншого боку, за яких одночасно відновлюються деградовані та еродовані землі. У тій же доповіді «Цілі Сталого Розвитку: Україна» в контексті цілі № 15 «Захист та відновлення екосистем суші» наведені рекомендації щодо її досягнення: - створення на суходолі та морській акваторії репрезентативної ефективно керованої системи природоохоронних територій; - активізація заходів щодо збереження, відновлення та сталого використання наземних і внутрішніх прісноводних екосистем, у тому числі степових і водно-болотних; - розширення лісових площ і стале використання лісових ресурсів; охорона та стале використання земель, запобігання опустелюванню території країни; - збереження та збалансоване використання гірських екосистем – бачимо прямий зв'язок з можливостями лікарського рослинництва.

Нині більшість лікарських рослин вирощуються в спеціалізованих сівознах, але зважаючи на необхідність зміни ставлення до ґрунтів, на глобальні зміни і на все більш зростаючу роль лікарського рослинництва в

житті людей, варіант їхньої появи на великих площах є цілком реальним у найближчій перспективі.

Література:

1. Матяш В. Агротехніка вирощування лікарських рослин URL: <https://propozitsiya.com/ua/agrotehnika-viroshchuvannya-likarskih-roslin> (дата звернення 9.03.2020)
2. Мірзоева Т.В. Лікарське рослинництво в системі регенеративного землеробства як напрямок ефективного бізнесу в аграрній сфері Підприємництво в аграрній сфері: глобальні виклики та ефективний менеджмент: Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (12-13 лютого 2020 р.): у 2 ч. Запоріжжя: ЗНУ, 2020. Ч.1. 544 с. С. 186-188.
3. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року URL: https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/SDGreports/UNDP_Strategy_v06-optimized.pdf (дата звернення 7.03.2020)
4. Цілі сталого розвитку: Україна. Національна доповідь. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, 2017 URL: <https://menr.gov.ua/files/docs2017%20ukr.pdf> (дата звернення 7.03.2020)

Юсипенко Олег Михайлович
аспірант,
державна екологічна академія післядипломної освіти та управління,
м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ РЕКРЕАЦІЙНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ В МЕЖАХ ПРИБЕРЕЖНИХ СМУГ

Згідно з чинним земельним і природоохоронним законодавством земля, вода та інші природні ресурси на одній і тій території перебувають на різних правах власності. Відповідно, рекреаційне землекористування в межах територій водоохоронних зон та прибережних захисних смуг як територія, включаючи повітряний простір, будівлі, ліси, водні об'єкти, надра, а також права на ці об'єкти є складовою багатофункціонального землекористування [1]. Це обумовлює при організації рекреаційної діяльності різні економічні та екологічні відносини прав на землю та інші природні ресурси.

Відповідно до досліджень ФАО, відповідні типи землекористування, зокрема, і водогосподарський та рекреаційний, виконують такі основні функції [2]: *екологічна функція*: водогосподарська діяльність та відповідний тип землекористування можуть мати як позитивний, так і негативний ефект на навколишнє середовище. Багатофункціональний підхід дає можливість визначити пріоритети для оптимізації взаємозв'язку між використанням водних ресурсів та біологічно-фізичними властивостями природнього середовища; *економічна функція*: водогосподарське землекористування залишається принциповим елементом щодо збалансування життєдіяльності населення та

операційної діяльності економіки; *соціальна функція*: підтримка й динамізм життя населення та покращення його якості.

Тобто, в екологічному аспекті багатфункціональний характер водогосподарського землекористування сприятиме відновленню порушених екосистем, в економічному – формуванню цивілізованих ринкових рекреаційних земельних відносин в межах територій водоохоронних зон та прибережних захисних смуг, а в соціальному – залучення усіх суб'єктів (місцеві жителі, землевласники, землекористувачі і т.д.) для прийняття ефективних управлінських рішень щодо досягнення сталого рекреаційного землекористування.

Проте, рекреаційне землекористування лише в певній частині має реалізувати загальні цілі багатфункціонального розвитку водогосподарського землекористування в межах територій водоохоронних зон та прибережних захисних смуг (рис. 1).

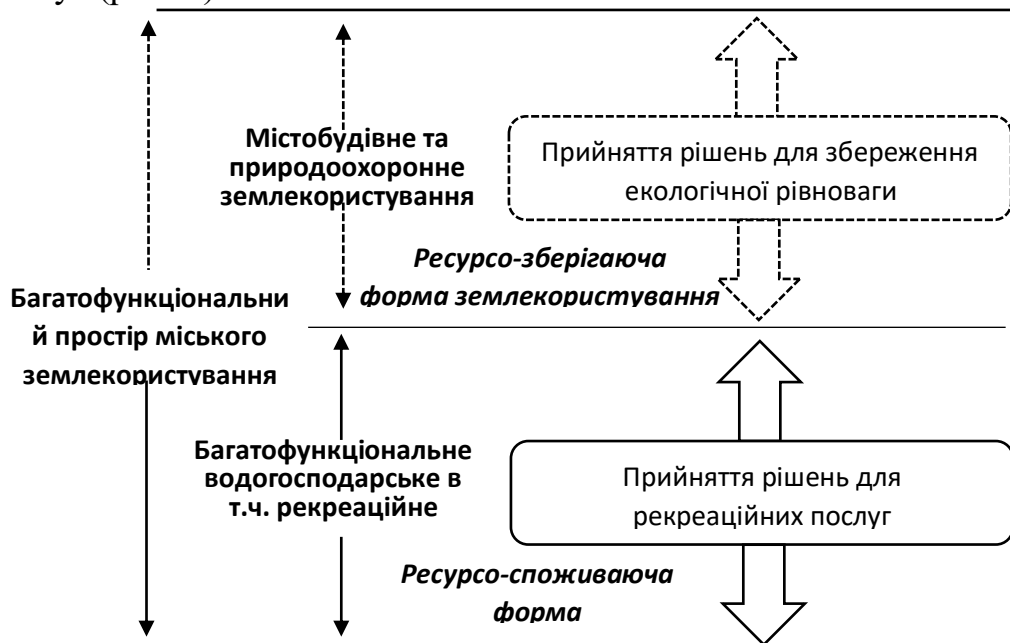

Рисунок 1. Модель багатфункціонального характеру міського землекористування в межах територій водоохоронних зон та прибережних захисних смуг та його складові (сформовано автором на основі джерела [3])

Іншим аспектом являтиметься поширення в містах специфічних природоохоронних видів землекористування, що закріпленні за певними територіями відновлюваних функцій, які повинні забезпечити екологічну рівновагу, збереження біорізноманіття та сприяти сталому розвитку міських територій. В цьому контексті пропонується наступний поділ функцій землекористування [4]: 1) *соціальна*: культурна (ландшафтна ідентичність, пейзаж та культурна спадщина): ландшафтна естетичність, якість та цінність місцевої культури та традицій; людське здоров'я та відпочинок (духовне та фізичне): доступ до рекреаційних послуг та факторів; працевлаштування у сферах діяльності, що пов'язані з використанням природних ресурсів; 2) *економічна*: забезпечення простором для місце проживання; використання

земельних ресурсів для сільськогосподарського виробництва; забезпечення простором для транспортної та інженерної інфраструктури; 3) *екологічна*: забезпечення абіотичними ресурсами: роль землі в регулюванні якості атмосферного повітря, ґрунтових вод та запасі мінеральних ресурсів; забезпечення біотичними ресурсами: здатність землі підтримувати генетичне та видове біорізноманіття; підтримка екосистемних процесів: роль землі в регулюванні природних гідрологічних циклів та процесів відновлення поживних речовин в ґрунті.

Отже, забезпеченість природним рекреаційним потенціалом є важливою складовою частиною розвитку рекреаційної діяльності в країні. Особливої актуальності в цьому зв'язку набуває стан екології території. Забруднена територія обмежує розвиток рекреаційної діяльності, навіть якщо територія має високий природно-рекреаційний потенціал. Тому вивчення територіальних відмінностей впливу природно-рекреаційного потенціалу на розвиток рекреаційної діяльності є досить актуальним.

Література:

1. Третяк А.М. Землеустрій в Україні: теорія, методологія: монографія. Київ; Херсон: Грінь Д.С., 2013. 648 с.
2. Multifunctional Character of Agriculture and Land. URL: <http://www.fao.org/docrep/meeting/X7073e.htm>.
3. Wilson G. A. Multifunctional agriculture: a transition theory perspective. – Cabi, 2007. URL: <http://www.cabi.org/cabebooks/ebook/20073109026>.
4. Pérez-Soba M. et al. Land use functions – a multifunctionality approach to assess the impact of land use changes on land use sustainability //Sustainability impact assessment of land use changes. Springer, Berlin, Heidelberg, 2008. С. 375-404.

Кравчук Тетяна Юріївна
аспірантка,

Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління, м. Київ

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ПОНЯТТЯ ВОДОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

Земельні відносини і водогосподарська діяльність мають свою економіко-просторову прив'язку до водних об'єктів. Сукупність водних об'єктів в межах території України утворює землі водного фонду країни. Саме в зв'язку з використанням і охороною водних об'єктів складаються земельні економічні, екологічні, соціальні та правові відносини. У свою чергу, водний фонд є сукупний, інтегрований об'єкт водних та земельних відносин.

При цьому ряд дослідників в якості об'єктів екологічних відносин розглядають не самі водні об'єкти, а води, де вона розглядається як вся вода, що знаходиться в водних об'єктах, тобто в природному стані на поверхності суші, в формах її рельєфу або в надрах. Однак такий підхід при всіх своїх перевагах не дозволяє просторово визначити предмет прав суб'єктів водних

земельних відносин на названу «природну» воду (*власність, користування*) або земельну ділянку водного об'єкту. Для цього якраз і потрібно економіко-правова конструкція водного об'єкта як утворення, що об'єднує в собі два природних ресурси: земля-нерухомість і надзвичайно мобільний водну масу. Більш того, в рукотворних (штучних) водних об'єктах вода не володіє природним станом в силу впливу людини.

Крім того, інституційне забезпечення земельних та еколого-водних відносин потребує визначення таких надзвичайно важливих елементів як: суб'єктного та об'єктного складу, які вказують на форму еколого-водних відносин права власності, власників на конкретні земельні ділянки; категорії водних об'єктів та відповідно і земель; особливості правосуб'єктності та специфіку змісту еколого-водних відносин. Беззмістовне визначення земельних та еколого-водних відносин втрачає своє методологічне значення та практичне застосування, а викривлене, підмінне визначення змісту права власності на землю і водні ресурси, що в даний час зафіксоване у статті 78 Земельного кодексу України [1] та статті 6 Водного кодексу України [2], не відображає реальний стан земельних та еколого-водних відносин, що особливо позначається на хибності правозастосовної практики.

Потрібно сказати, що власність на конкретну земельну ділянку водного фонду це не лише юридична та економічна категорія, а й еколого-водна. Причому останній чинник є визначальним, оскільки саме *еколого-водні відносини – базисні до економічних та юридично-надбудовних*. Право власності чи користування земельною ділянкою з еколого-водної точки зору є складовим складної екосистеми господарських відносин при використанні земель водного фонду в цілому, та в прибережних захисних смугах рік та інших водних об'єктів. Ця система включає в себе такі групи [3; 4]:

- 1) відносини з приводу привласнення в процесі використання земель водного фонду умов господарювання і його результатів;
- 2) відносини з приводу господарського використання земель водного фонду на праві користування або іншому;
- 3) економічні форми реалізації еколого-водних відносин власності на землю та прав на відповідні земельні ділянки;
- 4) відносини з приводу використання активів земельного капіталу водного фонду як складової частини природного капіталу.

Для того, щоб здійснювати ефективну еколого-водну політику, необхідно усвідомити, що еколого-водні відносини власності не тільки не залежать від прав власності, а й навпаки, визначають їх, і необхідно розуміти закономірності зв'язку відносин власності з відносинами організації і управління процесом водогосподарського землекористування (*організації використання і охорони водних ресурсів*) та обороту земельного капіталу. Зазначена особливість земельних та еколого-водних відносин обумовлена специфікою земель водного фонду як територіального базису і природного ресурсу, їх правовим режимом і відповідною земельно-правовою документацією, що визначає той чи інший

еколого-водний режим щодо використання та охорони водних ресурсів і, відповідно, закріплених юридичних процедур, пов'язаних з набуттям права власності, придбанням земельних ділянок або їх відчуженням.

Тобто, поняття землекористування доцільно розглядати в природному, правовому, економічному, еколого-водному та інших аспектах відносин та під **водогосподарським землекористуванням** розуміти – територіальний комплекс оптимальних взаємозв'язків землі, води, організмів і атмосфери через склад і структуру функціонального використання земельної території, систему організації і методів використання землі та водних ресурсів на різних правах власності як об'єкт права, об'єкт економічних, еколого-водних, рекреаційних та інших земельних і водних відносин визначеної частина єдиного земельного фонду України.

Література:

1. Земельний кодекс України: Закон від 25.10.2001 р. № 2768-III. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2768-14/print1509602912924405> (дата звернення: 20.05.2018).

2. Водний кодекс України: Закон від 06.06.1995 р. № 213/95-ВР. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 20.01.2018).

3. Дорош Й.М. Еколого-економічні основи формування інституту обмежень та обтяжень при використанні земель. К.: ЦЗРУ, 2007. 236 с.

4. Третяк А.М., Другак В.М. Законодавчо-нормативні проблеми екологічних відносин прав власності та прав користування землею в Україні. Земельне право України. 2010. № 6. С. 10-21.

Бага Лілія Григорівна,
к.е.н., доцент, д.ф.н.,

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва, м. Харків

ОРГАНІЧНЕ ВИРОБНИЦТВО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ, ЯК ШЛЯХ ДО ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ

Результатом сучасного аграрного виробництва стало виникнення протиріччя в щодо розвитку двох векторів аграрного виробництва-конвенційного і органічного. Дослідження цих двох напрямків розвитку галузі за сучасних умов є основою розробки стратегії довгострокового розвитку аграрного сектору за орієнтацією за захист внутрішнього споживання та розширення можливостей на світовому ринку, що й зумовило написання даної праці.

З подальшим введенням конвенційного виробництва продуктів харчування протиріччя між ним і органічним способом виробництва вимагають

все більш глибоких досліджень. Питання розвитку органічного виробництва, використання світового досвіду та його адаптація в українських реаліях в теоретичному та практичному аспектах ще досліджено в недостатньому обсязі, що й зумовило наш науковий інтерес.

Альтернативним варіантом розвитку виробництва сільськогосподарської продукції є системи землеробства, що спираються на природні процеси: біологічне, органо-біологічне, біодинамічне, екологічне, органічне. Головним напрямком функціонування цих технологій виробництва є використання природних елементів розвитку продукції: повна відмова, або значні обмеження в використанні мінеральних добрив та пестицидів; захист і підтримка родючості ґрунтів через внесення лише органічних добрив (гній, сидерати, рослинні рештки, алювій та інша органіка); виконання обробки ґрунту на принципах ґрунтозахисних технологій, зі мінімізацією навантаження на нього для запобігання деградації; використання в науково обґрунтованих сівоzmін з обов'язковим використанням відновлюючих ґрунти рослин; використання лише біологічних засобів боротьби зі шкідниками; категорична відмова від використання генетичномодифікованих організмів. Визначення органічного землеробства за діяльністю по перерахованих параметрах було дано в 1980 році Департаментом сільського господарства США[1].

Європейське трактування органічного землеробства спирається на сформульовану Міжнародною федерацією сільськогосподарського органічного руху (International Federation of Organic Agriculture Movements – IFOAM) концепцію: до органічного сільського господарства відносяться всі сільськогосподарські системи, котрі здійснюють системно пов'язане екологічно, соціально та економічно ефективно виробництво продукції.

Відповідно до Закону України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» від 03.09.2013 року № 425–VII, виробництво органічної продукції (сировини) трактується як діяльність яка виключає на всіх етапах виробництва[2].

В основному нормативно-правовому акті Європейського Союзу, що регулює відносини у сфері органічного виробництва і маркування органічних продуктів є Постанова Ради (ЄС) № 834/2007 від 28 червня 2007 року, де зазначено, що органічне виробництво – це цілісна система господарювання та виробництва харчових продуктів, яка поєднує в собі найкращі практики з огляду на збереження довкілля, рівень біологічного розмаїття, збереження природних ресурсів, застосування високих стандартів належного утримання (добробуту) тварин, та метод виробництва, який відповідає певним вимогам до продуктів, виготовлених з використанням речовин та процесів природного походження[3].

У світі налічується як мінімум 2,9 млн виробників органічної продукції, і в порівнянні з 2016 роком їх кількість зросла всього лише менш ніж на 5%. Однак якщо подивитися на статистику за останні 10 років, то їх кількість подвоїлася.

Органічне землеробство поширене в 181 країні світу, а обсяг його ринку перевищує 97 млрд доларів. Лідерами споживання продуктів органічного ринку є розвинені країни: США (40 млрд. євро), Німеччина (з 10 млрд. євро), Франція (7,9 млрд євро). В Україні нараховується всього 304 виробників «органіки», але даний сектор має значні перспективи як по інвестиційній привабливості, так і по виходу на світові ринки[4].

Органічне виробництво, по суті, це спосіб вирощування аграрної продукції, який розвивався тисячоліттями в людській цивілізації і спирається на природні процеси. Якість такої продукції гарантується саме природністю її розвитку, але, в умовах зростання потреби в продуктах харчування та обмеженості земельних ресурсів, придатних для виробництва сільськогосподарської продукції, органічне землеробство не може за сучасних реалій задовільнити все людство в його потребах. Для України, при значних площах сільськогосподарських угідь та родючих і екологічно чистих ґрунтів наявні значні перспективи розвитку експортного потенціалу, посилення економічних зв'язків.

Література:

1. Report and recommendations on organic farming / prepared by USDA Study Team on Organic Farming. – Washington DC: USA, 1980. – 94p

2. Закон України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» від 03.09.2013 № 425-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

3. Постанова Ради (ЄС) № 834/2007 від 28 червня 2007 року стосовно органічного виробництва і маркування органічних продуктів, та скасування Постанови (ЄС) № 2092/91 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://organicstandard.com.ua/files/standards/ua/ec/>.

4. Міжнародна федерація рухів екологічного сільського господарства (IFOAM) Звіт про розвиток органічного напрямку в світовому агросекторі за 2017 рік). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.ifoam-eu.org/sites/default/files/ifoameu_advocacy_climate_change_report_2017.pdf

Бекетова Ганна Олександрівна

Таврійський державний агротехнологічний університет ім. Дмитра Моторного
м. Мелітополь

РОЗВИТОК М'ЯСОПРОДУКТОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ ХАРЧОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

В Україні налічується більше тридцяти галузей, що включають близько дев'ятнадцяти тисяч різних харчових агротехнологічних підприємств.

При динамічному розвитку галузі, реальний стан м'ясного підкомплексу характеризується стійким наростанням кризової ситуації.

М'ясо і м'ясопродукти є товаром з вельми еластичним попитом, істотно залежним від рівня доходів населення.

Монополізм м'ясопереробних підприємств вплинув на загальний спад галузі, який за відсутності державного регулювання і бюджетної підтримки, встановлювали закупівельні ціни на м'ясо, що не забезпечують рентабельне виробництво у тваринницьких формуваннях, проводили невчасні розрахунки за поставлену продукцію, що позбавляло сільськогосподарські підприємства оборотних коштів та порушувало нормальне протікання виробничого процесу.

Мала переробка виявляється невисокою, але переробку не можна вважати перспективним напрямом, оскільки часто не дотримуються санітарно-епідеміологічних, технологічних параметрів переробки сировини, низька кваліфікація кадрів на місцях, на низькому рівні знаходяться якість і оформлення продукції, підприємства мають слабкі маркетингові можливості.

На будівництві м'ясокомбінатів малої потужності (2 т в зміну) удвічі вище аналогічних затрат великих м'ясокомбінатів 10 т за зміну), а термін окупності більше при нормативі для м'ясної промисловості 6—7 років. Недолік - вагома втрата сировини, що зростає собівартість продукції із-за використання простих технологій і малих об'ємів переробки. Негативні моменти пов'язані з труднощами "входу на ринок з неконкурентоздатною продукцією і екологізації виробництва". Спад економіки галузі в країні в даний період, стало збільшення імпорту м'яса.

Висновок конкуренції на ринку м'ясопродуктів в Україні - відсутність державної підтримки, істотний вплив скорочення платоспроможного попиту населення, зниження місткості регіонального ринку, кризовий стан сільськогосподарського виробництва. Причому, в умовах різкого скорочення поголів'я худоби наявність конкуренції буде характеризувати не тільки ринок готової продукції та діяльність на ринку сировинних ресурсів. Це об'єктивно вимагає ретельного виявлення зовнішніх чинників, що визначають конкурентну ситуацію в галузі на рівні регіону, і оцінки інтенсивності конкуренції підприємств, що діють на ринку, з метою визначення пріоритетних чинників конкурентоздатності підприємств.

Література:

1. Застрожнікова І.В. Засади формування механізмів державного регулювання сільського господарства. Інвестиції: практика та досвід. 2010. № 7. С. 87–90.
2. Застрожнікова І.В. Підвищення ефективності державного регулювання сільського господарства України: дис. ... канд. наук з держ. упр. К., 2011. 187 с.
3. Олексенко Р.І. Методичні підходи щодо формування конкурентоздатності продукції. Економіка та держава. 2007. № 5. С. 48-50.
4. Олексенко Р. І. Методичні підходи до формування конкурентоспроможності підприємства / Р. І. Олексенко // Держава і регіони. – 2007. – № 2. – С. 172–174.

5. Олексенко Р.І. Тенденції розвитку харчового підкомплексу агропромислового комплексу України / Р.І. Олексенко // АгроСвіт. — 2007. — №20. — С. 23—26.
6. Олексенко Р. І. Політика забезпечення конкурентоспроможності України на світовому продовольчому ринку в умовах глобалізації: тенденції та перспективи. Мелітополь: Колор Принт. 2011. – 200 с.
7. Розвиток господарських формувань і організація виробництва в аграрній сфері АПК/ За ред. М.В. Зубця, П.Т. Саблука, В.Я. МесельВесесяка. — К.: ІАЕ, 1999. — 296 с.
8. Саблук П.Т. Аграрна економіка і політика в Україні (У 3-х томах). — К.: ІАЕ, 2001. — 147 с.
9. Формування ринкового механізму в аграрному секторі АПК / За ред. В.К.Терещенка. — К.: ЗАТ "Нічлава", 2002. — 384 с.
10. Шпичак О.М. та ін. Ціни, витрати, прибутки агровиробництва та інфраструктура продовольчих ринків / За ред. О.М. Шпичака. — К.: ІАЕ, 2000. — 585 с.

Харченко Ганна Анатоліївна,
доцент кафедри менеджменту ім. проф. Й.С. Завадського, к.е.н., доцент
НУБіП України, м. Київ
Головій Ольга Яківна,
студентка НУБіП України, м. Київ

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СТРАТЕГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ЯК УМОВА ЇХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

В даний час в ринкових умовах вітчизняні сільськогосподарські підприємства існують в умовах жорсткого конкурентного середовища, що характеризується невизначеністю. Тому вкрай необхідною умовою успішного функціонування їх діяльності є формування стратегії розвитку, яка повинна сприяти сталому розвитку аграрного підприємництва в цілому.

Основні елементи системи стратегічного управління вітчизняних підприємств, на нашу думку, забезпечують умови для своєчасної адаптації до ринкових змін і проведення оцінки конкурентного середовища та ринкових позицій, а також розробку плану дій в умовах невизначеності, спрямованого на підвищення обсягів сільськогосподарського виробництва при мінімальних затратах праці і засобів виробництва. На жаль, у більшості вітчизняних сільськогосподарських підприємств не має розробленої системи стратегічного управління або вона знаходиться на низькому рівні. Метою стратегічного управління в сільськогосподарських підприємствах має бути створення потенціалу для рентабельного, конкурентоспроможного та сталого функціонування організації в перспективі [1; 2].

Пріоритетними завданнями сільськогосподарських підприємств в рамках стратегічного управління є: зміцнення позицій на ринку, в тому числі шляхом диверсифікації виробництва, освоєння нових ринків; поліпшення загального фінансово-економічного стану на основі збільшення обсягів виробництва продукції, використання режиму економії, маневрування своїми активами; завоювання високої ділової репутації; забезпечення сталості та стабільності виробничо-господарської діяльності. Зауважимо, що підвищення ефективності стратегічного управління є запорукою сталого функціонування сільськогосподарських організацій, так як в його основу закладена програма економічного, екологічного та соціального розвитку, що включає комплекс галузевих інвестиційно - технічних проектів організацій [4; 5].

На нашу думку, можна відзначити три основні напрями розробки стратегії сільськогосподарської організації на ринку, які спрямовані на мінімізацію витрат виробництва сільськогосподарської продукції; спеціалізацію організації у виробництві сільгосппродукції; концентрацію зусиль організації на обраному ринковому сегменті. При формуванні стратегії сільськогосподарських підприємств важливо застосовувати як кількісні, так і якісні підходи і методи, які необхідно органічно поєднувати в процесі побудови стратегії.

Відмітимо, що формування і розвиток стратегічного управління в сільськогосподарських організаціях повинно бути поетапним, поєднувати розробку і реалізацію стратегії, ґрунтуватися на оцінці резервів виробництва, прогнозуванні і плануванні з коригуванням планових показників в залежності від сценарію розвитку виробництва, зміни внутрішніх і зовнішніх факторів. Формування стратегічного управління передбачає додаткові фінансові вкладення, підвищення кваліфікації працівників, додаткові витрати праці працівників системи управління, допомога зовнішніх консультантів [1; 3].

Умовами успіху реалізації стратегії вважаються: забезпечення відповідності стратегії середовищу; впевненість персоналу й менеджерів у своїх здібностях; готовність підприємства до змін. Проблемами, пов'язаними з реалізацією стратегії, є: її невідповідність структурі організації; високий ризик; відсутність навичок; слабкість інформаційних систем; недосконалість методів діяльності [4].

Отже, стратегія розвитку підприємства повинна бути взаємопов'язаною з стратегіями кожної ланки господарюючого суб'єкта. Використовуючи адаптовані підходи стратегічного менеджменту сільськогосподарські підприємства матимуть змогу стабілізувати свою діяльність та забезпечити сталий розвиток діяльності в цілому.

Література:

1. Гоголя О.П. Менеджмент діяльності підприємств на ринку товарів і послуг / О.П. Гоголя, Г.А. Харченко. - К.: ЦП «Компринт», 2018. – 410 с.

2. Гончар О. І. Розробка стратегії розвитку потенціалу підприємства за умов глобалізації та євроінтеграції / О. І. Гончар // Економіст. – 2015. – № 1. – С. 49-50.

3. Ігнат'єва І. А. Стратегічний менеджмент: теорія, методологія, практика: [монографія] / І. А. Ігнат'єва. - К. : Знання України, 2005. - 250 с.

4. Пастухова В. Стратегічне управління підприємством: філософія, політика, ефективність: Монографія. – К.: Нац. торг.-екон. ун-т, 2002. – 302 с.

5. Харченко В.В. Оптимізація використання виробничих ресурсів аграрного підприємництва // В.В. Харченко, Г.А. Харченко // Науковий економічний журнал «Актуальні проблеми економіки». – 2015. – № 10 (172). – С. 458–464.

Барвінський Андрій Валерійович
провідний науковий співробітник,
кандидат сільськогосподарських наук, доцент
Інститут землекористування
Національної академії аграрних наук України, м. Київ

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМ РАЦІОНАЛЬНОГО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

Характерною рисою аграрного сектора економіки країни є використання в якості основного засобу виробництва земельних ресурсів, тому його сталий розвиток неможливий без стійкого функціонування систем раціонального сільськогосподарського землекористування, яке передбачає «тривале користування земельною ділянкою без зміни її цільового призначення, погіршення її якісних характеристик та забезпечує оптимальні параметри екологічних і соціально-економічних функцій територій» [1].

Земельні ресурси України в комплексі із відносно сприятливими погоднокліматичними умовами визначають високий потенціал аграрного виробництва. Проте, в процесі реформування земельних відносин на селі виник цілий ряд проблем екологічного та соціально-економічного спрямування, що спричинили зниження ефективності використання сільськогосподарських земель [2]. Ці проблеми пов'язані з недосконалістю інституційного середовища землевпорядкування сільськогосподарських підприємств, системи державного управління у сфері землекористування, автоматизованої системи державного земельного кадастру; відсутністю дієвого механізму економічного стимулювання екологічно безпечного використання земель; надмірним антропогенним навантаженням на ґрунтовий покрив в сучасних агроландшафтах.

Оскільки фактори та об'єкти впливу, сільськогосподарська діяльність і агроландшафти взаємопов'язані та взаємообумовлені як в цілому, так і на рівні окремих їхніх компонентів, проблема забезпечення економічно ефективного, екологічно безпечного та соціально орієнтованого використання земельних ділянок може бути вирішена лише шляхом застосування системного підходу до організації раціонального землекористування з врахуванням ґрунтово-кліматичних та економічних умов конкретних сільських територій [3].

Особливістю формування систем раціонального сільськогосподарського землекористування на локальному рівні є, по-перше, їхня розробка на багатоваріантній основі, з наступним вибором найкращого варіанту згідно з геоморфологічними умовами та ресурсним забезпеченням конкретного суб'єкта господарювання на землі [4], через що вони мають бути адаптованими не тільки до природних, а й до соціально-економічних умов певної сільської території; по-друге, взаємодію між ключовими елементами систем землекористування забезпечує еколого-економічний механізм, який включає заходи щодо економічного стимулювання охорони земель (економічна складова); та заходи з оптимізації структури сільськогосподарських угідь і обмеження рівня технологічного навантаження на ґрунтовий покрив в агроландшафтах (екологічна складова).

Гармонізація цих складових дозволяє землекористувачу коректно поєднати вирішення завдання щодо підвищення урожайності сільськогосподарських культур через інтенсифікацію землеробства і спричинену нею негативну дію на довкілля, з необхідністю дотримання вимог екологічної безпеки через відповідні обмеження техногенезу. На практиці це реалізується через розробку проектів землеустрою нових аграрних формувань та удосконалення вже існуючих [5], а також посилення державного контролю за втіленням цих проектів у виробництво. Обов'язковою умовою розробки таких проектів є використання методів математичного моделювання з врахуванням вірогідності прояву ерозійних процесів та відповідного ступеня надійності інженерної конструкції майбутнього агроландшафту.

Незважаючи на перелічені загальні принципи формування систем раціонального землекористування, в кожній природно-сільськогосподарській зоні є свої специфічні особливості щодо технологій вирощування сільськогосподарських культур, звичайно, в жорстких рамках ґрунтозахисно-меліоративного каркасу агроландшафту [6]. Зокрема, в умовах строкатого ґрунтового покриття зони Полісся першочергового значення надають не рельєфу, а агроекологічному групуванню орних угідь згідно з біологічними особливостями окремих культур. В Київському регіоні комплексний адаптивно-ландшафтний підхід до формування систем раціонального землекористування реалізується шляхом оптимізації структури аграрних ландшафтів і прискорення кругообігу речовини та енергії, що буде досягнуто через суттєве вилучення орних земель з інтенсивного обробітку (понад 340 тис. гектарів) [7] та інтенсифікацію біологічних факторів підвищення продуктивності земель.

Література

1. Про землеустрій: Закон України від 22 травня 2003 року за №858-IV //Сайт Верховної ради України: Законодавство України.-[Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15>
2. Сохнич А.Я. Проблеми використання і охорони земель в умовах ринкової економіки: монографія /А.Я.Сохнич. -Львів: НВФ «Українські технології», 2002.-252 с.
3. Канааш О.П. Системний підхід до екологічної оптимізації використання земель /О.П.Канааш //Вісник Харківського НАУ. -2003.-№1.-С.183-189.
4. Лавейкін М.І. Реформування системи землекористування в Україні /М.І.Лавейкін. -Київ: РВПС України НАН України, 2000.-376 с.
5. Добряк Д.С. Теоретичні засади сталого розвитку землекористування у сільському господарстві /Д.С.Добряк, А.Г.Тихонов, Н.В.Гребенюк. -К.: Урожай, 2004.-136 с.
6. Проектування ґрунтозахисних та меліоративних заходів в агроландшафтах: навчальний посібник /С.Ю.Булигін, В.І.Бураков, М.М.Котова та ін.-Київ: НАУ, 2004.-114с.
7. Сайко В.Ф. Наукові підходи щодо раціонального землекористування в умовах здійснення аграрної реформи /В.Ф. Сайко //Вісник аграрної науки. - 2000.-№5.-С.5-10.

Соколюк Катерина Юріївна
старший викладач, к.е.н.,
Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса

ІНВЕСТИЦІЙНА АКТИВНІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ОСНОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Аграрний сектор економіки України є системою, що забезпечує продовольчу та, в певній мірі, економічну безпеку України. Продукція аграрного призначення займає лівову частку в структурі експорту та є одним із ключових джерел валютних надходжень в країну.

Сучасні реалії ставлять нові виклики перед аграріями. Зокрема, особливо гостро відчувається потреба у переорієнтації із виробництва й експорту сировини, на продукцію з високою часткою доданої вартості (готових товарів - продуктів харчування молочної, м'ясопереробної та ін.).

Для забезпечення такої переорієнтації потрібна модернізація на вході в систему, а саме виробників сировини – сільськогосподарських підприємств, що наразі потребують значних коштів.

Станом на 2018 рік в Україні 95,4 % - це малі підприємства, із яких мікропідприємств – 85%. Середніх підприємств 4,6%, а великих сільськогосподарських підприємств менше одного відсотка – 23 одиниці.

Тобто, переважна більшість це малі підприємства, що змушені залучати зовнішні джерела фінансування, так як власних джерел (як правило) не достатньо. Підтвердженням не достатності власних ресурсів є і те, що за підсумками січня-вересня 2019 року підприємства сільського, рибного та мисливського господарства отримали 43,3 млн грн. збитку, що у відсотковому відношенні до підприємств, які отримали збитки становить 50% [1].

Інвестиційна забезпеченість сільськогосподарських підприємств наразі на досить низькому рівні. Станом на 2018 рік обсяг капітальних вкладень становив 65059 млн грн, що в розрахунку на один господарюючий суб'єкт становить 935,0 тис грн. Це, звичайно, більш як у 6 разів перевищує рівень 2010 року, але не варто забувати про значний рівень інфляції (таб.1).

Таблиця 1

Аналіз інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств

Назва показника	Рік						Темп приросту до 2010 р, %
	2010	2014	2015	2016	2017	2018	
Обсяг капітальних інвестицій, млн. грн	10817,7	18388	29310	49660	63401	65059	601,4
Кількість підприємств с/г	72697	67967	70721	66837	69536	69596	95,7
Обсяг капітальних інвестицій в розрахунку на одне підприємство, тис. грн	148,805	271,0	414,0	743,	912,0	935,0	628,2

Складено автором [2, 3]

Основними джерелами інвестування залишаються власні та позичені кошти підприємства. Підтримка з боку держави знаходиться наразі на недостатньому рівні.

На думку науковця Національного наукового центру «Інституту аграрної економіки» Кісіля М.І, у 2019 році слід очікувати на подальше уповільнення інвестиційної активності в сільському господарстві, зокрема, через скорочення обсягів державної підтримки. Це негативно впливатиме на приріст ВВП, так як між показниками капітальних інвестицій на 1 га сільгоспугідь та валового регіонального продукту існує взаємозв'язок (за дослідженням науковця, коефіцієнт регресії становить 0,6,) [4].

Все вище викладене підтверджує те, що необхідні додаткові заходи задля активізації інвестиційної активності в усіх сегментах аграрної економіки та сільському господарстві, зокрема. Подальше зростання інвестиційної активності має сприяти сталому розвитку аграрного сектору економіки України. А саме, досягнення збалансованого росту таких індикаторів як: економічні – зростання валового внутрішнього продукту аграрного сектору, валової доданої вартості, зростання капітальних інвестицій в сільське господарство, рівень рентабельності, кількість виконаних науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт та ін.; соціальні – кількість зайнятого населення в сільському господарстві, доходи домогосподарств у сільській

місцевості, зниження рівня безробіття в сільській місцевості, рівень освіти сільського населення та ін.; екологічні – зниження відходів у сільськогосподарському виробництві, зростання кількості підприємств-виробників органічної продукції, рекультивація земель сільськогосподарського призначення та ін.

Література

1. Фінансові результати до оподаткування великих та середніх підприємств за видами економічної діяльності за січень-вересень 2019 року URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

2. Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності за 2010-2018 роки URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

3. Кількість суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у 2010-2018 роках URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

4. Інвестиційний спад у сільському господарстві може негативно позначитися на економіці країни – Микола Кісіль. URL: <http://www.iae.org.ua/presscentre/archnews/2630-investytsiynyy-spad-u-silskomu-hospodarstvi-mozhe-nehatyvno-poznachytysya-na-ekonomitsi-krayiny-mykola-kisil.html>

Горяїнов О.М.

Доцент кафедри транспортних технологій і логістики, к.т.н., доцент Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка, Харків

ХАРАКТЕРИСТИКА КОНЦЕПЦІЇ СТАЛИХ ВИРОБНИЧО-ЗБУТОВИХ ЛАНЦЮГІВ В СФЕРІ ПРОДОВОЛЬСТВА

Розвиток логістики в аграрному секторі пов'язаний з певними підходами і концепціями. Найбільш розповсюдженими є поняття «ланцюг постачань (supply chain)» і «виробничо-збутовий ланцюг (value chain)» (наприклад, [1]) – табл. 1, рис. 1.

Таблиця 1

Основні концепції (підходи) в агросекторі (логістичний аспект) [1]

Термін	Характеристика
Ланцюг постачань (supply chain)	Цей термін, як і термін «виробничо-збутовий ланцюг», означає процес поставки продукції кінцевому споживачеві. Однак якщо ланцюг постачань і їх розвиток зазвичай розглядаються з точки зору основного закупника і основна увага при цьому приділяється матеріально-технічному забезпеченню системи постачань, то значення терміну «виробничо-збутовий ланцюг» більше пов'язане з розвитком
Виробничо-збутовий	Повний цикл діяльності, необхідної для того, щоб продукт або послуга пройшли всі стадії від задуму через виробництво і

ланцюг (value chain)	поставку кінцевому споживачу до утилізації після використання. Значення терміну «виробничо-збутовий ланцюг» більше пов'язане з розвитком і охоплює продуктивність, зростання і створення робочих місць в рамках даної ринкової схеми - на відміну від терміну «ланцюг постачань», який позначає ланцюг з точки зору закупника.
----------------------	--

Обидві концепції співіснують і розвиваються разом. В сучасний час концепції розглядаються з позицій сталого розвитку. В роботі [3] була спроба систематизувати інформацію щодо сталих аграрних ланцюгів постачань. В даній роботі торкнемося питання сталих виробничо-збутових ланцюгів. Згідно [4], ця концепція утвердилася як одна з основних парадигм теорії і практики розвитку.

Рис. 1 - Типовий глобальний виробничо-збутовий ланцюг аграрного сектору [2]

Сталий виробничо-збутовий ланцюг в сфері продовольства (СВЗЛП) визначається таким чином - весь спектр ферм і фірм і їх послідовних, скоординованих дій, що забезпечують створення доданої вартості з виробництва певних видів сільськогосподарської сировини і її переробці з отриманням певних харчових продуктів, які продаються кінцевому споживачу і після споживання спрямовуються в відходи, із забезпеченням прибутковості на кожному етапі, створенням широких вигід для суспільства і без перманентного виснаження природних ресурсів [4, с.8] – рис. 2.

Концепція сталого виробничо-збутового ланцюга пов'язана з багатьма концепціями [4, с.11, 94]: товаропровідний ланцюг (1950-ті р.), субсектор (1970-ті – 1980-ті р.), ланцюг постачань (1980-ті р.), ланцюг цінності Портера (1985 р.), глобальний товарний ланцюг (1994 р.), мережевий ланцюг (2001 р.), (інклюзивна) бізнес модель (2005 р.), продовольча система (2008 р.), ландшафтна система (2010 р.).

В подальшому слід розглянути питання в пливку використання тих чи інших концепцій на характеристики логістичної складової в аграрному секторі.

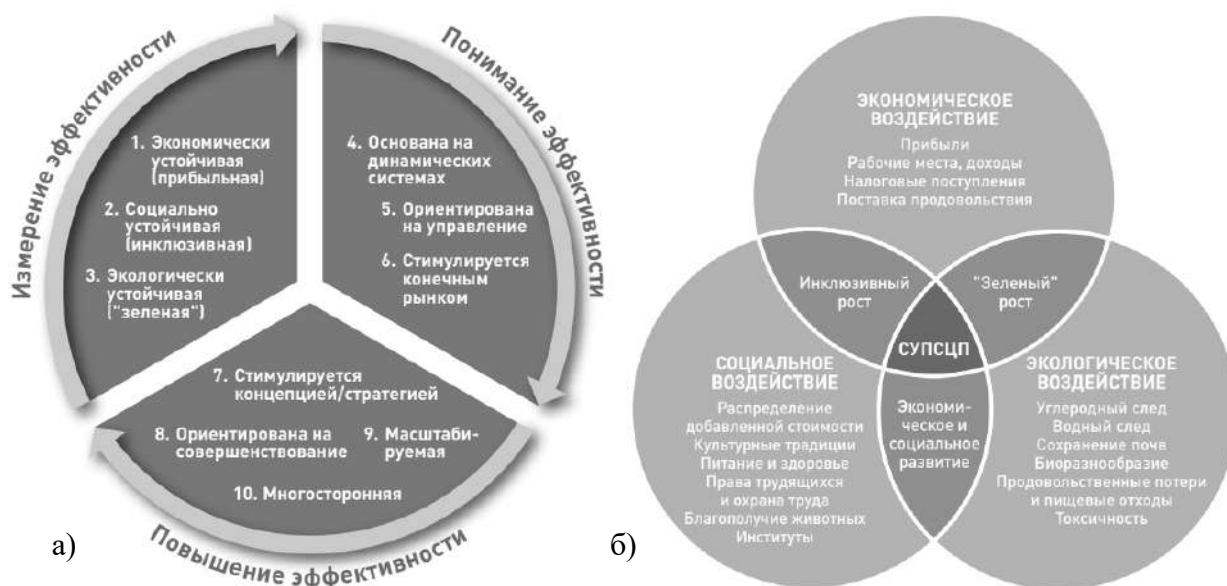

Рис. 2 – Характеристика стійких виробничо-збутових ланцюгів в сфері продовольства: а) принципи створення; б) стійкість [4, с.33,35]

Література

1. Надя Нутц, Мертен Сиверс. *Общее руководство по развитию производственно-сбытовых цепочек*, 2017 https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-moscow/documents/publication/wcms_577447.pdf - 23.03.2020
2. Нагачевська Т. Особливості іноземного інвестування на різних стадіях глобального виробничо-збутового ланцюга агробізнесу / Т. Нагачевська, Н. Пластоць // Вісник Київського нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Економіка. - 2015. - Вип. 8. - С. 49-59 - http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Ekon_2015_8_10
3. Горяїнов О. М. Сталий розвиток аграрних ланцюгів постачань: сучасний погляд на рішення проблем [Електронний ресурс] // Публічне управління та адміністрування у процесах економічних реформ: зб. тез доп. III Всеукр. наук.-пр. інтернет-конф., 19 листопада 2019 р. – Херсон: ДВНЗ «ХДАУ», 2019. – С. 234-236 (368 с.) – <https://bit.ly/Article-258-2019-Goryainov>
4. Дэвид Нивен. *Содействие созданию устойчивых производственно-сбытовых цепочек в сфере продовольствия. Руководящие принципы*. - Продовольственная и сельскохозяйственная организация объединенных наций. - Рим, 2015 - <http://www.fao.org/3/a-i3953r.pdf> - 23.03.2020

Похиленко Н.М.,
старший науковий співробітник відділу
організації менеджменту, публічного управління та адміністрування, кандидат
економічних наук,
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», м. Київ

РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ СЛАБКОСТІ ІНСТИТУЦІЙ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Необхідність адміністративно-територіального реформування України обумовлено прагненням пом'якшення диспропорції між міськими та сільськими територіями, які, як засвідчить світова практика, провокують зростання напруження між регіонами та зростання регіонального сепаратизму. Тож актуальним для європейських урядів, в тому числі України, є практика з створення нових можливостей регіонального розвитку.

Однак, законодавчі ініціативи з створення підґрунтя для сталого розвитку за зразками кращих європейських практик мають слабе втілення у регіонах з огляду на виявлену гостру проблему освоєння елементів стратегічного планування, що відобразилося на неспроможності освоєння коштів ДФРР у 2016-2020 рр. спрямовані на підтримку децентралізації та створення об'єднаних територіальних громад (далі – ОТГ) в розмірі 117 млн. євро, які повернулися до державного бюджету. Такий стан зумовлений слабкістю як інституційної спроможності місцевої управлінської еліти забезпечити розвиток, так і нормативної бази, яка б визначала порядок та вимоги щодо розроблення стратегій розвитку територіальних громад [1].

Підтвердженням такого стану слугують результати проведеного за нашої участі дослідження щодо потреби в консультаційній допомозі з розробки планів соціально-економічного розвитку. Так, в межах он-лайн опитування 41 голів ОТГ з 13 областей України, реалізованого в березні-травні 2018 року засвідчено таку потребу 46 % керівниками ОТГ та їх заступниками, 21% - заявили, що «не проти допомоги», а от 33 % опитаних висловили впевненість у власній компетенції з цього питання [2, С. 113].

Виходячи з необхідності територіальної близькості дорадників до цільової аудиторії створення осередків дорадчої діяльності на місцях в межах розбудови загальнонаціональної організаційної структури системи сільськогосподарського дорадництва, підтриманої Розпорядженням КМУ № 1098 від 31.10.2011 р. [3] за державною моделлю, можливе одним з шляхів, а саме:

- утримання сільськогосподарського дорадника як штатного працівника ОТГ;
- утримання філії дорадчої служби за кошти місцевої громади;
- розміщення філії дорадчої служби на території ОТГ на правах оренди;

- розміщення філії дорадчої служби в районному центрі, яка б обслуговувала декілька ОТГ;

Відповідно до результатів зазначеного опитування голів ОТГ виявлено готовність утримувати в штаті сільськогосподарських дорадників лише серед 16 % опитаних, з яких 6% це вже роблять. Натомість 39% респондентів заявили, що в «кращим було б відвідування дорадником ОТГ», решта – 44% це «не визначились».

Щодо готовності фінансувати лише дорадчі послуги серед опитаних голів ОТГ переважна більшість вагається, це 78%, а думки тих, хто зайняв категоричні позиції розділились порівну: «ні, ми не будемо цього робити» заявили 11% респондентів, а «так, ми плануємо це робити вже найближчим часом» – 11%.

Зазначене дозволяє стверджувати, що наявні труднощі формування якісних програм соціально-економічного розвитку сільських громад формують серед голів ОТГ інтерес до дорадчих послуг, однак інституційна слабкість національної системи сільськогосподарського дорадництва, обумовлена фінансовою недоступністю її приватної складової, відсутністю громадської чи державної складових та слабкістю неурядових організацій, з відповідним інформуванням про її можливості, мінімізує готовність ОТГ долучатись до створення мережі осередків дорадчої діяльності на місцях.

Виходячи з викладеного, процес створення системи сільськогосподарського дорадництва з організаційною структурою, яка б забезпечувала загальнонаціональне покриття, має супроводжуватись рекламною активністю на основі популяризації кращих практик окремих її осередків. Проведення таких заходів, поряд з розбудовою інституцій сільськогосподарського дорадництва, дозволить розкрити місцевій громаді можливості підтримки сталого розвитку сільських територій, передбачені Законом України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність», та сприятиме налагодженню тісної взаємодії сільськогосподарських дорадників та органів місцевого самоврядування.

Література

1. Ткачук А., Кашевський В., Мавко П. Стратегічне планування у громаді навчальний модуль. Київ: ІКЦ «Легальний статус», 2016. URL: <http://www.csi.org.ua/wp-content/uploads/2016/10/Strategichne-planuvannya.pdf>

2. Похиленко Н. М., Корінець Р. Я. Фінансування системи сільськогосподарського дорадництва. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. № 23. С. 109-115.

3. Про схвалення Концепції розвитку фермерських господарств та сільськогосподарської кооперації на 2018-2020 роки : Розпорядження Кабінету міністрів України від 13.09.2017 № 664-р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1098-2011-%D1%80>

4. Про сільськогосподарську дорадчу діяльність: Закон України від 17.06.2004 р. № 1807-15 / Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1807-15> (дата звернення: 24.07.2017)

Каламан Ольга Борисівна
доцент кафедри менеджменту і логістики, докторант, к.е.н., доцент
Одеська національна академія харчових технологій

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ВИНОРОБСТВА ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Одеська область є найбільшим (понад 40%) виробником натуральних виноградних вин України. Унікальність клімату і ґрунтів області забезпечують місцевому вину неповторний смак і мінеральність, що в світі високо цінується. Різноманітність асортименту і частка якісних вин в загальному обсязі виробництва області постійно збільшуються. Разом з тим споживачі традиційно вважають за краще купувати імпорتنу продукцію. Перед виноробством області стоять комплексні задачі: збільшити частку ринку якісної продукції вітчизняного виноробства, забезпечити гарантований збут на довгострокову перспективу; за короткий час змінити ставлення до неї масового споживача, сформувати стійку довіру і лояльність, створити для неї нове конкурентне середовище.

Підвищення конкурентоспроможності виноробства - проблема комплексна, що залежить не тільки від зусиль виробників, але і від узгодженого розвитку виноробства, виноградарства, сфери реалізації, суміжних та забезпечуючих галузей, державного і регіонального регулювання. Кожна складова механізму підвищення конкурентоспроможності виноробства є специфічною в конкретних умовах зовнішнього середовища комплексу управлінських, маркетингових, економічних, правових інструментів і методів, заходів, норм. Успішний світовий досвід виноробства заснований на високому ступені консолідації виробників вина, підприємств торгівлі, імпортерів, дистриб'юторів, інтеграції зусиль учасників ланцюжка створення цінності.

В Одеській області діють 47 великих і середніх виноробних підприємства, активно розвиваються невеликі сімейні виноробні, фермерські господарства, «гаражне» виноробство, що практично всі являються учасники ланцюжка створення вина. Основні проблеми конкурентоспроможності підприємств виноробства області - невелика частка на внутрішньому ринку, низька впізнаваність продукції і лояльність споживачів, недостатня присутність винної продукції області у великих торгових мережах в силу високих бар'єрів входу, неконкурентоспроможна структура витрат (на сировину, логістику, дистрибуцію) і інші - не вдасться вирішити через подальше автономне функціонування підприємств виноробства області. Це проблеми системні, що вимагають підвищення ефективності всього підприємницького процесу

створення кінцевого продукту на основі співпраці фірм за підтримки органів влади та науки. Необхідна інтеграція учасників ринку.

Комплексна пропозиція якісної продукції виноробства може бути забезпечено за рахунок створення територіального підприємницького винного кластера на основі організації довготривалої міжфірмової взаємодії, що забезпечує більш потужний у порівнянні з можливостями окремих фірм виробничо-ринковий потенціал розвитку, системну і індивідуальну ефективність підприємницької діяльності. Об'єднання зусиль учасників кластера і узгодженість дій з організації виробництва, продажу та просування продукції сприятимуть розробці і реалізації успішної асортиментної та маркетингової політики, впізнаваності, купівельної лояльності, формування стійких взаємовідносин зі споживачами.

Основними причинами зниження попиту на вітчизняну продукцію є те, що історично склалося уявлення про більш низьку якість вітчизняної продукції порівняно з імпортною, а також слабка інформованість покупців про сучасну продукцію виноробства. Весь комплекс маркетингу використовується українськими виробниками вина далеко не в повній мірі. Продукція виноробства Одеської області потребує серйозної політики її просування і брендингу.

Сучасні лідери світового винного ринку - країни Старого Світу - Франція, Італія, Іспанія мають тривалу в кілька сотень років історію і традиції розвитку виноробства, є стійкими загально визнаними національними винними брендами, що мають в своєму арсеналі також і територіальні винні бренди (Шампань, Бордо, Тоскана ін.). Країни Нового Світу - Чилі, Австралія, Аргентина та інші, також протягом останнього десятиліття сформували позитивний імідж в виноробстві, також стали національними брендами. Винний бренд на ринку виноробства є одним з найважливіших інструментів конкурентоспроможності, викликає довіру і бажання купувати вина даної країни, регіону, забезпечує стійкі асоціації споживачів з винами хорошої якості. При цьому продається саме імідж країни, території виробника походження вин.

Виноробство області потребує активної комунікаційної політики на всіх рівнях (державному, регіональному, підприємств) щодо всебічного інформування споживачів щодо асортименту, переваг українських натуральних виноградних вин, популяризації бренду «Українське вино», зміні переваг покупців, формуванні впізнаваності і прихильності до вітчизняної продукції. Створення кластера сприятиме розширенню можливостей доведення необхідної інформації. Завдання комунікаційної політики - через масоване поширення інформації через всі можливі канали (паперові та електронні ЗМІ, пропагандистські і експертні канали, зовнішню рекламу, поштову розсилку, усні комунікації і ін.) формувати позитивну громадську думку, змінити сформовані у споживачів стереотипи, сформувати нові традиції споживання вина і супутніх продуктів на українському ринку, забезпечити допомогу покупцеві при купівлі українських продуктів виноробства.

Основним завданням мотиваційної політики є зміна критеріїв вибору і покупки вина вітчизняним споживачем, асортименту та місць покупки вина, зміна культури споживання вина, зниження частки споживання міцного алкоголю і пива на користь якісного вина, як більш корисного для здоров'я. Вино - продукт, який вживається з десертами, сирами, м'ясними та рибними стравами, фруктами і ін. Спільне їх просування, дегустації дозволять покращувати сприйняття смаку вин, створювати нову культуру споживання, формувати стійкі переваги до конкретних марок і видів місцевої продукції, збільшувати обсяги продажів. Спільний розвиток та просування виноробства і супутніх сфер бізнесу: готельний, туристичний, ресторанний, медичний, сувенірний і інший, дозволить привертати увагу нових споживачів, ефективніше розвиватися всім сферам, забезпечуючи унікальність і конкурентоспроможність виноробства і території області в цілому.

Ксенофонов Михайло Михайлович,
зав. відділом організації менеджменту, публічного управління та
адміністрування, к.е.н., с.н.с.,
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», Київ,
Хміль Наталія Вікторівна
к.е.н., старший викладач,
Національний університет біоресурсів та природокористування України,
м. Київ

КОНТРАКТНІ ВІДНОСИНИ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Однією з цілей держави є забезпечення пропорційності розвитку. Це означає реалізацію прагнення вирішення не тільки суто економічних, але й інших проблем, основними серед яких є екологічні та соціальні. У світі одним з проявів такого прагнення стала концепція сталого розвитку, яка вперше офіційна була сформульована у 1972 р. на конференції у Стокгольмі [1]. Спрямованість на забезпечення пропорційності розвитку також виражається у стимулюванні розвитку як суто підприємницької ініціативи, так і екологічно, і соціально спрямованого підприємництва в регіонах.

Ні один суб'єкт підприємництва не має можливостей самостійного функціонування в ринковому середовищі. Самостійне та автономне функціонування було властиве для натурального виробництва. В ринковій системі, внаслідок спеціалізації кожного суб'єкта на певних видах діяльності, відбувся розвиток сфери обміну та окремих товарних ринків. Одним з рушіїв економічного розвитку в ринковій системі господарювання є приватна ініціатива та свобода вибору форм здійснення підприємницької діяльності. Зазначені особливості обумовлюють і свободу вибору форм правового оформлення міжпідприємницької взаємодії. У правовому відношенні домовленості між підприємцями оформлюються у формі договорів та

контрактів. Для даних видів оформлення міжпідприємницьких угод властивою є правова та економічна інтерпретація.

В юридичній практиці часто контракти характеризуються як форма договорів. При цьому не всі договори є контрактами. Тобто між цими двома формами оформлення підприємницьких взаємовідносин існують істотні відмінності. У спрощеному викладі при порівнянні цих двох форм обмежимося характеристикою договору як документу, в якому сторони визначаються із правами та обов'язками щодо предметної області очікуваної взаємодії. Порівняно до цього контракт є формою договору, яка передбачає чітке визначення не тільки прав та обов'язків сторін, які його уклали, а й визначає штрафні санкції за невиконання умов.

Основоположними принципами системи контрактів є свобода та відповідальність. Перший принцип означає свободу змісту контракту, вибору контрагентів та свободу його укладення. Другий принцип проявляється не тільки у формальному визначенні відповідальності сторін за умови виконання контракту, але й означає необхідність визначення також і штрафних санкцій за порушення у виконанні цих умов. Це означає реальну можливість притягнення порушника з виконання умов контракту до відповідальності.

Аспекти практики укладання та виконання контракту були і є предметом уваги багатьох економічних теорій та напрямів. В багатьох цих напрямках дві основні сторони контракту – правова та економічна, розглядаються відокремлено. У межах інституційної економічної теорії зроблено спробу інтегрувати вказані сторони контрактного відношення з інтерпретацією економічного обміну як обміну правочинами або правами власності. Тобто кожний акт обміну, від швидкого до довготривалого, в ринковій системі здійснюється на основі укладання договору або контракту. При цьому, економічні та правові відносини, впливають один на одного, а контракт є способом правового оформлення економічних відносин між відокремленими економічними агентами. Також, у межах інституційної та неінституційної теорії правові та економічні аспекти контрактних відносин розглядаються не як самостійні, а як елементи єдиного органічного цілого, яке також охоплює моральні, духовні та інші аспекти.

Таким чином суть контрактних відносин полягає у тому, що вони є господарськими відносинами власності. На сучасному етапі проведення господарських реформ важливим є поширення практики таких відносин, оскільки в них активними позиціями є санкції за невиконання або неналежне виконання умов контракту. Ця важливість обумовлюється наявністю випадків невиконання або довільного виконання умов господарських договорів.

Для України, як і для інших країн, важливим є формування громадянського суспільства, тобто участі громадськості як у безпосередньому вирішенні суспільних проблем, так і, зокрема, у виконанні моніторингових функцій щодо господарської діяльності ринкових суб'єктів. В цьому комплексі проблем, з одного боку, доцільним є поширення руху на підтримання правової

дисципліни відносно виконання взятих на себе господарських зобов'язань. В той час, як, також, важливим є розвиток контрактних відносин. Останнє означає поступове включення у їхню сферу не тільки вимог щодо відповідності контракту критеріям економічної ефективності та законодавчо встановленим вимогам, але й норм справедливості та сталого розвитку.

Література

1. Report of the United Nations conference on the Human Environment. Stockholm, 5-16 june 1972. A/Conf. 48/14/Rev/1. United Nations. URL : https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/CONF.48/14/REV.1

Чередніченко Олена Олександрівна
доцент, к.т.н., доцент
НУБіП України, Київ

Чередніченко Єлизавета Сергіївна
студентка, ВП НУБіП України
«Ірпінський економічний коледж», Ірпінь

СУЧАСНИЙ СТАН ТА РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ – ВИРОБНИКІВ КОНОПЕЛЬ

Коноплі – це луб'яна культура, яка належить до одних з найперспективніших технічних прядивних культур сільського господарства.

Середньоросійські сорти коноплі вирощуються переважно в Сумській, Чернігівській та Полтавській областях, а південні - в Миколаївській, Одеській, Дніпропетровській та Черкаській областях.

В останні роки площі під цією культурою зменшилися. Скорочення посівів цієї культури пов'язано з її високою трудомісткістю, особливими умовами вирощування (вимочування у воді), а також внесення її до переліку наркотичних рослин.

У 2016 р. в Україні під коноплею засіяли 3,5 тис. га, у 2017 р. - 2,7 тис. га, в 2018 р. - 1,2 тис. га, в 2019 р. - 1,3 тис. га. Близько 30 підприємств мають дозволи на вирощування конопель, але посіяли її тільки 12 сільгоспвиробників [1].

Оскільки законодавчо в Україні дозволяється використовувати коноплі виключно для промислової переробки, то українські виробники можуть працювати тільки з насінням і конопляною соломомою. Але 50-70% рентабельності дають листя і суцвіття коноплі. З 1 га на конопляному насінні можна заробити 500 - 700 доларів, на тресті - 2000 доларів, а на листі і суцвітті коноплі - до 100 тис. доларів. Все популярнішими стають ліки, продукти харчування, будматеріали, текстиль, одяг і взуття, вироблені з конопель, а пропозиція сировини на ринку є обмеженою, що відкриває можливості вітчизняним виробникам.

Для вирощування конопель господарства повинні мати сучасну спеціальну техніку і застосовувати сучасні технології. Але нестача коштів на новітнє закордонне обладнання, або більш досконале вітчизняне призводить до зростання собівартості і, відповідно, зменшення попиту на продукцію коноплярства. В структурі витрат технології вирощування конопель найбільшу частку займають витрати на мінеральні добрива, а саме 29,9%; на насіння конопель – 26,4%; на паливно-мастильні матеріали – 12,7%; на оренду земель – 8,8%; на гербіциди та засоби захисту рослин – 5,1%; на оплату праці – 4,1%; на амортизацію та ремонт – 2,8%.

Особливістю вирощування конопель для аграріїв є обов'язкове одержання ліцензії на виробничу діяльність в даній галузі. Сьогодні в Україні 4 господарства мають право виробляти сертифіковане насіння: Інститут луб'яних культур НААН, Інститут сільського господарства Північного Сходу НААН, ТОВ «Український інститут конопель», ФГ «Кравець».

Серед виробників конопель є компанії з певним досвідом, такі як ПСП «Ватутіна», ТОВ «Івакан», ТОВ «Маковій», ТОВ «Кравець», ТОВ «Еліфібр», а є і новачки – ТОВ «ХЕМПТЕХНО», ПП «Фатіма Агро» та інші.

Внутрішній ринок виробництва продукції коноплярства сегментується за напрямками – вирощування та переробка. Тільки вирощують коноплі Пулинський льонозавод, ТОВ «Технологія ЛРМ» та ТОВ «Агро Ханф». Тільки переробкою коноплепродукції займаються ПАТ «Харківський канатний завод», Науково-виробнича фірма «ЕЛІФІТО», ТОВ «Десналенд», ФГ «Екосвіт» та інші.

Наразі в Україні дуже мало підприємств первинної переробки конопляної сировини, що можна пояснити невваженою державною економічною політикою, зокрема в оподаткуванні. В результаті відбувається збільшення ціни, що знижує конкурентоздатність продукції.

Окрім того, вітчизняні підприємства, які займаються переробкою коноплесировини, виготовляють продукцію, що не завжди відповідає вимогам європейського ринку. Сировина після обробки може бути використана тільки для виготовлення канатів, мотузок, шпагату, привідних пасів тощо, які застосовуються в багатьох напрямках.

Компанія «Лінен оф Десна» займається вирощуванням технічних конопель, первинною переробкою конопляної сировини і виготовляє шпагат та мотузки, паливні брикети та розсипний утеплювач (костриця льону або конопель). Річний обсяг виробництва конопляного волокна – від 500 тонн.

Науковці підкреслюють дуже великі перспективи вирощування конопель і їх переробки. Оскільки переваги вирощування даної культури в нашій країні дають змогу отримати 100% рівень рентабельності. Тобто, виробництво технічних конопель спроможне конкурувати за рівнем рентабельності з соняшником [1].

Сучасне коноплярство є досить інвестиційно привабливим через розширення спектру використання конопель в різних сферах та пом'якшення

державного регулювання вирощування даної культури. Нині популяризується будівництво екологічного конопляного житла, виробництво натуральних тканин, використання пелет замість газу. Все більш актуальним стає застосування продукції коноплярства в медицині. Українські аграрії можуть зайняти перспективні сегменти виходу власної продукції на світові ринки.

Основним завданням коноплярства, як і інших галузей, є підвищення урожайності на основі концентрації посівів в певних районах, а також використання безнаркотичних сортів, які виведені в Україні і пристосовані до існуючих природних умов.

Література:

1. Чередніченко, О., & Чередніченко, Є. (2019). Сучасний стан та економічна ефективність спеціалізованих підприємств – виробників прядивного льонарства. *ЛОГОС. МИСТЕЦТВО НАУКОВОЇ ДУМКИ*, (2), 125-128.

Грицаєнко Галина Іванівна, кандидат економічних наук, доцент
Грицаєнко Ігор Миколайович, доцент
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного, м. Мелітополь

ІНВЕСТИЦІЇ В ОПТОВУ ТОРГІВЛЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЮ ТЕХНІКОЮ ТА УСТАТКУВАННЯМ

В теперішній час в аграрному секторі національної економіки відбуваються радикальні соціально-економічні зміни, тривають інституційні трансформації, створюються нові механізми функціонування сільськогосподарського виробництва. Однак, попри позитивні зрушення, в аграрній сфері залишаються кризові явища, основою для подолання яких, розвитку ринкових відносин, забезпечення продовольчої безпеки країни є всебічна інтенсифікація сільського господарства, яка неможлива без адекватного розвитку матеріально-технічної бази та ефективних інвестицій у технічне забезпечення аграрного виробництва [1, с. 53].

За інформацією Всесвітнього Банку, Україна суттєво відстає від розвинутих європейських країн за наявністю сільськогосподарської техніки та тракторів в розрахунку на 100 км² орних земель. Серед 31-й країни Європи в 2000 р. Україна разом з Болгарією посідали 28-29 місце (по 98 одиниць техніки відповідно). За 2000-2008 рр. в Болгарії цей показник збільшився на 75,5% (до 172 одиниць техніки), але в Україні – лише на 5,1% відповідно (до 103 одиниць).

Безумовно, технічне забезпечення аграрного виробництва напряму залежить від стану оптової торгівлі сільськогосподарськими машинами та устаткуванням. Так, за 2012-2018 рр. відповідний обсяг оптової торгівлі в Україні збільшився в 4 рази (або на 35,9 млрд. грн.) і становив у 2018 р. 44,8 млрд. грн. (2,0% від загального обсягу оптової торгівлі в Україні).

Незважаючи на збільшення загальних обсягів оптового товарообігу сільськогосподарськими машинами та устаткуванням, безпосередньо купівля сільськогосподарськими підприємствами нової сільськогосподарської техніки, запчастин, а також вантажних автомобілів має тенденцію до зниження. В табл. 1 наведені дані по Запорізькій області.

Таблиця 1

Купівля сільськогосподарськими підприємствами нової сільськогосподарської техніки та запчастин, автомобілів вантажних по Запорізькій області

	2016		2017		2018		2018 у % до 2016	
	Кількість, шт	Середня ціна, тис. грн. за шт	Кількість, шт	Середня ціна, тис. грн. за шт	Кількість, шт	Середня ціна, тис. грн. за шт	Кількість	Середня ціна
Трактори всіх видів	273	1520,2	241	2037,2	143	1651	52,4	108,6
Плуги	91	279,9	96	358,3	54	452,7	59,3	161,7
Культиватори	172	429	137	599,9	113	565,3	65,7	131,8
Борони	222	412,7	209	462,8	143	380,9	64,4	92,3
Сівалки (без тукових)	218	937,1	218	1181,6	121	1425,5	55,5	152,1
Сінокосарки	26	116,8	30	71,5	8	46,1	30,8	39,5
Жатки валкові	67	468,9	72	474,9	36	461,8	53,7	98,5
Комбайни зерно-збиральні	78	3798	82	4407,9	44	4658,5	56,4	122,7
Автомобілі вантажні	46	862,6	34	896,4	16	1383,6	34,8	160,4
Запчастини:								
двигуни до тракторів	37	126,3	29	125,2	12	129	32,4	102,1
двигуни до комбайнів і самохідних машин	6	164,5	4	171,9	66,7	104,5
двигуни до вантажних автомобілів	25	88,3	27	82,2	18	100,8	72,0	114,2
шини для вантажних автомобілів	4772	3	4885	3,4	4371	4,2	91,6	140,0
шини для сільськогосподарських машин і тракторів	7292	6,4	6926	6,6	6149	6,5	84,3	101,6

Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики України

Як свідчить аналіз даних табл. 1, кількість купівель нових тракторів всіх видів сільськогосподарськими підприємствами Запорізької області за 2016-2018

рр. зменшилась на 47,6%, плугів – на 40,7%, культиваторів – на 34,3%, борін – на 35,6%, сівалок – на 44,5%, комбайнів зернових – на 43,6%, автомобілів вантажних – відповідно на 65,2% (майже на дві третини). Вважаємо, що однією з головних причин скорочення темпів оновлення сільськогосподарської техніки є збільшення цін: за три роки середня ціна вантажного автомобіля зросла на 60,4%, плугів – на 61,7%, сівалок – на 52,1%, комбайнів – на 22,7% відповідно. В свою чергу, ціноутворення напряму залежить від стану розвитку оптової торгівлі, в даному випадку – торгівлі сільськогосподарськими машинами та устаткуванням.

Недостатні забезпеченість аграрного виробництва сільськогосподарською технікою призводить до того, що навантаження на неї в Україні в рази перевищує відповідні показники розвинених країн, що заважає виконанню необхідних технологічних операцій у встановлені строки і призводить до значних утрат урожаю [2; 3, с. 195]. Кризовий стан оновлення техніки в сільському господарстві є наслідком суттєвого зниження платоспроможного попиту сільгоспвиробників, зменшення інвестицій в аграрне виробництво, відсутності дієвої інноваційної політики держави у вирішенні питань розвитку механізації землеробства. Вважаємо, що для подолання зазначених проблем необхідне системне наукове обґрунтування розвитку механізації землеробства на основі інноваційної діяльності [4, с. 32].

Інноваційна діяльність повинна охоплювати різні напрями, в тому числі оптову торгівлю, розвиток якої неможливий без сучасних досягнень науки і техніки, втілених у нові технології, продукти, засоби комунікацій, нові методи технічного та організаційного управління, нові види послуг – тобто без інноваційної діяльності, для реалізації якої необхідні інвестиції. Вважаємо, що Україні необхідна активна інвестиційна політика, яка б мала систему стратегічних і тактичних цілей, а також оцінку необхідних ресурсів для їхнього досягнення [5; 6; 7, с. 86].

Інвестиційна політика повинна враховувати той факт, що оптова торгівля сільськогосподарськими машинами та устаткуванням в Україні має значний невикористаний потенціал, для розкриття якого потрібні: стабільність в економічному та політичному житті впродовж тривалого часу (5-7-10 років); точність прогнозів стану ринку; гарантованість умов забезпечення збуту техніки; стабільна та надійна кредитно-банківська система; формування дилерських мереж у регіонах; максимальне дотримання стандартів та розвиток сервісного обслуговування.

Література:

1. Грицаєнко Г.І., Грицаєнко І.М. Інвестиції в технічне забезпечення аграрного виробництва. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 12. С. 53-58. URL: <http://global-national.in.ua/archive/12-2016/14.pdf>.
2. Грицаєнко Г.І. Пріоритетний напрям інвестування аграрного виробництва. *Сучасні тенденції менеджменту в аграрному виробництві* :

матеріали Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф., м. Дубляни, 16-17 травня 2017 р. м. Дубляни: ЛНАУ, 2017. С. 110-112.

3. Грицаєнко Г.І., Грицаєнко І.М. Технічне оснащення як пріоритетний напрям інвестування аграрного виробництва. *Економіка та суспільство*. 2017. Вип. 9. URL: <http://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal-9>.

4. Дідур В.А., Грицаєнко І.М., Грицаєнко Г.І. Метод аналізу ієрархій у визначенні пріоритетних напрямів інтенсифікації землеробства. *Науковий вісник ТДАТУ*. 2016. Вип. 6, Т. 1 С. 22-34.

5. Didur V., Gritsaienko H., Gritsaienko I. Investment of agricultural machinery in agricultural production of Ukraine. *Mechanization in agriculture & conserving of the resources*. 2017. Vol. 1. Pp. 11-14.

6. Hrytsaienko H., Hrytsaienko I., Bondar A. and Zhuravel D. Mechanism of Investment of Technical Service in Agricultural Households. *Modern Development Paths of Agricultural Production*. 2019. pp. 29-40.

7. Грицаєнко Г.І., Грицаєнко М.І. Інвестиційна привабливість України. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2017. Vol. 3. No. 1. Pp. 80-93.

Третяк Наталія Антонівна

с.н.с., к.е.н.

Сакаль Оксана Володимирівна

с.н.с., д.е.н., с.н.с.

Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», м. Київ

РИНОК ЗЕМЕЛЬ ЯК СЕРЕДОВИЩЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА УМОВА ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПЛАТФОРМИ ВЗАЄМОДІЙ

Ринок земель несільськогосподарського призначення та ринок оренди земель сільськогосподарського призначення в Україні функціонує. Попри це, потрібно сказати, що уже 28 років українській земельній реформі, з яких 18 років діє мораторій на землі сільськогосподарського призначення, а саме до сьогодні в Україні відсутня законодавча база щодо ефективного регулювання ринку земельних ділянок власників земельних часток (паїв), не визначено роль держави в регулюванні економічного обігу землі, не проведено інвентаризацію і паспортизацію земель, не створені державний земельний кадастр, державний земельний банк, земельні біржі. І це тоді, коли відповідно до статті 14 Конституції України «Земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави». Все це свідчить про недооцінку інституційних чинників при реформуванні земельних відносин, а також ігнорування важливості інформаційної мережі як передумови функціонування платформи взаємодій ринкового типу.

Потрібно відмітити, що з прийняттям чинного Земельного кодексу України закладено правове підґрунтя для створення ринку землі та вирішення

проблем створення ринку засобів виробництва, робочої сили, цінних паперів, фінансових ресурсів, інформації, технологій тощо. Проте його становлення у нашій країні – це складний процес, зумовлений, насамперед, політичним чинником. Крім того, нерідко існує не зовсім правильне розуміння суті ринку землі, а вірніше земельних ділянок і природних ресурсів, котрі знаходяться на ній, яке часто трактують надто звужено, зводячи лише до купівлі-продажу земельних ділянок. У той час, наприклад, до ринкових операцій можна віднести купівлю-продаж земельних ділянок, міну, внесення земельних ділянок до статутних капіталів, оренду та іпотеку землі, до операцій неринкового обороту прав власників на землю є підстави віднести такі як дарування, спадкування, викуп для суспільних потреб.

Вивчаючи досвід зарубіжних країн, відзначимо, що за кордоном земельний ринок сформувався вже давно і тісно взаємопов'язаний із сталим існуючим земельним устроєм країни. Його виникнення свідчить про зв'язки із загальними процесами формування ринкових економічних відносин, функціонуванням приватної власності на землю та інші природні ресурси, формуванням економічних і правових засад існування ринку нерухомості, зокрема, аграрної, природної та майнової. В таблиці 1 приведена порівняльна характеристика стану землекористування в європейських країнах та Україні.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика стану землекористування в європейських країнах та Україні *

Найменування показника	Одиниці	Україна	Країни Європи	Країни ЄС
Площа земель	млн га	60,4	1015,6	437,4
	%	100	100	100
Площа чорноземів	млн га	28	84	18
	%	46,4	8,3	4,1
Площа с/г земель	млн га	42,7	474,8	177,7
	%	70,7	46,8	40,6
Площа орних земель	млн га	32,5	277,8	115,7
	%	53,8	27,4	26,5
Площа с/г земель, сертифікованих як органічні	млн га	0,3	11,6	5,3
	%	0,5	1,1	1,2
Площа зрошуваних земель	млн га	0,5	20,8	11,1
	%	0,8	2,0	2,5
Площа с/г земель на одного жителя	га/на 1 особу	0,7	0,6	0,4
	%	1,2	0,1	0,1
Частка орендованих с/г угідь	%	97	62	53
Ціна інвестицій, тис доларів США	за 1 га	1	4	5,5
Експерт зернових	млн тонн	34,8	130	38,5
Ціна за 1 гектар земель с/г призначення	тис. дол. США	1,0	3,7	7,2

Примітка: * доповнено з використанням джерела [1].

Дані таблиці 1 свідчать про значний не використований потенціал українських сільськогосподарських земель (46,4 % – чорноземів) у порівнянні з країнами Європи (8,3 %), та те, що без ефективної інфраструктури земельного ринку та платформи взаємодій – земельні ресурси просто не можливо капіталізувати до рівня середньоєвропейських.

Враховуючи світову тенденцію і той факт, що сучасні технології проникли в усі сфери діяльності, в тому числі сільське господарство, в Україні активно обговорюється питання, яким має бути ринок, зокрема земельний ринок сільськогосподарського призначення земельних часток (паїв), щоб від його введення виграли всі зацікавлені сторони платформи взаємодій, а саме власники землі, суспільство і держава. Разом з тим, без зміни існуючого законодавчого поля щодо територіального планування землекористування сільськогосподарських підприємств і фермерських господарств в межах територій рад (особливо об'єднаних) цивілізовані земельні відносини щодо ринку земельних ділянок власників земельних часток (паїв) – не створити. Для запровадження ринку земельних ділянок власників земельних часток (паїв) необхідно сформувати відповідне правове поле щодо оптимізації землекористування сільськогосподарських підприємств і фермерських господарств, систему гарантування прав на землю (завершити формування державного земельного кадастру та державної реєстрації прав) і систему фіксації економічного потенціалу земельних активів (земельного капіталу).

Література:

1. Деякі питання удосконалення управління в сфері використання та охорони земель сільськогосподарського призначення державної власності та розпорядження ними: Постанова Кабінету Міністрів України від 7 червня 2017 року № 413. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/413-2017-%D0%BF/>.

Буценко Людмила Василівна,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту ім. проф. Й. С. Завадського,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ

ГЛОБАЛЬНА ФІНАНСОВА КРИЗА, ПАНДЕМІЯ: МОЖЛИВОСТІ ТА ЗАГРОЗИ ДЛЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Глобалізаційні виклики світової економіки, посилення конкуренції, нестабільність сучасного ринкового середовища, військова та економічна агресія Російської Федерації проти України, призводять до формування вкрай несприятливого бізнесового середовища, яке має суттєвий вплив на функціонування вітчизняних сільськогосподарських підприємств та забезпечення їх сталого розвитку.

Сьогодні ще однією з головних причин посилення кризового стану у світі є вплив пандемії COVID-19 на вітчизняний соціально-економічний та

демографічний стан. Це вимагає рішучих, виважених та ефективних управлінських рішень як на національному рівні, так і на рівні підприємств. Своєчасна реакція керівництва на кризові ситуації забезпечить послаблену їх дію щодо функціонування господарських структур.

Кризи, які виникають, попри екзогенний характер, мають також і ендогенну складову, що викликана життєвим циклом діяльності сільськогосподарських підприємств. Їх дія проявляється у послабленні позицій підприємств на конкурентному ринку, скороченням виробництва, втратою капіталу, зниженням рівня платоспроможності тощо.

Таким чином, запровадження ефективного антикризового управління, в умовах світової кризи та пандемії, вимагає системності та єдності дій як держави, так і окремого підприємства, що є вкрай важливим і актуальним. Адже більшість вітчизняних сільськогосподарських підприємств здійснюють свою діяльність в межах вирощування експортно-орієнтованих культур і це може бути причиною втрат у разі падіння світових цін, закриття кордонів, обмеження експорту і припинення діяльності логістичних компаній.

Серед науковців і практиків існують різні підходи до питання диференціації методів антикризового управління сільськогосподарськими підприємствами на різних стадіях виникнення кризи, а також механізмів її подолання [1, 2, 3]. Це обумовлює застосування упереджуючого підходу щодо підготовки сільськогосподарських підприємств на виклики можливої кризи, завчасної адаптації до неї через створення умов для виживання та можливості забезпечити посткризовий розвиток на перспективу. Необхідно створювати тимчасовий антикризовий штаб, до якого слід залучити керівників різних рівнів та вузькопрофільних спеціалістів згідно з основними функціями діяльності підприємства.

Також, в умовах пандемії, є необхідність у розробці антикризової програми щодо підтримки бізнесових структур агросектора з боку держави, а саме через послаблення податкового навантаження та спеціальних програм підтримки і розвитку.

Встановлено, що вплив світової пандемії та фінансової кризи згодом призведе до зниження ліквідності, неплатоспроможності сільськогосподарських підприємств, втрати частини капіталу, посилення існуючої проблеми у нестачі робочої сили, кваліфікованих спеціалістів та низки інших негативних наслідків. Це у свою чергу призведе до недоотримання коштів до державного бюджету і послаблення позиції гривні по відношенню до валюти, адже, як відомо, кожен третій долар валютної виручки країни надходить від аграрного експорту.

Діяльність сільськогосподарських підприємств має специфічний та сезонний характер, що в умовах карантину унеможлиблює застосування віддаленої роботи та уникнення контактів з людьми для більшості агропідприємств. Тому, це викликає необхідність і може спричинити підвищений попит, та прискорити запровадження новітніх агротехнологій в роботі підприємств, а саме сільськогосподарських дронів.

Саме такий досвід, за перші два місяці 2020 року, мають сільськогосподарські виробники Китаю, де стрімко зріс попит на агродрони [4].

Таким чином, кожна кризова ситуація, яка виникає, стає рушійною силою до запровадження необхідних системних змін, адаптивності та гнучкості, в першу чергу, системи управління господарюючих структур. Саме реактивний тип управління, в умовах кризи та пандемії, має забезпечити необхідні умови та обґрунтовані управлінські рішення. У цілому антикризове управління сільськогосподарських підприємств має переважним чином спрямовувати свої зусилля на попередження появи кризових явищ, на розробку програми дій в умовах кризи, на систему заходів щодо подолання негативних наслідків прогнозованої кризи та на забезпечення умов сталого розвитку.

Література

1. Іванюта С. М. Антикризові заходи в підприємствах АПК / С. М. Іванюта. – Полтава: ПДАА, 2003. – 300 с.

2. Пріб К. А. Превентивне антикризове управління сільськогосподарським підприємством / К. А. Пріб // Агросвіт. – 2012. – №13. – С. 12–15.

3. Старинець О. Г. Сучасні методи діагностики рівня ефективності антикризового управління аграрними підприємствами / О. Г. Старинець // Національна економіка. Інтелект XXI. – 2019. – №3. – С. 93–98.

4. Через коронавірус в Китаї різко зріс попит на агродрони. [Електронний ресурс]. – <https://superagronom.com/news/9871-cherez-koronavirus-v-kitayi-rizko-zris-popit-na-agrodroni>.

Порохняк Надія Валеріївна,
аспірант, асистент
Харківський національний аграрний
університет ім. В.В. Докучаєва, м. Харків

ГЕНЕЗА КАТЕГОРІЇ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ В ЕКОНОМІЧНІЙ ДУМЦІ

Технологічна революція, котра формує сучасне суспільство, створює нові умови людської діяльності, в яких саме знання та інформація стають основою інтенсивного розвитку людства. Інновації формуються саме за рахунок інтелектуального капіталу, котрий в сучасних реаліях є продуктом, створеним розумом людини та за ринкових відносин продається і купується. Саме інтелектуальні надбання використовуються з метою отримання високих прибутків і соціально-економічного зростання: винаходи, патенти, програмне забезпечення, нові товари. Інтелектуальний капітал сучасності є основним рушієм прогресу.

Інтелектуальний капітал, як економічна категорія та специфічний економічний об'єкт, пройшов значний шлях в своєму розвитку, відображаючи специфіку еволюції економічних відносин в людському суспільстві.

Характерним є те, що розуміння важливості інтелектуального капіталу для розвитку економічних процесів формувалось не відразу, стикаючись з значними протиріччями в світогляді різних науковців та практиків.

Дослідження категорії «інтелектуальний капітал» розпочалось з формуванням технологічного суспільства, однак, формування даного економічного явища має глибоке історичне коріння. Розуміння важливості в виробництві спеціальних навиків, знань та вмінь проявило себе ще в античному світі, де ціна раба формувалась з урахуванням його здібностей[1].

Кінець ХХ та початок ХХІ сторіччя характеризується саме значним зростанням важливості для розвитку економічних процесів інтелектуальних надбань суспільства, в усіх її формах. Науково-технічний прогрес, закладені в ньому інтелектуальні надбання людства, стали основою конкурентного розвитку сучасного підприємництва. Вважається, що категорію «інтелектуальний капітал» було введено Дж. Гелбрейтом в 1969 р, з метою наголошення на тому, що за сучасних умов розвитку підприємництва каталізуючим фактором росту та прибутковості є особливі в бізнесі стають саме інноваційні здібності, котрі спираються на інтелектуальний потенціал працівників[2]. В спеціалізованих дослідженнях Е. Брукінга категорія інтелектуального капіталу визначається як сукупність нематеріальних активів, котрі посилюють конкурентні переваги компанії. Даний науковець включив до складу інтелектуального капіталу як людські активи, так і інтелектуальна власність підприємства, його інфраструктурні та ринкові активи, що викликає деякі дискусії. Особливо дискусійним є виділення людських активів в формі сукупності колективних знань робітників підприємства, а також їх творчі здібності [3].

Більшість сучасних дослідників розглядають інтелектуальний капітал або як статичну цінність, наявну на підприємстві, або з позиції «динамічного» підходу. Також сформувався наукова течія визначення поняття інтелектуального капіталу на основі теорії цінності в економіці. Відповідно до даної теорії Лейф Едвінссон при розробці концептуальної моделі взаємодії економічних типів капіталу орієнтувався на створення ними спільних цінностей, втому числі і інтелектуальним капіталом, котрий сприяє формуванню структурного капіталу[4]. З розвитком теорій інноваційної економіки, позиціонування інтелектуального капіталу, наприклад, в дослідженнях К. Е. Свейбі розглядається як основна концепція інноваційного менеджменту.

Поняття інтелектуального капіталу до нашого часу залишається дискусійним, багато науковців доповнюють та розширюють його трактування, серед них такі відомі економісти як П. Салліван, А. Прусак, Д. Тиа, П. Друкер, Т. Фортъюн, Л. Едвінссона та ін. Більшість науковців розглядає його як знання працівників фірми, котрі дають можливості до формування цінностей компанії[5]. Значний внесок в розкриття специфіки категорії інтелектуального капіталу та специфіки його використання в умовах діяльності сучасного

підприємства розкрито в дослідженнях Й. Рууса, С. Пайка і Л. Фернстр. Ними трактується інтелектуальний капітал як всі повністю або частково контрольовані організацією негрошові та нематеріальні ресурси, котрі приймають безпосередню участь у формуванні цінностей підприємства[6].

Сучасний етап формування економічних відносин спирається саме на інтелектуальні здібності, котрі сприяють формуванню і ефективному розвитку в усіх сферах технологічного суспільства. Використання в економічних процесах інтелектуальних напрацювань стає фундаментальним чинником розвитку економіки і суспільства в цілому.

Література:

1. Валлон А. История рабства в античном мире./А. Валлон/ Перевод с франц. С. П. Кондратьева.: Огиз Госполитиздат. М., -1941.-356 с

2. Гелбрейт Дж. Новое индустриальное общество/Дж. Гелбрейт/. М.: Прогресс, 1969.- 480с.

3. Брукінг Е. Інтелектуальний капітал: ключ до успіху в новому тисячолітті / під ред. Л. Н. Ковачіна. СПб.: Питер, 2001.-287с.

4. Эдвинссон Л. Интеллектуальный капитал. Определение истинной стоимости компании / Л. Эдвинссон, М. Мэлоун // Новая постиндустриальная волна на Западе. Антология / под ред. В.Л. Иноземцева. – М.: Изд-во "Академия", 1999. [Электронный ресурс]. – Доступный з <http://www.iir-mp.narod.ru/books/inozemcev/index.html>.

5. Стюарт Т.А. Интеллектуальный капитал. Новый источник богатства организаций / Т.А. Стюарт; перевод с англ. – М.: Поколение, 2007. – 368 с.

6. Русс Й., Пайк С., Фернстром Л. Інтелектуальний капітал: практика управління./ Й.Русс, С Пайк., Л.Фернстром / 2-е вид. СПб.: Вища школа менеджменту, 2008.- 436с.

Строганов О.О.

аспірант,

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ, ВІДТВОРЕННЯ ТА ОХОРОНИ ГРУНТІВ В КОНТЕКСТІ ПЕРЕХОДУ ДО СТАЛОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

Економічні, екологічні, соціальні та правові передумови земельної реформи, започаткованої постановою Верховної Ради України «Про земельну реформу», дозволили стверджувати, що запропоновані та обґрунтовані загальні правові форми її здійснення певною мірою мають бути представлені врегульовані законодавством. Із таких міркувань в юридичній літературі підкреслювалося, що земельна реформа в Україні не мала концептуального та програмного забезпечення [25, с. 21]. А це відповідно впливало на законодавчо-правове регулювання цього процесу [161, с. 36].

Юридична доктрина і законодавство використовують біологічне розуміння ґрунтів як поверхневого шару землі, який має природні властивості родючості та характеризується певним органо-мінеральним складом і профільним типом будови. В юридичному аспекті ґрунти передусім пов'язані з природною властивістю їх родючості, а, отож, зі значеннями їх як основного й незамінного засобу виробництва продукції сільського господарства.

На наш погляд, проголошення ґрунту, як і інших природних ресурсів, основним національним надбанням дасть змогу концептуально обґрунтувати і практично «сконструювати» правовий механізм покладення на органи державної влади і органи місцевого самоврядування, які на рівні владних структур представляють земельні інтереси Українського народу, обов'язку врегулювання відносин у сфері раціонального використання, відтворення та охорони ґрунтів. Визнання ґрунту основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави, слід визнати також принципом земельного права України, який відображений у ст. 14 Конституції України, імплементований певною мірою у багатьох нормах ЗК України та який потребує більш системного втілення в інших актах земельного законодавства [72, с. 92].

Законі України «Про охорону земель» закріплено і нові поняття, які характеризують охорону земель, а саме: охорона ґрунтів, охорона родючості ґрунтів. «Охорона ґрунтів» – це система правових, організаційних, технологічних та інших заходів, спрямованих на збереження і відтворення родючості та цілісності ґрунтів, їх захист від деградації, ведення сільськогосподарського виробництва з дотриманням ґрунтозахисних технологій та забезпечення екологічної безпеки довкілля. Подане визначення містить у собі мету охорони ґрунтів та спосіб використання сільськогосподарських земель. Метою охорони ґрунтів, відповідно, є збереження і відтворення родючості та цілісності ґрунтів і забезпечення екологічної безпеки довкілля. Однак у цьому визначенні немає вказівки на отримання економічного ефекту як мети охорони ґрунтів земельних ділянок [1, 3, 5]. Важливим компонентом у структурі поняття «охорона ґрунтів» є захист їх від деградації, ведення сільськогосподарського виробництва з дотриманням ґрунтозахисних технологій. Цей компонент за своїм змістом є позначенням не якогось результату охорони ґрунтів, а процесу, спрямованого на досягнення певного результату.

Окремі сегменти охорони земель подано у ст. 36 Закону України «Про охорону земель» [5], де йдеться власне про охорону земель сільськогосподарського призначення. Однак у цій статті не наведено визначення поняття «охорона земель сільськогосподарського призначення». Зміст цього поняття розкрито через визначення видів діяльності, які забезпечують їхню охорону на основі реалізації низки заходів стосовно збереження продуктивності сільськогосподарських угідь, підвищення їхньої

екологічної стійкості та родючості ґрунтів, а також обмеження вилучення (викупу) їх для несільськогосподарських потреб. Законі України «Про охорону земель» у ст. 37 «Основні вимоги до охорони родючості ґрунтів» визначається особливість охорони важливого показника якості сільськогосподарських земель і властивостей ґрунтів – родючості. У цій статті не наведено визначення родючості ґрунтів як об'єкта охорони, однак окремі характеристики правової охорони ґрунтів зазначені. Імперативна норма, що стосується використання земельних ділянок способами, які призводять до погіршення їхньої якості, забороняється. Однак стаття містить припис, що землевласники та землекористувачі, у тому числі орендарі земельних ділянок, зобов'язані здійснювати заходи щодо охорони родючості ґрунтів, передбачені цим Законом та іншими нормативно-правовими актами України [5, с. 59]. Виділяючи питання про необхідність правової охорони ґрунтів, законодавець встановив, які саме характеристики земель визначають зміст поняття «родючість ґрунтів» та якими мають бути формалізовані показники характеристики для оптимальних значень родючості ґрунтів із метою їхнього закріплення у нормах права.

Однак у статті є приписи, які свідчать про намір визначити нормативні показники родючості ґрунтів у процесі агрохімічної паспортизації сільськогосподарських земель. Зазначається, що для проведення контролю за динамікою родючості ґрунтів систематично проводиться їх агрохімічні обстеження, видаються агрохімічні паспорти, в яких фіксуються початкові та поточні рівні забезпечення поживними речовинами ґрунтів і рівні їхнього забруднення. Ці дані агрохімічної паспортизації земель мають використовуватися для здійснення контролю за станом родючості ґрунтів. Виходячи з вищенаведеного, можна зробити висновок, що раціональне використання ґрунтів земельних ділянок нерозривно пов'язане та не може існувати без їх правової охорони.

Наявність такої системи правових норм дозволяє припустити формування в системі земельного та екологічного права міжгалузевого (комплексного) інституту – правового регулювання використання, відтворення та охорони ґрунтів. Об'єктивність такої системи правових норм дозволяє вносити пропозиції про можливість здійснення їх кодифікації у формі спеціального проекту Закону України «Про ґрунти та їх родючість». Необхідність розробки й прийняття Закону України «Про ґрунти та їх родючість» спричинена й тим, що природоохоронне і земельне законодавство не враховують специфіку особливостей ґрунтів як важливих компонентів біосфери.

Література:

1. Аграрне право України: підруч. / за ред. О. О. Погрібного. Київ: Істина, 2004. 448 с.

2. Державна інспекція з контролю за використанням та охороною земель: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 червня 2010 р. № 477. *Офіційний вісник України*. 2010. № 47. Ст. 1528.

3. Земельне право України : навч. посіб. / І. І. Каракаш, В. Д. Сидор, Є. Харитоновна та ін. ; за ред. І. І. Каракаша та Т. Є. Харитонової. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Одеса : Юрид. л-ра, 2017. 588 с.

4. Зміни до Положення про державну установу «Інститут охорони ґрунтів України» наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 20 берез. 2013 р. № 198. URL: <http://www.iogu.gov.ua/pro-derzhgruntohorona/polozhennya/zminy-do-polozhennya-pro-derzhavnu-ustanovu-institut-ohorony-gruntiv-ukrajiny/>.

5. Про охорону земель. Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 39, ст.349.

6. Про Державний технологічний центр охорони родючості ґрунтів: постанова Кабінету Міністрів України від 4 серпня 2000 р. № 1218. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1218-2000-%D0%BF>.

Ковтун Валентина Андріївна, к. с.-г. н., доцент
Коваленко Анастасія Сергіївна, здобувач вищої освіти
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет» м. Херсон

ДЕРЖАВНЕ ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

Невід'ємною складовою аграрного ринку є діяльність фермерських господарств. Однією з найважливіших їх проблем є недостатній рівень фінансового забезпечення, особливо в умовах гострої конкуренції, пошуку нових ринків, впровадження новітніх техніко-технологічних змін виробництва. В умовах недосконалості виробничих зв'язків, високих матеріально-трудових затрат і дефіциту обігових коштів набуває особливого значення вирішення проблеми поліпшення їх фінансового забезпечення. Проблемою розвитку аграрного виробництва України є недостатня державна підтримка їх розвитку. У переважній більшості розвинутих країн світу, процеси державного регулювання економіки стосовно аграрного сектора тісно пов'язані з державною підтримкою вітчизняних товаровиробників усіх форм власності. Підтримка держави здійснюється у різноманітних напрямках, але завжди має загальнонаціональний характер. Вона стосується насамперед захисту вітчизняного товаровиробника, інвестування діяльності невиробничого характеру тощо [1].

З метою державної підтримки розвитку фермерських господарств у Законі України «Про Державний бюджет України на 2019 рік» від 23 листопада 2018 р. закладено 800000 тис. грн державної підтримки для використання у 2019 році за програмою «Фінансова підтримка розвитку фермерських господарств» (далі — бюджетні кошти). Головним

розпорядником бюджетних коштів і відповідальним виконавцем бюджетної програми є Мінагрополітики. Розпорядником бюджетних коштів нижчого рівня, що спрямовуються на фінансову підтримку шляхом виділення бюджетної субсидії на одиницю оброблюваних угідь (1 гектар), є Український державний фонд підтримки фермерських господарств [2].

Фінансова підтримка надається: фермерському господарству, яке має чистий дохід (виручку) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній рік до 20 млн гривень, у власності та/або користуванні якого перебувають землі сільськогосподарського призначення; зареєстрованому в поточному році фермерському господарству, у власності та/або користуванні якого перебувають землі сільськогосподарського призначення, незалежно від обсягу чистого доходу. Фінансова підтримка не надається одержувачам: стосовно яких порушено справу про банкрутство; яких в установленому порядку визнано банкрутами; які перебувають на стадії ліквідації; які мають прострочену більше ніж шість місяців заборгованість перед державним бюджетом та місцевими бюджетами (в тому числі за регіональними та місцевими програмами), Пенсійним фондом України та фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування; які не провадили господарську діяльність протягом трьох попередніх років (крім новостворених); щодо яких виявлено факти незаконного одержання та/або нецільового використання бюджетних коштів.

Фінансова підтримка розвитку фермерських господарств у 2019 році надається відповідно до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання фінансової підтримки розвитку фермерських господарств, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 7 лютого 2018 р. № 106 зі змінами від 30 січня 2019 р. № 126. Вона надається одержувачам за такими напрямками: часткова компенсація вартості насіння вітчизняного виробництва; часткова компенсація витрат, пов'язаних з наданими дорадчими послугами; часткова компенсація вартості придбаної с.-г. техніки та обладнання вітчизняного виробництва; бюджетна субсидія на 1 гектар всім ФГ; додаткова фінансова підтримка ФГ із статусом сімейних ФГ через механізм доплати на користь застрахованих осіб [3].

Новоствореним фермерським господарствам у період їх становлення (перші три роки після його створення) виділяється бюджетна субсидія на 1 гектар один раз виключно для провадження сільськогосподарської діяльності у розмірі 3000 гривень на 1 гектар, але не більше 60000 гривень на одне фермерське господарство. Іншим ФГ надається бюджетна субсидія на 1 гектар у розмірі 12000 гривень з розрахунку на одного члена ФГ, який є членом ФГ на момент подання заявки для отримання бюджетної субсидії. Максимальний розмір бюджетної субсидії на одне ФГ не може перевищувати 40000 гривень. ФГ, голова якого на момент подання заявки має вік до 35 років, бюджетна субсидія на 1 гектар надається у максимальному розмірі. Зазначена вище допомога надається фермерському господарству, чистий

дохід якого від реалізації продукції за останній рік становить до 20 млн грн. Бюджетна субсидія на 1 гектар не надається ФГ які мають прострочену заборгованість перед Укрдержфондом та його регіональними відділеннями за бюджетною програмою «Надання кредитів фермерським господарствам» [4].

Аграрна галузь має достатні перспективи розвитку завдяки значенню її продукції в гарантуванні продовольчої безпеки регіону; потенційним експортним можливостям, враховуючи, що обсяги споживання продукції галузі в розвинутих країнах продовжують зростати тому державі необхідно більше приділити уваги фінансової підтримки для розвитку фермерських господарств.

Література:

1. Стан та напрями поліпшення фінансового забезпечення фермерських господарств URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/stan-ta-napryami-polipshennya-finansovogo-zabezpechennya-fermerskih-gospodarstv>
2. Коваленко Т. Фінансова підтримка фермерських господарств у 2019 році: правові питання URL: <https://www.growhow.in.ua/finansova-pidtrymka-fermers-kykh-hospodarstv-u-2019-rotsi-pravovi-pytannia/>
3. Фінансова підтримка на 2019 рік. URL: <https://udf.gov.ua/fin2019>
4. Стан фінансування програм підтримки АПК у 2019 році URL: <https://agro.me.gov.ua/ua/pidtrimka/stan-finansuvannya-program-pidtrimki-apk-u-2019-roci>

Ковтун Валентина Андріївна, к. с.-г. н., доцент
Манолі Сергій Олегович, здобувач вищої освіти
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет» м. Херсон

РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЯК СКЛАДНА ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ

Потенціал – це можливості, сили, запаси та засоби, які можуть бути використані, або рівень потужності у будь-якому відношенні, сукупні. Ресурси в економічній літературі розглядаються як сукупність природних, виробничо-технічних, організаційних і соціальних факторів. Відтворення природних, трудових та інформаційних ресурсів, які використовують у процесі виробництва є складовими процесу відтворення, який часто переплітається з природним. Ресурси існують незалежно від суб'єктів економічної діяльності, а потенціал окремого підприємства є невіддільний від суб'єкта діяльності. Потенціал підприємства визначається здатністю збалансованого використання усіх наявних резервів і можливостей для задоволення потреб споживачів шляхом виробництва конкурентоспроможних товарів і послуг [1, с.65].

Ресурсний потенціал – це система ресурсів, використовуваних підприємством комплексно, і передбачає конкретну взаємодоповнюваність певних ресурсів аграрного виробництва. Зростання в цій системі одного

окремого ресурсу призводить до одночасного збільшення кількості іншого ресурсу. Оскільки ресурси аграрного підприємства є основою для оцінки його ресурсного потенціалу, розглянемо основні характеристики та кількісно вимірювані показники ресурсів аграрного підприємства. Ресурсний потенціал будь-якого аграрного підприємства це дуже складна економічна категорія, що містить велику кількість складових частин.

Природний потенціал являє собою можливості розвитку підприємства, що зумовлений характером та розмірами території аграрного підприємства, земельні чи водні ділянки, які є в розпорядженні даного підприємства, виробничі та невиробничі об'єкти нерухомості, комунікації, рівень розвитку інфраструктури навколишнього простору. Завдяки кадровому потенціалу забезпечуються сукупні можливості працівників аграрного виробництва досягати поставлених цілей. Кадровий потенціал приводить до дії усі інші складові ресурсного потенціалу. Трудовий потенціал залежно від кількісних та якісних показників, що надає можливість оцінити його у вартісних категоріях. Дана оцінка корисна для отримання реального уявлення про те, чи відповідають здібності працівників витратам на їх навчання, розвиток. Фінансовий потенціал дуже важливий як вихідний вид ресурсів під час створення підприємства та його діяльності, забезпечує процеси виробництва, є невід'ємною умовою безупинних процесів аграрного виробництва. До джерел поповнення фінансових надходжень аграрних підприємств відносять два види ресурсів: внутрішні та зовнішні, що складаються із кредитів, бюджетних асигнувань, різних видів відшкодувань і внесків. Матеріальний потенціал - ресурси, представлені в натурально-речовій формі, які використовуються аграрними підприємствами. Частка обігових фондів складає матеріальні ресурси: паливо, електроенергія, малоцінні й швидкозношувані предмети. Особливим ресурсом сучасного розвиненого ринку є інформація. Інформаційний потенціал – це сукупність його інформаційних запасів. Завдяки репутаційному потенціалу забезпечуються умови, необхідні для утримання та зростання лояльності партнерів аграрного підприємства та інших зацікавлених представників ринку [2, с.75].

В теперішніх умовах, коли відбувається інноваційний розвиток економіки країни, особливу увагу заслуговує інноваційний потенціал аграрних підприємств, що характеризується наступними аспектами: кадрове забезпечення; освітній рівень кадрових ресурсів; вкладання фінансів в наукову, науково-технічну й інноваційну діяльність підприємства; кількість патентування винаходів; розмір та структура наукових й науково-технічних праць; динамічний рух виробництва інноваційних продуктів; частка інноваційного продукту в загальній кількості виробництва. Просторовий, трудовий, матеріально-технічний, фінансовий, нематеріальний, інформаційний потенціал тісно взаємопов'язані з технологічним потенціалом, що характеризує можливості, пов'язані з наявністю й застосуванням сучасних технологій в операційному процесі [3].

В пошуках шляхів підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу аграрним підприємствам слід домагатися раціонально оптимального співвідношення всіх засобів виробництва, досягти пропорційності між робочою силою та конкретними видами обладнання, машин й іншого устаткування. Все це пов'язане зі зростанням питомої ваги нового обладнання, вдосконаленням організації дії виробничої інфраструктури, раціональним розподілом працівників у межах аграрного підприємства тощо. Особливо характерною рисою поняття ресурсного потенціалу є те, що вона передбачає можливість взаємо замінити ресурси. Поліфункціональність більшості видів ресурсів утворює умови варіації використання різних видів ресурсів та елементів, щоб досягти кінцевого необхідного результату. Ресурсний потенціал аграрного підприємства характеризується сумою якостей системи взаємозалежних і взаємозамінних ресурсів і їх мобілізацією за умов розвитку ринку, отримання конкурентних переваг, ураховуючи вплив зовнішнього середовища [4, с.186].

Для формування шляхів зростання ефективності користування ресурсного потенціалу аграрних підприємств необхідно враховувати чинники, які відіграють ключову роль та обумовлюють ефективне використання матеріальних та інших видів ресурсів.

Література:

1. Підлісецький Г.М. Підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу аграрного сектору. *Економіка АПК*. 2016, № 5, С. 65-66
2. Ареф'єва О.В. Економічні засади формування потенціалу підприємства *Актуальні проблеми економіки*. 2018. №7(85). С. 71–76.
3. Свіргун О.М., Соколовська В. В. Ресурсний потенціал підприємства: теоретичні аспекти. URL: http://www.ukrnauka.com/17_AND_2010/Economics/69284.doc.html
4. Довбенко В. І., Мельник В. М. Потенціал і розвиток підприємства : навч. посіб. Львів, 2017, 229 с.

Боровік Д.В.

головний спеціаліст з питань управління об'єктами державного майна
Територіального управління Державної судової адміністрації України в
Херсонській області, м. Херсон

ВПЛИВ ДЕРЖАВИ НА РОЗВИТОК ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІЙ СФЕРІ ВИРОБНИЦТВА

Сільське господарство України знаходиться в процесі соціально – економічної трансформації, в налагоджені ринкових взаємовідносин між виробниками, переробниками, виробничим обслуговуванням та закупівельно-реалізаційними структурами. Відсутність науково обґрунтованих програм структурних змін в АПК призвели до неефективного управління цим процесом з боку держави. Сподівання на те, що ринок сам врегулює становлення взаємовідносин в нових економічних умовах між різними галузями АПК,

призвели до зтяжної кризи в сільському господарстві та переробній промисловості, погіршили якість життя як сільського так і міського населення, збільшили соціальну напругу в суспільстві, погіршили стан продовольчої безпеки країни.

Питання розвитку сільського господарства тісно пов'язане з розвитком інтегрованих формувань, які здатні більш ефективно використовувати особливості місцевих ґрунтово-кліматичних, біологічних, матеріальних та людських ресурсів.

Однією з основних мотивацій формування агропромислових об'єднань є забезпечення гарантованого постачання сировини та збуту, зміцнення ресурсного потенціалу, підвищення завантаженості виробничих потужностей, зниження витрат на виробництво продукції.

Держава повинна через відповідні органи влади не тільки ініціювати інтеграційні процеси в АПК, але й управляти ними, вдосконалюючи нормативно – правову базу.

Аграрна політика держави, маючи великий досвід ринкових перетворень, довела, що без її активного втручання в розвиток окремих регіонів, розбудову сучасного, конкурентоспроможного агропромислового комплексу, спрямованого на посилення інтеграційних процесів та спеціалізацію сільськогосподарського виробництва значних структурних змін в аграрній сфері не відбувається. Реалізація сучасних стратегічних, державних і регіональних проєктів потребує змін правових і нормативних актів, оскільки методологія сталого розвитку окремих сільськогосподарських територій розроблена недостатньо.

Особливо великого значення має бути контроль з боку держави за використанням на півдні України зрошуваної та дренажної системи, дощувальної техніки, водних об'єктів, які належать державі і якими майже безкоштовно користуються сільгоспвиробники, не вкладаючи коштів в поточний і капітальний ремонт об'єктів їхнього користування. Це призводить до передчасного виходу з обороту земель сільськогосподарського призначення, зрошуваної мережі, державних об'єктів інфраструктури.

Інтеграція аграрних і промислових підприємств – це один із методів інтенсифікації агропромислового комплексу, який може бути реалізований в Причорноморському регіоні.

Стратегія розвитку сільського господарства повинна передбачати стимулювання державою інтеграційних процесів на користь сільськогосподарського виробництва, економічної підтримки сільськогосподарських учасників агропромислових формувань, які б могли користуватись більшими обсягами податкових і кредитних пільг.

Держава, як суспільно-політична організація, може укласти довгострокові угоди між інтегрованими формуваннями в АПК про взаємні зобов'язання: сплата податків та інших платежів інтегрованим суб'єктам господарювання з однієї сторони та виконання фіскальних і інших зобов'язань – з іншої.

Виступаючи складовою регіональної політики, в основі якої є узгодження державних і регіональних інтересів, державний вплив на процеси агропромислової інтеграції повинен здійснюватися на основі стратегічного планування розвитком АПК, в межах якого розробляється комплекс важелів впливу на розвиток аграрного сектора економіки. Стратегічне планування повинне передбачати адаптацію до умов ринку, які постійно змінюються, за допомогою середньострокових планів досягнення проміжних цілей.

Узагальнення впливу факторів на процеси агропромислової інтеграції дозволяє визначити пріоритетні напрями довгострокового та середньострокового їх державного регулювання на рівні регіону.

Одним з визначальних факторів на розвиток агропромислової інтеграції є інвестування аграрної і переробної виробничої сфери. Нестача сільськогосподарської сировини для переробки і достатньої кількості готової продукції для реалізації є наслідком недостатніх обсягів інвестицій, що породжує нестабільність розвитку агропромислових підприємств. Включення до інтеграційного процесу підприємств сфери постачання, переробки, розподілу і первинного сільськогосподарського виробництва, створення на цій основі виробничих структур є перспективною формою об'єднання та укрупнення капіталу в сфері АПК. Провідні банківські установи надають значні позики агропромисловим формуванням такого рівня.

Однією з основних мотивацій формування агропромислових об'єднань є забезпечення гарантованого постачання сировини та збуту, зміцнення ресурсного потенціалу підвищення виробничих потужностей, раціональне використання людських ресурсів, зниження витрат на виробництво продукції та отримання фінансових вигід.

Література

1. Малік М.Й., Орлатий М.К., Федієнко П.М. Інтеграція – як фактор підвищення ефективності реформованих сільськогосподарських підприємств. - К.: ІАЕ УААН, 2000. – 40с.
2. Нестерчук Ю.О. Деякі особливості аграрно – промислової інтеграції. Вісник ХНАУ. – Харків: ХНАУ. – 2006. №9. – с. 173-176

Водяницька Яна Анатоліївна
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного м. Мелітополь

ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ СТОХАСТИЧНИХ УМОВАХ

Конкурентоспроможність підприємства визначається як система з конкретними умовами функціонування й окремими критеріями оптимальності на кожному етапі її розвитку. Значення оцінки конкурентоспроможності підприємства в рамках маркетингової діяльності, як відзначає І. В. Максимова,

обґрунтувало необхідність визначення заходів щодо підвищення конкурентоспроможності, залучення інвестицій, виходу на нові ринки збуту, що в результаті зводиться, до визначення позиції підприємства на галузевому ринку.

Найкраще задоволення споживачів досягається за рахунок випуску конкурентоспроможної продукції. Таким чином, уже на даному етапі дослідження можна стверджувати, що конкурентоспроможність підприємства буде залежати від його здатності випускати конкурентоспроможну продукцію.

Фірма може обійти своїх суперників, якщо має міцну конкурентну перевагу, що може бути двох основних видів:

- 1) більше низькі витрати;
- 2) диференціація товарів.

Джерелом створення конкурентних переваг, за М. Портером, є нові способи конкуренції в галузі й вихід з ними на ринок, іменовані автором "нововведеннями".

Нововведення частіше всього припускає капіталовкладення в основні фонди й додаткові зусилля по маркетингу.

М. Портер виділяє найбільш типові причини нововведень, що дають конкурентну перевагу:

— по-перше, зміна технології, що може створити нові можливості для розробки товару, нові способи маркетингу, виробництва або доставки й поліпшення супутніх послуг;

— по-друге, зміна або поява нових запитів покупців, коли їхні погляди на те, "що таке добре, а що таке погано", різко змінюються;

— по-третє, поява нового сегмента галузі, що дає можливість як вийти на нову групу покупців, так і знайти більше ефективний спосіб випускати деякі види продукції;

— по-четверте, зміна вартості або наявності таких компонентів виробництва, як робоча сила, сировина, енергія, транспорт, засоби інформації, устаткування, у зв'язку зі зміною умов у постачальників і можливістю використання інших компонентів;

— по-п'яте, зміна державного регулювання в сферах потреб до стандартів охорони навколишнього середовища, до нових галузей та торгових організацій.

Довгострокове утримання конкурентної переваги, на думку автора, визначається трьома факторами.

1. Характер джерел переваги, які бувають:

— низького порядку.

— високого порядку.

2. Наявність у фірми декількох джерел конкурентної переваги;

3. "Постійна модернізація виробництва й інших видів діяльності", оскільки "практично будь-яка перевага з часом буде скопійована конкурентами". Дослідники Р. Хейс, С. Уілрайт, К. Кларк у достатньо своєрідному викладенні розглядали чотири рівні конкурентоздатності підприємства.

1. вироблена продукція виділяється в кращу сторону в порівнянні із продукцією конкурентів, а споживачі будуть задоволені, якщо їм запропонують те, що заявлено в рекламі, тому додаткові зусилля у виробництві або керуванні будуть зайві.

2. Підприємства повинні відповідати стандартам, установленим основними конкурентами.

3. На підприємствах віддається перевага не загальним стандартам виробництва в галузі, а використанню в конкурентній боротьбі внутрішніх переваг.

4. Крім того, ми вважаємо за необхідне ураховувати в складі факторів конкурентоспроможності підприємства певні фактори зовнішнього середовища, вплив яких на конкурентоспроможність підприємства може бути досить неоднозначним.

Висновки. Конкурентоспроможність підприємства можна визначити не як дискретну величину, що характеризує позицію підприємства на ринку в окремий момент часу.

Визначення конкурентоспроможності підприємства за допомогою концепції конкурентних переваг вирішує, на наш погляд, тільки одну сторону даного питання: які можливі переваги в конкурентній боротьбі й під впливом яких обставин вони можуть виникнути.

Література:

1. Олексенко Р.І. Методичні підходи щодо формування конкурентоздатності продукції. Економіка та держава. 2007. № 5. С. 48-50.

2. Олексенко Р. І. Методичні підходи до формування конкурентоспроможності підприємства / Р.І. Олексенко //Держава та регіони. – 2007.-№ 2.- С. 172–174.

3. Олексенко Р. І. Політика забезпечення конкурентоспроможності України на світовому продовольчому ринку в умовах глобалізації: тенденції та перспективи. Мелітополь: Колор Принт. 2011. – 200 с.

Самайчук С.І.

к.е.н., доцент,

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ЗБУТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах переорієнтації підприємств до потреб ринку найважливішим питанням є формування політики збуту відносно мінливих вимог споживачів та високого рівня конкуренції. Економічні показники збутової політики впливають на процес функціонування підприємства в цілому, а їх аналіз дозволяє виявити проблеми, що виникають у його діяльності.

Ефективність збутової політики характеризується якістю розроблених і реалізованих заходів, що спрямовують збутову діяльність на забезпечення

ефекту, а збутової діяльності – співвідношенням отриманих результатів до витрат на їх досягнення [1]. Оцінювання збутової діяльності залежить від рівня методичного та інформаційного забезпечення, об'єктивності кількісних, кількісно-якісних і якісних параметрів, а результативність – від рівня організації збутової діяльності та управління системою збуту [2].

Ефективність збутової діяльності в цілому можна визначити за допомогою показників її організації, функціонування та результативних показників. Перша і друга групи показників відображають налагодженість системи, а третя – результати функціонування (ефективність рішень, що ухвалюються). Важливе значення надається таким напрямкам реалізації збутової політики, як розв'язання проблем на ринку, розроблення і реалізація технологій збуту, удосконалення організаційного механізму збутової діяльності [3].

Діагностика ефективності збуту включає аналіз факторів, що впливають на відхилення фактичних показників від планових. Кількісна оцінка ефективності збутової діяльності передбачає порівняння у динаміці та визначення темпів зміни і відхилення показників.

Для оцінки ефективності збутової діяльності підприємства А.В. Гречко і І.В. Нечипорук пропонують застосовувати комплекс наступних показників [4]:

Середній обсяг товарних запасів (Z_c), що визначається за формулою:

$$Z_c = \frac{3n + 3k}{2} \quad (1.1)$$

де: $3n$ – запаси на початок періоду; $3k$ – запаси на кінець періоду.

Коефіцієнт інтенсивності оборотності товарних запасів (K_i):

$$K_i = \frac{ЧД}{Z_c} \quad (1.2)$$

Товарооборотність (O):

$$O = \frac{K_d}{K_i} \quad (1.3)$$

де: K_d – кількість днів у певному періоді року.

Частка нереалізованої продукції у вартості товарної маси:

$$\Pi_n = \frac{3_k}{Y} \quad (1.4)$$

де: Y – кількість продукції в поточному році.

Обсяг збуту ($ЧД_s$) та чистий прибуток від реалізації ($ЧП_s$) у розрахунку на 1 кв.м збутової площі підприємства:

$$ЧД_s = \frac{ЧД}{S} \quad (1.5)$$

$$ЧП_s = \frac{ЧП}{S} \quad (1.6)$$

де: S – збутова площа підприємства.

Обсяг збуту ($ЧД_n$) та чистий прибуток від реалізації ($ЧП_n$) в розрахунку на 1 працівника, що займається збутом:

$$ЧД_n = \frac{ЧД}{К_n} \quad (1.7)$$

$$ЧП_n = \frac{ЧП}{К_n} \quad (1.8)$$

де: $К_n$ – кількість працюючих, що займаються збутом.

Фонд оплати праці збутового персоналу ($\Phi ОП_{кп}$):

$$\Phi ОП_{кп} = З_о + З_д \quad (1.9)$$

де: $З_о$ – основна заробітна плата збутового персоналу; $З_д$ – додаткова заробітна плата персоналу.

Частка фонду оплати праці збутового персоналу в загальному фонді оплати праці підприємства ($К_{кп}$):

$$К_{кп} = \frac{\Phi ОП_{кп}}{\Phi ОП} \quad (1.10)$$

Отже, розглянуті нами теоретичні засади оцінки ефективності збутової діяльності підприємства є необхідними і надзвичайно важливими з позиції обґрунтування його перспективної збутової політики.

Література

1. Балабанова Л.В., Митрохина Ю.П. Управління збутовою політикою: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2011. 240 с.
2. Саннікова С.Ф., Іванова М.В. Аналіз збутової діяльності підприємства на основі оцінки ефективності витрат на збут. *Економічний простір*. 2017. №117. С. 192-203.
3. Спільник І.В., Загородна О.М. Аналіз ефективності збутової діяльності підприємства. *Економічний аналіз*. 2016. Т. 24. №2. С. 130-140.
4. Гречко А.В., Нечипорук І.В. Методичні підходи до формування й оцінки збутової політики на сільськогосподарських підприємствах. *Наук. вісник Херсонського державного університету. Серія економічні науки*. 2018. Випуск 30. Частина 1. С.120-124.

Застрожнікова І.В.

к.н.держ. упр., доц., доцент Таврійського державного агротехнологічного університету ім. Дм. Моторного, м. Мелітополь

ДЕРЖАВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ВИЩОЇ ОСВІТИ

На сучасному етапі в Україні виникла велика необхідність реформування освіти та введення сучасних шляхів впливу державного регулювання на освітні процеси. Швидкий розвиток ринку освітніх послуг та нестача кваліфікованих кадрів за окремими спеціальностями потребує дослідження державного

регулювання вказаної сфери за допомогою системного аналізу державного управління ринком послуг вищої освіти.

У розвиток науки державного управління освітньою мережею значний внесок зробили видатні українські та іноземні вчені, урядовці та політичні діячі, серед яких М. Яструбський, В. Шилова, О. Євсєєва, Г. Башнянин, В. Сиченко, Т. Лукіна, Л. Чернюк, Н. Вельчева, С. Григанська, О. Кузьміна, Л. Гриневич, П. Кулікова та ін. Дослідження, що проводилися, дуже часто зводилися до аналізу сучасних нормативно-правових актів, що регулюють діяльність освітньої мережі в Україні, а формулювання напрямів державного регулювання освітніх новацій мало оглядовий і теоретичний характер. Водночас окремі дослідження мають системний характер і потребують розвитку.

Вища освіта – це та сфера, де державне регулювання має носити системний характер. Роль вищої освіти у розвитку держави важко переоцінити. Якісна освіта прямо впливає на гармонізацію розвитку особистості, суспільства та держави. Основними завданнями державної політики у галузі освіти є своєчасне виявлення проблем, аналіз причин їх виникнення та пошук дієвих шляхів їх вирішення. [3]

Головним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки є Міністерство освіти і науки України (МОН), діяльність якого керується Кабінетом Міністрів України. До головних місій міністерства належить забезпечення розробки і реалізації державної політики у таких сферах: освіта і наука, наукова, науково-технічна та інноваційна діяльності, трансфер технологій. Крім того, до повноважень міністерства входить державний контроль за роботою навчальних закладів, установ та організацій, підприємств, які надають послуги у сфері освіти або здійснюють іншу діяльність, яка об'єднана з наданням таких послуг, незалежно від форми власності та їх підпорядкування. Акти МОН України мають обов'язковий характер у межах його повноважень для міністерств та відомств, які керують закладами освіти. Українська система управління освітою має конкретно визначену структуру, яка пояснюється адміністративно-територіальним устроєм, розподілом влади між місцевим управлінням та функціонуванням, притаманним освітнім закладам, і державою.

Зараз в Україні активно триває процес децентралізації влади. Вважаємо, що окремої уваги потребує вивчення аспектів впровадження децентралізації в управління вищими навчальними закладами. З прийняттям Закону України «Про вищу освіту» в країні відбуваються прогресивні зміни розвитку співпраці з іншими країнами світу, переймання європейського досвіду в галузі вищої освіти та інформатизації суспільства, тенденцій світового розвитку. Децентралізація управління є одним з аспектів застосування в розвитку освіти європейського досвіду. Перерозподіл функцій освітньою системою має великий вплив на покращення рівня вищої освіти в Україні та приближення її до європейського рівня освіти. Децентралізація управління освітою є, зокрема, ознакою педагогічної освіти країн Європи. [2] У країнах ЄС така

децентралізація відбувається за допомогою долучення громадськості до вирішення питань освіти, збільшення ролі місцевих органів в управлінні педагогічною освітою (навіть післядипломної) у вирішенні питань та наданні автономії закладам освіти в управлінні власними ресурсами.

Задля вивчення передового світового досвіду державного регулювання діяльності ЗВО необхідно спочатку визначитися зі світовими лідерами вищої освіти. Прикладом передової успішності американського вишу у світі є Массачусетський технологічний інститут, який є найпопулярнішим та найуспішнішим технологічним вишем у світі, пріоритетним напрямом роботи якого є підготовка науковців (аспірантів). Завдяки потужній фінансовій підтримці держави Массачусетський технологічний інститут має найкращу базу основних фондів, найкраще устаткування для досліджень, завдяки чому в його стінах розроблено безліч передових технологій світу. [1] Наприклад, саме дослідники цього навчального закладу винайшли електронну пошту, якою користуються в усьому світі, а в останні роки спільний дохід компаній його випускників складав близько 2 трлн доларів США на рік. Таким чином, поєднання державної фінансової підтримки з найкращими кваліфікованими науковцями-викладачами та популяризацією вишу у світі, має стати класичною стратегією розвитку вищої освіти в Україні. Саме цей підхід дозволить зробити вітчизняну вищу освіту популярною серед студентів усього світу та запобігатиме відпливу перспективних учених за кордон. Схожі тенденції відзначаються і в розвитку британської системи вищої освіти, проте слід зазначити й деякі специфічні риси розвитку вищої школи Великобританії на сучасному етапі

Література:

1. Застрожнікова І.В. Зарубіжний досвід державного регулювання вищої освіти/ І.В. Застрожнікова // Теорія та практика державного управління: зб. наук. пр. –Харків: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2019. – Вип. 2 (65), - с.251-256.
2. Застрожнікова І.В. Принципи децентралізації в управлінні освітою/Застрожнікова І.В.// Науковий вісник: Державне управління, № 2, 2019 – С. 59-65.
3. Застрожнікова І. В. Державна політика у галузі аграрної вищої освіти / І. В. Застрожнікова // Міжнародна науково-практична конференція «Сучасний стан та перспективи розвитку економіки, менеджменту, обліку та права» Ч.3. - 2018.С.36-37.
4. Cherep A. Формування концепції цифрової економіки і цифрового менеджменту в умовах нових технологічних проривів / А. Cherep, R. Andriukaitiene, V. Voronkova, R. Oleksenko // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. - 2019.- Вип.-77.- С. 222-236.
5. Roman Oleksenko, Valentin Molodychenko, Nina Shcherbakova. Neoliberalism in Higher Education as a Challenge for Future Civilization. Philosophy and Cosmology. 2018. Vol. 20.

б. Сиченко В. В. Механізми регулювання системи освіти: сучасний стан та перспективи розвитку : монографія / В. В. Сиченко. – Донецьк : Юго-Восток, 2010. – 400 с.

Щербак Д.В.
головний спеціаліст відділу енергоефективності та енергозбереження управління промисловості, енергоефективності та енергозбереження департаменту розвитку базових галузей промисловості Донецької обласної державної адміністрації, м. Краматорськ

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Актуальність теми дослідження визначається дефіцитом та постійним зменшенням природних ресурсів, високою енергоємністю української економіки, поступовим збільшенням споживання паливно-енергетичних ресурсів, щорічним зростанням цін на імпортовані Україною енергоресурси, питанням енергетичної безпеки України.

Порівняно з іншими країнами світу енергоємність ВВП України є досить високою, що визначає низьку конкурентоспроможність економіки. Енергоємність ВВП України на 2016 рік становила 0,318 кг нафтового еквіваленту на долар виробленої продукції. Енергоємність в Україні перевищувала у 2016 р. рівень енергоємності ВВП Німеччини – у 3,1 рази та середнє значення країн світу – у 2,2 рази [1].

Початок ґрунтовних наукових досліджень щодо питань забезпечення енергозбереження та енергоефективності припадає на початок 1990-х років з часу здобуття Україною незалежності. Дослідження здійснювалися низькою наукових установ та організацій, органами державної влади та місцевого самоврядування. Значний внесок у розвиток науки та поштовх до подальших досліджень основ політики енергозбереження та енергоефективності зробили праці вітчизняних та зарубіжних фахівців, зокрема А.Алмейди, Г.Бабієва, С.Бевза, В.Бодрова, С.Денисюка, Г.Дзяни, В.Жовтянського, та ін.

Починаючи з 2014 р., енергоефективність та енергозбереження стали пріоритетними напрямками подальшого функціонування української економіки [2].

Мета роботи. Дослідження та пошуки шляхів перебудови національного господарства у сфері енергозбереження.

Об'єкт. Процес визначення основних проблем енергозбереження та шляхів їх вирішення.

Предметом є основні проблеми та орієнтири розвитку паливно-енергетичного комплексу України.

Для реалізації мети дослідження використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів. Методологічну основу логічного та системного дослідження процесів становлять такі методи, як: спостереження, порівняння, узагальнення, аналіз і

синтез. До спеціальних методів наукового пізнання, що використовувалися в дослідженні, належать: аналітико-синтетичний (аналіз наукової літератури, співвідношення понять у сфері енергозбереження); експертних оцінок (визначення чинників впливу на розвиток державної політики у сфері енергозбереження).

Енергозбереження – це діяльність (організаційна, наукова, практична, інформаційна), яка спрямована на раціональне використання та економне витрачання первинної та перетвореної енергії і природних енергетичних ресурсів в національному господарстві і яка реалізується з використанням технічних, економічних та правових методів.

Для проведення ефективної цілеспрямованої діяльності держави щодо організації та координації дій у сфері енергозбереження розробляються та приймаються державні цільові, регіональні, місцеві та інші програми [3].

До основних чинників, які обумовлюють високу енергоємність виробництва та побуту в Україні, слід віднести [2, 4]: неефективне й марнотратне споживання паливно-енергетичних ресурсів, зокрема, внаслідок недотримання чинних вимог щодо технологій та обладнання – застарілість основних фондів і комунікацій та незадовільні темпи їх оновлення – значні втрати енергоресурсів, передусім природного газу, теплової та електроенергії під час їх транспортування, зберігання й розподілу – низький рівень впровадження енергоефективних технологій та обладнання (впровадження нових технологічних процесів, зокрема, маловідходних, ресурсозберігаючих і безвідходних, здійснюють не більше 3% загальної кількості промислових підприємств) – суттєве технологічне відставання української промисловості від рівня розвинених країн; – високий рівень зношеності основних фондів у економіці (74,9%) і відповідне підвищення питомих витрат паливно-енергетичних ресурсів на виробництво низки важливих видів продукції в найбільш енергоємних галузях – недостатнє використання промислового перероблення відходів, зокрема твердих побутових.

Для вирішення основних проблем енергозбереження, які вимагають першочергового розв'язання, необхідно здійснити приведення окремих положень законодавства у сфері енергозбереження у відповідність з економічною ситуацією.

А також, встановлення юридичної відповідальності юридичних осіб, посадовців та громадян за неефективне використання паливно-енергетичних ресурсів.

Забезпечення переходу до масового застосування та заміни на сучасні прилади обліку споживання енергоресурсів.

Стимулювання зростання інновацій у сфері енергозбереження повинне здійснюватися за рахунок залучення фінансових коштів в область інноваційного підприємництва і утримання висококваліфікованих кадрів шляхом створення нових робочих місць високого рівня престижу [5].

У світі відбуваються зміни у підходах до формування енергетичної політики держав: здійснюється перехід від застарілої моделі функціонування

енергетичного сектору, в якому домінували великі виробники, викопне паливо, неефективні мережі, недосконала конкуренція на ринках природного газу, електроенергії, вугілля – до нової моделі, в якій створюється більш конкурентне середовище, вирівнюються можливості для розвитку й мінімізується домінування одного з видів виробництва енергії або джерел та/або шляхів постачання палива. Разом з цим віддається перевага підвищенню енергоефективності й використанню енергії із відновлюваних та альтернативних джерел. Впровадження заходів із запобіганням та адаптації до зміни клімату також є одним із пріоритетів глобального розвитку енергетики.

Це ставить перед Україною нові економічні та технологічні виклики, але водночас відкриває нові можливості для пошуку та впровадження інноваційних розробок у галузі видобутку, переробки викопних видів палива, виробництва, трансформації, постачання і споживання енергії, що зумовлює потребу у формуванні нової енергетичної політики держави [6].

Таким чином, обсяг запасів викопних джерел енергії є обмеженим, тому головною задачею є економія енергетичних ресурсів, для вирішення якої доцільно вживати ряд заходів з підвищення енергозбереження і енергоефективності, основними з них є: використання пристроїв та устаткування з малим споживанням енергії; використання енергоефективних технологій для генерування та транспортування енергії; теплоізоляція будівель; заміщення викопних джерел енергії на відновлювальні.

Література

1. Світова енергетична статистика 2005–2016 рр. // Міжнародна енергетична агенція. URL:
https://www.iea.org/publications/freepublications/publication/KeyWorld_Statistics.pdf
2. Національний план дій з енергоефективності на період до 2020 року. – Схвалено Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25 листопада 2015 р. № 1228-р.
3. Закон України «Про енергозбереження».
4. Національний план дій з відновлюваної енергетики на період до 2020 року. – Затверджено Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 902-р.
5. Урядовий портал, Прес-служба Кабінету Міністрів України kmi.gov.ua/
6. Енергетична стратегія України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність». Затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18.08.2017 № 605-р.

Коробка С.В.

доцент кафедри менеджменту, к.е.н., доцент
Львівський національний університет ветеринарної медицини та
біотехнологій імені С.З. Гжицького, м. Львів

СТАЛИЙ РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Сучасні тенденції реформування України свідчать про те, що вона поступово трансформується в модель сталого розвитку. Дослідження економічної сутності сталого розвитку дає можливість стверджувати, що сталий розвиток є альтернативним до кризових процесів з якими зіткнулася наша країна та світова економіка в цілому, а саме глобалізація, випереджаючий розвиток сфери послуг, інтелектуалізація виробництва, інформатизація, вичерпність наявних традиційних джерел енергії.

На сьогоднішній день в сталому розвитку сільських територій виникають питання соціального та екологічного характеру, оскільки переважання економічних інтересів завдало не виправної шкоди довкіллю і має негативний вплив на життя і добробут сільського населення, опосередковано зменшує рівень продовольчої безпеки держави.

Сільські території були і залишаються в Україні одним з основних джерел задоволення першочергових життєвих потреб. На сільськогосподарські угіддя в Україні припадає 70% загального фонду країни, тобто приблизно 42 млн гектарів, з яких 78,9% орні землі і багаторічні насадження, 13,0 % – пасовища, 8,4% – сіножаті [4].

Сталий розвиток сільських територій варто визначати, як динамічний процес переходу від старих до нових умов функціонування, а економічна обґрунтованість, екологічна безпека і соціальна орієнтованість виступають головним складовими підвищення рівня життя та добробуту населення.

Сучасний стан розвитку сільських територій характеризується нестабільністю і значним ступенем розвитку аграрного господарства в умовах мінливого зовнішнього середовища. Тому, актуальною залишається проблема ефективного соціально-економічного розвитку сільських територій на основі обґрунтованих перспективних напрямів їх подальшої діяльності, розробку відповідних заходів, які б сприяли пристосуванню до існуючих змін ринкового середовища та посилення конкурентоспроможності.

Концепцій сталого розвитку має виняткове значення для ефективного функціонування сільських територій економіки і пов'язане з тим що, сільськогосподарські виробники займаються основними споживачами природних ресурсів; мешканці сільських територій відіграють важливу роль у взаємодії між суспільством і навколишнім середовищем; аграрний сектор багатofункціональний. Оскільки, крім виробництва харчових продуктів і продовольчих товарів; здійснює значний внесок у життєдіяльність сільських територій.

Аналіз економічної ситуації в країні та сільських територіях зокрема, свідчить про знаходження на перехідному етапі сталого розвитку. На сьогоднішній день в нашій державі відсутні законодавчо закріплені державні інституції, які б чітко регулювали питання сталого розвитку сільських територій в цілому.

Оцінку сталого розвитку сільських територій прийнято здійснювати за допомогою показників (індикаторів), які дозволяють судити про стан економічної, соціальної або екологічної змінної. Для характеристики різних сторін та етапів стійкого розвитку сільських територій використовують близько 130 індикаторів. Інтегрованість просування на шляху сталого розвитку розраховують за допомогою доступних показників соціального, екологічного та економічного стану держави або її конкретного стану території[1]. Ці показники мають відображати: життєвий рівень населення; якість людських ресурсів; захищеність життєдіяльності; економічний розвиток; характеристики споживання; фінансові ресурси та механізми; якість атмосфери, гідросфери та літосфери.

Базовими цілями сталого розвитку сільських територій є:

- раціональне використання наявного природно-ресурсного потенціалу з урахуванням подальших перспективних можливостей, що є основою економічної складової;

- зменшення деструктивного впливу екологічних чинників на довкілля сільських територій;

- соціальна складова гарантує підвищення рівня доходів суб'єктів господарювання аграрного сектора [3].

Серед основних заходів сталого розвитку сільських територій виділяють[2]:

- відродження новітніх технологій ведення сільського господарства з адаптацією їх до регіональних особливостей, що сприятиме підвищенню їх ефективності;

- підвищення якості виробленої продукції, що збільшить рівень конкурентоспроможності як на внутрішньому так і на зовнішньому ринку;

- стимулювання органічного землеробства як засобу покращення екологічної складової.

Отже, сталий розвиток сільських територій можливий за умови формування єдності і взаємозв'язку відтворення виробничого потенціалу, людських ресурсів та природного середовища проживання. Проте, він не в змозі подолати проблеми, але може стати основою ефективного використання наявного потенціалу сільських територій.

Література

1. Концепція комплексної державної програми реформ та розвитку сільського господарства України (проект) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/files/00010461/Konceptiy.doc>.

2. Проект Закону України “Про Концепцію переходу України до сталого розвитку” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/laws/nuclear/92/.htm>.

3. Лопатинська Ю.М. Складові та пріоритети сталого розвитку аграрного сектору економіки: концептуально-теоретичний дискус /Лопатинська Ю.М., Буринська О.І. *Економіка АПК.*– 2018.– №6.– С. 94-102.

4. Черкаска В.В. Критерії сталого розвитку аграрного сектору / В.В. Черкаска // *Інвестиції: практика досвід.* – 2018.– № 6. – С. 44-48.

Сидоренко Євген Вікторович
науковий співробітник
ННЦ «Інститут аграрної економіки», Київ

РОЛЬ ДОРАДНИЦТВА У СТАЛОМУ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

У нинішніх умовах продовольчих, екологічних та фінансово-економічних викликів, які зумовлюють інтенсифікацію виробництва, людина шкодить довкіллю, втручаючись у природні процеси, нехтуючи природою задля задоволення власних інтересів та отримання прибутку. Екологічна ситуація у світі погіршується. Збільшилась кількість природних катаклізмів, руйнуються екосистеми, відбуваються незворотні процеси нищення озонового шару та ін. У намаганні отримати економічні вигоди соціальна складова розвитку часто відходить на другий план. Так, в Україні агрохолдинги отримують надприбутки, в той самий час як сільські домогосподарства здебільшого перебувають на межі бідності. Агрохолдинги часто зневажають екологічною та соціальною складовою, концентруючи зусилля на максимізації прибутку. Саме тому в сучасних умовах господарювання важливим є урівноваження економічних пріоритетів з екологічними та соціальними[1]. Така рівновага характеризується категорією сталого розвитку. Проект Концепції сталого розвитку України [2] визначав його як процес гармонізації продуктивних сил, забезпечення задоволення необхідних потреб усіх членів суспільства за умови збереження й поетапного відтворення цілісності навколишнього природного середовища, створення можливостей для рівноваги між його потенціалом і вимогами суспільства. Також є підхід до систематизації визначень З. Герасимчук [3], яка стверджує, що залежно від світоглядних позицій акцент більшою чи меншою мірою робиться на соціальну (задоволення матеріальних і культурних потреб), екологічну (збереження функціональних і структурних якостей біологічних систем, їх здатність до самовідтворення, охорона генетичних ресурсів і біорізноманіття) або економічну складову (постійний економічний і технологічний прогрес). Слід зауважити, що деякі дослідники вважають невдалим застосування терміну «сталий розвиток», оскільки категорії

«сталість» і «розвиток» на перший погляд не сумісні. Тому разом із категорією «сталий» пропонуються й інші терміни, такі як «стійкий», «зрівноважений», «екорозвиток», «збалансований», «зелена економіка», що в цілому, незважаючи на деякі відмінності, характеризують одне й те ж саме поняття. Термін «зелена економіка» набуває все більшої популярності. Так, його використовують у підсумковій резолюції «Майбутнє, якого ми прагнемо» [4] Конференції з питань сталого розвитку, відомої під назвою «Ріо+20», яка пройшла у м. Ріо-де-Жанейро (Бразилія) у 2012 р. Відомо, що розвиток – це незворотна, цілеспрямована, закономірна зміна системи. І хоча сам термін «розвиток» передбачає упорядкованість, у поєднанні з терміном «сталий» посилюється визначена цілеспрямованість, векторність змін системи, йдеться про конкретну модель розвитку, як справедливо зазначає О. Попова [5]. Тому погоджуємося, що категорія «сталий розвиток» розкриває сутність явища, до того ж найуживаніша на сьогодні. Для забезпечення сталого розвитку в Україні існують різні програми. Ініціатива «Рідне село» [6] – це програма розвитку, метою якої є підвищення якості життя сільського населення через зміцнення сільської економіки, налагодження соціальної інфраструктури, покращення довкілля. Тому основний акцент даної програми зосереджений на малих та середніх виробниках, а цілями є зміцнення економіки господарств населення та фермерських господарств, а також підтримка сільськогосподарської кооперації як дієвого шляху підвищення конкурентоспроможності малих та середніх аграрних виробників. Крім цього, програма передбачає активну підтримку та розвиток сільськогосподарського дорадництва. Успішність аграрного сектору в значній мірі залежить від його динамічності щодо освоєння новітніх технологій, використання ринкової кон'юнктури, а також організаційних змін, необхідних для його поступального розвитку. Цю роль і покликана виконувати система сільськогосподарського дорадництва, головною метою якої є сприяння покращенню добробуту сільського населення та розвитку сільських територій через підвищення рівня знань і вдосконалення практичних навичок сільського населення та сільськогосподарських товаровиробників.

Основні завдання дорадчої діяльності

- надання суб'єктам господарювання, які здійснюють діяльність у сільській місцевості, та сільському населенню дорадчих послуг з питань економіки, технологій, управління, маркетингу, обліку, податків, права, екології тощо;
- надання дорадчих послуг органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування з питань підготовки та реалізації планів соціально-економічного розвитку, формування громадянського суспільства;
- поширення та впровадження у виробництво сучасних технологій, новітніх досягнень науки і техніки;
- сприяння розвитку несільськогосподарського підприємництва в сільській місцевості, у тому числі сільського туризму, зайнятості сільського населення тощо;

Література:

1. Лопатинський Ю.М. Детермінанти сталого розвитку аграрних підприємств: монографія / Ю.М. Лопатинський, С.І. Тодорюк; Чернівецький національний університет – Чернівці 2015. –220 с.
2. Проект Закону України «Про Концепцію переходу України до сталого розвитку» від 19.12.2001 р. №3234.
3. Герасимчук З.В. Екологічна безпека регіону: діагностика і механізм забезпечення: монографія / З.В. Герасимчук, А.О. Олексик; Луц. держ. техн. ун-т. – Луцьк : Надстир'я, 2007. – 280 с.
4. Будущее, которого мы хотим. Итоговый документ Конференции ООН по устойчивому развитию Рио+20 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу :http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/66/288&Lang=R
5. Попова О.Л. Сталий розвиток агросфери України : політика і механізми / О.Л. Попова. – К. : Ін-т екон. та прогнозув. НАНУ, 2009. – 352 с.
6. Ініціатива «Рідне село» Практичні кроки. Господарства населення та сільськогосподарська кооперація [Електронний ресурс] : програма розвитку АПК / Міністерство аграрної політики та продовольства України. – Режим доступу : <http://minagro.gov.ua/apk?nid=3389>

СЕКЦІЯ 8.
ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ В УМОВАХ РОЗВИТКУ
ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА.

Свірідова Світлана Сергіївна
К.е.н., доцент кафедри
адміністративного менеджменту та проблем ринку
Букорос Тетяна Вікторівна
студентка 5 курсу кафедри
адміністративного менеджменту та проблем ринку
Одеського національного політехнічного університету, м. Одеса

ЗНАЧЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ НА МІСЦЕВОМУ
РІВНІ

Актуальність вивчення теми розвитку електронного урядування на місцевому рівнях під час підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування (публічних службовців) з питань електронного урядування (е-урядування) та електронної демократії (е-демократії) пояснюється тим, що вони мають діяти відповідно до сучасних вимог і світових тенденцій у сфері публічного управління та адміністрування. Особливу увагу потребують питання залучення громадян та зацікавлення їх у використанні можливостей е-урядування, а також вирішення проблем з цифровою (інформаційною) нерівністю найбільш вразливих громадян.

Питання електронного уряду та демократії демократії в країнах Заходу у своїх наукових працях досліджували К. Макнат, С. Уорд, Р. Гібсон, Р. Транумюллер, Х. Гібер. До проблем упровадження електронного урядування як в Україні зверталися такі вітчизняні дослідники, як К. Вознюк, Н. Драгомирецька, О. Загасцька, В. Ключевський, К. Линьов, І. Лопушинський, Я. та інші.

Останніми роками можна спостерігати поступовий спад використання друкованих матеріалів, а зв'язку з тим, що на зміну паперам приходять електронні бази даних та документація урядів.

Поняття «е-урядування» має декілька трактувань, тож деякі вчені вважають, що це – уряд, який має лише власний електронний портал, інші – уряд, який активно взаємодіє з громадянами за допомогою мережі Інтернет, інші погляди запевняють, що під е-урядуванням розглядається сфера публічних послуг, надаваних органами державного управління та місцевого самоврядування своїм громадянам.

Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) обумовив введення в широкий обіг таких понять як «розумне місто», «електронне місто», «електронний регіон». Зокрема, це пов'язано з тим, що місто виступає лакмусовим папірцем для всіх нововведень щодо розвитку

електронного уряду на загальнодержавному рівні, а надання адміністративних послуг громадянам та бізнесу, а також залучення їх до процесу прийняття управлінських рішень, безпосередньо знаходить своє втілення саме на місцевому рівні, через взаємодію громадян і бізнес-структур з місцевими органами влади і органами місцевого самоврядування [1].

Існують два основні підходи до розгляду впровадження електронного урядування на місцевому рівні, які окреслилися у термінах «смарт-сіті» (розумне місто) та «е-місто».

Якщо на думку одних дослідників, смарт-сіті (розумне місто) – це поняття, що безпосередньо пов'язується з автоматизацією життєдіяльності міста, навіть його роботизацією [2], то у розробників European Smart Cities кардинально інший підхід до розуміння сутності поняття «розумне місто». На їхню думку, «розумне» місто – це місто, яке ефективно використовує всю доступну інформацію для кращого розуміння і контролю своїх функцій та оптимального використання наявних ресурсів, у тому числі людських ресурсів [3].

Рис. 1. – Впровадження електронного урядування в містах

Електронне місто – це форма організації життєдіяльності (функціонування) міста з використанням сучасних ІКТ, що включає в себе такі основні складові: електронну адміністрацію, електронну участь та електронні послуги [4].

Розширено перелік послуг, які надаються в електронному вигляді через «Персональний кабінет громадянина» – наразі в режимі онлайн вінничани можуть отримати 25 адміністративних та інших послуг. Під «електронним регіоном» розглядається єдина інфраструктура автоматизованої інформаційної системи міжвідомчої взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування області з громадянами та суб'єктами господарювання на основі активного використання інформаційно-комунікаційних технологій для досягнення європейських стандартів якості надання електронних адміністративних послуг, відкритості та прозорості влади для громадян та суб'єктів господарювання.

Тенденція останніх років щодо розвитку електронного урядування в містах України є вкрай позитивною, не зважаючи на складну економічну та політичну ситуацію. Важливо на регіональному та місцевому рівнях запроваджувати різноманітні електронні адміністративні послуги, що надає ефективно використовувати наявні кадрові та матеріальні ресурси, а також це синхронізація процесів адміністративної реформи.

Література

1. Чукут С. А. Смарт-сіті чи електронне місто: сучасні підходи до розуміння впровадження е-урядування на місцевому рівні. Інвестиції: практика та досвід. 2016. № 13. С. 90.
2. Leo Hollis (2015). Cities Are Good for You. The Genius of the Metropolis. URL: [http:// citiesaregoodforyou.com/about/ 3](http://citiesaregoodforyou.com/about/3)
3. European Smart Cities (europeansmartcities 4.0 (2015). URL: <http://www.smart-cities. eu./?cid=2&ver=4 4>
4. Чукут С. А. Смарт-сіті чи електронне місто: сучасні підходи до розуміння впровадження е-урядування на місцевому рівні. Інвестиції: практика та досвід. 2016. № 13. С. 92.

Корсікова Наталя Миколаївна
доцент кафедри менеджменту і логістики, к.е.н., доцент
Козак Катерина Богданівна
доцент кафедри менеджменту і логістики, к.е.н., доцент
Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса

ЗАПРОВАДЖЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

На сьогодні інформаційно-аналітичне забезпечення державних органів у сфері управління людськими ресурсами не відповідає потребам держави у проведенні реформи державного управління, її європейському вибору, європейським стандартам належного управління державою, а також сучасному рівню розвитку інформаційно-комунікаційних технологій [1].

Саме електронне урядування, як спосіб організації державної влади за допомогою систем локальних інформаційних мереж та сегментів глобальної інформаційної мережі, є одним з інструментів розвитку інформаційного суспільства, що сприяють створенню умов для відкритого, прозорого та ефективного державного управління.

Серед позитивних наслідків впровадження електронного урядування, насамперед, слід відмітити:

- відкритість та прозорість діяльності публічної адміністрації;
- економія часових та матеріальних ресурсів;
- підвищення якості надання адміністративних послуг;
- забезпечення доступу до публічної інформації за допомогою сучасних інформаційних технологій;
- деперсоніфікація взаємовідносин громадян, представників бізнесу у взаєминах із державними чиновниками;
- підвищення рівня демократизації суспільства.

Актуальність впровадження такої системи не підлягає сумніву, але нашою хується на багато проблем, які потребують якнайшвидшого вирішення. Це [2,3]:

- відсутність систем електронного документообігу, що адаптовані до міжнародних стандартів та регламентів їх функціонування;
- відсутність єдиної концепції, стратегії та програми розвитку інформаційного суспільства й електронного урядування;
- відсутність системи інформаційної взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- обмежений доступ юридичним та фізичним особам до державних інформаційних ресурсів;
- недосконалість урядового порталу, сайтів органів державної влади, що не забезпечують ефективний режим функціонування та надання адміністративних послуг у режимі «єдиного вікна»;
- недостатня якість послуг, що надаються із застосуванням електронних засобів;
- відсутність системи параметрів оцінювання електронного урядування;
- проблеми впровадження і застосування національної системи електронного цифрового підпису;
- недосконалість нормативно-правової бази, що регулює сферу впровадження інформаційної системи управління людськими ресурсами в державних органах;
- недостатність функцій моніторингу результативності діяльності державних органів;
- відсутність автоматизації процесів управління людськими ресурсами внаслідок недостатньо розвинутої інфраструктури та недосконалого

апаратного забезпечення залежно від географічного положення та типів населених пунктів;

— недостатній рівень знань і навичок у державних службовців та інших працівників державних органів щодо використання інформаційної системи.

Найоптимальнішим способом забезпечення автоматизованого обміну електронними даними з інформаційних систем органів влади є створення єдиної системи електронної взаємодії.

Впровадження такої інформаційної системи дасть змогу, зокрема:

— узагальнити інформацію про людські ресурси, що сприяє ефективному обміну інформацією між усіма державними органами;

— підвищити продуктивність робочого процесу за рахунок швидкої обробки даних, поліпшити робоче середовище, зменшити рівень дублювання робіт і автоматизації процедур;

— поліпшити процес прийняття рішень за результатами аналітичної звітності інформаційної системи;

— забезпечити електронний обмін інформацією між державними органами;

— удосконалити робочі процеси і процедури, що дасть змогу більше часу займатися стратегічними завданнями аналізу і планування;

— забезпечити самостійну перевірку статусу кожної виконаної операції та самостійне формування необхідних звітів;

— підвищити мотивацію та продуктивність;

— покращити показники результативності та ефективності діяльності державних органів, за рахунок переведення в електронний вигляд всіх ключових процесів держслужби.

Зазначені результати дадуть змогу отримати не тільки суттєвий соціальний, але й економічний ефект в межах всієї системи державного управління. Ступінь ефективності впровадження відповідної системи можна оцінити через систему відповідних показників: зменшення трудомісткості робіт; збільшення типових операцій, які можна додатково виконати за одиницю часу; зниження термінів окупності на впровадження різних модулів інформаційних систем; підвищення ефективності використання комп'ютерів; зниження індексу грошових витрат тощо [4].

Література:

1. Корсікова Н.М., Туренко Я.С. Підвищення результативності організації управлінської діяльності в органах державної влади. //Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2019, № 6. URL: <https://instzak.com/index.php/journal/issue/view/57> **C.73-79**

2. Сторінка НАДС у Facebook [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://ru-ru.facebook.com/nads.gov.ua/>

3. Сторінка Генерального департаменту з питань управління персоналом на державній службі НАДС у Facebook [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://ru-ru.facebook.com/DGHRMonCivilService/>

4. Впровадження інформаційної системи управління людськими ресурсами (PoClick) в державних органах України: [Електронний ресурс]. – 708. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.center.gov.ua/component/k2/item/3456>

Тимощук Катерина

Студент II курсу спеціальності «Публічне управління та адміністрування»

Національного університету «Львівська політехніка», м. Львів

Науковий керівник: асистент кафедри АФМ Хім М.К.

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Актуальність: в умовах розвитку глобального інформаційного суспільства, у тому числі й українського, виконання державою її конституційних обов'язків, надання державно-управлінських послуг громадянам супроводжується розширенням використання інформаційно-комунікаційних технологій. При цьому, найбільш ефективним засобом таких комунікацій в Інтернеті, наразі, є система електронного урядування, використання якої забезпечує продуктивну взаємодію всіх гілок влади як між собою, так і з суспільством і значно спрощує процедури отримання послуг.

Останнім часом у провідних країнах світу реалізуються національні програми адаптації державного управління до умов сучасного інформаційного суспільства, що передбачають упровадження системи електронного урядування як нової форми взаємодії влади і суспільства для підвищення якості державно-управлінських послуг. Впровадження системи електронного урядування дозволяє владі коригувати адміністративні процеси у визначеному напрямку, удосконалювати організаційний, ресурсний, правовий механізми державного управління. Електронне урядування, перш за все, забезпечує відкритість і прозорість діяльності органів влади всіх рівнів, а також крім того підвищує довіру громадян до влади, забезпечує більш ефективне і менш витратне адміністрування.

Електронна готовність України, тобто досягнення певного ступеня інформатизації суспільства є необхідним фундаментом інформаційного суспільства. Її результатом має бути подолання значного «цифрового розриву» між Україною та провідними країнами. Цифровий розрив визначає майнове розшарування суспільства у зв'язку з можливостями доступу до інформаційних технологій або нерівний доступ окремих верств населення всередині країни до сучасних інформаційних технологій.[1]

Можна окреслити основні складові електронного уряду: онлайн-сервіси для громадян та бізнесових структур через єдиний для них портал; електронний документообіг в державних структурах; спільна для різних урядових структур база даних, що дає змогу уникнути дублювання інформації та зайвих витрат; закрита спеціалізована інформаційна мережа для внутрішньоурядових трансакцій; розгалужена інформаційно-телекомунікаційна інфраструктура; засоби захисту інформації, такі як система криптографії; цифровий електронний підпис; електронний ключ; смарт-карти; інші засоби санкціонування доступу до інформації та операцій з нею

Загалом результатами впровадження е-уряду повинно стати:

- поліпшення якості послуг надання інформації державними органами;
- значне зменшення часу обслуговування клієнтів;
- зниження адміністративних бар'єрів;
- зменшення витрат на адміністрування;
- розширення набору державних послуг;
- підвищення ефективності діяльності державних органів і якості надаваних ними громадянам і бізнесу послуг;
- поліпшення показника задоволеності клієнтів наданими послугами тощо[2].

Безперечно є багато перешкод розвитку в Україні системи електронного уряду, такі як: обмеження поширення Інтернету, недосконалість законодавчої бази, консерватизм і бюрократизм чиновників, недостатнє фінансування процесу інформатизації. [4]

Наразі громадянам та бізнесу доступні 119 електронних послуг. «Єдиним вікном» доступу до державних електронних послуг слугує Урядовий портал, де в розділі «електронні послуги» можна віднайти повний перелік електронних послуг, які наразі пропонують користувачам. Такий підхід є досить зручним та відповідає найкращим світовим практикам.

Перш за все в електронний формат держава переводить послуги, найбільш затребувані у суспільства та бізнесу і які мають вагомий антикорупційний ефект. Серед тих послуг, які вже доступні онлайн, є:

- послуги у соціальній сфері: оформлення допомоги при народженні дитини, житлової субсидії, низка послуг Пенсійного фонду України;
- послуги для бізнесу: реєстрація бізнесу, оформлення ліцензій та дозволів, отримання виписок і довідок;
- послуги у будівельній сфері, завдяки чому вже 80% будівництва в Україні можна починати та вводити в експлуатацію онлайн (стосується класу СС1). У цій сфері введено першу повністю автоматичну електронну послугу, без жодного контакту з чиновниками – початок будівельних робіт для класу СС1;
- послуги у сфері безпеки та суду, завдяки яким можна онлайн отримати довідки про несудимість, відсутність корупційних правопорушень, подати заяву до суду;

– послуги для автовласників: зокрема, Електронний кабінет водія – зручний онлайн-інструмент, який дозволяє кожному автовласнику отримувати інформацію про свій транспорт, водійські посвідчення, штрафи, записуватися в електронну чергу для візитів до сервісних центрів МВС тощо;

– послуги у транспортній сфері: зокрема, електронний кабінет перевізника, який дозволяє автоперевізникам оформити, розширити, звузити, анулювати ліцензії на перевезення пасажирів та вантажів, а також – зручно та оперативно вносити зміни до відомостей про власні підприємства.

Висновок: з огляду на міжнародний досвід розвиток електронного урядування є одним з основних факторів забезпечення успішності реформування та підвищення конкурентоспроможності країни. Реформа будь-якої галузі в сучасних умовах спрямована на широке використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для досягнення необхідного рівня ефективності та результативності. Адже саме інструменти електронного урядування здатні забезпечити значне покращення якості обслуговування фізичних і юридичних осіб та підвищення відкритості, прозорості та ефективності діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування та довіри з боку громадян. Крім того, запровадження електронного урядування є базовою передумовою для розбудови в Україні ефективних цифрової економіки і цифрового ринку та його подальшої інтеграції до єдиного цифрового ринку ЄС .

Література:

1. Електронне урядування. Опорний конспект лекцій. Дзюба С.В., Жилияєв І.Б., Полумієнко С.К., Рубан І.А., Семенченко А.І. За ред. А.І. Семенченка. – Київ, 2012.

2. Войтович Р. Особливості впровадження електронного уряду в Україні // Аспекти місцевого самоврядування. – 2004. - № 4. – С. 19.

3. Урядовий портал. Розвиток електронних послуг. Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/efektivne-vryaduvannya/rozvitok-elektronnih-poslug>

4. Tyshchenko M. Problems and prospects of local e-government in Ukraine. / M. Tyshchenko [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.isp.org.pl/files/18610311450966623001236869203.pdf>

Свірідова Світлана Сергіївна
К.е.н., доцент кафедри
адміністративного менеджменту та проблем ринку
Бондаренко Аліса Олександрівна
студентка 5 курсу кафедри
адміністративного менеджменту та проблем ринку
Одеського національного політехнічного університету, м. Одеса

ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ, ЯКІ РЕГУЛЮЮТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Однією з головних умов ефективного впровадження електронного урядування, як і в усіх країнах, є нормативно-правове забезпечення функціонування е-урядування. В Україні створена законодавча і нормативно-правова база з питань електронного урядування, але, вона містить ряд недоліків, а саме: неповнота, безсистемність, нечіткість, недостатня узгодженість документів та відповідність міжнародним нормам. Усе вищесказане призводить до того, що Україна займає не провідне місце серед країн, де вже існує система електронного урядування. Саме це й формує актуальність проведення дослідження щодо визначення особливостей правового регулювання впровадження електронного урядування в Україні.

Теоретико-практичні аспекти розвитку інформаційного суспільства, запровадження електронного уряду та електронної демократії розглядалися в роботах: Д. Белла, М. Бонема, М. Вершиніна, Л. Гросмана, О. Даніліна, В. Дрожжинова, М. Раскладкіної, В. Солодова, Е. Тофлера, Ю. Травкіна, О. Яковлевої, О. Баранова, О. Голобуцького, М. Демкова, О. Ємельяненко, П. Клімушина, І. Клименко, І. Коліушко, Н. Коритнікова, І. Куспляк, К. Линьов, Ю. Машкаров, А. Семенченко, С. Чукут, О. Шевчук та ін.

Нормативно-правова база щодо впровадження електронного урядування в нашій країні в останні роки суттєво розширилася. Існує кілька десятків основних нормативно-правових актів так чи інакше пов'язаних з тематикою інформатизації та електронним урядуванням зокрема. На сьогодні в цій сфері розроблено за оцінками спеціалістів більше, ніж 300 нормативно-правових актів, що стосуються інформаційного суспільства, інформатизації, інформаційної безпеки, інформаційної політики, електронного урядування тощо. В цілому необхідна для впровадження електронного урядування нормативно-правова база створена. Цими документами визначені основні засади державної політики, базові принципи, пріоритетні цілі та стратегічні завдання, механізми державного управління тощо у сфері інформаційної політики, інформатизації, розбудови інформаційного суспільства та суспільства знань, інформаційної безпеки, електронного урядування та відкритого уряду.

Закон України «Про інформацію» регулює відносини щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації [1]. В Законі України «Про національну програму інформатизації» йдеться про загальні засади формування, виконання та коригування Національної програми інформатизації. Щодо іншого акту про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах, то в ньому говориться про відносини у сфері захисту інформації в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах (далі - система) [2].

А Закон України «Про захист персональних даних» регулює правові відносини, пов'язані із захистом і обробкою персональних даних, і спрямований на захист основоположних прав і свобод людини і громадянина, зокрема права на невтручання в особисте життя, у зв'язку з обробкою персональних даних. Цей Закон поширюється на діяльність з обробки персональних даних, яка здійснюється повністю або частково із застосуванням автоматизованих засобів, а також на обробку персональних даних, що містяться у картотеці чи призначені до внесення до картотеки, із застосуванням неавтоматизованих засобів.

Поруч з Законами України, розробляються Укази Президента України, Постанови Кабінету Міністрів, затверджуються програми цільового розвитку даної галузі, такими є: Указ Президента України «Про першочергові завдання щодо впровадження новітніх інформаційних технологій» від 20 жовтня 2005 р. № 1497, Постанова Кабінету Міністрів України «Про Реєстр адміністративних послуг» від 5 грудня 2011 р. № 1274, Постанова Кабінету Міністрів України «Про електронний обмін службовими документами в органах виконавчої влади» від 17 липня 2009 р. № 733, Постанова Кабінету Міністрів України «Про заходи щодо створення електронної інформаційної системи «Електронний Уряд»» від 24 лютого 2003 р. № 208. В даних документах йдеться про створення належних умов для прискорення економічного та соціального розвитку України, суттєве поліпшення умов життя людей, забезпечення відкритості та прозорості функціонування органів державної влади та органів місцевого самоврядування, забезпечення вільного доступу до інформації про надання послуг, а також порядок, умови та розмір плати за їх надання; в наступних також зазначається механізм надсилання та одержання електронною поштою електронних копій службових документів, а також створення єдиного веб-порталу органів виконавчої влади, що є центральною частиною електронної інформаційної системи «Електронний уряд», призначеною для інтеграції веб-сайтів, електронних інформаційних систем та ресурсів органів виконавчої влади і надання інформаційних та інших послуг з використанням мережі Інтернет [3-10].

Таким чином, впровадження електронного урядування в Україні регулюється великою кількістю нормативних актів. Причому, в цих актах тісно переплітаються адміністративно-правові та інформаційно-правові норми. Однак відсутність єдиної державної політики з упровадження електронного

урядування, її концептуальних засад та стратегії, відсутність чітко визначеної системи критеріїв їх реалізації, а також дієвого контролю з боку держави за виконанням заходів із впровадження електронного урядування призвели до того, що Україна значно відстає за темпами впровадження електронного урядування від інших європейських країн. Відкритим і гострим залишається питання щодо єдиного органу влади відповідального за політику впровадження електронного урядування та координацію дій у цій сфері різних міністерств та відомств, робочих груп, які поки що конкурують між собою, а не взаємодіють.

Література:

1. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 р. № 2657-ХІІ, зі змінами.
2. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України // Відомості Верховної Ради. – 1994. – № 31. – Ст. 286.
3. Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки: Закон України від 9 січня 2007 р. № 537-V.
4. Про телекомунікації: Закон України // Відомості Верховної Ради. – 2004. – № 12. – Ст. 155.
5. Про основи національної безпеки України: Закон України. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003, № 39, ст.351.
6. Про Реєстр адміністративних послуг: Постанова Кабінету Міністра України від 5 грудня 2011 р. № 1274.
7. Про електронний обмін службовими документами в органах виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністра України від 17 липня 2009 р. № 733.
8. Про заходи щодо створення електронної інформаційної системи «Електронний Уряд»: Постанова Кабінету Міністра України від 24 лютого 2003 р. № 208.
9. Про порядок оприлюднення в мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністра України від 4 січня 2002 р. № 3.
10. Про затвердження плану заходів з виконання завдань, передбачених Законом України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки»: Розпорядження Кабінету Міністра України від 15 серпня 2007 р. № 653-р.

Нікітенко В.О.

доцент кафедри менеджменту організацій
та управління проектами, кандидат філософських наук
Інженерний інститут Запорізького національного університету, м. Запоріжжя

ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ АДАПТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ЯК НАПРЯМ РОЗВИТКУ МЕНЕДЖМЕНТУ СКЛАДНИХ СИСТЕМ

Формування концепції адаптивного управління як напрям розвитку менеджменту складних систем має велику актуальність, тому що ХХІ століття століття складності вимагає оптимізації всіх процесів, яка направлена на те, щоб організації швидше адаптувалися до плинних умов існування та сформувалися як складні адаптивні системи. Протягом останніх кількох десятиліть людство стало свідками зародження й розвитку теорії складності, спочатку застосованої у математиці й біології, потім – в економіці й соціології. Один із найважливіших висновків нової теорії полягає у тому, що всі організації являють собою мережі, у результаті чого управління еволюціонувало від ієрархічного до мережевого [1]. В основі концепції адаптивного управління – холізм як філософія цілісності, напрям у сучасній західноєвропейській філософії, що розглядає цілісність світу як наслідок творчої еволюції, яка спрямовується нематеріальним «фактором цілісності». В результаті цієї теорії будь-яка організація повинна формуватися як цілісна система, в основі якої самоорганізація й емерджентність, що розглядають поведінку складних систем, яка ґрунтується на гнучких методах роботи. В умовах складності відбуваються постійні зміни, які вимагають нової теорії гнучкого менеджменту, так як традиційний менеджмент став вже проблемою, а не рішенням [2]. Створення адаптивного управління як напрям розвитку менеджменту складних систем – це дорожня карта того, як сформувати ефективне управління і стати успішним менеджером-керівником та вивести свою організацію з кризи, що дозволить застосувати теорію в щоденній практиці та створити ефективне управління, а для цього слід фокусуватися на теорії адаптивності. Щоб орієнтуватися у багатьох складних проблемах сьогодення – медицини, геноміки та генної інженерії, синтетичної біології та Інтернету речей, кібербезпеки та штучного інтелекту, квантових комп'ютерів та розумних матеріалів – необхідний більш цілісний підхід для вивчення складних соціальних систем, що пропонує цілісне бачення взаємодії в організаціях як складних системах. Для цього слід розібратися у причинах і наслідках, які можуть бути пов'язані циклічною залежністю. У таких ситуаціях жодна з причин не буде головною, так як аналіз першопричин може цілкоміто відбивати складність навколишнього світу та виробляти досконаліші способи управління державою [3]. Теорія складних соціальних систем як основа теорії адаптивного управління чи навпаки теорія адаптивного управління як теорія складних систем направлена проти бюрократичного засилля апарату, що панує

в управлінні, корупції та зловживання владою, некомпетентності, формалізму та некерованості хаотичними процесами, відсутністю управлінських адаптивних структур, які вийшли на рівень глобальних, та вимагає застосування гнучких підходів до управління як єдиного цілого, підтримуючого навколишнє середовище, а також мотивацію, комунікації та співпрацю всередині команди [4]. Прихильники створення адаптивного управління як напряму розвитку менеджменту складних систем визнають необхідність безперервного удосконалення, під час якого управлінські процеси піддаються регулярній переоцінці й переналаштуванню всіх процесів за допомогою рефлексії адміністративної діяльності, яка постійно переоцінюється та використовує все більш гнучкі методи, що допоможуть досягти здорової конкуренції завдяки постійному додаванню цінностей та інновацій. Важливо у цьому складному процесі сприяти реалізації інновацій, як на рівні великих компаній, так і держави, щоб інноваційний розвиток став постійним, динамічним і успішним [5]. Перед Україною стоїть багато викликів і головний з них – як здобути економічну перевагу і стати помітнішим гравцем на глобальній арені інновацій, ніж сьогодні. Новітні технології – нові форми енергії, біотехнології, енергетика, освоєння космосу, національна безпека – будуть відігравати ключову роль, щоб інноваційні імпульси з'єдналися в один, тому що інновації є одним з чинників довгострокової конкурентоспроможності, а для цього слід, щоб на всіх рівнях була впроваджена концепція адаптивного управління як напрям розвитку менеджменту складних систем XXI століття. З усіх загроз і викликів, перед якими стоїть Україна, є нездатність утримати економіку на висхідній траєкторії і подолати політичні перешкоди та приділити увагу занедбанам питанням – освіті, науці, культурі, медицині.

Література

1. Андрюкайтене Регіна, Воронкова Валентина, Кивлюк Ольга, Романенко Тетяна, Рижова Ірина. Концептуалізація smart-общества и smart-технологий в контексте развития современной цивилизации. Mokslas ir praktika: aktualijos ir perspektyvos. 2017. p.11-12.
2. Андрюкайтене Р., Воронкова В., Кивлюк О., Никитенко В. Становление и развитие smart-общества как высокоразумного, высокотехнологического, высокоинтеллектуального. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2017. Вип.71. p. 17-25.
3. Воронкова В. Г. Теорія складності як методологічна основа публічного управління та адміністрування в цифровому суспільстві// Публічне управління та адміністрування у процесах економічних реформ: збірник тез доповідей III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 19 листопада 2019 р. Херсон: ДВНЗ «ХДАУ», 2019. с. 107-109.
4. Nikitenko V.O. Education as a factor of creative personality establishment and development in information society. Humanities bulletin of Zaporizhzhche state engineering academy. 2018. Вип. 74. p. 150-158.

5. Олексенко Р. И. Философия, мировоззрение и мораль современного предпринимателя как составная экономико-социального развития общества. Социосфера : науч.-метод. и теор. журнал. 2013. № 1.

Довженко Валентина Анатоліївна,
доцент кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності
та публічного управління, к. е. н., доцент,
Гриня Леся Миколаївна,
магістр спец. «Публічне управління та адміністрування»,
Поліський національний університет, м. Житомир

ПУБЛІЧНІ ТА КОМЕРЦІЙНІ ЗАКУПІВЛІ: СУТЬ, НЕОБХІДНІСТЬ, ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ

В умовах інформаційного суспільства все більшої популярності набуває запровадження електронного формату проведення процесу закупівлі. Електронна система закупівель, що є обов'язковою для установ і організацій державного сектора, неабияким інтересом користується і серед представників приватного бізнесу. Проте джерела фінансових ресурсів, інтереси та цілі їх здійснення для сторін-учасників є різними, що потребує додаткового вивчення.

Публічні закупівлі здійснюються задля забезпечення потреб держави та окремої територіальної громади. Метою здійснення публічних закупівель має бути розвиток конкуренції, що забезпечить акцептування найбільш економічно вигідних пропозицій. При цьому державні тендери в усьому світі є одним із найбільш важливих регуляторів економіки – стимулів розвитку національного виробництва [1]. Одним з пріоритетних напрямів підвищення ефективності витрачання публічних коштів є оптимізація процесу публічної закупівлі. Однак, публічні закупівлі можуть бути і основою для недобросовісної конкуренції, корупції та шахрайства.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про публічні закупівлі» від 25 грудня 2015 р. публічна закупівля – це придбання замовником товарів, робіт і послуг у порядку, встановленому цим Законом [2]. Цибульник Н. Є. пропонує розглядати публічні закупівлі у вузькому та широкому розумінні. «У вузькому – як специфічний інструмент адміністративно-правового регулювання та забезпечення правовідносин щодо формування, раціонального розподілу та ефективного використання публічних фінансів, що застосовується у процесі реалізації публічного інтересу під час придбання товарів, робіт і послуг за публічні кошти; у широкому – як сукупність суспільних комплексних правовідносин, що виникають у процесі задоволення замовником публічних потреб (товари, роботи і послуги) за публічні кошти у порядку, встановленому законодавством України» [3].

Основними інтересами держави, як суб'єкта процедури державної закупівлі, є: оптимізація витрат, ефективне, цільове, обґрунтоване спрямування

публічних (бюджетних) коштів та зменшення навантаження на відповідний бюджет шляхом обрання найбільш економічно обґрунтованої пропозиції конкурсних торгів; забезпечення виконання державних та інших програм; розвиток та підтримка різних секторів економіки; поліпшення конкурентного середовища в окремих галузях економіки [4]. Проте поряд із вигодами можуть проявлятися і негативні наслідки. Наприклад, закупівля за найнижчою ціною, окрім економії бюджетних коштів, може супроводжуватись незадовільною якістю предмету закупівлі. Можливість проведення переговорної процедури може спонукати сторони до змови та корупційних дій.

Отже, публічні закупівлі є одним із інструментів виконання державою функцій у сфері національної безпеки, розвитку ринкових відносин, формування конкурентного середовища, підтримки окремих регіонів та груп населення, розвитку галузей та суб'єктів ринку. Приватні ж компанії здійснюють закупівлі для своїх потреб, і, відповідно, їх власники зацікавлені в максимально кращій пропозиції: кращі умови і якість, кращі умови обслуговування, і, звичайно, все це за мінімальними цінами. В комерційній сфері вигоди власників компаній прямо залежать від ефективності діяльності самого підприємства. Зниження витрат, збільшення доходів фірми впливають на загальний прибуток компанії. Тому є певний інтерес керівництва і власників приватних компаній в організації та проведенні закупівель на кращих умовах. Зокрема застосування замовником інструментів конкуренції серед учасників закупівель сприятиме досягненню цілі щодо вибору кращої пропозиції. Такою є логіка приватних підприємців та приватного інтересу.

Досвід учасників тендерних торгів у комерційному секторі показує, що організація та участь в електронних системах закупівель зумовлена такими причинами:

- вибір постачальника неспецифічних товарів для діяльності компанії. Оголошення торгів спрощує збір інформації про невідомий сегмент ринку і дозволяє швидко зробити вибір.

- недовіра відділу закупівель з боку керівництва. Можливість уникнути недобросовісних дій з боку працівників і колегіально вибрати постачальника.

- данина моді або можливість бути в «тренді», тобто застосовувати сучасні методи ведення бізнесу. Хоча в цьому випадку часто сторонам заздалегідь відомо хто перемаже, але кращі та вигідніші умови пропозиції можуть забезпечити непередбачуваний вииграш в тендері [5].

Онлайн-платформи для проведення закупівель в комерційному секторі дозволяють учасникам отримати певні вигоди, зокрема: автоматизація процесу закупівель; залучення нових постачальників та розширення ринків збуту; зниження витрат на рекламу, пошук клієнтів та економія витрат на закупівлі; гнучкий підхід до вибору переможця і можливість співпрацювати з лідерами на ринку; продаж і закупівля товарів 24/7; підтримка іміджу та застосування сучасних способів продажу товарів, послуг, робіт.

Публічні та комерційні закупівлі здійснюються на електронних торгових майданчиках і веб-порталах держзакупівель. При цьому в законодавстві визначено, що електронна система закупівель повинна бути загальнодоступною та гарантувати недискримінацію, рівні права під час реєстрації всім заінтересованим особам та рівний доступ до інформації всім особам, обмін і збереження інформації та документів має відбуватися з гарантуванням непорушності даних про учасників і їхніх пропозицій під час проведення процедури закупівлі та їх конфіденційність до моменту розкриття тендерних пропозицій [2].

Для виконання своєї місії і публічні і комерційні закупівлі здійснюються на основі розробленого плану. План закупівель включає такі складові: визначення предмету закупівлі; встановлення об'єму та якісних характеристик продукції, робіт та послуг; визначення часу постачання продукції чи виконання робіт; дослідження ринків; визначення функцій та обов'язків відповідальних осіб; підготовка документації для здійснення закупівельної операції; визначення способів оцінки заявок і пропозицій; планування процесу проведення закупівельної процедури.

Отже, подальше формування єдиної структурованої системи публічних закупівель на засадах прозорості, відкритості, недискримінації та конкуренції дасть змогу забезпечити раціональне й ефективне використання державних коштів і задовольнити суспільні потреби у високоякісних товарах і послугах. Також функціонування даної системи дозволяє вирішувати соціальні проблеми на державному, регіональному та місцевому рівні, а платникам податків контролювати використання коштів територіальних громад. Водночас, система електронних торгів дозволяє отримувати приватні інтереси, що полягає у збільшенні ринків збуту продукції (товарів, робіт, послуг); збільшенні прибутку; підвищенні іміджу компанії. Тому доцільним є формування прозорої, відкритої та конкурентної системи публічних та комерційних закупівель із врахуванням сучасних економічних умов.

Література

1. Мельников О. С. Особливості публічних закупівель як об'єкта державного регулювання економіки. *Теорія та практика державного управління*. 2016. №1. С. 129-135.
2. Закону України «Про публічні закупівлі» від 25 грудня 2015 року №922-VIII (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/922-19>.
3. Цибульник Н. Ю. Адміністративно-правове забезпечення публічних закупівель в Україні. *Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Запоріжжя*, 2018. 20 с.
4. Сошников А. О. Деякі аспекти співвідношення публічних та приватних інтересів при здійсненні закупівель в комунальному секторі економіки. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2012. № 11. С. 130-135.
5. Для чого проводиться організація закупівель недержавними компаніями. *Портал: ТендерГід™*. URL: <https://tendergid.ua/ua>.

6. Іванюк О. В., Довженко В. А., Кравець І. В. Перспективи впровадження інформаційних технологій у вітчизняній системі публічного управління. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2018. № 4. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua>

Мельниченко Олександр Анатолійович,
доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я,
Харківський національний медичний університет, м. Харків

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ЙМОВІРНІ РЕЗУЛЬТАТИ МЕДИЧНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

Більшість населення України навряд чи може похизуватись добрим здоров'ям. Підтвердженням цього є дані Державної служби статистики України [1], низькі оцінки респондентів [2] і міжнародних рейтингів [3]. Але ця невтішна ситуація не залишилась без уваги з боку Міністерства охорони здоров'я України, яке започаткувала медичну реформу: з 2018 р. на первинному, з 2020 р. – на вторинному та третинному рівнях [4]. За таких умов беззаперечною є необхідність проведення медичної реформи, але певний скепсис викликають як способи, так і ймовірні результати її проведення. При цьому слід зважати на особливості різних факторів впливу. Саме це, зрештою, й обумовлює актуальність даного дослідження.

При проведенні медичної реформи слід орієнтуватись не лише на досягнення заздалегідь визначених цілей (передусім, покращення здоров'я населення за рахунок забезпечення їхнього доступу до якісних медичних послуг), а й зважати на наявні ресурси та фактори, що по-різному впливають на результати реформи. Так, зокрема, стагнація національної економіки призвела до скорочення бюджетного фінансування сфери охорони здоров'я, а з тим – зростання здатності комунальних некомерційних підприємств охорони здоров'я (далі – КНП) отримувати додаткові доходи за рахунок надання медичних і супутніх послуг. Але заважає цьому масова бідність населення (незможність придбати поліс медичного страхування та/чи оплатити медичні послуги, не передбачені відповідним пакетом медичних послуг, а відтак – не підлягають відшкодуванню згідно договору між КНП та Національною службою здоров'я України); невідповідний потребам сьогодення ресурсний потенціал більшості КНП, який вкрай проблематично покращити через відсутність додаткових капіталовкладень та низьку інвестиційну привабливість більшості сегментів сфери охорони здоров'я.

Не варто забувати й про старіння нації – зростання чисельності та частки осіб старших вікових груп, які через вищу міру фізичного зносу їхнього організму більше схильні до захворювань і складніше їх переносять. Природно, що такі особи потребують більшої кількості медичних послуг (а з тим –

ресурсів), але їхня низька платоспроможність може істотною мірою знизити доступність таких послуг (особливо на вторинному та третинному рівнях).

Глобалізація сприяє розвитку медичного туризму, обміну досвідом, використанню сучасних медикаментів і товарів медичного призначення, запровадженню нових технологій тощо; водночас, обумовлює відтік висококваліфікованих лікарів і медичного персоналу, збільшує вразливість населення України від пандемій (зокрема, COVID-19) та «екзотичних» хвороб.

Неоднозначний вплив має й урбанізація: подальше знелюднення сіл на периферійних (особливо, депресивних) територіях спричиняє скорочення чисельності населення, а з тим – посилення проблем з наявністю такої кількості декларантів, достатньої для збереження існуючої мережі КНП; перспективи розвитку фактично мають лише опорні багатопрофільні лікарні, тоді як решта КНП є першими претендентами на «згортання» та/чи ліквідацію; більшість мешканців віддалених населених пунктів обмежені у доступі до медичних послуг не лише через брак коштів, а й унаслідок проблем (переважно жахливий стан автомобільних доріг, брак регулярних автобусних маршрутів і власного автотранспорту) з тим, щоб дістатись до опорної багатопрофільної лікарні. Водночас, у містах зростає чисельність та щільність населення, що негативно позначається на епідеміологічній ситуації на цих територіях, а також на доступності якісних медичних послуг; ймовірним також є незначне посилення конкуренції серед медперсоналу, які власні професійні вади компенсуватимуть старанністю й порівняно низькими вимогами до умов і рівня оплати праці.

Саме тому КНП мусять зосередитись на конкретних сегментах ринку медичних послуг, оскільки на тлі ймовірного його поділу не лише за спеціалізацією, а і за рівнем платоспроможності пацієнтів, зростає значущість конкурентних переваг (наявної матеріально-технічної бази, професійних та особистісних характеристик персоналу тощо).

З урахуванням вищевикладеного матеріалу можна зробити такі висновки. Результати медичної реформи в Україні істотною мірою залежать від впливу таких факторів: стагнація національної економіки, масова бідність населення, старіння нації, глобалізація, урбанізація тощо. Наведені фактори створюють як нові можливості, так і загрози для подальшого розвитку вітчизняної сфери охорони здоров'я, тим самим одночасно здійснюючи позитивний та негативний вплив на результати медичної реформи. Продовження наукових розвідок за даною проблематикою сприятиме подальшому розвитку вітчизняної медицини як запоруки покращення здоров'я населення.

Література

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/operativ> (дата звернення: 22.12.2019)
2. Шкробанец І.Д., Бідучак А.С., Кардаш Е.В. Вивчення громадської думки пацієнтів щодо доступності, задоволеності надання медичних послуг та реформування охорони здоров'я. *Клінічна та експериментальна паталогія*. 2013. Т. XII. № 4. С. 155–157.

3. Україна на 94-му місці зі 195 в Глобальному індексі безпеки здоров'я.
URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-hlobalnyi-index-bezpeky-zdorovya/30235911.html> (дата звернення: 24.10.2019)

4. Офіційний сайт Міністерства охорони здоров'я України. URL: <http://www.moz.gov.ua/ua/portal/> (дата звернення: 23.01.2020)

Паланиця Микола Миколайович
Магістр

Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон

СТАН ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В ПІВДЕННІЙ УКРАЇНІ

На протязі 29 років тривають в Україні економічні та політичні перетворення після розпаду СРСР. Події революції гідності, бажання українців зблизитися із Європою, окупація Криму, війна на Сході дали початок новому поштовху розвитку реформ. Уряд взяв курс на діджиталізацію на цифровізацію. Однією із важливих реформ в цьому курсі та інструментом до модернізації виступає саме електронний уряд. Успішне його запровадження і є однією із умов переходу від традиційного суспільства до сучасного. А саме інформаційного, кваліфікованого, обізнаного та демократичного.

Вперше термін «електронний уряд» було застосовано в 1997 році за ініціативою Національного наукового фонду США із метою визначення процесу адміністративної реформи. За основу був взятий новий державний менеджмент та широке впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в державне управління, насамперед в виконавчі органи влади [1]. Таким чином, електронний уряд – це модель державного управління, яка заснована на використанні сучасних інформаційних та комунікаційних технологій з метою підвищення ефективності влади.

Головними складовими електронного уряду є: держава, бізнес та громадяни. Нажаль, ухвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні (далі – Концепція) наприкінці 2010 р. жодним чином не сприяло розумінню пересічними громадянами країни того, що конкретно мається на увазі під терміном «електронне урядування» та які складники необхідно буде розвивати [2]. Під електронним урядування розуміється спосіб організації державної влади за допомогою локальних та глобальних інформаційних мереж, що забезпечують функціонування органів влади в режимі реального часу.

Україна почала активно займатися електронним урядуванням в доленосні часи. Влітку, а саме 04.06.2014 року було створено Державне агентство з питань електронного урядування в Україні. Із приходом до влади нової команди Президента України Зеленського Володимира Олександровича, Агентство було замінено 02 вересня 2019 року Постановою КМУ №829 на Міністерство цифрової трансформації України. Саме воно і нині опікується

усіма процесами, займається розробкою новаторських програм та мобільних додатків, які стосуються електронного уряду [3].

Із запровадження електронного урядування зменшилась взаємодія із бюрократичними органами, зменшилась кількість черг та пришвидшилось надання послуг. Тобто змінився концепт уряду та взявся чіткий курс на перехід України на електронний документообіг із електронним цифровим підписом [4]. Чітко прослідковується модель бюрократії Вебера, коли чиновник є, працює, але його не видно. Наступним етапом має бути розвиток сервісного та відкритого уряду, на зміну моделі Вебера повинна прийти модель Кастельса. За такої моделі знімається принцип ієрархії та вводиться принцип економічної конкуренції та раціональної децентралізації поряд із індивідуалізацією [5].

Розвиток електронного урядування в Україні не оминув і Південну частину держави. Миколаївська міська рада створила відділ стандартизації та впровадження електронного урядування. Водночас міська влада Миколаєва веде активну роботу із приведення адміністративних послуг в органах місцевого самоврядування у відповідність до міжнародних стандартів ISO 9001:2000. Відповідно до розпорядження Миколаївського міського голови №748р від 20.11.2009 була створена робоча група з упорядкування адміністративних послуг, що надаються органами місцевого самоврядування, комунальними підприємствами, установами і організаціями [6]. Наступним великим кроком на шляху формування сучасної системи електронного управління у місті стало прийняття Програми «Електронне урядування та електронна демократія в м. Миколаєві на 2010 — 2015 роки». Сьогодні пройшло вже багато часу після проведення адміністративної реформи і громадяни Миколаївщини можуть записатися не виходячи із дому до ЦНАП, відслідкувати куди йдуть кошти із місцевого бюджету.

Сусідня Херсонщина також втілює електронне урядування в дію. Жителі міста Херсона можуть звернутися до міського голови із запитанням, створити онлайн-петицію, подивитися інтерактивні карти руху громадського транспорту та об'єктів комунальної власності [7]. За допомогою порталу iGov, який створений ІТ-волонтерами жителі Херсона та області мають змогу отримувати ряд адміністративних послуг, записатися в чергу та таке інше. Усі ресурси, в тому числі і сайт Херсонської обласної державної адміністрації став ближчим до пересічного громадянина. З явилось дуже багато корисних посилань, розділи велике будівництво, діджиталізація, децентралізація, адміністративні послуги.

Не відстає від Миколаївщини та Херсонщини, перлина Чорного моря - Одещина. На сайті Одеської міської ради розміщено безліч посилань на інтерактивні карти комунальних підприємств, адміністративні послуги, камери зупинок та стоянок. До речі громадяни мають змогу в онлайн-режимі відслідкувати порушення дорожнього руху та повідомляти в поліцію. Створена цікава платформа «Соціально-активний громадянин», яка об'єднує електронні петиції, бюджет, обговорення, запити тощо. Тобто громадянам не

треба виходити із свого затишного будинку, щоб зайняти чергу, подати пакет документів на дозволи, отримати дублікат номерів на транспортний засіб.

Нарешті всі громадяни України, в тому числі і жителі Південного регіону мають змогу якісно, вчасно та швидко отримувати адміністративні послуги через ЦНАП або онлайн. Також приймати участь в громадських слуханнях, обговоренні нагайних питань, долучатися до розробки важливих регіональних програм розвитку. За електронним урядуванням майбутнє і цей процес в нашій країні вже почав нову фазу свого стрімкого розвитку.

Література:

1. Електронне урядування. Опорний конспект лекцій. Дзюба С.В., Жилияєв І.Б., Полумієнко С.К., Рубан І.А., Семенченко А.І. За ред. А.І. Семенченка.- Київ, 2012.
2. Концепція розвитку електронного урядування в Україні, затверджена розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.12.2010 № 2250-р.
3. Постанова Кабінету Міністрів України № 829 від 02 вересня 2019 року.
4. Архипова Є.О., Дмитренко Н.О. Досвід впровадження електронного урядування в Естонії та його імплементація в Україні / Є.О. Архипова, Н.О. Дмитренко // Молодий вчений. – 2015. –№ 11 (26), частина 3. – с. 148.
5. Риженко О. В. Розвиток електронного урядування в Україні: сучасний стан, проблеми та перспективи / О. В. Риженко // Дні інформаційного суспільства – 2015 р. [Текст]: матер. щоріч. наук.-практ. конф. — К. : Видавництво “Тезис”, 2015. — С. 113—115.
6. Інформаційний сайт Миколаївської міської ради <https://mkrada.gov.ua/>.
7. Інформаційний сайт Херсонської міської ради <http://www.city.kherson.ua/>
8. Офіційний сайт міста Одеса <https://omr.gov.ua/>

Ковтун В.М.

здобувач вищої освіти другого(магістерського) рівня

Вольська О.М.,

д. держ. упр., професор кафедри публічного

управління та адміністрування

Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон

ЗНАЧЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО КАБІNETУ ЗАБУДОВНИКА У ДІЯЛЬНОСТІ МІСТОБУДУВАННЯ

З 17.10.2019 року Верховна Рада України прийняла у другому читанні проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо удосконалення порядку надання адміністративних послуг у сфері будівництва та створення Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва» (законопроект №1081 від 29.08.2019 року), яким передбачено створення Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва, одними з компонентів якої стануть статі Реєстр будівельної діяльності та Електронний кабінет (на заміну

існуючій електронній системі здійснення декларативних процедур у будівництві, яка з 04.07.2019 року вже не функціонує, та на заміну «Прозора ДАБІ»). Закон набрав чинності з 01.12.2019 року, а положення щодо запровадження електронного кабінету — з 01.01.2020 року. Єдина електронна система у сфері будівництва буде впроваджена поетапно — з 01.12.2020 до 01.12.2022 року. Законом :

- створено Єдину державну електронну систему у сфері будівництва;
- посилено відповідальності суб'єктів надання адміністративних послуг (Кодекс України про адміністративні правопорушення буде доповнено статтею 166-27 «Порушення законодавства у сфері надання адміністративних послуг»);
- обмежено деякі повноваження посадових осіб державного архітектурно-будівельного контролю (ДАБІ);
- запроваджено подання документів в електронній формі для отримання всіх адміністративних та інших послуг у сфері будівництва, а також отримання таких послуг в електронній формі 24 години на добу 7 днів на тиждень;
- скорочено переліку документів для отримання адміністративних послуг;
- запроваджено електронну взаємодію між державними електронними інформаційними ресурсами, суб'єктами надання адміністративних послуг у сфері будівництва для отримання адміністративних послуг за принципом «єдиного вікна»;
- запроваджено отримання результатів надання адміністративних послуг в електронній формі, отримання паперового примірника лише за бажанням;
- передбачено оплату адміністративних послуг у сфері будівництва, штрафів за правопорушення у сфері містобудівної діяльності по електронній системі;
- запроваджено ідентифікатор об'єкта будівництва та завершеного будівництвом об'єкта, який буде незмінними протягом життєвого циклу об'єкта;
- передбачено включення до електронної системи контрольних примірників будівельних норм, обов'язкових для виконання національних стандартів, інших нормативних документів технічного характеру, які є обов'язковими для виконання відповідно до закону;
- запроваджено відкритий доступ до інформації, яка міститься в електронній системі, через портал електронної системи; запроваджено єдиний порядок присвоєння та зміни адрес об'єктами нерухомого майна.

Єдина державна електронна система у сфері будівництва – єдина інформаційно-телекомунікаційна система у складі містобудівного кадастру, що забезпечує створення, перегляд, відправлення, прийняття, збирання, внесення, накопичення, обробку, використання, розгляд, зберігання, захист, облік та

надання інформації у сфері будівництва, а також електронну взаємодію між фізичними та юридичними особами, державними органами, органами місцевого самоврядування, центрами надання адміністративних послуг, з метою отримання визначених цим Законом послуг у сфері будівництва.

Електронна система складається з: реєстру будівельної діяльності; електронного кабінету користувача електронної системи; порталу електронної системи. Невід'ємною архівною складовою частиною Реєстру будівельної діяльності є єдиний реєстр документів, що дають право на виконання підготовчих та будівельних робіт, засвідчують прийняття в експлуатацію будівництвом об'єктів, відомостей про повернення на доопрацювання, відмову у видачі, скасування та анулювання зазначених документів [1].

Е-кабінет забудовника дасть можливість повністю усунути вплив людського фактора та зведе до мінімуму можливість корупційних ризиків між замовниками будівництва та органами держархбудконтролю. З 2 вересня ДАБІ разом із фондом «Євразія» розпочали тестувати електронний кабінет забудовника. Повідомлення про початок будівництва мають зареєструвати у п'ятиденний термін. За будь-яке порушення термінів інспектори буднагляду будуть нести відповідальність [2].

Тестування перед початком повноцінної роботи було необхідне, аби виявити можливі технічні недоліки у роботі програми. Держархбудінспекція спільно з міжнародним партнером Фондом «Євразія» (проект міжнародної технічної допомоги «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах (TAPAS)») вже з 2 вересня проводилося тестування інформаційно-телекомунікаційної системи у сфері містобудівної діяльності – «Електронний кабінет». У ДАБІ переконані, що Е-кабінет дозволить звести до мінімуму корупційні ризики між замовником будівництва та органами держархбудконтролю [3].

В Україні в тестовому режимі запущено електронний кабінет забудовника, у якому компаніям можуть надавати адміністративні послуги щодо об'єктів незначного класу наслідків (СС1) в автоматичному режимі й без участі посадової особи. Принцип роботи нового онлайн-сервісу – максимальна цифровізація процесів та усунення чиновника з дозвільних процедур, а отже, унеможливлення проявів корупції. Крім того, це 100-відсотково сучасний підхід до надання адміністративних послуг, на який уже давно очікували громадяни та будівельна галузь у цілому. Завдяки підтримці TAPAS, Фонду «Східна Європа» та Офісу ефективного регулювання BRDO вдалося дати старт цьому масштабному проекту. Презентація та впровадження Е-кабінету Забудовника – лише початок докорінної реформи у сфері містобудування.

Замовник будівництва може зареєструватися в особистому кабінеті на сторінці онлайн-сервісу <https://e-dabi.gov.ua/> і вибрати необхідну послугу, система автоматично перевірить внесену інформацію, зокрема про право власності на земельну ділянку, її цільове призначення, належність об'єкта до класу наслідків СС1 за квадратурою, кількістю поверхів тощо. Якщо всі дані

відповідають вимогам, то система буде автоматично реєструвати їх і надсилати відповідь електронною поштою [4].

Запуск кабінету запланований у кілька етапів. На першому мають бути автоматизовані послуги з отримання документів на будівництво об'єктів класі СС1 – житлові та промислові будівлі до чотирьох поверхів. На наступному етапі, вже за декілька місяців будуть доступними онлайн-послуги також стосовно об'єктів, що за класом належать до об'єктів із середніми (СС2) та значними (СС3) наслідками. Велика кількість інструментів автоматизації регулювання будівництва в категорії СС2 та СС3 має запрацювати з листопада 2020 року [5].

Будівельний бізнес відзначив ефективність роботи запущеної у жовтні онлайн-платформи «Прозора ДАБІ», що дійсно стала якісним сервісом у дозвільних процедурах та контрольних-інспекційних заходах у будівництві. Система забезпечила публічність проходження зазначених процедур та унеможливила ризики зловживань. Завдяки учасникам містобудівної діяльності ДАБІ сьогодні максимально відкрита та готова до змін, яких вимагає час та розвиток галузі. Наразі «Прозора ДАБІ» поширюється на всі регіони України щодо будівництва із значним класом наслідків, а також об'єктів із середніми наслідками, дозвільну документацію на які опрацьовують територіальні органи ДАБІ. У пріоритетних планах – підключення до системи і місцевих органів самоврядування, що у рамках децентралізації функцій держархбудконтролю мають власні інспекції [6].

Література

1. Електронний кабінет забудовника з 01.01.2020! URL: <http://dreamdim.ua/ru/elektronna-systema-u-sferi-budivnytstva-zakon-pryjnyato/>
2. Е-кабінет забудовника – новий сервіс, який мінімізує корупційні ризики – ліга: закон URL: <https://dabi.gov.ua/e-kabinet-zabudovnyka-novuj-servis-yakuj-minimizuye-koruptsijni-ryzyky-liga-zakon/>
3. Електронний кабінет забудовника почнуть тестувати з понеділка – главком URL: <https://dabi.gov.ua/elektronnyj-kabinet-zabudovnyka-pochnut-testuvaty-z-ponedilka-glavkom/>
4. В Україні запустили електронний кабінет забудовника – інтернет-видання “Гордон” URL: <https://dabi.gov.ua/v-ukrayini-zapustyly-elektronnyj-kabinet-zabudovnyka-internet-vydannya-gordon/>
5. Електронний кабінет забудовника почав працювати – уряд URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-zapusk-elektronnoho-kabinetu/30323989.html>
6. «Електронний кабінет забудовника» стане новим сервісом у прозорій комунікації держави та учасників містобудівної діяльності URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/elektronnij-kabinet-zabudovnika-stane-novim-servisom-u-prozorij-komunikaciyi-derzhavi-ta-uchasnikiv-mistobudivn>

Панкратьєва Тетяна Леонідівна,
старший викладач кафедри публічного
управління та адміністрування,
Есаулов С.А.

магістрант спеціальності «Публічне управління та адміністрування»
Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

Серед напрямів формування та здійснення публічної політики в умовах децентралізації провідне місце в Україні має відводитися створенню умов для інноваційного розвитку економіки, соціального прогресу, задоволення інформаційних потреб у реалізації прав громадян, їх об'єднань, підприємств та організацій, місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування на основі формування і використання інформаційних ресурсів і сучасних технологій. У зв'язку з процесами децентралізації, які відбуваються в країні, виникає потреба створення єдиного комплексного інструменту впровадження інформаційних технологій та електронного урядування.

Електронне урядування – це форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян [1]. Також визначають поняття як інформаційні технології в державному управлінні, держава в мережі, метафора, що означає інформаційну взаємодію органів державної влади і суспільства з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій, трансформовані для урядових і державних організацій ідеї електронного бізнесу, в яких уряд є різновидом корпоративного користувача інформаційних технологій, автоматизовані державні служби, основними функціями яких є забезпечення вільного доступу громадян до всієї необхідної державної інформації, збирання податків, реєстрація транспортних засобів і патентів, надання необхідної інформації, укладання угод і оформлення поставок необхідних державному апаратові матеріалів і оснащення. Це може призвести до зниження витрат і економії коштів платників податків на утримання і фінансування діяльності державного апарату, збільшення відкритості та прозорості діяльності органів управління, використання в органах державного управління нових засобів, зокрема, інтернет-технологій [2].

Інформаційно-комунікаційна технологія є процесом, що використовує комп'ютерні мережі та сукупність сучасних телекомунікаційних засобів зв'язку і методів збору, обробки і передачі даних для одержання інформації нової якості про стан об'єкта, процесу чи явища. Електронне урядування за допомогою застосування новітніх інформаційно-комунікаційних технологій надає повний комплекс державних послуг для всіх категорій громадян та

суб'єктів господарювання та забезпечує якісно новий рівень відкритої взаємодії держави та суспільства. Електронне урядування є формою організації державної влади з використанням локальних комп'ютерних мереж та глобальної комп'ютерної мережі Інтернет, яка забезпечує функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування в режимі реального часу та робить максимально простим і доступним щоденне спілкування з ними громадян та суб'єктів господарювання.

Електронне урядування передбачає організацію діяльності органів влади, їх взаємодію з фізичними та юридичними особами шляхом максимального використання у їхній діяльності сучасних інформаційних комунікаційних технологій. В умовах розвиненого електронного урядування будь-яка особа може звернутися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування для отримання певної інформації і задоволення адміністративних послуг з допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних та Інтернету.

Метою інформатизаційної реформи є забезпечення доступу громадян до процесів формування інформаційного суспільства через упровадження інноваційних підходів, інструментів та технологій електронного урядування, електронної демократії, інших сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій шляхом модернізації системи публічного управління соціально-економічним розвитком регіону, розвитку інфраструктури відкритих даних, телекомунікаційного середовища та забезпечення рівності громадян незалежно від місця їх проживання в дотриманні їхніх конституційних прав.

Перевагами електронної демократії є залучення громадян до прийняття рішень, зниження витрат на здійснення демократичних процедур, залучення громадян з обмеженими можливостями. Значними надбаннями розвитку інформатизації стане вирішенні завдань соціально-економічного розвитку країни: отримання громадянами рівного якісного доступу до послуг у сферах освіти, охорони здоров'я, соціального захисту тощо.

Впровадження електронного урядування суттєво підвищує рівень прозорості та відкритості органів влади, призводить до зростання рівня залучення громадян у демократичні процеси та зниження рівня корупції в Україні. На сьогоднішній день поширення інформаційно-комунікаційних технологій дозволять громадянам приймати участь у політичних процесах.

Література:

1. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні : Розпорядження, Концепція Кабінету Міністрів України; від 13.12.2010 № 250 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua> В. М.

2. E-Government, или государство в Сети. Стаття підготовлена спеціалістами отделов консалтинга и маркетинга компании Actis Systems — [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.actis.ru/pressclub/default>.

Панкратьєва Тетяна Леонідівна,
старший викладач кафедри публічного
управління та адміністрування,
Соколенко С.В.

магістрант спеціальності «Публічне управління та адміністрування»
Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон

РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В РАМКАХ ДОСЯГНЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ 2030

На початку тисячоліття Україна демонструвала відносно стійке економічне зростання, що сприяло покращенню соціальної ситуації в країні та справило позитивний вплив на досягнення Цілей Розвитку Тисячоліття (ЦРТ). У середньому темп приросту ВВП протягом 2000–2007 років становив близько 7,5%. За цей період ВВП України збільшився майже на 80%, а продуктивність праці – майже на 70%. Водночас позитивний економічний та соціальний поступ відбувався за умов формування в Україні сировинно орієнтованої експортної моделі розвитку, яка спиралася на конкурентні переваги, що виникали значною мірою завдяки дешевизні енергетичних і трудових ресурсів. Це створювало певну ілюзію конкурентоспроможності національної економіки й успішності відповідної моделі конкуренції, зумовлюючи зволікання з подоланням ключових системних диспропорцій та здійсненням структурних перетворень.

Цілі сталого розвитку визначили глобальне завдання по досягненню стійкості до 2030 року. Для досягнення цієї важливої мети необхідно використовуючи переваги інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Перехід на цифрові технології є одним з найактуальніших ключових процесів. Реалізація таких заходів прямо або побічно забезпечує виконання ряду цілей сталого розвитку. Кожен з проєктів у сфері електронного врядування, електронної демократії та кібербезпеки вплинув на одну або кілька цілей стратегічного розвитку.

Створення, впровадження та / або розробка реєстру населення, електронної ідентифікації особистості і ІКТ-інфраструктури, а також подальших навчальних курсів і посібників, пропонованих онлайн, допомагають в досягненні подолання бідності. Належна ідентифікація особистості громадян є необхідною умовою ефективного впровадження всебічних систем соціального захисту і рівних прав доступу до економічних ресурсів та основних видів обслуговування. Також такі заходи гарантують важливий початковий шлях в напрямку до загального медичного обслуговування.

X- Road (обмін даними), як основа державних і приватних електронних послуг, забезпечує рівні можливості, повноцінну участь і розширення прав і можливостей жінок, незалежно від їх статусу професійної або домашньої роботи, що є механізмами реалізації гендерної рівності.

Стратегічні плани в області електронного управління дозволяють розробляти і впроваджувати інфраструктуру, компоненти і послуги, які сприяють економічній ефективності і орієнтованої на стратегічний розвиток держави. Використання і застосування відкритих даних сприяють реалізації інновацій у всіх сферах.

Реалізація стратегічних планів, X-Road, електронної ідентифікації особистості, каталоги сумісності, стандарти / процеси кібербезпеки та ін дозволить розширити використання ІКТ та доступ до них в цілому і до інтернету зокрема, що позитивно вплине на розвиток індустріалізації та інфраструктури, запровадження інноваційних підходів.

Інструменти та процеси електронної демократії можуть допомогти в зменшенні нерівності. Бюджетування з громадською участю, інформаційна система VOLIS, сервісний портал KOVTR, інтернет-голосування - використання відкритих даних і доступ до інформації та електронних послуг державного сектора сприяють залученню в соціальну, економічну і політичну життя країни всіх верств населення.

Перехід на цифрові технології може сприяти плануванню розвитку територій і управління ними. Так використання зарубіжного досвіду планування цифрової взаємодії, діагностики розумних міст і складання стратегічних планів, а також розробки систем управління документами, подання та впровадження бюджетування з громадським участю може зміцнити планування національного і регіонального розвитку.

Зниження корупції і хабарництва, розвиток ефективних, підзвітних і прозорих інститутів влади, гарантія прийняття оперативних, колегіальних і представницьких рішень і громадського доступу до інформації і / або надання всім особам законних посвідчень особи є основними результатами якщо не всіх, то більшості заходів і проектів по переходу на цифрові технології є ефективними для розвитку та досягнення цілі правосуддя. Ця діяльність включає в себе, зокрема, розробку стратегічних планів, допомога в розробці електронних рішень, впровадження електронного кабінету міністрів, електронних послуг і інструментів електронної демократії, а також консультації з питань розробки законодавства та організаційної структури електронного управління.

Технічне, процесно-орієнтоване, правове і адміністративне нарощування потенціалу з використання ІКТ, підтримуючи ідею партнерства відкритого уряду, просуває ефективні партнерські відносини між державними організаціями, між державним і приватним секторами і між організаціями громадянського суспільства, що допомагає у впровадженні інструментів електронної демократії з метою поліпшення взаємодії між урядами країн і їх громадянами.

Перехід на цифрові технології сприяє виконанню поставлених стратегічних цілей, реалізація проектів в сфері електронного управління,

електронної демократії та кібербезпеки підвищують національний рівень досягнення цілей сталого розвитку.

Література

1. План дій Україна – ЄС у сфері «Юстиція. Свобода. Безпека». URL: <https://minjust.gov.ua/m/plan-diy-ukraina-es-u-sferi-yustitsii-svobodi-ta-bezpeki-1224>.
2. Про підвищення загального рівня безпеки мереж та інформаційних систем по всьому Союзу: директива (ЄС) 2016/1148 Європейського Парламенту та Ради від 06.07.2016 р. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2016.194.01.0001.01.ENG&toc=OJ:L:2016:194:TOC.
3. Програма цифрової Європи. URL: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/digital-europe-programme-proposed-eu92-billion-funding-2021-2027>.

Федотова О.В.

магістрант спеціальності «Публічне управління та адміністрування»

Карташова Ольга Григорівна

доцент кафедри публічного управління та адміністрування, к.е.н.,

Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Електронне урядування покликане забезпечити стійкий перехід на використання цифрових технологій. Глобальні тенденції свідчать про постійне зростання поширення цифрових технологій по всьому світу, що робить цифрову трансформацію реальною можливістю досягнення цілей розвитку для будь-якої країни і суспільства. Цифрові рішення можуть впливати позитивно на більшість цілей сталого розвитку Організації Об'єднаних Націй, крім того, країни з більш високим темпом впровадження цифрових технологій добре справляються і з досягненням цілей сталого розвитку. Уряди країн грають ключову роль в цьому процесі, і рішення в сфері електронного урядування повинні бути тісно пов'язані з більш широкою економічною та соціальною вигодою. Більшість цілей і довгострокових програм розвитку в країнах часто багато в чому збігаються, при цьому плани по досягненню цілей і плани переходу на цифрові технології можуть відрізнитися. Не існує регіонів, які можна було б розглядати як однорідний набір країн з єдиним підходом до впровадження програм розвитку за допомогою цифрових технологій електронного урядування.

Всі країни знаходяться на різних етапах цифрової зрілості, і оцінка існуючої ситуації в поєднанні з моделлю цифрової зрілості певної країни, що

враховує її соціальні та економічні можливості, є відправною точкою, що і визначає та забезпечує постановку цілей. План переходу на цифрові технології не є винятком, і ретельно спланована стратегія з більш широким визнанням з боку партнерів і суспільства зміцнює довіру в цьому процесі. Бачення того, де ви хочете опинитися, є корисним якістю, що сприяє процесу трансформації, але щоб наблизитися до втілення свого бачення, необхідно щодня вживати заходів у цьому напрямку. У більшості країн потенціал цифрових технологій використаний ще не повністю, і рівень зрілості цифрових технологій в кожній країні різний. Крім того, і всередині країн можуть бути відмінності між міськими і сільськими районами, і найчастіше саме великі міста диктують, яке цифрове рішення може незабаром стати реальністю. Рішення в області електронного управління повинні бути тісно пов'язані з більш широкою економічною та соціальною вигодою. Уряди фокусуються на використанні всіх можливостей, пропорованих цифровими рішеннями, щоб сприяти сталому соціальному та економічному розвитку. Ці нові цілі також необхідно розглядати на рівні національної цифрової стратегії, а також в рамках загальної координації процесу впровадження цифрових технологій. Щоб домогтися очікуваного впливу, а також для планування всього процесу, увагу і енергія все частіше направляються на нетехнологічні аспекти.

Серед проектів, які можуть продемонструвати розширення можливостей надання адміністративних послуг за допомогою ІТ-рішень в Україні та сприяють досягненню цілей сталого розвитку є проект, що покращує надання державних послуг в українських громадах та містах шляхом розробки і впровадження державної системи обміну даними «Трембіта» та інформаційної системи «Вулик» для центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП). Обидва ці ІТ-рішення роблять управління на національному та муніципальному рівні більш прозорим і ефективним і підтримують розвиток державних електронних послуг. Система «Трембіта» робить прийнятий в ЄС принцип однократності реальністю в Україні, дозволяючи державним органам повторно використовувати дані і обмінюватися ними з іншими установами та ЦНАП. Більш того, ця система функціонує як фундаментальна інфраструктура для надання державних електронних послуг. Бачення того, де ви хочете опинитися, є корисним якістю, що сприяє процесу трансформації, але щоб наблизитися до втілення свого бачення, необхідно щодня вживати заходів у цьому напрямку. «Вулик» - сучасна інформаційна система для ЦНАП. Вона допомагає поліпшити доступність і якість послуг, що надаються ЦНАП, шляхом розвитку комунікаційних і робочих процесів і підвищення точності даних.

Література:

1. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: Розпорядж. Каб. Міністрів України від 17.01.2018 № 67-2018-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80>

2. Цифрова адженда України – 2020. HiTechOffice. 2016. URL: <https://uccr.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>

Федотов І.В.
магістрант спеціальності «Публічне управління та адміністрування»
Карташова Ольга Григорівна
доцент кафедри публічного управління та адміністрування, к.е.н.,
Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон

ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КІБЕРБЕЗПЕКИ ДЕРЖАВНИХ ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

В рамках четвертої промислової революції інфраструктура інформаційних технологій ініціює більше можливостей та нових викликів завдяки використанню автономних розумних технологій, процесів та взаємодії між пристроями для виробництва. Завдяки такій технологічній революції нові технології стануть новими способами вирішення складних завдань застосуванням розумних процесів виготовлення та оцифрованих мереж поставок у бізнес-операціях. Це призводить до нових ризиків кібербезпеки, які можуть спричинити проблеми та збої в бізнесі через збільшення складних кіберзагроз, орієнтованих на критично важливу для бізнесу інфраструктуру. Кібербезпека є найважливішим елементом у будь-якому бізнесі для забезпечення безпеки даних і, в кінцевому рахунку, забезпечення безпеки людини. Зростання кількості, масштабів, інтенсивності, складності кіберінцидентів та кіберзагроз в світовому кіберпросторі ефективно протидіяти яким окремо не спроможна ні одна держава, є одним з головних факторів, що обумовлює необхідність їх міжнародної співпраці в сфері кібербезпеки та кіберзахисту, об'єднання їх сил та засобів для зменшення рівня кіберзагроз для громадян, суспільства та держави.

Кіберпростір став невід'ємною частиною життя будь-якої сучасної нації. Це сприяє вирішенню соціальних проблем і має великий потенціал з точки зору економічного зростання та інноваційної діяльності, світове співтовариство вважає його стимулом для розвитку, який надає можливості для здійснення комунікацій та реалізації суспільних відносин. З огляду на це, кібератаки на інформаційну інфраструктуру стали реальною загрозою і є однією з пріоритетних проблем національної безпеки та управління ризиками. У зв'язку із цим було запроваджено застосування Національного індексу кібербезпеки (NCSI), який вимірює готовність країн до запобігання реалізації фундаментальних кіберзагроз, управління кіберінцидентами, злочинами та масштабними кіберкризами.

Охоплюючи більше 150 країн для вивчення, індекс NCSI фокусується на аспектах кібербезпеки, які впроваджуються центральною владою. Він вимірює на національному рівні готовність країни запобігати кіберзагрози і справлятися з кіберінцидентами, злочинністю і великомасштабними кризами. Наприклад, Фінляндія і Грузія використали індекс NCSI в якості офіційного орієнтира для оцінки і вдосконалення своєї національної кібербезпеки. Відповідно до показників глобального індексу NCSI-2019 Україна посіла 29 позицію. Країни пострадянського простору, які випередили нас у цьому рейтингу, зайняли такі місця: Естонія – 3, Литва – 4, Латвія – 21, Російська Федерація – 26. Аналіз цих областей допомагає виявити прогалини в політиці і стратегії, які необхідно усунути для поліпшення кібербезпеки країни. Таким чином, NCSI є цінним безкоштовним джерелом загальнодоступної інформації, детально відображає те, як країни справляються зі своїми проблемами в області кібербезпеки.

Обмеженість можливостей урядів із кібер-злочинністю щодалі помітніше. Складні політичні виклики, починаючи від міжнародного рівня до рівнів осіб – у таких різноманітних сферах, як зміна клімату, старіння населення та захворювання – не можуть бути вирішені лише діями уряду. Їх ефективне вирішення вимагатиме узгоджених зусиль усіх суб'єктів успільства, включаючи окремих громадян. Уряди скрізь знаходяться під тиском, щоб зробити більше з набагато меншими витратами, не порушуючи задекларовані права. Більшість наполегливо працюють над тим, щоб забезпечити ефективну політику та послуги, компенсуючи базову собівартість. Багато хто намагається використовувати ресурси поза публічним сектором. Уряди прагнуть забезпечити та підтримувати високий рівень довіри населення, отримати підтримку різних верств суспільства, без якої дії уряду, будуть неефективними.

Література:

1. KHLAPONIN, Yurii I., et al. Аналіз стану кібербезпеки в провідних країнах світу. Кібербезпека: освіта, наука, техніка, 2019, 4.4: 6-13.
2. National Cyber Security Index (NCSI) 2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<https://www.ncsi.ega.ee/ncsi-index/>.
3. КОТУХ, Євген Володимирович. Особливості забезпечення кібербезпеки в публічному секторі в умовах глобалізації. Державне будівництво, 2019, 2.

Kalynovska Valentyna,
master of specialty "Public management and
administration" of the department of economic theory,
intellectual property and public administration
Zhytomyr National Agroecological University,
Zhytomyr

EXCHANGE OF RESOURCES IN THE PROCESS OF INTERACTION OF PUBLIC AUTHORITIES AND CIVIL SOCIETY INSTITUTIONS

Transformational processes in Ukraine are inseparable from the processes of transition to democracy across the European continent and from global changes in the world, so the processes of civil society formation, development of relations between public authorities and civil society institutions during the transition from authoritarian to authoritarian government in the states to democratic.

Relationships between public authorities and civil society institutions are relationships, relationships between public institutions and public authorities, where they converge or distance their activities, exchange information, material, human resources, make decisions and execute them.

There are two levels of relationships:

- 1) macro level – relations between the state and civil society;
- 2) micro level – relations of authorities and public organizations and other institutes of civil society [1, p. 324].

The content of relations between civil society institutions and public authorities is determined by the degree of development of society, the level of its democracy, political freedoms, openness of society, freedom of information and contacts, the level of political culture and its character.

Under certain conditions, conflicts may arise between public authorities and civil society institutions, which, on the one hand, cause harm to the public and, on the other, reveal contradictions and deficiencies in the state and society. Relationships are always of a bilateral nature, which are more often the nature of confrontation and conflict. The process of formation and development of civil society is a process of confrontation between official (state) and unofficial (civil society) institutions [2, p. 172]. Claiming that civil society becomes meaningful only with the emergence of conflict is a confrontation between two symbolic poles: civil society organizations and the state. The resolution of this conflict also pushes for a compromise between certain areas, each of which seeks to present its own requirements and has moral claims. Thus, on the one hand, the symbolic basis, the constant of civil society, consists of the idea of citizens and their associations, uniting as equal, independent and empowered participants of the whole spectrum of relationships in society. On the other hand, it is underpinned by the notion of a state that guarantees citizens' rights and responsibilities. Through mutual influence, opposition, and at the same time through compromise solutions between these two poles, the symbolic basis of civil

society paves the way [3, p. 21].

Relationships are aimed at overcoming conflicts and conflicts that arise between the parties. The intensity of relationships in times of crisis can be minimized, for example, by the introduction of a state of emergency, armed clashes, repression, etc., or rapidly evolve in times of revolutions, democratic reforms, etc.

Civil society institutions and public authorities play different but complementary roles in policy formulation and implementation. Public authorities, respecting the right of citizens to unite to solve their tasks independently, direct their activities within the legal framework of Ukraine. Civil society is always under pressure from the state. In turn, a state cannot develop without the free development of civil society that controls the actions of public authority. The state and society exist in the form of contradictory mutual influence.

References:

1. Kozlov K.I. (2009), “Social interaction of authorities and civil society”, *Teoriya ta praktyka derzhavnoho upravlinnya*, vol. 2 (21), pp. 323-329.

2. Martynenko V.M. (2013), *Derzhavne upravlinnya: shlyakh do novoyi paradyhmy (teoriya ta metodolohiya) : monohrafiya* [Public administration: the path to a new paradigm (theory and methodology)], Vyd-vo KharRI NADU “Mahistr”, Kharkiv, Ukraine.

3. Lubomir Kopecek and Frantisek Miksch (2012), *Uspishnyy shlyakh. Demokratiya, hromadyans'ke suspil'stvo, transformatsiya ta intehratsiya v Yevropi* [A successful path. Democracy, Civil Society, Transformation and Integration in Europe], ČDK, Brno, Česká republika

СЕКЦІЯ 9.
СУЧАСНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА МОВНА ПОЛІТИКА У ПУБЛІЧНОМУ
УПРАВЛІННІ.

Подоба М.
Студентка II курсу спеціальності «Публічне управління та
адміністрування»
Національного університету «Львівська політехніка», м. Львів
Науковий керівник: асистент кафедри АФМ Хім М.К.

РОЛЬ МЕНТАЛІТЕТУ В СУЧАСНОМУ ПУБЛІЧНОМУ
УПРАВЛІННІ

Процес формування публічного управління, що відповідає викликам сучасності, є складним завданням, що, насамперед, опирається на менталітет державного службовця, тобто його компетентності та здатності до самовдосконалення, чіткої побудови управлінських рішень а також вміння працювати з різними політичними силами, з громадськістю.

Є. Клімов пропонує розглядати професійну діяльність державних службовців саме через призму «професійного менталітету», тобто аналізу професійної свідомості та професійної поведінки людини з метою оптимізації міжособистісних відносин і розумного подолання конфліктів у сфері державного управління [1, с. 141].

Велика кількість проблем і конфліктів у системі державного управління пов'язана з недостатньою готовністю державних службовців до професійно-рольової поведінки згідно із загальноприйнятими стандартами, а також із низьким рівнем сформованості професійно важливих якостей, правосвідомості та правової культури. Практика свідчить, що незважаючи на сучасні вимоги Європейського Союзу щодо ефективності професійної діяльності державних урядовців, на відміну від інших країн світу, в Україні поки що не приділяється достатньо уваги формуванню професійного менталітету державних службовців та його взаємозв'язку з правосвідомістю.

Філософська наука трактує професійну свідомість як сукупність поглядів, ідей, що відображає ставлення до права, законності, правосуддя, їх уявлення про «правомірне» і «неправомірне» [2, с. 136].

Виходячи із того, що професійний менталітет державного службовця – це спосіб мислення та поведінки, який відповідає високим критеріям моралі та вимогам професійного кодексу і забезпечує належну ефективність надання службового обов'язку, необхідно на етапі входження до професії розвивати у державних службовців високий рівень моральної і правової компетентності, уміння розуміти конкретну ситуацію не тільки через власне «Я», але й через призми соціального середовища, спрямовувати розвиток моральної та

інтелектуальної здатності особистості державного службовця на здійснення управлінської діяльності та прийняття ефективних управлінських рішень.

Головний чинник управлінської ментальності в цілому, який притаманний кожному державному службовцю, має наступні національні риси: універсалізм, естетизм, толерантність, індивідуалізм, спонтанність, емоційність, повага до традицій, інтровертність та ін., що позитивно впливають на процеси професійного менталітету службовців, проте, становлення якісного складу керівних кадрів у сфері державної служби України характеризується багатьма проблемами і потребує суттєвого вдосконалення, одними з головних є: корупція, порушення принципу наступності в роботі керівних кадрів, недостатній рівень професіоналізму та управлінської культури, низький рівень оплати праці, низька мотивація, недостатній розвитком професійного потенціалу на державній службі та службі в органах місцевого самоврядування.

Зокрема, можна зробити висновок, що ці риси ментальності українського службовця негативно впливають на роботу як державної служби, так і самого державного службовця, що відбивається в досі наявній системі пострадянської держслужби, яка зорієнтована на служіння правлячому політичному класу, а не служіння суспільним інтересам та обслуговування в першу чергу потреб громадян.

З огляду на все вище сказане, державній службі України необхідно застосовувати мотивацію та стимулювання державного службовця як ефективних методів підвищення кадрової політики, втім, потрібно наголосити на таких аспектах розвитку професійного потенціалу, як самомотивація і самоосвіта, які є ключовими сторонами орієнтованими на довготривалу перспективу.

Література

1. Климов Е. К. Профессиональный менталитет и психологическая гипотеза/Е. К. Климов//Общественная наука и современность. – 1995. – №6. – с.141-143.

2. Словарь терминов по теории государства и права. Рук. Автор. Колва Н. И. Попов. Харьков: Основа, 1997. 180с.

Нагаєв Віктор Михайлович
професор кафедри організації виробництва,
бізнесу та менеджменту
доктор педагогічних наук, професор
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка, м. Харків

КОМУНІКАТИВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ВИРІШЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ КОНФЛІКТІВ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Динамічний розвиток соціально-економічних процесів в Україні значною мірою залежить від відповідного рівня керованості конфліктними ситуаціями в системі публічного адміністрування. Останні відповідно визначаються рівнем інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень. Сьогодні, з огляду на психологічний підхід у менеджменті, об'єднані територіальні громади мають враховувати конфліктологічні аспекти для запобігання кризовим явищам соціально-економічної та політичної системи [2, с. 73]. Так, в багатьох ситуаціях конфлікт допомагає виявити різноманітність точок зору, додаткову інформацію, варіативність альтернатив, що зумовлює ефективність процесу прийняття рішень. Наприклад, керований конфлікт може призвести до більш якісного вивчення громадської думки, аналізу різноманітних факторів впливу на соціальну ситуацію, оскільки вислуховування різних точок зору відбувається до їх фактичного виконання.

Підвищення вимог до ефективного вирішення соціальних конфліктів засобами комунікативного менеджменту викликане високим динамізмом внутрішнього та зовнішнього середовища суспільства. Чим краще проінформовані органи місцевої влади та місцевого самоврядування, тим вищі за своєю якістю їх рішення і, як наслідок, кращі умови щодо вирішення соціальних конфліктів [2, с. 138].

Сучасні органи місцевої державної влади та місцевого самоврядування мають гармонічно інтегрувати усі види діяльності, залишаючись динамічною структурою, що адекватно реагують на зміни як в зовнішньому, так і внутрішньому середовищі. Така діяльність неможлива без з'ясування механізмів впливу соціальних конфліктів на рівень економічної безпеки держави, що зумовлює необхідність вирішення цих питань у взаємозв'язку з інформаційною системою комунікативного менеджменту. В умовах реформування системи публічного управління та адміністрування в країні, вкрай важливо сприяти розвитку критичного мислення усіх прошарків населення. При аналізі важливих проблемних питань здійснювати «провокацію соціального конфлікту» з подальшим дискусійним обговоренням, уникаючи «однорумства». Ці аспекти комунікативного менеджменту є підґрунтям збалансованості публічних рішень, що впливають на підтримку дій влади, адже аналіз ефективності соціальних процесів доводить необхідність реалізації

функціонального (позитивного) конфлікту в умовах децентралізації влади [3, с. 163].

Аналізуючи результати дослідження, можна обґрунтувати відповідні принципи сучасного комунікативного менеджменту в умовах запобігання та вирішення соціальних конфліктів: вільний доступ до джерел інформації; відкритість діагностики; об'єктивність інформації; оперативність її надходження; прямоточність інформаційних каналів; доступність інформації; застосування сучасних комунікативних технологій та ін. [1, с. 252]. Наприклад, досвід державного управління у США доводить необхідність розповсюдження публічної інформації на основі системних державних мереж. Тут діє система, яка ґрунтується на роботі інформаційно-консультаційних центрів (ІКЦ), що використовують масиви фундаментальних баз даних за декілька десятків років. Робота ІКЦ має у своїй основі: урядову підтримку; підтримку з боку місцевих органів самоврядування; створення баз даних за різними напрямками; принцип координації роботи інформаційних служб незалежно від їх організаційно-правової форми, комунікаційний зв'язок [4, с. 68].

Світовий досвід надання інформаційних послуг свідчить, що значна їх частка припадає на великі центри обробки даних, які являють собою спеціалізовані установи й організації, що створюють вільний доступ користувачів до світових баз даних та забезпечують ефективний пошук публічної інформації. В умовах територіальної реформи органів місцевої влади та самоврядування це позитивним чином позначиться на оперативності управління соціальними конфліктами. На цьому етапі ключовим елементом процесу ефективного вирішення соціальних конфліктів має стати цілеспрямоване створення служб інформаційно-консультаційного забезпечення на рівні районних центрів, які б сприяли розвитку інформаційних послуг для місцевого соціуму. Управління соціальним конфліктом має бути цілеспрямованим, обумовленим об'єктивними законами комплексним впливом на динаміку соціально-економічних та політичних відносин в інтересах розвитку публічної сфери, до якої має відношення даний конфлікт.

Кожна система публічного управління та адміністрування повинна мати відповідні засоби комунікативного менеджменту з блоком прогнозування соціальних конфліктів. Така структура має запроваджувати програми інформаційної діяльності, в яких були б визначені цілі, завдання, методи; інформаційні ресурси; організаційні умови та управлінські зв'язки.

Література:

1. Беседін М.О. Основи менеджменту: підручник / М.О.Беседін, В.М.Нагаєв . – К.: ЦУЛ, 2005. – 496 с.
2. Бутов М.И. Современный социальный конфликт. Очерк политики свободы / М.И. Бутов. – М.: Экономика, 2002. – 276 с.
3. Нагаєв В.М. Н Публічне адміністрування: електронний навчальний посібник / В.М. Нагаєв. – Х.: ХНАУ, 2018. – 278 с.

4. Нагаєв В.М. Формування досвіду соціокультурної професійної комунікації менеджерів у процесі їх фахової підготовки / В.М. Нагаєв // Актуальні проблеми інноваційної економіки. – 2017. – № 2. – С. 42-47.

Машталір С.

Студентка II курсу спеціальності «Публічне управління та адміністрування»
Національного університету «Львівська політехніка», м. Львів
Науковий керівник: асистент кафедри АФМ Хім М.К.

РОЛЬ PUBLIC RELATIONS ДЛЯ СУЧАСНОГО ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ

Основними елементами налагодження комунікативного зв'язку у державному управлінні є влада (органи управління), а громадськість та зв'язки з громадськістю – інструмент забезпечення взаємодії між ними. Влада як суб'єкт та об'єкт державного управління завжди прагне впливати на громадськість (об'єкт на який спрямований вплив органів державної влади), яка завжди володіє можливістю «зворотнього впливу». Метою влади є формування максимально лояльного ставлення з боку громадськості, яке можливе лише на основі довіри, досягти якої можна через налагодження ефективних комунікативних відносин. Відтак, відносини між владою та громадськістю являють собою комунікативний спосіб налагодження зв'язків [1].

Роль PR-технологій для сучасної державної служби є значною. Використання зв'язків з громадськістю у публічному управлінні забезпечує:

– демократизацію влади, її партнерство з населенням у прийнятті рішень; розвиток форм і методів їх взаємодії; посилення відкритості влади; – горизонтально-координуючі зв'язки; асоціативні форми організації й управління, координацію і реординацію; залучення підлеглих до прийняття рішень; діалог, узгодження, комунікацію з впливовими громадськими та опозиційними структурами; належне співвідношення централізації і децентралізації; корпоративізацію державного управління;

– зорієнтованість управління на цінності, технологізацію прийняття рішень, посилення ролі комунікації, організаційної культури, лідерства, мотивації, стилю управління, соціальної відповідальності, групової динаміки і ділової етики;

– ефективність планування, мотивації та координації, регуляції, дерегуляції і саморегуляції, самоконтролю і стороннього контролю, а також раціональний розподіл ресурсів, досягнення визначеного результату; використання проектно-програмно-цільового управління, адміністративно-фінансової і публічної підзвітності; надання якісних соціальних послуг, зокрема на партнерських засадах;

– створення інформаційних ресурсів, домінування держави у різних сферах суспільства за партнерської участі з громадськими структурами;

ефективне управління адміністративно-територіальною реформою на основі оптимізації співвідношення «централізація – децентралізація»;

– створення «проривних» концепцій щодо подолання кризових і стагнаційних процесів, забезпечення лідерства країни; поєднання ідеологій організаційно-адміністративного, інформаційно-аналітичного, соціально-сервісного і публічно-комунікативного управління; формування національних концепцій менеджменту і державного управління з урахуванням зарубіжного управлінського досвіду;

– формування політично нейтрального, професійного, чесного, чутливого до вимог громадян службовця, а також державних менеджерів із сучасними управлінськими знаннями, розвинутим інноваційним світоглядом, здатного діяти в умовах невизначеності [2].

Існує багато прикладів успішного використання PR-інструментів для політиків, зокрема: Володимир Зеленський оголосив про свою кандидатуру в президенти, привітавши українців з Новим роком 31 грудня в час, коли традиційно на телеканалах транслюють привітання від Президента. Його передвиборча кампанія загалом дуже різнилася від традиційних алгоритмів ведення кампанії своїм Digital-спрямуванням: мегаактивний Instagram, stories, хештеги, челенджі, своєрідні лозунги на білбордах; активне опитування громадян стосовно того, кого вони хочуть бачити у новому уряді та інше. Усі ці PR-інструменти, які спрямовувались на молоду цільову аудиторію, беззаперечно подіяли та принесли йому перемогу на виборах.

Серед PR-технік Барака Обами у період передвиборчої кампанії можна виділити наступні: люди сприймали Обаму як людину, що точно говорить правду, яка є необхідною для всіх. Він часто повторював фразу: «Я хочу розказати вам те, що вам потрібно почути, а не те, що ви хотіли б почути». У нього було чітке послання до громадян: «Виборці шукають для себе те, що допоможе вилікуватись, а не репліку». Також, Барак Обама комунікував з виборцями «мимохідь» через відео-ролики. Ці відео нагадували більше дружнє спілкування, яке якраз-таки і впливало на свідомість виборців.

Показники рівня довіри до української влади, які стрімко знижуються останнім часом свідчать, що між державою і суспільством майже немає порозуміння. В державному управлінні в Україні існує велика проблема інформаційного забезпечення та просування політики держави. Процеси спілкування, роз'яснення політики, дій уряду та влади в цілому є розмитими, не систематизованими, спонтанними та часто не прогнозованими щодо їх наслідків. Для вдосконалення зв'язку між громадськістю та органами публічного управління необхідно посилити прозорість діяльності владних органів та наблизити їх до громадян-споживачів публічних послуг; сформувати організаційно-правові умови для розвитку діалогу між владою і громадськістю; підвищити відповідальність державних службовців за якість надання публічних послуг; запровадити інтегровані комунікативні технології і принципи маркетингу в діяльність владних установ тощо. Так, можливо використовувати

найрізноманітніші варіанти розвитку PR-технологій публічних адміністрацій: проведення заходів-зустрічей з громадянами, аналіз проблем та потреб цільової аудиторії; збільшення інформування населення стосовно роботи органів державного та місцевого управління через ЗМІ, плакати, листівки тощо; створення сайту відомств держави, постійно оновлюючи інформацію; стимулювання підтримки громадянами рішень політиків та державних програм (зокрема, через соціальну допомогу). Успішним варіантом сучасності, як бачимо, стало створення художніх фільмів, телесеріалів чи документальних фільмів про державну службу та її працівників.

Література:

1. Корнійчук О. Зв'язки з громадськістю як інструмент державної політики в Україні [Текст] / О. Корнійчук // Ефективність державного управління : зб.наук. пр. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2006. – Вип. 10. – С. 114–121.

2. Бакуменко В. Парадигма інноваційного розвитку суспільства: сучасні концепції реформування публічного управління [Електронний ресурс] / В. Бакуменко, С. Попов. – Режим доступу : http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/edu_43/fail/4.pdf.

Фурсін О.О.

доцент кафедри менеджменту організацій та управління проектами, кандидат філософських наук
Інженерний інститут Запорізького національного університету, м. Запоріжжя

ОПТИМІЗАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК ЄДИНОГО ЦІЛОГО: КОМУНІКАТИВНІ АСПЕКТИ

В управлінні важливою функцією є оптимізація управління організацією як цілого. Члени команди повинні самоорганізовуватись з метою оптимізації організації як єдиного цілого, використовуючи для цього менеджмент, коучинг, менторинг, комунікацію. Керівники не повинні залишатись байдужими до професійного зростання підлеглих, їх знань, досвіду, навчання, дисципліни, досягнення цілей. Частина обов'язків менеджера – коучинг власних підлеглих, що підвищує їхню кваліфікацію та ефективність. Коучинг може фокусуватися на розвитку або навичок міжособистісного спілкування, або технічних умінь, необхідних у роботі. Керівник може делегувати цей обов'язок найдосвідченішим співробітникам, доручивши коучинг молодих колег із метою розвитку їх професійних навичок. Тема відповідальності керівників за коучинг співробітників є надзвичайно важливою в управлінській практиці, тому керівники повинні бути лідерами компетенцій, включаючи комунікаційні. Їхнє першочергове завдання – вдосконалення комунікаційних технологій, що застосовуються організацією. В той же час важливою є не тільки комунікація, а і зворотний зв'язок в організаційних структурах як процес передачі інформації від однієї людини до іншої та уникнення перекрученої інформації. Комунікація – це передача інформації від одного мозку до іншого на основі сформованих

між ними взаєминах, що супроводжуються подоланням безлічі перешкод. Комунікація залежить від трьох чинників: інформації, взаємин і зворотного зв'язку. Комунікація = інформація, помножена на взаємини та зворотний зв'язок, якої ніколи не буває достатньо. Організація представляє собою мережеву структуру і являє собою приклад «стисненого світу». В організаціях виділяються три архетипи (типи) комунікаторів: 1) хаби – люди, до яких з багатьох джерел надходить інформація, а вони потім транслиують її по всім каналам; 2) воротарі – експерти, які уважно скеровують інформаційні потоки, знають, що треба повідомити й кому, а чого взагалі не слід повідомляти; 3) барометри – спостерігачі людей і тенденцій, вони зазвичай стають відмінними наставниками й коучами. Стівенсон зазначає, що аби знати більшість людей в організації, воротарі направляють свою увагу на «правильних» людей, а барометри знають більшість людей, які знають «правильних» людей. М. Гладуел запропонував іншу класифікацію людей у соціальних мережах: 1) з'єднувачі обмінюються інформацією з багатьма людьми, але їх не пов'язують із ними глибокі відносини; 2) експерти знають менше людей, але зазвичай інвестують більше часу у розвиток відносин із ними, а тому знають їх набагато краще; 3) продавці ідей – майстри міжособистісної комунікації, які здатні донести інформацію до адресата навіть у тих випадках, коли інші не в змозі це зробити. Переліки архетипів комунікаторів, яку б модель ми не використали, занадто легко призводять до непорозумінь, провокуючи виникнення стереотипів, що занадто спрощують ситуацію. Цю ситуацію допоможе розкрити дев'ять комунікативних компетенцій у соціальних мережах: 1) з'єднання; 2) фільтрація; 3) емпатія; 4) розуміння; 5) розвиток; 6) управління; 7) поширення; 8) вплив; 9) розмова. Одним із найцікавіших явищ у системах із властивостями «тісного світу» є ефект гомогенізації, коли відбувається передача інформації із найбільш популярної інформації («голова») до «хвоста» (нішева або менш популярна інформація). Навпаки у мережах з великою кількістю з'єднань інформація, що вже багаторазово скопійованою, має тенденцію до додаткового копіювання. Те, що вже є популярним, має тенденцію ставати ще популярнішим. Гомогенізація у соціальних групах, у суспільстві та організаціях – це механізм, що створює загальну культуру, захоплення і моду. Деякі дослідники називають це явище «соціальним зараженням»: ми переймаємо ідеї, переваги, фобії та бажання від інших. Але якщо ми інформовані про існування соціального зараження, ми можемо знайти способи боротьби з ним або направити його в корисне русло. Пропускна здатність між сенсорним входом і мозком невелика. Чим більше зв'язків між членами колективу у складній системі, тим більше існує обмежень і тим більше обмежується свобода, здатність досягти максимальної продуктивності. Кількість зв'язків у складній системі має бути відповідним чином налаштована, їх має бути ані забагато, ані замало. Середній обсяг комунікації між членами в рамках однієї організації має залишатися більш менш сталим, щоб організація була ефективною і всі процеси у ній були оптимальними в інформаційному

суспільстві [1]. Незалежно від кількості агентів у системі, незалежно від кількості з'єднань, що пов'язують їх один з одним, складна адаптивна система знаходить свій власний оптимальний обсяг комунікацій. При перевищенні певної кількості з'єднань ступінь адаптації знижується. Розмір мережі не надто впливає на оптимальну кількість з'єднань на кожний вузол і ця оптимальна кількість з'єднань відносно невелика. Упродовж процесу розширення мережі та виникнення нових вузлів кількість з'єднань, що ведуть до кожного з них, має залишатися відносно сталою. У системі має бути оптимальний обсяг комунікації, тому що ми всі сьогодні перевантаженою інформацією - книжками, блогами, ПЗ, телебаченням, медіа, тому доводиться сьогодні ігнорувати переважну частину інформації, з якою стикається людина чи навіть функціонувати ефективніше, коли в розпорядженні менше даних. Це свідчить про те, що організація, як і комунікації повинні бути оптимальними, тому що природа наділила нас захистом від інформаційних перевантажень, а складні системи повинні знайти свій комунікаційний оптимум.

Література:

1. Череп А.В., Воронкова В.Г., Луай Файсал Муц, Фурсін О.О. Інформаційні та інноваційні технології як чинник підвищення ефективності цифрової економіки та бізнесу в умовах глобалізації 4.0. HUMANITIES STUDIES: Collection of Scientific Papers / Ed. V. Voronkova. Zaporizhzhia: ZNU. 2019. 1 (78). с.169-180.

Виноградова Тетяна Іванівна
старший викладач кафедри загальноекономічної підготовки
Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ВНЗ У ФОРМУВАННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ФАХІВЦІВ З ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Як зазначено в Національній доктрині розвитку освіти в Україні, освіта стає одним із головних стратегічних ресурсів забезпечення свободи і безпеки країни, досягнення соціального благополуччя, покращення благоустрою людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення авторитету і конкурентоздатності держави на міжнародній арені.

У наш час вища освіта сприймається як норма якості життя, більшість громадян України переконані в її соціальній цінності, тож напевне попит на якісну вищу освіту зростатиме і надалі. Водночас пропозиція робочої сили значно перевищує попит, тільки конкурентоспроможний фахівець буде користуватися попитом на ринку праці, що вимагає від навчального закладу значного підвищення якості освіти.

Перед сучасним вузом стоїть найважливіше завдання – формування у майбутнього випускника уміння запропонувати себе на ринку праці, здатності гнучко та ефективно вирішувати проблеми, застосовуючи при цьому набуті

професійні знання, вміння і навички, творчо впроваджувати ідеї удосконалення власної підготовки.

На нашу думку, конкурентоспроможність працівника — це відповідність якості робочої сили потребам ринку, можливість перемагати в конкуренції на ринку праці, повніше, порівняно з іншими кандидатами задовольняти вимоги роботодавців за рівнем знань, умінь, навичок, особистих рис.

Вимоги до конкурентоспроможності кваліфікованого працівника вже визначені і обумовленні переходом на сучасну, інноваційну модель розвитку економіки та формуванням ринку праці. Нерідко погляди теоретиків (економістів) і практиків (роботодавців) на пріоритетність якісних характеристик конкурентоспроможності випускника ВНЗ не співпадають. Для теоретиків пріоритетним є високий рівень його теоретичних і практичних професійних знань та сформоване на цій основі творче, аналітичне мислення. Для практиків — вміння приймати самостійні рішення, бачити реальні проблеми і знаходити шляхи їх вирішення, вести ділові переговори, висока працездатність, мотивація до професії.

Теоретичні знання без умінь діяти на їх основі в інтересах компанії не зацікавлюють роботодавців і вони змушені відмовляти у прийомі на роботу випускників ВНЗ, який не вміє знаходити рішення у мінливій ситуації, не вміє і не хоче вчитися працювати з людьми, у команді.

Випускник ВНЗ повинен мати високий рівень теоретичних професійних знань, уміти застосовувати їх у практичній діяльності, має бути наділений здатністю швидко адаптуватися до умов виробництва, оперативно реагувати на зміни згідно можливостей і повноважень своїх посадових функцій, володіти рівнем культури спілкування з трудовим колективом, умінням підпорядковувати особисті інтереси колективним без загрози втрати своєї професійної самостійності і громадянської гідності, без виникнення виробничих конфліктних ситуацій.

На сьогоднішній день конкурентоспроможність фахівця певною мірою залежить від якості та організації навчального процесу ВНЗ. Основна частина випускників ВНЗ виходить на ринок праці та вступає в процес виробництва, де набуває економічної та соціальної цінності їхня конкурентоспроможність, із сфери освіти. Чим досконаліша ця сфера, тим вищий рівень підготовки фахівців, тим більша ймовірність не тільки ефективної їх роботи на конкретному робочому місці, але й підвищення економічного та соціального рівня розвитку країни. На сьогоднішній день стає важливим «не опанувати престижну професію, і навіть не певну професію, що користується попитом на ринку праці, а досягти певного освітнього і культурного рівня, опанувати певні компетенції, щоб бути конкурентоспроможним на ринку» [1, с. 66]

Тому необхідно поряд з оцінюванням успішності ввести і інші параметри його готовності до високоефективної праці на виробництві. Переважна більшість пропозицій зводиться до необхідності поліпшення практичного курсу навчання, розширення зв'язків з виробничими структурами, посилення участі

роботодавців у цій роботі, залучення студентів старших курсів до наукової і дослідної роботи, збільшення тривалості виробничої практики, а також довготривалого стажування викладачів і студентів на кращих українських підприємствах і у фірмах. Сприяло б підвищенню якості процесу формування конкурентоспроможних спеціалістів проведення щорічного моніторингу працевлаштування випускників ВНЗ. Такі моніторинги давали б можливість з'ясувати реальний стан працевлаштування випускника і водночас цей захід дав би змогу засвідчити і рейтинг ВНЗ.

Актуальним завданням є перебудова системи професійної орієнтації молоді. Підхід до вибору майбутньої професії має бути усвідомленим. Необхідно посилювати відповідальність і самої особистості у здобутті і нагромадженні знань, у формуванні прагнення до самовдосконалення упродовж всього трудового життя, здатності до конкурентної боротьби за самоутвердження, реалізацію свого творчого потенціалу.

Конкурентоспроможність випускників ВНЗ прямо залежить злагодженої взаємодії ринку освітніх послуг і ринку праці, де нині існують суперечності і нерідко протистояння. У багатьох випадках не сприяє формуванню належного рівня конкурентоспроможності майбутніх фахівців організація навчального процесу, зокрема його практичного циклу, проведення практики та стажування. Конкурентоспроможність випускників ВНЗ — це не тільки могутній засіб економічного піднесення країни, але й не менш вагомий важіль оздоровлення її духовного життя, зміцнення віри молодого покоління у своє гідне трудове майбутнє, у можливість реалізації себе як особистості у творчій, змістовній праці. Створення умов для утвердження цієї віри — обов'язок і відповідальність держави, роботодавців, навчальних закладів, усіх суспільних інституцій.

Література

1. Близнюк В.В. Освітні послуги як детермінанта конкурентоспроможності людського капіталу / В.В. Близнюк // Зб. наук праць «Ринок праці та освітніх послуг: пошук взаємодії» / під ред. І.Л. Петрової. — Вип.1. — К.: Таксон, 2007. — С. 60—69.
2. Грішнова О. Конкурентоспроможність персоналу підприємства: критерії визначення та показники вимірювання / О. Грішнова, О. Шпирко // Україна: аспекти праці. — 2004. — №3. — С. 3—9.
3. Лісогор Л.С. Працевлаштування випускників на ринку праці: проблеми та перспективи / Л.С. Лісогор // Ринок праці та освітніх послуг: пошук взаємодії / Під ред. І.Л. Петрової. — Вип. 1. — К.: Таксон, 2007. — С. 99—109.
4. Петрова І.Л. Роль компетенцій у збалансуванні ринку праці та ринку освітніх послуг / І.Л. Петрова // Ринок праці та освітніх послуг :пошук взаємодії / Під ред. І.Л. Петрової. — Вип. 1. — К.: Таксон, 2007. — С. 127—135

Виноградова Тетяна Іванівна
старший викладач кафедри загальноекономічної підготовки
Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон

РОЛЬ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Сучасний стан суспільно-економічних відносин вимагає від фахівців динамічності, високого рівня адаптивності, комунікативності, креативності та повсякденного оновлення знань, особливо професійної спрямованості. Сьогодні перед вищою школою постали принципово нові завдання, що полягають у забезпеченні нової якості підготовки фахівців відповідно до суспільних вимог, викликані кардинальними змінами нашого часу. Вирішення завдань такого типу безпосередньо пов'язане із формуванням управлінців нового покоління, представників національної еліти.

Загальновідомо, що рівень професійної підготовки майбутнього спеціаліста залежить від набуття ним у вищому навчальному закладі широкого обсягу знань з різних навчальних курсів та дисциплін. Неможливо заперечувати, що оволодіння достатнім обсягом психологічних знань є пріоритетним напрямком у формуванні свідомості студентської молоді – нашого майбутнього.

Підготовка спеціалістів у вищій школі є процесом формування професійної компетенції, яка, разом з предметними знаннями, включає в себе соціально-психологічну готовність особистості до майбутньої діяльності. Водночас навчання, в результаті якого студент набуває професійно важливих здібностей, починається із самоусвідомлення, тобто розуміння самого себе, власних сил, прагнень, властивостей і можливостей їх розвитку. Подібний рівень самосвідомості може сформуватися на основі особистої діяльності людини, адже самоактуалізація та самопізнання є людською потребою, що мотивує будь-яку поведінку, в будь-якому місці та в будь-який час.

Зазвичай професійний розвиток особистості майбутнього фахівця починається у вищому навчальному закладі, де формуються його професійно значущі якості, творчі здібності, інтереси, потреби, зростає загальний рівень культури. Крім того, ВНЗ допомагає майбутньому спеціалісту опанувати мистецтвом спілкування з людьми, що в подальшому багато в чому визначає успіх у його професійній діяльності, уміння керувати своїми психічними процесами та станами.

З іншого боку, низька психологічна культура юнаків і дівчат, які переступили поріг університету, обмежує їхню здатність до інтроспекції та саморегуляції, спричинюючи появу внутрішніх та міжособистісних конфліктів, особистісних дисгармоній, тривоги, негараздів у навчанні й оволодінні професією. Останнє виявляється, зокрема, в нездатності молоді успішно здійснити процес власного професійного самовизначення в період навчання в середній школі, через що вибір навчального закладу для оволодіння майбутньою спеціальністю найчастіше відбувається з причин, що не мають

безпосереднього відношення до професійних інтересів особистості. Як вже неодноразово зазначалося в психолого-педагогічній літературі, якби майбутні студенти усвідомлювали, що становитиме сутність їхньої роботи за спеціальністю, то особливих проблем з виховання і навчання спеціалістів у вищих закладах освіти не існувало б. Багатьох проблем навчання та професійного становлення особистості можна було б уникнути за умови її здатності до глибокого психологічного самоаналізу, самоідентифікації. Однак цьому процесу слід сприяти. Необхідно цікаво, змістовно та доказово, спираючись на фактичний рівень знань і досвід життя студента, показати йому самого себе, закономірності й методи розвитку його сутнісних сил, властивостей, здібностей, практичних умінь та навичок, переконати його в тому, що всі позитивні якості, так само як і недоліки, залежать від нього самого, рівня самосвідомості та уміння відповідно до нього будувати своє життя. Як реалізувати дане завдання на практиці?

Сучасна соціокультурна ситуація актуалізує питання підготовки кваліфікованого фахівця, котрий вільно володіє своєю професією, здатний до комунікативної взаємодії з іншими людьми, готовий до професійного вдосконалення, саморозвитку, здатний нести соціальну відповідальність, має адекватне сприйняття і мобільне реагування на нові фактори, самостійність і оперативність у прийнятті рішень, готовність до демократичного спілкування, соціально активних дій, здатність швидко адаптуватись до нових умов та інші якості, що визначають конкурентоспроможність особистості.

За таких умов особливого значення для професійної підготовки майбутніх спеціалістів набуває цикл дисциплін професійної та практичної підготовки. Зміст професійної підготовки майбутнього фахівця повинен забезпечити здатність особи вирішувати стереотипні, діагностичні, евристичні задачі, які можуть виникнути в майбутній професійній діяльності, а також передбачати можливості засвоєння нею змісту навчання. Одним із компонентів цього циклу є дисципліни психолого-педагогічної спрямованості, покликані забезпечити знання й уміння, визначених галузевими стандартами й іншими нормативними актами.

Надзвичайно широкий діапазон необхідної обізнаності для прийняття якісних професійних рішень у майбутній фаховій діяльності зумовлює набір навчальних дисциплін, представлених у навчальному плані. Такими дисциплінами є і предмети психолого-педагогічної спрямованості. Серед них: «Основи психології», «Вступ до спеціальності», «Психологія трудових відносин», «Етика ділового спілкування», «Конфліктологія» та ін. Кожна з вищеназваних дисциплін спрямована на розвиток особистості майбутнього управлінця, зокрема на розвиток у нього комунікативних, аналітичних, організаторських, прогностичних, проектувальних та інших умінь.

Викладання психологічних дисциплін має практичне спрямування, яке могло б привернути студентів до власних проблем. Тому у навчальних планах кожної спеціальності було б доречно збільшувати кількість годин на

гуманітарну підготовку студентів, саме на практичних заняттях, а не постійно зменшувати їх, мотивуючи це тим, що «у таких вузах навчають не психологів». Так, навчають не психологів. Провідні вчені наголошують, що психологія є тією системою знань, яка безпосередньо, за будь-яких умов, життєвих обставин, на кожному етапі індивідуального життя стосується кожної людини, незалежно від того, в якій галузі вона працює. Це зауваження доцільно враховувати у фахово спрямованому навчанні всіх, без винятку, дисциплін.

Актуальність психолого-педагогічної підготовки спеціалістів, як підкреслює Л.Корват [1], є багатоаспектною та має сенс як для суспільства в цілому, так і для окремої особистості зокрема тому, що з одного боку, психолого-педагогічна підготовка є одним із шляхів підвищення конкурентоспроможності майбутніх фахівців на ринку праці, як складова загальної професійної підготовки та професійної підготовки з другої спеціальності, яку здобувають студенти, – викладача. З іншого, у процесі психолого-педагогічної підготовки, навчаючись навчати, студенти отримують можливості особистісного зростання у напрямі виявлення та актуалізації резервів, які сприяють успішній навчальній та професійній адаптації та діяльності, професійному зростанню, психічному здоров'ю, реалізації особистісного, інтелектуального, комунікативного потенціалу в процесі життєдіяльності тощо.

Соціальні перетворення в українському суспільстві докорінно змінили орієнтації в галузі освіти. Спрямування навчально-виховного процесу на формування духовності особистості, розкриття її потенційних можливостей та здібностей, утвердження загальнолюдських цінностей стало головною стратегією педагогічної діяльності творчо працюючих викладачів. Розв'язання цих актуальних проблем можливе лише на основі впровадження новітніх педагогічних технологій, які б давали можливість для розвитку творчих здібностей особистості. Такими новітніми педагогічними технологіями і є інтерактивні технології. І саме психолого-педагогічні дисципліни дозволяють побудувати навчальний процес таким чином, що практично всі студенти беруть участь у процесі пізнання, вони мають змогу розуміти і рефлексувати з приводу того, що вони знають і думають. Інтерактивне навчання, яке успішно використовується під час вивчення таких дисциплін має конкретну мету — створити комфортні умови навчання, за яких кожен студент відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність. Інтерактивні методики навчання базуються на підході, центрованому на студентові, що дає можливість актуалізувати знання, досвід всіх учасників навчання, обмінятися ним. Цей підхід робить навчання активним, що полегшує засвоєння матеріалу, робить цей процес усвідомленим, а відтак більш ефективним.

Отже, підготовка майбутніх фахівців у вищій школі не може обмежуватися накопиченням суто предметних знань, умінь та навичок. Важливим елементом компетенції спеціаліста є його соціально-психологічна готовність до майбутньої діяльності. Здатність особистості виявити себе «практичним

психологом», вміння проникнути у внутрішній світ людини, адекватно інтерпретувати, прогнозувати, коректувати як власну поведінку, так і поведінку оточуючих, є ознакою професіоналізму. Зважаючи на «характер» психології, озброєння майбутніх фахівців професійно важливими психологічними знаннями повинно мати міждисциплінарний характер.

Застосування заходів щодо підвищення ефективності навчального процесу у вищій школі, поліпшення комунікацій між викладачем і студентом, переведення студента на рівень активного суб'єкта навчального процесу є основою гуманізації сучасної освіти. Вибір шляхів підвищення ефективності навчального процесу залежить від умов, за яких він відбувається, рівня активності студента даного ВНЗ, включення студентів у науково-пізнавальну діяльність та багатьох інших факторів. Це є одним з основних завдань викладача.

Література:

1. Богиня Д. П. Концептуальні підходи до визначення конкурентоспроможності робочої сили на ринку праці [текст] / Д. П. Богиня // Україна: аспекти праці. – 1999. – № 6. – С. 38.
2. Корват Л. Психолого-педагогічна підготовка студентів як шлях особистісного зростання майбутніх фахівців [Текст] / Л. Корват // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. – 2009. – Вип. 25, Ч. 4. – С. 142–149.
3. Семиченко В.А. Використання психології в навчально-виховному процесі вищої школи // Педагогіка і психологія. – 1996. - №3. – С.33-43.
4. Філь О. А. Формування психологічної готовності персоналу освітніх організацій до роботи в конкурентоздатній команді [текст] : автореф. дис. канд. психолог. наук: 19.00.10 / О. А. Філь; Ін-т психології ім. Г.С.Костюка АПН України. – Київ, 2006. – 22 с.

Wang Yunxiao, Master «Administration Management»,
Scientific supervisor: Medvid Viktoriia,
Doctor of Sciences (Economics), Professor of Economics Chair,
Sumy National Agrarian University

HUMAN RESOURCE MANAGEMENT - COMPENSATION SYSTEM

Human resource management is the strategic approach to the effective management of people in an organization, so that they help the business to gain a competitive advantage. The main functions of the Human Resources Management include recruiting people, training them, performance appraisals, motivating employees as well as workplace communication, workplace safety, and so on. Compensation system is a subsystem of human resource management system. It communicates to employees what is valuable in the organization and establishes policies and procedures for the payment of rewards to employees. The functions of

the compensation system are 1 guarantee function, incentive function, adjustment function and cohesion function.

As the global economic integration, globe trend and demographic change are inevitable. A well-designed compensation system is directly related to the strategic planning of the organization so that employees can focus their efforts and behaviors on helping the organization compete and survive in international or domestic market.

There are four compensation salary system of China:

1) Position salary system - the position salary system is a kind of salary system in which employees are paid according to their positions. Sets up the post wage system depend on the function .This kind of salary system is basis on evaluation of job;

2) Merits based wages - the functional wage system is based on the ability of employees to paid. The ability salary accounts for more than 65% of the total salary. Chinese famous management consulting company Beijing Hejun advocates this salary system;

3) Performance pay system is based on scientific salary standard and management procedure. It is related to the basic income of employees and individual performance, it is depends on product quantity, quality and other contributions of employees to the enterprise. A salary paid to an employee based on basic pay, bonuses, benefits, etc.;

4) Enterprises represented by the corporate system are usually managed by the managers under the leadership of the board of directors, which can combine the capital of investors with the talents of operators, so as to achieve efficient operation of various production factors and maximize economic benefits. There are generally five models to choose from:

Quasi-civil service model: base salary + allowance + pension scheme;

Package model: single fixed annual salary;

Non-shareholding diversification model: base salary + allowance + risk income (benefit income and bonus) + pension plan;

Shareholding diversification model: base salary + allowance + risk income in the form of equity and stock options + pension plan;

Distributive model: base salary + allowance + risk income in the form of "distributive right" and "distributive right" option + pension plan.

China sets monthly salary standard commonly, the need that the enterprise organizes production and computation salary according to the organization, can change monthly salary standard into day salary to show standard or hour salary standard. The wage standard is one of the components of the wage grade system, indicating the standard wage level of workers at all levels.

The computational method of rate of daily salary is: rate of daily salary = monthly standard salary average every month's legal working days (average Saturday, day some unit is not to calculate inside).

Salary standard is the standard that the enterprise references a country to concern minimum wage normally, the demand that considers the market to this post

talent and formulates, the class such as level of the length of service, title, professional, job that references an employee at the same time is different set. A labor contract is a written agreement reflecting the labor relationship between the employer and the employee. Labor contract should include the following element commonly: main body and its basic information, contract deadline, job content and place, labor condition, labor reward, social insurance, labor discipline, termination condition.

There are 3 kinds:

- 1) it is the labor contract that has fixed deadline respectively;
- 2) the labor contract that does not have fixed deadline;
- 3) the labor contract that finish a certain job to be deadline.

The human resources department must clarify the career development path of different positions, improve the training system, and provide employees with opportunities to compete for posts or further promotion. A reasonable salary system should be able to promote the continuous rise of employees' salary level. On the one hand, the human resources department needs to take the initiative to implement the training plan and give employees the opportunity to improve their skills. The improvement of employees' skills is often accompanied by the improvement of salary level and the improvement of work performance appraisal, which is particularly important in the human resource management system with the appraisal reward and punishment system as the core. Training can greatly improve the quality of staff, stimulate staff enthusiasm, is an important auxiliary management measures. On the other hand, the company should provide fair employment opportunities to make the career development of employees practical and feasible. Through competition, the company can offer employees as many opportunities as possible for high-paying jobs through the system of post rotation and regular communication. If competition mount guard, the employee has ability to go up which post competes to hire which post, when competition is not hired, salary is taken than others less, also have nothing to say. This competition should not be one-time, but regular, such as once a year, which gives every employee an equal opportunity and encourages every employee to work hard.

REFERENCE

1. Opinions of introduction of overseas high-level talents of Shanghai. 2015. Available on the Internet: <http://www.shanghai.gov.cn/shanghai/node2314/n32792/n32874/n32899/n32900/u21ai982125.html>
2. The Recruitment Program of Global Experts. 2008. Available on the Internet: <https://wiki.mbalib.com/wiki/>
3. Y. Zou, Dictionary of Law, University of Politics and Law of China Press, vol. 406, 1991.
4. Johnason, P. 2009. HRM in changing organizational contexts. In D. G. Collings & G. Wood (Eds.), Human resource management: A critical approach: 19-37. London: Routledge.

Dashevskaya L.M. - senior lecturer
Kherson State Agricultural University, Kherson

TYPES OF LANGUAGE PLANNING

Language planning is a deliberate effort to influence the function, structure or acquisition of languages or language varieties within a speech community. Language planning is often associated with government planning, but is also used by a variety of non-governmental organizations such as grass-roots organizations as well as individuals. Goals of such planning vary. Better communication through assimilation of a single dominant language can bring economic benefits to minorities but is also perceived to facilitate their political domination.

Language planning is divided into three types: status planning, content planning and language education.

Status planning is location or movement of language into functional spheres of society, thus affecting its status, position. Language status is actually location of one language relative to others. Scientists (Heinz Kloss and William Stewart) identify four qualities of language that affect its status in society:

1. Origin-indigenous or borrowed.
2. Degree of standardization - development of formal rules for "proper" use of language.
3. Legal status:
 - the only official language (French in France);
 - one of the official languages (English and Afrikaans in South Africa);
 - regional official language (German in South Tyrol, Italy);
 - special language - does not have official or regional status, but is used by public figures for specific functions (Spanish in New Mexico);
 - acceptable language - officially recognized but ignored (Native American languages in the United States);
 - forbidden language - restricted due to official bans and sanctions.
4. Viability - ratio or percentage of language users in community.

W. Stuart also identifies 10 functional areas in language status planning.

- Official. Language functions as officially acceptable for any purpose nationwide. This status is often defined in constitution.
- Provincial (regional). Language is used as official language in a territory smaller than national (French in Quebec).
- Interethnic. Language may be official or regional, but its use as intermediary between language groups of a single state (Swahili in East Africa) is crucial.
- International. Functioning of language as means of communication between states (English).
- Capital. Language is widely used in and around the capital (Dutch and French in Brussels).
- Group. Used as a standard among members of one cultural or ethnic group (Hebrew among Jews).

- Educational. Functioning as a language of studying in primary and secondary schools on a local or national basis (Urdu in Western Pakistan and Bengali in Eastern Pakistan).

- School subject. Language is studied exclusively as a subject in secondary or higher school (Latin and Greek).

- Literary. Language is used for literary or scientific purposes (Ancient Greek).

- Religious. It functions as ritual language of some religions (Latin).

Planning of language content changes its structure, content, and is usually the result of beliefs about inability of existing language forms to provide certain functions. In contrast to status planning, which is primarily performed administratively (by government agencies, etc.), content planning usually involves individuals with special linguistic knowledge. Traditionally, there are three types of content planning: introduction of writing (still relevant in many language communities, standardization and modernization. If the first two are quite clear, then issue of modernization has some peculiarities. In general, need for such planning direction arises when language "lags" behind development of public relations. In particular, this happens when status of language changes when states proclaim their independence. The most noticeable and most time-consuming changes occur in the lexicon (vocabulary), which allows to use language in the most modern fields of science and technology. However, necessary condition for such changes is actual use of new terms. Some languages, such as Japanese and Hungarian, have been able to upgrade, while others, such as Arabic, have not. This experience shows how effective is introduction of new words in manuals and professional publications, as well as their wide application by specialists in each field. At the same time, basis of such words can be both their own language (approach of "linguistic purism", purity of language) and rough borrowings from other languages. In particular, Japanese followed the second way, using roots of English words.

When planning education, national or regional government aims to influence certain aspects of language (its status, distribution, or spelling) through learning system. Such planning can also be used by non-governmental organizations. Most often, education planning is integrated into broader language planning, which changes status and content of language and results are introduced into society through education system - from preschools to universities.

This type of planning often creates significant problems. Even with a strict system of training and control, results can be unpredictable; government must prevent influence of other factors on this process, in particular, economy and politics. Some changes can be perceived too sharply and require additional organization and preparation. In addition, education planning can be quite costly.

In addition to state education system, there are a number of non-governmental organizations that have a significant impact on language education. These are, in particular, the French Académie française, the Spanish Academia Española, and the English British Council. These organizations often create their own dictionaries and

grammar guides, provide training, and influence results of educational planning by other methods.

Each of us is a participant in language policy: we choose what language to speak and write, which one to be proud of and which one to learn, which one to improve and which one our children will learn. Moreover, everyone can become a participant in language planning – through personal research and work, educational institutions, public organizations, public service and elected offices.

Чеканович Валентина Григорівна,
старший викладач

Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон

АНГЛІЙСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ СФЕРИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Здобувачі вищої освіти магістерського рівня з державного управління в межах професійної підготовки вивчають важливість спілкування в організації, в аспектах лідерства, людських ресурсів, організаційного менеджменту, отримують практичне навчання щодо навичок спілкування, таких як ефективна, орієнтована на аудиторію, усна і письмова комунікація. «Адміністраторам не тільки потрібно знати про комунікації, вони повинні вміти спілкуватися» [1]. Тут державна українська мова виступає інструментом набуття відповідних професійних знань, навичок і вмінь. Але ми зараз живемо у глобалізованому суспільстві, яке впливає на сучасний розвиток України і ставить пов'язані з цим нові цілі, масштаби і спрямованість перетворень. Тому наразі вже існує потреба у великій кількості фахівців, які практично володіють однією чи навіть кількома іноземними мовами. Знання англійської мови як найбільш поширеної і затребуваної в міжнародному науковому і вузькогалузевому просторі набуває все більшої ваги і значення. Сьогодні фахівці з державного управління повинні вміти спілкуватися і англійською мовою також. Це ставить високі вимоги до рівня її опанування і викладання і визначає комунікативний підхід до її вивчення в нелінгвістичному закладі вищої освіти.

Всі види використання англійської мови є специфічними за своєю природою, і, отже, все навчання англійської мови як іноземної має бути спрямоване на конкретні цілі. Роль англійської мови за професійним спрямуванням у підготовці майбутніх професіоналів у сфері публічного управління набуває такого ж значення, як володіння рідною мовою. Розвиток англійської комунікації є одночасно інструментом і метою навчання, яке сприяє професійному розвитку майбутнього спеціаліста публічної сфери.

Здобувачі отримують знання з усіх аспектів англійської мовленнєвої діяльності – фонетики, лексики, граматики з акцентом на професійно-орієнтований контент. Курс англійської мови для конкретних цілей

характеризується використанням автентичних матеріалів, орієнтацією на цілеспрямовану діяльність та організацією самодоступного навчання [2]. При адекватному розміщенні акцентів на розвиток різних рівнів мовної системи набувається достатній, визначений програмою, рівень комунікативної компетенції. Це дозволить майбутнім спеціалістам спілкуватися англійською мовою, що є, зокрема, можливістю для підвищення професійного рівня.

В реальному житті навчання іноземної мови передбачає комунікативність та здатність спонтанного спілкування, що потребує вмотивованості і певних регулярних зусиль з боку здобувачів для отримання знань і розвитку практичних навичок. Майбутні держслужбовці мають можливість опанувати основні мовні структури, відповідно, розуміння слухання, практику розмови, читання, письмо, розвивати навички керованого та умовно-комунікативного спілкування в межах професійно-спрямованого англійського контенту, граматичного підкріплення і спираючись на та використання вузькогалузевої термінології.

Відбір тем і підходів базується не на вивченні теоретичних аспектів англійської мови, а на прагматичному акценті їх використання при постановці та виконанні певних задач, спрямованих на розвиток навичок, що наближають нас до можливості реального спілкування в реальних ситуаціях як професійного, так і повсякденного іншомовного оточення. Тому як комунікативний підхід, так і функціонально-понятійний підхід, що є основою сучасних методів і жанрового відношення до вибору навчальних матеріалів та розвитку інтегрованих навичок, вимагають пропорційної уваги та практики говорити, читати, слухати і писати у всіх або більшості проєктів мовленнєвої діяльності. Такий самий підхід, що ґрунтується на вмінні, також враховує основи організаційної майстерності і розвиває пізнавальні навички. З цією метою важливо використовувати взаємозв'язок комунікативних і мовних системних принципів засвоєння англійської мови, який найбільш органічним є в лексиці.

Джерелом відбору активного словникового ресурсу за фахом є матеріали зустрічей, платформ, конференцій, джерельні тексти, адаптовані тексти за фахом. Усне монологічне та діалогічне мовлення з побутової, екстралінгвістичної та професійно-орієнтованої тематики – мета та засіб навчання, що направлені на розвиток вміння здобувача висловлюватися на рівні одного речення, на рівні ситуації (декілька речень) та творчого висловлювання з елементами доказів або власних суджень (опис схеми, процесу, проєкту, підготовка власної презентації з елементами викладення результатів анкетування, наукового дослідження).

Найбільш важливим для оволодіння англійською комунікативною компетенцією є вміння правильно використовувати активну повсякденну лексику в усному спілкуванні, а також вузькогалузевий мовний ресурс у письмовій комунікації. Мовленнєва ситуація з розподілом ролей сприймається здобувачами цілком природньо і є добрим прийомом засвоєння всіх

компонентів матеріалу та формування англомовної комунікативної компетенції. Це допомагає прищеплювати почуття командної роботи, командного духу та міжкомандної співпраці, завзяття до подальшого постійного вдосконалення. Отже, англійська мова професійного спрямування, яка викладається в межах прагматичного підходу до оволодіння всіма компонентами її системи, сприяє формуванню комунікативних професійних та наукових компетенцій майбутніх спеціалістів. Англомовні комунікаційні компетенції у сфері державного управління, набуті здобувачами, сприятимуть більш ефективному використанню професійного потенціалу майбутніх спеціалістів державної служби, що надалі допомагатиме розширювати колективні адміністративні та організаційні цілі, а також досягати індивідуальних цілей публічної комунікації.

Література

1. Denhardt, R. (2001). The big questions of public administration education. *Public Administration Review*, 61(5), p. 526-534.
2. Carver, D. (1983). Some propositions about ESP. *The ESP Journal*, 2, p. 131-137.

Левицький В'ячеслав Андрійович,
кандидат філологічних наук,
головний спеціаліст, Офіс Генерального прокурора, Київ

НОВИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОПИС І ЛІНГВІСТИЧНИЙ ПОВОРОТ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Завдяки низці ініціатив, які державні органи України почали реалізувати у 2019 році, філологічний інструментарій набув істотнішого поширення у сфері врядування. Передусім ідеться про фактичне запровадження Українського правопису постановою Кабінету Міністрів України від 22.05.2019 № 437, а також категорійний апарат Закону України від 25.04.2019 № 2704-VIII «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (далі – Закон), пов'язаний із таким процесом. Згадані новації не лише заповнили правові прогалини, а й стали реакцією на численні запити заінтересованої спільноти. Прикметний доказ цього – масштабне громадське обговорення орфографічних змін, яке координувалося з боку Міністерства освіти і науки України. Водночас здійснювані перетворення помітно позначаються на адміністративній системі в цілому. Мета запропонованого дослідження – окреслити тенденції в публічному управлінні, що вияскравлюються в межах відповідного лінгвістичного повороту.

Серед іншого, прикметним є уникнення директивності в утвердженні низки мовних норм. Так, Український правопис 2019 року (далі – УП) позиціонується як управлінський інструмент. Його єдина авторизована публікація відкривається рішеннями органів виконавчої влади, покликаними

регламентувати засади комунікації. При цьому самими орфографічними правилами допускаються численні паралельні форми (закінчення *незалежності* й *незалежности* в родовому відмінку однини згідно з пунктом 1 § 95 тощо). У результаті офіційна модель літературної мови пов'язується з універсальнішими пріоритетами, притаманними нині суспільно-політичній сфері України. По суті дерегуляція та децентралізація здобувають лінгвістичний вимір.

Учасникові управлінської комунікації загалом частіше доводиться діяти в обстановці мікродослідження. Приміром, поряд із вибором варіантів УП зобов'язує його знати етнокультурні деталі для забезпечення належного міжнародного співробітництва (встановлення різних норм написання для прізвищ та імен із компонентами *огли, заде* згідно з пунктом 3 § 146).

Привертає увагу також специфічне співвідношення між власне науковим знанням і сукупністю специфічних уявлень, котрі реалізуються в діяльності державних установ. З одного боку, простежується тенденція до їх чіткішого взаємодоповнення, про що свідчать робота Української національної комісії з питань правопису та утворення Національної комісії зі стандартів державної мови (далі – Національна комісія). Утім, із «наукоцентричністю» можна пов'язувати доволініші трактування певних управлінських фактів. Зокрема, у деяких прикладах в УП подано терміни (назва посади *Генеральний прокурор України* у § 56; коректно – *Генеральний прокурор*) і написання (*Управління освіти Шевченківської в місті Києві державної адміністрації* в пункті 1 § 54, замість *управління освіти Шевченківської районної в місті Києві державної адміністрації*), що не відповідають Конституції України та законам України в чинних редакціях або усталеним тенденціям у юридичному письмі.

Своєрідним виявляється й бачення стандартів державної мови, представлене в Законі. Відповідно до частини 1 його статті 43 опрацювання та утвердження стандартів української мови як державної здійснює Національна комісія. Різновиди таких стандартів, передбачені пунктом 1 частини 1 статті 44, насамперед правопис української мови та зміни до нього, українська термінологія, свідчать про тенденцію до тлумачення понять, визначених в інших правових актах, у широкому контексті. Зокрема, пунктом 20 частини 1 статті 1 Закону України «Про стандартизацію» регламентовано, що стандарт – нормативний документ, заснований на консенсусі, прийнятий визнаним органом, що встановлює для загального і неодноразового використання правила, настанови або характеристики щодо діяльності чи її результатів, та спрямований на досягнення оптимального ступеня впорядкованості в певній сфері. На сьогодні почасти незрозуміло, чи регулюватиметься українська термінологія всіх галузей єдиним документом. При цьому певного вдосконалення можуть потребувати положення щодо Національної комісії з огляду на перелік суб'єктів стандартизації, наведений у статті 9 згаданого профільного Закону.

Отже, у публічному управлінні від суб'єкта офіційної комунікації послідовніше вимагаються наявність різнобічних гуманітарних знань, здатність

систематично робити індивідуальний вибір і в цілому активність. Цьому сприяє певний лінгвістичний поворот – ситуація, за якої в ході регулювання освіти, діловодства, видавничої справи тощо в низці документів актуалізуються основоположні мовознавчі поняття та проблеми. Водночас в аспекті юридичного регламентування загальні мовні норми поряд із рядом філологічних стандартів поки що неповною мірою відокремлені від суто дослідницьких уявлень. Як наслідок, спостерігається своєрідне взаємопроникнення наукової й адміністративної сфер, що потребує подальшого моніторингу.

Ортіна Г.В.,
доктор наук з держ.упр., доцент, завідувачка кафедри публічного
управління, адміністрування та права
Олексенко Р.І.,
д.ф.н., професор, професор кафедри публічного управління,
адміністрування та права
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного

ФІЛОСОФІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЯК ФІЛОСОФІЯ НОВОГО ПРОСВІТНИЦТВА 2.0

Сталість - це найважливіший компонент ключових цінностей, що становлять основу реформування глобалізації.

Найважливішою умовою сталого гармонійного розвитку є таке економічне співіснування з природою на принципах, які забезпечують невиснажливе використання природних ресурсів і не ставить під загрозу існування майбутніх поколінь. Стійкість не означає незмінність: це не статичний стан, а динамічний процес коеволюції. Економіка гармонійного розвитку не призводить до вичерпання і деградації відновлюваних ресурсів, не погіршує природні умови комфортності життя [7].

Ще до початку індустріальної революції з'явилися застереження щодо негативних наслідків антропогенного впливу на природу для самої людини. П. Гольбах зауважив, що людина це частка природи, підлегла її законам. Нехтування ними призвело людство до того, що воно стало жертвою обраної системи управління. Незважаючи на це переважна кількість фахівців не відчувала проблеми, про що свідчить зауваження В. Вернадського, зроблене вже в ХХ столітті. Завдяки працям В. Вернадського проблема «природа-людина» отримала наукове обґрунтування людство несе чи не основний тягар відповідальності за стан біосфери, а людський розум покликаний врятувати цивілізацію від самознищення: саме завдяки людському розуму біосфера перетвориться на ноосферу, в якій пануватиме гармонія між усім живим [Зс.116].

Усвідомлення необхідності вирішення цих питань поступово змістилось у сферу виробничих відносин. На противагу тейлоризму, теорія «людського розвитку» в особі передовсім Е. Мейо, Д. Макгрегора та Ж. Фрідмана впровадила в систему виробничої діяльності психологічні, моральні та інші антропологічні чинники. У другій половині ХХ століття цей світоглядний акцент набув помітної популярності серед західних підприємців. Ще більш актуальною для трудових відносин ця теорія стала в наші дні за умов постіндустріального виробництва, високої вимогливості до інтелектуальних, загальнокультурних та моральних якостей особистості [1, 2]. Водночас зі становленням теорії «людських відносин» у 60-х роках ХХ століття до наукового обігу увійшла категорія «сталий розвиток». Концепція стійкості була запропонована на початку 1980-х років Лестером Брауном, засновником Інституту спостереження за світом. Він визначив стійке суспільство як здатне задовольняти свої потреби, не позбавляючи такого роду можливостей майбутні покоління [9,10].

Усвідомлення важливості людського розвитку, екологічних проблем та необхідності зміни парадигми співвідношення системи «людина-суспільство-природа» призвело до появи концепції сталого розвитку [8].

Ми можемо визначити сталий людський розвиток процесом, спрямованим на розширення прав, свобод і можливостей як сучасних, так і майбутніх поколінь, забезпечення поступового, неперервного та гармонійного розвитку людей, що беззаперечно стимулюватиме подальший розвиток їхніх нащадків [4, с. 36].

Ці визначення сталості є важливі моральні настанови. Вони нагадують нам про те, що ми зобов'язані передати своїм дітям та онукам світ, який несе в собі те ж різноманіття можливостей, яке маємо ми. Разом з тим ці визначення нічого не говорять про те, як побудувати стійке суспільство або стійкий розвиток. Саме цим обумовлені істотні розбіжності в розумінні стійкості. [5,6].

Безперечно, перехід до сталого світу буде непростим. Одними тільки поступовими змінами повернути процес в потрібне русло не вдасться - знадобляться також і якісні прориви. Це завдання є надзвичайно складним, але аж ніяк не неможливим.

Література

1. Бідзюра І. Філософське обґрунтування ідей сталого розвитку / І. Бідзюра // Людина і політика. – 2004. – №3. – С. 130–136.
2. Гейзенберг В. Фізика и философия / В. Гейзенберг. – М. : Иностранная литература, 1963. – 203 с.
3. Добровольський В.В. Екологічні знання: Навч. посіб. / В. В. Добровольський. – К.: Професіонал, 2005. – 304 с.
4. Іващенко Т. Ю. Сталий людський розвиток: концептуальний підхід / Т. Ю. Іващенко // Ринок праці та зайнятість населення. – 2011. – №3. – С. 34–38.

5. Олексенко Р.І. Особливості формування світоглядних цінностей креативних підприємців в умовах глобальних викликів та трендів розвитку сучасного світу. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В. 2017. 228 с. ISBN 978- 617-7566-09-9.

6. Олексенко Р.І. Філософія ринкових відносин. Становлення та розвиток в Україні в період глобалізації та інформаційної революції: соціальнофілософський аналіз. Київ: Знання України, 2013. 367 с. ISBN 978-966-316-336-9.

7. Ортіна Г.В. Сталий розвиток місцевих громад в умовах децентралізації: монографія / Г.В. Ортіна, О.Г. Сокіл, Ю.О. Прус, І.В. Застрожнікова, Л.М. Єфіменко – Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2019. – 171 с. ISBN 978-617-7566-92-1

8. Ортіна, Г.В. Інновації як локомотив сталого розвитку регіонів /Г.В. Ортіна, Р.І. Олексенко, Л.М. Єфіменко// Становлення механізму публічного управління розвитком територій як пріоритет державної політики децентралізації. – 2019. – С. 225-228.

9. Волков О. Г., Землянський А. М., Олексенко Р. І., Рябенко Є. М. Філософія: навчальний посібник-практикум. МДПУ імені Богдана Хмельницького. – Мелітополь, 2017.

10. Воронкова В. Г. Філософія: Навчальний посібник. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 464 с.

Бокшань Галина Іванівна
доцент кафедри іноземних мов, кандидат філологічних наук, доцент
Херсонський державний аграрно-економічний університет
Херсон

ІНШОМОВНА КОМУНІКАЦІЯ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

На сучасному етапі розвитку суспільства передбачається розширення кооперації у протистоянні глобальним викликам у всіх сферах і застосування інтеграційних моделей на різних рівнях міждержавної взаємодії. Зрозуміло, що за таких обставин володіння іншомовною комунікативною компетенцією – передумова успішного перебігу міжнародної співпраці і включення України у процеси вирішення глобальних проблем.

Усвідомлення важливості іноземної мови у професійній підготовці фахівців різних галузей на державному рівні знайшло своє відображення у змінах правил вступної кампанії для здобувачів другого «магістерського» рівня вищої освіти, а саме: запровадження єдиного вступного іспиту з іноземних мов. Такі тенденції, безумовно, засвідчують розуміння залежності між належним володінням іноземною мовою й розширенням можливостей для внутрішнього розвитку держави та позиціонування України як достойного представника світової спільноти у вирішенні актуальних питань.

З огляду на це вкрай значущою видається іншомовна комунікативна компетенція в контексті професійної підготовки фахівців у галузі публічного управління. Н. Колісніченко акцентує визнання вченими, що займаються проблемами соціальної взаємодії, «комунікації домінуючою функцією управлінця, яка полягає у такому – встановлення комунікації; здійснення комунікації з метою отримання, передачі інформації; вплив на підлеглих за допомогою комунікації для досягнення ними організаційних цілей; прийняття рішень і їх реалізація з допомогою комунікації. <...> Таким чином, комунікативна діяльність уособлює взаємодію з оточуючими, що є необхідним для успішного функціонування в професійному середовищі й у суспільстві в цілому» [1, с. 10]. Цілком погоджуємося з висновками науковця, втім додаємо, що комунікація іноземною мовою є важливою частиною загальної комунікативної діяльності сучасного управлінця, який прагне запроваджувати прогресивний зарубіжний досвід у вирішенні проблем локального значення, а також має на меті ділитися власними напрацюваннями у сфері державного управління з представниками міжнародної спільноти.

Володіння іншомовною комунікативною компетенцією сприяє мобільності сучасного фахівця в галузі державного управління, що передбачає участь у міжнародних конференціях, форумах і симпозіумах, проходження стажування в країнах ЄС і навіть за їх межами. Відтак зрозумілим стає, що загальна комунікативна компетенція повинна охоплювати як мовленнєві компетентності для здійснення побутового спілкування (користування транспортом і закладами харчування, проживання в готелях і хостелах, знайомство з культурою іншої країни), так і вміння спілкуватися у професійному середовищі на теми, пов'язані безпосередньо з публічним управлінням і адмініструванням.

Вищесказане є підставою вважати дисципліну «Публічна комунікація і ділова іноземна мова в публічному управлінні» – вкрай важливим компонентом професійної підготовки сучасного висококваліфікованого фахівця даної галузі. Відповідно, значна увага має приділятися добору навчального матеріалу, що повинен охоплювати найбільш значущі для сфери публічного управління комунікативні теми і відповідні мовні явища, а також методам і прийомам, спрямованим на якомога ефективніший розвиток іншомовної комунікативної компетенції. Слушною вважаємо думку Н. Колісніченко, яка наголошує на потребі врахування видів іншомовної комунікації «як необхідній умові практичної реалізації комунікативної спрямованості навчання іноземних мов у закладі вищої освіти» [1, с. 12].

О. Приходько у своєму дослідженні акцентує труднощі, які виникають у процесі вивчення здобувачами другого «магістерського рівня» іноземної мови фахового спрямування, серед яких, зокрема, згадує негативний попередній досвід засвоєння іноземної мови у школі, а також перерви в її опануванні [2]. Погоджуючись у цьому з науковцем, вважаємо за необхідне наголосити на можливостях подолання зазначених труднощів шляхом ефективної організації

занять із дисципліни «Публічна комунікація і ділова іноземна мова в публічному управлінні» з урахуванням індивідуально-вікових особливостей здобувачів вищої освіти та застосуванням прогресивних методик для розвитку іншомовної комунікативної компетенції, що використовуються у світовій практиці мовної підготовки.

Таким чином, очевидним є висновок про те, що шлях до професійного успіху публічних управлінців в умовах глобалізаційних процесів необхідно прокладати через простір якісної комунікативної підготовки загалом і розвитку іншомовної комунікативної компетенції зокрема. Від цього залежатиме не лише суспільний добробут у самій державі, а й позитивний імідж України у міжнародній спільноті, що є запорукою ефективної взаємодії у вирішенні питань локального і світового масштабу.

Література

1. Колісніченко Н. Поняття «іншомовна комунікація»: її види та основні характеристики / Н. Колісніченко // Актуальні проблеми державного управління. – №3 (75). – 2018. – С. 9–14.
2. Приходько О. Особливості організації процесу формування іншомовної комунікативної компетенції магістрів спеціальності «Публічне управління та адміністрування» / О. Приходько // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – №62. – Т. 2. – 2019. – С. 153–156.

Відомості про авторів

Алхімов Євген Миколайович	Магістрант спеціальності «Публічне управління та адміністрування», кандидат сільськогосподарських наук, Херсонський державний аграрно-економічний університет», м. Херсон
Альван Амро	аспірант кафедри публічного адміністрування, Міжрегіональна академія управління персоналом
Андрусишин Божена	Студентка II курсу спеціальності «Публічне управління та адміністрування» Національного університету «Львівська політехніка», м. Львів
Андрюкайтне Регіна	доктор PhD соціальних наук (менеджмент), доцент, зав. кафедри бізнесу та економіки, Маріямпольська колегія, м. Маріямполе, Литва
Антоненко Валентина Миколаївна	доцент, кандидат економічних наук, доцент, ДВНЗ «Донецький національний технічний університет», м. Покровськ
Бага Лілія Григорівна	к.е.н., доцент, д.ф.н., Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва, м. Харків
Бакун Юрій Олексійович	докторант, к.с.-г.н., Національний університет біоресурсів та природокористування України, м. Київ
Барвінський Андрій Валерійович	провідний науковий співробітник, кандидат сільськогосподарських наук, доцент, Інститут землекористування Національної академії аграрних наук України, м. Київ
Башак Павло	Студент II курсу спеціальності «Публічне управління та адміністрування», Національного університету «Львівська політехніка», м. Львів
Бездушна Юлія Сергіївна	завідувач відділу обліку та оподаткування, кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, ННЦ «Інститут аграрної економіки», м.Київ
Бєдова Марія Віталіївна	здобувач ступеня бакалавр, 4 курс Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса
Бекєтова Ганна Олександрівна	Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного м. Мелітополь
Білоус Оксана Анатоліївна	Викладач Ірпінського державного коледжу економіки і права, м.Вінниця
Білоус Олена Юріївна	науковий співробітник відділу міжрегіонального розвитку Українського Причорномор'я, Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, м. Одеса
Бліщук Катерина Михайлівна	доцент кафедри економіки, к.е.н., доцент; Львівський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, Львів
Бобик Тамара Василівна	Студентка II курсу спеціальності «Публічне управління та адміністрування»,

	Національного університету «Львівська політехніка», м. Львів
Богач Олександра	Студентка II курсу спеціальності «Публічне управління та адміністрування» Національного університету «Львівська політехніка», м. Львів
Бокшань Галина Іванівна	доцент кафедри іноземних мов, кандидат філологічних наук, доцент Херсонський державний аграрно-економічний університет, м.Херсон
Боліла Світлана Юріївна	доцент кафедри менеджменту організацій, к.с.-г.н., доцент Херсонський державний аграрно-економічний університет, м.Херсон
Бондаренко Аліса Олександрівна	студентка 5 курсу кафедри Адміністративного менеджменту та проблем ринку, Одеського національного політехнічного університету, м. Одеса
Боровік Л.В	д.е.н., доцент ДВНЗ «ХДАУ», м. Херсон
Боровік Д.В.	головний спеціаліст з питань управління об'єктами державного майна Територіального управління Державної судової адміністрації України в Херсонській області, м. Херсон
Бузько Анна Павлівна	студентка 4 курсу, економічного факультету, спеціальності публічне управління та адміністрування, Херсонський державний аграрно-економічний університет», м. Херсон
Буковський Данило Андрійович	здобувач ступеня бакалавр, 4 курс Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса
Букорос Тетяна Вікторівна	студентка 5 курсу кафедри Адміністративного менеджменту та проблем ринку Одеського національного політехнічного університету, м. Одеса
Буценко Людмила Василівна	к.е.н., доцент кафедри менеджменту ім. проф. Й. С. Завадського, Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ
Василевич Анна Олегівна	студентка II курсу спеціальності «Публічне управління та адміністрування» Національного університету «Львівська політехніка», м. Львів
Василенко Андрій Юрійович	державний експерт, кандидат геологічних наук, Міністерство освіти і науки України, директорат науки та інновацій, м.Київ
Веселов Олександр Олександрович	бакалаврант кафедри адміністративного та фінансового менеджменту, Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів
Виноградова Тетяна Іванівна	старший викладач кафедри загальноекономічної підготовки, Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон
Вольська О.М.	д. держ. упр., професор кафедри ПУА, Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон
Вонберг Т.В.	доцент кафедри УП та ЕП, к.е.н., доцент ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», м.Київ
Воронкова В. Г.	зав. кафедри менеджменту організацій та управління проектами, доктор філософських наук, професор,

	Інженерний інститут Запорізького національного університету, м. Запоріжжя
Ганцовський Олексій Андрійович	Аспірант, Інженерний інститут Запорізького національного університету, м. Запоріжжя
Гармаш Аліна Іванівна	аспірантка кафедри морського та митного права Національного університету «Одеська юридична академія», м. Одеса
Головій Ольга Яківна	студентка НУБіП України, м. Київ
Горяїнов О.М.	Доцент кафедри транспортних технологій і логістики, к.т.н., доцент, Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка, м. Харків
Градова В.	студентка II курсу спеціальності «Публічне управління та адміністрування» Національного університету «Львівська політехніка», м. Львів
Гриня Леся Миколаївна	магістр спец. «Публічне управління та адміністрування», Поліський національний університет, м. Житомир
Грицаєнко Галина Іванівна	доцент, кандидат економічних наук Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, м. Мелітополь
Грицаєнко Ігор Миколайович	доцент, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, м. Мелітополь
Грицаєнко Микола Ігорович	старший викладач, кандидат економічних наук Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, м. Мелітополь
Губа Марина Ігорівна	доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування, кандидат економічних наук, доцент, Херсонський національний технічний університет, м. Херсон
Гуторов О.І.	завідувач кафедри менеджменту і адміністрування, д-р екон. наук, професор, Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва, м. Харків
Данилко Ірина Миколаївна	аспірант, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», м. Київ
Демченко Володимир Миколайович	доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування, кандидат філологічних наук, доцент, Херсонський національний технічний університет, м. Херсон
Денисенко Ірина Сергіївна	провідний економіст відділу проблем економіки земельних і лісових ресурсів, ДУ «ІУПСР НАН України», м. Київ
Добрянська Наталя Анатоліївна	професор кафедри адміністративного менеджменту та проблем ринку, д.е.н., професор Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса
Домарацький М.Б.	Здобувач навчально-науково-виробничого центру, Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

Довженко Валентина Анатоліївна	доцент кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління, к. е. н., доцент; Поліський національний університет, м. Житомир
Дорош Ірина Миронівна	старший викладач кафедри адміністративного та фінансового менеджменту, Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів
Дурман Микола Олександрович	доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування, кандидат технічних наук, доцент, заслужений працівник освіти України, Херсонський національний технічний університет, м. Херсон
Дурман Олена Леонідівна	доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, кандидат наук з державного управління
Душар Марія Богданівна	науковий співробітник відділу експертизи на відмінність, однорідність та стабільність сортів рослин Український інститут експертизи сортів рослин, м. Київ
Дяченко Тетяна Андріївна,	здобувач вищої освіти; ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон
Есаулов С.А.	магістрант спеціальності «Публічне управління та адміністрування», Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон
Єременко Юрій Володимирович	курсант I року навчання факультету логістики Національна академія Національної гвардії України, м. Харків
Єрмакова Ольга Анатоліївна	Старший науковий співробітник, д.е.н., доцент, Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень Національної академії наук України, Одеський національний економічний університет, м.Одеса
Єрмоленко Олексій Анатолійович	доцент, к.е.н, доцент; Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, м. Харків
Єрмоленко Оксана Олександрівна	викладач, к.е.н., Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, м. Харків
Замковий Віктор Миколайович	магістрант другого року навчання спеціальності 281 “Публічне управління та адміністрування Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон
Застрожнікова І.В.	к.н.держ. упр., доцент Таврійського державного агротехнологічного університету ім. Дм. Моторного, м. Мелітополь
Захаревич С. В.	здобувач другого рівня вищої освіти Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ
Землянко Ірина Сергіївна	студент юридичного факультету Університет митної справи та фінансів, м.Дніпро
Зубенко В.В.	к.ю.н., доцент, Херсонський державний аграрно-економічний університет, м.Херсон
Каламан Ольга Борисівна	доцент кафедри менеджменту і логістики, докторант, к.е.н., доцент Одеська національна академія харчових технологій

Калачевська Лариса Іванівна	доцент кафедри публічного управління та адміністрування, д.е.н., доцент Сумський національний аграрний університет, м. Суми
Калашлінська Марина Вікторівна	кандидат політичних наук Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця
Карташова Ольга Григорівна	доцент кафедри публічного управління та адміністрування, к.е.н., Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон
Кийда Людмила Іванівна	Старший викладач, кандидат наук з державного управління, Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро
Кирилова Валентина Петрівна	студентка спец. 281 «Публічне управління та адміністрування» Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса
Клевець Марія Вікторівна	Студентка, Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса
Ключевський Володимир Іванович	керівник апарату Херсонської обласної державної адміністрації, доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету (за умісництвом), кандидат наук з державного управління
Коваленко Володимир Іванович	кандидат економічних наук, міський голова м. Нова Каховка, м. Нова Каховка
Коваленко Анастасія Сергіївна	здобувач вищої освіти ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон
Ковтун Валентина Андріївна	к. с-г. н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон
Ковтун Владислав Миколайович	здобувач вищої освіти другого(магістерського) рівня; Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон
Козак Катерина Богданівна	кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту і логістики Одеська національна академія харчових технологій
Колотій І. С.	Здобувач вищої освіти освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр» за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава
Кононенко Валерій Васильович	Професор кафедри правових наук та філософії, доктор історичних наук Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського, м. Вінниця
Корсікова Наталя Миколаївна	доцент кафедри менеджменту і логістики, к.е.н.; доцент, Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса
Корнієнко Д.Г.	Магістр освітньої програми «Державна служба», Сумський державний університет, м.Суми
Коробка С.В.	доцент кафедри менеджменту, к.е.н., доцент Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького, м. Львів

Кравчук Тетяна Юріївна	аспірантка, Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління, м. Київ
Крамаренко Катерина Миколаївна	доцент кафедри менеджменту та військового господарства, к.е.н., доцент Національна академія Національної гвардії України, м. Харків
Крайник Ольга Петрівна	Професор кафедри економіки, д.е.н., професор Львівський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, м. Львів
Кривцун Д.Ю.	Здобувач Український державний університет залізничного транспорту, м. Харків;
Крушельницький М.В	старший науковий співробітник, к.е.н. ННЦ «Інститут аграрної економіки», м.Київ
Ксенофонов Михайло Михайлович	зав. відділом організації менеджменту, публічного управління та адміністрування, к.е.н., с.н.с., Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»;
Ксенофонтова Катерина Юріївна	старший науковий співробітник, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», м. Київ
Ксьонжик Ірина Володимирівна	професор кафедри обліку і оподаткування, доктор економічних наук, професор Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв
Конотопенко Олександр Петрович	доцент кафедри правових наук та філософії, кандидат філософських наук, доцент Вінницький державний педагогічний університет ім..М.Коцюбинського, м.Вінниця
Лабuzова Юлія Геннадіївна	студент ДВНЗ «Донецький національний технічний університет», м. Покровськ
Лапшин Сергій Андрійович,	доцент кафедри правових наук та філософії, кандидат історичних наук, доцент Вінницький державний педагогічний університет ім..М.Коцюбинського;
Лебедєва Віра Василівна	професор кафедри адміністративного менеджменту та проблем ринку, д.е.н., доцент Одеський національний політехнічний університет;
Левицький В'ячеслав Андрійович	кандидат філологічних наук, головний спеціаліст, Офіс Генерального прокурора, Київ
Ломонос Тетяна Василівна	Слухач магістратури державного управління, ДВНЗ «Донецький національний технічний університет» Навчально-науковий інститут післядипломної освіти, м. Покровськ
Липинська Олена Адріївна	д.е.н.,с.н.с, Професор кафедри адміністративного менеджменту та проблем ринку Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса
Литвак Крістіна Геннадіївна	Студентка 4 курсу, 5 групи, економічного факультету, Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон;
Лопушинська О. В.	Асистент кафедри менеджменту; Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

Лук'янова О.М.	доцент, к.е.н., доцент Український державний університет залізничного транспорту, м. Харків
Луцків О.М.	С.н.с., к.е.н., с.н.с. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України», м. Львів
Манолі Сергій Олегович	здобувач вищої освіти ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет» м. Херсон
Мартиненко Володимир Олександрович	доцент, к. держ. упр., доцент, Сумський державний педагогічний університет ім. А.С. Макаренка, м. Суми
Марусик Юрій	Науковий співробітник, Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету «Львівська політехніка», м. Львів
Машталір С.	Студентка II курсу спеціальності «Публічне управління та адміністрування», Національного університету «Львівська політехніка», м. Львів;
Мироненко Богдан Валентинович	студент-магістр I року навчання спеціальності 281 «Публічне управління і адміністрування» Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса
Медвідь В.Ю.	доктор економічних наук, професор; Сумський національний аграрний університет, м. Суми
Мельниченко Олександр Анатолійович	доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я, Харківський національний медичний університет, Харків
Метелюк Дарина	Студентка II курсу спеціальності «Публічне управління та адміністрування» Національного університету «Львівська політехніка», м. Львів;
Мірзоєва Тетяна Володимирівна	доцент, к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства, Національний університет біоресурсів і природокористування України, м.Київ
Міщенко Ілона Володимирівна	доцент кафедри морського та митного права, к.ю.н., доцент, Національний університет «Одеська юридична академія», м. Одеса
Морозова О.С.	доцент кафедри готельно-ресторанного та туристичного бізнесу, к.е.н., доцент; ДВНЗ «Херсонський державний аграрно-економічний університет», м. Херсон
Морозов О.В.	професор кафедри науки про Землю д.с.-г.н., професор ДВНЗ «Херсонський державний аграрно-економічний університет», м. Херсон
Мосора Лариса Степанівна	доцент кафедри публічного управління та адміністрування, кандидат наук з державного управління, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, м.Івано-Франківськ
Нагаєв Віктор Михайлович	професор кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту, доктор педагогічних наук, професор Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка, м. Харків

Немчук Павло Володимирович	Науковий співробітник ННЦ «Інститут аграрної економіки», м.Київ
Нікітенко В.О.	доцент кафедри менеджменту організацій та управління проектами, кандидат філософських наук Інженерний інститут Запорізького національного університету, м. Запоріжжя
Ніколюк Олена Володимирівна	професор кафедри менеджменту і логістики, д.е.н., доцент; Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса
Огарко Валерія Ігорівна	магістрант, спеціальність «Публічне управління та адміністрування» Херсонський державний аграрно-економічний університет
Олексенко Р.І.	д.ф.н., професор, професор кафедри публічного управління, адміністрування та права Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного
Опанасюк Ю.А.	к.е.н., старший викладач кафедри управління; Сумський державний університет, м.Суми
Орленко Наталія Станіславівна	доцент, ст. н. с. відділу науково-технічної інформації; Український інститут експертизи сортів рослин, м. Київ
Ортіна Г.В.	доктор наук з держ.упр., доцент, завідувачка кафедри публічного управління, адміністрування та права Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного
Паламар Крістіна Ігорівна	Студентка спеціальності публічне управління та адміністрування, 4 курсу; Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса
Паланиця Микола Миколайович	магістрант, спеціальність «Публічне управління та адміністрування» Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон
Панкратьєва Тетяна Леонідівна	старший викладач кафедри публічного управління та адміністрування; Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон
Парійчук Вікторія Анатоліївна	асистент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту НУ «Львівська політехніка», м. Львів
Пархоменко-Куцевіл Оксана Ігорівна	завідувач кафедри публічного адміністрування, доктор наук з державного управління, професор Міжрегіональна Академія управління персоналом
Пацера Юлія Олегівна	студент 4 курсу ННІ права та міжнародно-правових відносин; Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро
Петько В.М.	старший викладач, Херсонський державний аграрно-економічний університет, м.Херсон
Півторак Анна Анатоліївна	PhD студент кафедри економіки підприємства і менеджменту, Академія праці, соціальних відносин і туризму, м. Київ

Пивовар Діана Олександрівна	Студентка 4 курсу «Політологія»; Національний університет «Запорізька політехніка», м. Запоріжжя
Подоба М.	Студентка II курсу спеціальності «Публічне управління та адміністрування», Національного університету «Львівська політехніка», м. Львів
Подлужна Наталія Олександрівна	завідувач кафедри економіки, обліку і оподаткування, д. е. н., доцент; ДВНЗ «Донецький національний технічний університет», м. Покровськ
Порохняк Надія Валеріївна	аспірант, асистент, Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва, м. Харків
Потравка Лариса Олександрівна	завідувач кафедри публічного управління та адміністрування доктор економічних наук, професор Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон
Похиленко Н.М.	старший науковий співробітник відділу організації менеджменту, публічного управління та адміністрування, кандидат економічних наук, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», м. Київ
Пронченко Олександра Вадимівна	студент 4 курсу ННІ права та міжнародно-правових відносин; кандидат наук з державного управління Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро
Простапчук Анастасія Юріївна	Бакалаврант кафедри адміністративного та фінансового менеджменту, Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів
П'ятковська Оксана Романівна	Заступник директора, к.е.н. МІОК Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів
Рабчук Тетяна Віталіївна	Студентка 1-го курсу магістратури факультету історії, права та публічного управління Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського м. Вінниця;
Росоха Володимир Васильович	головний науковий співробітник, д. е. н. професор, ННЦ «Інститут аграрної економіки», м. Київ
Рудковська Олена Вікторівна	студентка 4 курсу, 5 групи, економічного факультету Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон
Савченко В.В.	головний бухгалтер Білківської сільської ради, магістр ОП «Регіональне управління», спец. 281 «Публічне управління та адміністрування» Сумський національний аграрний університет, м. Суми
Сайчук Аріадна Олександрівна	провідний інженер Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАНУ, м. Одеса
Сакаль Оксана Володимирівна	с.н.с., д.е.н., с.н.с., Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», м. Київ
Самайчук С.І.	к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон

Самоєнко Ярослав	Студент Вінницький державний педагогічний університет ім.М.Коцюбинського, м.Вінниця
Самойлик Юлія Василівна	Професор кафедри економіки та міжнародних економічних відносин, д.е.н., доцент, Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава
Сайченко Надія Іванівна	провідний фахівець відділу кадрів та діловодства Український інститут експертизи сортів рослин, м. Київ
Саулевич Анастасія Олександрівна	студент 4 курсу ННІ права та міжнародно-правових відносин; Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро
Сахненко Оксана Іванівна	старший викладач кафедри менеджменту та військового господарства, Національна академія Національної гвардії України, м. Харків
Свірідова Світлана Сергіївна	К.е.н., доцент кафедри Адміністративного менеджменту та проблем ринку, Одеського національного політехнічного університету
Сергієнко Тетяна Іванівна	доцент кафедри загальноправових та політичних наук, к.політ.н, доцент, Національний університет «Запорізька політехніка», м. Запоріжжя
Сидоренко Євген Вікторович	науковий співробітник ННЦ «Інститут аграрної економіки», м.Київ
Сисоєнко Ірина Анатоліївна	доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, к. е. н., доцент, Херсонський національний технічний університет, м. Херсон
Скобало Лілія Олегівна	Студентка II курсу спеціальності «Публічне управління та адміністрування», Національного університету «Львівська політехніка», м. Львів
Соколова Л.В.	старший викладач кафедри менеджменту ПВНЗ «Міжнародний університет бізнесу і права», м. Херсон
Соколюк Катерина Юріївна	старший викладач, к.е.н., Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса
Соколенко С.В.	магістрант спеціальності «Публічне управління та адміністрування», Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон
Скупенко Анастасія Олександрівна	Студент 3 курсу Факультету Управління Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро
Сторожилова Уляна Леонідівна	к.е.н., доцент кафедри менеджменту і адміністрування Український державний університет залізничного транспорт
Сторожилів Пилип Максимович	студент у галузі управління персоналом та економіки праці Київський коледж комп'ютерних технологій та економіки НАУ, м. Київ
Строганов О.О.	аспірант, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»
Тимошук Катерина	Студент II курсу спеціальності «Публічне управління та адміністрування», Національного університету «Львівська політехніка», м. Львів

Третяк Наталія Антонівна	с.н.с., к.е.н.; Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», м. Київ
Усата Наталія Василівна	Провідний науковий співробітник, к.е.н., с.н.с., ННЦ «Інститут аграрної економіки» НААН, м. Київ
Федотов І.В.	магістрант спеціальності «Публічне управління та адміністрування» Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон
Федотова О.В.	магістрант спеціальності «Публічне управління та адміністрування» Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон
Фурсін О.О.	доцент кафедри менеджменту організацій та управління проектами, кандидат філософських наук, Інженерний інститут Запорізького національного університету, м. Запоріжжя
Харченко Ганна Анатоліївна	доцент кафедри менеджменту ім. проф. Й.С. Завадського, к.е.н., доцент НУБіП України, м. Київ
Хміль Наталія Вікторівна	к.е.н., старший викладач, Національний університет біоресурсів та природокористування України, м. Київ
Хім Марія Кімсанівна	асистент кафедри адміністративного і фінансового менеджменту, Національного університету «Львівська політехніка», м. Львів
Чеканович Валентина Григорівна	старший викладач, Херсонський державний аграрно-економічний університет, м.Херсон
Чередніченко Олена Олександрівна	доцент, к.т.н., доцент, НУБіП України, Київ
Чередніченко Єлизавета Сергіївна	студентка, ВП НУБіП України, «Ірпінський економічний коледж», Ірпінь
Чухіна Аліна Володимирівна	студент 3 курсу, факультет управління; Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро
Щербак Д.В	головний спеціаліст відділу енергоефективності та енергозбереження управління промисловості, енергоефективності та енергозбереження департаменту розвитку базових галузей промисловості Донецької обласної державної адміністрації, м. Краматорськ
Юдакова Катерина Русланівна	студентка; Інженерний Інститут Запорізького Національного Університету, м. Запоріжжя
Юсипенко Олег Михайлович	аспірант, Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління, м. Київ
Юшин Сергій Олександрович	головний науковий співробітник, доктор економічних наук, професор, ННЦ «Інститут аграрної економіки» НААНУ, м. Київ

Dashevska L.M.	senior lecturer Kherson State Agricultural University, Kherson
Datsii Nadiia	doctor of sciences in public administration, professor, professor of the department of economic theory, intellectual property and public administration Zhytomyr National Agroecological University, Zhytomyr
Harifullina Nataliia	master of specialty "Public management and administration" of the department of economic theory, intellectual property and public administration Zhytomyr National Agroecological University, Zhytomyr
Kalynovska Valentyna	master of specialty "Public management and administration" of the department of economic theory, intellectual property and public administration Zhytomyr National Agroecological University, Zhytomyr
Lebiedieva Nadiia Anatoliivna	Post-Graduate Student of the Department of Public Administration of the Interregional Academy of Personnel Management, Kyiv
Medvid Viktoriia	Doctor of Sciences (Economics), Professor of Economics Chair, Sumy National Agrarian University
Oleksandr Chaikin	Associate Professor of Environmental Safety and Environmental Economics Department, PhD of Economics Polissya National University, Zhytomyr
Shumskaya A. N.	Candidate of economic sciences, associate professor, associate professor of State governance, Public Administration and Regional Economy Department Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Kharkiv
Wang Yunxiao	Master «Administration Management»; Sumy National Agrarian University
Ziemieliiev Maksym	master of specialty "Public management and administration" of the department of economic theory, intellectual property and public administration, Zhytomyr National Agroecological University, Zhytomyr
Zhukova Iryna Vitaliivna	PhD in Public Administration, assistant professor, Executive Director of the Presidium of the civic scientific organization, "Ukrainian Assembly of doctors of science in public administration", Head of the Department of Vocational Education and School Management, Interregional Academy of Personnel Management, Kyiv

Наукове видання

ЗБІРНИК ТЕЗ

**IV Всеукраїнської науково-практичної конференції
«Публічне управління та адміністрування
у процесах економічних реформ»**

**25 березня 2020 року
(м. Херсон)**

*Матеріали збірника подаються в авторській редакції
та друкуються мовою оригіналу*

**Відповідальність за достовірність змісту, фактів, графічних матеріалів
покладається на авторів.**

**Наукова редакція – Потравка Л.О., Карташова О.Г.
Відповідальні за випуск – Карташова О.Г.
Технічний редактор – Карташова О.Г.**

Умов. друк. арк. 24,83

73006, м. Херсон, вул. Стрітенська, 23,
Херсонський державний аграрно-економічний університет
Кафедра публічного управління та адміністрування
Сайт: www.ksau.kherson.ua
E-mail: office@ksau.kherson.ua